Läroplanen för den grundläggande utbildningen på svenska i Esbo

Resultatenheten Svenska bildningstjänster 06/2022

INNEHÅLL

INNEHÅLL....1
INLEDNING....8
2 DEN GRUNDLÄGGANDE UTBILDNINGEN SOM GRUND FÖR ALLMÄNBILDNING....9
2.1 Den lokala läroplanens betydelse och förpliktelser som styr undervisningen....9
2.2 Värdegrunden....10
2.3 Synen på lärande....12
3 DEN GRUNDLÄGGANDE UTBILDNINGENS UPPDRAG OCH ALLMÄNNA MÅL....13
3.1 Mångsidig kompetens....13
4 VERKSAMHETSKULTUREN I EN ENHETLIG GRUNDLÄGGANDE UTBILDNING....14
4.1 Verksamhetskulturens betydelse och utvecklandet av den....14
4.1.1 Principer för utvecklandet av verksamhetskulturen....16
4.2 Lärmiljöer och arbetssätt....17
4.2.1 Lärmiljöer....17
4.2.2 Arbetssätt....18
4.2.3 KULPS – kultur- och motionsstigen....18
4.2.4 Fostran till företagsamhet....19
4.2.5 Sammanhållen förskole- och nybörjarundervisning (SFN)....19
4.3 Helhetsskapande undervisning och mångvetenskapliga lärområden....20
4.3.1 Mångvetenskapliga lärområden....20
5 SKOLARBETE SOM FRÄMJAR LÄRANDE OCH VÄLBEFINNANDE....22
5.1 Gemensamt ansvar för skoldagen....22
5.2 Samarbete....22
5.2.1 Elevernas delaktighet....22
5.2.2 Samarbete mellan hem och skola....22
5.2.3 Skolans interna samarbete och samarbete med andra parter....24
5.3 Fostrande samtal och disciplinära åtgärder....25
5.4 Olika sätt att anordna undervisningen....26
5.4.1 Årskursintegrerade studier....26
5.4.2 Undervisning i sammansatt klass....26
5.4.3 Flexibel grundläggande utbildning....26
5.5 Undervisning i särskilda situationer....29
5.5.1 Sjukhusundervisning....29
5.5.2 Individuell undervisning....29
5.6 Annan verksamhet som stödjer målen för undervisning och fostran....30
5.6.1 Klubbverksamhet....30
5.6.2 Eftermiddagsverksamhet....30

5.6.3 Skolbiblioteksverksamhet 30
5.6.4 Skolmåltiden 31
5.6.5 Raster, morgonsamlingar och andra gemensamma evenemang samt studiebesök och lägerskolor 31
5.6.6 URHEA 32
6 BEDÖMNING AV ELEVENS LÄRANDE OCH KUNNANDE I DEN GRUNDLÄGGANDE UTBILDNINGEN 33
6.1. Bedömningens syften i den grundläggande utbildningen 33
6.1.1 Formativ bedömning 33
6.1.2 Summativ bedömning 34
6.2 Allmänna principer för bedömningen 35
6.3 Bedömning av lärande och kunnande 37
6.4 Bedömning av arbete 38
6.5 Bedömning av uppförande 38
6.6 Studiegången i den grundläggande utbildningen 39
6.6.1 Studiegången enligt årskurs 39
6.6.2 Studier enligt ett eget studieprogram 40
6.7 Gemensamma läroämnen och valfria ämnen som ska bedömas i slutet av läsåret 40
6.8 Slutbedömning i den grundläggande utbildningen 41
6.8.1 Bildandet av slutvitsord 41
6.8.2 Slutbedömningen av en elev som omfattas av särskilt stöd 42
6.8.3 Gemensamma läroämnen som ska bedömas i slutbedömningen 42
6.8.4 Bedömning av lärokurserna i konst- och färdighetsämnen i slutbedömningen 43
6.8.5 Bedömning av valfria ämnen i slutbedömningen 43
6.8.6 Undervisning som betonar ett läroämne eller en särskild utbildningsuppgift och slutbedömning 44
6.9 Frånvaro och dess inverkan på bedömning 44
6.10 Ny bedömning och rättelse av bedömning 44
6.11 Betyg 45
6.11.1 Verbala omdömen och siffervitsord i betygen 45
6.11.2 Läsårsbetyg 45
6.11.3 Mellanbetyg 47
6.11.4 Skiljebetyg 47
6.11.5 Avgångsbetyg från den grundläggande utbildningen 48
6.12 Särskild examen och betyg över studier som avlagts genom särskild examen 50
7 STÖD FÖR LÄRANDE OCH SKOLGÅNG 52
7.1 Principerna för stöd 52
7.1.1 Att lämna ut information 52
7.1.2 Handledning i samband med stöd 53
7.1.3 Samarbete mellan hem och skola i samband med stöd 53

7.2 Allmänt stöd 53
7.3 Intensifierat stöd 54
7.3.1 Pedagogisk bedömning 54
7.3.2 Plan för elevens lärande inom intensifierat stöd 54
7.4 Särskilt stöd 55
7.4.1 Pedagogisk utredning 55
7.4.2 Beslut om särskilt stöd 56
7.4.3 Individuell plan för hur undervisningen ska ordnas 56
7.4.4 Individualisering av lärokursen i ett läroämne och befrielse från studier 57
7.4.5 Förlängd läroplikt 57
7.5 Stödformer som fastställs i lagen om grundläggande utbildning 58
7.5.1 Stödundervisning 58
7.5.2 Specialundervisning på deltid 59
7.5.3 Tjänster och hjälpmedel som förutsätts för elevens deltagande i undervisning 59
7.5.4 Smågruppsundervisning (specialklass) 60
7.6 Andra stödformer 60
7.6.1 Särskilt prioriterade områden 60
7.6.2 Flexibla undervisningsarrangemang 60
7.6.3 Resurslärare som stöd 60
7.6.4 Förkortad arbetsvecka/dag 60
7.6.5 Elevvårdstjänster som stöd 61
8 ELEVVÅRD 62
8.1 Yrkesövergripande samarbete inom elevvården 62
8.2 Gemensam elevvård 62
8.2.1 Elevhälsogrupp 63
8.3 Individuell elevvård 63
8.3.1 Elevvårdstjänster 63
8.3.2 Behandling av enskild elevs ärende inom elevvården 64
8.4 Skolvis elevvårdsplan 65
9 SÄRSKILDA FRÅGOR SOM ANKNYTER TILL SPRÅK OCH KULTUR 66
10 VALFRIHET I DEN GRUNDLÄGGANDE UTBILDNINGEN 66
10.1 Valfria timmar i konst- och färdighetsämnen 66
10.2 Valfria ämnen 67
11 UTVÄRDERING OCH UTVECKLING AV UNDERVISNINGEN OCH SKOLANS VERKSAMHETSFÖRUTSÄTTNINGAR 69
12 TIMFÖRDELNING OCH SPRÅKPROGRAM FÖR DEN GRUNDLÄGGANDE UTBILDNINGEN PÅ SVENSKA I ESBO 70
13 UNDERVISNING I DE OLIKA ÅRSKURSERNA 70
13.1 ÅRSKURS 1-2: Att utvecklas till skolelev 70

13.1.1 Mångsidig kompetens i årskurs 1–2 71
13.2 ÅRSKURS 3-6: Att utvecklas som elev 71
13.2.1 Mångsidig kompetens i årskurs 3–6 72
13.3 ÅRSKURS 7-9: Att växa som medlem i gemenskapen 72
13.3.1 Mångsidig kompetens i årskurs 7–9 72
13.4 Språkpedagogik och språkutveckling 73
14 LÄROÄMNEN 74
MODERSMÅL OCH LITTERATUR 75
MODERSMÅL OCH LITTERATUR, LÄROKURSEN I SVENSKA OCH LITTERATUR 76
Modersmål och litteratur åk 1-2 76
Modersmål och litteratur åk 3-6 86
Modersmål och litteratur åk 7-9 108
MODERSMÅL OCH LITTERATUR, LÄROKURS I SVENSKA SOM ANDRA SPRÅK 132
Svenska som andra språk-lärokurs, årskurs 1-2 134
Svenska som andra språk-lärokurs, årskurs 3-6 138
Svenska som andra språk-lärokurs, årskurs 7-9 144
DET ANDRA INHEMSKA SPRÅKET, FINSKA 155
A-LÄROKURS I FINSKA 157
A-lärokurs i finska åk 1-2 157
A-lärokurs i finska åk 3-6 163
A-lärokurs i finska åk 7-9 176
A-LÄROKURS I MODERSMÅLSINRIKTAD FINSKA 191
Modersmålsinriktad finska, A1-lärokurs, åk 1-2 191
Modersmålsinriktad finska, A1-lärokurs, åk 3-6 199
Modersmålsinriktad finska, A1-lärokurs, åk 7-9 213
B1-LÄROKURS I FINSKA 228
B1-lärokurs i finska åk 6 228
B1-lärokurs i finska åk 7-9 231
FRÄMMANDE SPRÅK A-LÄROKURS 243
FRÄMMANDE SPRÅK, A-LÄROKURS I ENGELSKA 244
A-lärokurs i engelska årskurs 3-6 244
A-lärokurs i engelska årskurs 7-9 256
FRÄMMANDE SPRÅK, A-LÄROKURS, SPANSKA 272
A-lärokurs i spanska årskurs 3-6 272
A-lärokurs i spanska, årskurs 7-9 287
FRÄMMANDE SPRÅK, A-LÄROKURS, RYSKA 302
A-lärokurs i ryska årskurs 3-6 302
A-lärokurs i ryska årskurs 7-9 312

FRÄMMANDE SPRÅK, B1-LÄROKURS, ENGELSKA....326
B-lärokurs i engelska åk 6....326
B1-lärokurs i engelska åk 7-9....330
FRÄMMANDE SPRÅK B2-LÄROKURS....340
B2-lärokurs i engelska årskurs 8-9....341
B2-lärokurs i franska årskurs 8-9....347
B2-lärokurs i spanska årskurs 8-9....355
B2-lärokurs i tyska årskurs 8-9....364
MATEMATIK....374
Matematik åk 1-2....375
Matematik åk 3-6....384
Matematik åk 7-9....403
OMGIVNINGSLÄRA....422
Omgivningslära åk 1-2....423
Omgivningslära åk 3-6....430
BIOLOGI....451
GEOGRAFI....464
FYSIK....478
KEMI....494
HÄLSOKUNSKAP....513
RELIGION....527
LÄROKURSEN I EVANGELISK-LUTHERSK TRO....530
Evangelisk-luthersk tro åk 1-2....530
Evangelisk-luthersk tro åk 3-6....533
Evangelisk-luthersk tro åk 7-9....542
LÄROKURSEN I ORTODOX TRO....551
Ortodox tro årskurs 3-6....554
Ortodox tro åk 7-9....562
LÄROKURSEN I KATOLSK TRO....572
Katolsk tro årskurs 1-2....572
Katolsk tro årskurs 3-6....575
Katolsk tro årskurs 7-9....586
LÄROKURSEN I ISLAM....595
Islam årskurs 1-2....595
Islam årskurserna 3-6....599
Islam årskurserna 7-9....609
LÄROKURSEN I JUDENDOM....621
Judendom årskurs 1-2....621

Judendom åk 3-6 625
Judendom årskurs 7-9 633
LIVSÅSKÅDNINGSKUNSKAP 643
Livsåskådningskunskap årskurs 1-2 644
Livsåskådningskunskap årskurs 3-6 647
Livsåskådningskunskap årskurs 7-9 656
HISTORIA 663
Historia åk 4-6 664
Historia åk 7-9 670
SAMHÄLLSLÄRA 679
Samhällslära åk 4-6 679
Samhällslära åk 7-9 684
MUSIK 689
Musik åk 1-2 690
Musik åk 3-6 694
Musik åk 7-9 704
SLÖJD 710
Slöjd åk 1-2 711
Slöjd åk 3-6 714
Slöjd åk 7-9 723
BILDKONST 729
Bildkonst åk 1-2 730
Bildkonst åk 3-6 735
Bildkonst åk 7-9 746
GYMNASTIK OCH IDROTT 753
Gymnastik och idrott åk 1-2 754
Gymnastik och idrott åk 3-6 759
Gymnastik och idrott åk 7-9 770
HUSLIG EKONOMI 781
ELEVHANDLEDNING 788
Elevhandledning årskurs 1-6 789
Elevhandledning årskurs 7-9 791

Godkänd i nämnden Svenska rum 10.12.2015.

Uppdaterad:

- 28.1.2016 (slöjd och huslig ekonomi)
- 15.6.2016 (lärokurserna för judendom, islam, katolsk tro och ortodox tro samt lärokursen livsåskådning för årskurserna 1-6 i läroämnet religion, B1-lärokurserna i årskurs 6 i finska (i läroämnet det andra inhemska språket) och engelska (i läroämnet främmande språk), A2-lärokursen i spanska och ryska i läroämnet främmande språk, lärokursen svenska som andra språk i läroämnet modersmål och litteratur),
- 23.3.2017 (hälsokunskap, livsåskådning årskurs 7-9 och B2-lärokurser i främmande språk),
- 18.5.2017 (B1-lärokurs i finska och engelska),
- 14.12.2017 (krav för godkänt i mo, ma och engelska, ändring i inledande text kap. 14),
- 14.6.2018 (finska, A-lärokurs, åk 1 och 2 (a-finska och mofi))
- 25.4.2019 (ändring på grund av ändring i timfördelning för den grundläggande utbildningen på svenska i Esbo fr.o.m. 1.8.2019)
- 13.6.2019 (Godkännande av läroämne, B2-lärokurs i engelska)
- 12.12.2019 (ändring i läroämnet det andra inhemska språket, finska A1-lärokurs, gällande åk 1-2)
- 13.2.2020 (ändring av kap. 5.4.3 Flexibel grundläggande utbildning)
- 11.6.2020 (ändring av kap. 6 Bedömning)
- 10.6.2021 (ändring av kap. 14 Läroämnen för årskurs 7-9)
- 16.6.2022 (ändringar i kap. 1-8 för att motsvara uppdateringar i Lag om grundläggande utbildning, främst gällande disciplinära åtgärder)

INLEDNING

Den grundläggande utbildningen anordnas i enlighet med de nationella normerna och läroplanen för den grundläggande utbildningen på svenska i Esbo. Läroplanen är ett levande arbetsredskap för alla lärare. Personalen diskuterar läroplanen tillsammans ur olika perspektiv och hur den tillämpas i skolan i syfte att ge undervisning av hög kvalitet för varje elev. En elev har enligt lagen om grundläggande utbildning rätt att varje skoldag få undervisning enligt läroplanen. Alla som arbetar med eleverna ska verkställa den läroplan som utbildningsanordnaren godkänt och följa övriga normer som reglerar arbetet. Hur läroplanen för den grundläggande utbildningen förverkligas följs upp som en del av skolans utvärderings- och utvecklingsarbete. Läroplanen utvecklas och uppdateras vid behov.

Beredningen av läroplanen för den grundläggande utbildningen på svenska i Esbo har gjorts i ett brett samarbete. Personalen, eleverna, vårdnadshavarna, samarbetspartner och andra intresserade har haft möjlighet att delta i arbetet på många olika sätt. Representanter för social- och hälsovården har haft möjlighet att kommentera de kommunala texterna och ledningsgruppen för barn och ungas välmående också har behandlat frågor i läroplanen beträffande barns och ungas välbefinnande på sina möten.

Läroplanen för den grundläggande utbildningen på svenska kompletteras bland annat av följande planer: Läroplanen för förskoleundervisningen, handboken för ordnande av stöd och elevvård, planen för att främja barns och ungas välfärd, språkstrategin 2015-2019 och Svenska bildningstjänsters plan för hållbar utveckling samt Digiberättelsen.

Texter med grå bakgrund är utvalda citat ur grunderna för den grundläggande utbildningens läroplan 2014. Texten är länkad till de nationella läroplansgrunderna. De övriga texterna definierar de gemensamma riktlinjerna för den undervisningen på svenska i Esbo. De skovisa delarna i läroplanen är markerade med rutor. De ämnesvisa delarna är gemensamma för alla skolor, med undantag av de tillägg som skolorna gör i enlighet med vad som bestäms i denna läroplan. Tillsammans bildar dessa delar en helhet som läraren ska följa i sin planering, sitt genomförande och sin utvärdering av undervisningen.

2 DEN GRUNDLÄGGANDE UTBILDNINGEN SOM GRUND FÖR ALLMÄNBILDNING

Den grundläggande utbildningen ska ge eleverna möjlighet att lägga grunden för en bred allmänbildning och att fullgöra sin läroplikt. Den ska också ge eleverna förutsättningar och behörighet för studier på andra stadiet. Den ska hjälpa eleverna att hitta sina egna styrkor och att med hjälp av lärandet bygga en framtid.

Den grundläggande utbildningen har förutom uppdraget att undervisa och fostra ett samhälleligt uppdrag, ett kulturellt uppdrag och ett framtidsuppdrag.

Den grundläggande utbildningen ska utvecklas som en läroplansmässigt och pedagogiskt sammanhängande helhet. Samarbete med förskoleundervisningen ökar långsiktigheten i arbetet. I mån av möjlighet ska man även samarbeta med läroanstalter inom följande utbildningsstadium.

2.1 Den lokala läroplanens betydelse och förpliktelser som styr undervisningen

Vid planering och anordnande av samt beslutsfattande om grundläggande utbildning ska barnets bästa i första hand beaktas. Utgångspunkten för ordnandet av undervisning, handledning och stöd är att eleven har en god, trygg och inspirerande skoldag på svenska. Den svenskspråkiga skolan har en särskild uppgift i att värna om det svenska språket samt erbjuda möjlighet för eleverna att uppleva och växa i den finlandssvenska kulturen och traditionen. Undervisningen i de svenska skolorna ska ordnas så att den utbredda tvåspråkigheten beaktas. Elever ska oberoende av sin språkliga och kulturella bakgrund ges förutsättningar att i en svenskspråkig miljö utveckla och förstärka sin språkliga- och kulturella identitet i ett mångkulturellt samhälle.

Skolans verksamhet ska ordnas så att förutsättningarna för alla elevers välbefinnande, utveckling och lärande är så gynnsamma som möjligt. Både kollektiva och individuella behov i skolgemenskapen beaktas i ordnandet av undervisningen. Det centrala i utbildningen är elevens tillväxt och att eleven lär sig, samt inhämtar kunskaper och färdigheter i enlighet med sina egna förutsättningar. Eleverna ska få känna glädje över att lära sig och få stöd för sin egen utveckling. Undervisningen utvärderas och utvecklas systematiskt. Samarbetsmöjligheter utanför skolan beaktas i undervisningen.

2.2 Värdegrunden

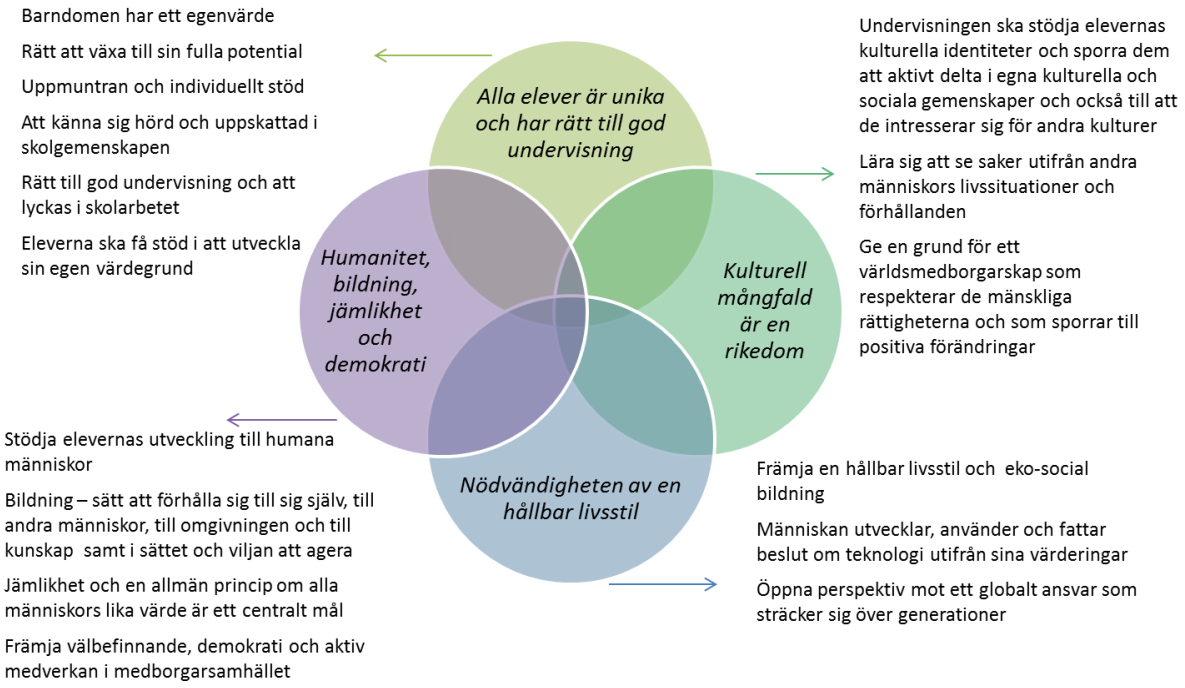

Bild 1 Sammanfattning av värdegrunden i grunderna för den grundläggande utbildningens läroplan 2014

Värdegrunden för den grundläggande utbildningen i Esbo bygger på de värden som finns beskrivna i de nationella grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen 2014 samt på värderingar för Esbo stad som stadsfullmäktige beslutat om:

Esbo är invånar- och kundorienterad. I Esbo är det viktigt att det går bra i vardagen. De bästa resurserna i Esbo är invånarna, sammanslutningarna och företagen. Aktiva invånare och partnerskap garanterar resultatrika tjänster efter invånarnas behov.

Elever, vårdnadshavare och personal fungerar tillsammans så att varje elev har bästa möjliga förutsättningar att växa, utvecklas och lära sig. Elever, vårdnadshavare och samarbetspartner bygger aktivt upp skoldagen tillsammans. Elevens lärstig från småbarnspedagogiken och förskolan till den grundläggande utbildningen och vidare till andra stadiet byggs upp med eleven som utgångspunkt.

Skolan är initiativtagande i att bygga upp samarbetet med vårdnadshavarna. Hemmen informeras regelbundet om hur och vad eleven lär sig i skolan för att ge vårdnadshavarna möjlighet att uppskatta och stöda sitt barns lärande. Eleverna är aktiva i sin egen lärprocess. Rektorn leder enheten genom att föra regelbundna diskussioner om lärandet med eleverna.

Esbo är en ansvarig föregångare. Esbo är fördomsfri, kreativ och öppen, ifrågasätter det rådande och har mod att göra saker annorlunda. Esbo utnyttjar forskning och internationell erfarenhet, utför försök och tål också att dessa misslyckas. Utvecklingen av Esbo är socialt, ekologiskt och ekonomiskt hållbar.

Vi är fördomsfria, kreativa och öppna för nya förfaringssätt. Vi använder forskningsresultat och erfarenheter från utvecklingsprojekt för att utveckla verksamheten. Vi undersöker och utvecklar aktivt vår egen verksamhet och lär oss av varandra. Vi vill utnyttja innovativa arbetssätt och -redskap. Vi utvecklar speciellt nya digitala lärmiljöer som möjliggör lärande oberoende av tid och rum.

Social, ekologisk och ekonomisk hållbarhet är både ett mål för fostran och en princip som styr all verksamhet. Eleverna lär sig att göra medvetna val ur ett hållbart perspektiv. I undervisningen konkretiseras olika hållbara valmöjligheter för eleverna med beaktande av elevens ålder.

Eleven ses som en aktiv och kompetent individ som har lust och förmåga att interagera med andra. Läraren söker tillsammans med eleverna sätt att arbeta och lära sig som är naturliga för eleverna samt utvecklar sin undervisning för att motsvara dessa.

Esbo är rättvis. Vi handlar öppet, rättvist, jämlikt, jämställt, humant och tolerant.

I skolorna i Esbo bemöts alla med respekt. I skolgemenskapen skapas en gemensam uppfattning om respektfullt bemötande. Genom att vara rättvisa och positiva fungerar de vuxna som goda förebilder för eleverna.

Alla elever och deras familjer har samma rättigheter, skyldigheter och lika värde. Eleverna växer och lär sig i gemenskapen samtidigt som var och ens individualitet tas till vara. Eleverna får växa och studera i en psykiskt och fysiskt trygg miljö, där var och en har möjligheter att lära sig och att lyckas. Tanken om elevens bästa styr verksamheten.

2.3 Synen på lärande

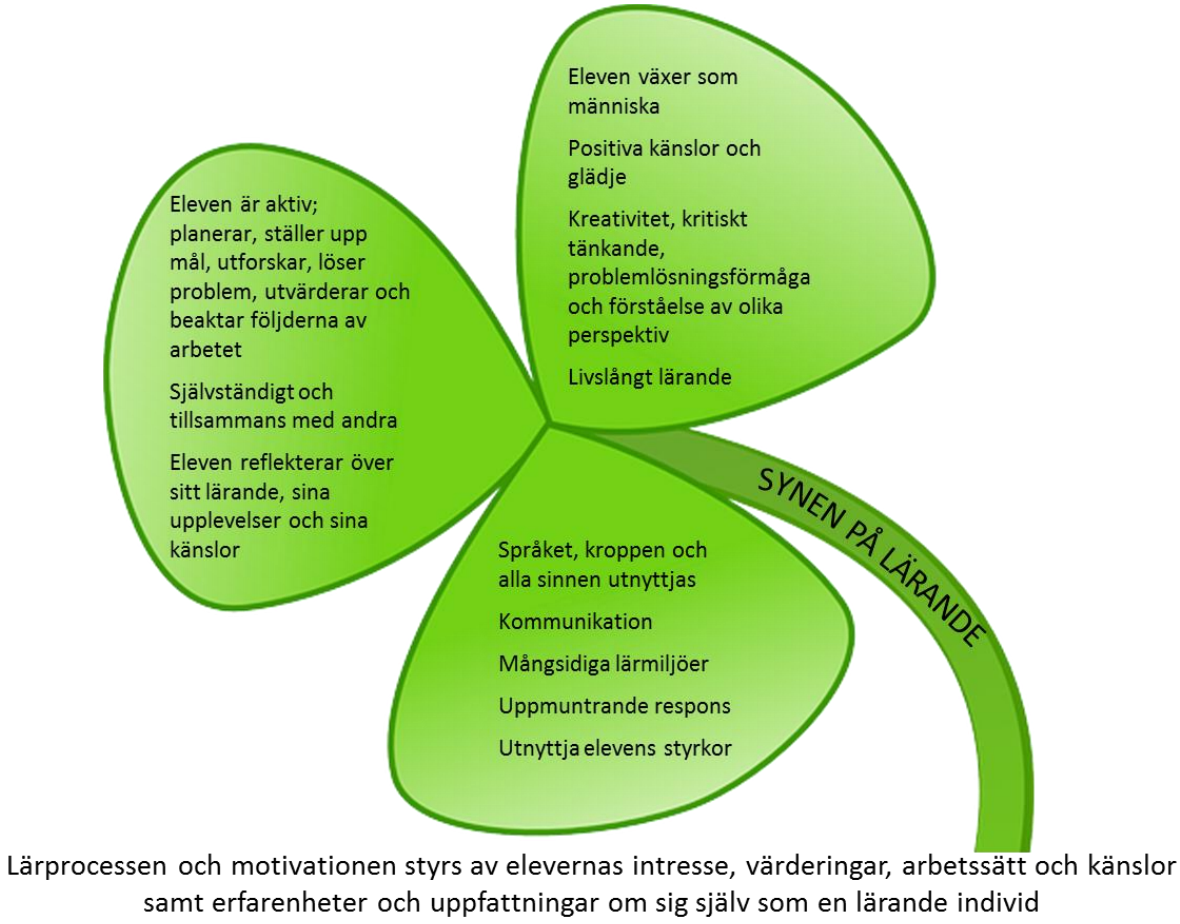

Bild 2 Sammanfattning av synen på lärande i grunderna för den grundläggande utbildningens läroplan 2014

I den grundläggande utbildningen i Esbo kompletteras beskrivningen av synen på lärande i läroplansgrunderna med ett perspektiv av positiv pedagogik. Genom att identifiera och utnyttja elevernas styrkor stärks deras tro på sin egen förmåga. Uppmuntrande handledning och respons ökar elevernas tro på sina egna möjligheter, vilket i sin tur främjar intresset att lära sig och viljan att utvidga och fördjupa sitt eget kunnande.

Värdegrunden och synen på lärande diskuteras regelbundet i skolan. Via diskussioner skapas en gemensam syn på hur dessa tillämpas i praktiken.

Skolans egna anteckningar: Skriv text här

3 DEN GRUNDLÄGGANDE UTBILDNINGENS UPPDRAG OCH ALLMÄNNA MÅL

De nationella målen för undervisning och fostran regleras i lagen om grundläggande utbildning och mera ingående i statsrådets förordning.

Utgående från målen i statsrådets förordning ska undervisningen ses som en helhet som ska utveckla sådan allmänbildning som behövs i den tid vi lever nu och som skapar grund för livslångt lärande. Utöver kompetens inom olika vetenskapsgrenar ska man sträva till en ämnesöverskridande kompetens.

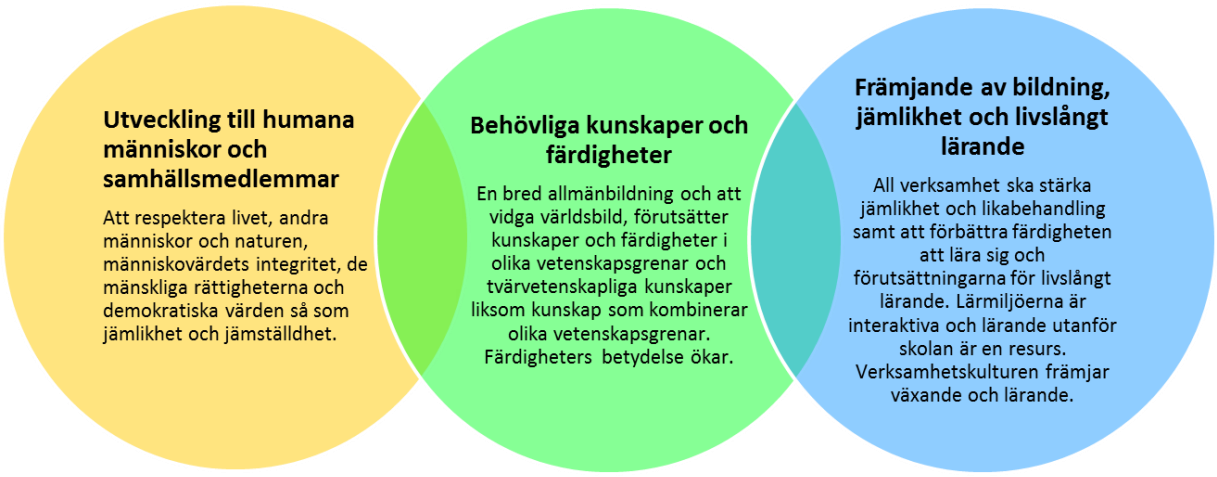

Bild 3 Sammanfattning av de nationella målen för undervisning och fostran

3.1 Mångsidig kompetens

Med mångsidig kompetens avses en helhet som består av kunskaper och färdigheter, värderingar, attityder och vilja. Kompetens innebär också förmåga att använda sina kunskaper och färdigheter på det sätt som situationen kräver.

Behovet av mångsidig kompetens uppstår ur de förändringar som sker i den omgivande världen.

Målen för mångsidig kompetens beaktas i planeringen av undervisningen i olika läroämnen och mångvetenskapliga lärområden samt i den övriga verksamheten i skolan. Varje läroämne bygger upp kompetenserna genom att tillämpa innehållet och metoderna inom läroämnet för att stöda utvecklingen av mångsidig kompetens. Mångsidig kompetens är beskrivs utifrån sju kompetenser som har flera beröringspunkter med varandra. Den grundläggande utbildningen på svenska i Esbo betonar särskilt att den digitala kompetensen är starkt anknuten till de övriga sex kompetenserna.

Grunden för mångsidig kompetens läggs redan i småbarnspedagogiken och förskoleundervisningen. Utvecklingen fortsätter systematiskt genom hela den grundläggande utbildningen vidare till andra stadiet. Målen för mångsidig kompetens preciseras i årskurshelheterna. Förutsättningarna för utveckling av mångsidig kompetens stärks i takt med att eleverna utvecklas. En sammanfattande beskrivning av de olika kompetenserna finns som bilaga till läroplanen.

Läraren handleder eleverna att bli medvetna om och utveckla sin mångsidiga kompetens. Läraren följer systematiskt upp utvecklingen av mångsidig kompetens hos varje elev. Eleven och elevens vårdnadshavare får regelbundet respons om utvecklingen av mångsidig kompetens hos eleven. Respons om utvecklingen av mångsidig kompetens be-

tonas särskilt vid de årliga bedömningssamtalen och bedömning vid etappmålen (se kap. **Fel! Hittar inte referens-källa.**).

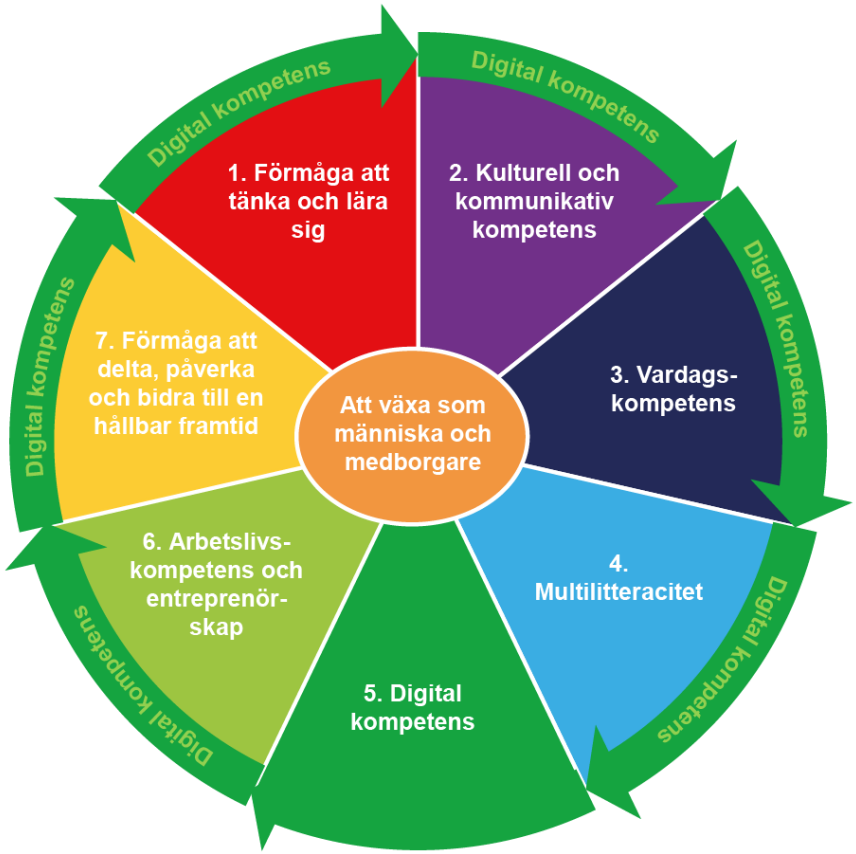

Bild 4 Mångsidig kompetens, betoning inom den grundläggande utbildningen på svenska i Esbo

Arrangemang och åtgärder med vilka skolan stöder att målen för mångsidig kompetens uppfylls: Skriv text här **Gemensamma överenskommelser i skolan för att följa upp mångsidig kompetens:** Skriv text här

Skolans egna anteckningar: Skriv text här

4 VERKSAMHETSKULTUREN I EN ENHETLIG GRUNDLÄGGANDE UTBILDNING

4.1 Verksamhetskulturens betydelse och utvecklandet av den

Den grundläggande utbildningen ska utvecklas som en läroplansmässigt och pedagogiskt sammanhängande helhet.

Verksamhetskulturen spelar en central roll när det gäller att skapa enhetlighet i den grundläggande utbildningen.

En skolas verksamhetskultur är dess historiskt och kulturellt formade sätt att arbeta. Den är en helhet som bygger på

- tolkning av de normer och mål som styr arbetet

- ledning samt organisering, planering, genomförande och utvärdering av arbetet
- kompetens som finns i skolan och hur man utvecklar skolans verksamhet
- pedagogik och professionalitet
- kommunikation, atmosfär, daglig praxis och lärmiljöer
-

Verksamhetskulturen kan utvecklas och förändras. Målet är att skapa en verksamhetskultur som främjar lärande, delaktighet, välbefinnande och en hållbar livsstil.

Värdegrunden och målen för den grundläggande utbildningen konkretiseras i verksamhetskulturen. En verksamhetskultur består av både officiella och inofficiella värden, attityder, handlingsmönster, verksamhetsformer och beteenden. En gemensam verksamhetskultur skapas i interaktion mellan alla som medverkar i gemenskapen. För att garantera ett jämlikt bemötande av alla parter i gemenskapen uttalas och synliggörs verksamhetskulturen i skolan.

Verksamhetskulturen ska byggas upp så att den konsekvent stöder målen för den grundläggande utbildningen. De beslut som skolan fattar gällande skoldagens struktur och övrig verksamhet som ordnas formar även skolans verksamhetskultur. Skolan ska bygga upp skoldagen i enlighet med principerna för utvecklandet av verksamhetskulturen. Principerna för utvecklandet av verksamhetskulturen ses som jämbördiga. Också målen för den gemensamma elevvården beaktas.

Skolorna utvecklar sin verksamhetskultur på lika grunder för att garantera enhetlighet mellan skolorna, men också lokala möjligheter, förutsättningar, behov och individuella intressen för varje skola beaktas i utvecklingsarbetet. Alla skolor har en stark, enhetlig verksamhetskultur där gemenskapen stöder och främjar växande och lärande som helhet.

4.1.1 Principer för utvecklandet av verksamhetskulturen

Bild 5 Sammanfattning av principerna för utvecklandet av verksamhetskulturen i grunderna för grundläggande utbildningens läroplan 2014

Utgångspunkten är en skola för alla elever. Eleverna erbjuds, i förhållande till sina förutsättningar, lämpliga utmaningar samt behövligt stöd för sitt lärande och sin utveckling. Verksamhetskulturen utvecklas så att varje barn har möjlighet att agera, utvecklas och lära sig som en unik individ och som medlem i gemenskapen. Alla som arbetar i skolan bär ansvar för elevens lärande och skolgång samt hens välmående i skolgemenskapen. Varje elev har rätt att må bra i sin skola.

Förståelse och respekt mellan individer och grupper samt ett ansvarsfullt agerande gentemot varandra utgör grunden för skolans verksamhetskultur. Varje skola ska ha en plan för jämställdhet och likabehandling, som är en bilaga till läroplanen. Resultatenheten Svenska bildningstjänster har en gemensam stomme för planen.

Verksamhetskulturen främjar en dialog eleverna emellan, mellan eleverna och de vuxna samt mellan de vuxna i skolan. Personalen är medveten om sin roll som förebilder för eleverna. Eleverna deltar i planeringen, genomförandet och utvecklingen av skolans verksamhet tillsammans med en öppen, aktiv och handledande personal.

Verksamhetskulturen främjar samarbete, gemensamt ansvarstagande och delaktighet. Delaktighet främjas genom mångsidigt samarbete med hemmen, olika organisationer och andra aktörer. Tillsammans strävar man efter att skapa en öppen mötesplats för de som är delaktiga i skolans gemenskap. Ett fungerande samarbete förutsätter att alla tar sitt ansvar och är medvetna om sin roll inom samarbetet. Målet är att skapa en meningsfull helhet för eleverna mellan de aktörer som är verksamma i skolan.

Verksamhetskulturen i skolan värnar om den finlandssvenska kulturella och språkliga identiteten samt beaktar enskilda elevers kulturella bakgrund. Det ska vara naturligt att använda olika språk parallellt i skolans vardag. Skolan ger en kunskapsgrund för eko-social bildning där eleven uppmuntras att öppet bemöta mångfald.

Skolan stöder alla sina medlemmar i lärandet på ett mångsidigt sätt. Personalen utvecklar aktivt verksamheten i skolan samt erbjuds möjligheter och uppmuntras till att pröva nya metoder och flexibla lösningar. Verksamhetskulturen uppmuntrar eleverna till att pröva och experimentera samt ger utrymme till aktiviteter, kreativitet, motion, lek och upplevelser.

Hur förverkligar skolan principerna för utvecklandet av verksamhetskulturen: Skriv text här

- **En lärande organisation** Skriv text här
- **Välbefinnande och trygg vardag** Skriv text här
- **Kommunikation och mångsidiga arbetssätt** Skriv text här
- **Kulturell mångfald och språkmedvetenhet** Skriv text här
- **Delaktighet och demokrati** Skriv text här
- **Likabehandling och jämlikhet** Skriv text här
- **Ansvar för miljön och en hållbar framtid** Skriv text här

Hur är elever och vårdnadshavare delaktiga i utvecklandet av skolans verksamhetskultur: Skriv text här

4.2 Lärmiljöer och arbetssätt

4.2.1 Lärmiljöer

Med lärmiljöer avses de lokaler, platser, grupper och aktiviteter, där studierna och lärandet sker. Lärmiljöer innefattar också redskap, tjänster och material som används i undervisningen. Lärmiljöerna ska stödja elevernas individuella och gemensamma utveckling, lärande och kommunikation.

Välfungerande lärmiljöer främjar kommunikation, delaktighet och kollaborativt kunskapsbyggande. De ger också möjlighet till aktivt samarbete med utomstående aktörer eller sakkunniga.

Målet med utveckling av lärmiljöerna är att de bildar en mångsidig och flexibel pedagogisk helhet.

Eleverna ska delta i utvecklingen av lärmiljöerna. Lärmiljöerna ska planeras utifrån elevernas individuella behov.

Lärmiljöerna ska vara föränderliga, inspirerande och tillåtande. De möjliggör verksamhet av olika slag både enskilt och i grupp. Lärmiljöerna har inslag av den lokala kulturen, naturen och hembygden samt inslag som stöder elevens språkutveckling.

I skolarbetet ska man systematiskt använda sig av olika lärmiljöer och sträva efter att regelbundet ta ut undervisningen ur klassrummet. Med hjälp av virtuella och digitala lösningar samt samarbete med olika aktörer är det möjligt att utvidga lärmiljön.

4.2.2 Arbetssätt

Utgångspunkt för valet av arbetssätt är de mål som ställts upp för undervisningen samt elevernas behov, förutsättningar och intressen. Varierande arbetssätt stödjer och styr såväl undervisningsgruppens som den enskilda elevens lärande. Arbetssätt som lämpar sig för olika åldrar och olika undervisnings- och lärsituationer ska användas i undervisningen. Genom mångsidiga arbetssätt och bedömningsmetoder får eleverna möjlighet att visa sina kunskaper på olika sätt. Vid val av arbetssätt ska man sträva efter att identifiera och förändra könsbundna attityder och rutiner.

Vid val av arbetssätt ska olika läroämnens särdrag och utvecklingen av mångsidig kompetens beaktas.

Differentiering i undervisningen ska styra valet av arbetssätt. Differentieringen ska grunda sig på kännedom om eleverna och vara ett centralt pedagogiskt perspektiv i all undervisning. Differentiering berör studiernas omfattning och djup, arbetsrytm, arbetsgång och elevernas olika sätt att lära sig. Differentieringen ska utgå från elevens behov och möjligheter att själv planera sina studier, att välja olika arbetssätt och studera i egen takt.

Läraren ska välja arbetssätt i samråd med eleverna och handleda dem i synnerhet i användningen av nya arbetssätt för att de på så sätt ska bli mera självständiga och målinriktade i sitt sätt att arbeta.

Mångsidiga arbetssätt bidrar till att alla elever har möjligheter att få upplevelser av att lyckas och känna glädje i lärande. Arbetssätt som uppmuntrar eleverna till aktivitet och växelverkan betonas i undervisningen. Genom valet av arbetssätt kan läraren också stöda kollaborativt lärande. Läraren skapar möjligheter till helhetsbaserat lärande och samarbete inom skolan och aktörer utanför skolan. I val av arbetssätt betonas också språkinlärningens betydelse. I en språkmedveten skola är alla vuxna både språkliga förebilder och språklärare i det läroämne de undervisar.

Digital teknologi ska användas för att främja arbetet. Med digital teknologi kan elevens förmåga att tänka, dra logiska slutsatser och lösa praktiska problem synliggöras. Digital teknologi främjar kollaborativt lärande och växelverkan och gör det möjligt att lära sig av andra och dela sina kunskaper med andra. Eleven använder aktivt digitala verktyg, innehåll och tjänster till att utveckla sin egen inlärningsprocess och fördjupa sitt lärande. Eleverna lär sig digitala färdigheter och förstår de teknologiska principerna så att de är i stånd till kreativ problemlösning och förmår välja teknologiska lösningar som stöder deras lärande.

Handledning ingår i all undervisning. Läraren vägleder eleverna att hitta sitt eget sätt att lära sig och att välja arbetssätt som lämpar sig för situationen. Läraren finns till för eleverna och är alltid aktivt närvarande i elevernas lärande. Att diskutera målen för undervisningen och lärandet med eleverna är en del av skolans vardag. Medvetenhet om målen för undervisningen stöder elevernas förmåga att reflektera över sitt eget lärande och vara delaktiga i planeringen av undervisningen. Läraren ger regelbunden, uppmuntrande respons till eleverna. Responsen ska knyta an till elevernas styrkor och på ett respektfullt sätt lyfta fram elevens utvecklingsområden. Metoder för självbedömning och kamratbedömning används systematiskt. Varje skola gör upp en handledningsplan. Resultatenheten Svenska bildningstjänster har en gemensam stomme för handledningsplanen.

4.2.3 KULPS – kultur- och motionsstigen

Kulps – kultur- och motionsstigen är en helhet av kultur, motion och bibliotekstjänster som är skapad för eleverna inom den grundläggande utbildningen i Esbo. Inom KULPS kan elevernas lärmiljöer bland annat vara stadens historiska platser, muséer, bibliotek, konstutställningar, konserter, filmer, scenkonst, mångsidiga idrotts- och motionsplatser och den egna närmiljön och omgivningen användas som lärmiljöer för eleverna.

KULPS-utbudet stöder lärandet i enlighet med målen för undervisningen i de olika läroämnena och deras innehåll samt utvecklingen av mångsidig kompetens. KULPS berikar skolornas möjligheter att förverkliga mångvetenskapliga lärområden.

Varje elev har rätt att få delta i KULPS. Målet är att varje elev får delta på kulturstigen, motionsstigen och bibliotekstigen minst en gång under lärsåret. Under de nio åren i den grundläggande utbildningen blir centrala konst- och

kulturinstitut, bibliotek samt motions- och idrottsplatser i Esbo bekanta för varje elev och de kan ta del av olika kultur- och idrottsutbud även på sin fritid.

4.2.4 Fostran till företagsamhet

Eleverna uppmuntras till att vara initiativtagande och driftiga. Eleverna handleds på ett sätt som är lämpligt för åldern att se betydelsen av arbete och företagsamhet i livet och samhället. Under den grundläggande utbildningen stöds elever att bli företagsamma och lära sig ekonomisk ansvarsfullhet för framtiden. Eleverna får bekanta sig med yrken i närmiljön och med arbetslivet utanför skolan, till exempel i form av dagsverk och praktisk arbetslivsorientering (PRAO) samt i Företagsbyn.

4.2.5 Sammanhållen förskole- och nybörjarundervisning (SFN)

Sammanhållen förskole- och nybörjarundervisning (SFN) är en verksamhetsform där förskolan och årskurs 1 och eventuellt årskurs 2 utgör en helhet. Inom denna helhet samarbetar förskolepersonalen och läraren för nybörjarundervisningen. Detta möjliggör arbete med åldersblandade barngrupper under en längre tidsperiod och utbyte av pedagogisk kompetens.

I den sammanhållna förskole- och nybörjarundervisningen erbjuds barnet arbete utgående från dess egen utvecklingsnivå, oavsett ålder. På detta vis skapas en miljö som gynnar alla barn och där de enskilda individerna stöder varandra på olika sätt. Fördelen med den sammanhållna undervisningen är att den binder samman övergången från förskolan till nybörjarundervisningen och ger därmed barnet en trygg miljö.

Sammanhållen förskole- och nybörjarundervisning förverkligas i skolan på följande sätt (görs upp i samarbete med närförskolan): Skriv text här

4.3 Helhetsskapande undervisning och mångvetenskapliga lärområden

Enligt förordningen om grundläggande utbildning är det huvudsakliga målet med undervisningen att eleverna ska få en bred allmänbildning samt vidga sin världsbild. Det förutsätter såväl kunskaper och färdigheter inom olika vetenskapsgrenar som tvärvetenskapliga kunskaper och kunskaper som kombinerar olika vetenskapsgrenar.

Helhetsskapande undervisning hjälper eleverna att uppfatta helheter och att se samband mellan innehållet i olika läroämnen och med olika företeelser i livet. Målet är att skapa möjligheter för eleverna till helhetsbaserat lärande, att förstå förhållandet mellan olika fenomen och på vilket sätt de är beroende av varandra.

Helhetsskapande undervisning förutsätter ett pedagogiskt grepp, där läraren i sin planering utgår från elevernas tidigare kunskaper och ser till att mål, innehåll och arbetssätt hänger ihop och kompletterar varandra, så att eleverna har möjlighet att uppleva både innehållet i undervisningen och den egna lärprocessen som en meningsfull helhet.

De sju delområdena av mångsidig kompetens inklusive målen som fastställs i grunderna för läroplanen ger riktlinjer och underlag för en helhetsskapande undervisning. Undervisningen i varje läroämne anknyts till företeelser i den verkliga världen och beaktar elevernas intressen. Undervisningen i olika läroämnen kan även bindas samman på olika sätt för att stöda detta.

4.3.1 Mångvetenskapliga lärområden

Mångvetenskapliga lärområden är ett sätt att förverkliga helhetsskapande undervisning. Mångvetenskapliga lärområden är helhetsskapande studieperioder som grundar sig på samarbete mellan läroämnena. Lärområdena ska avspegla värdegrunden och synen på lärande. De ska återspegla principerna för utvecklandet av verksamhetskulturen och stöda utvecklingen av mångsidig kompetens.

De mångvetenskapliga lärområdenas mål och innehåll samt hur de förverkligas beskrivs i den skolvisa läroplanen och preciseras årligen i läsårsplanen. Detta görs i enlighet med de mål som är uppställda för de mångvetenskapliga lärområdena i grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen. Planeringen och förverkligandet av mångvetenskapliga lärområden förutsätter samarbete mellan läroämnen som representerar olika perspektiv samt utnyttjande av skolans övriga verksamhet. Det är viktigt att eleverna deltar i planeringen av de mångvetenskapliga lärområden och att innehållet i lärområdena intresserar eleverna.

Alla läroämnen ska i tur och ordning delta i genomförandet av ett lärområde på det sätt som respektive lärområde förutsätter. I studierna utnyttjas de infallsvinklar, begrepp och metoder som är kännetecknande för de olika läroämnena. Omfattningen av ett lärområde ska planeras så att eleverna har tid att fördjupa sig i innehållet och att arbeta målinriktat, mångsidigt och uthålligt.

I de svenska skolorna i Esbo ska eleven varje läsår få ta del av flera mångvetenskapliga lärområden som studeras under en längre period. Eleverna ska få respons under den tid man arbetar med lärområdet. De mångvetenskapliga lärområdena är en del av undervisningen i de ämnen som varit inkluderade i lärområdet och beaktas således i bedömningen av läroämnena.

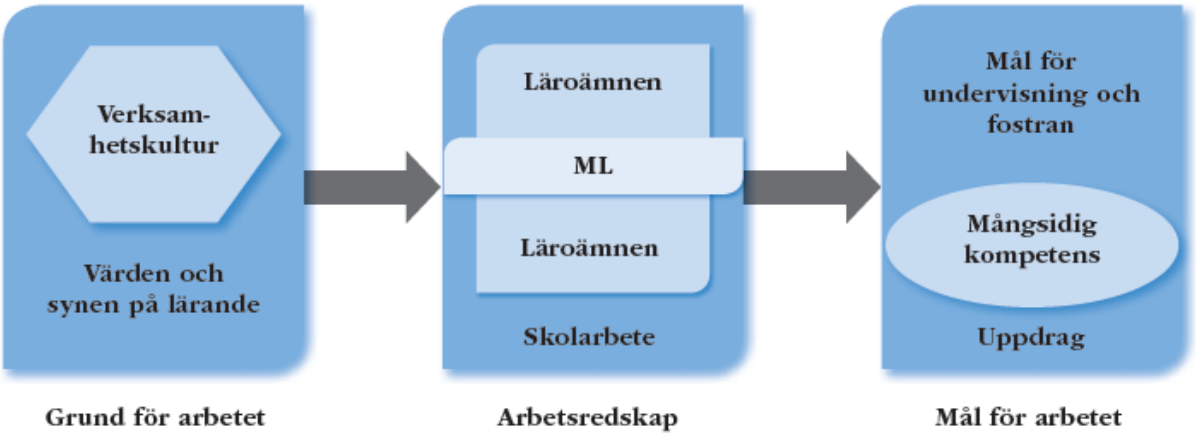

Bild 6 Mångvetenskapliga lärområden (ML), ur grunderna för grundläggande utbildningens läroplan 2014

Hur förverkligas helhetsskapande undervisning i praktiken i skolan? Skriv text här

Hur förverkligas de mångvetenskapliga lärområdena i skolan? Skriv text här

- **Hur beaktas elevernas delaktighet i planeringen av de mångvetenskapliga lärområdena?**
  Skriv text här
- **Hur följer skolan upp, utvärderar och utvecklar förverkligandet av de mångvetenskapliga lärområdena?**
  Skriv text här

Skolan gör en närmare beskrivning som en del av läsårsplanen för varje mångvetenskapligt lärområde som innehåller följande delar:

- **Vilka läroämnen som ingår i det mångvetenskapliga lärområdet**
- **Omfattningen av det mångvetenskapliga lärområdet**
- **Mål, innehåll och bedömning av lärande inom det mångvetenskapliga lärområdet**
- **Hur utvecklingen av utvecklingen av mångsidig kompetens främjas**
- **Samarbete med utomstående aktörer**

Skolans egna anteckningar: Skriv text här

5 SKOLARBETE SOM FRÄMJAR LÄRANDE OCH VÄLBEFINNANDE

5.1 Gemensamt ansvar för skoldagen

Skoldagen ordnas så att den är trygg och enhetlig ur elevens perspektiv, så att undervisning och annan verksamhet som stöder undervisningen skapar en meningsfull helhet. Detta stöder elevens heltäckande välbefinnande, utveckling och lärande samt uppnåendet av målen för den grundläggande utbildningen. Ansvaret för skoldagen tillhör alla som är delaktiga i att förverkliga den. Detta innebär att personalen, eleverna, vårdnadshavarna och andra samarbetsparter bär ansvar för att för egen del främja en trygg och enhetlig skoldag. Skolan fostrar och handleder eleverna i att bemöta skolkamrater och personal med respekt och följa skolans gemensamma regler. Till elevens skyldigheter hör att inte mobba eller diskriminera och inte heller äventyra andra elevers, skolgemenskapens eller studiemiljöns säkerhet eller hälsa. Personalen ska utgöra goda förebilder för eleverna och främja elevens trygghet och säkerhet i alla situationer. Om någon i personalen misstänker eller upptäcker trakasserier, mobbning, diskriminering eller våld i skolan eller på väg till eller från skolan är hen skyldig att informera vårdnadshavaren för den elev som misstänks för detta och för den elev som utsatts för detta.

5.2 Samarbete

5.2.1 Elevernas delaktighet

Skolarbetet ska ordnas så att det grundar sig på elevernas delaktighet och på att eleverna blir hörda i skolarbetet.

Eleverna ska uppmuntras och stödas att vara aktiva, delaktiga och påverka sitt lärande, sin omgivning och sin vardag. Målet är att varje elev utifrån sina egna förutsättningar är aktiv i att planera sitt eget skolarbete. Läraren fungerar som en handledare och stöder eleven att ta ansvar för sin lärandeprocess.

Eleverna uppmuntras till att uttrycka sina åsikter. Eleven stöds i att framföra dem konstruktivt genom att lyssna, kompromissa och ta hänsyn till andra. Läraren ska se till att eleverna får erfarenheter av samarbete enligt demokratiska principer.

Eleverna garanteras verkliga möjligheter att vara delaktiga i och påverka skolans verksamhet och i mån av möjlighet även vara delaktiga i och påverka andra viktiga beslut angående skolan. Att upptäcka att den egna åsikten är viktig förstärker elevernas lust att vara delaktiga och påverka egna och gemensamma ärenden. Skolgemenskapen förstärks av vänelevsverksamhet och elevrådet/-kåren. Elevrådet/-kåren har en öppen diskussion och ett öppet samarbete med skolans personal, direktion och andra aktörer i omgivningen. I årskurserna 7-9 har eleverna rätt till representation i skolans direktion.

Skolorna samarbetar aktivt med ungdomsfullmäktige för att uppmuntra eleverna att följa och aktivt påverka ärenden som berör dem.

Elevernas delaktighet och elevmedverkan förverkligas i skolan på följande sätt: Skriv text här

5.2.2 Samarbete mellan hem och skola

Ett konstruktivt samarbete mellan hem och skola är ett effektivt stöd för elevens lärande och skolgång samt utveckling. Vårdnadshavare har huvudansvaret för fostran och skolan har huvudansvaret för undervisningen. Vårdnadshavares uppgift är att stöda, uppmuntra och leda barnens skolgång samt att övervaka att barnet fullgör sin läroplikt. Skolans uppgift är att stöda hemmen i deras fostringsuppgift. Detta sker genom att uppmuntra vårdnadshavare till ett ansvarsfullt föräldraskap och att aktivt stöda barnen i studierna. Vårdnadshavare respekteras för sin kännedom om och sitt ansvar för sina barn, och bemöts som jämställda parter. Ibland kan information om elevens hemförhål-

landen behövas för att kunna arrangera elevens undervisning på ett ändamålsenligt sätt. Bestämmelserna om sekretess gäller för sådan information. Målet med samarbetet är att bygga upp ett förtroendefullt och konstruktivt samarbete med vårdnadshavare.

Ett meningsfullt samarbete bygger på ömsesidig respekt för varandra. Alla parter ansvarar för upprätthållandet av ett fungerande samarbete. För att stöda samarbetet ska skolan erbjuda vårdnadshavare mångsidiga samarbetsformer, tillgång till information och möjlighet att komma med initiativ. Skolan beaktar familjers olika behov av samarbete. Familjer med annan kulturell bakgrund görs förtrogna med det finländska skolsystemet och dess kutymer. Tolk kan användas som stöd för samarbete med vårdnadshavare. Samarbetet mellan hem och skola sker både på individ- och skolnivå. Skolan samarbetar med vårdnadshavare så att vårdnadshavare för sin del kan stöda sitt barns målinriktade lärande och skolgång. Läraren får ökad kännedom om eleven genom interaktion med hemmet, vilket hjälper läraren att planera och genomföra undervisningen. Då eleven är i behov av stöd för sitt lärande och sin skolgång är samarbetet betydelsefullt för att identifiera, planera och förverkliga de nödvändiga stödåtgärderna.

Vårdnadshavare har rätt att delta i skolans läroplansarbete, särskilt då det gäller att fastställa värdegrunden, målen för fostran och ordningsreglerna. Vårdnadshavare har rätt att delta i utvärderingen av undervisningsarrangemangen. Skolan ordnar årligen minst ett tillfälle för vårdnadshavare att träffa barnets lärare och för att få information om läsårets program inklusive principerna för förverkligandet skolans verksamhet. Vårdnadshavare har rätt att årligen träffa barnets klasslärare/klassföreståndare personligen och att vid behov ta kontakt med skolans elevvårdsgrupp, elevhandledare och/eller andra lärare. Skolan kontaktar vårdnadshavarna och har skyldighet att informera dem om angelägenheter som berör elevens välbefinnande och studieframgång.

Vårdnadshavarna har rätt till representation i skolans direktion. En av direktionens uppgifter är att utveckla nya och mångsidiga förfaringssätt för att främja samarbetet mellan hem och skola. Även föräldraföreningen och klassombud främjar samarbetet med vårdnadshavarna och utvecklingen av gemenskapen i klasserna och skolan.

Utöver befintliga strukturer för samarbetet utvecklar skolorna nya samarbetsformer som stöder dialogen med hemmet. Skolan ger vårdnadshavarna information om olika samarbetsformer mellan hem och skola samt om främjandet av välbefinnandet och tryggheten i skolgemenskapen. Vårdnadshavarna informeras om läroplanen, ordnandet av undervisningen och handledningen, bedömningen i anslutning till studierna, elevernas möjligheter att få stöd och elevvård. Skolan ger vårdnadshavare information om hur uppgifter som gäller det egna barnet hanteras, hur information erhålls och överförs, samt om frågor kring sekretess. Informations- och kommunikationstekniken ska utnyttjas i syfte att förbättra både informationsgången och kontakten mellan hem och skola. Vårdnadshavarna har möjlighet att följa undervisningen. Med tanke på eleverna och undervisningen är det önskvärt att vårdnadshavare kommer överens med läraren om en lämplig tidpunkt.

Skolan samarbetar med hemmet på följande sätt (t.ex. verksamhetsmodeller, ansvars- och arbetsfördelning):

- **på skolnivå** Skriv text här
- **på klassnivå** Skriv text här
- **på individnivå** Skriv text här

5.2.3 Skolans interna samarbete och samarbete med andra parter

Skolans interna samarbete

Ett gott samarbete inom personalen bidrar till att målen för undervisning och fostran ska uppnås. Skolarbetet ska ordnas på ett ändamålsenligt och flexibelt sätt genom samarbete och arbetsfördelning.

Skolorna ska också samarbeta med varandra. Målet är att främja att undervisningen är enhetlig och utvecklas samt att stärka personalens kompetens.

Personalen i skolan samt övriga sakkunniga som arbetar med eleverna och deras vårdnadshavare bildar en mångprofessionell fostringsgemenskap. Det betyder att vars och ens kunnande och erfarenheter förenas för att skapa de bästa förutsättningarna för att främja välmående, trivsel och lärande.

Till skolans personal hör att delta i enhetens läroplansarbete och i andra pedagogiska diskussioner för att skapa en gemensam förståelse för skolans mål och för att implementera läroplanens innehåll i vardagen. Under ledning av rektorn utvärderas och utvecklas skolans verksamhet och verksamhetskultur. Dessa är inte statiska utan lever i tiden utgående från rådande omständigheter. Var och en har ansvar för att bidra till det gemensamma arbetet samt att följa de gemensamma riktlinjerna. Personalen har rätt till representation i skolans direktion.

Skolan samarbetar med andra skolor för att utveckla den grundläggande utbildningen. Via samarbetet främjas en jämlik grundläggande utbildning. Tillsammans med förskoleundervisningen och läroanstalter på andra stadiet skapas kontinuitet i elevens lärostig.

Samarbete behövs särskilt vid övergångarna i den grundläggande utbildningen och när eleven byter skola. Olika övergångar i elevens lärstig är viktiga skeden i hens liv. En smidig övergång främjar elevens känsla av trygghet och välbefinnande. Förfaringssätten ska utvärderas och utvecklas genom samarbete mellan personalen. Även respons från eleverna och vårdnadshavarna ska beaktas.

Eleverna och vårdnadshavarna har möjlighet att bekanta sig med skolan, verksamheten och i mån av möjlighet personalen inom nybörjarundervisningen innan undervisningen inleds. När en elev börjar i skolan ska skolan diskutera den grundläggande utbildningens mål, uppdrag och förfaringssätt med elever och vårdnadshavare.

När en elev flyttar från förskolan till skolan, hålls ett överlåtelsemöte mellan personalen i de bägge enheterna med vårdnadshavares tillstånd. Med vårdnadshavares tillstånd kan även planen för barnets lärande samt en eventuell tilläggsbilaga flyttas från förskolan till skolan.

När en elev byter skola har eleven och vårdnadshavaren rätt att få bekanta sig med den nya skolan och dess verksamhet i förväg. Vid etappmålen (se kap. **Fel! Hittar inte referenskälla.**) samt vid andra övergångar får eleven handledning och tillräckligt stöd för att övergången ska vara smidig. När en elev byter skola hålls ett överlåtelsemöte mellan personal i de bägge enheterna med vårdnadshavares tillstånd.

Syftet med överlåtelsemöten är att stöda skolans beredskap att ta emot eleven och att skapa kontinuitet i elevens lärande. Vid överlåtelsemöten som gäller en elev med behov av stöd deltar vårdnadshavare och vid behov sakkunniga.

I handledning som ges i slutskedet av den grundläggande utbildningen ska man tillsammans med eleven utreda lämpliga möjligheter till fortsatta studier och säkerställa att det stöd som eleven behöver fortsätter på andra stadiet. Eleven själv och vårdnadshavaren till en elev som behöver stöd ska i slutskedet av den grundläggande utbildningen ges information och möjlighet att diskutera med elevhandledaren och sakkunniga inom elevvården särskilda frågor i anslutning till elevens fortsatta studier.

Målet är att alla övergångar sker i samförstånd med vårdnadshavarna. Med samtycke av elevens vårdnadshavare kan sekretessbelagda uppgifter överföras i syftet att anordna elevens grundläggande utbildning på ett ändamålsenligt sätt. Nödvändig information för att anordna undervisningen kan dock överföras utan vårdnadshavares samtycke

(se kap. 7 STÖD FÖR LÄRANDE OCH SKOLGÅNG samt kap. 8 ELEVVÅRD). Med tanke på samarbetet och förtroendet mellan parterna är det alltid bra att i första hand be vårdnadshavarnas samtycke till att överföra information.

Skolan har följande förfaringssätt vid övergång från förskola till skola (beskrivs i samarbete med närförskolan): Skriv text här

Skolan har följande förfaringssätt för övergångar inom den grundläggande utbildningen: Skriv text här

Skolan har följande förfaringssätt för samarbete med andra stadiet och övergången till andra stadiet: Skriv text här

Samarbete med andra parter

Undervisningen präglas av ett mångsidigt och målmedvetet samarbete med olika aktörer, både kommunala och övriga samarbetspartner. Samarbetet med olika aktörer utvecklas i enlighet med målsättningarna för den grundläggande utbildningen och för att främja elevens lärande. I samarbete beaktas en fungerande informationsgång.

Beskrivning av skolans samarbete med andra parter: Skriv text här

5.3 Fostrande samtal och disciplinära åtgärder

Den som deltar i utbildning har rätt till en trygg studiemiljö, arbetsro och ostörda studier. Skolan kan påverka arbetsron på många sätt, främst genom utveckling av verksamhetskulturen, samarbete, gemensamt ansvar och omsorg. Genom att utveckla pedagogiska lösningar och bygga upp en atmosfär som präglas av förtroende och omsorg skapas förutsättningar för en bra arbetsro. För att trygga arbetsron och ta itu med olämpligt uppförande har utbildningsanordnaren också rätt att använda fostrande samtal och olika disciplinära åtgärder. Om förfaringssätten vid fostrande samtal och disciplinära åtgärder regleras i lagen om grundläggande utbildning.

I Esbo används en gemensam plan för fostrande samtal och disciplinära åtgärder. I planen beskrivs användningen av fostrande samtal och disciplinära åtgärder samt förfaringssätten kring dem. Planen är en bilaga till läroplanen och den innehåller skolvisa delar.

5.4 Olika sätt att anordna undervisningen

5.4.1 Årskursintegrerade studier

Årskursintegrerade studier innebär flexibla arrangemang som ger möjlighet till en individuell studiegång. Årskursintegrerade arrangemang kan tillämpas i studier för en hel skola, endast vissa årskurser eller enskilda elever. De kan också tillämpas för att till exempel stödja elever med särskild begåvning eller som ett sätt att förebygga studieavbrott.

Årskursintegrerade studier genomförs i enlighet med studieprogram som bygger på studiehelheter. Studiehelheterna planeras utifrån målen och innehållet i de olika läroämnena.

Skolan kan bestämma att ordna en del av undervisningen årskursintegrerat. Ifall skolan anordnar årskursintegrerad undervisning ska studiehelheterna beskrivas i den skolvisa läroplanen. Studiehelheterna beskrivs med utgångspunkt i målen och innehållet i de olika läroämnena och timfördelningen i Esbo. I den skolvisa läroplanen ska beskrivas:

- skolans sätt att anordna årskursintegrerad undervisning
- vilka studiehelheter som ingår i lärokursen som studierna består av
- timfördelningen samt målen för och innehållet i undervisningen för dessa studiehelheter
- vilka studiehelheter som är obligatoriska och vilka som är valfria för eleven
- hur man följer upp och bedömer hur studierna och studiehelheterna fortlöper

I särskilda fall kan eleven studera enligt ett eget studieprogram i stället för den årskursindelade lärokursen. I ett sådant fall ska en plan för elevens lärande göras. I planen fastställs och beskrivs de studiehelheter som ingår i elevens studieprogram, i vilken ordning de studeras samt enligt vilken tidsplan. Ur planen framgår också eventuella särskilda mål samt utvärdering och uppföljning. Innan planen görs ska ett förvaltningsbeslut om årskursintegrerade studier fattas av undervisningschefen.

5.4.2 Undervisning i sammansatt klass

Med sammansatt klass avses en undervisningsgrupp som består av elever från olika årskurser eller, vid årskursintegrerade studier, elever i olika åldrar. En sammansatt klass kan bildas antingen på grund av lågt elevantal eller av pedagogiska skäl.

Undervisning kan då det är ändamålsenligt anordnas i sammansatta klasser. Ifall undervisning anordnas i sammansatta klasser beskrivs de centrala förfaringssätten i den skolspecifika läroplanen. Den noggrannare planeringen av undervisningen, till exempel hur årsveckotimmarna i de olika läroämnena fördelas per årskurs, definieras i läsårsplanen.

Beskrivning av hur undervisningen i sammansatta klasser ordnas och vilka förfaringssätt som tillämpas: Skriv text här

5.4.3 Flexibel grundläggande utbildning

Syftet med flexibel grundläggande utbildning är att minska studieavbrott och förebygga utslagning. Målet är att förstärka elevens studiemotivation och livskompetens samt att helhetsmässigt stöda elevens lärande och skolgång under den grundläggande utbildningen. I flexibel grundläggande utbildning får eleven stöd vid övergången till studier på andra stadiet, huvudsakligen inom yrkesutbildningen, och undervisningen strävar efter att ge eleven sådana färdigheter som behövs för att genomföra studierna. I verksamheten betonas elevens motivation för att ta ansvar för sin egen framtid. Verksamheten stöder elever med bristande motivation och elever som underpresterar att förstärka och utveckla sina kunskaper och färdigheter samt att öka sin kompetens att hantera sitt liv och sin vardag.

FLEX-klassens verksamhet är avsedd för elever i årskurserna 8 och 9. I första hand antas elever i årskurs 9 och om det därefter finns lediga platser kan även elever i årskurs 8 antas.

Anordnande av undervisning

Flexibel grundläggande utbildning anordnas i huvudsak i enlighet med den grundläggande utbildningens allmänna läroplan. Undervisningen ordnas i en egen grupp (FLEX-klass) i skolan, på arbetsplatser och i andra adekvata lärmiljöer. I undervisningen tillämpas aktiverande och mångsidiga undervisningsmetoder samt arbetssätt och olika lärmiljöer utnyttjas. Fokus ligger på yrkesövergripande samarbete mellan olika organisationer.

Ungefär en tredjedel av undervisningen för eleverna genomförs på arbetsplatser eller i andra adekvata lärmiljöer. Eleverna utför enligt läroplanen utarbetade, individuellt anpassade inlärningsuppgifter i skolan, på arbetsplatser eller i andra lärmiljöer. I anslutning till uppgifterna handleds eleverna till att gradvis ta ett ökat ansvar för sina studier. För att eleven får tillräcklig handledning är individuella arrangemang nödvändiga. För närhandledningen på arbetsplatsen ansvarar en arbetstagare, som handleder och stöder eleven i inlärningen i arbetet.

För alla elever i flexibel grundläggande utbildning görs en plan för elevens lärande. I planen för elevens lärande beskrivs hur den flexibla grundläggande utbildningen ordnas för eleven i skolan, på arbetsplatser och i övriga lärmiljöer. En elev i flexibel grundläggande utbildning kan delta i undervisning i andra klasser i skolan om det stöder elevens lärande och skolgång. Deltagandet i undervisningen i andra klasser definieras i elevens plan för lärande. I planen definieras även hur elevens vårdnadshavare kan stöda skolgången.

Ett team, bestående av en specialklasslärare och en handledare, ansvarar för verksamheten i FLEX-klassen. Specialklasläraren i FLEX-klassen har huvudansvar för undervisningen och samarbetet med vårdnadshavarna. Handledarens uppgift är att erbjuda personligt stöd för eleverna, både individuellt och i grupp, och delta i samarbetet med elevernas vårdnadshavare. Hen deltar mångsidigt i FLEX-gruppens verksamhet och följer upp elevernas övergång till andra stadiet. Handledaren ansvarar för att skapa och koordinera samarbetet med arbetsplatserna. FLEX-teamet besöker arbetsplatserna och följer hur studierna framskrider. Skolan ingår ett skriftligt avtal om arbetsfördelningen och ansvar mellan lärare/handledare och de personer som ansvarar för handledningen på en arbetsplats.

Samarbete, stöd för lärande och skolgång samt elevvård

Vårdnadshavarna är skolans viktigaste samarbetspartner i anordnandet av flexibel grundläggande utbildning. FLEX-klassens verksamhetssätt förutsätter engagemang från hemmet. Utökad kontakt mellan hem och skola konkretiseras bl.a. vid uppgörandet av planen för elevens lärande och vid uppföljningen av elevens skolgång.

Inom ramen för FLEX-klassens verksamhet samarbetar skolan mångprofessionellt med andra sektorer i syfte att bygga upp stödnätverk för eleverna. Naturliga samarbetsparter är bland annat stadens ungdomsväsende samt social- och hälsovårdssektorn, yrkesläroanstalter, gymnasier och ungdomsverkstäder.

Eleverna i flexibel grundläggande utbildning har rätt till lagstadgat stöd, handledning och elevvård. Stöd och elevvård anordnas för elever i flexibel grundläggande utbildning i enlighet med läroplanen för grundläggande utbildning och Handboken för ordnande av stöd och elevvård. Elever i flexibel grundläggande utbildning omfattas av elevvården i den skola där klassen är placerad.

En elev inom flexibel grundläggande utbildning kan få allmänt eller intensifierat stöd. I undantagsfall kan en elev inom särskilt stöd ta del av verksamheten, förutsatt att eleven kan följa den läroplan som används i undervisningen och att arrangemanget som helhet kan anses ha ett mervärde för eleven. Om eleven omfattas av särskilt stöd görs en individuell plan (IP) för hur undervisningen ska ordnas. Eventuella särskilda elevvårdstjänster för en enskild elev specificeras i planen för elevens lärande/IP.

FLEX-klassen är en del av skolgemenskapen och eleverna deltar i skolans gemensamma verksamhet.

Bedömning

Inom den flexibla grundläggande utbildningen följs den grundläggande utbildningens principer om mångsidig och kontinuerlig uppföljning och utvärdering samt kriterier för elevbedömning. I FLEX-klassen ansvarar specialklasslära-ren för elevbedömningen.

Under perioderna för inlärning i arbetet utvärderar arbetsgivaren elevens prestation tillsammans med eleven och FLEX-klassens specialklasslärare och handledare.

Antagning

Eleven ansöker om en plats i FLEX-klassen tillsammans med sina vårdnadshavare. Ansökningstiden till FLEX-klassen definieras läsårsvis av utbildningsanordnaren. Skolan, i vilken eleven för närvarande är inskriven i, stöder elevens ansökningsprocess och ansvarar för att ansökningen innehåller de bilagor som behövs. Ansökan består av följande ansökningshandlingar:

- en skriftlig ansökan av elev och vårdnadshavare
- en pedagogisk bedömning/utredning som elevens lärare gjort för ansökan till FLEX-klassen
- ett sakkunnigutlåtande (läkarutlåtande, psykologutlåtande eller social utredning som kuratorn gjort)
- en eventuell plan för elevens lärande eller individuell plan.

En pedagogisk bedömning av elevens lärande och skolgång ska göras innan en elev kan antas till FLEX-klassen. I un-dantagsfall kan en elev inom särskilt stöd ansöka till verksamheten, förutsatt att eleven kan följa den läroplan som används i undervisningen och att arrangemanget som helhet kan anses ha ett mervärde för eleven. För en elev som omfattas av särskilt stöd ska en pedagogisk utredning göras som grund för antagning till FLEX-klassen.

Utgående från ansökningarna kallas eleverna och deras vårdnadshavare till en intervju. FLEX-klassens lärare och handledare intervjuar eleven tillsammans med utbildningsanordnarens representant. Skolkuratorn från den skola eleven för tillfället går i deltar även i intervjun.

Beslut om antagning av en elev till FLEX-klass grundar sig på sakkunnigas helhetsbedömning av FLEX-undervisningens mervärde för eleven. Antagningen grundar sig på ansökan, intervjun och kriterier för antagning. Till FLEX-klassen kan antas årligen ca. 10 elever.

<u>Kriterier för antagning:</u>

1) I första hand antas elever i årskurs 9 och om det därefter finns lediga platser kan även elever i årskurs 8 an-tas.

2) Elever med annan hemkommun än Esbo kan antas till flexibel grundläggande utbildning, ifall det finns lediga platser.

3) För att bli antagen till flexibel grundläggande utbildning ska eleven dessutom fylla några av följande kriterier (både i a- och b-delen):

a) Eleven
- löper risk att bli utan avgångsbetyg för den grundläggande utbildningen (har eller löper risk att få under-kända eller svaga vitsord)
- har låg motivation till skolgång och studier
- uppnår inte sin verkliga kapacitet
- har hög skolfrånvaro
- behöver mycket individuell handledning i sin skolgång och vid val av plats för fortsatta studier/yrke
- drar nytta av praktiska arbetsmetoder i studierna (lär sig bättre genom att göra och uppleva än att läsa)

b) Av eleven i flexibel grundläggande utbildning förväntas
- egen vilja att börja i FLEX-klassen
- förståelse av att FLEX-klassen är en möjlighet

- motivation att slutföra den grundläggande utbildningen och att få en studieplats på andra stadiet
- inriktning till praktiska studier och arbete
- förmåga att delta i PRAO-perioder
- beredskap att fungera i en grupp

Beslut om antagning till flexibel grundläggande utbildning är ett förvaltningsbeslut som fattas av undervisningschefen.

5.5 Undervisning i särskilda situationer

För att ordna undervisning och stöd för en elev som till exempel är allvarligt sjuk eller befinner sig i en svår livssituation förutsätts särskilda åtgärder.

5.5.1 Sjukhusundervisning

Den kommun där sjukhuset ligger är skyldig att för elever som är patienter på sjukhuset ordna undervisning i den omfattning det är möjligt med hänsyn till elevens hälsa.

Även kommuner där det finns en annan verksamhetsenhet inom den specialiserade sjukvården kan ordna undervisning för elever som får specialiserad sjukvård.

Sjukhusundervisningen är avsedd för elever som är patienter på sjukhuset eller har en vårdkontakt till sjukhuset. En plats i sjukhusundervisningen kan beviljas ifall den anses stöda elevens vård och habilitering som helhet. Även elever som i enlighet med en sakkunnigs bedömning kan dra nytta av den undervisning sjukhusskolan erbjuder kan beviljas plats i sjukhusundervisningen. En elev i sjukhusundervisningen kan få allmänt, intensifierat eller särskilt stöd. Stödnivån definieras utgående från pedagogiskt behov.

I sjukhusundervisningen anpassas undervisningen enligt elevens personliga resurser och livssituation. I sjukhusundervisningen betonas utöver fostran och undervisningen också pedagogisk habilitering samt ett tätt samarbete mellan lärarna i sjukhusundervisningen, lärarna i elevens egentliga skola, vårdnadshavarna och vårdinstanserna. Undervisningen i sjukhusskolan anordnas antingen i en grupp eller individuellt. Lärarna i sjukhusundervisningen erbjuder även konsultation och handledning för elever i specialsjukvård samt dessa elevers skolor.

Samarbete med eleven, elevens vårdnadshavare och vårdinstans samt elevens egentliga skola är viktigt vid planering av sjukhusundervisningen. En elev med placering i sjukhusundervisning behåller sin elevplats i sin egen skola. Personal i sjukhusundervisningen samarbetar regelbundet med elevens egentliga skola med tanke på anordnadet av undervisning och elevvård. Eleven ska få det stöd som behövs vid övergången till sjukhusundervisning eller återgången tillbaka till sin egen skola.

Sjukhusundervisning på svenska i Esbo anordnas i samband med Jorvs sjukhus. Undervisningen leds av Finno skolas rektor som också fattar beslut om plats i sjukhusundervisningen.

5.5.2 Individuell undervisning

I de fall en elev omöjligt kan delta i någon form av undervisning som kommunen bedriver, kan beslut om individuell undervisning fattas för viss tid. Den individuella undervisningen beviljas för fyra (4), vid behov sex (6) timmar per vecka och för högst åtta (8) veckor. Beslutet om individuell undervisning ska föregås av diskussioner med eleven och elevens vårdnadshavare samt behandlas yrkesövergripande inom ramen för stöd för elevens växande och lärande på basis av en pedagogisk bedömning/utredning. En beskrivning av problemets art och en medicinsk eller psykologisk rekommendation ska finnas som grund för beslutet. Undervisningschefen fattar beslut om individuell undervisning.

Beslut om individuell undervisning kräver nödvändigtvis inte ett beslut om särskilt stöd. En plan för elevens lärande/individuell plan (IP) ska göras för tiden för den individuella undervisningen.

5.6 Annan verksamhet som stödjer målen för undervisning och fostran

Det praktiska skolarbetet ordnas så att arrangemangen stöder målen för undervisning och fostran samt främjar en enhetlig verksamhetskultur i den grundläggande utbildningen. Annan verksamhet i skolan stärker för sin del upplevelsen av en bra och trygg skoldag samt möjliggör en enhetlig och omväxlande dag utifrån elevens perspektiv. De skolvisa arrangemangen kring annan verksamhet bestäms i läsårsplanen.

5.6.1 Klubbverksamhet

Klubbverksamhet är verksamhet utanför lektionstid som utgår från skolans mål för undervisning, fostran och handledning. Klubbverksamheten ska på ett mångsidigt sätt stödja elevernas växande och utveckling. Flexibla lösningar inom klubbverksamheten stödjer att elevens dag bildar en helhet.

Målet med klubbverksamheten är att erbjuda en meningsfull fritidsverksamhet som en naturlig del av elevens skoldag. Verksamheten stöder elevernas psykiska och fysiska växande, välmående och utveckling, ökar delaktighet, främjar fostringssamarbetet mellan hem och skola samt ökar kännedomen om eleverna. Skolan beskriver sin klubbverksamhet i läsårsplanen och informerar eleverna och vårdnadshavare om den. Skolan kan samarbeta med föräldraföreningen och andra samarbetsparter i anordnandet av klubbverksamheten.

Ett mångsidigt urval av klubbar kan även ses som en del av det allmänna stödet som eleverna får för sitt lärande och sin skolgång. Deltagandet i klubbverksamhet kan också planeras som en del av det intensifierade eller det särskilda stödet för eleven. I sådana fall är det ytterst viktigt att eleven är delaktig i planeringsarbetet från början eftersom deltagandet i klubbverksamhet är frivilligt för eleven. I planen för elevens lärande eller elevens individuella plan (IP) beskrivs hur klubbverksamheten kan stöda elevens uppställda mål.

5.6.2 Eftermiddagsverksamhet

De allmänna målen för eftermiddagsverksamheten är att genom helhetsbetonad verksamhet, i samarbete med skolan, stöda elevens välmående. Verksamheten ska erbjuda eleven mångsidig, ändamålsenlig verksamhet som främjar växandet och utvecklingen.

Skoldagen och eftermiddagsverksamheten utgör tillsammans en meningsfull helhet för eleven. Innehållet i eftermiddagsverksamheten bygger på planerad verksamhet i enlighet med verksamhetsplanen för eftermiddagsverksamheten på svenska i Esbo.

En välfungerande eftermiddagsverksamhet kan för sin del främja en elevs lärande och skolgång som en del av det allmänna stödet. Deltagandet i eftermiddagsverksamhet kan också planeras som en del av det intensifierade eller särskilda stödet för eleven. I detta fall beskrivs planen för elevens lärande eller i elevens individuella plan (IP) hur eftermiddagsverksamheten kan stöda de mål som ställts upp för eleven.

5.6.3 Skolbiblioteksverksamhet

Skolbiblioteket och andra bibliotek erbjuder aktiverande och stimulerande lärmiljöer och mångsidiga arbetssätt. Biblioteksverksamheten ska uppmuntra eleverna att självmant läsa och välja böcker, tillgodose deras kunskapsbehov, uppmuntra dem att söka information i olika källor och granska informationskällorna.

I varje skola i Esbo ordnas skolbiblioteksverksamhet. Målet för skolbiblioteksverksamheten är att stöda elevernas mångsidiga kompetens och läslust samt att stärka elevernas språkliga färdigheter. Inom ramen för skolbiblioteksverksamheten samarbetar skolan med de kommunala biblioteken. I samarbete med biblioteken fördjupas och breddas studier i litteratur. Eleverna uppmuntras att besöka bibliotek även på fritiden och senare i livet.

Skolbiblioteken i Esbo har en gemensam materialdatabas och ett gemensamt lånesystem.

Arrangemang för skolbiblioteksverksamhet: Skriv text här

5.6.4 Skolmåltiden

Syftet med skolmåltiden ska vara att stödja elevernas sunda växande och utveckling samt deras studieförmåga och måltidskunskap. Den som deltar i undervisningen ska varje skoldag avgiftsfritt få en fullvärdig måltid. Måltiden ska vara ändamålsenligt ordnad och övervakad.

En trivsam skolmåltid ökar välbefinnandet i hela skolan.

Skolmåltiden är för eleverna en viktig del av skoldagen.

Om en elev har individuella behov som gäller kost, hälso- eller sjukvård, ska man tillsammans med eleven, vårdnadshavaren, personalen som ansvarar för måltiden och skolhälsovårdens representant komma överens om stödåtgärder och övervakning i samband med måltiden.

De måltider som serveras på skolorna är mångsidiga, varierande och av sitt näringsvärde fullvärdiga helheter. De årliga högtiderna beaktas i skolmåltiden. Vid högtiderna bjuds en festligare måltid som anknyter till temat. I planeringen av måltiderna beaktas näringsrekommendationerna som Statens näringsdelegation har utfärdat. En modellportion som hjälper eleven att sammanställa en fullvärdig måltid finns tillgänglig vid måltidssituationen.

Eleverna har möjlighet att delta i utvärderingen och utvecklingen av skolmåltiden och måltidssituationerna tillsammans med skolans personal och producenten för skolmåltiden. Tillsammans utvecklas trivseln och smidigheten i måltidssituationerna. Målet med måltidssituationerna är att förstå vikten av regelbundna måltider för välmåendet och att lära sig gott uppförande, umgänge vid måltider och bordsskick. Måltidssituationerna främjar också för sin del en hållbar och sund livsstil.

Eleverna har möjlighet att ha olika ansvarsuppdrag i samband med skolmåltiden, vilket stöder elevernas närings- och hälsofostran. Uppdragen kan också stöda elevernas fostran gällande sociala, estetiska och kulturella aspekter samt fostran i hållbar utveckling.

Beskrivning av skolans förfaringssätt gällande skolmåltiderna: Skriv text här

Gällande mellanmål har skolan följande principer: Skriv text här

5.6.5 Raster, morgonsamlingar och andra gemensamma evenemang samt studiebesök och lägerskolor

Rasterna, morgonsamlingarna och olika gemensamma evenemang är viktiga för gemenskapen i skolan, för elevernas sunda utveckling och sociala relationer samt för att eleverna ska orka i studierna.

Rastaktiviteterna planeras så att de stärker samhörigheten, utvecklar elevernas sociala relationer och möjliggör motion. Skolornas utrymmen och skolgården utvecklas så att de inspirerar och piggar upp eleverna och uppmuntrar till utevistelse under rasterna. Eleverna är delaktiga i planeringen av rastaktiviteter.

Andra gemensamma evenemang, studiebesök och eventuella lägerskolor kan användas för att utvidga lärmiljön och för att förverkliga helhetsskapande undervisning. Skolan beskriver raster, morgonsamlingar, andra gemensamma evenemang, studiebesök och lägerskolor i sin läsårsplan.

5.6.6 URHEA

Lagstads skola, Mattlidens skola och Storängens skola hör till nätverket för årskurserna 7-9 i huvudstadsregionens idrottsakademi (URHEA-nätverket). Skolan stöder unga idrottares växande och lärande genom att erbjuda möjlighet att kombinera skola och ett aktivt idrottande. Lagstad, Mattliden och Storängen beskriver URHEA-verksamheten skolvis.

Beskrivning av URHEA verksamheten i skolan: Skriv text här

Skolans egna anteckningar: Skriv text här

6 BEDÖMNING AV ELEVENS LÄRANDE OCH KUNNANDE I DEN GRUNDLÄGGANDE UTBILDNINGEN

6.1. Bedömningens syften i den grundläggande utbildningen

Enligt lagen[1] och förordningen[2] om grundläggande utbildning har bedömningen av elevens lärande två syften som stödjer varandra. Syftet med bedömningen är att

- handleda och sporra eleven i studierna och att utveckla elevens förutsättningar för självvärdering (formativ bedömning).
- definiera i vilken mån eleven har uppnått målen som ställts upp för läroämnena (summativ bedömning).

Bedömningen i den grundläggande utbildningen fokuserar på lärandet, kunnandet, arbetet och uppförandet. Handledningen och sporrandet i studierna och utvecklingen av elevens färdigheter för självvärdering genomförs med hjälp av formativ bedömning. I vilken mån eleven har uppnått de mål som ställts upp för de olika läroämnena ska bedömas summativt.

Vid genomförandet av bedömningens syften ska de allmänna principerna för bedömningen följas. Skolorna ska ha enhetliga principer och förfaringssätt för bedömningen som blir konkreta i skolans bedömningskultur. Utbildningsanordnaren ska följa upp hur bedömningsprinciperna uppfylls i skolorna samt stödja utvecklingen av en enhetlig bedömningskultur.

I Esbo betonas positiv pedagogik, som även är en utgångspunkt för bedömning av lärande och kunnande. I skolan förs regelbundna diskussioner om bedömning och bedömningspraxis mellan lärare samt med elever och vårdnadshavare i syfte att skapa en bedömningskultur som stöder lärande. Speciellt i början av läsåret är det viktigt att informera elever och vårdnadshavare om bedömningspraxis.

Bedömningen ska vara sporrande och realistisk. I bedömningskulturen i Esbo betonas särskilt växelverkan mellan elev och lärare, som utgör en stor del av bedömningen. Eleven får handledande respons om sitt lärande och sin utveckling. Lärarens uppgift är att medvetandegöra eleven om den egna lärandeprocessen och hjälpa eleven vidare då hen stöter på svårigheter i det egna lärandet. Målet med handledningen av och responsen om lärande är att eleven stegvis tar ett större ansvar för sitt lärande, blir medveten om sin egen lärandeprocess och lär sig att själv påverka det egna lärandet i allt högre grad. Eleven och elevens vårdnadshavare ska vara medvetna om målen för undervisningen och föremål för bedömningen.

Den information som fås i samband med bedömningen utgör grunden för differentiering och bidrar till att tidigt identifiera elevernas eventuella behov av stöd. Bedömningen är också ett verktyg som läraren ska använda för egen självvärdering och för att reflektera över sitt arbete samt för att anpassa undervisningen enligt elevernas behov.

6.1.1 Formativ bedömning

Syftet med den formativa bedömningen är att handleda eleven i framstegen i studierna i relation till de uppställda målen. Den formativa bedömningen hjälper eleven att förstå sitt eget lärande, uppfatta sina styrkor och utveckla

[1] Lagen om grundläggande utbildning (628/1998) 22 § 1 mom.
[2] Förordningen om grundläggande utbildning (852/1998) 10 § 2 mom.

sina arbetsfärdigheter i syfte att nå de mål som ställts upp för läroämnet. Den formativa bedömningen är en del av undervisningen.

Den formativa bedömningen är respons som stödjer och handleder lärandet. Responsen ska hjälpa eleven att förstå målen för läroämnet, att uppfatta sina egna framsteg i relation till de uppställda målen samt hur prestationerna kan förbättras i förhållande till de uppställda målen och kunskapskraven.

Självvärdering och kamratrespons är en del av den formativa bedömningen. Eleverna tränar under lärarens handledning på sina färdigheter i självvärdering och på att ge och ta emot kamratrespons. Dessa färdigheter ska tränas som en del av studierna i alla läroämnen. Självvärderingen och kamratresponsen inverkar inte på vitsordet eller det verbala omdöme som eleven ska få i läroämnet.

Målen för läroämnena och principerna för bedömningen ska klargöras för eleverna på ett sätt som är ändamålsenligt med tanke på elevernas ålder. Varje elev ska kunna bilda sig en uppfattning om vad som avses att hen ska lära sig och hur prestationerna bedöms. Under läsårets gång ska vårdnadshavarna informeras om elevens framsteg i studierna och om hens arbete och uppförande[3].

Den formativa bedömningen ska alltid genomföras i syfte att uppnå målen för läroämnena som har ställts upp i grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen och preciserats i den lokala läroplanen.

Den formativa bedömningen förutsätter ingen dokumentation.

Läraren observerar kontinuerligt elevernas lärprocesser, skapar mångsidiga tillfällen för eleverna att visa sitt lärande på olika sätt och kommunicera med eleverna om deras lärande. Med hjälp av den formativa bedömningen handleder läraren eleverna i deras lärande och synliggör på vilket sätt eleven kan främja sitt eget lärande. Den formativa bedömningen sker i huvudsak genom respons och interaktion mellan eleven och läraren i undervisningssituationer. Responsen ska vara kvalitativ och beskrivande och bestå av växelverkan där man analyserar och löser utmaningar i lärandet.

En del av den formativa bedömningen är bedömningssamtal som alla elever deltar i under läsåret. I bedömningssamtalet läggs fokus på elevens styrkor i lärande och skolgången samt behandlar elevens framsteg i lärande i relation till målen i undervisningen. I bedömningssamtalet deltar eleven och en eller flera av elevens lärare. Elevens vårdnadshavare erbjuds alltid möjlighet att delta i bedömningssamtalet. Bedömningssamtalet dokumenteras på pedagogiskt ändamålsenligt sätt.

6.1.2 Summativ bedömning

Syftet med den summativa bedömningen är att beskriva hur väl och i vilken mån eleven har uppnått de mål som ställts upp för läroämnena i den lokala läroplanen.

Den summativa bedömningen ska genomföras åtminstone i slutet av varje läsår och i slutet av den grundläggande utbildningen. Eleven och hens vårdnadshavare ska ändå även under läsårets gång informeras om elevens framsteg i studierna, och om elevens arbete och uppförande. [4] I slutet av varje läsår ska eleven ges ett läsårsbetyg, för vilket en

[3] Förordningen om grundläggande utbildning 10 §
[4] Förordningen om grundläggande utbildning 10 §

summativ bedömning ska göras av i vilken mån eleven under det ifrågavarande läsåret har uppnått målen i de läroämnen som ingår i elevens studieprogram. I läsårsbetyget ska även ingå en bedömning av uppförandet. [5]

Den summativa bedömningen ska genomföras i relation till de mål som ställts upp för läroämnena i grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen och som preciserats för varje årskurs i den lokala läroplanen. Bedömningen i slutet av läsåret är en summativ helhetsbedömning av hur eleven presterat under hela läsårets gång. Slutbedömningen ska fokusera på de mål som ställts upp för läroämnena när den grundläggande utbildningens lärokurs avslutas.

Målen för läroämnena och principerna för bedömningen ska klargöras för eleverna på ett sätt som är ändamålsenligt med tanke på elevernas ålder. Varje elev ska kunna bilda sig en uppfattning om vad som avses att hen ska lära sig och hur prestationerna bedöms.

Den summativa bedömningen genomförs av läraren som undervisat eleven, eller, om lärarna är många, av lärarna gemensamt. [6]

Läraren ska dokumentera de omdömen av elevens prov på kunnande som inverkar på den summativa bedömningen.

Utöver läsårsbetyget (i slutet av varje läsår) och avgångsbetyget (i slutet av grundläggande utbild-ningen) ska eleven få summativ bedömningsinformation minst en gång under läsåret om hur må-len i läroämnen nåtts. Hur och när den bedömningsinformationen under läsåret ges definieras skolvis

6.2 Allmänna principer för bedömningen

Följande principer för bedömningen ska följas i varje årskurs.

Bedömningen är jämlik

Bedömningen ska i samtliga årskurser grunda sig på likabehandling. Bedömningen som genomförs vid slutet av varje läsår i årskurserna 1–8 och vid slutbedömningen ska grunda sig på de mål som ställts upp i grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen och som preciserats i den lokala läroplanen. Varje elev ska få veta vad som avses att hen ska lära sig och hur hens lärande och kunnande bedöms. Slutvitsorden ska bildas på lika grunder i hela landet.

Bedömningen förutsätter öppenhet, samarbete och delaktighet

Syftet med bedömningen är att hjälpa eleven att uppfatta hur hen framskrider i studierna. Detta förutsätter kommunikation mellan läraren och eleven och respons för att främja att eleven uppnår målen. Till genomförandet av bedömningen hör att eleverna ges möjlighet att vara delaktiga, att identifiera elevernas styrkor samt att uppmuntra eleverna.

För att genomföra bedömningen förutsätts samarbete både i skolan och mellan skolan och hemmet. Syftet med samarbetet är att klargöra principerna för och förfaringssätten vid bedömningen för vårdnadshavarna. Eleven och

[5] Förordningen om grundläggande utbildning 10 § 2 mom.
[6] Förordningen om grundläggande utbildning 13 § 1 mom.

vårdnadshavaren ska få tillräckligt med information om elevens lärande, kunnande, arbete och uppförande. [7] Eleven och vårdnadshavaren har rätt att få information om grunderna för bedömningen och hur de har tillämpats i bedömningen av eleven. [8]

Bedömningen är systematisk och ändamålsenlig

Bedömningsförfarandena ska planeras som en logisk helhet och man ska försäkra sig om att principerna för bedömningen är enhetliga i skolan. Bedömningen ska genomföras både under läsårets gång och vid slutet av läsåret. Bedömningen ska endast fokusera på det som har ställts upp som mål i den lokala läroplanen. Läraren ska genomföra bedömningen utgående från prov på kunnande.

Elevernas prestationer ska inte jämföras med varandra. Bedömningen ska inte basera sig på elevernas person, temperament eller andra personliga egenskaper.

Den information som fåtts utgående från bedömningen hjälper läraren att anpassa sin undervisning till elevernas behov. Bedömningen är också ett viktigt verktyg för att identifiera elevens eventuella behov av stöd. Samarbetet mellan lärarna i skolgemenskapen är nödvändigt för att bedömningen ska kunna genomföras ändamålsenligt.

Bedömningen är mångsidig

Elevernas lärande, kunnande, arbete och uppförande ska bedömas mångsidigt. [9] Den mångsidiga bedömningen ska grunda sig på prov på kunnande som samlats in på olika sätt. Läraren ska välja förfaringssätten för bedömningen så att de är ändamålsenliga med tanke på bedömningens syften och målen för läroämnet. Eleven ska ha möjligheter att på olika sätt som är ändamålsenliga med tanke på målen visa vad hen kan och har lärt sig. I valet av bedömningsmetoder ska man beakta att det med endast en bedömningsmetod inte är möjligt att bedöma hur eleven uppnått samtliga mål som ställts upp för läroämnena.

Bedömningen grundar sig på mål och kunskapskrav

Bedömningen av lärande, kunnande och arbete ska grunda sig på de mål för läroämnena som ställts upp i grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen och som preciserats årskursvis i den lokala läroplanen. Bedömningen av uppförandet genomförs i relation till de mål som ställts upp för uppförande i den lokala läroplanen.

I bedömningen av elevens kunnande ska de kunskapskrav som fastställts i grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen och som härletts ur målen för läroämnena användas. Kunskapskraven har definierats för den bedömning som ska ges i slutet av de olika årskurserna och för slutbedömningen. Kunskapskraven är inte mål som ställts upp för eleverna, utan de beskriver vilken kunskapsnivå som krävs för olika vitsord.

Om en elev som får särskilt stöd studerar ett läroämne enligt den allmänna lärokursen, ska prestationerna bedömas i relation till de gemensamma målen för den allmänna lärokursen och utifrån de ovan nämnda kunskapskraven.

[7] Förordningen om grundläggande utbildning 10 § 1 mom.
[8] Förordningen om grundläggande utbildning 13 § 2 mom.
[9] Lagen om grundläggande utbildning 22 § 1 mom.

Prestationer av elever som studerar enligt en individualiserad lärokurs i ett eller flera läroämnen ska i dessa läroämnen bedömas i relation till de individuella mål som fastställs i elevens individuella plan för hur undervisningen ska ordnas (IP). Ovan nämnda kunskapskrav används inte för att fastställa elevens kunskapsnivå. Lärokursen individualiseras först då eleven trots givet stöd inte verkar uppnå den kunskapsnivå som förutsätts för vitsordet 5.

Prestationer av en elev som deltar i undervisning som ordnas enligt verksamhetsområden ska bedömas i relation till de mål som ställts upp för respektive verksamhetsområde.

Om en elev studerat särskilt prioriterade områden i ett läroämne som definierats i planen för elevens lärande ska hens prestationer bedömas i relation till målen för den allmänna lärokursen utgående från de kunskapskrav som fastställts i grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen.

Bedömningen beaktar elevens ålder och förutsättningar

Förfaringssätten vid bedömningen ska planeras och genomföras med beaktande av elevernas ålder och förutsättningar. Man ska ta i beaktande elevernas olika sätt att lära sig och arbeta samt se till att det inte finns hinder för dem att visa sitt kunnande.

I bedömningen ska man fästa uppmärksamhet vid elevens hälsotillstånd och specialbehov. Behovet av stöd för lärande samt andra orsaker som inverkar på påvisande av kunnande ska beaktas i förfaringssätten vid bedömningen så, att eleven har möjlighet att med hjälp av specialarrangemang och alternativa metoder visa sitt kunnande.

I bedömningen av elever med invandrarbakgrund och elever med ett främmande språk som modersmål ska elevens kunskaper i undervisningsspråket och elevens språkkunskaper inom vetenskapsområdet i läroämnet som är mål för bedömningen beaktas.

6.3 Bedömning av lärande och kunnande

Bedömningen i den grundläggande utbildningen ska fokusera på elevens lärande och kunnande. Bedömningen av lärande anknyter till handledningen av lärprocessen och den respons som ska ges om den. Bedömningen av kunnande ska i sin tur fokusera på nivån av elevens kunskaper och färdigheter. Elevens lärande ska handledas och hens kunnande ska alltid bedömas i relation till de mål som ställts upp för de olika läroämnena i grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen och som preciserats för varje årskurs i den lokala läroplanen.

Vid bedömning av elevens kunnande ska de kunskapskrav användas som definierats i grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen och som härletts ur målen för den bedömning som ska ges i slutet av de olika årskurserna och vid slutbedömningen.

I vilken mån målen för mångsidig kompetens uppnås ska inte bedömas separat från läroämnet. Då läraren genomför bedömningen i enlighet med målen och kunskapskraven för läroämnena bedöms även målområdena för mångsidig kompetens.

Om en elev som får särskilt stöd studerar ett läroämne enligt den allmänna lärokursen, ska prestationerna bedömas i relation till de gemensamma målen för den allmänna lärokursen utifrån de kunskapskrav som fastställts i grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen.

Prestationer av elever som studerar enligt en individualiserad lärokurs i ett eller flera läroämnen ska i dessa läroämnen bedömas i relation till de individuella mål som fastställts i elevens individuella plan för hur undervisningen ska

ordnas (IP). De kunskapskrav som fastställts i grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen ska inte användas för att fastställa elevens kunskapsnivå.

6.4 Bedömning av arbete

Bedömningen av arbetet är en del av bedömningen av läroämnet. Arbetet ska alltså inte bedömas separat från läroämnet. Bedömningen av arbetet grundar sig på målen för elevens arbetsfärdigheter som ingår i målen för läroämnena som fastställts i grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen och som preciserats årskursvis i den lokala läroplanen. Då läraren genomför bedömningen i enlighet med målen och kunskapskraven för läroämnet blir även arbetet bedömt.

Med arbetsfärdigheter avses färdigheter som eleven under tiden för den grundläggande utbildningen utvecklar i att arbeta självständigt och i grupp, att planera och utvärdera sitt eget arbete, att agera ansvarsfullt och försöka sitt bästa samt att agera konstruktivt i kommunikationssituationer.

Särskilda behov som berör elevens arbete ska om det behövs antecknas i planen för elevens lärande eller i elevens individuella plan för hur undervisningen ska ordnas (IP), så att de kan beaktas då bedömningen planeras och genomförs.

6.5 Bedömning av uppförande

Bedömningen av uppförandet ska genomföras i relation till de mål som ställts upp för uppförande i den lokala läroplanen och hur väl eleven uppnått dem. Målen som ställts upp för uppförande ska grunda sig på skolans verksamhetssätt och ordningsstadga. Uppförandet ska bedömas som en egen helhet i betygen och det vitsord eller verbala omdöme som eleven fått inverkar inte på vitsordet eller det verbala omdömet som ges i ett läroämne.

Särskilda behov som berör elevens uppförande ska om det behövs antecknas i planen för elevens lärande eller i elevens individuella plan för hur undervisningen ska ordnas (IP), så att de kan tas i beaktande när bedömningen av uppförandet planeras och genomförs.

I skolans fostrande uppdrag ingår att ge eleverna handledning samt kunskaper och färdigheter i anknytning till uppförande. Eleverna ska lära sig att ta hänsyn till andra människor och omgivningen och att följa gemensamt överenskomna handlingssätt och regler. De ska i olika kommunikationssituationer i skolan lära sig att uppföra sig sakligt och väl på det sätt som situationen kräver. Eleverna har också ett eget ansvar som medlemmar i skolgemenskapen. Det innebär att regelbundet delta i skolarbetet, att vara hygglig och bemöta sina skolkamrater och de vuxna i skolan med respekt och att följa gemensamma regler. Att respektera andra människors integritet, arbete och arbetsro samt sköta överenskomna uppgifter är nödvändigt i skolarbetet. Lagen om grundläggande utbildning förpliktar eleverna att delta i den grundläggande utbildningen, att utföra sina uppgifter samvetsgrant och att uppträda sakligt. En elev ska enligt lag även låta bli att mobba eller diskriminera samt handla så att hen inte äventyrar andra elevers, skolgemenskapens eller studiemiljöns säkerhet eller hälsa. Hemmet och skolan ska tillsammans handleda eleven att agera i enlighet med lagen och stöda eleven i skolarbetet.

Elevernas uppförande ska bedömas och eleverna ska ges handledande respons om sitt uppförande i relation till de mål som ställts upp för uppförandet. För att främja en jämlik grundläggande utbildning i Esbo även vad gäller bedömning av uppförande uppgör skolorna tillsammans mål för bedömningen av uppförande. Målen för uppförandet grundar sig på skolornas mål för fostran, principerna för utvecklandet av skolornas verksamhetskultur och skolans

ordningsregler. Uppförandet bedöms i samarbete mellan de lärare som undervisar eleven på basis av de gemensamma målen för bedömningen av uppförande som fastställs skolvis i läroplanen.

6.6 Studiegången i den grundläggande utbildningen

6.6.1 Studiegången enligt årskurs

En elev uppflyttas till följande årskurs om hen i de olika läroämnen som ingår i årskursens lärokurs har fått ett siffervitsord eller ett motsvarande verbalt omdöme som motsvarar åtminstone hjälpliga kunskaper och färdigheter.[10]

Eleven kan också uppflyttas till följande årskurs, även om hens prestationer skulle vara underkända i något läroämne, om man bedömer att hen kommer att klara av studierna i följande årskurs med godkänt resultat. En elev kan stanna kvar i årskursen, om elevens prestationer under läsåret trots stödåtgärder har underkänts i ett eller flera läroämnen som ingår i årskursens lärokurs.

Om det finns risk för att elevens hela prestation under läsåret underkänns i något läroämne, ska eleven och vårdnadshavaren informeras om saken under läsåret och man ska komma överens om åtgärder för att stödja lärandet. Innan beslut fattas om att en elev stannar kvar i årskursen ska eleven beredas möjlighet att, utan att delta i undervisningen, vid ett särskilt tillfälle visa prov på att hen inhämtat godtagbara kunskaper och färdigheter i läroämnet i fråga. [11] Sådana tillfällen kan ordnas en eller flera gånger under läsåret eller efter läsårets slut på det sätt som bestäms i den lokala läroplanen. I det särskilda tillfället kan olika slags muntliga och skriftliga eller andra prestationer ingå för att eleven på bästa sätt ska kunna visa sitt kunnande.

Om tillfället ordnas efter läsårets slut, kan eleven i läsårsbetyget ges ett villkorligt beslut om kvarstannande. I beslutet ska anges vilka delar av årskursens lärokurs som förutsätter en godkänd prestation i ett särskilt tillfälle för att visa prov på kunnande för att eleven ska uppflyttas till följande årskurs.

En elev kan också stanna kvar i årskursen, trots att hen inte har underkända prestationer, om det anses ändamålsenligt med tanke på elevens allmänna framgång i skolan. Eleven och hens vårdnadshavare ska i ett sådant fall ges möjlighet att höras innan beslutet fattas.

Om en elev stannar kvar på klassen, förfaller elevens prestationer i ifrågavarande årskurs. [12]

Elevens framsteg i studierna och eventuellt behov av stöd följs upp kontinuerligt. Elevens prestationer i relation till målen för undervisningen behandlas i bedömningssamtal och bedöms i den bedömningsinformation som eleven får under läsåret. Ifall en elev löper risk att inte klara av lärokursen med godkänt vitsord i något ämne, trots givet stöd, ska skolan utan dröjsmål vara i kontakt med elev och vårdnadshavare för att diskutera och komma överens om åtgärder. Huvudsakligen är strävan att eleverna får det stöd de behöver för att fullgöra läroämnenas lärokurser under läsåret som en del av undervisningen.

Elever som trots givet stöd blivit underkända i ett ämne erbjuds möjligheten till ett särskilt prov (utan att delta i undervisning) för att visa att hen inhämtat godtagbara kunskaper och färdigheter i något läroämne, dvs. godkänt. Skolorna ordnar ett tillfälle för särskilt prov efter läsårets slut. Datum definieras i läsårsplanen. Det särskilda provet kan innehålla olika slags uppgifter, muntliga och skriftliga, för att eleven på bästa sätt ska kunna visa sina kun-

[10] Förordningen om grundläggande utbildning 11 § 1 mom.
[11] Förordningen om grundläggande utbildning 11 § 1 och 2 mom.
[12] Förordningen om grundläggande utbildning 11 § 2 mom.

skaper. Eftersom provet ordnas efter läsårets slut, ges eleven först ett villkorligt beslut om kvarstannande i läsårsbetyget. Detta beslut kan ändras efter genomfört prov.

6.6.2 Studier enligt ett eget studieprogram

En elev kan studera över årskursgränserna enligt ett eget studieprogram, i stället för enligt en lärokurs som är indelad i årskurser. I den lokala läroplanen ska föreskrivas vilka studiehelheter som ska avläggas med godkänt resultat för att kunna framskrida i studierna i läroämnet i fråga. En elev som studerar enligt ett eget studieprogram får i slutet av läsåret ett läsårsbetyg över de studier som hen genomfört med godkänt resultat under läsåret i fråga och går efter det avslutade läsåret vidare i sina studier följande läsår. [13]

Genom studier enligt ett eget studieprogram kan man om det behövas undvika att eleven stannar kvar på klassen och på så sätt undvika att elevens alla prestationer under läsåret i fråga upphör att gälla. En elev som studerar enligt ett eget studieprogram kan stanna kvar på årskursen endast i det fall att den allmänna skolframgången är svag. En elev i årskurs nio räknas som elev i ifrågavarande årskurs ända tills hen avlagt hela den grundläggande utbildningens lärokurs och får ett avgångsbetyg eller avgår från skolan.[14]

Riktlinjerna för anordnande av årskursintegrerade studier enligt eget studieprogram definieras i kap 5.4.1. Bedömningen av en elev som fått beslut om årskursintegrerade studier baserar sig på elevens egna studieprogram. I studieprogrammet har definierats i vilken ordning och enligt vilka helheter eleven framskrider i sina studier. Eleven får ett läsårsbetyg i slutet av varje läsår samt övrig bedömningsinformation enligt vad skolan bestämt i den skolvisa delen av läroplanen. Elevens studieprogram tilläggs som bilaga till läsårsbetyget.

6.7 Gemensamma läroämnen och valfria ämnen som ska bedömas i slutet av läsåret

I den grundläggande utbildningen ska alla gemensamma läroämnen som ingår i elevens studieprogram bedömas separat i slutet av varje läsår. [15] De gemensamma läroämnen som bedöms är modersmål och litteratur, det andra inhemska språket, främmande språk, matematik, omgivningslära, fysik, kemi, biologi, geografi, hälsokunskap, religion eller livsåskådningskunskap, historia, samhällslära, musik, bildkonst, slöjd, gymnastik och huslig ekonomi. I läsårsbetyget ska ett verbalt omdöme eller ett vitsord antecknas över i vilken mån eleven under läsåret har uppnått målen för läroämnena som ingår i elevens studieprogram.

Timmarna valfria konst- och färdighetsämnen är en del av den undervisning som ska ges i de gemensamma lärokurserna i konst- och färdighetsämnen. Det innebär att eleven får ett verbalt omdöme eller ett vitsord för varje konst- och färdighetsämne i alla årskurser som eleven studerar ämnena. I betygen ges inget separat verbalt omdöme eller vitsord över timmarna valfria konst- och färdighetsämnen som eleven erbjudits och avlagt.

Målen och innehållen för läroämnena i mångvetenskapliga lärområden och de prov på kunnande som visats i samband med studier i mångvetenskapliga lärområden ska beaktas då man bildar vitsord i respektive läroämne. Bedömningen i de enskilda läroämnena ska planeras och eleverna ska känna till bedömningen innan arbetet med ett lärområde påbörjas. För mångvetenskapliga lärområden ges inga separata verbala omdömen eller vitsord.

[13] Förordningen om grundläggande utbildning 11 § 3 mom.
[14] Förordningen om grundläggande utbildning 11 § 3 mom.
[15] Förordningen om grundläggande utbildning 10 § 2 mom.

De valfria ämnen som bildar en enhetlig lärokurs som omfattar minst två årsveckotimmar ska bedömas med siffror. Lärokurser i valfria ämnen som omfattar mindre än två årsveckotimmar och helheter bestående av sådana lärokurser ska bedömas verbalt med anteckningen ”godkänd”.

I årskurserna 1–3 ska de valfria ämnena som motsvarar timfördelningen i den grundläggande utbildningen bedömas antingen verbalt eller med siffror i enlighet med utbildningsanordnarens beslut. I årskurserna 4–9 ska siffervitsord ges för de valfria ämnen som omfattar minst två årsveckotimmar.

I årskurserna 1-3 ges bedömningen i både gemensamma och valfria ämnen i form av verbala betyg. Från och med läsårsbedömningen i årskurs 4 bedöms eleverna med siffror.

Valfria ämnen ingår i elevernas studier i årskurserna 4-9. Valfria ämnen som omfattar minst två årsveckotimmar bedöms med siffror i årskurserna 4-9. Lärokurser i valfria ämnen som omfattar mindre än två årsveckotimmar och helheter bestående av sådana lärokurser ska bedömas verbalt med anteckningen ”godkänd”.

Valfria konst- och färdighetsämnen är en del av undervisningen och bedömningen i det gemensamma läroämnet.

För en elev vars modersmål är något annat än undervisningsspråket och studerar modersmål enligt lärokursen svenska som andra språk används huvudsakligen sifferbedömning från och med läsårsbedömningen i årskurs 4 i gemensamma läroämnen och valfria ämnen som för övriga elever. I undantagsfall kan bedömningen ges som ett verbalt omdöme, förutom vid slutbedömningen, ifall det inte är möjligt att bedöma elevens lärande och kunnande på grund av att de språkliga färdigheterna i svenska ännu är under utveckling. Det är viktigt att det verbala omdömet är utförligt och tydligt formulerat samt innehåller tillräckligt information om elevens lärande och kunnande.

Vid bedömningen av läroämnen som studerats enligt individualiserad lärokurs används huvudsakligen sifferbedömning från och med läsårsbedömningen i årskurs 4 som för övriga elever. I undantagsfall kan bedömningen ges med ett verbalt omdöme i stället för sifferbedömning om det anses vara ur elevens perspektiv mer ändamålsenligt. Bedömningen av de individualiserade lärokurserna ska definieras i elevens individuella plan.

6.8 Slutbedömning i den grundläggande utbildningen

Syftet med slutbedömningen är att definiera hur väl och i vilken mån eleven i slutet av den grundläggande utbildningen har uppnått de mål som ställts upp för de olika läroämnena i grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen. Siffervitsordet eller det verbala omdömet som ska ges i slutbedömningen ska beskriva elevens kunskapsnivå i relation till målen för lärokursen i läroämnet och kunskapskraven för slutbedömningen. Avgångsbetyget ska i slutet av den grundläggande utbildningen ges åt en elev som har uppnått målen för hela den grundläggande utbildningens lärokurs på en nivå som motsvarar åtminstone vitsordet 5.

Slutbedömningen ska genomföras på basis av det kunnande som eleven har visat i årskurserna 7–9 i relation till målen för lärokursen i läroämnet, utgående från de kunskapskrav som fastställts i grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen.

6.8.1 Bildandet av slutvitsord

Bildandet av slutvitsord ska grunda sig på den kunskapsnivå som eleven visat i relation till målen för lärokursen i lärokursen och kunskapskraven för slutbedömningen. Då ett slutvitsord bildas ska man ta i beaktande alla mål som fastställts i grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen för lärokursen i läroämnet och de därtill hörande kunskapskraven för slutbedömningen, oberoende av för vilken årskurs 7, 8 eller 9 enskilda mål har ställts

upp i den lokala läroplanen. Bedömningen av de mål för läroämnen i vilka eleven visat sitt kunnande i årskurserna 7 och 8 ska beaktas då slutbedömningen genomförs. Den nivå av kunnande som baserar sig på dessa mål ska bedömas utgående från kunskapskraven för slutbedömningen.

Slutvitsordet är en helhetsbedömning som ska bildas utgående från målen och kunskapskraven för läroämnet. Om en elev uppnår en bättre kunskapsnivå i något mål kan det kompensera en underkänd eller svagare prestation i något annat mål.

Bedömningen av elevens arbete ska ingå i vitsordet som ges i ett läroämne i slutbedömningen.

En elev som uppnått godkända resultat i ett läroämne vars studier avslutats i årskurs 7 eller 8 har inte möjlighet att genom tilläggsprestationer påverka sitt slutvitsord. Då slutbedömningen genomförs kan läraren be eleven om tilläggsprestationer enbart om det inte finns tillräckligt information om elevens kunnande. Genom tillräckliga stödåtgärder, användning av mångsidiga och, vid behov, alternativa bedömningsmetoder och specialarrangemang säkerställer skolan att eleven ges goda möjligheter att visa sitt kunnande redan då läroämnet undervisas.

6.8.2 Slutbedömningen av en elev som omfattas av särskilt stöd

Om en elev som får särskilt stöd studerar ett läroämne enligt den allmänna lärokursen, ska hens prestationer bedömas i relation till målen för den allmänna lärokursen och utgående från kunskapskraven för slutbedömningen. Om eleven studerar enligt en individualiserad lärokurs i ett eller flera läroämnen, ska elevens prestationer i läroämnena i fråga bedömas i relation till de individualiserade mål och innehåll som fastställts i elevens individuella plan för hur undervisningen ska ordnas (IP), inte i relation till kunskapskraven för slutbedömningen.

Vid bedömningen av läroämnen som studerats enligt individualiserade lärokurser kan verbalt omdöme användas i stället för siffervitsord också vid slutbedömningen. Lärokursen ska individualiseras först då eleven trots det givna stödet inte verkar uppnå den kunskapsnivå som förutsätts för vitsordet 5.

Slutbedömningen för en elev som omfattas av förlängd läroplikt grundar sig antingen på den grundläggande utbildningens allmänna lärokurser i läroämnen eller på individualiserade lärokurser, beroende på vad som bestämts i elevens beslut om särskilt stöd. Om studierna för en elev som omfattas av förlängd läroplikt genomförs i form av studiehelheter, ska bedömningen i betyget ändå ges per läroämne.

Om elevens studier har ordnats enligt verksamhetsområde, ska slutbedömningen basera sig på de mål som ställts upp i den individuella planen för hur undervisningen ska ordnas och ett verbalt omdöme ska ges för varje verksamhetsområde.

Vid bedömningen av läroämnen som studerats enligt individualiserad lärokurs används huvudsakligen sifferbedömning i slutbedömningen. I undantagsfall kan bedömningen ges med ett verbalt omdöme i stället för sifferbedömning om det anses vara ur elevens perspektiv mer ändamålsenligt. Bedömningen av de individualiserade lärokurserna ska definieras i elevens individuella plan.

6.8.3 Gemensamma läroämnen som ska bedömas i slutbedömningen

I slutbedömningen i den grundläggande utbildningen ska följande gemensamma läroämnen bedömas med siffror: modersmål och litteratur, det andra inhemska språket, främmande språk, matematik, fysik, kemi, biologi, geografi, hälsokunskap, religion eller livsåskådningskunskap, historia, samhällslära, musik, bildkonst, slöjd, gymnastik och hus-

lig ekonomi. Kunskapskraven för slutbedömningen definierar vilken kunskapsnivå som krävs i respektive läroämne för siffervitsorden 5, 7, 8 och 9.

I modersmål och litteratur kan eleven ha studerat enligt två olika för läroämnet fastställda lärokurser. Då ska de båda lärokurserna som eleven har avlagt i läroämnet modersmål och litteratur bedömas.

Om eleven har bytt lärokurs i modersmål och litteratur, det andra inhemska språket eller främmande språk, är det den lärokurs som eleven senast har studerat som ska bedömas i slutbedömningen. Samma sak gäller om eleven har bytt från ett åskådningsämne till ett annat eller från en lärokurs i ett åskådningsämne till en annan.

Om en elev i enlighet med ett beslut som avses i 18 § i lagen om grundläggande utbildning[16] är helt befriad från studier i ett läroämne inom den grundläggande utbildningens lärokurs ska läroämnet i fråga inte bedömas. Det ska finnas särskilt vägande skäl för befrielse från studier i ett läroämne och beslutet ska övervägas individuellt för varje elev.

6.8.4 Bedömning av lärokurserna i konst- och färdighetsämnen i slutbedömningen

Konst- och färdighetsämnen som är gemensamma för alla elever är musik, bildkonst, slöjd, gymnastik och huslig ekonomi. Den lokala timfördelningen och elevernas eventuella egna val inverkar på när en elev ges det vitsord i ett konst- och färdighetsämne som ska antecknas i avgångsbetyget.

Timmarna valfria konst- och färdighetsämnen är en del av den undervisning som ska ges i de gemensamma lärokurserna i konst- och färdighetsämnen. Det innebär att eleven får ett vitsord för varje konst- och färdighetsämne i avgångsbetyget. I avgångsbetyget ges inget separat vitsord över studier i timmarna valfria konst- och färdighetsämnen som eleven erbjudits och avlagt.

Då slutvitsordet bildas ska de kunskapskrav för slutbedömningen som fastställts för dessa läroämnen i grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen användas. Slutbedömningen ska genomföras i det skede då hela lärokursen i respektive konst- och färdighetsämne och även eventuella studier i timmarna valfria konst- och färdighetsämnen har avlagts. I avgångsbetyget ska omfattningen av den lärokurs som eleven avlagt antecknas för respektive konst- och färdighetsämne.

6.8.5 Bedömning av valfria ämnen i slutbedömningen

De valfria ämnen som bildar en enhetlig lärokurs som omfattar minst två årsveckotimmar ska bedömas med siffror. Lärokurser i valfria ämnen som omfattar mindre än två årsveckotimmar och helheter bestående av sådana lärokurser ska bedömas verbalt med anteckningen ”godkänd”. Det kunnande som visats i ett valfritt ämne som hör till ett gemensamt läroämne och som ska bedömas med ett verbalt omdöme, kan höja slutvitsordet i läroämnet i fråga. Principen för att höja vitsordet ska skrivas ner i den lokala läroplanen.

Hur valfria ämnen erbjuds i skolorna definieras i kap 10.2. Skolorna definierar hurdana valfria ämnen som erbjuds i skolan. I årskurs 7-9 kan ett valfritt ämne erbjudas som en fördjupad helhet som hör till ett gemensamt läroämne. Ett valfritt ämne som hör till ett gemensamt läroämne och som bedöms verbalt med anteckningen ”godkänd” kan

[16] Lagen om grundläggande utbildning 18 § 1 mom.

höja slutvitsordet i läroämnet i fråga. I de skolvisa läroplansdelarna för de valfria ämnena ska det tydligt framgå om det valfria ämnet är fördjupning i ett gemensamt ämne eller om det är fråga om tillämpade studier.

6.8.6 Undervisning som betonar ett läroämne eller en särskild utbildningsuppgift och slutbedömning

Om en skola betonar ett visst läroämne eller en läroämneshelhet i sin läroplan eller ordnar undervisning på två språk, är skolans mål för undervisningen i detta ämne eller språk i allmänhet högre än målen som fastställts i grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen. För likvärdighetens skull ska prestationerna för de elever som deltar i undervisning som betonar ett läroämne eller en läroämneshelhet eller som deltar i undervisning på två språk, i slutet av den grundläggande utbildningen bedömas i relation till målen för läroämnena. För att definiera kunskapsnivån ska kunskapskraven för slutbedömningen som fastställts i grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen användas.

Om årsveckotimmar för valfria ämnen används till den betonade undervisningen ska bedömningen i fråga om dessa timmar genomföras i enlighet med principerna för bedömningen av valfria ämnen. I undervisning på två språk ska elevens kunskaper i målspråket eller språkbadsspråket som hen studerat bedömas utifrån målen och kunskapskraven för A-lärokursen i främmande språk eller det andra inhemska språket.

Tilläggsuppgifter om den betonade undervisningen och elevens prestationer kan vid behov ges i en separat bilaga till betyget.

6.9 Frånvaro och dess inverkan på bedömning

Eleven ska delta i undervisningen om hen inte tillfälligt beviljats befrielse från undervisningen på grund av sjukdom eller andra särskilda skäl. [17] Studierna för och bedömningen av en elev kan delvis ordnas på annat sätt om det är motiverat av skäl som har samband med elevens hälsotillstånd. [18]

Om eleven är olovligt frånvarande och inte deltar i undervisning, prov eller andra möjligheter som hen erbjudits för att visa prov på sitt kunnande och hen inte har godkända prestationer i relation till de mål som fastställts i den lokala läroplanen, kan eleven i läsårsbetyget få ett underkänt vitsord i läroämnet.

Om eleven tillfälligt beviljats befrielse från undervisningen ska skolan säkerställa att eleven inte blir efter i undervisningen under sin frånvaro. Även för elever som är tillfälligt beviljade frånvaro från undervisningen ska den summativa bedömningen definiera i vilken mån eleven, genom mångsidiga prestationer, har uppnått målen som ställts upp för läroämnet. Om läraren, på grund av elevens tillfälliga frånvaro, behöver kompletterande information om elevens kunnande kan hen ge eleven möjlighet till tilläggsprestationer innan den summativa bedömningen genomförs. Godkända vitsord i läsårsbetyget kan inte höjas i efterhand.

[17] Lagen om grundläggande utbildning 35 §
[18] Lagen om grundläggande utbildning 18 § 1 mom.

6.10 Ny bedömning och rättelse av bedömning

Möjligheten till ny bedömning och rättelse av bedömning berör slutbedömningen och beslut som gäller studiegång och kvarstanning. En begäran om ny bedömning ska göras av vårdnadshavaren och den ska tillställas skolan inom två månader efter att vårdnadshavaren tagit del av informationen. Skolans rektor och elevens lärare beslutar tillsammans om den nya bedömningen. [19]

6.11 Betyg

Betyg som ska användas i den grundläggande utbildningen:

1. läsårsbetyg
2. mellanbetyg
3. skiljebetyg
4. avgångsbetyg.

Utbildningsanordnaren beslutar om betygens utformning.

6.11.1 Verbala omdömen och siffervitsord i betygen

I läsårsbetygen och eventuella mellanbetyg i årskurserna 1–3 ska verbalt omdöme eller siffervitsord användas i enlighet med utbildningsanordnarens beslut. Om verbalt omdöme ges ska det framgå av betyget om elevens prestation är godkänd eller underkänd.
I läsårsbetygen och eventuella mellanbetyg i årskurserna 4–8 ska siffervitsord ges. I avgångsbetyget och i ett eventuellt mellanbetyg i årskurs nio ska siffervitsord ges. Siffervitsordet kan kompletteras med ett beskrivande verbalt omdöme som ska ges som bilaga till betyget.

Bedömningen av uppförande ska ges med siffervitsord i läsårsbetyg och i eventuella mellanbetyg i årskurserna 4–8. Om bedömningen av uppförande ges som ett verbalt omdöme i årskurserna 1–3 ska det ges som bilaga till betyget. Också ett verbalt omdöme som kompletterar bedömningen av uppförande som ges med siffervitsord ska ges som bilaga till betyget. I tilläggsuppgifterna i betyget ska antecknas att bedömningen av uppförande ges som ett verbalt omdöme som bilaga till betyget.

Verbalt omdöme kan också, utom vid slutbedömningen, användas vid bedömningen av elever vars modersmål är något annat än undervisningsspråket. [20] I bedömningen av individualiserade lärokurser används verbalt omdöme eller siffervitsord i enlighet med utbildningsanordnarens beslut. I undervisning som ordnas enligt verksamhetsområde ska verbalt omdöme användas.

6.11.2 Läsårsbetyg

Eleven ska i varje årskurs få ett läsårsbetyg i slutet av läsåret, med undantag av årskurs nio då eleven får ett avgångsbetyg. I läsårsbetyget ska elevens studieprogram antecknas och för varje läroämne ett verbalt omdöme eller

[19] Förordningen om grundläggande utbildning 19 §
[20] Förordningen om grundläggande utbildning 10 § 4 mom.

ett siffervitsord som beskriver i vilken mån eleven under läsåret har uppnått de uppställda målen. Läsårsbetyget är ett beslut om att eleven uppflyttas till följande årskurs eller stannar kvar på klassen.

Då bedömningen ges med siffror ska också bedömningsskalan anges i betyget. [21]

Verbalt omdöme kan användas i läsårsbetyget i årskurserna 1–3. Också av verbala omdömen ska framgå om eleven har avlagt läsårets studier i varje läroämne som ingår i hens studieprogram med godkänt resultat.

Ett siffervitsord för bedömning av uppförande ska antecknas i läsårsbetyg och eventuella mellanbetyg. Då bedömningen av uppförande ges med ett verbalt omdöme, ska det ges som bilaga till betyget.

Vitsordet eller det verbala omdömet i religion och livsåskådningskunskap ska i läsårsbetyget och eventuella mellanbetyg antecknas i formen ”religion/livsåskådningskunskap” utan att särskilja vilket av läroämnena eleven har studerat. Den lärokurs i religion som eleven studerat ska inte antecknas i betyget. Om en elev får undervisning i sin egen religion, ska det verbala omdöme eller siffervitsord som eleven får antecknas i betyget om undervisningen ges av den som ordnar den grundläggande utbildningen. Ett eventuellt verbalt omdöme eller ett siffervitsord som eleven fått från undervisning som ges av något religiöst samfund ska inte antecknas i betyget.

Om eleven har deltagit i undervisning på två språk ska målspråket eller språkbadsspråket antecknas i läsårsbetyget.

Om det i beslutet om särskilt stöd har fastställts att eleven studerar ett eller flera läroämnen enligt en individualiserad lärokurs, ska siffervitsordet eller det verbala omdömet förses med en asterisk (*). I punkten Tilläggsuppgifter i betyget ska antecknas att eleven har studerat dessa läroämnen enligt en individualiserad lärokurs.

I läsårsbetyget ska antecknas:

- betygets namn
- utbildningsanordnarens och skolans namn
- skolans undervisningsspråk
- elevens namn och födelsetid
- datum då betyget ges
- underskrift av läraren som ansvarar för undervisningsgruppen eller av rektor
- elevens studieprogram och verbala omdömen eller siffervitsord av i vilken mån eleven uppnått målen
- studiernas omfattning i årsveckotimmar i ifrågavarande årskurs i varje gemensamt läroämne och valfritt ämne
- en bedömning av elevens uppförande
- den lärokurs eller de lärokurser eleven studerat i följande läroämnen: modersmål och litteratur, det andra inhemska språket och främmande språk
- en anteckning om att eleven uppflyttas till följande årskurs eller eventuellt att eleven stannar kvar på klassen
- bedömningsskalan enligt 10 § i förordningen om grundläggande utbildning om siffervitsord används i betyget
- en anteckning om att betyget utfärdats enligt grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen som Utbildningsstyrelsen fastställt 10.2.2020.

[21] Förordningen om grundläggande utbildning 10 § 3 mom.

6.11.3 Mellanbetyg

Utbildningsanordnaren beslutar om mellanbetyg ska ges. Mellanbetyg ska ges enligt samma grunder som ett läsårsbetyg.

En elev i årskurs nio ska om det behövs ges ett separat mellanbetyg för ansökan till fortsatta studier.

I mellanbetyget ska antecknas:

- betygets namn
- utbildningsanordnarens och skolans namn
- skolans undervisningsspråk
- elevens namn och födelsetid
- datum då betyget ges
- underskrift av läraren som ansvarar för undervisningsgruppen eller av rektor
- elevens studieprogram och verbala omdömen eller siffervitsord av i vilken mån eleven uppnått målen
- studiernas omfattning i årsveckotimmar i ifrågavarande årskurs i varje gemensamt läroämne och valfritt ämne
- den lärokurs eller de lärokurser eleven har studerat i följande läroämnen: modersmål och litteratur, det andra inhemska språket och främmande språk
- en bedömning av elevens uppförande (med undantag av mellanbetyg i årskurs nio för ansökan till fortsatta studier)
- bedömningsskalan enligt 10 § i förordningen om grundläggande utbildning om siffervitsord används i betyget
- en anteckning om att betyget utfärdats enligt grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen som Utbildningsstyrelsen fastställt 10.2.2020.

6.11.4 Skiljebetyg

En elev som flyttar till en annan skola, avgår från skolan utan att ha inhämtat den grundläggande utbildningens hela lärokurs[22] eller inte har fullgjort läroplikten inom tiden för sin läroplikt ska ges ett skiljebetyg. Till skiljebetyget ska bifogas den timfördelning som skolan följt och en utredning över eventuell betonad undervisning. Om eleven flyttar till en annan skola som upprätthålls av samma utbildningsanordnare, behöver inget separat skiljebetyg ges.

Ett skiljebetyg ska ges utgående från samma principer som ett läsårsbetyg. I skiljebetyget ska ingen bedömning av elevens uppförande antecknas.

I skiljebetyget ska antecknas:

- betygets namn
- utbildningsanordnarens och skolans namn
- skolans undervisningsspråk
- elevens namn och födelsetid
- datum då betyget ges
- rektors underskrift
- elevens studieprogram och verbala omdömen eller siffervitsord av i vilken mån eleven uppnått målen

[22] Förordningen om grundläggande utbildning 12 § 1 mom.

- studiernas omfattning i årsveckotimmar i ifrågavarande årskurs i varje gemensamt läroämne och valfritt ämne
- den lärokurs eller de lärokurser eleven har studerat i följande läroämnen: modersmål och litteratur, det andra inhemska språket och främmande språk
- bedömningsskalan enligt 10 § i förordningen om grundläggande utbildning om siffervitsord används i betyget
- en anteckning om att betyget utfärdats enligt grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen som Utbildningsstyrelsen fastställt 10.2.2020.

6.11.5 Avgångsbetyg från den grundläggande utbildningen

Avgångsbetyg från den grundläggande utbildningen ska vid läsårets slut ges en elev i årskurs nio vars prestationer i relation till målen för lärokurserna i läroämnena är godkända i alla läroämnen som ingår i elevens studieprogram. Det innebär åtminstone vitsordet fem (5) eller det verbala omdömet "godkänd".

I avgångsbetyget ska antecknas

- betygets namn
- utbildningsanordnarens och skolans namn
- skolans undervisningsspråk
- elevens fullständiga namn och personbeteckning
- datum då betyget ges
- rektors underskrift
- bedömningen i de gemensamma läroämnena och i de valfria ämnen som ska bedömas ges med siffror (5–10) och med ord (hjälpliga–utmärkta)
- studiernas omfattning i årskurserna 7–9 i varje gemensamt läroämne och valfritt ämne
- den lärokurs eller de lärokurser eleven har avlagt i följande läroämnen: modersmål och litteratur, det andra inhemska språket och främmande språk
- en anteckning om att elevhandledning och praktisk arbetslivsorientering ingått i elevens studieprogram
- bedömningsskalan enligt 10 § i förordningen om grundläggande utbildning
- en anteckning om att betyget utfärdats enligt grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen som Utbildningsstyrelsen fastställt 10.2.2020
- en anteckning om att den grundläggande utbildningens lärokurs placeras på nivå två i den nationella referensramen för examina och övriga samlade kompetenser samt i den europeiska referensramen för examina.

Bedömning av elevens uppförande ska inte antecknas i avgångsbetyget.

Omfattningen av de gemensamma och valfria läroämnen som en elev avlägger i årskurserna 7–9 ska antecknas i avgångsbetyget som årsveckotimmar.

Om en elev har deltagit i undervisning på två språk ska målspråket eller språkbadsspråket antecknas i avgångsbetyget.

Vitsordet i religion och livsåskådningskunskap ska antecknas i avgångsbetyget i formen "religion/livsåskådningskunskap" utan att särskilja vilket av läroämnena eleven har studerat. Den lärokurs i religion som eleven studerat ska inte antecknas i avgångsbetyget. Om en elev får undervisning i sin egen religion, ska det siffervitsord som eleven får antecknas i avgångsbetyget, om undervisningen ges av den som ordnar den grundläggande

utbildningen. Ett eventuellt siffervitsord som eleven fått från undervisning som ges av något religiöst samfund ska inte antecknas i avgångsbetyget.

I avgångsbetyget ska inte det verbala omdöme eller siffervitsord antecknas som eleven eventuellt fått för studier i det egna modersmålet.

Om en elev studerat ett eller flera läroämnen enligt en individualiserad lärokurs, kan också slutbedömningen i dessa läroämnen vara verbal. I avgångsbetyget kan även sifferbedömning användas i dessa läroämnen. Såväl siffervitsordet som det verbala omdömet ska förses med en asterisk (*). I punkten Tilläggsuppgifter i betyget ska antecknas att eleven har studerat de läroämnen som är försedda med asterisk (*) enligt en individualiserad lärokurs.

Avgångsbetyget för en elev vars undervisning har ordnats enligt verksamhetsområde ska vara verbalt.

I avgångsbetyget ska vitsorden i de läroämnen som avlagts i en särskild examen som fullgjorts innan avgångsbetyget utfärdats antecknas.

Avgångsbetyget kan innehålla bilagor, till exempel en bedömning av elevens uppförande och en bilaga som innehåller verbalt omdöme om valfria ämnen som har omfattat mindre än två årsveckotimmar. Varje bilaga ska innehålla elevens identifikationsuppgifter. Avgångsbetygets bilagor ska inte omnämnas i avgångsbetyget.

För de valfria ämnen som utgör en enhetlig lärokurs som omfattar minst två årsveckotimmar ska ett siffervitsord antecknas i avgångsbetyget. Valfria ämnen som hänför sig till och fördjupar ett gemensamt läroämne och som ska bedömas med siffror ska i avgångsbetyget antecknas under det gemensamma läroämnets namn med det valfria ämnets namn, antalet årsveckotimmar och det givna vitsordet. Alla sådana fördjupande valfria ämnen som hänför sig till ett gemensamt läroämne och som eleven har avlagt ska i avgångsbetyget antecknas direkt under läroämnet i fråga. För fördjupande valfria ämnen vars lärokurs understiger två årsveckotimmar och helheter som består av sådana lärokurser ska ett verbalt omdöme antecknas i avgångsbetyget. Under namnet på ett valfritt ämne som ska bedömas verbalt ska antecknas antalet årsveckotimmar och anteckningen ”godkänd”.

Valfria ämnen som inte hänför sig till ett gemensamt läroämne ska i avgångsbetyget antecknas under rubriken ”tillämpade valfria ämnen”. I betyget ska anges läroämnets namn, antalet årsveckotimmar och bedömningen antingen med siffervitsord eller med anteckningen ”godkänd”.

Om eleven byter ut ett valfritt ämne mot ett annat antingen i den egna skolan eller i samband med byte av skola, ska i avgångsbetyget antecknas namnet på båda de valfria ämnena. Ett valfritt ämne som inte har slutförts ska bedömas med siffror ifall eleven har hunnit avlägga minst två årsveckotimmar i ämnet i fråga. Om eleven har studerat ämnet mindre än två årsveckotimmar och studierna i ämnet inte slutförts ska antecknas ”deltagit” vid det valfria ämnet. I betyget ska också antecknas antalet timmar som eleven har studerat i det valfria ämne som inte slutförts. Det nya valfria ämnet ska antingen bedömas med siffervitsord eller med anteckningen ”godkänd”, beroende på antalet avlagda årsveckotimmar.

Om elevens vårdnadshavare skriftligen anhåller om att ett språk som studeras som valfritt A2- eller B2-språk inte ska antecknas med siffervitsord i avgångsbetyget, ska vitsordet utelämnas och i betyget antecknas ”godkänd”. Det andra inhemska språket undervisas ändå som ett gemensamt läroämne och ett siffervitsord ska ges.

Skolan kan inte på basis av tilläggsprestationer i efterhand göra ändringar i vitsord som antecknats i ett avgångsbetyg som redan utfärdats. Eleven ska skaffa ett nytt separat betyg över eventuellt förbättrat kunnande. Ett nytt betyg kan

fås antingen genom att visa kunnande i en särskild examen[23] eller genom att delta i den grundläggande utbildningens påbyggnadsundervisning eller i grundläggande utbildning för vuxna.

Precisering av betyg och betygsanteckningar i Esbo 6.11-6.11.5:
I de svenska skolorna i Esbo ges eleverna läsårsbetyg, skiljebetyg och avgångsbetyg. Skolorna använder gemensamma botten för dessa betyg. Under läsåret får eleverna ta del av summativ bedömningsinformation minst en gång under läsåret i alla läroämnen eleven studerat enligt det sätt som skolan definierat i den skolvisa delen i läroplanen gällande bedömning.

I årskurserna 1-3 ges bedömningen i betygen i form av verbalt omdöme. Från och med läsårsbedömningen i årskurs 4 får eleverna betyg med sifferbedömning. Uppförande bedöms med verbal bedömning i årskurserna 1-3 och bedömningen ges då som bilaga till läsårsbetyget och skiljebetyget. Användning av verbal och sifferbedömning definieras närmare i kap. 6.7 och 6.8.

För deltagande i undervisning i eget modersmål/upprätthållande undervisning ges i slutet på läsåret ett skiljt betyg och antecknas inte i läsårs-, skilje- eller avgångsbetygen.

6.12 Särskild examen och betyg över studier som avlagts genom särskild examen

Den grundläggande utbildningens lärokurs eller en del av den kan avläggas genom en sådan särskild examen[24] som avses i lagen och förordningen om grundläggande utbildning. Särskild examen kan ordnas av den som har tillstånd att ordna grundläggande utbildning. En elev som deltar i en särskild examen ska visa att hens kunskaper och färdigheter motsvarar kunskaper och färdigheter i de olika läroämnena enligt den grundläggande utbildningens allmänna lärokurs.

De betyg som ska användas i särskild examen är:

1. Betyg i en ämneslärokurs i den grundläggande utbildningen
2. Betyg över delvis fullgjord lärokurs i den grundläggande utbildningen
3. Betyg över fullgjord lärokurs i alla ämnen i den grundläggande utbildningen

Om en elev eller en annan person fullgör lärokursen i något läroämne inom den grundläggande utbildningen i en särskild examen, ska ett betyg ges över fullgjord ämneslärokurs i den grundläggande utbildningen. Av betyget ska framgå vilket läroämne och vilken lärokurs som fullgjorts. Prestationerna i flera läroämnen kan antecknas i samma betyg. Om en elev eller en annan person endast delvis har fullgjort lärokursen i den grundläggande utbildningen, såsom lärokursen i en årskurs, ges ett betyg över delvis fullgjord lärokurs i den grundläggande utbildningen.

Om hela den grundläggande utbildningens lärokurs har fullgjorts i en särskild examen, ska ett betyg ges över fullgjord lärokurs i alla ämnen i den grundläggande utbildningen.

I betygen ska samma allmänna uppgifter antecknas som i avgångsbetyget. För de fullgjorda läroämnena ska läroämnets namn, lärokurs och vitsord antecknas.

[23] Lagen om grundläggande utbildning 38 §, förordningen om grundläggande utbildning 23 §
[24] Lagen om grundläggande utbildning 38 §, förordningen om grundläggande utbildning 23 §

Den läropliktiga ska fullgöra alla gemensamma läroämnen som ingår i den grundläggande utbildningens lärokurs med godkänt resultat för att få ett betyg över fullgjord lärokurs i den grundläggande utbildningen.

Möjligheter till särskild examen i de svenska skolorna i Esbo kan erbjudas elever som saknar avgångsbetyg från den grundläggande utbildningen, elever som deltar i undervisning som förbereder för den grundläggande utbildningen (förberedande undervisning) eller läropliktiga elever i hemundervisning.

Elever som deltar i förberedande undervisning kan avlägga lärokurser i den grundläggande utbildningen genom särskild examen och därmed få betyg i ämneslärokurser/fullgjorda lärokurser under tiden den förberedande undervisningen pågår.

Läropliktiga elever i hemundervisning och vars vårdnadshavare ansvarar för den läropliktigas framsteg i studierna kan få betyg i ämneslärokurser/fullgjorda lärokurser i den grundläggande utbildningen genom att avlägga särskild examen. Möjligheten att avlägga särskild examen anordnas i den skola som anvisats ansvar för övervakning av den läropliktigas framsteg i studierna. En elev som avlägger särskild examen ska påvisa sitt kunnande under så kallade prestationstillfällen i skolan. Prestationstillfällena ordnas individuellt för varje elev med beaktande av såväl elevens som skolans situation.

Att avlägga särskild examen sker alltid genom överenskommelse med undervisningschefen.

SKOLVIS DEFINIERAS FÖLJANDE GÄLLANDE BEDÖMNING AV ELEVENS LÄRANDE OCH KUNNANDE:

Formativ bedömning - skolans praxis för bedömningssamtal: Skriv text här

Summativ bedömning - i skolan ges den summativa bedömningen under läsåret på följande sätt (form, tidpunkt och praxis): Skriv text här

Formerna för information och samarbetet med vårdnadshavarna i anslutning till bedömning: Skriv text här

Skolans mål för bedömning av uppförande (uppgörs i samarbete med de andra skolorna): Skriv text här

Skolans egna anteckningar: Skriv text här

7 STÖD FÖR LÄRANDE OCH SKOLGÅNG

7.1 Principerna för stöd

Enligt lagen om grundläggande utbildning har den som deltar i undervisning rätt att få tillräckligt stöd för lärande och skolgång genast när behov uppstår. För att upptäcka behovet av stöd på ett tidigt stadium ska man kontinuerligt följa med hur elevernas lärande och skolgång framskrider. Först granskas de befintliga arbetssätten, undervisningsarrangemangen och lärmiljöerna och hur de lämpar sig för eleven. Utifrån det bedöms om man genom att ändra på dem kunde hitta bättre pedagogiska lösningar för eleven. Vid bedömningen och planeringen av stöd ska resultat av andra eventuella utvärderingar utnyttjas och elevens tidigare stöd beaktas.

Det finns tre nivåer av stöd för lärande och skolgång: allmänt, intensifierat och särskilt stöd. Av dessa kan en elev få stöd på endast en nivå åt gången. Stödformer som nämns i lagen om grundläggande utbildning är till exempel stödundervisning, specialundervisning på deltid, tolknings- och biträdestjänster samt särskilda hjälpmedel. Dessa stödformer kan användas på alla de tre nivåerna av stöd, antingen enskilt eller samtidigt så att de kompletterar varandra. Stödet ska vara flexibelt, långsiktigt planerat och anpassas enligt behovet av stöd. Stödet ska ges så länge, på den nivå och i den form som det behövs.

Undervisningen och stödet ska ordnas utgående från såväl den enskilda elevens som hela undervisningsgruppens styrkor och vad eleverna behöver utveckla och lära sig. Det är viktigt att lärandet kan löpa obehindrat och att inlärningssvårigheter förebyggs och upptäcks på ett tidigt stadium. Stöd för lärande och skolgång innebär både lösningar som berör hela gruppen och lärmiljön och lösningar som möter elevernas individuella behov. Undervisningen och stödet ska planeras med beaktande av att behovet av stöd kan variera från tillfälligt till kontinuerligt, från mindre till mer omfattande eller från en form av stöd till flera former av stöd.

Syftet med stöd är att förhindra att problemen växer, blir långvariga och komplicerade. Det är viktigt att ge eleven möjligheter att uppleva att hen lyckas i lärandet och som medlem i gruppen och att stödja elevens positiva uppfattning om sig själv och skolarbetet. Pedagogisk sakkunskap, samarbete mellan lärarna och yrkesövergripande samarbete inom elevvården är viktigt för att behovet av stöd ska upptäckas, när man bedömer behovet av stöd samt när stödet planeras och genomförs. Vilka yrkespersoner som ska delta i samarbetet avgörs från fall till fall.

Eleven ska i första hand ges stöd i sin egen undervisningsgrupp och skola genom olika flexibla arrangemang, om inte elevens bästa nödvändigtvis förutsätter att eleven flyttas till en annan undervisningsgrupp eller skola. Det är speciellt viktigt att se till att stödet fortsätter när ett barn övergår från förskoleundervisning till grundläggande utbildning, inom den grundläggande utbildningen och då eleven övergår från den grundläggande utbildningen till andra stadiet.

Pedagogik av hög kvalitet lägger grunden för elevens lärande och välbefinnande i skolan. Svårigheter i lärande och skolgång ska förebyggas genom till exempel differentiering av undervisningen, samarbete mellan lärarna och den övriga personalen och handledning. Undervisningen ska ta hänsyn till både gruppens och den enskilda elevens behov. Att bedöma behovet av stöd och ge det stöd som behövs ska ingå i all undervisning och fostran. Utöver stödformerna inom ramen för allmänt, intensifierat eller särskilt stöd kan skolans klubbverksamhet och eftermiddagsverksamheten beaktas i planeringen av stödet för en elev. Stödet ska ordnas genom samarbete mellan lärarna och den övriga personalen och i nära samarbete med eleven och vårdnadshavaren.

Principerna för ordnandet av stöd för lärande och skolgång i de svenskspråkiga skolorna i Esbo grundar sig på ett flexibelt sätt att utnyttja tillbudsstående resurser så att stödformerna svarar mot elevernas behov. I enlighet med ett avtal mellan Esbo stad och Helsingfors stad kan undervisningen på en specialklass vid behov ordnas i en skola i Helsingfors.

7.1.1 Att lämna ut information

Målet är att allt stöd anordnas och att alla övergångar sker i samförstånd med vårdnadshavare. Med samtycke av elevens vårdnadshavare kan sekretessbelagda uppgifter överföras i syfte att stöda elevens lärande och skolgång.

Uppgifter som är nödvändiga för ordnandet av undervisningen kan lämnas ut i skolan till de personer som behöver dem i sitt arbete för att kunna förverkliga den grundläggande utbildningen för eleven.

Om eleven byter skola ska skolan lämna ut de uppgifter som är nödvändiga för ordnandet av undervisningen till den nya utbildningsanordnaren också utan samtycke. Skyldigheten att överföra information gäller också från förskoleundervisning till den grundläggande utbildningen och därifrån vidare till andra stadiet. Motsvarande uppgifter kan lämnas ut också på begäran av den nya utbildningsanordnaren.

Nödvändiga uppgifter för att anordna undervisningen för en elev ges av rektor. Med vårdnadshavares skriftliga samtycke kan övriga uppgifter om elevens skolgång överlämnas.

7.1.2 Handledning i samband med stöd

Det är alla lärares uppgift att handleda en elev som behöver stöd för sin skolgång och i studierna i olika läroämnen. Handledningen ska gälla alla undervisningssituationer, läroämnen och den respons eleven får. Målet med handledningen är att stärka elevens självförtroende, förmåga att utvärdera sig själv och lära sig lära och förmåga att planera sin framtid. Uppmärksamhet fästs vid elevens eventuella behov av stöd i fråga om vardagshantering, planering av studier, studiefärdigheter och samarbetsförmåga. Dessa färdigheter ska stärkas med ändamålsenliga metoder och handledning. Genom handledningen ska eleven lära sig att ställa upp mål för sitt lärande och att ta ansvar för sina studier.

Handledningsperspektivet ska beaktas när elevens behov av intensifierat stöd och särskilt stöd bedöms. Som en del av den pedagogiska bedömningen eller den pedagogiska utredningen utvärderas hur den handledning som eleven fått tidigare har räckt till och vilken inverkan den haft och om eleven har fortsatt behov av handledning. Målen och åtgärderna angående handledning skrivs också in i planen för elevens lärande eller den individuella planen (IP) för hur undervisningen ska ordnas. Handledande stöd ska planeras i nära samarbete med eleven och vårdnadshavaren. Sakkunskapen hos elevvårdspersonalen och eventuell biträdande personal ska också utnyttjas.

7.1.3 Samarbete mellan hem och skola i samband med stöd

Undervisningen och fostran ska ordnas i samarbete med vårdnadshavarna så att varje elev får undervisning, handledning och stöd enligt sin utvecklingsnivå och sina behov. När en elev har behov av stöd ökar betydelsen av samarbete mellan hem och skola.

Vårdnadshavarna ska uppmuntras att för sin del stöda sitt barns målinriktade lärande och skolgång. Vårdnadshavarna ska informeras om möjligheten att få stöd och om de centrala principerna för ordnandet av stöd. Vårdnadshavare ska ges tillräcklig information om till exempel hur elevens ärenden behandlas, hur uppgifter fås och lämnas ut samt om frågor kring sekretess.

Skolan tar upp sin oro med vårdnadshavare genast då ett behov av stöd uppstår. Målet är att handla i samförstånd med elev och vårdnadshavare. Eleverna ska delta i samarbetet på ett ändamålsenligt och för dem lämpligt sätt. Det är skolans skyldighet att bemöta elevens behov av stöd för lärande och skolgång och vårdnadshavares samtycke behövs inte för att bedöma, planera och förverkliga stödet. Eleven kan också behöva individuellt elevvårdsstöd. Det individuella elevvårdsstödet baserar sig på frivillighet och förutsätter att eleven eller vid behov vårdnadshavaren ger sitt samtycke (se kapitel 8 Elevvård).

7.2 Allmänt stöd

Det första sättet att möta en elevs behov av stöd är att ge allmänt stöd. Det innebär i allmänhet att enstaka pedagogiska lösningar och handlednings- och stödåtgärder sätts in som en del av skolvardagen för att påverka situationen på ett så tidigt stadium som möjligt. Allmänt stöd ska ges genast när behovet av stöd uppstår och det krävs inga särskilda undersökningar eller beslut för att påbörja stödet.

Det allmänna stödet är en del av skolans dagliga undervisning, handledning och fostran av en elev. Handledning av eleven är en central del av det allmänna stödet och läraren fäster speciell uppmärksamhet vid elevens färdigheter till lärande, möjlighet att ta ansvar för sina studier samt att planera, ställa upp mål, genomföra och utvärdera sina studier. Det allmänna stödet kan även innefatta alla stödformer som ges inom den grundläggande utbildningen, förutom specialundervisning, smågruppsundervisning och individualisering av lärokurs i ett läroämne som ordnas på basis av ett beslut om särskilt stöd.

En plan för elevens lärande kan vid behov användas inom det allmänna stödet för elever som behöver stöd för sitt lärande eller för elever som gjort snabbare framsteg för att fördjupa och bredda elevens studier. Planen för elevens lärande används inom det allmänna stödet till de delar som är nödvändiga med tanke på elevens lärande och skolgång.

7.3 Intensifierat stöd

En elev som för lärande eller skolgång behöver regelbundet stöd eller flera olika former av stöd samtidigt ska utifrån en pedagogisk bedömning ges intensifierat stöd i enlighet med en plan för elevens lärande. Det intensifierade stödets kvalitet och kvantitet ska motsvara elevens individuella behov. Intensifierat stöd ges då det allmänna stödet inte räcker till och så länge eleven behöver det. Det intensifierade stödet ska planeras som en helhet. Stödet ska vara mer omfattande och långsiktigt än det allmänna stödet.

Inom det intensifierade stödet ökar betydelsen av specialundervisning på deltid, individuell handledning och samarbete med hemmet. Elevvårdens roll kan också förstärkas. Eleven har rätt till alla former av stöd som ges inom den grundläggande utbildningen, förutom specialundervisning, smågruppsundervisning och individualisering av lärokurs i ett läroämne som ordnas på basis av ett beslut om särskilt stöd. Det intensifierade stödet inleds på basis av en pedagogisk bedömning och stödet ges i enlighet med en plan för elevens lärande.

7.3.1 Pedagogisk bedömning

Innan det intensifierade stödet kan inledas ska en pedagogisk bedömning göras. Elevens klasslärare/-föreståndare ansvarar för sammanställningen den pedagogiska bedömningen tillsammans med speciallärare. Andra lärare som undervisar eleven och vid behov övriga sakkunniga kan delta i sammanställningen av den pedagogiska bedömningen. Bedömningen görs i samarbete med elev och vårdnadshavare. Inom den svenskspråkiga grundläggande utbildningen i Esbo används en gemensam blankett för den pedagogiska bedömningen. Om en plan för elevens lärande uppgjorts redan under det allmänna stödet används den som stöd i sammanställningen av den pedagogiska bedömningen.

Inledandet och anordnandet av intensifierat stöd och återgång till det allmänna stödet behandlas utgående från en pedagogisk bedömning i ett yrkesövergripande samarbete. I behandlingen av den pedagogiska bedömningen deltar rektor, lärare som sammanställt bedömningen samt den sakkunnig inom elevvården vars sakkunskap behövs i ärendet. Behandlingen dokumenteras i den pedagogiska bedömningen. Rektorn godkänner det intensifierade stödet och ansvarar för fördelningen av resurser.

7.3.2 Plan för elevens lärande inom intensifierat stöd

Stödet som ordnas för eleven inom det intensifierade stödet ska antecknas i en plan för elevens lärande. Planen för elevens lärande är en skriftlig plan som baserar sig på läroplanen och som beskriver målen för elevens lärande och skolgång och vilka undervisningsarrangemang, stöd- och handledningsåtgärder som eleven behöver.

Planen för elevens lärande inom intensifierat stöd bygger på den information som tagits fram i den pedagogiska bedömningen. Inom den svenskspråkiga grundläggande utbildningen i Esbo används en gemensam blankett för planen för elevens lärande. Planen fylls i till de delar som är nödvändiga för att stöda elevens lärande och skolgång. Syftet med planen är att ge eleven förutsättningar att framskrida i sina studier och främja elevens välbefinnande. Den stöder lärarna att i deras planering och genomförande av stödet för eleven och fungerar som underlag för utvärdering av elevens framsteg.

Planen för elevens lärande utarbetas av elevens klasslärare/-föreståndare och speciallärare. De lärare som undervisar eleven och vars kunskap som behövs deltar i uppgörande av planen. Vid behov anlitas även andra sakkunniga. Elev och vårdnadshavare deltar i uppgörandet av planen. Elevens andel i planeringen av stödet ökar när eleven kommer till de högre årskurserna i den grundläggande utbildningen. Med vårdnadshavarna diskuteras hur hemmet kan stöda eleven att uppnå de mål som ställts upp i planen.

Det intensifierade stödet följs upp och utvärderas regelbundet, dock minst två gånger per läsår. I planen för elevens lärande definieras tidpunkten för uppföljning. Ifall det vid utvärderingen konstateras att elevens stödbehov är oförändrat och eleven har fortsatt behov av intensifierat stöd, uppdateras elevens plan för lärande. Ifall det vid utvärdering av planen för elevens lärande konstateras att eleven uppnått målen och har möjligheter att klara sig inom det allmänna stödet, görs en ny pedagogisk bedömning. Den pedagogiska bedömningen behandlas i yrkesövergripande samarbete med rektor, de lärare som ansvarat för uppgörande av bedömningen samt den sakkunnig inom elevvården vars sakkunskap behövs i ärendet. Om det i utvärderingen av planen för elevens lärande konstateras att det intensifierade stödet är otillräckligt inleds en pedagogisk utredning av elevens behov av särskilt stöd (se kap. Särskilt stöd).

7.4 Särskilt stöd

Särskilt stöd ska ges elever som inte annars i tillräcklig utsträckning kan uppnå målen för växande, utveckling eller lärande. Syftet med det särskilda stödet är att ge eleven övergripande och systematiskt stöd så att eleven kan fullgöra sin läroplikt och får en grund för fortsatta studier efter den grundläggande utbildningen. Elevens självkänsla, studiemotivation och möjlighet att uppleva glädje över att lyckas och lära sig ska stärkas. Också elevens delaktighet och förmåga att ta ansvar för sina studier ska stödjas.

Särskilt stöd utgörs av specialundervisning och annat stöd som eleven behöver och har rätt till enligt lagen om grundläggande utbildning. Det stöd eleven får ska bilda en systematisk helhet. En elev som fått ett beslut om särskilt stöd ges undervisning i enlighet med en individuell plan för hur undervisningen ska ordnas (IP). Det särskilda stödet innebär i huvudsak pedagogiska lösningar inom specialundervisningen för att säkerställa elevens lärande. De pedagogiska lösningarna kan till exempel gälla undervisningen och arbetssätten eller material och redskap. Eleven har även rätt till alla andra stödformer, såsom handledning, stödundervisning och specialundervisning på deltid. Inom ramen för det särskilda stödet är det dessutom möjligt att individualisera lärokurser i läroämnen eller i särskilda fall, befria eleven från studier som stöd för elevens lärande. Undervisningen kan antingen ordnas i samband med den övriga undervisningen eller i en smågrupp, delvis eller helt, om det anses vara i linje med elevens bästa. För elever som omfattas av förlängd läroplikt fattas även beslut om särskilt stöd.

Ett beslut om särskilt stöd är ett förvaltningsbeslut som fattas på basis av en pedagogisk utredning av undervisningschefen.

7.4.1 Pedagogisk utredning

Innan ett beslut om särskilt stöd kan fattas ska en pedagogisk utredning göras. I den skriftliga pedagogiska utredningen ingår en utredning om elevens framsteg i lärandet och en utredning om eventuellt intensifierat stöd som eleven fått och om elevens helhetssituation.

Klasslärare/-föreståndare och speciallärare ansvarar för processen kring sammanställningen av en pedagogisk utredning. I sammanställningen av utredningen deltar de lärare som undervisar eleven och vars sakkunskap behövs. Den pedagogiska utredningen sammanställs dessutom alltid i ett yrkesövergripande samarbete med sakkunnig/-a inom elevvården. Samarbete med elev och vårdnadshavare är nödvändigt för att utreda elevens behov av stöd och för genomförande av stödet. Ett beslut om särskilt stöd förutsätter att eleven och elevens vårdnadshavare blir hörda. Hörandet antecknas i den pedagogiska utredningen. Till utredningen bifogas vid behov ett utlåtande av sakkunnig.

Den pedagogiska utredningen görs på en blankett som är gemensam för de svenska skolorna i Esbo. Då den pedagogiska utredningen sammanställs ska en eventuell tidigare pedagogisk bedömning och plan för elevens lärande beaktas. Med vårdnadshavares tillstånd kan även andra dokument utnyttjas.

Den pedagogiska utredningen behandlas av rektor tillsammans med lärare som sammanställt den pedagogiska utredningen och den sakkunnig inom elevvården som deltagit i sammanställningen. I behandlingen görs en bedömning av elevens behov av särskilt stöd och på basis av denna ges en rekommendation om ordnandet av stöd för eleven. Rektor godkänner den pedagogiska utredningen med sin underskrift och skickar den till undervisningschefen för beslut.

7.4.2 Beslut om särskilt stöd

Ett beslut om särskilt stöd är ett förvaltningsbeslut som fattas av undervisningschefen på basis av de motiveringar och rekommendationer som gjorts i den pedagogiska utredningen. I beslutet fastslås elevens huvudsakliga undervisningsgrupp, eventuella tolknings- och biträdestjänster och andra tjänster som eleven behöver, samt vid behov undantagsarrangemang i undervisningen. Även individualisering av lärokurs fastställs i beslutet om särskilt stöd.

Ett beslut om särskilt stöd kan också fattas innan den grundläggande utbildningen inleds eller under tiden utbildning pågår, utan föregående intensifierat stöd, om det ur en psykologisk eller medicinsk bedömning framgår att undervisningen för eleven till följd av handikapp, sjukdom, försenad utveckling, störningar i känslolivet eller någon annan därmed jämförbar orsak inte kan ordnas på annat sätt. Om ett beslut om särskilt stöd fattas under den grundläggande utbildningen utan att eleven fått intensifierat stöd, ska beslutet grunda sig på en omvärdering av elevens situation, till exempel till följd av en olycka eller svår sjukdom.

Beslut om särskilt stöd granskas i slutet av årskurs 2 och 6 samt alltid då elevens behov av stöd förändras på de punkter som bestäms i beslutet. Ett beslut om särskilt stöd granskas genom att göra en ny pedagogisk utredning. Om behov av särskilt stöd kvarstår, fattas ett nytt beslut om särskilt stöd. Om eleven inte längre behöver särskilt stöd, fattas ett beslut om att stödet avslutas och eleven övergår till intensifierat stöd.

7.4.3 Individuell plan för hur undervisningen ska ordnas

En individuell plan (IP) för hur undervisningen ska ordnas görs för elever med beslut om särskilt stöd. Den individuella planen bygger på den information som tagits fram i samband med den pedagogiska utredningen och ska beskriva den undervisning och det övriga stöd som eleven ska få i enlighet med beslutet om särskilt stöd.

Inom den svenskspråkiga grundläggande utbildningen i Esbo används en gemensam blankett för den individuella planen. IP:n fylls i till de delar som är nödvändiga för att stöda elevens lärande och skolgång. I den individuella planen beskrivs målen för och innehållet i elevens lärande och skolgång, undervisningsarrangemangen, de pedagogiska metoderna samt det stöd och handledning som eleven behöver. IP:n ska stöda lärarna i deras planering och genomförande av stödet för eleven och fungerar som ett underlag för utvärdering av elevens framsteg. Elevens personliga egenskaper beskrivs inte i IP:n.

Den individuella planen görs av de lärare som undervisar eleven och vars kunskap som behövs tillsammans med speciallärare. Vid behov deltar andra sakkunniga. Elev och vårdnadshavare deltar i uppgörandet av IP:n. Elevens andel i planeringen av stödet ökar när eleven kommer till de högre årskurserna i den grundläggande utbildningen. Med vårdnadshavarna diskuteras hur hemmet kan stöda eleven att uppnå de mål som ställts upp i planen. Vid uppgörande av IP:n kan en tidigare plan för lärande inom intensifierat stöd eller tidigare IP användas som stöd. Med vårdnadshavares tillstånd kan andra dokument användas vid uppgörande av IP:n.

Den individuella planen och det särskilda stödet som eleven får följs upp och utvärderas regelbundet, minst två gånger per läsår. I den individuella planen definieras tidpunkt för uppföljning. IP:n uppdateras att motsvara elevens stödbehov inom ramen för det särskilda stödet. Om det vid uppföljningen konstateras att elevens stödbehov föränd-

rats på de punkter som bestäms i beslutet om särskilt stöd, görs en pedagogisk utredning på basis av vilken ett nytt beslut om särskilt stöd fattas.

7.4.4 Individualisering av lärokursen i ett läroämne och befrielse från studier

Undervisningen ska ordnas utgående från elevens förutsättningar och den kan basera sig på lärokurser av olika omfattning. Det primära målet är att stödja elevens studier så att målen för den allmänna lärokursen kan nås i alla läroämnen.

Individualisering av lärokurs

Ifall det trots stöd inte är möjligt för eleven att nå målen för den allmänna lärokursen i ett läroämne med godkänt resultat, kan lärokursen i läroämnet individualiseras. Språklig och kulturell bakgrund, frånvaro, brist på motivation, bristfällig studieteknik eller utmaningar gällande beteende kan inte i sig vara grunder för individualisering av en lärokurs, utan eleven ska i sådana fall stödas på andra lämpliga sätt.

Individualisering av lärokursen i ett läroämne innebär att den eftersträvade nivån för elevens lärande bestäms utifrån elevens förutsättningar. Individualisering av lärokurs fastställs i beslut om särskilt stöd. I den pedagogiska utredningen motiveras individualisering av lärokurs per läroämne.

Målen och innehållet i en individualiserad lärokurs ska härledas ur de allmänna målen och innehållet i läroämnet för den aktuella årskursen. Målen och innehållen i de lägre årskurserna kan tillämpas. Mål och innehåll för varje individualiserad årskurs beskrivs i elevens individuella plan (IP). Elevens prestationer i läroämnet bedöms i relation till de individuella mål som fastställs för eleven i IP:n.

Befrielse från studier för att stöda elevens skolgång

Individualisering av lärokurs är det primära alternativet innan en elev helt befrias från studierna i en lärokurs. För att en elev ska befrias från studier i en lärokurs ska det finnas särskilt vägande skäl. För en elev, som annat än tillfälligt har befriats från studier i ett läroämne, ska annan motsvarande undervisning eller handledd verksamhet ordnas.

Om befrielse från studier görs inom ramen för särskilt stöd bestäms detta i beslut om särskilt stöd. Behovet av befrielse från studier kartläggs i enlighet med en pedagogisk utredning.

En elev kan även befrias från studier i ett läroämne i enlighet med 18 § i lagen om grundläggande utbildning. Detta görs genom ett skiljt förvaltningsbeslut som fattas av undervisningschef. Om eleven har behov av att bli befriad från studier på grund av hälsoskäl krävs ett läkarutlåtande.

I elevens plan för lärande eller IP beskrivs hur de befriade studierna ersätts.

7.4.5 Förlängd läroplikt

Om det är uppenbart att ett barn på grund av handikapp eller sjukdom inte på nio år kan nå de mål som ställts upp för den grundläggande utbildningen, blir barnet läropliktigt ett år tidigare än vad som bestäms i lagen om grundläggande utbildning. Läroplikten upphör när den grundläggande utbildningens lärokurs har fullgjorts eller när det har förflutit 11 år sedan läroplikten för barnet som omfattas av förlängd läroplikt började. För barn som omfattas av förlängd läroplikt kan förskoleundervisningen omfatta ett eller två år. Syftet är att förbättra barnets förutsättningar att klara den grundläggande utbildningen så bra som möjligt.

Gravt handikappade barn omfattas av förlängd läroplikt. Också en svår sjukdom kan vara orsak till förlängd läroplikt. Ett beslut om förlängd läroplikt fattas i allmänhet innan barnet blir läropliktigt. Då fattas också ett beslut om särskilt stöd för barnet. En individuell plan för hur undervisningen ordnas ska utarbetas för barnet då förskoleundervisningen inleds. Alla barn har rätt till förskoleundervisning året innan läroplikten börjar. Barn som omfattas av förlängd

läroplikt har rätt till förskoleundervisning från och med början av höstterminen det år barnet fyller fem år. Ett beslut om förlängd läroplikt behövs innan förskoleundervisningen inleds för att rätten ska kunna uppfyllas.

Sektorsövergripande samarbete är en förutsättning för att ett barn ska kunna hänvisas till stöd i ett tillräckligt tidigt skede. Barnets vårdnadshavare ska i tillräckligt god tid få information om de olika alternativen av förlängd läroplikt och om konsekvenserna av olika val. Vårdnadshavaren avgör om barnet ska delta i den frivilliga förskoleundervisningen. Hur länge barnet ska gå i förskola och när barnet ska inleda den grundläggande utbildningen ska planeras utgående från barnets framsteg, behov av stöd och situation som helhet.

Undervisningen för barn som omfattas av förlängd läroplikt kan ordnas på tre olika sätt:

- Barnet börjar i frivillig förskoleundervisning det år barnet fyller fem år, fortsätter följande år inom den läropliktsenliga förskoleundervisningen och inleder därefter den grundläggande utbildningen.
- Barnet inleder den läropliktsenliga förskoleundervisningen det år barnet fyller sex år, deltar i förskoleundervisningen ett år och inleder därefter den grundläggande utbildningen.
- Barnet inleder den läropliktsenliga förskoleundervisningen det år barnet fyller sex år och deltar i förskoleundervisningen två år. Barnet inleder då den grundläggande utbildningen ett år senare än vad som föreskrivs, det vill säga det år barnet fyller åtta år. Ett separat förvaltningsbeslut ska fattas om den grundläggande utbildningen inleds senare än vad som föreskrivs.

Beslut om förlängd läroplikt och beslut om särskilt stöd fattas av undervisningschef. För elever med beslut om förlängd läroplikt anordnas stöd i enlighet med principer för särskilt stöd och det görs en individuell plan (IP) för elevens lärande. Uppföljningen av behovet av förlängd läroplikt bedöms i samband med att beslut om särskilt stöd granskas. Om det konstateras att eleven inte längre ska omfattas av förlängd läroplikt, fattas ett beslut om att den förlängda läroplikten upphör och eleven övergår till den allmänna läroplikten. Vid behov kan eleven fortsättningsvis få särskilt stöd.

7.5 Stödformer som fastställs i lagen om grundläggande utbildning

7.5.1 Stödundervisning

En elev som tillfälligt blivit efter i studierna eller annars behöver kortvarigt stöd för sitt lärande har rätt att få stödundervisning. Stödundervisningen ska inledas genast då svårigheter gällande lärande eller skolgång upptäcks, så att eleven inte varaktigt blir efter i studierna. Stödundervisning kan även användas för att förebygga svårigheter. Stödundervisningen ska ordnas systematiskt och så ofta den behövs.

Det är varje lärares uppgift att följa elevens lärande och upptäcka eventuella behov av stödundervisning samt att ta initiativ till att ordna den. Eleven kan få stödundervisning antingen under lektionerna eller utanför dessa, i en mindre grupp eller individuellt. Olika flexibla undervisningsarrangemang eller kompanjonundervisning kan också användas. Det centrala i stödundervisningen är handledning och användning av mångsidiga metoder och olika material för att hitta nya sätt att närma sig lärostoffet.

Stödundervisning kan ges på alla nivåer av stöd. Målen för och genomförande av stödundervisningen beskrivs inom intensifierat och särskilt stöd i planen för elevens lärande/IP. Om eleven har en plan inom allmänt stöd beskrivs stödundervisningen i den. Stödundervisningen som ges eleven dokumenteras och utvärderas regelbundet.

Målet är att stödundervisningen ordnas i samförstånd med eleven och vårdnadshavaren. Eleven och vårdnadshavaren ska informeras om hur stödundervisningen genomförs och vilken betydelse den har för elevens lärande och skolgång samt om elevens skyldighet att delta i den stödundervisning som ordnas för hen.

Utöver den allmänna stödundervisningen kan elever med invandrarbakgrund få stödundervisning som är speciellt avsedd för dem i enlighet med av staten fastställda kriterier.

7.5.2 Specialundervisning på deltid

En elev som har svårigheter med lärande eller skolgång har rätt att få specialundervisning på deltid vid sidan av den övriga undervisningen.

Målet med specialundervisning på deltid är att stärka elevens förutsättningar för lärande och förebygga svårigheter i lärande och skolgång.

Elever som har svårigheter med inlärning eller skolgång har rätt att få specialundervisning på deltid vid sidan av den övriga undervisningen. Specialundervisning på deltid ordnas som kompanjonundervisning, i en mindre grupp eller som individuell undervisning av speciallärare. Det är möjligt att få specialundervisning på deltid inom alla stödnivåer. Betydelsen av specialundervisning på deltid ökar inom det intensifierade stödet. Mål och innehåll för specialundervisning på deltid anknyts till elevens övriga undervisning och beskrivs i planen för elevens lärande eller IP inom ramen för intensifierat eller särskilt stöd.

7.5.3 Tjänster och hjälpmedel som förutsätts för elevens deltagande i undervisning

En elev har rätt att avgiftsfritt få de tolknings- och biträdestjänster, övriga undervisningstjänster och särskilda hjälpmedel som fastställs i lagen om grundläggande utbildning och förutsätts för att eleven ska kunna delta i undervisningen. Syftet är att alla skoldagar garantera eleven grundläggande förutsättningar för lärande och skolgång, tillgängliga lärmiljöer och möjlighet till socialt samspel.

Lärarens uppgift är att planera, undervisa, stödja och bedöma elevens och hela gruppens lärande och arbete. Biträdet ska handleda och stödja eleven i dagliga situationer och hjälpa eleven att utföra uppgifter i anslutning till lärande och skolgång enligt lärarens eller andra yrkespersoners anvisningar. Lärarna och biträdena ska planera och utvärdera sitt arbete tillsammans och vid behov med den övriga personalen. Det är viktigt att arbets- och ansvarsfördelningen är klar.

Det stöd som ett skolgångsbiträde ger ska hjälpa eleven att klara sig självständigt, ta egna initiativ och utveckla en positiv självkänsla. Syftet med biträdestjänsterna är att stöda den enskilda eleven så att hen kan ta allt mera ansvar för sitt lärande och sin skolgång. Skolgångsbiträde som stöd riktar sig huvudsakligen till hela undervisningsgruppen, men kan också riktas till enskild elev eller flera elever. Skolgångsbiträdesresurs beviljas till skolan. Rektor ansvarar för fördelningen av resursen på skolan.

En elev ska vid behov få tolkning på grund av till exempel hörselskada eller specifika språkliga svårigheter.

Tolkningstjänster kan ges till en elev för att trygga de grundförutsättningar hen behöver för att kunna studera och gå i skola. Med tolkningstjänster hänvisas till tolkning med teckenspråk eller alternativ eller kompletterande kommunikation som stöder tal (t.ex. olika symbolsystem och punktskift). De som arbetar med eleven planerar tillsammans kommunikationsstödet i olika inlärningssituationer.

En elev kan behöva särskilda hjälpmedel för att se, höra, röra sig eller för något annat fysiskt behov. Eleven kan också ha särskilda behov för lärandet. Då ska man i undervisningen använda till exempel olika slag av informationstekniska program, ljudböcker, åskådningsmaterial för matematik och hjälpmedel som stödjer koncentrationen. De som arbetar med eleven ska vara tillräckligt insatta i användningen av de hjälpmedel som behövs för att eleven ska kunna delta i undervisningen och i samarbete med andra yrkespersoner som är insatta i stödfunktionerna handleda eleven och vårdnadshavaren i användningen av hjälpmedlen. Hjälpmedlen ska användas systematiskt och användningen och behovet ska regelbundet utvärderas.

Behovet och omfattningen av tjänster och hjälpmedel bedöms i yrkesövergripande samarbete med utnyttjande av information från eleven och vårdnadshavaren samt eventuella utlåtanden av utomstående experter. Behovet av tjänster och hjälpmedel för en elev som får intensifierat stöd beskrivs i en pedagogisk bedömning. Om eleven får särskilt stöd, bedöms behovet av tjänster och särskilda hjälpmedel i en pedagogisk utredning och fastställs i ett be-

slut om särskilt stöd. För en elev som får allmänt och intensifierat stöd fattas ett förvaltningsbeslut om eventuella tjänster och särskilda hjälpmedel. Användningen av tjänster och hjälpmedel beskrivs i planen för elevens lärande eller den individuella planen (IP) för hur undervisningen ska ordnas.

Beslut om tjänster och hjälpmedel fattas i enlighet med ikraftvarande beslutanderätt i enlighet med dagvårdslagstiftning och utbildningslagstiftning för tjänstemän inom Esbo stads Resultatenhet Svenska bildningstjänster och bildningssektorns stab.

7.5.4 Smågruppsundervisning (specialklass)

En elev, vars utmaningar i lärande och skolgång är sådana att undervisning i en liten grupp med specialklasslärare är ändamålsenlig, kan placeras i en smågrupp. Eleven kan delta i undervisning i en stor grupp till de delar eleven har förutsättningar att klara av det. Behovet av smågruppsundervisning bedöms i en pedagogisk utredning. Beslut om placering i smågrupp (dvs. beslut om elevens huvudsakliga undervisningsgrupp) fattas i beslut om särskilt stöd.

7.6 Andra stödformer

Utöver de stödformer som fastställs i lagen om grundläggande utbildning kan skolorna använda andra stödformer som till exempel läxläsningshjälp, övningar i social kompetens eller konsultationstjänster. Också följande stödformer är möjliga för att stödja elevens lärande och skolgång:

7.6.1 Särskilt prioriterade områden

Genom att fastställa särskilt prioriterade områden för eleven i något läroämne, kan eleven i sina studier koncentrera sig på det centrala innehållet i läroämnet. I det fallet studerar eleven fortfarande läroämnet enligt de allmänna målen och elevens prestation bedöms i relation till den allmänna lärokursen.

7.6.2 Flexibla undervisningsarrangemang

Undervisningsgruppens eller enskilda elevers specifika behov för lärande och skolgång kan stödas genom strukturella arrangemang som flexibla lösningar gällande delning av undervisningsgruppen, lektionens, arbetsdagens och arbetsveckans struktur samt via andra strukturella arrangemang.

7.6.3 Resurslärare som stöd

Stödet som resursläraren ger riktar sig till undervisningsgrupper inom den allmänna undervisningen med elever i behov av intensifierat eller särskilt stöd. Målet är att förbättra den enskilda elevens förutsättningar för lärande. Resursläraren kan fungera som kompanjonlärare eller undervisa en liten grupp elever. Inom årskurserna 7-9 stöder resursläraren även elever i risk för utslagning.

Resurslärare som stöd är avsett att användas så att den enskilda eleven får det stöd som är definierat i planen för elevens lärande eller den individuella planen. Resurslärares stöd kan också användas flexibelt inom ramen för det allmänna stödet för att förbättra undervisningsgruppens förutsättningar för lärande.

7.6.4 Förkortad arbetsvecka/dag

Då en elevs stödbehov inom intensifierat stöd är sådant att en förkortad arbetsvecka/dag behövs för att stöda elevens lärande och skolgång, kan rektor fatta ett beslut om detta i samråd med eleven och elevens vårdnadshavare för en viss tid. Under tiden för vilken eleven har förkortad arbetsvecka/dag uppgörs en plan för elevens lärande. Inom ramen för särskilt stöd fastslås detta i beslut om särskilt stöd och arrangemangen beskrivs i elevens individuella plan.

7.6.5 Elevvårdstjänster som stöd

Elevvårdstjänster kan definieras som stöd för lärande och skolgång för eleven. Individuella elevvårdstjänster beskrivs i kap. Skolans elevhälsogrupp ansvarar för planering, utveckling, genomförande och utvärdering av den gemensamma elevvården samt den allmänna trivseln i skolan. Enskilda elevers ärenden behandlas inte i skolans elevhälsogrupp.

Gruppen leds av skolans rektor. Gruppens övriga medlemmar är biträdande rektor, speciallärare, skolpsykolog, och/eller -kurator, skolhälsovårdare, elevhandledare i årskurserna 7-9 och representanter för lärarkåren. Även elevkåren och vårdnadshavare ska vara delaktiga i elevhälsogruppens arbete. Vid behov kan också andra sakkunniga och representanter för till exempel ungdomsväsendet och andra aktörer kallas in eller vara stadigvarande medlemmar. Elevhälsogruppen samarbetar med närförskolan gällande den gemensamma elevvården med vilken man har gemensamma möten två gånger per läsår.

Elevhälsogruppen ska främja välbefinnande, trygghet och säkerhet i skolan samt genomför och utvecklar den gemensamma elevvården. Elevhälsogruppen ansvarar för uppgörande av den skolvisa elevvårdsplanen samt för att skolan har planer för elevens välmående, trivsel och trygghet i skolan (se kap. 8.4 Skolvis elevvårdsplan).

.

Skolans egna anteckningar: Skriv text här

8 ELEVVÅRD

Med elevvård avses främjande och upprätthållande av elevens goda lärande, goda fysiska och psykiska hälsa och sociala välbefinnande samt verksamhet som ökar förutsättningarna för dessa. En välfungerande elevvård förverkligas genom att all personal i skolan samarbetar för elevens bästa. En elev inom den grundläggande utbildningen har enligt lag rätt till den avgiftsfria elevvård som behövs för att kunna delta i undervisningen.

Elevvården i den grundläggande utbildningen har som mål att skapa en sund och trygg miljö för växande och lärande genom förebyggande och upprätthållande insatser samt att i ett tidigt skede även kunna upptäcka och ingripa i sådant som utgör hinder för elevernas växande, utveckling och hälsa. Elevvården innebär både kollektivt och individuellt stöd. Den följer upp och utvärderar välbefinnandet i hela skolsamfundet, i enskilda klasser och hos enskilda elever.

8.1 Yrkesövergripande samarbete inom elevvården

Elevvården ska i första hand bestå av *gemensam elevvård* som stöder hela skolan. Elevvården hör därmed till alla som arbetar i skolan och till dem som ansvarar för elevvårdstjänsterna. Elevvården värnar om att främja delaktighet i skolgemenskapen. Elevens och vårdnadshavares delaktighet ska genomsyra elevvårdsarbetet. Eleverna har också rätt till *individuell elevvård* som innefattar skolhälsovårdstjänster, elevvårdens psykolog- och kuratorstjänster samt yrkesövergripande behandling av individuella elevvårdsärenden. Både den gemensamma och den individuella elevvården ordnas i ett yrkesövergripande samarbete och ska i första hand arbeta förebyggande.

I Esbo anordnas elevvården som ett samarbete mellan bildningssektorn och social- och hälsovårdssektorn. Bildningssektorn ansvarar för psykolog- och kuratorstjänsterna, medan social- och hälsovårdssektorn ansvarar för skolhälsovården och skolläkartjänsterna.

Elevvården leds av en styrgrupp (Lasten ja nuorten hyvinvointityön johtoryhmä) som är gemensam för hela elevvårdsarbetet i Esbo. Styrgruppen ansvarar för den allmänna planeringen, styrningen och utvärderingen av elevvården i Esbo. Riktlinjerna för elevvården definieras i läroplanen för den grundläggande utbildningen. Skolans elevvård beskrivs i en skolvis elevvårdsplan. Uppgörande av och innehållet i elevvårdsplanen beskrivs i kap. 8.4 Skolvis elevvårdsplan.

8.2 Gemensam elevvård

Eleven har rätt till en trygg studiemiljö som innebär fysisk, psykisk och social trygghet. Studiemiljön ska också vara hälsosam och fri från hinder. Genom en god skolkultur och ordningsregler främjas arbetsro och trygghet. Samtidigt ökar trivseln och säkerheten. Inom skolans elevvård ska samhörighet, omsorg och öppen växelverkan i skolgemenskapen utvecklas. Alla i personalen bär ansvar i sitt dagliga arbete för att skapa förutsättningar för att eleverna ska känna sig delaktiga och må bra. Eleverna tas med i utvecklingen av sin studiemiljö.

Elevernas och vårdnadshavarnas delaktighet och möjlighet att påverka är av central betydelse för den gemensamma elevvården. Både eleverna och vårdnadshavarna ska få sin röst hörd i frågor som gäller skolgemenskapen och att skapa en verksamhetskultur för en skola där alla trivs och mår bra. Ökad delaktighet hjälper att förebygga och upptäcka problem i ett tidigt skede. För att främja barn och ungdomars välbefinnande ska gemensamma förfaringssätt utvecklas i samarbete med elever, vårdnadshavare och övriga myndigheter.

Till den gemensamma elevvården hör att följa upp, utvärdera och utveckla välbefinnandet i skolgemenskapen och elevgrupperna. Elevvården hör till alla som arbetar i skolan och de som ansvarar för elevvårdstjänsterna. Den gemensamma elevvården förverkligas i ett yrkesövergripande samarbete med social- och hälsovårdssektorn samt vid behov andra samarbetsparter. Konsultation av och samarbete med sakkunniga inom olika områden används som hjälp i att skapa en fungerande elevvård.

8.2.1 Elevhälsogrupp

Skolans elevhälsogrupp ansvarar för planering, utveckling, genomförande och utvärdering av den gemensamma elevvården samt den allmänna trivseln i skolan. Enskilda elevers ärenden behandlas inte i skolans elevhälsogrupp.

Gruppen leds av skolans rektor. Gruppens övriga medlemmar är biträdande rektor, speciallärare, skolpsykolog, och/eller -kurator, skolhälsovårdare, elevhandledare i årskurserna 7-9 och representanter för lärarkåren. Även elevkåren och vårdnadshavare ska vara delaktiga i elevhälsogruppens arbete. Vid behov kan också andra sakkunniga och representanter för till exempel ungdomsväsendet och andra aktörer kallas in eller vara stadigvarande medlemmar. Elevhälsogruppen samarbetar med närförskolan gällande den gemensamma elevvården med vilken man har gemensamma möten två gånger per läsår.

Elevhälsogruppen ska främja välbefinnande, trygghet och säkerhet i skolan samt genomför och utvecklar den gemensamma elevvården. Elevhälsogruppen ansvarar för uppgörande av den skolvisa elevvårdsplanen samt för att skolan har planer för elevens välmående, trivsel och trygghet i skolan (se kap. 8.4 Skolvis elevvårdsplan).

8.3 Individuell elevvård

Med individuell elevvård avses skolhälsovårdstjänster, psykolog- och kuratorstjänster som ges eleven, samt den yrkesövergripande elevvård som gäller en enskild elev. Syftet med den individuella elevvården är att följa upp och främja elevens utveckling, hälsa, välbefinnande och lärande som helhet. Individuellt elevvårdsstöd planeras med beaktande av elevens individuella förutsättningar, resurser och behov, i samarbete med eleven och/eller hens vårdnadshavare.

Individuell elevvård förutsätter alltid elevens och vid behov vårdnadshavarens samtycke. Elevens egen delaktighet, egna önskemål om åtgärder och lösningar som gäller hen ska beaktas enligt elevens ålder, utvecklingsnivå och övriga personliga förutsättningar. Växelverkan ska vara öppen och präglas av respekt och förtroende. Skolan har ansvar för att informera elever och vårdnadshavare om elevvårdstjänster som är tillgängliga på skolan och om förfaringssätt inom elevvården.

En minderårig eller annars omyndig elev kan med beaktande av sin ålder, utvecklingsnivå och andra personliga förutsättningar neka sin vårdnadshavare rätt att delta i behandling av elevens ärende samt att förbjuda att uppgifter ges till vårdnadshavare eller annan laglig företrädare om det inte är klart emot elevens intresse. En sakkunnig inom elevvården ska bedöma huruvida elevens intressen tillgodoses. I synnerhet i de lägre klasserna kan det rekommenderas att vårdnadshavare kontaktas för att diskutera elevens individuella elevvård, då det på basen av elevens ålder eller allmänna utvecklingsnivå kan antas att hen behöver vårdnadshavares stöd. Det är skolans och elevvårdens skyldighet att uppmuntra eleven att söka de förmåner och tjänster som eleven behöver. Vårdnadshavare kan inte förbjuda en minderårig att anlita elevvårdens tjänster.

Eleven själv eller vårdnadshavare kan ta kontakt direkt med skolhälsovården, psykolog eller kurator. Då en lärare känner oro för en elev kan hen även först konsultera en sakkunnig inom elevvården gällande sin oro.

8.3.1 Elevvårdstjänster

De lagstadgade skolpsykolog- och skolkuratorstjänsterna anordnas av Resultatenheten Svenska bildningstjänster. Social- och hälsovårdssektorn ansvarar för skolhälsovården och skolläkartjänsterna.

Skolhälsovård

Skolhälsovårdens basuppgift är att främja hälsa och välmående, förstärka föräldraskapet samt skapa en trygg och hälsofrämjande skolmiljö. Till skolhälsovårdstjänsterna hör i enlighet med hälso- och sjukvårdslagen (1326/2010)

- att främja en sund och trygg skolmiljö och främja välbefinnandet i skolan

- att följa och främja elevernas uppväxt och utveckling samt deras hälsa och välbefinnande
- att i ett tidigt stadium identifiera och stöda elevens behov av stöd och i samarbete med de andra aktörerna inom elevvården vid behov hänvisa barnet till ytterligare undersökningar och fortsatt vård

Därtill ska skolhälsovården tillhandahålla första hjälpen och sjukvård för skolelever. Skolhälsovårdaren träffar alla elever i alla årskurser. Skolläkaren träffar eleverna individuellt ett par gånger under deras skoltid. Omfattningen av hälsoundersökningarna är olika för olika årskurser. I omfattande hälsoundersökningar ingår en heltäckande kartläggning av elevens hälsa inklusive en redogörelse för elevens och familjens hälsovanor. Vid undersökningen beaktas elevens åsikt om sig själv med avseende på hälsa, välmående, skolgång, skoltrivsel och kamratrelationer.

Den skolvisa elevhälsogruppen samarbetar med skolhälsovården och skolläkare vid planering och genomförande av skolhälsovårdens omfattande hälsoundersökningar, på det sätt det definieras och beskrivs i den skolvisa elevvårdsplanen. Skolan och skolhälsovården samarbetar även då det gäller hälsorådgivning och undervisning i hälsokunskap. Skolhälsovården ska anordnas så att eleven kan vid behov besöka hälsovårdarens mottagning också utan tidsbeställning.

Elevvårdens psykolog- och kuratorstjänster

Psykolog- och kuratorstjänster inom elevvården innefattar:

1) Främjande av skolgemenskapens välbefinnande samt samarbete med elevernas vårdnadshavare och andra anhöriga
2) Stödande av elevens lärande och välbefinnande samt sociala och psykiska förutsättningar

En elev har rätt att få träffa en skolpsykolog eller en skolkurator senast inom sju dagar efter att eleven har begärt detta. En samtal ska även ordnas om kontakten tagits av vårdnadshavare eller någon annan person, om det inte är fråga om endast rådgivning eller när samtalet inte är nödvändig. I akuta situationer ska detta förverkligas redan inom samma dag, senast följande arbetsdag.

Om en anställd vid skolan eller inom elevvården bedömer att eleven kan vara i behov av psykolog- eller kuratorstjänster ska hen genast ta kontakt med skolpsykolog eller skolkurator tillsammans med eleven och ge nödvändiga uppgifter som behövs för att bedöma stödbehovet. Om det inte är möjligt att kontakta elevvårdspersonalen tillsammans med eleven ska eleven informeras om kontakten och ges möjlighet att samtala med skolpsykolog eller skolkurator inom sju dagar. Också en annan person, som i sin yrkesroll har fått vetskap om elevens behov av stöd, kan trots bestämmelser om sekretess kontakta skolpsykolog eller skolkurator. Elevens vårdnadshavare eller annan laglig representant ska informeras om kontakttagandet.

8.3.2 Behandling av enskild elevs ärende inom elevvården

Då ett elevvårdsärende som gäller en enskild elev eller elevgrupp kräver olika sakkunnigas kunskap för att utreda behovet av stöd och för att anordna elevvårdstjänster behandlas ärendet i en yrkesövergripande grupp, individuell elevvårdsgrupp. Den individuella elevvårdsgruppens sammansättning bestäms från fall till fall och utifrån ärendets karaktär. Att sammankalla gruppen bestäms av den person inom den individuella elevvården som ärendet hör till. Ärendets behandling i den individuella elevvårdsgruppen kräver alltid ett skriftligt samtycke av eleven och vid behov av elevens vårdnadshavare. I samtycket definieras vem som får delta i behandlingen av ärendet och vad ärendet gäller.

I den individuella elevvårdsgruppen utses en ansvarsperson för ärendet. Behandlingen av elevens ärende i den individuella elevvårdsgruppen dokumenteras i en elevvårdsjournal. I journalen antecknas nödvändiga uppgifter för att anordna elevvård:

- Elevens och vårdnadshavares basuppgifter i enlighet med lagen om elev- och studerandevård.
- Datum för dokumenteringen och vem som gjort den samt yrkes- eller tjänsteställning.
- Vad ärendet gäller och vem som inlett ärendet.

- Vilka åtgärder som vidtagits medan elevens ärende har utretts, såsom utlåtanden, undersökningar och utredningar.
- Uppgifter om behandlingen av ärendet vid expertgruppens möte, mötesbesluten och planen för genomförande av besluten.
- Vem som ansvarar för genomförandet och uppföljningen.

Resultatenheten Svenska bildningstjänster har gjort en blankett för elevvårdsjournalen samt för samtycke till behandlingen av ärendet i en individuell elevvårdsgrupp.

Elevvårdsjournalen samt andra handlingar som är uppgjorda i behandlingen av en enskild elevs ärende sparas i ett separat elevvårdsregister. Alla uppgifter som sparas i elevvårdsregistret är sekretessbelagda. Närmare anvisningar gällande elevvårdsregistret beskrivs i den skolvisa elevvårdsplanen.

De som deltar i en yrkesövergripande behandling av ett individuellt elevvårdsärende och anordnandet av individuell elevvård har rätt att få och lämna ut till varandra och den myndighet som ansvarar för elevvårdstjänsterna uppgifter som är nödvändiga för att den individuella elevvården ska kunna ordnas och genomföras. Utöver detta har de rätt att få och ge information till varandra och elevens lärare, rektor samt utbildningsanordnare sådan information som är nödvändig för att anordna undervisning. Sådan information kan vara t.ex. uppgift om en sjukdom som eleven har och som är nödvändigt att beakta i undervisningssituationer. För ett öppet och respektfullt samarbete är det dock alltid ändamålsenligt att överlåta uppgifter i samråd med eleven eller elevens vårdnadshavare. Om uppgifter i en elevvårdsjournal lämnas ut till en utomstående ska det i journalen antecknas vilka uppgifter som lämnats ut, till vem och på vilka grunder.

Om en elev övergår till undervisning eller utbildning som ordnas av en annan utbildningsanordnare ska den tidigare utbildningsanordnaren begära samtycke av eleven, eller vid behov vårdnadshavare, om att få överlämna sådana sekretessbelagda uppgifter i elevvårdens klientregister som behövs för elevvårdens kontinuitet till den nya utbildningsanordnaren. Uppgifter som är nödvändiga med tanke på ordnandet av undervisningen kan trots sekretessbestämmelserna och utan dröjsmål överlämnas till den nya utbildningsanordnaren eller anordnaren av gymnasie- eller yrkesutbildning. Uppgifter kan också ges på den nya utbildningsanordnarens begäran.

8.4 Skolvis elevvårdsplan

Alla skolor ska göra upp en skolvis elevvårdsplan. De svenska skolorna i Esbo har en gemensam plan där skolorna definierar skolvisa delar. Elevvårdsplanen är uppgjord i enlighet med de riktlinjer för elevvården som beskrivs i läroplanen samt de bestämmelser om innehållet i elevvårdsplanen som definieras i grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen. Elevvårdsplanen och dess innehåll ska uppdateras inom ett år efter att kommunens välfärdsplan för barn och unga har setts över.

Skolans elevhälsogrupp ansvarar för uppgörande, genomförande och uppföljning av elevvårdsplanen i skolan. Elevvårdsplanen utarbetas i samråd med skolans personal, eleverna och deras vårdnadshavare. Skolan uppdaterar sin elevvårdsplan läsårsvis.

Den skolvisa elevvårdsplanen innehåller följande huvudrubriker i enlighet med grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen:

- Det totala behovet av elevvård och tillgängliga elevvårdstjänster
- Gemensam elevvård och tillvägagångssätt
- Ordnandet av individuell elevvård
- Ordnandet av samarbete mellan elevvården, eleverna och deras vårdnadshavare
- Genomförande och uppföljning av elevvårdsplanen

Som bilaga till elevvårdsplanen ska uppgöras följande handlingsplaner:

- Plan för att skydda eleverna mot våld, mobbning och trakasserier

- Verksamhet vid akuta kriser och hotfulla eller farliga situationer

9 SÄRSKILDA FRÅGOR SOM ANKNYTER TILL SPRÅK OCH KULTUR

Elevernas språkliga färdigheter och kulturella bakgrund ska beaktas i den grundläggande utbildningen. Varje elevs språkliga och kulturella identitet ska stödjas på ett mångsidigt sätt. Eleverna handleds att känna till, förstå och respektera den rätt till eget språk och egen kultur som varje medborgare enligt grundlagen har.

Målet är att lära eleverna att värdesätta olika språk och kulturer samt att främja två- och flerspråkighet och på så sätt stärka elevernas språkliga medvetenhet och metalingvistiska färdigheter.

Det ska vara naturligt att använda olika språk parallellt i skolans vardag och språk ska värdesättas. Skolans gemenskap är språkmedveten och attityder gentemot språk och språkgrupper diskuteras och man förstår språkets centrala betydelse för lärandet, för kommunikation och för samarbete samt för identitetsskapandet och integreringen i samhället. Varje läroämne har sitt eget språk, textbruk och begreppssystem. De olika vetenskapsgrenarnas språk och symbolsystem öppnar olika perspektiv på samma fenomen. I en språkmedveten skola är alla vuxna både språkliga modeller och språklärare i det läroämne de undervisar.

Skolan är en mångkulturell miljö där både elever och vuxna har olika bakgrund. I undervisningen och annan verksamhet i skolan ska förståelsen för andra kulturer och språk ökas samt jämlikhet och rättvisa främjas.

Personalen närmar sig mångkulturalitet utgående från sin egen kultur. Därför är det viktigt att vara medveten om hur den egna bakgrunden och de egna kulturella värderingarna påverkar tänkandet och agerandet. Genom att vara medveten om sina egna värderingar ökar förståelsen för även andra kulturer. Också i det här fallet fungerar personalen som en förebild för eleverna.

Alla elever oberoende av deras språkliga bakgrund ska ges förutsättningar att utveckla sina svenska språkfärdigheter i en svenskspråkig miljö. Undervisningen för flerspråkiga elever har som särskilt mål att stöda elevernas flerspråkighet och utvecklingen av deras identitet och självkänsla. Skolans gemenskap är språkmedveten och det är naturligt att använda olika språk i vardagen. Språket har en central betydelse för lärande, kommunikation, samarbete, identitetsskapande och integrering i samhället.

Elever med invandrarbakgrund kan i stället för att följa lärokursen i modersmål och litteratur, helt eller delvis undervisas i svenska som andra språk. I Esbo kan eleverna i mån av möjlighet även få undervisning i sitt eget modersmål i enlighet med fastställda principer för anordnande av undervisning i eget modersmål.

10 VALFRIHET I DEN GRUNDLÄGGANDE UTBILDNINGEN

Det allmänna målet för de valfria studierna i den grundläggande utbildningen är att fördjupa lärandet, bredda studierna och förbättra förutsättningarna för fortsatta studier. De valfria studierna ger eleverna möjlighet att utveckla sina kunskaper utifrån sina egna intressen. Valfriheten stödjer studiemotivationen och utvecklar förmågan att välja.

Den årskursvisa fördelningen av de valfria timmarna har definierats i timfördelningen för den grundläggande utbildningen på svenska i Esbo (se bilaga).

10.1 Valfria timmar i konst- och färdighetsämnen

I statsrådets förordning fastställs ett minimiantal timmar gemensam undervisning för varje konst- och färdighetsämne (musik, bildkonst, slöjd, gymnastik, huslig ekonomi) i årskurs 1–6 och 7–9. Konst- och färdighetsämnena anvisas i årskurs 1–6 ytterligare sammanlagt sex årsveckotimmar och i årskurs 7–9 sammanlagt fem årsveckotimmar,

som i timfördelningen går under namnet valfria konst- och färdighetsämnen. De valfria timmarna är en del av undervisningen i konst- och färdighetsämnen och ska också bedömas som en del av denna undervisning.

De årsveckotimmar som anvisats valfria konst- och färdighetsämnen kan i den lokala läroplanen fördelas mellan musik, bildkonst, slöjd, gymnastik och huslig ekonomi på det sätt som utbildningsanordnaren beslutar. Alternativt kan årsveckotimmarna, eller en del av dem, användas till för eleverna valfria, fördjupande studier i konst- och färdighetsämnen.

I årskurserna 1-6 väljer skolan (direktionens beslut) till vilka ämnen timmarna riktas. Skolan bearbetar läroplanen för de konst- och färdighetsämnenas del så att innehållet motsvarar det totala antalet timmar i läroämnet.

I årskurserna 7-9 studerar eleverna ett valfritt konst- och färdighetsämne. Skolan bestämmer (direktionens beslut) i vilka konst- och färdighetsämnen det erbjuds valfria kurser och eleverna ska ha möjlighet att välja mellan läroämnen. För dessa ämnens del ska utarbetas läroplansdel för de fördjupade valfria studierna. Skolan beskriver studiernas namn, mål och innehåll per årskurs samt eventuella särdrag angående lärmiljöer och arbetssätt.

I vilka konst- och färdighetsämnen riktas timmarna till i årskurserna 1-6: Skriv text här

Fördjupade konst-och färdighetsämnenas (åk 7-9) namn, timantal och vilka årskurser ämnet erbjuds: Skriv text här

10.2 Valfria ämnen

Syftet med de valfria ämnena är att fördjupa och bredda elevernas kunskaper enligt elevens val. Som valfria ämnen kan utbildningsanordnaren erbjuda ämnen som lämpar sig för den grundläggande utbildningen, fördjupade och tillämpade studier i gemensamma ämnen eller ämneshelheter som består av flera läroämnen. De valfria ämnena ska främja de mål som fastställts för den grundläggande utbildningen. Fördjupade valfria lärokurser ska fördjupa och/eller bredda målen och innehållet i de gemensamma läroämnena. Tillämpade valfria ämnen kan innehålla element från flera olika läroämnen eller från mångsidig kompetens. Tillämpade valfria ämnen bidrar till att främja samarbetet mellan läroämnena, till exempel inom konst- och färdighetsämnen, informations- och kommunikationsteknik, konsument- och ekonomikunskap, global fostran och studier i drama.

Valfria timmar som bildar en helhet som omfattar minst två årsveckotimmar bedöms med siffervitsord. Valfria ämnen som omfattar färre än två årsveckotimmar eller helheter som består av sådana lärokurser bedöms verbalt. Om ett valfritt ämne som ska bedömas verbalt anses som fördjupade studier i ett gemensamt ämne, kan prestationen i det valfria ämnet höja vitsordet i läroämnet i fråga.

I de svenska skolorna i Esbo har eleverna en valfri årsveckotimme i årskurserna 4, 5 och 6, tre årveckotimmar i årskurs 8 och två årsveckotimmar i årskurs 9. De valfria ämnena definieras skolvis (direktionens beslut) på basis av följande, gemensamma riktlinjer.

Eleverna ska ha möjlighet till val. Årsveckotimmarna för de valfria ämnena i årskurserna 4-6 utgör en årsveckotimmes helheter per årskurs. Skolvis erbjuds tillämpade studier i gemensamma ämnen eller ämneshelheter som består av flera läroämnen.

I årskurserna 8 och 9 kan timmarna användas till större helheter. Då är betoningen i undervisningen på fördjupade studier i gemensamma ämnen. Undervisning i B2-språk ingår i de valfria ämnena och undervisas i enlighet med timantal fastställt i timfördelningen för den grundläggande utbildningen på svenska i Esbo. De valfria ämnena i årskurs 8 och 9 kan även innefatta tillämpade studier i gemensamma ämnen eller ämneshelheter som består av flera läroämnen.

För vissa valfria ämnen fastställs en gemensam läroplansdel för läroämnet för den grundläggande utbildningen på svenska i Esbo bland annat B2-språken. För de övriga ämnena utarbetar skolan en läroplansdel skilt för varje valfritt ämne. I läroplansdelen fastställs läroämnets namn, mål och innehåll samt bedömning per årskurs samt eventuella särdrag angående lärmiljöer, arbetssätt, stöd och handledning.

Valfria ämnenas namn, omfattning och i vilka årskurser det valfria ämnet erbjuds: Skriv text här

11 UTVÄRDERING OCH UTVECKLING AV UNDERVISNINGEN OCH SKOLANS VERKSAMHETSFÖRUTSÄTTNINGAR

Lagen om grundläggande utbildning utgör grunden för utvärdering. Utbildningsanordnaren ska utvärdera utbildningen och bedöma vilken effekt den har samt delta i extern utvärdering av verksamheten. Syftet med utvärdering är att stöda utvecklingen av utbildningen och förbättra förutsättningar för lärande.

Ett villkor för att kunna upprätthålla och utveckla kvaliteten på undervisningen är att undervisningspersonalen målmedvetet genomför självvärdering. Lärarna ska använda utvärderingsinformation och dokumentation om elevens lärande och skolgång för pedagogisk planering och för att utveckla undervisningen. Bedömning av lärande är även ett verktyg som läraren använder för självbedömning och för att reflektera över sitt arbete. Respons från eleverna och vårdnadshavarna samt andra samarbetsparter ska beaktas för att utveckla verksamheten i skolan. Läroplanens mål, innehåll och riktlinjer för undervisningen utgör grunden för skolornas självvärdering.

Skolornas självvärdering utgår från modellen för fortlöpande förbättring. Med hjälp av regelbunden självvärdering får skolans personal möjlighet att med jämna mellanrum stanna upp och utvärdera sitt arbete. Centralt i självvärderingen är den verksamhet som eleven berörs av. Skolorna i Esbo följer ett gemensamt självvärderingssystem som baserar sig på de nationella kvalitetskriterierna för den grundläggande utbildningen. Skolornas självvärderingssystem tar fasta på de olika delområden som grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen 2014 ålägger att utvärderas och i det ingår även elev- och vårdnadshavarenkäter.

Modellen för fortlöpande förbättring innebär systematisk granskning, utvärdering och utveckling av den egna insatsen som en del av arbetet i vardagen. Fortlöpande förbättring börjar med att man genom självvärdering tar fram och väljer ut utvecklingsobjekt. Att utveckla verksamheten med hjälp av modellen för fortlöpande förbättring är ett gemensamt ansvar för alla inom skolan.

Genom fortlöpande förbättring främjar man ett tankesätt som är inriktat på utvärdering av det egna arbetet och på utveckling. Fokus ligger på det som man själv kan påverka. Med hjälp av fortlöpande förbättring kan man ingripa i missförhållanden som upptäcks, men också ytterligare förstärka befintliga styrkor. Samtidigt är det också ett verktyg för deltagande, som varje medlem i en arbetsgemenskap kan använda för att utveckla sitt arbete och sin arbetsgemenskap.

De gemensamma målen för utveckling definieras i läsårsplanen och uppföljningen rapporteras läsårsvis.

Skolans egna anteckningar: Skriv text här

12 TIMFÖRDELNING OCH SPRÅKPROGRAM FÖR DEN GRUNDLÄGGANDE UTBILDNINGEN PÅ SVENSKA I ESBO

Timfördelningen för den grundläggande utbildningen på svenska i Esbo innehåller tre så kallade Esbotimmar som skolan med direktionens beslut placerar i läroämnen: en i årskurs 1, 2 och en i årskurs 3. I den skolvisa läroplanen ska definieras i vilket ämne/vilka ämnen dessa timmar riktas till. Skolan bearbetar läroplanen för Esbotimmarna så att innehållet motsvarar det totala antalet timmar i läroämnet.

Esbotimmarna riktas till: Skriv text här

13 UNDERVISNING I DE OLIKA ÅRSKURSERNA

Grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen 2014 indelar undervisningen i årskurserna 1-9 i tre årskurshelheter. Utöver de gemensamma uppdragen har varje årskurshelhet i den grundläggande utbildningen sitt särskilda uppdrag. Det särskilda uppdraget förutsätter att elevernas ålder och utvecklingsnivå beaktas så att övergångarna löper smidigt och tryggt.

13.1 ÅRSKURS 1-2: Att utvecklas till skolelev

Undervisningen i årskurserna 1–2 ska ta hänsyn till de färdigheter som eleverna tillägnat sig i förskoleundervisningen och tidigare inom småbarnspedagogiken. Det särskilda uppdraget i årskurserna 1–2 är att ge eleverna förutsättningar att utveckla en positiv bild av sig själva som lärande individer och skolelever samt färdigheter för fortsatt arbete och lärande. I början av den grundläggande utbildningen är det särskilt viktigt att man följer med varje elevs lärande så att man kan garantera att eleven har förutsättningar att göra framsteg i sina studier.

Det är viktigt att varje elev får uppmuntrande respons och möjlighet att känna glädje över att lära sig och av att lyckas. Eleverna ska uppmuntras att föra fram sina intressen och att bli intresserade av nya fenomen. Undervisningen ska vara tillräckligt utmanande med tanke på varje elevs behov. Mobbning och diskriminerande beteende ska inte tillåtas i skolan. Eleverna ska uppmuntras att arbeta tillsammans, att ta egna initiativ och att ta ansvar för sina skoluppgifter. Särskild vikt ska fästas vid att utveckla elevernas språkliga, sociala och motoriska färdigheter och varje elevs individuella utveckling och minnesförmåga. Målet är att upptäcka svårigheter gällande utvecklingen och lärandet i ett tidigt skede och att ge stöd i rätt tid. Arbetssätten ska vara åskådliga och konkreta och präglas av lek och spel, fantasi och berättelser. Tillsammans med hemmen ska man stödja eleverna vid skolstarten och i att utvecklas till skolelever.

I årskurserna 1-2 blir förskoleundervisningens lärområden till läroämnen men undervisningen kan fortsättningsvis i huvudsak vara helhetsskapande. Elevernas initiativförmåga, förmåga att arbeta tillsammans och förstå samband mellan olika företeelser stärks genom att man förverkligar olika mångvetenskapliga lärområden enligt kapitel 4. Då uppstår också fler tillfällen till samarbete såväl med förskoleundervisningen som med de högre årskurserna.

Övergången mellan förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen

Barnets övergång från förskoleundervisningen till den grundläggande utbildningen förutsätter systematiskt samarbete mellan personalen i förskolan och personalen i nybörjarundervisningen. Man behöver känna till varandras lärmiljöer, verksamhetssätt och styrdokument.

Barnen ska uppmuntras att vara stolta över de färdigheter de fått under tiden i förskolan. De ska sporras att ansluta sig till den nya gruppen och att samverka med de vuxna som de möter i den nya miljön.

Sammanhållen förskole- och nybörjanrundervisning, som är ett arbetssätt inom den grundläggande utbildningen på svenska i Esbo, främjar övergången mellan förskola och skola samt ger möjligheter att beakta enskilda elevers behov för lärande (se kap. 4.2.5 Sammanhållen förskole- och nybörjarundervisning (SFN)).

Övergången mellan årskurs 2 och 3

Vid övergången är det viktigt att försäkra sig om att eleven behärskar de grundfärdigheter som förutsätts i studierna och att stärka varje elevs självförtroende som skolelev. I synnerhet ska elevernas läs- och skrivfärdigheter, matematiska färdigheter och studiefärdigheter stödjas. Det blir allt viktigare att utveckla förmågan att arbeta självständigt och i grupp och att ta ansvar för sitt lärande. Skolan ska tillsammans med hemmen stödja eleverna att lyckas i skolarbetet.

13.1.1 Mångsidig kompetens i årskurs 1–2

Grunden för en mångsidig kompetens läggs under småbarnsperioden, i förskoleundervisningen och under de första åren i den grundläggande utbildningen. Målet är att eleven genom att utveckla olika kompetenser ska förbättra förutsättningarna för att lära känna och uppskatta sig själv, forma sin identitet och utveckla en hållbar livsstil. Det är viktigt att skolan redan från början erbjuder varje elev en interaktiv och uppmuntrande gemenskap, där eleven kan känna att hen blir hörd, sedd och uppskattad. Fostran till en hållbar livsstil sker främst genom att skolan föregår med gott exempel. För att främja en hållbar livsstil ska man speciellt bemöda sig om att elevernas sociala färdigheter får möjlighet att utvecklas, att eleverna får lära sig observera kulturell mångfald i närmiljön och att de får vara ute i naturen och stärka sitt förhållande till naturen.

13.2 ÅRSKURS 3-6: Att utvecklas som elev

Det särskilda uppdraget i årskurs 3–6 är att utveckla färdigheten att lära sig och att identifiera och utveckla sin studieteknik och sina studiefärdigheter. Eleverna ska uppmuntras att acceptera sig själva, att uppfatta sina gränser och rättigheter och vid behov försvara dem samt att värna om sin egen trygghet och säkerhet. De ska handledas att förstå sina skyldigheter och sitt ansvar. De ska också uppmuntras att på ett konstruktivt sätt uttrycka sina åsikter och att utveckla sina kommunikativa färdigheter. Mobbning och diskriminerande beteende ska inte tillåtas. Elevernas intresse för frågor om etik och moral ska utnyttjas genom att skapa tillfällen att diskutera och reflektera och öva sig att delta och ta ansvar. Eleverna ska uppmuntras att göra val utifrån sina förutsättningar och undvika könsbundna val. Särskild uppmärksamhet ska fästas vid elevernas behov av handledning och stöd.

I årskurserna 3–6 ska undervisningen stärka och komplettera de grundläggande färdigheter som eleverna tillägnat sig i de lägre årskurserna och ge dem nya kunskaper. Antalet läroämnen ökar och man strävar efter att hitta naturliga situationer för helhetsskapande undervisning. De mångvetenskapliga lärområdena stärker samarbetet mellan läroämnena och erbjuder eleverna möjligheter till för åldern viktiga upplevelser. Med hjälp av mångvetenskapliga lärområden kan sättet att arbeta bli alltmer funktionellt och förutsättningarna för praktiskt och undersökande lärande i olika lärmiljöer ökar. Elevernas delaktighet i planeringen ökar. De mångvetenskapliga lärområdena ger eleverna möjlighet att arbeta tillsammans, att uttrycka sig och att delta i för gruppen meningsfull verksamhet.

Övergången mellan årskurs 6 och 7

Övergången från årskurs sex till årskurs sju förutsätter systematiskt samarbete mellan skolans eller skolornas personal, att nödvändig information om undervisningen överförs samt att man känner till lärmiljöer, verksamhetssätt och styrdokument. Kommunikation mellan hem och skola betonas vid övergången. Övergången innebär ofta att eleverna måste anpassa sig till en ny grupp, nya lärare och en ny miljö. Det är skolans uppgift att se till att arbetssätten och bedömningsmetoderna även i dessa årskurser är anpassade till elevernas ålder och förutsättningar. Det är viktigt att både hemma och i skolan se till att eleverna också känner sig trygga och samtidigt uppmuntra dem att möta nya utmaningar. Många val gällande framtiden blir aktuella för eleverna. Det är viktigt att lyssna till och respektera eleverna och låta dem vara med och påverka beslut som gäller dem själva.

13.2.1 Mångsidig kompetens i årskurs 3–6

Utvecklingen av mångsidig kompetens ska systematiskt fortsätta. Målet är att eleven genom att utveckla olika kompetenser ska förbättra förutsättningarna för att lära känna och uppskatta sig själv och forma sin identitet. Den egna identiteten utvecklas i samspel med andra människor och omgivningen. Att ha vänner och känna sig accepterad är mycket viktigt. I den här åldern är eleverna särskilt mottagliga för att tillägna sig en hållbar livsstil och reflektera över betydelsen av hållbar utveckling.

13.3 ÅRSKURS 7-9: Att växa som medlem i gemenskapen

Det särskilda uppdraget i årskurs 7–9 är att handleda och stödja eleverna under deras intensiva utvecklingsfas, se till att de slutför den grundläggande utbildningens lärokurs och uppmuntra alla elever att fortsätta studera. Det är särskilt viktigt att varje elev får så bra förutsättningar som möjligt för att studera efter den grundläggande utbildningen och kunna fatta realistiska och kunskapsbaserade beslut. Individuella skillnader i elevernas utveckling, också mellan pojkar och flickor, blir tydligare och inverkar på skolarbetet. Eleverna ska handledas att förstå sin utveckling och uppmuntras att acceptera och ta ansvar för sig själva och sina studier, sina kamrater och närmiljön. Eleverna ska stödjas att utveckla en gemenskap, som inte godkänner varken mobbning, sexuella trakasserier, rasism eller annan diskriminering. Studiemotivationen ska stärkas genom omsorg, individuellt bemötande samt mångsidiga arbetssätt och lärmiljöer. Praxis för bedömning och respons under studierna planeras och genomförs så att de är interaktiva och ger handledning i lärandet samt uppmuntrar eleverna att arbeta målmedvetet som individer och i grupp. Samarbetet mellan hem och skola antar nya former och får nytt innehåll men är fortfarande ett viktigt stöd för den unga. Gemensamma avtal om spelregler och uppförande med eleverna och deras vårdnadshavare skapar trygghet och främjar skolarbetet.

Under årskurs 7–9 lägger eleverna grunden för sin vuxenidentitet, stärker sina kunskaper samt inriktar sig på och förbereder sig för livet efter den grundläggande utbildningen. Undervisningen ska fördjupa, berika och bredda de kunskaper och färdigheter eleverna tillägnat sig i de lägre årskurserna. Nya gemensamma läroämnen är huslig ekonomi och elevhandledning. Undervisningen i fysik och kemi, biologi och geografi samt hälsokunskap som tidigare ingått i omgivningslära uppdelas i fem separata läroämnen. De mångvetenskapliga lärområdena och de valfria ämnena ger eleverna möjligheter att fördjupa sina intressen och att kombinera det de lärt sig på fritiden med skolarbetet. Dessa ger eleverna tillfällen att öva sig att arbeta självständigt och ta ansvar i till exempel konstnärliga produktioner, forskningsprojekt eller samhällsprojekt.

Övergången från den grundläggande utbildningen till följande utbildningsstadium

Vid övergången från den grundläggande utbildningen till utbildning på andra stadiet inriktar sig eleverna på fortsatta studier och fattar beslut om sin utbildning och karriär. Övergången förutsätter systematiskt och yrkesövergripande samarbete samt kommunikation med eleverna och vårdnadshavarna. Målet är att ge eleverna så goda färdigheter som möjligt att gå vidare till följande utbildningsstadium samt att trygga välbefinnandet och förutsättningarna för studier. Övergången till ett nytt skede av livet förutsätter ökad livskompetens och självständighet och mera ansvar. Skolan ska stödja eleverna i utvecklingsprocessen, vilket innebär att betydelsen av elevhandledning och elevvård ökar. Eleverna behöver mycket information om olika utbildningsmöjligheter efter grundskolan samt mångsidig handledning både av studiehandledaren och av lärarna i olika läroämnen. Det är viktigt att reservera tid för diskussion med eleverna om deras planer, att hjälpa dem att förstå vilka krav de fortsatta studierna ställer och att göra realistiska val.

13.3.1 Mångsidig kompetens i årskurs 7–9

Förutsättningarna för utveckling av mångsidig kompetens stärks i takt med att eleverna utvecklas. Å andra sidan ökar utmaningarna i fråga om samarbete mellan läroämnena och i skolvardagen.

Det är särskilt viktigt att ge eleverna möjligheter att uppleva att de kan och lyckas för att på så sätt stärka deras självkänsla och att handleda varje elev att bli medveten om sina styrkor och att realistiskt se sina utvecklingsbehov.

Under dessa år fortsätter man att lägga grund för en hållbar livsstil och ett hållbart välbefinnande och reflekterar tillsammans med eleverna över sociala, samhälleliga och ekonomiska samt kulturella och ekologiska förutsättningar för hållbar utveckling. Undervisningen ska innehålla både praktiska och teoretiska exempel på sambandet mellan de olika aspekterna av hållbar utveckling och vad en hållbar livsstil i praktiken betyder.

Varje läroämne ska stödja utvecklingen av mångsidig kompetens på ett för läroämnet naturligt sätt. Att planera och genomföra de mångvetenskapliga lärområdena i samarbete med eleverna strävar i synnerhet till att utveckla och fördjupa mångsidig kompetens.

13.4 Språkpedagogik och språkutveckling

Den språkliga utvecklingen startar vid födseln och fortsätter livet ut. Individen tillägnar sig sin kompetens i flera språk i hemmet, i skolan och under fritiden. Den språkliga kompetensen består av kompetens i modersmålen, i andra språk och i olika dialektala varianter, på olika nivåer. Utgångspunkten för skolans språkundervisning är att språket används i olika situationer och sammanhang. Språkundervisningen ska stärka elevernas språkliga medvetenhet och stödja språkbruk på olika språk parallellt. Den ska även bidra till att eleverna utvecklar kompetens i multilitteracitet. Eleverna ska lära sig att analysera texter och kommunikationsformer på olika språk och använda språkvetenskapliga begrepp vid tolkning av texter och använda sig av olika sätt att lära sig språk. De ska också uppmuntras att lära sig språk på flera olika sätt och att använda sin kompetens i olika språk som stöd för allt lärande i alla läroämnen. Eleverna ska få handledning i att läsa texter på lämplig nivå på olika språk och att i sina studier söka information och kunskap på olika språk.

Eleverna ska vägledas att se och förstå sin egen och andras mångfasetterade språkliga och kulturella identitet. Även betydelsen av minoritetsspråken och de utrotningshotade språken ska behandlas i undervisningen och den ska stödja elevens flerspråkighet genom att inkludera elevens alla språk, även de som används på fritiden. Undervisningen ska stärka elevens tro på den egna förmågan att lära sig språk och uppmuntra till att modigt använda nya språk, även på grundläggande nivå. Utgångspunkten för all språkpedagogisk verksamhet är att flera olika läroämnen samarbetar.

Skolans egna anteckningar: Skriv text här

14 LÄROÄMNEN

I grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen 2014 föreskrivs för varje läroämne dess uppdrag och mål för undervisning samt centrala innehållsområden som anknyter till målen enligt årskurshelhet. I de nationella grunderna har beskrivits föremål för bedömningen och krav för goda kunskaper/vitsordet 8 som anknyter till målen på årskurs 6 och för slutbedömningen. Kraven för goda kunskaper som definierats i grunderna definierar vilken nivå som förutsätts för det verbala omdömet goda kunskaper eller vitsordet 8. Dessutom föreskrivs särskilda aspekter gällande mål för lärmiljöer, arbetssätt, handledning, differentiering och stöd samt bedömningen av lärandet i ifrågavarande läroämne per årskurshelhet.

I läroplanen för den grundläggande utbildningen på svenska i Esbo har läroämnenas mål och innehåll fördelats för varje årskurs. För varje läroämne, på varje årskurs, har dessutom kunskapskrav för goda kunskaper/vitsord 8 beskrivits. I läroämnena modersmål och litteratur, matematik och A2-lärokurs i engelska har dessutom beskrivits kunskapskrav för godkänt/vitsordet 5. Kunskapskraven som beskrivits lokalt beskriver hurdana kunskaper och färdigheter det i genomsnitt kan förväntas av eleven att uppvisa för det verbala omdömet goda kunskaper/vitsordet 8 samt godkända kunskaper/vitsordet 5. I läroämnet elevhandledning, där målen och innehåll beskrivits som en helhet för årskurserna 7-9 med vissa prioriteringar, har inga kunskapskrav beskrivits. I elevhandledningen ges inte heller något vitsord som i de övriga ämnena.

MODERSMÅL OCH LITTERATUR

Läroämnets uppdrag

Mål, handledning, differentiering och stöd samt bedömning av lärande som hör samman med läroämnets uppdrag, lärmiljöer och arbetssätt gäller alla lärokurser i läroämnet modersmål och litteratur.

Läroämnet modersmål och litteratur har som uppdrag att utveckla elevernas språk-, text- och kommunikationsfärdigheter, att stimulera eleverna att bli intresserade av språk, litteratur och övrig kultur och bli medvetna om sig själva som kommunikatörer och språkanvändare. Eleverna ska ges möjlighet att utveckla sin kreativitet och vidga sitt vardagsspråk och sin textkompetens så att de med hjälp av lämpliga begrepp kan ge uttryck för iakttagelser och fenomen och verbalisera sina egna tankar.
Läroämnet modersmål och litteratur ansvarar, i samarbete med de övriga läroämnena och med hemmen, för elevernas språkliga utveckling. Undervisningen ska hjälpa eleverna att skapa sin språkliga och kulturella identitet i ett mångkulturellt och medialiserat samhälle. Modersmål och litteratur är ett mångvetenskapligt kunskaps-, färdighets- och kulturämne. Undervisningen ska baseras på en vidgad textsyn. Centrala färdigheter som ska betonas är färdighet i att tolka och producera mångformiga texter och i att söka och dela information. Kreativiteten stärks och fantasin får möjlighet att utvecklas på ett mångsidigt sätt genom att eleverna bekantar sig med litteratur som är lämplig för deras ålder och språkfärdighet. Litteraturen vidgar även elevernas uppfattning om sig själva som språkanvändare, skapar band till den egna kulturen och vidgar förståelsen för andra kulturer.

Eleverna ska uppmuntras till att kommunicera och uttrycka sig i olika slag av kommunikationsmiljöer. Genom att eleverna blir handledda i att inse hur deras egen språkanvändning påverkar andra människor bidrar modersmålsämnet även till elevernas etiska utveckling. Läs- och skrivstrategier är centrala metakognitiva färdigheter som ska betonas inom modersmålsundervisningen. Syftet med undervisningen om språket är att stödja och utveckla språklig medvetenhet och analytisk språkfärdighet. Undervisningen ska basera sig på en social och funktionell syn på språket: de språkliga strukturerna ska studeras i språkliga sammanhang och inom textgenrer som är lämpliga för den aktuella åldersgruppen. Undervisningen ska avancera trappstegsvis i enlighet med elevernas utvecklingsstadium.

Inom undervisningen ska eleverna lära känna flera kulturområden, av vilka ordkonsten, mediekulturen, drama och teater samt muntlig kommunikationskultur är de mest centrala. Undervisningen i ordkonst innebär att man skriver, läser och tolkar skönlitterära texter. Syftet med litteraturundervisningen är att väcka läslust, stödja eleverna i att få och dela med sig av läsupplevelser, fördjupa kulturkännedomen, stödja den etiska utvecklingen och att berika elevernas språk och fantasi. Drama i undervisningen stärker läroämnets funktionella, erfarenhetsbaserade och estetiska karaktär. Genom arbete med mediekunskap ökar elevernas medvetenhet om och vana att använda olika medieinnehåll och de lär sig förstå och tolka mediernas roll som ett kulturellt fenomen. Arbetet med muntlig kommunikation stärker elevernas kommunikativa kompetens.
Att innehållet i modersmåls- och litteraturundervisningen görs meningsfullt är en viktig motivationsfaktor för eleverna. Motivationen och intresset stärks genom att man i undervisningen utgår från barnens och de ungas språkvärld och erfarenheter och vidgar dessa samt låter eleverna göra egna val och vara aktiva aktörer. Det är också viktigt att man inom undervisningen beaktar elevernas egna textvärldar och erfarenheter och breddar dessa. Då skolan formar sina lärmiljöer och väljer undervisningsmetoder inom läroämnet modersmål och litteratur ska elevernas olikheter, olika förutsättningar och jämställdheten mellan könen beaktas. Både de som är specialbegåvade på området och de som har inlärningssvårigheter ska få stöd. De olika lärokurserna i läroämnet ska samarbeta med varandra.

MODERSMÅL OCH LITTERATUR, LÄROKURSEN I SVENSKA OCH LITTERATUR

Lärokursens särskilda uppdrag

Svenska språket är det ena av Finlands två nationalspråk och lärokursen i svenska och litteratur undervisas i samma omfattning och med samma mål och innehåll som lärokursen finska och litteratur, dock med vissa mindre avvikelser som beror på språkliga och kulturella särdrag. Läroämnets centrala kulturbärande uppdrag i de svenska skolorna i Finland är även viktigt att betona. Elevernas skolspråk och språkmedvetenhet ska kontinuerligt stödjas, parallellt med att flerspråkighet ska användas som en resurs. Elevernas varierande språkbakgrund ska uppmärksammas och beaktas i undervisningen i modersmål och litteratur och även i alla övriga läroämnen.

Om lärokursen i svenska och litteratur används benämningen modersmål och littertur i läroplanen.

Modersmål och litteratur åk 1-2

I årskurserna 1-2 har undervisningen i läroämnet modersmål och litteratur som särskilt uppdrag att, utgående från elevernas individuella förutsättningar, stärka uttrycks- och kommunikationsfärdigheterna och den språkliga medvetenheten samt att stödja eleven i att utveckla färdighet i att lyssna, tala, läsa och skriva. Undervisningens uppgift är att väcka intresset för språkliga uttrycksformer, drama och litteratur samt för att tolka och producera många olika slag av texter. Inom undervisningen ska man se till att lärprocessen blir progressiv från förskola till skola gällande både basfärdigheterna i modersmålet och de centrala mångsidiga kompetenserna.

Svenska och litteratur

I årskurserna 1-2 är det speciellt viktigt att eleverna lär sig grundläggande läs- och skrivfärdighet, och att de kommunicerar genom många olika uttryckssätt och lär sig att lära. Undervisningens syfte är att väcka intresse för språk och kommunikation och för att producera och tolka olika slag av texter.

Centralt innehåll som anknyter till målen för modersmål i åk 1-2

I1 Att kommunicera
I2 Att tolka texter
I3 Att producera texter
I4 Att förstå språk, litteratur och kultur

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i modersmål och litteratur i årskurs 1-2

Handledning, differentiering och stöd i modersmål och litteratur i årskurs 1-2

Bedömning av elevens lärande i modersmål och litteratur i årskurs 1-2

Centrala föremål för bedömningen och responsen med tanke på lärprocessen i läroämnet modersmål och litteratur i årskurserna 1 och 2 är följande

- framsteg i förmågan att uttrycka sig och kommunicera samt att utveckla ordförrådet
- framsteg i läsfärdigheten, textförståelsen och läsintresset

- framsteg i förmågan att producera texter, speciellt att skriva för hand och använda tangentbord
- framsteg i förmågan att förstå språk och kultur, speciellt då det gäller att reflektera över vardagsspråket och ords betydelser.

Modersmål och litteratur åk 1 (sida 1/3)

Mål för undervisning **Att kommunicera**	Centralt innehåll	Kompe-tens	Kunskapskrav
M1 stödja eleven i att stärka och utveckla sin förmåga att uttrycka sig och fungera i olika kommunikations-situationer	- Eleven övar sig i att verbalt gestalta och benämna sin omvärld.	K1, K2, K3	För goda kunskaper: Eleven kan göra sig förstådd. För godkänt: Eleven kan med stöd göra sig förstådd.
M2 stödja eleven i att utveckla sitt språk och sin fantasi, kommunikat-ions- och samarbetsförmåga genom att erbjuda möjlighet att delta i olika kommunikationssituationer	- Eleven övar sig i att återberätta sagor och berättelser. - Elevens språkliga medvetenhet övas. - Eleven övar sig på att lyssna aktivt samt att svara på tilltal. - Eleven för samtal utgående från sina egna erfarenhet-er. - Eleven övar sig i att kommunicera och samarbeta i grupp.	K1, K2, K4, K7	För goda kunskaper: Eleven kan vänta på sin taltur Eleven kan lyssna Eleven kan svara på tilltal Eleven kan återberätta förståeligt. För godkänt: Eleven kan svara på tilltal Eleven kan lyssna med stöd
M3 stödja eleven i att uttrycka sig både verbalt, icke-verbalt och ge-nom drama	- Eleven ges möjlighet till kommunikationsövningar t.ex. genom drama. - Eleven ges möjlighet att gemensamt bearbeta ramsor, berättelser och sagor genom drama och rollekar.	K1, K2, K4, K7	För goda kunskaper: Eleven kan uttrycka sig verbalt och icke-verbalt Eleven kan visa hänsyn. För godkänt: Eleven kan uttrycka sig i tal.

Mål för undervisning **Att tolka texter**	Centralt innehåll	Kompe-tens	Kunskapskrav
M5 sporra och handleda eleven vid läsinlärningen och ge eleven möjlig-het till övning i att använda strate-gier för läsförståelse.	- Eleven lär sig med sambandet mellan ljud och bokstav (fonem-grafem). - Eleven leker språklekar med fokus på språkljud, stavel-ser, ord och satser. - Eleven lär sig läsa ord och korta texter. - Eleven övar sin läsförståelse och bekantar sig med olika lässtrategier.	K1, K4, K5	För goda kunskaper: Eleven läser korta texter. Eleven kan läsa högfrekventa ord flytande. Eleven förstår korta skriftliga instruktioner. För godkänt: Eleven kan sammanljuda enkla ord. Eleven läser högfrekventa ord. Eleven läser enkla meningar.
M6 handleda eleven att bearbeta texter av många olika slag.	- Eleven arbetar med bilder, enkla berättelser, sagor, dikter och faktatexter. - Eleven bekantar sig med grundbegrepp såsom huvud-person, plats, tid och händelseförlopp i berättande tex-	K1, K2, K4	För goda kunskaper: Eleven kan återberätta korta berättelser och kunna besvara frågor om en kort läst text. Eleven kan identifiera olika genrer t.ex. dikt, saga, faktatext.

	ter.		För godkänt: Eleven kan besvara frågor om en kort läst text.

Modersmål och litteratur åk 1 (sida 2/3)

M8 sporra eleven att bli intresserad av (barn)litteratur, skapa positiva läsupplevelser och väcka intresse och lust att läsa och lära sig	- Eleven lyssnar på högläsning och läser tyst. - Eleven läser litteratur på lämplig nivå. - Eleven ges möjligheter att skapa positiva läsupplevelser.	K2, K4	För goda kunskaper: Eleven kan lyssna koncentrerat på högläsning. Eleven kan med handledning välja litteratur på lämplig nivå. För godkänt: Eleven kan lyssna på högläsning.

Mål för undervisning **Att producera texter**	Centralt innehåll	Kompetens	Kunskapskrav
M9 inspirera eleven att berätta och uttrycka sina åsikter och beskriva sina upplevelser i tal, bild och skrift	- Eleven inspireras att berätta och uttrycka sina åsikter och beskriva sina upplevelser. - Eleven övar sig att producera texter utgående från sina egna tankar och upplevelser och ur sin fantasi och sina inre bilder både individuellt och tillsammans. - Eleven ges möjligheter att skapa bildberättelser. - Eleven bekantar sig med berättelsestrukturer.	K1, K4, K5, K7	För goda kunskaper: Eleven kan skapa en berättelse.
M10 erbjuda eleven möjlighet att producera enkla berättelser även i multimediala miljöer		K2, K4, K5	För godkänt: Eleven kan med stöd skapa en text.
M11 lära eleven att skriva för hand och utveckla skrivförmågan och att använda tangentbord.	- Eleven övar sig på att forma textade bokstäver (versaler och gemena) för hand. - Eleven övar sig på att använda tangentbord. - Eleven tränar sig i att lämna mellanrum mellan ord, börja meningar med versal och avsluta med punkt. - Eleven övar sig att skriva namn med versal i början.	K1, K4, K5	För goda kunskaper: Eleven kan skriva ljudenliga ord och korta meningar för hand och på dator. Eleven är medveten om när man använder versaler och punkt. Eleven kan lämna mellanrum mellan ord. För godkänt: Eleven kan skriva ljudenliga ord för hand och på dator. Eleven kan lämna mellanrum mellan ord.

Mål för undervisning **Att förstå språk, litteratur och kultur**	Centralt innehåll	Kompe-tens	Kunskapskrav
M12 sporra eleven att utveckla sin kunskap om grundläggande språkbegrepp samt handleda eleven i att göra iakttagelser om språk och språkbruk	- Elevens språkliga medvetenhet stärks genom laborationer med talat språk och grundläggande språkliga begrepp. - Eleven läser och lyssnar till skrivna texter.	K2, K4	För goda kunskaper: Eleven kan se skillnader mellan tal- och skriftspråk.
M13 uppmuntra eleven att lyssna till och själv läsa litteratur för barn och utveckla sitt läsintresse	- Eleven läser, lyssnar till, diskuterar och reflekterar över olika slag av texter såsom sagor, berättelser, dikter och serier. - Eleven bekantar sig med kända barnboksförfattare. - Eleven bekantar sig med skolbiblioteket.	K2, K3, K4	För goda kunskaper: Eleven kan nämna några kända barnboksförfattare. Eleven känner till vett och etikett i bibliotek. För godkänt: Eleven kan nämna någon känd barnboksförfattare.
M14 handleda eleven att uppskatta sin egen och andras kultur och språk samt kulturell mångfald, ge eleven möjlighet att bekanta sig med olika former av barnkultur	- Eleven bekantar sig med kulturutbudet för barn i närområdet och med olika kultur- och högtidstraditioner.	K2, K4	För goda kunskaper: Eleven kan reflektera över olika kulturer och språk.

Modersmål och litteratur åk 2 (sida 1/3)

Mål för undervisning **Att kommunicera**	Centralt innehåll	Kompe-tens	Kunskapskrav
M1 stödja eleven i att stärka sin förmåga att uttrycka sig och fungera i olika kommunikationssituationer	- Eleven övar sig i att verbalt gestalta och benämna sin omvärld.	K1, K2, K3	För goda kunskaper: Eleven kan göra sig förstådd i olika situationer. För godkänt: Eleven kan med stöd göra sig förstådd.
M2 stödja eleven i att utveckla sitt språk och sin fantasi, kommunikations- och samarbetsförmåga genom att erbjuda möjlighet för eleven att delta i olika kommunikationssituationer och bli bekant med normerna för dessa	- Eleven övar sig att lyssna, fråga, svara och berätta i olika slag av kommunikations-situationer och för olika syften. - Eleven övar sig i grupp att kommunicera i olika textmiljöer.	K1, K2, K7	För goda kunskaper: Eleven kan lyssna, fråga, svara och berätta i olika slag av kommunikationssituationer. För godkänt: Eleven kan lyssna, fråga, svara och berätta.
M3 stödja elevens lust och vilja att uttrycka sig både verbalt och icke-verbalt och genom drama	- Eleven övar sig att berätta med ett logiskt händelseförlopp. - Eleven ges möjlighet att genom kommunikationsövningar och drama, roll- och teaterlekar gemensamt behandla barnlitteratur, faktatexter, medietexter och spel.	K1, K2, K7	För goda kunskaper: Eleven kan berätta med ett logiskt händelseförlopp. Eleven kan uttrycka sig förståeligt både verbalt och icke-verbalt. Eleven kan kommunicera på ett hänsynsfullt sätt.
M4 stödja eleven i att utveckla kommunikativa färdigheter och förståelse för att människor kommunicerar på olika sätt		K1,K2, K7	För godkänt: Eleven kan med stöd berätta med ett logiskt händelseförlopp. Eleven kan uttrycka sig verbalt och/eller icke-verbalt.

Mål för undervisning **Att tolka texter**	Centralt innehåll	Kompe-tens	Kunskapskrav
M5 sporra och handleda eleven vid läsinlärningen och ge eleven möjlighet till övning i att använda strategier för läsförståelse samt uppmuntra eleven att iaktta sin egen läsförståelse	- Eleven förstärker sitt läsflyt, övar sin läsförståelse och använder grundläggande olika lässtrategier. - Eleven arbetar med bilder, berättelser, sagor, dikter, enkla faktatexter och olika slags medietexter. - Eleven bekantar sig med sambandet mellan rubrik, text och bild.	K1, K4, K5	För goda kunskaper: Eleven kan läsa flytande och förstår olika typer av korta texter. För godkänt: Eleven kan läsa och förstår några olika typer av korta texter.

Modersmål och litteratur åk 2 (sida 2/3)

M6 handleda eleven att analysera texter av många olika slag och att vidga sitt ordförråd i samband med textanalys	- Eleven diskuterar läsupplevelser. - Eleven övar sig att återge text med egna ord. - Eleven reflekterar kring texters innehåll, ordval och ords betydelser samt vidga sitt ordförråd. - Eleven arbetar med bilder, berättelser, sagor, dikter, enkla faktatexer och olika slag av medietexter. - Eleven bekantar sig med olika sätt att uttrycka tid, ordningsföljd och plats, speciellt i berättande, beskrivande och instruerande texter. - Eleven övar sig att förstå berättelsens grundbergrepp; huvudperson, plats, tid och händelseförlopp. - Eleven får möjlighet att iaktta och tolka många olika slag av texter i omgivningen och fundera över deras betydelser och strukturer.	K1, K2, K4	För goda kunskaper: Eleven kan tolka innehållet i en text. Eleven kan återberätta en text förståeligt och sammanfatta det viktigaste (huvudperson, plats, tid och händelseförlopp). För godkänt: Eleven kan med stöd återberätta en text och med stöd sammanfatta det viktigaste (huvudperson, plats, tid och händelseförlopp).
M7 handleda eleven i att söka information på många olika sätt	- Eleven övar sig i informationssökning genom att göra iakttagelser om sin omgivning, analysera bilder och skrivna texter och berätta för andra om sina iakttagelser. - Eleven håller korta bokreferat. - Eleven får möjlighet att använda olika medier (bildspel, drama, teckning, film) vid tolkning och bearbetning av texter. - Eleven väljer och läser böcker på lämplig nivå.	K1, K4, K5	För goda kunskaper: Eleven kan plocka ut fakta ur en given text. För godkänt: Eleven kan med stöd hitta fakta i en given text.
M8 sporra eleven att bli intresserad av (barn)litteratur, medietexter och andra texter genom att skapa positiva läsupplevelser och samtidigt väcka intresse och lust att läsa och lära sig samt dela med sig av sina läsupplevelser		K2, K4, K5	För goda kunskaper: Eleven kan lyssna koncentrerat på högläsning. Eleven kan välja litteratur på lämplig nivå. För godkänt: Eleven kan lyssna på högläsning.

Mål för undervisning **Att producera texter**	Centralt innehåll	Kompetens	Kunskapskrav
M9 inspirera eleven att berätta och uttrycka sina åsikter och beskriva sina upplevelser i tal, bild och skrift	- Eleven inspireras att berätta och uttrycka sina åsikter och beskriva sina upplevelser. - Eleven övar sig att producera texter utgående från sina egna tankar, upplevelser, iakttagelser och ur sin fantasi och sina inre bilder både individuellt och tillsammans.	K1, K4, K5, K7	För goda kunskaper: Eleven kan skapa enkla berättelser, beskrivningar och andra texter.
M10 erbjuda eleven möjlighet att producera enkla berättelser, beskrivningar och andra texter, även i multimediala miljöer		K2, K4, K5	För godkänt: Eleven kan skapa enkla berättelser.

Modersmål och litteratur åk 2 (sida 3/3)

M11 lära eleven att skriva för hand och utveckla skrivförmågan och att använda tangentbord, handleda eleven i att småningom börja planera och strukturera texter samt lära känna de grundläggande färdigheterna i rättstavning och övriga skriftspråkskonventioner	- Eleven utvecklar sin skrivförmåga såväl för hand som digitalt. - Eleven lär sig grundläggande skrivregler (mellanrum mellan ord, meningar, användning av olika skiljetecken, användning versaler i början av en mening och i början av namn). - Eleven övar sin rättstavning med hjälp av läsning och övningar som utvecklar den fonologiska medvetenheten. -Eleven övar sig på att stava och skriva ljudenliga och ljudstridiga högfrekventa ord. - Eleven använder sig av textuella och språkliga drag som är typiska för berättelser (tid, plats och struktur).	K1, K4, K5	För goda kunskaper: Eleven kan skriva hela meningar med stor bokstav i början och punkt i slutet både för hand och på dator. Eleven kan stava ljudstridiga högfrekventa ord. För godkänt: Eleven kan lämna mellanrum mellan ord. Eleven förstår att meningar skrivs med stor bokstav i början och punkt i slutet både för hand och på dator. Eleven kan stava ljudenliga ord.

Mål för undervisning **Att förstå språk, litteratur och kultur**	Centralt innehåll	Kompetens	Kunskapskrav
M12 sporra eleven att utveckla sin språkliga medvetenhet gällande talat och skrivet språk och sin kunskap om grundläggande språkbegrepp samt handleda eleven i att göra iakttagelser om språk och språkbruk och bli medveten om hur det egna språkbruket påverkar andra	- Elevens språkliga medvetenhet stärks genom att laborationer med talat språk och grundläggande språkliga begrepp. - Eleven övar språklig kompetens. - Eleven läser och lyssnar till skrivna texter, såsom litteratur och kultur för barn. - Eleven får iaktta det talade språket i dess olika varianter och reflekterar kring hur språkanvändningen påverkar omgivningen.	K2, K4, K7	För goda kunskaper: Eleven kan se skillnader mellan tal- och skriftspråk.
M13 uppmuntra eleven att lyssna till och själv läsa litteratur för barn, att hitta intressant läsning och utveckla sitt läsintresse och använda sig av bibliotek	- Eleven läser, lyssnar till, diskuterar och bearbetar många olika slag av texter såsom sagor, berättelser, dikter, serier och annan litteratur i flera olika medier. - Eleven använder skolbiblioteket. - Eleven bekantar sig med det lokala biblioteket och hur det används.	K2, K3, K4	För goda kunskaper: Eleven kan nämna några kända barnboksförfattare. Eleven känner till vett och etikett i bibliotek. Eleven kan välja litteratur på lämplig nivå. För godkänt: Eleven kan nämna någon känd barnboksförfattare.
M14 handleda eleven att uppskatta sin egen och andras kultur och språk samt kulturell mångfald, ge eleven möjlighet att bekanta sig med olika former av barnkultur och sporra eleven att produ-	- Eleven bekantar sig med kulturutbudet för barn i närområdet och med olika kultur- och högtidstraditioner. - Eleven arbetar kreativt tillsammans inom olika kulturella uttrycksformer.	K2, K4, K7	För goda kunskaper: Eleven kan reflektera över sin språkliga och kulturella identitet.

cera kultur tillsammans med andra			

Modersmål och litteratur åk 3-6

I årskurserna 3-6 är det specifika uppdraget för undervisningen i svenska och litteratur att befästa elevens kommunikativa färdigheter, förmåga att lär sig, läsintresse och en flytande läs- och skrivfärdighet. I funktionella sammanhang, då eleverna tolkar och producerar texter, övar de sig även i att laborera med språkliga strukturer och litteratur ur olika perspektiv. Eleverna läser allt längre texter och hela verk och delar med sig av sina läserfarenheter.

Svenska och litteratur

I årskurserna 3-6 är det specifika uppdraget för undervisningen i svenska och litteratur att befästa elevens kommunikativa färdigheter, förmåga att lär sig, läsintresse och en flytande läs- och skrivfärdighet. I funktionella sammanhang, då eleverna tolkar och producerar texter, övar de sig även i att laborera med språkliga strukturer och litteratur ur olika perspektiv. Eleverna läser allt längre texter och hela verk och delar med sig av sina läserfarenheter.

Centralt innehåll som anknyter till målen för modersmål och litteratur i åk 3-6

I1 Att kommunicera
I2 Att tolka texter
I3 Att producera texter
I4 Att förstå språk, litteratur och kultur

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i modersmål och litteratur i årskurs 3-6

Handledning, differentiering och stöd i modersmål och litteratur i årskurs 3-6

Bedömning av elevens lärande i modersmål och litteratur i årskurs 3-6

Modersmål och litteratur åk 3 (sida 1/4)

Mål för undervisning **Att kommunicera**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M1 stödja eleven i att stärka sin förmåga att uttrycka sig och fungera i olika kommunikationssituationer	- Eleven delar med sig av sina tankar, erfarenheter och åsikter. - Eleven övar sig i olika kommunikationssituationer (samtal, föredrag, diskussion). - Eleven tränar sig i att visa respekt och att uttrycka och motivera sina åsikter i olika situationer. - Eleven tränar sig i att aktivt lyssna på andra.	K1, K2, K7	Förmåga att kommunicera i några olika kommunikations-miljöer	För goda kunskaper: Eleven kan beskriva ett händelseförlopp sammanhängande. För godkänt: Eleven kan dela med sig av sina tankar, erfarenheter och åsikter.
M2 handleda eleven i att utveckla sin kommunikationsförmåga genom att delta i olika kommunikationssituationer		K1, K2, K3, K7	Förmåga att beakta andra i en kommunikations-situation	För goda kunskaper: Eleven kan lyssna på andra, vänta på sin tur och uppfatta det centrala innehållet i diskussionen. För godkänt: Eleven kan lyssna på andra och vänta på sin tur.
M3 stödja eleven i att uttrycka sig verbalt och nonverbalt genom drama	- Eleven får möjlighet att öva sig på rollspel och drama i olika kommunikationssituationer. - Eleven övar sig på att ge respons.	K1, K2, K4, K7	Förmåga att använda olika uttrycksmedel	För goda kunskaper: Eleven deltar i drama.
M4 handleda eleven att utveckla sina kommunikativa färdigheter och att få förståelse för att människor kommunicerar på olika sätt, även multimedialt		K1, K2, K3, K4	Elevens utveckling i sina kommunikations-färdigheter	För goda kunskaper: Eleven kan ge respons på ett hänsynsfullt sätt. För godkänt: Eleven kan med stöd ge respons.

Mål för undervisning **Att tolka texter**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M5 stödja eleven i att vidareutveckla sin grundläggande läsfärdighet till flytande läsning, utveckla strategier för läsförståelse	- Eleven bekantar sig med olika lässtrategier som är lämpliga. - Eleven övar sig i att läsa flytande olika slags texter som t.ex. skönlitteratur, poesi, fakta och medietexter. Texterna kan kombinera ord med bild.	K1, K4, K5	Förmåga att läsa flytande	För goda kunskaper: Eleven läser flytande olika slags texter. För godkänt: Eleven läser olika slags texter.

Modersmål och litteratur åk 3 (sida 2/4)

M6 stödja eleven i att utveckla elevens färdighet att analysera, tolka och utvärdera texter av flera olika slag bredda elevens ord- och begreppsförråd samt stödja tänkandet	- Eleven övar sig i sin textanalytiska förmåga, tillsammans laborerar och jämför man texter, t.ex. läsecirkel. - Eleven övar sig i att reflektera, förklara, jämföra ord, synonymer, ordspråk och talesätt samt olika begrepp. - Eleven övar sig i att se typiska drag i berättande och beskrivande texter. - Eleven tolkar och laborerar med texter genom att använda sin språkliga kunskap som t.ex. språkliga strukturer och att klassificera ord enligt form och innehåll. - Eleven uttrycker sig i bild, symboler och ljud samt kombinationer av dessa.	K1, K2, K4, K5	Läsförståelse	För goda kunskaper: Eleven kan tolka en text. Eleven kan känna igen typiska drag i berättande och beskrivande texter. För godkänt: Eleven kan känna igen typiska drag i berättande och beskrivande texter.
M7 handleda eleven i att söka information och använda några olika slag av informationskällor	- Eleven söker information från olika källor. - Eleven använder det lokala biblioteket samt skolans bibliotek. - Eleven känner till elementära informationssökningsmetoder. - Eleven bekantar sig med källkritik samt upphovsrätt.	K1, K4, K5	Färdighet i informationssökning	För goda kunskaper: Eleven kan plocka ut det väsentliga ur en faktatext. Eleven känner till olika informationssökningsmetoder. För godkänt: Eleven kan med stöd plocka ut det väsentliga ur en faktatext.
M8 stödja eleven i att öka sin litteraturkunskap och att utveckla sitt intresse för barnlitteratur och medietexter samt ge möjlighet till positiva läsupplevelser som eleven kan dela med sig av bland annat i multimediala miljöer	- Eleven läser böcker enligt egen nivå och eget val. - Eleven lyssnar till barnlitteratur. - Eleven bekantar sig med olika textgenrer. - Eleven bekantar sig med begreppen; berättare och miljön, när de tolkar litteratur. - Eleven övar sig i att göra bokpresentationer. - Eleven övar sig i att förklara och jämföra innebörden i ord och begrepp.	K1, K4, K5	Kunskap om litteratur och texter för barn och förmåga att dela med sig av sina läsupplevelser	För goda kunskaper: Eleven kan dela med sig av sina läsupplevelser muntligt, skriftligt och digitalt/multimodalt. Eleven känner till olika textgenrer. För godkänt: Eleven kan dela med sig av sina läsupplevelser antingen muntligt, skriftligt eller digitalt/multimodalt. Eleven känner till några olika textgenrer.

Modersmål och litteratur åk 3 (sida 3/4)

Mål för undervisning **Att producera texter**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M9 uppmuntra eleven att uttrycka upplevelser, tankar och åsikter och stärka elevens positiva bild av sig själv som textproducent	- Eleven producerar både fiktiva texter och faktatexter multimodalt, utgående från egna upplevelser, tankar och iakttagelser och från andras texter.	K1, K2, K4, K7	Förmåga att uttrycka tankar och erfarenheter	För goda kunskaper: Eleven kan uttrycka tankar och erfarenheter skriftligt. För godkänt: Eleven kan med stöd uttrycka tankar och erfarenheter skriftligt.
M10 uppmuntra och handleda eleven i att återge och redogöra för sina tankar och att öva sig att producera berättande, beskrivande och enkla instruerande texter, även i multimediala lärmiljöer	- Eleven undersöker språkliga drag och textuppbyggnad i olika texter och lär sig att använda rubriker och styckeindelning i berättande och beskrivande texter. - Eleven övar sig att skriva enkla instruerande texter.	K1, K4, K5, K7	Förmåga att verbalisera sina tankar och känna till olika textgenrer	För goda kunskaper: Eleven känner till olika typer av texter. Eleven kan använda rubrik och styckeindelning i berättande texter. För godkänt: Eleven känner till några olika typer av texter. Eleven kan använda rubrik i berättande texter.
M11 stödja eleven att vidareutveckla sin förmåga att skriva flytande för hand och digitalt och stärka färdigheterna i rättstavning och de grundläggande strukturerna i skriftspråket	- Eleven skriver textade bokstäver för hand och övar sig att skriva digitalt. - Eleven medvetandegörs om språkets uppbyggnad genom laborationer. - Eleven undersöker språkstrukturer och meningsbyggnad: stavningsregler (lång och kort vokal, ng-ljudet, j-ljudet och tj-ljudet) och skiljetecken. - Eleven övar rättskrivning. - Eleven lär sig skilja mellan uttryckssätt i tal och skrift. skriftspråkliga och talspråkliga uttryckssätt.	K1, K4, K5	Skrivfärdighet och grundläggande strukturerna för skriftspråket	För goda kunskaper: Eleven känner till skillnaden mellan tal- och skriftspråk. Eleven kan använda grundläggande rättskrivningsregler. Eleven kan skriva med en läslig handstil. Eleven kan producera text digitalt. För godkänt: Eleven märker skillnaden mellan tal- och skriftspråk. Eleven kan stava högfrekventa ord. Eleven kan producera text digitalt.
M12 handleda eleven i att känna till textproduktionsprocesser och förmåga att utvärdera sina egna texter och känna till etiska regler, sekretess och normer för upphovsrätt på internet	- Eleven övar sig att planera och stegvis producera texter. - Eleven anger sina källor samt bekantar sig med sekretess och normerna för upphovsrätt på internet.	K2, K4, K5	Förmåga att producera texter och kommunicera på ett etiskt lämpligt sätt	För goda kunskaper: Eleven känner till nätetiketten. Eleven är bekant med textproduktionsprocesser. För godkänt: Eleven känner till nätetiketten.

Modersmål och litteratur åk 3 (sida 4/4)

Mål för undervisning **Att förstå språk, litteratur och kultur**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M13 stödja eleven i att utveckla språklig medvetenhet, väcka elevens intresse för att undersöka språket och dess olika varianter	- Eleven bekantar sig och laborerar med språket, t.ex. synonymer och motsatsord. - Eleven bekantar sig med ord som har olika betydelser. - Eleven bekantar sig med talesätt. - Eleven blir medveten om sin språkliga kompetens.	K1, K2, K4	Språklig medvetenhet	För goda kunskaper: Eleven kan använda ett varierande språk. För godkänt: Eleven förstår att språket är varierande och känner till t.ex. synonymer och motsatsord.
M14 sporra eleven att vidga sin textvärld och läsa litteratur som är riktad till barn och uppmuntra eleven att läsa och reflektera kring sina läsupplevelser samt att aktivt använda sig av bibliotek	- Eleven diskuterar och reflekterar över teman och frågor som litteraturläsningen väcker. - Eleven uppmuntras till att aktivt använda biblioteksjänster, hitta intressant läsning och att läsa på fritiden.	K2, K4, K5	Litteraturkunskap	För goda kunskaper: Eleven kan diskutera och reflektera över teman och frågor som litteraturläsningen väcker. För godkänt: Eleven kan diskutera teman och frågor som litteraturläsningen väcker.
M15 stärka elevens språkliga och kulturella identitet(er) och erbjuda eleven möjlighet att bekanta sig med ett mångsidigt medie- och kulturutbud	- Eleven läser finländsk och svensk barnlitteratur inom några olika genrer. - Det lokala kultur- och medieutbudet, till exempel bibliotek, film, teater och museer utnyttjas i undervisningen.	K2, K4, K7	Kunskap om olika typer av kultur	För goda kunskaper: Eleven känner till finländska och svenska barnboksförfattare. Eleven kan reflektera över sin egna språkliga och kulturella identitet. För godkänt: Eleven känner till någon finländsk och svensk barnboksförfattare.

Modersmål och litteratur åk 4 (sida 1/4)

Mål för undervisning **Att kommunicera**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M1 handleda eleven i förmågan att uttrycka sin åsikt och delta konstruktivt i olika kommunikationssituationer	- Eleven övar sig i att vara kommunikatör i olika kommunikationsmiljöer. - Eleven lär sig dela med sig av egna erfarenheter och åsikter.	K1, K2, K7	Förmåga att kommunicera i olika kommunikations-miljöer	För goda kunskaper/vitsordet 8: Eleven kan dela med sig av egna erfarenheter och åsikter. För godkänt/vitsord 5: Eleven kan med stöd dela med sig av egna erfarenheter.
M2 stödja eleven att i sin kommunikation ta hänsyn till mottagaren	- Eleven tränar sig i att ge respons. - Eleven tränar sig i att aktivt lyssna på andra. - Eleven övar sig i att observera sitt eget sätt att kommunicera. - Eleven tränar sig i att visa respekt och att muntligt motivera sina åsikter.	K1, K2, K3, K7	Förmåga att beakta andra i en kommunikations-situation	För goda kunskaper/vitsordet 8: Eleven kan uttrycka sina åsikter. Eleven kan lyssna på andra och visa respekt. För godkänt/vitsord 5: Eleven kan lyssna på andra och visa respekt.
M3 uppmuntra eleven att använda sin kreativitet och uttrycka sig mångsidigt i olika kommunikationssituationer, även genom drama	- Eleven tränar sig i att använda retoriska verktyg. - Eleven använder drama och rollekar som verktyg vid behandlandet av litteratur. - Eleven får möjlighet att delta i och planera kulturproduktioner i skolan, även multimedialt.	K1, K2, K4, K7	Förmåga att använda mångsidiga uttrycksmedel	För goda kunskaper/vitsordet 8: Eleven kan uttrycka sig med hjälp av drama. Eleven kan dela sina idéer och tankar i grupp och kan hålla en kort förberedd presentation. Eleven kan ge respons på ett hänsynsfullt sätt.
M4 sporra eleven att stärka sitt självförtroende som kommunikatör och få förståelse för att människor kommunicerar på olika sätt i olika situationer, även multimedialt		K1, K2, K3, K4	Elevens utveckling i sina kommunikations-färdigheter	För godkänt/vitsord 5: Eleven kan dela sina idéer och tankar i grupp och kan hålla en kort förberedd presentation.

Mål för undervisning **Att tolka texter**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M5 stödja eleven i att vidareutveckla sin grundläggande läsfärdighet till ett flytande läsande, utveckla strategier för läsförståelse samt stödja eleven i att utvärdera sitt eget läsande	- Eleven bekantar sig med lässtrategier som är lämpliga för olika situationer. - Eleven övar sig att läsa flytande olika slag av texter, såsom skönlitteratur, faktatexter och medietexter som kombinerar ord och bild. - Eleven observerar och utvärderar sin egen läsfärdighet.	K1, K4, K5	Förmåga att använda grundläggande strategier för läsförståelse	För goda kunskaper/vitsordet 8: Eleven läser flytande olika slag av texter, såsom skönlitteratur, faktatexter och medietexter som kombinerar ord och bild. För godkänt/vitsord 5: Eleven läser olika slag av texter, såsom skönlitteratur och faktatexter.
M6 stödja eleven i att utveckla elevens färdighet att tolka och utvärdera texter av flera olika slag, bredda elevens ord- och begreppsförråd samt stödja tänkandet	- Eleven bearbetar och jämför olika slags texter. - Eleven drar egna slutsatser utgående från läst text. - Eleven övar sig att förklara, jämföra och reflektera över ord, synonymer och olika begrepp. - Eleven bekantar sig med ordspråk och talesätt. - Eleven övar sig att identifiera de typiska språkliga och textuella dragen i berättande och beskrivande texter, t.ex. läsecirkel. - Eleven tolkar och laborerar med texter genom att använda sig av sin kunskap om språkliga strukturer och klassificera ord enligt form och innehåll.	K1, K2, K4, K5	Läsförståelse och förmåga att reflektera över texter	För goda kunskaper/vitsordet 8: Eleven kan tolka en text. Eleven kan identifiera typiska drag i beskrivande och berättande texter. För godkänt/vitsord 5: Eleven kan identifiera typiska drag i beskrivande och berättande texter.
M7 handleda eleven i att söka information, använda många olika slag av informationskällor och bedöma informationens tillförlitlighet	- Eleven söker information i olika källor och skaffar sig kunskaper genom att läsa. - Eleven använder skolbiblioteket och andra bibliotekstjänster samt känner till elementära informationssökningsmetoder. - Eleven bekantar sig med källkritik.	K1, K4, K5	Färdighet i informationssökning	För goda kunskaper/vitsordet 8: Eleven kan plocka ut viktigfakta ur en faktatext. Eleven känner till olika informationssökningsmetoder. Eleven är bekant med begreppet källkritik. För godkänt/vitsord 5: Eleven kan med stöd plocka ut viktigfakta ur en faktatext. Eleven känner till någon informationssökningsmetod.
M8 stödja eleven i att öka sin litteraturkunskap och att utveckla sitt intresse för barnlitteratur och medietexter samt	- Eleven läser och lyssnar till barnlitteratur enligt egen nivå och eget val. - Eleven bekantar sig med olika textgenrer. - Eleven övar sig att använda nya begrepp; berättare	K1, K4, K5	Kunskap om litteratur och texter för barn och förmåga	För goda kunskaper/vitsordet 8: Eleven kan dela med sig av sina läsupplevelser muntligt, skriftligt och digitalt/multimodalt. Eleven känner till olika textgenrer.

ge möjlighet till positiva läsupplevelser som eleven kan dela med sig av bland annat i multimediala miljöer	och miljö när den tolkar skönlitteratur och gör bokpresentation. - Eleven övar sig att förklara och jämföra innebörden i ord och begrepp.		att dela med sig av sina läsupplevelser	För godkänt/vitsord 5: Eleven kan dela med sig av sina läsupplevelser antingen muntligt, skriftligt eller digitalt/multimodalt.

Modersmål och litteratur åk 4 (sida 3/4)

Mål för undervisning **Att producera texter**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M9 uppmuntra eleven att uttrycka upplevelser, tankar och åsikter och stärka elevens positiva bild av sig själv som textproducent	- Eleven producerar både fiktiva texter och faktatexter multimodalt, utgående från egna upplevelser, tankar och iakttagelser och från andras texter. - Eleven reflekterar över sitt skrivande.	K1, K2, K4, K7	Förmåga att uttrycka tankar och erfarenheter	För goda kunskaper/vitsordet 8: Eleven kan uttrycka tankar och erfarenheter skriftligt. Eleven kan reflektera över sitt skrivande. För godkänt/vitsord 5: Eleven kan uttrycka tankar och erfarenheter skriftligt. Eleven kan med handledning granska sina texter.
M10 uppmuntra och handleda eleven i att återge och redogöra för sina tankar och att öva sig att producera berättande, beskrivande och enkla instruerande texter, även i multimediala lärmiljöer	- Eleven undersöker språkliga drag och textuppbyggnad i olika texter och lär sig att använda rubriker, textstrukturer och styckeindelning i berättande och beskrivande texter. - Eleven övar sig att skriva enkla instruerande texter.	K1, K4, K5, K7	Förmåga att verbalisera sina tankar och använda olika textgenrer	För goda kunskaper/vitsordet 8: Eleven känner till olika typer av texter. Eleven kan använda rubrik och styckeindelning i berättande och beskrivande texter. För godkänt/vitsord 5: Eleven känner till olika typer av texter. Eleven kan använda rubrik i berättande och beskrivande texter.
M11 stödja eleven att vidareutveckla sin förmåga att skriva flytande för hand och digitalt och stärka färdigheterna i rättstavning och de grundläggande strukturerna i skriftspråket	- Eleven skriver textade bokstäver för hand och övar sig att skriva digitalt. - Eleven medvetandegörs om språkets uppbyggnad genom laborationer. - Eleven undersöker tillsammans språkstrukturer och meningsbyggnad: stavningsregler (ljudstridiga ord, t.ex. o-å, e-ä, sj-ljud), skiljetecken och böjningsformer (tempus och komparation). - Eleven bekantar sig med huvudsatser och bisatser. - Eleven övar rättskrivning. - Eleven lär sig skilja mellan skriftspråkliga och talspråkliga uttryckssätt. - Eleven jämför språkliga element i svenska språket med andra språk som är bekanta för eleven.	K1, K4, K5	Skrivfärdighet och grundläggande strukturerna för skriftspråket	För goda kunskaper/vitsordet 8: Eleven känner till skillnaden mellan skriftspråkliga och talspråkliga uttryckssätt. Eleven kan använda grundläggande rättskrivningsregler. Eleven kan skriva med läslig handstil. Eleven kan producera texter digitalt. För godkänt/vitsord 5: Eleven märker skillnaden mellan skriftspråkliga och talspråkliga uttryckssätt. Eleven kan använda någon grundläggande rättskrivningsregel. Eleven kan producera texter digitalt.

Modersmål och litteratur åk 4 (sida 4/4)

M12 handleda eleven i att känna till textproduktionsprocesser och förmåga att utvärdera sina egna texter och känna till etiska regler, sekretess och normer för upphovsrätt på internet	- Eleven övar sig att stegvis producera texter. - Eleven anger sina källor samt bekantar sig med sekretess och normerna för upphovsrätt på internet.	K2, K4, K5	Förmåga att producera texter och kommunicera på ett etiskt lämpligt sätt	För goda kunskaper/vitsordet 8: Eleven känner till nätetiketten. Eleven är bekant med textproduktionsprocesser. För godkänt/vitsord 5: Eleven känner till nätetiketten. Eleven kan med stöd stegvis producera en text.

Mål för undervisning **Att förstå språk, litteratur och kultur**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M13 stödja eleven i att utveckla språklig medvetenhet, väcka elevens intresse för att undersöka språket och dess olika varianter	- Eleven undersöker språkets variation med handledning. - Eleven funderar över olika betydelser i ord och texter. - Eleven bekantar sig med ordspråk och talesätt. - Eleven blir medveten om sin språkliga kompetens.	K1, K2, K4	Språklig medvetenhet	För goda kunskaper/vitsordet 8: Eleven kan använda ett varierande språk. För godkänt/vitsord 5: Eleven är medveten om sin språkliga kompetens.
M14 sporra eleven att vidga sin textvärld och läsa litteratur som är riktad till barn och uppmuntra eleven att läsa och reflektera kring sina läsupplevelser samt att aktivt använda sig av bibliotek	- Eleven diskuterar teman och frågor som litteraturläsningen väcker. - Eleven uppmuntras till att aktivt använda bibliotekstjänster, hitta intressant läsning och att läsa på fritiden.	K2, K4, K5	Litteraturkunskap	För goda kunskaper/vitsordet 8: Eleven kan diskutera och reflekterar över teman och frågor som litteraturläsningen väcker. För godkänt/vitsord 5: Eleven kan med stöd diskutera frågor som litteraturläsningen väcker.
M15 stärka elevens språkliga och kulturella identitet(er), handleda eleven att lära känna och värdesätta olika kulturer och språk, väcka elevens intresse för de nordiska grannspråken och erbjuda eleven möjlighet att bekanta sig med ett mångsidigt medie- och kulturutbud	- Eleven läser inhemsk och nordisk barnlitteratur inom några olika genrer. - Det lokala kultur- och medieutbudet, till exempel bibliotek, film, teater och muséer utnyttjas i undervisningen.	K2, K4, K7	Kunskap om kultur och förmåga att reflektera över språklig och kulturell identitet	För goda kunskaper/vitsordet 8: Eleven känner till finländska och nordiska författare. Eleven kan reflektera över sin egen språkliga och kulturella identitet. För godkänt/vitsord 5: Eleven känner till någon finländsk och nordisk författare.

Modersmål och litteratur åk 5 (sida 1/5)

Mål för undervisning **Att kommunicera**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M1 handleda eleven i förmågan att uttrycka sin åsikt och delta konstruktivt i olika kommunikationssituationer	- Eleven övar sig att ta emot och ge konstruktiv respons. - Eleven övar sig att delta som kommunikatör i olika kommunikationsmiljöer (debatt, samtal, argumentation, föredrag, diskussion, åhörare).	K1, K2, K7	Förmåga att kommunicera i olika kommunikations-miljöer	För goda kunskaper/vitsordet 8: Eleven kan uttrycka sina åsikter och tankar i välbekanta situationer. För godkänt/vitsord 5: Eleven kan med stöd uttrycka sina åsikter och tankar.
M2 stödja eleven att i sin kommunikation ta hänsyn till mottagarens behov och de egna språkvalens betydelse vid kommunikation i grupp	- Eleven övar sig i att kommunicera med respekt för andra.	K1, K2, K3, K7	Förmåga att beakta andra i en kommunikations-situation	För goda kunskaper/vitsordet 8: Eleven kan beakta andra i en kommunikationssituation. Eleven kan uttrycka sina åsikter och visa respekt. För godkänt/vitsord 5: Eleven kan med stöd beakta andra i en kommunikationssituation.
M3 uppmuntra eleven att använda sin kreativitet och uttrycka sig mångsidigt i olika kommunikationssituationer, även genom drama	- Eleven övar sig i att aktivt lyssna på andra samt att uttrycka och motivera sina åsikter och tankar. - Eleven övar sig på att använda sina retoriska verktyg t.ex. att vara trovärdig. - Eleven bearbetar litteratur och aktuella teman via drama.	K1, K2, K4, K7	Förmåga att använda mångsidiga retoriska uttrycks-medel	För goda kunskaper/vitsordet 8: Eleven kan ge uttryck för sina idéer och tankar i grupp, kan hålla en kort förberedd presentation eller ett diskussionsinlägg och deltar i dramaverksamhet. Eleven kan ta emot och ge respons på sin egen och andras kommunikation.
M4 sporra eleven att stärka sitt självförtroende som kommunikatör och viljan och förmågan att delta i olika typer av kommunikationssituationer, även multimediala	- Eleven övar sig i att använda drama som kommunikationsverktyg.	K1, K2, K3, K4	Elevens utveckling i sina kommunikations-färdigheter	För godkänt/vitsord 5: Eleven kan hålla en kort förberedd presentation eller ett diskussionsinlägg i grupp. Eleven kan ta emot respons på sin egen kommunikation.

Modersmål och litteratur åk 5 (sida 2/5)

Mål för undervisning **Att tolka texter**	Centralt Innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M5 stödja eleven i att vidareutveckla sin grundläggande läsfärdighet till ett flytande läsande, utveckla strategier för läsförståelse samt stödja eleven i att observera och utvärdera sitt eget läsande	- Eleven övar sig att läsa flytande olika slag av texter, så att läsförståelsen bibehålls. - Eleven görs medveten om sin egen läsfärdighet och utvecklandet av den.	K1, K4, K5	Förmåga att använda grundläggande strategier för läsförståelse	För goda kunskaper/vitsordet 8: Eleven läser olika slag av texter flytande och använder sig av grundläggande lässtrategier. För godkänt/vitsord 5: Eleven läser olika slag av texter och använder sig av någon lässtrategi.
M6 stödja eleven i att utveckla elevens färdighet att tolka och utvärdera texter av flera olika slag, bredda elevens ord- och begreppsförråd samt stödja tänkandet	- Eleven lär sig att bearbeta och analysera olika slag av texter. - Eleven komprimerar textinnehåll och återge centralt innehåll med egna ord. - Eleven övar sig att förklara, jämföra och reflektera över ord, synonymer, metaforer, ordspråk och talesätt och olika begrepp. - Eleven bekantar sig med typiska språkliga och textuella dragen i berättande, beskrivande och instruerande texter, tex läsecirkel. - Eleven tolkar och laborerar med texter och klassificerar ord enligt form och innehåll (ordklasser: substantiv, adjektiv, verb och pronomen).	K1, K2, K4, K5	Läsförståelse och förmåga att tolka text	För goda kunskaper/vitsordet 8: Eleven kan sammanfatta, bearbeta samt återge centralt innehåll i olika texter. För godkänt/vitsord 5: Eleven kan sammanfatta centralt innehåll i olika texter.
M7 handleda eleven i att söka information, använda många olika slag av informationskällor och bedöma informationens tillförlitlighet	- Eleven söker information i olika källor och skaffar sig kunskaper genom att läsa. - Eleven använder skolbiblioteket och andra bibliotekstjänster. - Eleven övar sig i att bedöma texters och källors tillförlitlighet. - Eleven gör källhänvisningar.	K1, K4, K5	Färdighet i informationssökning och källkritik	För goda kunskaper/vitsordet 8: Eleven använder olika medier och textmiljöer samt lämpliga strategier vid informationssökning. Eleven kan i någon mån bedöma källors tillförlitlighet utifrån sin egen kunskapsnivå. För godkänt/vitsord 5: Eleven använder några olika strategier vid informationssökning. Eleven gör källhänvisningar.

Modersmål och litteratur åk 5 (sida 3/5)

M8 stödja eleven i att öka sin litteraturkunskap och att utveckla sitt intresse för barn- och ungdomslitteratur och medietexter samt ge möjlighet till positiva läsupplevelser som eleven kan dela med sig av bland annat i multimediala miljöer	- Eleven utvärderar sin läsförståelse och vidgar sina kunskaper genom texter hen läser. - Eleven läser och lyssnar till barn- och ungdomslitteratur som hen själv är med och väljer. - Eleven benämner och bekantar sig med olika textgenrer. - Eleven övar sig att använda nya begrepp; berättare, motiv och tematik när den tolkar skönlitteratur och gör bokpresentationer. - Eleven handleds i att förklara, jämföra och reflektera över innebörden i ord och begrepp.	K1, K4, K5	Kunskap om litteratur och texter för barn och unga och förmåga att dela med sig av sina läsupplevelser	För goda kunskaper/vitsordet 8: Eleven känner till barn- och ungdomslitteratur, medietexter och andra texter. Eleven kan dela med sig av sina läserfarenheter även i multimediala miljöer. För godkänt/vitsord 5: Eleven känner i någon mån till barn -och ungdomslitteratur. Eleven kan med stöd dela med sig av sina läserfarenheter.

Mål för undervisning **Att producera texter**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M9 uppmuntra eleven att uttrycka upplevelser, tankar och åsikter och stärka elevens positiva bild av sig själv som textproducent	- Eleven producerar både fiktiva texter och faktatexter multimodalt, utgående från egna upplevelser, tankar och iakttagelser och från andras texter. - Eleven reflekterar över sitt skrivande och syftet med texten.	K1, K2, K4, K7	Förmåga att uttrycka tankar och erfarenheter	För goda kunskaper/vitsordet 8: Eleven uttrycker skriftligt sina erfarenheter och tankar med hjälp av texter. För godkänt/vitsord 5: Eleven kan med stöd skriftligt uttrycka sina erfarenheter och tankar.
M10 uppmuntra och handleda eleven i att återge och redogöra för sina tankar och att öva sig att producera berättande, beskrivande, instruerande och enkla argumenterande texter, även i multimediala lärmiljöer	- Eleven undersöker språkliga drag och textuppbyggnad i olika texter och lär sig att använda rubriker, textstrukturer och styckeindelning i berättande och beskrivande texter. - Eleven övar sig att skriva enkla instruerande och argumenterande texter.	K1, K4, K5, K7	Förmåga att verbalisera sina tankar och använda olika textgenrer	För goda kunskaper/vitsordet 8: Eleven kan producera olika typer av texter med en god struktur. Eleven behärskar styckeindelning och rubriksättning och kan reflektera över sina ordval. För godkänt/vitsord 5: Eleven kan producera olika typer av texter. Eleven behärskar rubriksättning.
M11 stödja eleven att vidareutveckla sin förmåga att skriva flytande för hand och digitalt och stärka färdigheterna i rättstavning och de grundläggande strukturerna i skriftspråket	- Eleven skriver textade bokstäver för hand och övar sig att skriva obehindrat digitalt. - Eleven medvetandegörs om språkets uppbyggnad genom laborationer. - Eleven undersöker tillsammans språkstrukturer och meningsbyggnad: stavningsregler, skiljetecken, ordklasser och böjningsformer. - Eleven undersöker huvudsatser och bisatser. - Eleven lär sig skilja mellan skriftspråkliga och tal-	K1, K4, K5	Skrivfärdighet och grundläggande kunskap om meningsbyggnad	För goda kunskaper/vitsordet 8: Eleven skall skriva flytande och läsligt för hand och har den digitala kompetens som skolarbetet kräver. Eleven kan skriva korrekta meningar. Eleven känner till grundläggande rättstavningsregler. För godkänt/vitsord 5: Eleven har den digitala kompetens som skolarbetet kräver.

	språkliga uttryckssätt.			Eleven kan skriva korrekta meningar.

Modersmål och litteratur åk 5 (sida 4/5)

M12 sporra eleven att lära sig textproduktionsprocesser och förmåga att utvärdera sina egna texter och att tillämpa etiska regler, sekretess och normer för upphovsrätt på internet	- Eleven övar sig att producera texter steg för steg från idé till planering, utkast, skrivande, respons, bearbetning, finslipning och publicering (processkrivning). - Eleven anger sina källor. -Eleven rör sig säkert på internet och känner till normerna för upphovsrätt.	K2, K4, K5	Förmåga att strukturera texter och kommunicera på ett etiskt lämpligt sätt	För goda kunskaper/vitsordet 8: Eleven kan producera texter stegvis både individuellt och tillsammans med andra samt kan ge och ta emot respons. Eleven känner till principerna om hur man rör sig säkert på internet. Eleven kan ange källor. För godkänt/vitsord 5: Eleven kan med stöd producera texter stegvis. Eleven kan med stöd ange källor. Eleven känner till någon princip om hur man rör sig säkert på internet.

Mål för undervisning **Att förstå språk, litteratur och kultur**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M13 stödja eleven i att utveckla språklig medvetenhet, väcka elevens intresse för att undersöka språket och dess olika varianter samt ge eleven möjligheter att använda begrepp som beskriver språket och språkliga strukturer	- Eleven undersöker språkets variation enligt situation och textinnehåll och funderar över olika betydelser i ord, texter och talesätt. - Eleven reflekterar över sin språkliga kompetens.	K1, K2, K4	Förmåga att behärska språkliga begrepp	För goda kunskaper/vitsordet 8: Eleven kan göra iakttagelser om språket i texten. För godkänt/vitsord 5: Eleven kan med stöd undersöka språkets variation enligt situation och textinnehåll.
M14 sporra eleven att vidga sin textvärld och läsa litteratur som är riktad till barn och unga och uppmuntra eleven att läsa och reflektera kring sina läsupplevelser samt att aktivt använda sig av bibliotek	- Eleven diskuterar, tolkar, reflekterar och bearbetar teman och frågor som litteraturläsningen väcker. - Eleven uppmuntras till att aktivt och mångsidigt använda bibliotekstjänster, hitta intressant läsning och att läsa och skriva på fritiden. - Eleven bekantar sig med fantasy	K2, K4, K5, K7	Litteraturkunskap	För goda kunskaper/vitsordet 8: Eleven läser de barn- och ungdomsböcker man har kommit överens om samt diskuterar och delar med sig av sina läsupplevelser. För godkänt/vitsord 5: Eleven läser någon barn- och ungdomsbok man har kommit överens om.

Modersmål och litteratur åk 5 (sida 5/5)

M15 stärka elevens språkliga och kulturella identitet(er), handleda eleven att lära känna och värdesätta olika kulturer och språk och erbjuda eleven möjlighet att bekanta sig med ett mångsidigt medie- och kulturutbud och att själv medverka i drama av olika slag	- Eleven läser inhemsk och annan internationell barn- och ungdomslitteratur inom några olika genrer. - Eleven möter moderna kulturformer som berör barnens värld. - Eleven reflekterar över olika mediekulturella uttryck och diskuterar mediernas roll i sin vardag - Det lokala kultur- och medieutbudet, till exempel bibliotek, film, teater och muséer utnyttjas i undervisningen. - Eleven undersöker sin språkliga och kulturella identitet	K2, K4, K7	Kunskap om kultur och förmåga att reflektera över språklig och kulturell identitet	För goda kunskaper/vitsordet 8: Eleven har kunskap om sin egen kultur och andra kulturer t.ex. i Europa. Eleven kan reflektera över sin egen språkliga och kulturella identitet. För godkänt/vitsord 5: Eleven har bekantat sig med sin egen kultur och andra kulturer.

Modersmål och litteratur åk 6 (sida 1/5)

Mål för undervisning **Att kommunicera**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M1 handleda eleven i förmågan att uttrycka sin åsikt och delta konstruktivt i olika kommunikationssituationer	- Eleven övar sig att i olika kommunikationssituationer dela med sig av sina tankar, erfarenheter och åsikter och övar sig att ta emot och ge konstruktiv respons som kommunikatörer i olika kommunikationsmiljöer.	K1, K2, K7	Förmåga att kommunicera i olika kommunikationsmiljöer	För goda kunskaper/vitsordet 8: Eleven kan uttrycka sina tankar och åsikter i välbekanta kommunikationssituationer. För godkänt/vitsord 5: Eleven kan med stöd uttrycka sina åsikter och tankar.
M2 stödja eleven att i sin kommunikation ta hänsyn till mottagarens behov och de egna språkvalens betydelse vid kommunikation i grupp	- Eleven observerar sitt eget sätt att kommunicera och tränar sig till exempel i att visa respekt, kommunicera målinriktat, uttrycka sina egna åsikter och motivera dessa samtidigt som de lyssnar till andra.	K1, K2, K3, K7	Förmåga att beakta andra i en kommunikations-situation	För goda kunskaper/vitsordet 8: Eleven kan använda sig av sin röst och kan rikta sitt budskap och ta kontakt i olika kommunikationssituationer samt modifiera sin kommunikation efter behov och ta andra i betraktande. För godkänt/vitsord 5: Eleven kan med stöd kommunicera målinriktat och uttrycka sina egna åsikter och lyssna.
M3 uppmuntra eleven att använda sin kreativitet och uttrycka sig mångsidigt i olika kommunikationssituationer, även genom drama	- Eleven övar sig att fungera i olika slag av kommunikations- och rollsituationer och att använda sig av retoriska verktyg och samt drama som kommunikationsverktyg då man behandlar litteratur och aktuella teman. - Eleven får möjlighet att medverka i kulturproduktioner i skolan och i planeringen av dessa.	K1, K2, K4, K7	Förmåga att använda mångsidiga retoriska uttrycksmedel	För goda kunskaper/vitsordet 8: Eleven kan ge uttryck för sina idéer och tankar i grupp, kan hålla en kort förberedd presentation eller ett diskussionsinlägg och deltar i dramaverksamhet. För godkänt/vitsord 5: Eleven kan hålla en kort förberedd presentation eller ett diskussionsinlägg i grupp.
M4 sporra eleven att stärka sitt självförtroende som kommunikatör och viljan och förmågan att delta i olika typer av kommunikationssituationer, även multimediala		K1, K2, K3, K4	Hur eleven utvecklat sina kommunikationsfärdigheter	För goda kunskaper/vitsordet 8: Eleven kan ta emot och ge respons på sin egen och andras kommunikation. För godkänt/vitsord 5: Eleven kan ta emot respons på sin egen kommunikation och med stöd ge respons på andras kommunikation.

Mål för undervisning **Att tolka texter**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M5 stödja eleven i att vidareutveckla sin grundläggande läsfärdighet till ett flytande läsande, utveckla strategier för läsförståelse samt stödja eleven i att observera och utvärdera sitt eget läsande	- Eleven lär sig att tillämpa lässtrategier och kognitiva strategier (tankestrategier) som är lämpliga för olika situationer. - Eleven övar sig att läsa flytande olika slag av texter, såsom skönlitteratur, faktatexter och medietexter som kombinerar ord och bild. - Eleven observerar och utvärderar sin egen läsfärdighet.	K1, K4, K5	Förmåga att använda grundläggande strategier för läsförståelse	För goda kunskaper/vitsordet 8: Eleven läser många olika slag av texter flytande, använder sig av grundläggande lässtrategier samt iakttar och utvärderar sin egen läsfärdighet. För godkänt/vitsord 5: Eleven läser några olika slag av texter och använder sig av några olika lässtrategier. Eleven kan med stöd utvärdera sin egen läsfärdighet.
M6 stödja eleven i att utveckla elevens färdighet att analysera, tolka och utvärdera texter av flera olika slag, bredda elevens ord- och begreppsförråd samt stödja tänkandet	- Eleven fördjupar sin textanalytiska förmåga genom att laborera med och jämföra många olika slags texter. - Eleven komprimerar textinnehåll och återger centralt innehåll med egna ord. - Eleven övar sig att förklara, jämföra och reflektera över ord, synonymer, metaforer, ordspråk, talesätt och olika begrepp. - Eleven lär sig att identifiera de typiska språkliga och textuella dragen i berättande, beskrivande, instruerande och argumenterande texter, tex läsecirkel. - Eleven tolkar och laborerar med texter och klassificerar ord enligt form och innehåll (ordklasser: substantiv, adjektiv, verb och pronomen, räkneord och prepositioner).	K1, K2, K4, K5	Läsförståelse och textanalytisk förmåga	För goda kunskaper/vitsordet 8: Eleven känner igen vissa typiska språkliga och textuella drag i berättande, beskrivande, instruerande och enkla argumenterande texter. Eleven kan använda textanalys för att utveckla sitt ord- och begreppsförråd. För godkänt/vitsord 5: Eleven känner igen vissa typiska språkliga drag i berättande, och beskrivande texter. Eleven har utvecklat sitt ord- och begreppsförråd.
M7 handleda eleven i att söka information, använda många olika slag av informationskällor och bedöma informationens tillförlitlighet	- Eleven söker information i olika källor och skaffar sig kunskaper genom att läsa. - Eleven använder skolbiblioteket och andra bibliotekstjänster. - Eleven bekantar sig med källkritik.	K1, K4, K5	Färdighet i informationssökning och källkritik	För goda kunskaper/vitsordet 8: Eleven använder olika medier och textmiljöer samt lämpliga strategier vid informationssökning och kan i någon mån bedöma källors tillförlitlighet.

	- Eleven övar sig att göra källhänvisningar.			För godkänt/vitsord 5: Eleven kan med stöd använda lämpliga strategier vid informationssökning.
M8 stödja eleven i att öka sin litteraturkunskap och att utveckla sitt intresse för barn- och ungdomslitteratur och medietexter samt ge möjlighet till positiva läsupplevelser som eleven kan dela med sig av bland annat i multimediala miljöer	- Eleven utvärderar sin läsförståelse och vidgar sina kunskaper genom texter de läser. - Eleven läser och lyssnar till barn- och ungdomslitteratur som eleven själv är med och väljer. - Eleven benämner och bekantar sig med olika textgenrer. - Eleven övar sig att använda nya begrepp; berättare, motiv och tematik när den tolkar skönlitteratur och gör bokpresentationer. - Eleven handleds i att förklara, jämföra och reflektera över innebörden i ord och begrepp.	K1, K4, K5	Kunskap om litteratur och texter för barn och unga och förmåga att dela med sig av sina läsupplevelser	För goda kunskaper/vitsordet 8: Eleven känner i någon mån till barn- och ungdomslitteratur, medietexter och andra texter och kan dela med sig av sina läserfarenheter, även i multimediala miljöer. För godkänt/vitsord 5: Eleven känner i någon mån till barn- och ungdomslitteratur. Eleven kan med stöd dela med sig av sina läserfarenheter.

Mål för undervisning **Att producera texter**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M9 uppmuntra eleven att uttrycka upplevelser, tankar och åsikter och stärka elevens positiva bild av sig själv som textproducent	- Eleven producerar både fiktiva texter och faktatexter multimodalt, utgående från egna upplevelser, tankar, iakttagelser och från andras texter. - Eleven reflekterar över skrivandets idé och hur texters syften syns i de språkliga val som görs.	K1, K2, K4, K7	Förmåga att uttrycka tankar och erfarenheter	För goda kunskaper/vitsordet 8: Eleven uttrycker sina erfarenheter och tankar med hjälp av texter. För godkänt/vitsord 5: Eleven kan med stöd skriftligt uttrycka sina erfarenheter och tankar.
M10 uppmuntra och handleda eleven i att återge och redogöra för sina tankar och att öva sig att producera berättande, beskrivande, instruerande och enkla argumenterande texter, även i multimediala lärmiljöer	- Eleven undersöker språkliga drag och textuppbyggnad i olika texter och lär sig att använda rubriker, textstrukturer och styckeindelning i berättande, beskrivande, instruerande och enkla argumenterande texter som den själv producerar. - Eleven undersöker valet av ordval, uttryck och ordföljd i relation till textens betydelse.	K1, K4, K5, K7	Förmåga att verbalisera sina tankar och använda olika textgenrer	För goda kunskaper/vitsordet 8: Eleven kan med hjälp av handledning använda sig av det språk som är typiskt för berättande, beskrivande och enkla argumenterande texter. Eleven behärskar styckeindelning och rubriksättning och kan reflektera över sina ordval. För godkänt/vitsord 5: Eleven behärskar rubriksättning. Eleven kan med stöd använda sig av det

				språk som är typiskt för berättande texter.

Modersmål och litteratur åk 6 (sida 4/5)

M11 stödja eleven att vidareutveckla sin förmåga att skriva flytande för hand och digitalt och stärka färdigheterna i rättstavning och de grundläggande strukturerna i skriftspråket	- Eleven skriver textade bokstäver för hand och övar sig att skriva obehindrat digitalt. - Eleven utvecklar sin medvetenhet om språkets uppbyggnad genom övningar i språkanalys av de texter som han/hon själv skriver. - Eleven undersöker tillsammans språkstrukturer och meningsbyggnad: stavningsregler, skiljetecken, ordklasser och böjningsformer. - Eleven lär sig skilja mellan skriftspråkliga och talspråkliga uttryckssätt och att känna igen huvudsats och bisats och de centrala satsdelarna (subjekt och predikat, objekt, predikatsfyllnad) i en sats och att använda denna kunskap då han/hon producerar texter. - Eleven jämför språkliga element i svenska språket med andra språk som är bekanta för eleven.	K1, K4, K5	Skrivfärdighet och grundläggande kunskap om menings- och satsbyggnad	För goda kunskaper/vitsordet 8: Eleven skriver flytande och läsligt för hand och har den digitala kompetens som skolarbetet kräver, känner till normerna för grundläggande rättstavning och skriftspråkets strukturer och kan använda dem vid textproduktion. För godkänt/vitsord 5: Eleven har den digitala kompetens som skolarbetet kräver. Eleven kan skriva korrekta meningar.
M12 sporra eleven att lära sig textproduktionsprocesser och förmåga att utvärdera sina egna texter, erbjuda möjligheter att ta emot och ge konstruktiv respons samt lära eleven att ta hänsyn till textmottagaren och att tillämpa etiska regler, sekretess och normer för upphovsrätt på internet	- Eleven övar sig att producera texter steg för steg från idé till planering, utkast, skrivande, respons, bearbetning, finslipning och publicering (processkrivning). - Eleven övar sig att ge och ta emot respons både individuellt och tillsammans med andra. - Eleven anger sina källor samt känner till sekretess och normerna för upphovsrätt på internet.	K2, K4, K5, K6	Förmåga att strukturera texter och kommunicera på ett etiskt lämpligt sätt	För goda kunskaper/vitsordet 8: Eleven känner till och kan beskriva grundläggande textproduktionsprocesser, kan utvärdera sina egna texter, producera texter stegvis både individuellt och tillsammans med andra och kan ge och ta emot respons. Eleven kan ange sina källor samt känner till normerna för upphovsrätt på nätet. För godkänt/vitsord 5: Eleven kan med stöd producera texter stegvis. Eleven kan med stöd ange källor samt känner till normerna för upphovsrätt på nätet.

Modersmål och litteratur åk 6 (sida 2/5)

Mål för undervisning **Att förstå språk, litteratur och kultur**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M13 stödja eleven i att utveckla språklig medvetenhet, väcka elevens intresse för att undersöka språket och dess olika varianter samt ge eleven möjligheter att använda begrepp som beskriver språket och språkliga strukturer	- Eleven undersöker språkets variation enligt situation och textinnehåll och funderar över olika betydelser i ord, texter och talesätt. - Eleven undersöker relationer mellan texter i multimodala sammanhang. - Eleven använder sin språkliga kompetens.	K1, K2, K4	Förmåga att göra en språkanalys och behärska språkliga begrepp	För goda kunskaper/vitsordet 8: Eleven kan göra iakttagelser om språkliga drag i texter och använder sig av språkanalytiska begrepp vid muntlig och skriftlig textanalys. För godkänt/vitsord 5: Eleven kan med stöd göra muntlig eller skriftlig textanalys.
M14 sporra eleven att vidga sin textvärld och läsa litteratur som är riktad till barn och unga och uppmuntra eleven att läsa och reflektera kring sina läsupplevelser samt att aktivt använda sig av bibliotek	- Eleven diskuterar, tolkar, reflekterar och bearbetar teman och frågor som litteraturläsningen väcker. - Eleven bekantar sig med klassiker inom världslitteraturen. - Eleven uppmuntras till att aktivt och mångsidigt använda bibliotekstjänster, hitta intressant läsning och att läsa och skriva på fritiden.	K2, K4, K5, K7	Litteraturkunskap	För goda kunskaper/vitsordet 8: Eleven läser de barn- och ungdomsböcker man har kommit överens om och diskuterar och delar med sig av sina läsupplevelser. För godkänt/vitsord 5: Eleven läser någon barn- och ungdomsbok man har kommit överens om.
M15 stärka elevens språkliga och kulturella identitet(er), handleda eleven att lära känna och värdesätta olika kulturer och språk, väcka elevens intresse för de nordiska grannspråken och erbjuda eleven möjlighet att bekanta sig med ett mångsidigt medie- och kulturutbud och att själv medverka i kulturproduktioner	- Eleven läser finländsk, svensk, nordisk och annan internationell barn- och ungdomslitteratur inom olika genrer. - Eleven bekantar sig med övriga språk och kulturer i Finland och med de nordiska grannspråken och nordisk kultur. - Eleven möter moderna kulturformer som berör barnens värld. - Eleven reflekterar över olika mediekulturella uttryck och diskuterar mediernas roll i sin vardag - Det lokala kultur- och medieutbudet, till exempel bibliotek, film, teater och muséer utnyttjas i undervisningen. - Eleven planerar och medverkar i egna framträdanden.	K2, K4, K6, K7	Kunskap om kultur och förmåga att reflektera över språklig och kulturell identitet	För goda kunskaper/vitsordet 8: Eleven har kunskap om sin egen och andras språk och kultur och kan beskriva och reflektera över likheter och skillnader mellan olika språk och kulturer. Eleven medverkar i och planerar egna framträdanden. För godkänt/vitsord 5: Eleven har kunskap om sitt eget språk och sin egen kultur. Eleven kan med stöd beskriva och reflektera över likheter och skillnader mellan olika språk och kulturer.

Modersmål och litteratur åk 7-9

I årskurserna 7–9 har undervisningen i modersmål och litteratur som uppdrag att utveckla elevernas språkliga och kulturella färdigheter i multimediala kommunikationsmiljöer. Eleverna handleds att ta del av olika kommunikationssituationer och multimediala miljöer så att de lär känna sitt sätt att kommunicera och själva kan bidra till ett positivt kommunikationsklimat. Undervisningens uppdrag är att främja elevernas utveckling till aktiva och delaktiga medborgare som kan motivera sina synpunkter och påverka sitt eget liv och det omgivande samhället med hjälp av olika kommunikationsmedel. Valet av texter i undervisningen ska gå i riktning mot samhällsorienterande texter och texter som används i studie- och arbetslivet. Eleverna ska lära sig att behärska standardspråkets normer i tal och skrift samt att använda ett för situationen lämpligt språk. Färdigheten att analysera och tolka litteratur fördjupas. Eleverna uppmanas att läsa litteratur och fördjupa sitt läsintresse och de ska ges möjlighet till läsupplevelser.

Svenska och litteratur

I årskurserna 7-9 är det speciella uppdraget för undervisningen att stödja eleverna i att utveckla allt mer mångsidig kompetens i att lära sig och kommunicera och att utveckla en bredare kompetens i multilitteracitet. Eleverna utvecklar och breddar sin språkliga medvetenhet, sin textvärld och sin kulturella kompetens. Inom undervisningen handleder man eleverna att anpassa sitt språkbruk till situationen och att uttrycka sig och kommunicera i olika kontexter. Även språkliga och kommunikativa färdigheter som behövs i de fortsatta studierna och i arbetslivet ligger i fokus. Inom litteraturundervisningen sporrar man eleverna till mångsidiga läsupplevelser.

Centralt innehåll som anknyter till målen för modersmål och litteratur i åk 7-9

I1 Att kommunicera

I2 Att tolka texter

I3 Att producera texter

I4 Att förstå språk, litteratur och kultur

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i modersmål och litteratur i årskurs 7–9

Handledning, differentiering och stöd i modersmål och litteratur i årskurs 7–9

Bedömning av elevens lärande i modersmål och litteratur i årskurs 7–9

Modersmål och litteratur åk 7 (sida 1/5)

Mål för undervisning **Att kommunicera**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M1 handleda eleven att utveckla sin förmåga att kommunicera målinriktat, etiskt och på ett konstruktivt sätt i olika kommunikationsmiljöer	- Eleven stärker sina färdigheter i att fungera i olika slag av kommunikationssituationer, även utanför skolan. - Eleven tränar sig i att lyssna och tala genom att utbyta idéer och övar sig i att motivera sina åsikter. - Eleven utvecklar sin förmåga att uttrycka sig genom drama. - Eleven övar sig i att hålla förberedda muntliga anföranden och presentationer. - Eleven övar sig även att utvärdera sina egna kommunikativa färdigheter och analysera vilka färdigheter som bör utvecklas.	K2, K3, K6, K7	Förmåga att kommunicera i olika kommunikationsmiljöer	För goda kunskaper/vitsordet 8: Eleven kan uttrycka sina tankar och åsikter i kommunikationssituationer samt motivera sina åsikter. För godkänt/vitsord 5: Eleven kan uttrycka sig och med stöd motivera sina åsikter i en kommunikationsmiljö.
M2 uppmuntra eleven att utveckla sin förmåga att kommunicera i grupp och utveckla förmågan att motivera sina åsikter		K1, K2, K3, K7	Förmåga att beakta andra i en kommunikationssituation	För goda kunskaper/vitsordet 8: Eleven kan använda sig av sin röst och kan rikta sitt budskap och ta kontakt i olika kommunikationssituationer samt modifiera sin kommunikation efter behov och ta andra i beaktande. För godkänt/vitsord 5: Eleven kan uttrycka sig i grupp, vänta på sin tur och lyssna till andra.
M3 stödja eleven i att utveckla sin förmåga att uttrycka sig i olika slag av kommunikationssituationer, även genom drama		K1, K2, K3, K7	Förmåga att uttrycka sig med retoriska hjälpmedel och i liten skala uppträda inför publik	För goda kunskaper/vitsordet 8: Eleven kan ge uttryck för sina idéer och tankar, kan hålla en förberedd presentation eller ett diskussionsinlägg och deltar i dramaövningar. För godkänt/vitsord 5: Eleven kan förbereda och hålla en kort presentation, samt i någon mån delta i dramaövningar.
M4 uppmuntra eleven att vidareutveckla sina kommunikativa färdigheter så att hen lär sig observera sin egen kommunikation och identifiera sina styrkor och svagheter i olika kommunikationsmiljöer, även multimediala		K1, K2, K6, K7	Förmåga att utveckla sina kommunikativa färdigheter	För goda kunskaper/vitsordet 8: Eleven kan ta emot och ge respons på sin egen och andras kommunikation samt analysera vilka färdigheter som behöver utvecklas. För godkänt/vitsord 5: Eleven kan i någon mån ta emot och ge respons på sin egen och andras kommunikation.

Modersmål och litteratur åk 7 (sida 2/5)

Mål för undervisning **Att tolka texter**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M5 handleda eleven i att utveckla de lässtrategier och metakognitiva färdigheter som behövs för att läsa, förstå, tolka och analysera texter och för att utvärdera sin läsfärdighet och bli medveten om hur den behöver utvecklas	Elevens texttolkningsförmåga fördjupas genom att hen läser, analyserar och tolkar fiktiva texter och enklare faktatexter i olika former: litteratur, faktatexter och texter i tryckta och elektroniska medier. Eleven funderar över texters olika syften och mottagare och får öva sig att ställa frågor till de texter de arbetar med. Eleven fördjupar sin läsförståelse genom att förutspå en texts innehåll och sammanfatta det centrala i en text. Eleven iakttar även sin egen läsutveckling. Då eleven läser litteratur övar hen sig att reflektera över sina egna livserfarenheter i relation till det lästa samt analyserar sina läsupplevelser. Eleven övar sig att analysera och tolka litteratur och lär sig använda nya begrepp för detta. Eleven analyserar även texter som kombinerar bild, ljud och text och uttryckssätten i sådana texter. Eleven bekantar sig med informations-sökningens olika faser, med	K1, K2, K4	Förmåga att använda grundläggande strategier för läsförståelse Läsförståelse och textanalytisk förmåga Färdighet i informationssökning och källkritik Kunskap i litteratur och texter för unga och förmåga att dela med sig av sina läsupplevelser	För goda kunskaper/vitsordet 8: Eleven använder sig av lässtrategier samt iakttar och utvärderar sin egen läsfärdighet. För godkänt/vitsord 5: Eleven kan med stöd iaktta och utvärdera sin läsfärdighet. Eleven övar på att utvecklas som läsare.
M6 erbjuda eleven olika möjligheter att välja, använda, analysera och tolka olika slag av skönlitterära texter och enklare faktatexter		K1, K2, K4, K5		För goda kunskaper/vitsordet 8: Eleven känner igen typiska språkliga och textuella drag i berättande, beskrivande, instruerande och enkla argumenterande texter. För godkänt/vitsord 5: Eleven ser skillnader mellan olika slag av texter.
M7 handleda eleven i att utveckla analytisk läsfärdighet, förmåga att analysera och tolka texter samt befästa och bredda ord- och begreppsförrådet		K1, K2, K4		För goda kunskaper/vitsordet 8: Eleven kan granska texter, känner igen olika textgenrer och förstår att olika texter har olika upphov och syften. För godkänt/vitsord 5: Eleven känner igen några textgenrer och förstår syftet med dem.
M8 sporra eleven att utveckla sin förmåga att utnyttja olika källor för att få information		K2, K4, K5, K6		För goda kunskaper/vitsordet 8: Eleven använder olika medier och textmiljöer samt olika strategier vid informationssökning och kan bedöma källors tillförlitlighet. För godkänt/vitsord 5: Eleven kan hitta några källor och med stöd avgöra deras tillförlitlighet.

	olika informationskällor och hur man bedömer tillförlitligheten hos olika källor.			
M9 väcka elevens intresse för nya slag av fiktiva texter och litteratur, bredda elevens erfarenheter av att lyssna till och läsa texter samt bearbeta dessa och samtidigt fördjupa elevens förståelse av fiktion		K1, K2, K4, K5		För goda kunskaper/vitsordet 8: Eleven kan tolka fiktiva texter och använda några centrala textanalytiska begrepp. Eleven läser flera böcker och delar med sig av sina läserfarenheter. För godkänt/vitsord 5: Eleven läser minst en bok och kan med stöd göra en enkel tolkning av den.

Mål för undervisning **Att producera texter**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M10 uppmuntra eleven att uttrycka sina åsikter genom att skriva och på annat sätt producera olika slag av texter, även multimodala samt stödja eleven i att definiera sina styrkor och utvecklingsbehov som textproducent	- Eleven producerar fiktiva och icke-fiktiva texter i olika former: språkliga, visuella, audiovisuella texter och webbtexter. - Eleven övar sig att producera texter steg för steg och att ge och ta emot respons i olika skeden av textproduktionsprocessen. - Eleven studerar textuella, språkliga och visuella drag som är typiska för berättande och beskrivande texter och utnyttjar denna kunskap då de producerar egna texter. - Eleven lär att ta emot och ge respons under olika faser av textproduktionen. - Eleverna fördjupar även sina kunskaper om standardskriftspråket. - Eleven lär sig identifiera stycken, menings- och satsstrukturer. - Eleven undersöker olika tidsformer och	K2, K4, K5, K7	Förmåga att uttrycka tankar och erfarenheter och producera olika slag av texter (multilitteracitet)	För goda kunskaper/vitsordet 8: Eleven producerar under handledning texter som är nya för eleven och testar olika metoder att producera texter. För godkänt/vitsord 5: Eleven producerar med hjälp av handledning någon ny texttyp, samt klarar av att uttrycka sin åsikt i text.
M11 erbjuda eleven möjligheter att producera berättande och beskrivande texter även i multimediala miljöer		K2, K4, K5	Förmåga att verbalisera sina tankar och använda olika använda olika textgenrer	För goda kunskaper/vitsordet 8: Eleven kan med hjälp av handledning producera berättande och beskrivande texter. För godkänt/vitsord 5: Eleven kan med handledning producera kortare berättande och beskrivande texter.
M12 stödja eleven i att utveckla sina textproduktions-processer och erbjuda eleven möjligheter att producera text tillsammans med andra, uppmuntra eleven att stärka för-		K2, K4, K5, K6	Förmåga att strukturera texter och kommunicera på ett etiskt lämpligt sätt	För goda kunskaper/vitsordet 8: Eleven känner till och kan beskriva grundläggande textproduktionsprocesser, kan utvärdera sina egna texter, producera texter stegvis både individuellt och tillsammans med andra och kan ge och ta emot respons.

mågan att ge och ta emot respons samt hjälpa eleven att utvärdera sig själv som textproducent	laborerar med dessa i sina egna texter. - Eleven bekantar sig med förkortningar, främmande ord och sifferuttryck och lär sig använda alla dessa kännetecken då de skapar egna texter. - Eleven förbättrar sin förmåga att producera texter som behövs i studierna, såsom att referera, göra sammandrag och anteckningar och att använda källor och källhänvisningar i sina egna texter och hen lär sig även om upphovsrätt och etisk webbkommunikation.			För godkänt/vitsord 5: Eleven kan med handledning bearbeta egen text. Eleven kan också producera text tillsammans med andra.
M13 handleda eleven att utveckla sin skrivfärdighet och digitala kompetens och fördjupa sin förståelse för skrivandet som kommunikationsform, bidra till kunskap om skriftspråkets konventioner och på så sätt bidra till att stärka elevens kompetens i standardspråket		K2, K4, K5, K6	Skrivkompetens och förmåga att tillämpa skriftspråkets konventioner	För goda kunskaper/vitsordet 8: Eleven känner till skriftspråkets grundläggande strukturer och det skrivna standard-språkets normer och kan använda dessa vid produktion och bearbetning av sina texter. Eleven skriver flytande för hand och digitalt.
				För godkänt/vitsord 5: Eleven övar sig i att skriva texter i enlighet med skrivet standardspråk. Eleven skriver för hand och digitalt.
M14 erbjuda eleven tillfälle att träna sin förmåga att söka och använda information och att använda sig av olika källor samt göra källhänvisningar i sin egen text och följa upphovsrättsliga regler		K2, K4, K5, K7	Förmåga att använda och presentera information och tillämpa upphovsrättsliga normer (etiska normer för kommunikation)	För goda kunskaper/vitsordet 8: Eleven kan i sina texter använda information av olika slag. Elever kan göra anteckningar, komprimera information och använda olika källor i sina egna texter samt uppge dessa. Eleven kan tillämpa de grundläggande normerna för upphovsrätt och ange sina källor.
				För godkänt/vitsord 5: Eleven kan i text använda någon källa. Eleven övar sig i att göra anteckningar, samt i att sammanfatta och ange olika källor. Eleven känner till de grundläggande normerna för upphovsrätt.

Modersmål och litteratur åk 7 (sida 5/5)

Mål för undervisning **Att förstå språk, litteratur och kultur**	Centralt Innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M15 stödja elevens möjlighet att fördjupa sin språkliga medvetenhet och stödja eleven i att känna igen språkets strukturer	- Eleven använder och analyserar språkliga strukturer, kulturella fenomen samt litteratur inom olika genrer och medier i en mångkulturell omvärld. - Eleven tolkar texter och deras språkliga uppbyggnad och betydelser. - Eleven fördjupar sina kunskaper om det skrivna standardspråket. - Eleven bekantar sig med kulturbegreppet och med folklore, muntlig tradition och olika slag av mediekultur. - Eleven läser ungdomsböcker. - Eleven övar sig i att analysera och tolka litteratur. - Eleven uppmuntras att använda biblio-tekstjänster både aktivt och mångsidigt.	K1, K2, K4	Förmåga att göra en språkanalys och behärska språkliga begrepp	För goda kunskaper/vitsordet 8: Eleven kan beskriva språkliga särdrag i texter samt beskriva skillnader mellan olika språkliga varianter. För godkänt/vitsord 5: Eleven kan se språkliga särdrag i texter och uppfatta skillnader mellan olika språkliga varianter.
M16 handleda eleven i att öka sin litteratur- och kulturkunskap, bidra till att eleven lär känna olika litterära genrer samt ge eleven möjlighet att reflektera över litteraturens och kulturens betydelse både i sitt eget liv och i en mångkulturell omvärld		K1, K2, K4	Litteraturkunskap	För goda kunskaper/vitsordet 8: Eleven känner till några av litteraturens huvudgenrer och eleven har läst de böcker som man har avtalat om inom ämnet. För godkänt/vitsord 5: Eleven har läst de böcker som man har avtalat om inom ämnet.
M17 bidra till att eleven lär känna svenska språket samt sporra eleven att aktivt producera och konsumera kultur i olika former		K2, K4, K6, K7	Kunskap om kultur och förmåga att reflektera över språklig och kulturell identitet	För goda kunskaper/vitsordet 8: Eleven har insikt i kulturell mångfald och kan beskriva sina egna kulturella erfarenheter. Eleven förstår språkets och modersmålet(n)s innebörd för en individ. För godkänt/vitsord 5: Eleven har insikt i kulturell mångfald och kan berätta om egna kulturella erfarenheter.

Modersmål och litteratur åk 8 (sida 1/5)

Mål för undervisning **Att kommunicera**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/ vitsordet 8
M1 handleda eleven att utveckla sin förmåga att kommunicera målinriktat, ändamålsenligt, etiskt och på ett konstruktivt sätt i olika kommunikationsmiljöer	- Eleven stärker sina färdigheter i att fungera i olika slag av kommunikationssituationer, även utanför skolan. - Eleven ökar sin medvetenhet om betydelsen av sina egna och andras kommunikativa val.	K2, K3, K6, K7	Förmåga att kommunicera i olika slag av kommunikations-miljöer	För goda kunskaper/vitsordet 8: Eleven kan kommunicera målinriktat i olika slag av kommunikationsmiljöer och -situationer. För godkänt/vitsord 5: Eleven kan kommunicera i olika miljöer och situationer och övar sig i att göra det målinriktat.
M2 uppmuntra eleven att utveckla sin förmåga att kommunicera i grupp och utveckla förmågan att motivera sina åsikter	- Eleven tränar sig i att lyssna och tala genom att utbyta idéer och övar sig i att motivera sina åsikter och analysera sina styrkor och utvecklingsområden som kommunikatörer. - Eleven bekantar sig också med teatern som konstform och med teaterns uttrycksmedel genom dramaövningar. - Eleven övar sig i att hålla förberedda muntliga anföranden och presentationer och att åskådliggöra det de vill kommunicera. - Eleven övar sig att utvärdera sina egna kommunikativa färdigheter och analysera vilka färdigheter som bör utvecklas.	K1, K2, K3, K7	Förmåga att kommunicera i grupp	För goda kunskaper/vitsordet 8: Eleven kan uttrycka sina åsikter och motivera dem, beaktar andras åsikter och samarbetar med andra i kommunikationssituationer. Eleven kan uttrycka sig såsom situationen och ändamålet kräver. För godkänt/vitsord 5: Eleven kan uttrycka åsikter och med handledning motivera dem. Eleven samarbetar i någon mån med och lyssnar på andra. Eleven kan med stöd anpassa sitt uttryckssätt till situationen.
M3 stödja eleven i att bredda sin förmåga att uttrycka sig i olika slag av kommunikationssituationer, även genom drama		K1, K2, K3, K7	Förmåga att uttrycka sig med retoriska hjälpmedel och uppträda inför publik	För goda kunskaper/vitsordet 8: Eleven kan framföra både ett spontant och ett förberett anförande eller diskussionsinlägg och ta hänsyn till sin publik samt delta i dramaövningar. För godkänt/vitsord 5: Eleven kan hålla ett kortare anförande och kan delta i dramaövningar.
M4 uppmuntra eleven att vidareutveckla sina kommunikativa färdigheter så att hen lär sig observera sin egen kommunikation och identifiera sina styrkor och svagheter i olika kommunikationsmiljöer, även multimediala		K1, K2, K6, K7	Förmåga att utveckla sina kommunikativa färdigheter	För goda kunskaper/vitsordet 8: Eleven kan utvärdera sin kommunikativa kompetens och vet vilka områden som behöver utvecklas. För godkänt/vitsord 5: Eleven kan diskutera sin kommunikation och med stöd hitta åtminstone något utvecklingsområde.

Modersmål och litteratur åk 8 (sida 2/5)

Mål för undervisning **Att tolka texter**	Centralt Innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M5 handleda eleven i att utveckla de lässtrategier och metakognitiva färdigheter som behövs för att läsa, förstå, tolka och analysera texter och för att utvärdera sin läsfärdighet och bli medveten om hur den behöver utvecklas	- Elevens texttolkningsförmåga fördjupas genom att hen läser, analyserar och tolkar fiktiva texter och faktatexter i olika former: litteratur, faktatexter och texter i tryckta, elektroniska och audiovisuella medier. - Eleven funderar över texters olika syften och mottagare och får öva sig att ställa frågor till de texter de arbetar med. - Eleven fördjupar sin läsförståelse genom att förutspå en texts innehåll, sammanfatta det centrala i en text, dra slutsatser och formulera frågor utifrån en text, omformulera texter och ställa ny information i relation till sin tidigare kunskap. - Eleven iakttar även sin egen läsutveckling. - Eleven får övning att skilja mellan åsikter och fakta. - Eleven reflekterar över texters syfte och målgrupp och ställer läsarkritiska frågor till texterna. - Då eleven läser litteratur reflekterar hen över sina egna livserfarenheter i relation till det de läst och analyserar sina läsupplevelser. - Eleven vidgar sitt läsande från ungdomslitteratur till allmän litteratur, både fiktion och fakta. - Eleven analyserar även texter som kombinerar bild, ljud och text och uttryckssätten i sådana texter. - Eleven övar sig att analysera och tolka litteratur och lär sig använda nya begrepp för detta. - Eleven lär sig om symboler och bildspråk och	K1, K2, K4	Behärskande av lässtrategier	För goda kunskaper/vitsordet 8: Eleven kan använda sig av lässtrategier. Eleven kan utvärdera sin egen läskunnighet. För godkänt/vitsord 5: Eleven tränar lässtrategier och kan diskutera hur väl de fungerar.
M6 erbjuda eleven många olika möjligheter att välja, använda, analysera och tolka många olika slag av skönlitterära, fakta- och medietexter och därvid använda lämpliga begrepp		K1, K2, K4, K5	Multilitteracitetskompetens och förmåga att bredda sin textvärld	För goda kunskaper/vitsordet 8: Eleven kan i någon mån bruka och analysera olika slag av texter också sådana typer av texter som är obekanta för eleven samt använda några analytiska begrepp. För godkänt/vitsord 5: Eleven läser olika texttyper och kan med stöd diskutera dem.
M7 handleda eleven i att utveckla analytisk och kritisk läsfärdighet, förmåga att analysera och tolka texter samt befästa och bredda ord- och begreppsförrådet		K1, K2, K4	Förmåga att analysera och tolka texter	För goda kunskaper/vitsordet 8: Eleven kan granska texter kritiskt, känner igen olika textgenrer och förstår att olika texter har olika upphov och syften. För godkänt/vitsord 5: Eleven uppfattar skillnader mellan centrala texttyper och förstår att olika texter har olika upphov och syften.
M8 sporra eleven att utveckla sin förmåga att utnyttja flera olika källor för att få information och att använda denna information på ett ändamålsenligt sätt		K2, K4, K5, K6	Färdighet i informationssökning och källkritik	För goda kunskaper/vitsordet 8: Eleven vet var och hur man kan söka information. Eleven kan värdera vilken information som är användbar och avgöra vilka källor som är tillförlitliga. För godkänt/vitsord 5: Eleven kan söka information och med stöd värdera källors användbarhet och tillförlitlighet.

	fördjupar sin kännedom om berättarteknik. - Eleven bekantar sig med informationssökningens olika faser, med olika informationskällor och hur man bedömer tillförlitligheten hos olika källor.			
M9 väcka elevens intresse för nya slag av fiktiva texter och litteratur, bredda elevens erfarenheter av att lyssna till och läsa texter samt bearbeta dessa och samtidigt fördjupa elevens förståelse av fiktion		K1, K2, K4, K5	Förmåga att analysera och tolka fiktiva texter samt ge uttryck för sin läserfarenhet	För goda kunskaper/vitsordet 8: Eleven kan tolka fiktiva texter och använda centrala textanalytiska begrepp. Eleven läser flera böcker och delar med sig av sina läserfarenheter. För godkänt/vitsord 5: Eleven kan diskutera fiktiva texter och läser åtminstone någon bok i sin helhet.

Mål för undervisning **Att producera texter**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M10 uppmuntra eleven att uttrycka sina åsikter genom att skriva och på annat sätt producera många olika slag av texter, även multimodala samt stödja eleven i att definiera sina styrkor och utvecklingsbehov som textproducent	- Eleverna producerar fiktiva och icke-fiktiva texter i olika former: språkliga, visuella, audiovisuella och webbtexter. - Eleven övar sig att producera texter steg för steg och att ge och ta emot respons i olika skeden av textproduktionsprocessen. - Eleven övar sig i att avgöra syftet med olika texter och att använda kriterier för att bedöma texter.	K2, K4, K5, K7	Förmåga att uttrycka tankar och producera olika slag av texter (multilitteracitet) och bredda sin textvärld	För goda kunskaper/vitsordet 8: Eleven producerar under handledning texter som är nya för eleven och testar olika metoder att producera texter för att uttrycka sina åsikter. För godkänt/vitsord 5: Eleven producerar med handledning någon ny texttyp, samt klarar av att uttrycka sin åsikt i text.
M11 erbjuda eleven möjligheter att producera berättande, beskrivande, instruerande och förklarande texter, även i multimediala miljöer och att välja det uttryckssätt som är lämpligast för ifrågavarande textgenre och situation	- Eleven studerar textuella, språkliga och visuella drag som är typiska för berättande, beskrivande, instruerande och förklarande texter och utnyttjar denna kunskap då de producerar egna texter. - Eleven lär sig anpassa textinnehållet och språket i sina texter för olika syften och målgrupper och att ta emot och ge respons under	K2, K4, K5	Kunskap om och förmåga att använda textgenrer	För goda kunskaper/vitsordet 8: Eleven kan med hjälp av handledning producera berättande, beskrivande, instruerande och förklarande texter. För godkänt/vitsord 5: Eleven kan med hjälp av handledning producera korta berättande, beskrivande, instruerande och förklarande texter.

M12 stödja eleven i att utveckla sina textproduktionsprocesser och erbjuda eleven möjligheter att producera text tillsammans med andra, uppmuntra eleven att stärka förmågan att ge och ta emot respons samt hjälpa eleven att utvärdera sig själv som textproducent	olika faser av textproduktionen. - Eleven undersöker olika element i skriftspråket och de övar sig i att dra nytta av denna kunskap då de producerar egna texter. - Eleverna fördjupar även sina kunskaper om standardskriftspråket. - Eleven lär sig menings- och satsstrukturer, att undersöka olika sätt att uttrycka förhållanden mellan företeelser samt att känna igen olika register och stildrag. - Eleven förbättrar sin förmåga att producera texter som behövs i studierna, såsom att referera, göra sammandrag och anteckningar och att använda källor och källhänvisningar i sina egna texter och de lär sig även om upphovsrätt och etisk webbkommunikation.	K2, K4, K5, K6	Kunskap om och förmåga att använda textproduktionsprocesser	För goda kunskaper/vitsordet 8: Eleven kan arbeta med textproduktion både individuellt och i grupp. Eleven kan ge och ta emot respons på sina texter och kan utvärdera sina egna färdigheter i textproduktion. För godkänt/vitsord 5: Eleven kan i diskussion ge och ta emot respons på texter.
M13 handleda eleven att utveckla sin skrivfärdighet och digitala kompetens och fördjupa sin förståelse för skrivandet som kommunikationsform, bidra till kunskap om skriftspråkets konventioner och på så sätt bidra till att stärka elevens kompetens i standardspråket		K2, K4, K5, K6	Skrivkompetens och förmåga att tillämpa skriftspråkets konventioner	För goda kunskaper/vitsordet 8: Eleven behärskar skriftspråkets grundläggande strukturer och det skrivna standardspråkets normer och kan använda dessa vid produktion och bearbetning av sina texter. Eleven skriver flytande för hand och digitalt. För godkänt/vitsord 5: Eleven övar sig i det skrivna standardspråkets normer både för hand och digitalt.
M14 erbjuda eleven tillfälle att träna sin förmåga att söka, bedöma och använda information och att använda sig av flera olika källor samt göra källhänvisningar i sin egen text och följa upphovsrättsliga regler		K2, K4 K5, K7	Förmågan att använda och presentera information och tillämpa upphovsrättsliga normer (etiska normer för kommunikation)	För goda kunskaper/vitsordet 8: Eleven kan i sina texter använda information av olika slag och hänvisa till den. Eleven kan göra anteckningar, komprimera information och använda olika källor i sina egna texter samt uppge dessa. Eleven kan tillämpa normerna för upphovsrätt och ange sina källor. För godkänt/vitsord 5: Eleven kan i text med handledning använda sig av någon källa. Eleven kan sammanfatta information i kortare text. Eleven vet att man anger sina källor och kan med stöd göra en källförteckning.

Modersmål och litteratur åk 8 (sida 5/5)

Mål för undervisning **Att förstå språk, litteratur och kultur**	Centralt Innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M15 stödja elevens möjlighet att fördjupa sin språkliga medvetenhet och stödja eleven i att känna igen språkets strukturer, olika språkvarianter, stildrag och nyanser	- Eleven använder och analyserar på mer avancerad nivå språkliga strukturer, de nordiska grannspråken, kulturella fenomen samt litteratur inom olika genrer och medier i en mångkulturell omvärld. - Eleven tolkar texter och deras språkliga uppbyggnad, betydelser och syften och använder gängse begrepp för att diskutera språkliga drag. - Eleven fördjupar sina kunskaper om det skrivna standardspråket, olika stilnivåer och svenska språkets satsbyggnad med fokus på ordföljd, struktur, sats, satsdelar och mening. - Eleven bekantar sig med språkbruket i Finland och Norden och regionala varianter i svenskan i Finland. De undersöker hur olika språk påverkar varandras ordförråd och namnskick. - Eleven bekantar sig med kulturbegreppet och med olika former av kultur såsom folklore, film, teater, muntlig tradition och olika slag av mediekultur. - Eleven vidgar sin kultursfär till hela Finland, Sverige och det övriga Norden. - Eleven läser ungdomsböcker. - Eleven övar sig även i att analysera och tolka litteratur, laborera med litteraturens huvudgenrer och övar sig i att använda sig av några text-	K1, K2, K4	Språklig medvetenhet	För goda kunskaper/vitsordet 8: Eleven kan beskriva språkliga särdrag i texter, fundera över deras betydelser och beskriva skillnader mellan olika språkliga varianter. För godkänt/vitsord 5: Eleven kan med handledning beskriva språkliga särdrag i texter, fundera över deras betydelser och beskriva skillnader mellan olika språkliga varianter.
M16 handleda eleven i att öka sin litteratur- och kulturkunskap, bidra till att eleven lär känna huvuddragen i litteraturens historia och olika litterära genrer samt ge eleven möjlighet att reflektera över litteraturens och kulturens betydelse både i sitt eget liv och i en mångkulturell omvärld		K1, K2, K4	Litteraturkunskap och kulturkännedom samt hur läsutvecklingen fortskridit	För goda kunskaper/vitsordet 8: Eleven har insikt i kulturell mångfald och kan beskriva sina egna kulturella erfarenheter. Eleven känner till något om de nordiska grannspråken och är bekant med huvuddragen i litteraturhistorien. Eleven har grepp om litteraturens huvudgenrer och har läst de böcker som man har avtalat om inom ämnet. För godkänt/vitsord 5: Eleven har någon insikt i kulturell mångfald och kan berätta om egna kulturella erfarenheter. Eleven känner till något om de nordiska grannspråken och litteraturhistorien. Eleven känner till litteraturens huvudgenrer och har läst de böcker som man har avtalat om inom ämnet.
M17 bidra till att eleven lär känna svenska språket, de nordiska grannspråken och nordisk kultur samt får en helhetsbild av övriga språk och kulturer i Finland samt		K2, K4, K6, K7	Förmåga att reflektera över den språkliga identiteten	För goda kunskaper/vitsordet 8: Eleven kan beskriva den språkliga och kulturella mångfalden i Finland och förstår språkets och modersmålet(n)s innebörd för en individ och det svenska språkets plats bland språken i världen.

sporra eleven att aktivt producera och konsumera kultur i olika former	analytiska begrepp. - Eleverna uppmuntras att använda biblioteks-tjänster både aktivt och mångsidigt.			För godkänt/vitsord 5: Eleven känner till den språkliga och kulturella mångfalden i Finland samt språkets och modersmålet(n)s innebörd för en individ.

Modersmål och litteratur åk 9 (sida 1/11)

Mål för undervisning **Att kommunicera**	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen.	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M1 handleda eleven att utveckla sin förmåga att kommunicera målinriktat, ändamålsenligt, etiskt och på ett konstruktivt sätt i olika kommunikationsmiljöer	Eleven utvecklar sin förmåga att agera i olika kommunikationssituationer.	- Eleven stärker sina färdigheter i att fungera i olika slag av kommunikationssituationer, även utanför skolan. - Eleven ökar sin medvetenhet om betydelsen av sina egna och andras kommunikativa val. - Eleven tränar sig i att lyssna och tala genom att utbyta idéer, argumentera, förhandla och lösa problem, övar sig i att motivera sina åsikter och analysera sina styrkor och utvecklingsområden som kommunikatörer. - Eleven bekantar sig också med teatern som konstform och med teaterns uttrycksmedel genom dramaövningar. - Eleverna får övning i att använda olika retoriska medel då de kommunicerar. - Eleven övar sig i att hålla förberedda muntliga anföranden och presentationer och att åskådliggöra det de vill kommunicera. - Eleven övar sig även att utvärdera sina egna kommunikativa färdigheter och analysera vilka	K2, K3, K6, K7	Förmåga att agera i kommunikationssituationer	För vitsord 5: Eleven kan agera i en välbekant grupp och i vardagliga kommunikationssituationer För vitsord 7: Eleven kan agera ändamålsenligt i grupper och sedvanliga kommunikationssituationer. För vitsord 8: Eleven kan agera konstruktivt i olika grupper och kommunikationssituationer. För vitsord 9: Eleven kan agera konstruktivt i många slags grupper, också i krävande kommunikationssituationer
M2 uppmuntra eleven att utveckla sin förmåga att kommunicera i grupp och utveckla förmågan att motivera sina åsikter och sina språkliga och kommunikativa val	Eleven breddar sin förmåga att kommunicera i grupp och utvecklar sin förmåga att motivera sina synpunkter.		K1, K2, K3, K7	Förmåga att kommunicera i grupp	För vitsordet 5: Eleven kan lyssna på andra och deltar i samtalet. Eleven kan uttrycka sin åsikt samt ge någon slags motivering till den. För vitsordet 7: Eleven kan ta hänsyn till andras synpunkter i den egna kommunikationen. Eleven kan uttrycka sin åsikt sakligt och presentera enkla motiveringar till den. För vitsordet 8: Eleven kan föra diskussionen vidare i sina egna inlägg. Eleven kan uttrycka sina åsikter klart och motivera dem tämligen mångsidigt. För vitsordet 9: Eleven kan tolka andras inlägg och syftet med dem, samt anpassa sin egen kommunikation enligt situationen. Eleven kan uttrycka sin åsikt på ett för situationen ändamålsenligt sätt och moti-

		färdigheter som bör utvecklas.				vera den övertygande.
M3 handleda eleven i att bredda sin förmåga att uttrycka sig i olika slag av kommunikationssituationer och framträdanden, även genom drama	Eleven breddar sina färdigheter att uttrycka sig i olika kommunikationssituationer och vid uppträdanden inför publik		K1, K2, K3, K7	Förmåga att framträda	För vitsordet 5: Eleven kan framföra ett kort anförande om ett för hen bekant och konkret ämne. Eleven kan uttrycka sig förståeligt. För vitsordet 7: Eleven kan framföra ett enkelt, förberett anförande. Eleven kan uttrycka sig tydligt. För vitsordet 8: Eleven kan framföra ett förberett anförande och anpassa det till sina åhörare. Eleven kan uttrycka sig på ett för situationen ändamålsenligt sätt. För vitsordet 9: Eleven kan framföra ett förberett anförande, också om ett krävande ämne. Eleven kan uttrycka sig mångsidigt och anpassa sin kommunikation enligt åhörare och syfte.	

M4 uppmuntra eleven att vidareutveckla sina kommunikativa färdigheter så att hen lär sig observera sin egen kommunikation och identifiera sina styrkor och svagheter i olika kommunikationsmiljöer, även multimediala	Eleven lär sig att iaktta sin egen kommunikation och identifiera sina styrkor och utvecklingsområden		K1, K2, K6, K7	Förmåga att utveckla kommunikativa färdigheter	För vitsordet 5: Eleven kan identifiera någon styrka eller något utvecklingsområde i sin kommunikation För vitsordet 7: Eleven kan beskriva sitt sätt att kommunicera och identifiera några styrkor och utvecklingsområden För vitsordet 8: Eleven kan redogöra för sina kommunikativa färdigheter, beskriva sina styrkor och utvecklingsområden. För vitsordet 9: Eleven kan utvärdera sina kommunikativa färdigheter och styrkor och reflektera över hur de kan utvecklas.

Modersmål och litteratur åk 9 (sida 3/11)

Mål för undervisning **Att tolka texter**	Mål för lärandet som härletts ur mål för undervisningen	Centralt Innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M5 handleda eleven i att utveckla de lässtrategier och metakognitiva färdigheter som behövs för att läsa, förstå, tolka och analysera texter och för att utvärdera sin läsfärdighet och bli medveten om hur den behöver utvecklas	Eleven utvecklar strategier och metakognitiva färdigheter som behövs för att kunna läsa och lär sig att bedöma sina utvecklingsbehov.	- Elevens texttolkningsförmåga fördjupas genom att hen läser, analyserar och tolkar fiktiva texter och faktatexter i olika former: litteratur, faktatexter och texter i tryckta, elektroniska och audiovisuella medier. - Eleven funderar över texters olika syften och mottagare - Eleverna fördjupar sin läsförståelse genom att sammanfatta det centrala i en text, dra slutsatser, och omformulera texter. - Eleven iakttar även sin egen läsutveckling. - Eleven bekantar sig också med olika slag av förklarande och argumenterande texter och de språkliga drag som är utmärkande för dessa textgenrer. - Eleven ska kunna skilja mellan åsikter och fakta, referat och argumentation, peka på förhållanden mellan företeelser och hur man uttrycker t.ex. förhållningssätt och affektivitet. - Eleven reflekterar över texters syfte och målgrupp och ställer läsarkritiska	K1, K2, K4	Förmåga att förstå texter och identifiera egna styrkor och utvecklingsområden	För vitsordet 5: Eleven kan använda någon enkel lässtrategi för att förstå text. Eleven kan identifiera någon styrka eller något utvecklingsbehov som berör läsning hos sig själv. För vitsordet 7: Eleven kan använda sig av några lässtrategier. Eleven kan beskriva sig själv som läsare och identifiera några styrkor och utvecklingsbehov. För vitsordet 8: Eleven kan välja lässtrategier som är lämpade för texttypen. Eleven kan redogöra för sin läsfärdighet och beskriva sina styrkor och svagheter. För vitsordet 9: Eleven kan använda för situationen ändamålsenliga lässtrategier. Eleven kan utvärdera sina läsfärdigheter och reflektera över hur de kan utvecklas.
M6 att erbjuda eleven många olika möjligheter att välja, använda, tolka och utvärdera många olika slag av skönlitterära, fakta och medietexter	Eleven lär sig att välja, använda, tolka och utvärdera många olika slag av skönlitterära, fakta och medietexter.		K1, K2, K4, K5	Multilitteracitet och förmåga att bredda sin textvärld	För vitsordet 5: Eleven kan läsa enkla skönlitterära, fakta och medietexter i olika former. För vitsordet 7: Eleven kan välja, använda och läsa olika slag av texter men håller sig främst till välbekanta textgenrer För vitsordet 8: Eleven kan välja, använda och tolka texter som representerar olika textgenrer För vitsordet 9: Eleven kan välja, använda, tolka och utvärdera också för hen själv nya typer av texter.

M7 handleda eleven i att utveckla analytisk och kritisk läsfärdighet och öva sin förmåga att göra iakttagelser i texter och att tolka dem med hjälp av ändamålsenliga begrepp samt befästa och bredda ord och begreppsförrådet	Eleven lär sig analytisk och kritisk läsfärdighet, lär sig att göra iakttagelser om fakta och medietexter och tolka dem med hjälp av ändamålsenliga begrepp.	frågor till texterna. - Då eleven läser litteratur reflekterar hen över sina egna livserfarenheter i relation till det de läst och analyserar sina läsupplevelser. - Eleven vidgar sitt läsande från ungdomslitteratur till allmän litteratur, både fiktion och fakta. - Eleven analyserar även texter som kombinerar bild, ljud och text och uttryckssätten i sådana texter. - Eleven övar sig att analysera och tolka litteratur och lär sig använda nya begrepp för detta. - Eleven behärskar informationssökningens olika faser, kan använda olika informationskällor och vet hur man bedömer tillförlitligheten hos olika källor.	K1,K2, K4	Förmåga att analysera och tolka fakta och medietexter	För vitsordet 5: Eleven kan plocka ut centralt innehåll ur en text med hjälp av stödfrågor. Eleven kan nämna några språkliga eller textuella drag i någon enkel textgenre. För vitsordet 7: Eleven kan särskilja huvudpunkterna i en text och beskriva ändamålen med den. Eleven kan beskriva språkliga och textuella drag i vanliga textgenrer. För vitsordet 8: Eleven kan redogöra för textens syfte, målgrupp och betydelse. Eleven kan redogöra för typiska drag för textgenrer och beskriva dem med hjälp av några centrala begrepp. För vitsordet 9: Eleven kan tolka och reflektera över textens betydelse och bedöma textens påverkan. Eleven kan analysera typiska drag för textgenrer med hjälp av ändamålsenliga begrepp och bedöma texter i relation till deras syfte och ändamål
M8 sporra eleven att utveckla sin förmåga att bedöma flera olika källor för att få information och att använda denna information på ett ändamålsenligt sätt	Eleven lär sig att bedöma flera olika källor för att få information och använda informationen på ett ändamålsenligt sätt.		K2, K4, K5, K6	Färdighet i informationssökning och källkritik	För vitsordet 5: Eleven kan söka enskild information i givna källor. Eleven kan nämna några drag som utmärker en tillförlitlig källa. För vitsordet 7: Eleven kan använda självklara källor för att söka information. Eleven kan beskriva källans tillförlitlighet. För vitsordet 8: Eleven kan beskriva de centrala delarna i informationssökning, söka olika källor och hitta information i dem. Eleven kan bedöma tillförlitligheten och ändamålsenligheten i olika källor. För vitsordet 9: Eleven kan agera i informationssökningens olika processer. Eleven kan använda mångsidiga källor och söka information i dem på ett ändamålsenligt sätt. Eleven kan reflektera över faktorer som anknyter till källornas tillförlitlighet och informationens ändamålsen-

					lighet samt motivera sina val av källor.
M9 väcka elevens intresse för nya slag av fiktiva texter och litteratur, bredda elevens erfarenheter av visuell, audiovisuell, och skriven text och dela med sig av dem samt fördjupa elevens förståelse av särdrag inom fiktionen	Eleven bekantar sig med fiktiva texter i olika former som är nya för hen själv. Eleven breddar sina erfarenheter av visuell, audiovisuell och skriven text och delar med sig av dem samt fördjupar sin förståelse av särdrag inom fiktionen.		K1,K2, K4, K5	Förmåga att analysera och tolka fiktiva texter	För vitsordet 5: Eleven kan redogöra för handlingen i en enkel fiktiv text och nämna enstaka särdrag inom fiktionen. För vitsordet 7: Eleven kan beskriva särdrag inom fiktiv text och göra iakttagelser om särdrag inom fiktionen. För vitsordet 8: Eleven kan redogöra för fiktiva texter i olika former. Eleven kan använda några centrala begrepp och identifiera särdrag och berättartekniska grepp som är typiska för fiktivt språk och uttryck. För vitsordet 9: Eleven kan analysera fiktiva texter i olika former med hjälp av ändamålsenliga begrepp. Eleven kan tolka fiktiva texter och reflektera över deras mångtydighet.

Modersmål och litteratur åk 9 (sida 6/11)

Mål för undervisning **Att producera texter**	Mål för lärandet som härletts ur mål för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M10 uppmuntra eleven att uttrycka sina åsikter genom att skriva och producera texter, även multimodala, samt stödja eleven i att identifiera sina styrkor och utvecklingsbehov som textproducent	Eleven lär sig att uttrycka sina tankar genom att skriva och producera texter, även multimodala, samt identifiera sina styrkor och utvecklingsbehov som textproducent	- Eleven producerar fiktiva och icke-fiktiva texter i olika former: språkliga, visuella, audiovisuella och webbtexter. - Eleven övar sig i att avgöra syftet med olika texter och att använda kriterier för att bedöma texter. - Eleven studerar textuella, språkliga och visuella drag som är typiska för berättande, beskrivande, instruerande och speciellt förklarande och argumenterande texter och utnyttjar denna kunskap då de producerar egna texter. - Eleven lär sig anpassa textinnehållet och språket i sina texter för olika syften och målgrupper och att ta emot och ge respons under olika faser av textproduktionen. - Eleven undersöker olika element i skriftspråket och de övar sig i att dra nytta	K2, K4, K5, K7	Förmåga att producera texter, också multimodala, och utveckla färdigheterna som textproducent	För vitsordet 5: Eleven kan producera enkla texter enligt modell. Eleven kan nämna någon styrka eller något utvecklingsbehov hos sig själv som textproducent. För vitsordet 7: Eleven kan producera olika typer av texter enligt instruktioner. Eleven kan beskriva sig själv som textproducent och nämna några styrkor eller utvecklingsbehov. För vitsordet 8: Eleven kan producera texter enligt givet syfte. Eleven kan redogöra för sina styrkor och utvecklingsområden som textproducent. För vitsordet 9: Eleven kan på ett kreativt sätt producera texter enligt situation och ändamål. Eleven kan utvärdera sina styrkor och utvecklingsområden som textproducent och reflektera över hur de kan utvecklas.
M11 erbjuda eleven möjligheter att producera berättande, beskrivande, instruerande och speciellt diskuterande och ställningstagande texter, även i multimediala miljöer, och hjälpa eleven att välja det uttryckssätt som är lämpligast för ifrågavarande textgenre och situation	Eleven lär sig att producera berättande, beskrivande, instruerande, diskuterande och ställningstagande texter, också i multimediala miljöer, och lär sig att välja ett uttryckssätt som är lämpligt för textgenren och situationen.		K2, K4, K5	Förmåga att behärska textgenrer	För vitsordet 5: Eleven kan med hjälp av modeller producera berättande och beskrivande texter som är enkla och konkreta. Texterna utgår från bekanta ämnen. För vitsordet 7: Eleven kan producera instruerande och enkla ställningstagande texter och kan med hjälp av modeller använda uttryckssätt som är typiska för dem. För vitsordet 8: Eleven kan producera diskuterande och olika ställningstagande texter och använda uttryckssätt som kännetecknar dem. För vitsordet 9: Eleven kan självständigt producera olika slags texter och använder mångsidiga uttryckssätt som kännetecknar dem.

M12 handleda eleven i att utveckla sina textproduktionsprocesser och erbjuda eleven möjligheter att producera text tillsammans med andra, uppmuntra eleven att stärka förmågan att ge och ta emot respons samt hjälpa eleven att utvärdera sig själv som textproducent	Eleven utvecklar sina textproduktionsprocesser och producerar text tillsammans med andra, stärker sin förmåga att ge och ta emot respons samt utvärderar sig själv som textproducent.	av denna kunskap då de producerar egna texter. - Eleven fördjupar även sina kunskaper om standardskriftspråket. - Eleven lär sig att undersöka olika sätt att uttrycka förhållanden mellan företeelser samt att känna igen olika register och stildrag. - Eleven förbättrar sin förmåga att producera texter som behövs i studierna, såsom att referera, göra sammandrag och anteckningar och att använda källor och källhänvisningar i sina egna texter och de lär sig även om upphovsrätt och etisk webbkommunikation.	K2, K4, K5, K6	Förmåga att behärska textproduktionsprocesser	För vitsordet 5: Eleven kan samla idéer och producera text enligt modell eller med hjälp av stödfrågor. Eleven kan ge knapphändig eller ensidig respons och ta emot respons. För vitsordet 7: Eleven kan planera och producera text både individuellt och i grupp. Eleven kan ge respons och slumpmässigt utnyttja den respons hen får i sin egen textproduktion. För vitsordet 8: Eleven kan bearbeta textens struktur och språkdräkt utgående från respons. Eleven kan ge konstruktiv respons åt andra och i olika skeden av textproduktionsprocessen utnyttja den respons hen själv får. För vitsordet 9: Eleven kan självständigt och mångsidigt bearbeta textens uttryck och struktur. Eleven kan ge respons som främjar textbearbetning och tillämpa den respons hen får i utvecklingen av den egna textproduktionsfärdigheten.
M13 handleda eleven att utveckla sin skrivfärdighet och digitala kompetens för att producera text samt fördjupa sin förståelse för skrivandet som kommunikationsform, och stärka elevens kompetens i standardspråket genom att öka hens kunskap om skriftspråkets konventioner	Eleven utvecklar och stärker sin skrivfärdighet både för hand och med hjälp av digitala verktyg och fördjupar sin förståelse för skrivandet som kommunikationsform. Eleven stärker sin kompetens i standardspråket		K2, K4, K5, K6	Förmåga att producera begriplig text och behärska skriftspråkets konventioner	För vitsordet 5: Eleven kan producera enkel text vars budskap man förstår. Eleven kan använda enkel menings och satsbyggnad samt i huvudsak skiljetecken vid meningsgränser och versal i början av mening och i egennamn. Eleven kan skriva för hand och med hjälp av digitala verktyg. För vitsordet 7: Eleven kan producera text som i huvudsak är lätt att förstå. Eleven kan strukturera sin text i stycken och fästa uppmärksamhet vid menings och satsbyggnad samt följa flera av standardspråkets skriftspråks normer. För vitsordet 8: Eleven kan producera text som är smidig och lätt att förstå. Eleven kan strukturera sin text och sina stycken logiskt och fästa uppmärksamhet vid ordval samt i huvudsak följa standardspråkets skriftspråksnormer i sin textpro-

					duktion och bearbetning. Eleven kan flytande skriva för hand och med hjälp av digitala verktyg. För vitsordet 9: Eleven kan producera en sammanhängande och åskådlig text. Eleven kan använda textbindningsmetoder mångsidigt och använda mångsidiga menings och satsbyggnader och fästa uppmärksamhet vid textens uttryckssätt samt följa standardspråkets skriftspråksnormer.
M14 handleda eleven att utveckla sin förmåga att hantera information och tillämpa sina kunskaper och att använda sig av flera olika källor och göra källhänvisningar i sin egen text, samt vägleda eleven att agera etiskt på nätet med hänsyn till integritetsskydd och följa upphovsrättsliga normer	Eleven stärker sin förmåga att hantera och använda information. Eleven använder sig av flera olika källor samt behärskar källhänvisningsteknik. Eleven tränar sin förmåga att respektera personlig integritet och följa upphovsrättsliga normer i olika miljöer.		K2, K4, K5, K7	Förmåga att presentera och använda information samt etisk kommunikation	För vitsordet 5: Eleven kan göra en enkel sammanfattning utifrån det eleven hört, läst eller sett. Eleven kan mekaniskt och på ett enkelt sätt använda källor i sina texter. Eleven följer upphovsrättsliga normer och förstår betydelsen av personlig integritet på nätet. För vitsordet 7: Eleven kan göra enkla anteckningar samt källhänvisningar enligt modell. För vitsordet 8: Eleven kan göra mångsidiga anteckningar och sammanfatta information hen samlat. Eleven hänvisar till källor på ett korrekt sätt. För vitsordet 9: Eleven kan kombinera information från flera olika källor i sina texter.

Modersmål och litteratur åk 9 (sida 9/11)

Mål för undervisning **Att förstå språk, litteratur och kultur**	Mål för lärandet som härletts ur mål för undervisningen	Centralt Innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M15 handleda eleven att fördjupa sin språkliga medvetenhet och väcka intresse för språkliga fenomen, stödja eleven i att känna igen språkets strukturer, olika språkvarianter, stildrag och nyanser och i att förstå betydelsen av språkliga val och följderna av dem	Eleven fördjupar sin språkliga medvetenhet och sitt intresse för språkliga fenomen, känner igen språkets strukturer, olika språkvarianter, stildrag och nyanser och förstår betydelsen av språkliga val och följderna av dem.	- Eleven använder och analyserar på mer avancerad nivå språkliga strukturer, kulturella fenomen samt litteratur inom många olika genrer och medier i en mångkulturell omvärld. - Eleven tolkar texter och deras språkliga uppbyggnad, betydelser och syften och använder gängse begrepp för att diskutera språkliga drag och sociokulturella fenomen. - Eleven fördjupar sina kunskaper om det skrivna standardspråket, olika stilnivåer och svenska språkets satsbyggnad med fokus på ordföljd, struktur, sats, satsdelar och mening. De svenska språkdragen analyseras även genom kontrastiv jämförelse med andra språk. - Eleven bekantar sig med det svenska språkets utveckling och historia. De undersöker hur olika språk påverkar varandras ordförråd.	K1, K2, K4	Förmåga att utveckla språklig medvetenhet	För vitsordet 5: Eleven kan göra enkla iakttagelser om särdrag i text. Eleven kan nämna några vanliga skillnader mellan skriftspråk och talspråk eller vardagligt språk och standardspråk. För vitsordet 7: Eleven kan göra iakttagelser om särdrag i språk och text. Eleven kan beskriva språkliga variationer i olika situationer. För vitsordet 8: Eleven kan redogöra för olika språkvarianter och stildrag. Eleven kan reflektera över betydelsen och följderna av språkliga och textuella val. För vitsordet 9: Eleven kan analysera drag i texter, språkvarianter och stildrag. Eleven kan tillämpa information om följderna av språkliga val i sin egen kommunikation

M16 sporra eleven att öka sin litteratur och kulturkunskap, bidra till att eleven lär känna litteraturens historia och modern litteratur samt olika litterära genrer och hjälpa eleven att reflektera över litteraturens och kulturens betydelse i sitt eget liv samt ge eleven möjlighet att både själv ta del av och dela med sig av läs och andra kulturupplevelser	Eleven vidgar sin litteraturkunskap, lär känna litteraturens historia och modern litteratur samt olika litterära genrer.	- Eleven får ökad kännedom om film, teater och olika slag av mediekultur. Hen vidgar sin kultursfär till hela Finland, Sverige och det övriga Norden och även till andra länder och kulturer i världen. - Eleven diskuterar etiska och moraliska aspekter på språkbruk, yttrandefrihet och integritet i olika medier och i olika språksituationer. - Eleven bekantar sig med olika skeden inom finlandssvensk, annan finländsk och svensk litteratur, med ungdomsböcker och klassiska och moderna verk samt faktaböcker. - Eleven övar sig även i att analysera och tolka litteratur, laborera med litteraturens huvudgenrer,	K1, K2, K4	Litteraturkunskap och läsintresse	För vitsordet 5: Eleven kan nämna litterära huvudgenrer. Eleven har läst några skönlitterära verk, till exempel noveller För vitsordet 7: Eleven kan beskriva typiska drag för litterära huvudgenrer. Eleven kan ge exempel på verk som hör till huvudgenrerna. Eleven har läst en del av de verk som man läsårsvis kommit överens om. För vitsordet 8: Eleven kan beskriva mångfalden inom skönlitteraturen. Eleven kan nämna litteraturens olika skeden och kan koppla några verk och författare till dessa. Eleven har läst de verk som man läsårsvis kommit överens om. För vitsordet 9: Eleven kan analysera mångfalden inom skönlitteraturen som en del av kulturen. Eleven kan beskriva litteraturens olika skeden samt centrala stildrag och nämna centrala författare och verk som hör till dessa skeden. Eleven har mångsidig kunskap om litteratur.

M17 bidra till att eleven lär känna svenska språket och dess historia och utveckling, de nordiska grannspråken och nordisk kultur samt får en helhetsbild av övriga språk och kulturer i Finland och stödja eleven i att reflektera över det egna modersmålets betydelse och sin språkliga och kulturella identitet samt sporra eleven att aktivt producera och konsumera kultur i olika former	Eleven lär känna den språkliga och kulturella mångfalden i Finland. Eleven lär känna det svenska språket, dess historia och utveckling samt de nordiska grannspråken och nordisk kultur. Eleven reflekterar över det egna modersmålets betydelse och sin språkliga och kulturella identitet.	några undergenrer och stilriktningar och blir vana att använda sig av textanalytiska begrepp. - Eleven uppmuntras att använda bibliotekstjänster både aktivt och mångsidigt.	K2, K4, K6, K7	Förmåga att reflektera över betydelsen av språk och språkets ställning	För vitsordet 5: Eleven kan nämna språk som talas i Finland samt något grannspråk till svenskan. Eleven kan nämna något drag som är typiskt för svenskan, berätta om sin språkliga vardag och modersmålets betydelse för hen. För vitsordet 7: Eleven kan beskriva svenska språkets ställning bland andra språk. Eleven kan nämna centrala drag som är typiska för det svenska språket och beskriva de nordiska grannspråken och kulturen. Eleven kan beskriva modersmålets betydelse för individen För vitsordet 8: Eleven kan beskriva den språkliga och kulturella mångfalden i Finland. Eleven kan redogöra för drag som är typiska för det svenska språket och placera det i en nordisk kulturell kontext. Eleven kan reflektera över modersmålets betydelse för identiteter. För vitsordet 9: Eleven kan reflektera över den språkliga och kulturella mångfaldens betydelse för individen och samhället. Eleven kan redogöra för drag som är typiska för det svenska språket i relation till andra språk och förstår betydelsen av de språkliga och kulturella banden till övriga Norden. Eleven kan reflektera över modersmål som begrepp och dess betydelse för identitetsbygget.

MODERSMÅL OCH LITTERATUR, LÄROKURS I SVENSKA SOM ANDRA SPRÅK

Lärokursens särskilda uppdrag

Enligt förordningen om timfördelning kan invandrare i stället för att följa lärokursen i modersmål och litteratur, som bestäms av skolans undervisningsspråk, helt eller delvis undervisas i svenska enligt en lärokurs som är speciellt inriktad för invandrare. Syftet med denna lärokurs är att stödja barnens och de ungas utveckling till fullvärdiga medlemmar i språkgemenskapen och ge dem språkliga förutsättningar för fortsatta studier. Undervisningen eftersträvar att utveckla elevernas multilitteracitet för att de ska kunna söka information och förstå, producera, bedöma och analysera olika slags talade och skrivna texter på svenska i daglig kommunikation, i skolarbetet och i samhället. Undervisningen ska stödja utvecklingen av de olika delområdena av språkkunskaperna samt språk som används inom olika kunskapsområden.
Det särskilda uppdraget i lärokursen svenska som andraspråk och litteratur är att stödja utvecklingen av flerspråkighet hos eleverna samt väcka intresse och erbjuda redskap för att utveckla språkkunskaperna under hela livet. Undervisningen i svenska som andraspråk ska i samarbete med hemmen, undervisningen i det egna modersmålet och de övriga läroämnena hjälpa eleverna att bygga upp en språklig och kulturell identitet i ett mångkulturellt och -medialt samhälle.
Kunskaper i svenska stödjer integreringen i det finländska samhället. Utgångspunkten för lärokursen svenska som andraspråk och litteratur är att utnyttja sådana textgenrer och språksituationer som är relevanta och viktiga för att eleven ska kunna undersöka och analysera språkets former, betydelser och användning. Språkkunskapen ska utvecklas inom alla delområden: hörförståelse, tal, läsförståelse och skrivande. Förmågan att förstå och förmågan att producera ska utvecklas samtidigt. Elevernas språkkunskaper ska utvidgas från konkret vardagsspråk till ett språk som lämpar sig för abstrakt tänkande. Eleverna ska få färdigheter att ge språkligt uttryck åt iakttagelser och företeelser och sina personliga tankar, känslor och åsikter på ett för situationen lämpligt sätt. I undervisningen ska de språk som eleverna behärskar värdesättas och utnyttjas.

En elevs behov av lärokursen svenska som andraspråk och litteratur fastställs gemensamt av de lärare som undervisar eleven. Elevens vårdnadshavare fattar beslut om valet av lärokurs. Eftersom undervisningen ska ordnas enligt elevernas ålder och förutsättningar är det viktigt att valet av lärokurs gör det möjligt för eleven att få undervisning enligt den mest lämpliga lärokursen. En elev kan studera enligt lärokursen svenska som andraspråk och litteratur om elevens modersmål inte är svenska, finska eller samiska eller eleven i övrigt har en flerspråkig bakgrund. Då behovet av lärokursen kartläggs ska också följande eventualiteter tas i betraktande

- elevens baskunskaper i svenska är bristfälliga inom ett eller flera delområden av språkkunskaperna och räcker inte ännu till för att eleven ska kunna delta i den dagliga interaktionen och skolarbetet som en jämlik medlem i skolgemenskapen, eller
- elevens kunskaper i svenska räcker inte ännu till för studier enligt lärokursen svenska och litteratur.

En elev som studerar enligt lärokursen svenska som andraspråk och litteratur får undervisning i svenska som andraspråk antingen helt eller delvis i stället för undervisning i svenska och litteratur. Undervisningen läggs upp utgående från elevens behov att lära sig och det skede av språkutvecklingen eleven befinner sig i. Om lärokursen svenska som andraspråk och litteratur valts för en elev ska elevens utveckling och prestationer bedömas enligt målen och kriterierna för lärokursen svenska som andraspråk och litteratur oberoende av i vilken undervisningsgrupp undervisningen ordnas. Det är viktigt att eleven tar del av samma texter och textgenrer som de övriga eleverna i samma årskurs. Om en elev flyttat till Finland mitt i den grundläggande utbildningen är det viktigt att ta hänsyn till elevens språkkunskaper och tidigare kunskaper och färdigheter då målsättningarna och innehållet i undervisningen fastställs. Vid behov görs en plan för elevens lärande. Olika lärmiljöer som stödjer mångsidig utveckling av språkkunskaperna ska målinriktat användas i undervisningen, både i skolan och utanför skolan. Det är möjligt att övergå till att läsa svenska enligt lärokursen svenska och litteratur, om eleven har tillräckliga förutsättningar för att lära sig svenska enligt målsättningarna för den lärokursen.

Målet för undervisningen i svenska som andra språk är att eleven vid slutet av den grundläggande utbildningen ska ha nått så goda kunskaper som möjligt inom svenska språkets alla delområden. Målet är även att eleven vid mån av möjlighet uppnår sådana kunskaper i svenska att eleven kan övergå till att läsa svenska enligt läroplanen för svenska och litteratur. Utöver kunskaper i svenska ska undervisningen också innehålla grundläggande begrepp och ordförråd från de övriga läroämnena. Elevens helhetssituation, bl.a. ålder, språkliga färdigheter samt skol- och erfarenhetsbakgrund bör beaktas i undervisningen. Undervisningsmetoder och arbetsätt väljs så att eleven får möjlighet att lära sig inlärningsstrategier som hjälper hen att aktivt tillgodogöra sig språkligt och kulturellt material både i och utanför skolan.

Läroplanen i svenska som andra språk i Esbo är uppbyggd enligt läroplansgrundernas årskurshelheter. Målen och innehållen för eleven beskrivs årskursvis varje läsår i elevens plan för lärande i och med att elevens språkfärdighetsprofil inom svenska språket kan vara väldigt ojämn och nivån på språkkunskap varierar hos eleverna. Vid uppgörande av planen för elevens lärande i årskurs 2, 6 och 9 bör läraren/lärarna i svenska som andra språk säkerställa att eleven har arbetat mot alla mål och fått ta del av det innehållet som ingår i årskurshelheten. Vid behov kan elevens plan innehålla mål och innehåll från föregående årskurshelhet. Planen för elevens lärande kan vara en del av elevens integrationsplan.

Elevens bristande kunskaper i svenska beaktas även vid bedömning av lärande i övriga läroämnen samt vid planering av stöd för skolgång och lärande.

Svenska som andra språk-lärokurs, årskurs 1-2

I årskurserna 1–2 ligger undervisningens tyngdpunkt i att skapa en grund för elevernas svenska språk och läs- och skrivfärdigheter samt i att utveckla elevernas studie- och kommunikationsfärdigheter. Undervisningens uppdrag är att väcka elevernas intresse för språk, uttryckssätt och för att tolka och producera olika slags texter.

Centralt innehåll som anknyter till målen för lärokursen svenska som andraspråk och litteratur i årskurs 1-2

I1 Att kommunicera
I2 Att tolka texter
I3 Att producera texter
I4 Att förstå språk, litteratur och kultur
I5 Att använda språket som stöd för allt lärande

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i modersmål och litteratur i årskurs 1-2

Handledning, differentiering och stöd i modersmål och litteratur i årskurs 1-2

Bedömning av elevens lärande i modersmål och litteratur i årskurs 1-2

Åk 1 och 2: Centrala föremål för bedömningen och responsen med tanke på lärprocessen inom alla lärokurser i läroämnet modersmål och litteratur är följande

- framsteg i förmågan att uttrycka sig och kommunicera samt att utveckla ordförrådet
- framsteg i läsfärdigheten, textförståelsen och läsintresset
- framsteg i förmågan att producera texter, speciellt att skriva för hand och använda tangentbord
- framsteg i förmågan att förstå språk och kultur, speciellt då det gäller att reflektera över vardagsspråket och ords betydelser.

I lärokursen svenska som andraspråk och litteratur är uppdraget, målen för lärmiljöer och arbetssätt, handledning, differentiering och stöd samt bedömning av lärandet de samma som i läroämnet modersmål och litteratur.

Svenska som andra språk-lärokurs, årskurs 1-2 (sida 1/2)

Mål för undervisning **Att kommunicera**	Centralt innehåll	Kompetens
M1 uppmuntra eleven att använda sina kommunikations- och samarbetsfärdigheter i olika kommunikationssituationer i skolan och i vardagen samt stärka förmågan att lyssna och förstå det som sägs	Eleverna tränar artigt språkbruk, att fråga, svara, begära, berätta, uttrycka åsikter och berätta om sina känslor i olika situationer i vardagen och i skolan. Eleverna övar sig på att lägga märke till hur språket fungerar i olika situationer: artighetsfraser, åsikts- och känsloyttringar, frågeformulering samt att ange nutid och förfluten tid i berättelser. Eleverna tränar uttal, hörförståelse och att lyssna och lära sig av andra. Roll- och teaterlekar samt andra interaktiva övningar utnyttjas i samband med att sagor, berättelser, ramsor och faktatexter behandlas i undervisningen.	K2, K4
M2 träna och uppmuntra eleven att berätta om sina tankar och känslor och att diskutera olika ämnen samt stärka ordförrådet och de uttryckssätt som behövs för det		K1, K2, K7
M3 uppmuntra eleven att utveckla sitt mod att uttrycka sig språkligt och kroppsligt samt stärka elevens fantasiförmåga genom att uppmuntra eleven att delta och uttrycka sig mångsidigt, även med hjälp av drama		K1, K2, K7

Mål för undervisning **Att tolka texter**	Centralt innehåll	Kompetens
M4 motivera och handleda eleven att lära sig läsa och utveckla sitt ord- och begreppsförråd	Elevernas läsfärdigheter och läsförståelse främjas genom användning av begreppen text, bild, rubrik, stycke, mening, punkt, ord, stavelse, bokstav och fonem.	K1, K4, K5
M5 uppmuntra eleven att läsa och diskutera texter och litteratur som lämpar sig för åldern och språkkunskaperna	Eleverna tränar att läsa gemensamt och individuellt valda skönlitterära texter och faktatexter, undersöker vad de betyder och hur de är uppbyggda samt kopplar det lästa till de egna erfarenheterna och delar med sig av sina läsupplevelser. Eleverna arbetar bland annat med bilder, barnlitteratur och enkla fakta- och medietexter. Eleverna bekantar sig med olika sätt att uttrycka tid, ordningsföljd och miljö i synnerhet i berättande och beskrivande texter. Eleverna tränar lässtrategier, vidgar ordförrådet och uttrycksförmågan och lär sig att känna igen berättelsens grundelement (huvudperson, plats, tid och händelseförlopp).	K2, K4

Svenska som andra språk-lärokurs, årskurs 1-2 (sida 2/2)

Mål för undervisning **Att producera texter**	Centralt innehåll	Kompetens
M6 handleda eleven att träna produktion av olika textgenrer och att behärska de ord och språkstrukturer som behövs i dem	Eleverna bekantar sig med olika textgenrer och deras typiska drag, såsom ordförråd, fraseologi och språkliga strukturer. Eleverna övar sig på att producera olika slags skrivna och talade texter både individuellt och tillsammans med andra. Skrivfärdigheterna tränas både för hand och på tangentbord.	K1, K4, K5, K7
M7 handleda eleven att träna att skriva för hand och att använda tangentbord samt att planera och producera texter		K2, K4, K5
M8 uppmuntra eleven att träna grunderna i rättstavning		K1, K4, K5

Mål för undervisning **Att förstå språk, litteratur och kultur**	Centralt innehåll	Kompetens
M9 motivera eleven att utveckla sin språkmedvetenhet genom att iaktta olika varianter av talspråk i den närmaste omgivningen och hjälpa eleven att märka att det egna språkbruket kan påverka andras språkliga beteende	Eleverna reflekterar över språkets och kulturens betydelser i olika kommunikationssituationer i skolan samt i olika texter som eleverna hör eller läser. Eleverna tränas att ge akt på olika språk och talspråkliga varianter i skolan, i medier och på fritiden. Eleverna övar sig att använda språkliga begrepp för att förstå hur en diskussion fungerar. Eleverna söker litteratur som intresserar och bekantar sig med berättelser, lekar och festtraditioner inom olika kulturer.	K2, K4, K7
M10 motivera eleven att lyssna på och läsa litteratur som lämpar sig för åldern och språkkunskaperna och handleda eleven att välja litteratur som intresserar samt lära eleven använda biblioteket och bli bekant med barnkultur		K2, K3, K4
M11 handleda eleven att känna igen och uppskatta olika språk och kulturer i sin miljö och att kunna sätta sig in i olika människors situationer och livsskeden		K2, K4, K7

Mål för undervisning **Att använda språket som stöd för allt lärande**	Centralt innehåll	Kompetens
M12 hjälpa eleven att utveckla en positiv uppfattning om sig själv och sitt sätt att kommunicera, läsa, skriva och lära sig språk	Eleverna ges modeller för olika språksituationer som har med skolan och lärandet att göra och de får bekanta sig med texter i olika läroämnen. Eleverna genomför enkla uppgifter i informationssökning med koppling till olika läroämnen, både självständigt och tillsammans med andra. Eleverna observerar sin omgivning, tolkar bilder och skriva texter samt tränar att förmedla information genom att berätta. Eleverna övar sig att använda digitala verktyg för att skaffa information, för att lära sig och för att utvärdera sitt lärande. Elevens kunskaper i det egna modersmålet används som stöd för lärandet.	K1, K2, K4
M13 handleda eleven att utveckla sina språkfärdigheter i olika läroämnen och att studera i skolan viktiga textgenrer och genretypiska drag		K1, K2, K4
M14 handleda eleven att observera sitt eget språkbruk och att utvärdera sitt eget språklärande		K1, K2, K4

Svenska som andra språk-lärokurs, årskurs 3-6

I årskurserna 3–6 är det särskilda målet att stödja utvecklingen av elevernas svenska språk samt att värna om att elevernas läs- och skrivfärdigheter vidareutvecklas och blir mångsidigare. Undervisningen ska beakta elevernas språkfärdigheter och styrkor. Då eleverna tolkar och producerar texter handleds de samtidigt i att observera språkliga drag och litterära medel. Repertoaren vidgas gradvis till längre texter och eleverna lär sig olika sätt att dela med sig av sina läsupplevelser.

Centralt innehåll som anknyter till målen för lärokursen svenska som andraspråk och litteratur i årskurs 3–6

Eleverna lär sig språk- och kommunikationsfärdigheter och utvecklar sin förmåga att arbeta med texter genom att använda språk i olika situationer och arbeta mångsidigt med språk. Innehållet i undervisningen väljs så att eleverna får möjlighet att vidga de färdigheter som har en anknytning till språk, litteratur och övrig kultur på ett mångsidigt sätt. Undervisningens innehåll ska stödja målsättningarna och utnyttja elevernas erfarenheter och lokala möjligheter. Innehållet ska formas till helheter för de olika årskurserna.

I1 Att kommunicera
I2 Att tolka texter
I3 Att producera texter
I4 Att förstå språk, litteratur och kultur
I5 Att använda språket som stöd för allt lärande

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i modersmål och litteratur i årskurs 3-6

Handledning, differentiering och stöd i modersmål och litteratur i årskurs 3-6

Bedömning av elevens lärande i modersmål och litteratur i årskurs 3-6

I lärokursen svenska som andraspråk och litteratur är målen för lärmiljöer och arbetssätt, handledning, differentiering och stöd samt bedömning av lärandet de samma som i läroämnet modersmål och litteratur.

Svenska som andra språk-lärokurs, årskurs 3-6 (sida 1/5)

Mål för undervisningen **Att kommunicera**	Innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet 8
M1 handleda eleven att stärka sin uttrycksförmåga och förmåga att uttrycka sina åsikter samt lära eleven att agera konstruktivt i kommunikationssituationer i skolan och i vardagen	Eleverna övar tillsammans att berätta, uttrycka och beskriva åsikter utgående från olika ämnesområden och texter. Eleverna handleds att uttrycka sig mångsidigt och att utnyttja drama som ett arbetssätt. Eleverna undersöker och använder språket som en del av den dagliga verksamheten med fokus på situationsbundna fraser och uttryck, tidsuttryck i berättelser, modalitet, jämförande beskrivningar samt indirekt anföring och hur man hänvisar till någon annans tal. Eleverna ges träning i att uttala, lyssna och lära sig av det hörda. Eleverna deltar i att planera och genomföra den egna klassens och skolans interaktiva och kulturella verksamhet.	K2, K7	Kommunikativa färdigheter och uttrycksförmåga	Eleven deltar i olika kommunikationssituationer, utnyttjar sina språkkunskaper och kan diskutera och arbeta utgående från olika teman och texter.
M2 motivera eleven att stärka förmågan att kommunicera öga mot öga samt färdigheterna att lyssna på och förstå lärarens kommunikation och annan muntlig kommunikation		K2, K3, K7	Förmåga att förstå texter och interagera i kommunikationssituationer	Eleven förstår lärarens kommunikation och annat tal då en situation eller ett ämne är bekant eller då läraren ger handledning. Eleven kan agera ansikte mot ansikte i kommunikationssituationer.
M3 handleda eleven att uttrycka sig mångsidigt både verbalt och icke-verbalt, att utnyttja sin kreativitet och att ta hänsyn till andra		K2, K7	Förmåga att använda olika uttryckssätt i kommunikationssituationer	Eleven uttrycker sig mångsidigt genom att använda olika uttryckssätt och kan ta hänsyn till sin samtalspart.

Svenska som andra språk-lärokurs, årskurs 3-6 (sida 2/5)

Mål för undervisningen **Att tolka texter**	Innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet 8
M4 handleda eleven att utveckla en flytande läsförmåga samt att använda kunskap om textgenrer i textanalys och i bedömningen av informationens tillförlitlighet, både på egen hand och tillsammans med andra	Eleverna tränar att läsa skönlitteratur och olika fakta- och medietexter flytande samt att utnyttja för situationen och ändamålet lämpliga lässtrategier. Undervisningen ska främja kännedomen om olika textgenrer och litterära grundbegrepp. Eleverna lär sig att känna igen språkliga och textuella drag i berättande, beskrivande, instruerande och enkla argumenterande texter. Eleverna övar sig att urskilja åsikter, värderingar och informationskällor i texter och att bedöma informationens tillförlitlighet. Eleverna övar att uppfatta delarna i en mening (sats, förhållandet mellan huvudord och bestämning, satsdel) som stöd för läsförståelsen. Eleverna klassificerar ord utgående från betydelse och form. Eleverna reflekterar över hur ordböjning påverkar betydelsen och lär sig hur man böjer verb i olika tidsformer. Eleverna tränar att beskriva, jämföra och reflektera över betydelser och hierarkier hos ord, synonymer, språkliga bilder, talesätt och begrepp. Eleverna ges också träning i att ge akt på hur person och tid uttrycks i en text. Ord- och begreppsförrådet vidgas.	K1, K4	Förmåga att läsa flytande samt förmåga att använda kunskaper om textgenrer i tolkningen av texter	Eleven läser olika texter flytande. Eleven känner igen en berättelse, en faktatext och en värderande text och tränar tillämpning av kunskap om genretypiska drag i tolkningen och bedömningen av texter.
M5 uppmuntra eleven att utveckla sin förmåga att tolka skrivna och talade texter genom att utnyttja lässtrategier ändamålsenligt i olika situationer		K1, K4	Förmåga att tolka texter	Eleven deltar i olika situationer där språk används och har en förmåga att tolka skrivna och talade texter.
M6 handleda eleven att utveckla sin förmåga att dra slutsatser om en texts betydelser samt att vidga repertoaren av ord och begrepp		K1, K4, K5	Hur ord- och begreppsrepertoar-en vidgats samt förmåga att dra slutsatser om en texts betydelser	Eleven har en relativt stor ord- och begreppsrepertoar och kan identifiera textbetydelser som kräver slutledning.

Mål för undervisningen **Att producera texter**	Innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet 8
M7 motivera eleven att utveckla förmågan att producera olika slags texter som behövs i vardagen och i skolan för hand och med tangentbord, både individuellt och tillsammans med andra	Eleverna tränar att skriva flytande, grunderna i att producera och behandla texter samt behärskning av språknormer. Eleverna tränar både individuellt och tillsammans med andra. Eleverna producerar för åldern lämpliga berättande, beskrivande, instruerande och enkla argumenterande texter och tränar samtidigt ordförråd, fraseologi och språkliga strukturer. Eleverna bekantar sig med skrivprocessens faser och bearbetar texter utifrån respons.	K1, K4, K5	Förmåga att använda kunskaper om textgenrer i produktionen av texter, förmåga att skriva för hand och med tangentbord	Eleven kan under handledning använda språk som kännetecknar berättande, beskrivande och enkla argumenterande texter. Eleven kan skriva svenska för hand och har tillägnat sig färdigheter att skriva med hjälp av tangentbord.
M8 hjälpa eleven att fördjupa förmågan att planera och producera texter både självständigt och tillsammans med andra samt att lära eleven att göra mångsidigt bruk av ord och strukturer som behövs vid textproduktion		K4, K5	Förmåga att producera texter	Eleven kan skriva hela texter och uppvisar kännedom om rättskrivning i sina texter. Eleven behärskar rubriksättning, styckeindelning och fäster uppmärksamhet vid ordval.
M9 handleda eleven att analysera och bedöma egna texter samt att utveckla färdigheterna att ge och ta emot respons		K4, K5, K7	Förmåga att bedöma texter och att ge och ta emot respons	Eleven kan bedöma sina egna texter, är medveten om styrkor och utvecklingsbehov i sitt skrivande och kan ge och ta emot respons.

Svenska som andra språk-lärokurs, årskurs 3-6 (sida 4/5)

Mål för undervisningen **Att förstå språk, litteratur och kultur**	Innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet 8
M10 handleda eleven att stärka sin språkmedvetenhet och att iaktta situationsbundna variationer i språkbruket, egenskaper hos olika språk och lagbundenheter i svenskt tal- och skriftspråk	Eleverna undersöker hur olika situationer och ämnen skapar variationer i språket genom att iaktta kommunikationssituationer i skolan och på fritiden samt hur variationer kommer till uttryck i olika typer av talade och skrivna texter. Eleverna reflekterar över betydelser hos ord, fraser och texter och bekantar sig samtidigt med olika sätt att klassificera dem. Eleverna bekantar sig med kännetecken för svenskt tal- och skriftspråk. Eleverna lär sig centrala lagbundenheter i språket (ordklasser och satser, böjning av substantiv och verb, sammansättning och avledning) och olika sätt att skapa betydelser. Eleverna bekantar sig med skön- och faktalitteratur, filmer och medietexter riktade till barn och unga och stiftar samtidigt bekantskap med biblioteket som en resurs. Eleverna bekantar sig också med nya och gamla arter av olika kulturtraditioner som har anknytning till barnens och de ungas värld.	K2, K7	Förmåga att observera och jämföra olika drag i språk och språkbruk	Eleven känner igen lagbundenheter i språket och kan med hjälp av gängse begrepp beskriva hur språket varierar i olika situationer. Eleven kan ge exempel på språk och dialekter i sin omgivning.
M11 motivera eleven att mångsidigt stifta bekantskap med litteratur och kultur, att uppmuntra eleven att läsa litteratur skriven för barn och unga och att dela med sig av sina läsupplevelser och att bli en aktiv biblioteksanvändare		K1, K2	Kännedom om litteratur och kultur	Eleven läser barn- och ungdomslitteratur och kan delta i diskussioner om sina läsupplevelser och om övrig barn- och ungdomskultur.
M12 handleda eleven att lägga märke till den kulturella mångfalden i skolan och i den övriga omgivningen, stödja elevens flerspråkiga och multikulturella identitet samt uppmuntra eleven att utnyttja och utveckla sin språkrepertoar		K2, K7	Förmåga att reflektera över kulturell mångfald	Eleven kan beskriva flerspråkigheten och den kulturella mångfalden i sitt eget liv och i sin omgivning.

Svenska som andra språk-lärokurs, årskurs 3-6 (sida 5/5)

Mål för undervisningen **Att använda språket som stöd för allt lärande**	Innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet 8
M13 motivera eleven att stärka en positiv uppfattning om sig själv och sitt sätt att använda och lära sig språk samt uppmuntra eleven att ställa upp mål för lärandet	Eleverna lär sig att dela upp läs-, skriv-, lyssnande- och talprocesser i mindre delar och att träna delfärdigheter samt olika skriv- och lyssnartekniker. Eleverna tränar att känna igen och använda viktiga begrepp och uttryck i olika läroämnen. I undervisningen används digitala verktyg för att lära eleverna att söka information inom olika kunskapsområden och för att eleverna ska lära sig utvärdera sitt lärande i förhållande till målen för undervisningen. Eleverna vägleds att handla etiskt med respekt för upphovsrätt och integritet. I undervisningen stärks elevernas förmåga att använda sitt eget modersmål som ett stöd för allt lärande.	K1, K2, K7	Förmåga att ställa upp mål för lärandet	Eleven kan under handledning ställa upp mål för lärandet.
M14 handleda eleven att lägga märke till hur språk används i olika läroämnen		K4, K7	Förmåga att observera språket i olika läroämnen	Eleven läser med hjälp av stöd texter eller delar av texter som används i olika läroämnen och kan beskriva hur de är uppbyggda.
M15 uppmuntra eleven att utveckla kunskaper och språkliga medel för självstyrt arbete, informationssökning och för att kunna strukturera information självständigt och tillsammans med andra		K1, K6, K7	Förmåga att bygga upp en text och söka information	Eleven kan söka information om ett visst ämne och producera en strukturerad muntlig eller skriftlig presentation av ämnet självständigt eller i grupp. Eleven kan under handledning välja ett sätt att söka information som är lämpligt med tanke på sammanhanget och ämnet.

Svenska som andra språk-lärokurs, årskurs 7-9

I årskurserna 7–9 är det särskilda målet för undervisningen att befästa och bredda elevernas färdigheter i svenska, lärstrategier, förmåga att kommunicera samt multilitteracitet. Undervisingen tar fasta på elevernas språkfärdigheter och styrkor. Elevernas språkkunskaper, textrepertoar och kulturkännedom vidgas. Undervisningen utvecklar elevernas färdigheter för fortsatta studier, samhället och arbetslivet. I litteraturundervisningen uppmuntras eleverna att läsa mångsidigt och analytiskt samt att få läsupplevelser.

Centralt innehåll som anknyter till målen för lärokursen svenska som andraspråk och litteratur i årskurs 7-9

Eleverna lär sig språk- och kommunikationsfärdigheter och utvecklar sin förmåga att arbeta med texter genom att använda språk i olika situationer och arbeta mångsidigt med språk. Innehållet i undervisningen väljs så att eleverna får möjlighet att vidga de färdigheter som har en anknytning till språk, litteratur och övrig kultur på ett mångsidigt sätt. Innehållet ska stödja målsättningarna och utnyttja elevernas erfarenheter och lokala möjligheter. De enskilda innehållsområdena ska användas för att bilda helheter för de olika årskurserna.

I1 Att kommunicera
I2 Att tolka texter
I3 Att producera texter
I4 Att förstå språk, litteratur och kultur
I5 Att använda språket som stöd för allt lärande

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i modersmål och litteratur i årskurs 7–9

Handledning, differentiering och stöd i modersmål och litteratur i årskurs 7–9

Bedömning av elevens lärande i modersmål och litteratur i årskurs 7–9

I lärokursen svenska som andraspråk och litteratur är målen för lärmiljöer och arbetssätt, handledning, differentiering och stöd samt bedömning av lärandet de samma som i läroämnet modersmål och litteratur.

Svenska som andra språk-lärokurs och litteratur, årskurs 7–9 (sida 1/7)

Mål för undervisningen **Att kommunicera**	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M1 uppmuntra eleven att utveckla sina färdigheter att handla målinriktat, etiskt och konstruktivt i olika kommunikationssituationer i skolan och i samhället	Eleven utvecklar sina färdigheter att handla målinriktat, etiskt och konstruktivt i kommunikationssituationer i skolan och i samhället.	Eleverna tränar formella kommunikationssituationer, att argumentera, kommentera, referera samt att hålla och åskådliggöra en muntlig presentation. Eleverna tränar sina färdigheter att arbeta genom att diskutera olika ämnen och texter. Eleverna undersöker och använder språket i olika funktioner och situationer och övar samtidigt etablerade fraser och uttryck, familjära och formella uttryck, modalitet, hur man uttrycker sin åsikt kraftigt och mera dämpat, samt sammanfattar och hänvisar till någon annans tal. Eleverna övar sig att lyssna och förhålla sig kritiskt till det hörda och att använda det hörda som modell för sin egen kommunikation. Eleverna tränar förmågan att uttrycka sig genom tal och helhetsgestaltning (med medel som är kopplade till kropp, ljud, tid och rum). Eleverna tränar att hålla förberedda muntliga presentationer.	K1, K2, K4	Att utveckla kommunikativa färdigheter	För vitsordet 5: Eleven deltar i förutsebara kommunikationssituationer genom att lyssna aktivt. För vitsordet 7: Eleven deltar muntligt och på ett konstruktivt sätt i kommunikationssituationer i skolan. För vitsordet 8: Eleven främjar med sitt agerande en lyckad kommunikationssituation. För vitsordet 9: Eleven tar initiativ i olika kommunikationssituationer och anpassar sitt tal enligt situationen.
M2 handleda eleven att fördjupa förmågan att förstå formellt tal, den muntliga kommunikationen i undervisningen och talade medietexter	Eleven fördjupar sin förmåga att förstå formellt tal, den muntliga kommunikationen i undervisningen och talade medietexter.		K2, K4, K5	Förmåga att förstå i kommunikationssituationer	För vitsordet 5: Eleven förstår talade texter på vardagligt språk som åskådliggörs tydligt. För vitsordet 7: Eleven förstår talade texter på vardagligt språk och tar reda på deras betydelse tillsammans med de andra. För vitsordet 8: Eleven förstår huvuddragen i muntliga kommunikationen i undervisningen och i talade medietexter som behandlar teman som är bekanta för eleven. För vitsordet 9: Eleven urskiljer den väsentliga informationen i den muntliga kommunikationen i undervisningen och i talade medietexter samt utvärderar vad hen har hört. Eleven kan ta emot information i formella talsituationer.

M3 uppmuntra eleven att utveckla sin förmåga att uppträda och uttrycka sig målmedvetet i olika situationer och med hjälp av olika uttryckssätt	Eleven utvecklar sin förmåga att uppträda och uttrycka sig målmedvetet i olika situationer och med hjälp av olika uttryckssätt.		K2	Förmåga att uppträda	För vitsordet 5: Eleven uttrycker sig själv i olika vardagliga situationer eller berättar om något ämne som intresserar hen på det sätt som hens språkkunskaper ger möjlighet till. Eleven kompletterar sin språkfärdighet med andra uttryckssätt För vitsordet 7: Eleven förbereder och håller ett anförande eller en muntlig presentation om ett tema som ligger nära hen själv. Eleven uttrycker sig förståeligt. För vitsordet 8: Eleven förbereder och håller en tydlig presentation om ett tema som förutsätter att hen söker information. Eleven uttrycker sig på ett för situationen lämpligt sätt. För vitsordet 9: Eleven förbereder och håller en sammanhängande och till sitt innehåll mångsidig och åskådlig presentation. Eleven uttrycker sig målmedvetet och ändamålsenligt.

Mål för undervisningen **Att tolka texter**	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M4 handleda eleven att använda sin kunskap om textgenrer för att tolka texter, vidga elevens ord och begreppsförråd, handleda eleven att lära sig använda lässtrategier effektivt samt utveckla elevens förmåga att dra slutsatser om en texts betydelser utgående från texten, orden och de språkliga strukturerna	Eleven använder sin kunskap om textgenrer för att tolka talade, skrivna och multimediala texter, utvidgar sitt ord och begreppsförråd, använder effektivt lässtrategier och strategier för att förstå text och drar slutsatser om en texts betydelser utgående från texten, orden och de språkliga strukturer-	Eleverna fördjupar sig i att läsa mångsidigt och analysera texter som är viktiga med tanke på studier, samhälle och kultur. Texterna läses med fokus på värderingar, ideologier och påverkningsmedel (hur tolkningen påverkas av perspektiv, meningsstruktur, benämningar på personer och företeelser, språkliga bilder och ironi). Undervisningen befäster elevernas förmåga att tillämpa	K1, K2, K4	Förmåga att använda kunskaper om textgenrer i tolkningen av talade, skrivna och multimediala texter	För vitsordet 5: Eleven förstår varför texter skiljer sig från varandra. Eleven känner igen några särdrag för de vanligaste textgenrerna. Eleven förstår bristfälligt innehållet i en text. För vitsordet 7: Eleven känner igen de vanligaste textgenrerna. Eleven förstår texter som behandlar ämnesområden som är bekanta för hen och kan uppfatta texten som helhet. Eleven tar reda på nyckelord för att förstå huvudtanken i texten. Eleven använder texter för att utvidga sitt ord och begreppsförråd. För vitsordet 8: Eleven identifierar strukturen och de språkliga särdragen i olika textgenrer. Eleven utvidgar aktivt sitt ord och begreppsförråd genom att läsa olika

	na.	lässtrategier dynamiskt och vidgar elevernas ord och begreppsförråd. Eleverna tränar att analysera i synnerhet förklarande, argumenterande och instruerande texter med fokus på språkliga drag samt att känna igen litterära stilriktningar i texter. Eleverna övar att analysera egna och andras texter samt att ge och ta emot respons.			slags texter. Eleven använder ändamålsenliga strategier för att tolka texter. För vitsordet 9: Eleven särskiljer mellan strukturen och de språkliga särdragen i olika textgenrer med hjälp av ändamålsenliga begrepp. Eleven utvecklar sitt ord och begreppsförråd så att det är tillräckligt för att hen självständigt kan tolka och utvärdera texter.
M5 handleda eleven att tolka texter kritiskt både självständigt och i grupp	Eleven övar sig på att kritiskt tolka talade, skrivna och multimediala texter både självständigt och i grupp.		K1, K2, K4	Förmåga att tolka talade, skrivna och multimediala texter	För vitsordet 5: Eleven läser och förstår enkla texter med ett konkret språk och i för eleven bekanta situationer. Eleven ställer frågor och uttrycker åsikter utifrån texterna tillsammans med andra och självständigt. För vitsordet 7: Eleven läser och förstår texter, även abstrakta sådana, som är lämpliga för hens ålder. Eleven drar slutsatser om texterna och framför motiverade åsikter om textens innehåll. För vitsordet 8: Eleven använder sin förmåga att tolka texter som en resurs för lärandet. Eleven utvärderar texter och drar slutsatser om och ställer kritiska frågor utifrån texten. Eleven förstår att andra texter inverkar på textens tolkning. För vitsordet 9: Eleven utvärderar texternas sätt att påverka. Eleven iakttar sådana betydelser i texterna som inte är direkt uttalade, såsom textens tankegång, attityder och synpunkter. Eleven tolkar hur andra texter inverkar på textens betydelse.

Mål för undervisningen **Att producera texter**	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M6 handleda eleven att stärka förmågan att planera, producera och bearbeta texter självständigt och tillsammans med andra samt att kunna utnyttja olika textgenrer som källor och modeller för de egna texterna	Eleven planerar, producerar och bearbetar texter. Eleven använder berättande, beskrivande och ställningstagande texter som modeller och källor för de egna texterna.	Eleverna producerar i synnerhet förklarande, argumenterande och instruerande texter och vidgar samtidigt sin repertoar av textgenrer. Eleven handleds att göra mångsidigt bruk av ordförråd, fraseologi och språkliga strukturer (bl.a. strukturer som koncentrerar formuleringen) i sina texter. Undervisningen stärker behärskningen av skrivprocessens olika faser och bruket av olika informationskällor. Eleverna tränar olika stilarter och register samt olika sätt att uttrycka person och tid på ett konsekvent sätt i en text. Eleverna lär sig att välja lämpliga uttryckssätt för olika texter.	K1, K2, K4	Förmåga att tillämpa kunskap om textgenrer i produktionen av texter	För vitsordet 5: Eleven producerar texter som till sin struktur, sitt språk och sitt innehåll är enkla och konkreta och som berör ett ämne som är bekant för hen. För vitsordet 7: Eleven planerar och producerar med hjälp av modeller texter om olika ämnesområden, både självständigt och tillsammans med andra. Eleven tar emot respons på sina texter. Eleven producerar texter där man känner igen textgenrerna men där textgenrernas typiska särdrag används bristfälligt. För vitsordet 8: Eleven planerar, producerar och bearbetar texter där hen använder särdragen för olika textgenrer på ett ändamålsenligt sätt. För vitsordet 9: Eleven producerar självständigt texter där särdragen för olika textgenrer används på ett mångsidigt sätt. Eleven använder också andra texter som källor för de egna texterna.
M7 hjälpa eleven att befästa kunskaperna om normerna för standardskriftspråket samt behärskningen av det ordförråd och de strukturer som behövs för produktion av olika textgenrer	Eleven följer normerna för standardskriftspråket i sina texter och använder de ordförråd och språkliga strukturer som är karakteristiska för olika textgenrer. Eleven utvecklar smidighet och mångsidighet i sin textproduktion samt skriver för hand och med hjälp av digitala verktyg.		K2, K3	Förmåga att behärska skriftspråket	För vitsordet 5: Eleven producerar texter om ämnesområden som är bekanta för hen själv. Texten kan vara icke-koherent, något svårläst och skriven med ett väldigt begränsat ordförråd. Eleven kan skriva för hand och med hjälp av digitala verktyg. För vitsordet 7: Eleven producerar texter som är förståeliga trots språkliga brister. Ordförrådet kan fortfarande vara begränsat. Elevens användning av skriftspråksnormer är osäkert. För vitsordet 8: Eleven producerar koherenta texter och använder ändamålsenliga ord och strukturer i dem. Eleven följer skriftspråksnormerna tämligen väl. Eleven kan skriva flytande för hand och med hjälp av digitala verktyg. För vitsordet 9: Eleven producerar texter som innehållsmässigt och språkligt är mångsidiga. Eleven följer skrift-

					språksnormerna väl.

Svenska som andra språk-lärokurs och litteratur, årskurs 7–9 (sida 5/7)

Mål för undervisningen **Att förstå språk, litteratur och kultur**	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M8 handleda eleven att fördjupa sin språkliga medvetenhet och intressera sig för språkliga fenomen, hjälpa eleven att känna igen språkliga strukturer, olika register, stildrag och nyanser och förstå betydelser och följder av olika språkliga val	Eleven blir intresserad av språkliga fenomen. Eleven känner igen språkliga strukturer och använder formellt och informellt språk som en resurs för språkanvändningen samt använder språkliga stildrag och nyanser. Eleven förstår betydelser och följder av olika språkliga val.	Eleverna undersöker texter och reflekterar över språkets betydelser och strukturer (satsdelar, ordböjning) samt hur språkliga val påverkar hur en text tas emot. Eleverna jämför det svenska språket med andra bekanta språk och undersöker hur olika språk påverkar varandra. Eleverna bekantar sig med språksituationen i Finland och med de centrala skedena i svenska språkets utveckling. Eleverna bekantar sig med litteratur, film, teater och mediekultur. Elevernas förståelse av den kulturella mångfalden stöds genom att kulturella upplevelser från olika tider och olika håll i världen jämförs. Eleverna undersöker mediernas funktion i det egna livet och i samhället kritiskt.	K4	Förmåga att utveckla språklig medvetenhet	För vitsordet 5: Eleven observerar att språkbruket varierar i olika situationer. Eleven identifierar skillnaderna mellan skrivet och talat språk. Eleven uppfattar gränserna mellan satser och känner igen verbet i centrum av satsen. För vitsordet 7: Eleven reflekterar över textens språkliga och textuella drag och deras betydelser tillsammans med andra. Eleven känner igen formellt och informellt språkbruk och skillnaderna mellan olika språkliga stilar. Eleven kan dela in satsen i satskonstruktionens olika delar. För vitsordet 8: Eleven uppfattar och skiljer mellan språkliga och textuella drag i texter och deras betydelser med hjälp av ändamålsenliga begrepp. Eleven förstår formellt och informellt språkbruk och effekterna av olika språkliga stilar. Eleven förstår betydelser och följder av olika språkliga val. För vitsordet 9: Eleven drar slutsatser om texters språkliga och textuella särdrag. Eleven utnyttjar formellt och informellt språk i sitt språkbruk. Eleven förstår vilken inverkan språkliga val har för hur betydelsen byggs upp i en text.

M9 inspirera eleven att bekanta sig med olika litteraturgenrer, den svenska och i synnerhet finlandssvenska litteraturen, dess historia och kopplingar till världslitteraturen samt att handleda eleven att känna till hur olika texter förhåller sig till varandra	Eleven läser och tolkar svenskspråkig litteratur, i synnerhet modern finlandssvensk litteratur. Eleven bekantar sig med den finlandssvenska litteraturens viktigaste skeden och deras kopplingar till världslitteraturen. Eleven förstår hur litteraturgenren och andra texter påverkat ett verk.		K2	Förmåga att analysera och tolka skönlitteratur	För vitsordet 5: Eleven läser korta och lättförståeliga svenskspråkiga skönlitterära texter. Eleven skiljer mellan fiktiva texter och andra texter. Eleven förstår att olika texter har skrivits vid olika tidpunkter. Eleven identifierar med hjälp av modeller kopplingar mellan texter. För vitsordet 7: Eleven läser svenskspråkiga, även finlandssvenska, skönlitterära texter och diskuterar sina läsupplevelser med de andra. Eleven känner till några litteraturgenrer och kan identifiera till vilken genre en text hör. För vitsordet 8: Eleven läser och kan analysera en skönlitterär text. Eleven kan nämna centrala verk i den finlandssvenska litteraturen. Eleven kan särskilja litteraturgenrernas särdrag i texter som hen läser. För vitsordet 9: Eleven läser mångsidig svenskspråkig litteratur och analyserar och tolkar det hen läst genom att diskutera och skriva om sina upplevelser. Eleven känner till den finlandssvenska litteraturen och dess förhållande till världslitteraturen.

M10 hjälpa eleven att vidga sin kulturuppfattning och att redogöra för flerspråkighet och kulturell mångfald i skolan och i samhället samt att se kulturella likheter och kulturbundenheter i och mellan olika företeelser	Eleven förstår betydelsen av språklig och kulturell mångfald i skolan och i samhället. Eleven ser skillnader och likheter mellan kulturer samt kulturbundenheter i och mellan olika företeelser.		K2	Förmåga att utveckla kulturell medvetenhet	För vitsordet 5: Eleven känner till att det förekommer flerspråkighet och kulturell mångfald i alla samhällen. Eleven kan identifiera och kan beskriva kulturella och kulturbundna företeelser i sin närmaste omgivning. För vitsordet 7: Eleven identifierar flerspråkighet och kulturell mångfald på individnivå och i den nära omgivningen. Eleven breddar sina kulturella erfarenheter och kan berätta om dem. För vitsordet 8: Eleven redogör för vad flerspråkighet och kulturell mångfald innebär i samhället. Eleven kan redogöra för sina kulturella erfarenheter. Eleven observerar att kulturen samt individers verksamhet och olika gruppbildningar påverkar varandra. För vitsordet 9: Eleven framför synpunkter på vad flerspråkighet och kulturell mångfald betyder för hen själv och för samhället. Eleven deltar aktivt i att skapa gemensamma kulturella upplevelser.

Svenska som andra språk-lärokurs, årskurs 7–9 (sida 7/7)

Mål för undervisningen **Att använda språket som stöd för allt lärande**	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M11 handleda eleven att befästa en positiv uppfattning om sig själv och sitt sätt att kommunicera, läsa, producera texter och lära sig språk, handleda eleven att iaktta och jämföra olika inlärningsstilar och sätt att lära sig samt att lära sig av andra	Eleven stärker en positiv uppfattning om sig själv och sitt sätt att lära sig och använda språk. Eleven jämför och använder olika sätt att lära sig både självständigt och i grupp.	Undervisningen stödjer elevernas förmåga att läsa, skriva, lyssna på och tala texter inom olika kunskapsområden. Eleverna jämför hur språk används i vardagen och inom olika kunskapsområden. Undervisningen stärker elevernas för-	K1, K2, K7	Förmåga att utveckla sitt eget sätt att lära sig språk	För vitsordet 5: Eleven gör iakttagelser om hur hen lär sig språk och sina egna sätt att lära sig. För vitsordet 7: Eleven identifierar sina styrkor och utvecklingsområden när det gäller hens sätt att lära sig och använda språk samt ställer upp mål för sitt eget lärande. För vitsordet 8: Eleven utvecklar sina färdigheter att lära sig språk och använder mångsidigt sin omgivning som en resurs för att lära sig språk. För vitsordet 9: Eleven ställer upp utmanande mål för sitt eget lärande och främjar det gemensamma lärandet
M12 handleda eleven att lägga märke till hur språket används inom olika	Elevens språkkunskap utvecklas från ett vardagligt språk mot		K4, K6	Förmåga att utveckla ett abstrakt språk	För vitsordet 5: Eleven behandlar teman som berör olika vetenskapsområden på ett vardagligt språk. För vitsordet 7: Eleven förstår med stöd av en stark kontext språk som

vetenskapsområden	språket som används inom olika vetenskapsområden.	måga att använda digitala verktyg för att söka information, lära sig och utvärdera sitt lärande.			är rätt så kognitivt krävande och lämpligt med hänsyn till elevens ålder. För vitsordet 8: Eleven förstår kognitivt krävande språk som är lämpligt med hänsyn till hens ålder, men behöver stöd från kontexten. För vitsordet 9: Eleven känner till metoder för användningen av ett abstrakt språk och använder dem för att tolka texter.
M13 uppmuntra eleven att utveckla förmågan att söka information samt att planera, strukturera och utvärdera sitt arbete självständigt och tillsammans med andra	Eleven använder ändamålsenliga sätt att söka information och följer upphovsrättsliga normer. Eleven planerar, strukturerar samt utvärderar sitt eget arbete självständigt och i grupp.	Undervisningen fördjupar elevernas förmåga att använda sitt eget modersmål samt andra bekanta språk som stöd för allt lärande	K1, K5, K6	Förmåga att söka information samt förmåga att planera, strukturera och utvärdera sitt eget arbete	För vitsordet 5: Eleven söker enstaka information från givna källor. Eleven följer upphovsrätten och förstår betydelsen av personlig integritet på nätet. Eleven planerar och utvärderar sitt eget arbete endast i liten grad. För vitsordet 7: Eleven söker information från bekanta källor eller källor som hen fått, men upprepar informationen. Eleven utvärderar sitt arbete. För vitsordet 8: Eleven söker information från olika källor och planerar, strukturerar och utvärderar sitt eget arbete både självständigt och i grupp. Eleven bidrar med sin egen insats i det gemensamma arbetet. För vitsordet 9: Eleven söker och kombinerar mångsidigt information från olika källor samt jämför informationen och bedömer dess tillförlitlighet. Eleven främjar målmedvetet gemensamt arbete.

DET ANDRA INHEMSKA SPRÅKET, FINSKA

Läroämnets uppdrag

Språk är en förutsättning för lärande och tänkande. Språket är närvarande i all verksamhet i skolan och alla lärare är språklärare. Språkstudierna främjar utvecklingen av tankeförmågan. De ger underlag för att forma en flerspråkig och mångkulturell identitet och värdesätta den. I takt med att ordförrådet och strukturerna utvecklas, utvecklas också de kommunikativa färdigheterna och förmågan att söka information. Språkundervisningen ger goda möjligheter till glädje, lek och kreativitet.

Undervisningen i det andra inhemska språket är en del av språkpedagogiken och fostran till språkmedvetenhet. Den ska väcka elevernas intresse för den språkliga och kulturella mångfalden i skolan och den omgivande världen och uppmuntra dem att kommunicera i autentiska språkmiljöer. Eleverna ska lära sig värdesätta andra språk, människorna som talar dem och olika kulturer. Jämställdheten i språkval och språkstudier förstärks genom att man på varierande och intressanta sätt informerar om valmöjligheter i språken, genom att man uppmuntrar eleverna att oberoende av kön fatta beslut om språkval utgående från sina individuella intressen, genom att man behandlar teman mångsidigt och ur olika synvinklar och genom att man använder omväxlande och praktiska arbetsmetoder.

Studierna i det andra inhemska språket ska förbereda eleverna för planmässigt och kreativt arbete i olika sammansättningar. Eleverna och elevgrupperna ska också ges möjligheter att bilda nätverk och kommunicera med finskspråkiga elever och grupper. Digitala verktyg erbjuder en naturlig möjlighet att genomföra språkundervisningen i autentiska situationer och utifrån elevernas kommunikationsbehov. Undervisningen ska också ge färdigheter som främjar delaktighet och aktiv påverkan.

Undervisningen ska stärka elevernas tilltro till sin förmåga att lära sig språk och att modigt använda dem. Eleverna ska ges möjlighet att studera i egen takt och vid behov få stöd för sitt lärande. Undervisningen ska ordnas så att också elever som avancerar snabbare eller kan språket sedan tidigare kan göra framsteg.

Språkundervisningen ska utveckla multilitteracitet och ta upp olika texter. Texterna ska väljas med hänsyn till barnens och de ungas intressen. Undervisningen ska också bygga broar mellan olika språk och med de språk som eleverna använder på fritiden. Eleverna uppmuntras att söka information på de språk som de behärskar.

Läroämnets uppdrag i åk 1-2

Det särskilda uppdraget i undervisningen i det andra inhemska språket i årskurserna 1–2 är att hos eleverna väcka en positiv attityd till att lära sig finska eller svenska samt att stärka elevernas tro på sin egen förmåga att lära sig språk och att modigt använda även det lilla de kan på det andra språket. Undervisningen ska väcka elevernas nyfikenhet för språk och stödja deras förmåga att iaktta och använda sig av de språkliga och kulturella intryck som de får från omgivningen. Undervisningen ska ge eleverna mångsidiga upplevelser av finska eller svenska och kulturerna som har anknytning till det finska eller svenska språket. I undervisningen i modersmålsinriktad finska eller svenska får eleverna möjlighet att reflektera över och fördjupa sina kunskaper i finska eller svenska och sin kännedom om särdragen i finsk- eller svenskspråkig kultur. I undervisningen ska man betona glädje i lärandet, varierande och aktiverande arbetssätt samt muntlig kommunikation i vardagliga situationer. Teman som behandlas i undervisningen väljs tillsammans med eleverna utgående från deras egna intressen och de behandlas på ett mångsidigt sätt. Av eleverna förutsätts inga läs- eller skrivkunskaper då undervisningen inleds. Man väcker och ökar efterhand elevernas intresse för det talade och skrivna språket. Så småningom ökar man också elevernas intresse för att läsa och skriva.

I grundläggande utbildningen på svenska i Esbo inleds studier i det andra inhemska språket, finska, i årskurs 1 som A1-språk. Eleverna kan välja mellan A-lärokurs eller modersmålsinriktad lärokurs i finska. Ifall eleven inte har studerat finska som A1-språk, inleds det andra inhemska språket från och med årskurs 6 som B1-språk.

A-LÄROKURS I FINSKA

A-lärokurs i finska åk 1-2

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i A1-lärokursen i finska i årskurserna 1–2
I valet av arbetssätt ska man ta i beaktande olika slags elever och elever med olika bakgrund samt elevernas ålder och utvecklingsnivå. Arbetssätten ska vara mångsidiga, elevorienterade och engagerande. Utgångspunkten för arbetssätten ska vara att de är konkreta och stöder undersökande lärande. Undervisningen kan göras mer övergripande så att eleverna lär sig finska också i samband med undervisningen i andra läroämnen.

Med hjälp av arbetssätten ska man handleda eleverna att kommunicera på många olika sätt och diskutera och fundera tillsammans samt väcka deras nyfikenhet för språk och utveckla deras slutlednings- och samarbetsförmåga. Arbetssätten ska kombinera lek, musik, drama, spel och rörelse samt olika sinnen. Förutom den muntliga kommunikationen ska eleverna också ges möjlighet att bekanta sig med det finska språket och lära sig det genom att iaktta språket i skrift. Eleverna handleds att reflektera över hur de lär sig finska till exempel med hjälp av den europeiska språkportfolion eller motsvarande verktyg och så småningom ta ansvar för sitt eget lärande.

Som lärmiljöer i undervisningen kan man utnyttja hela skolan och skolans närmiljö. Flerspråkigheten, den kulturella mångfalden och språkmedvetenheten ska vara synliga i lärmiljöerna. Det finska språket ska höras och synas i undervisningssituationer och kommunikationssituationer som är bekanta för eleverna. Lärmiljöerna kan anpassas så att de lämpar sig för olika situationer för språkinlärning och ger möjlighet att arbeta på ett mångsidigt sätt både i grupp och självständigt. Lärmiljöerna planeras tillsammans med eleverna. Lärmiljöerna ska stödja elevens naturliga nyfikenhet, lust att pröva på nya saker samt lekfullhet och fantasi så att eleven från början vågar använda även det lilla hen kan på det nya språket. Lärmiljöerna ska stärka utvecklingen av barnens multilitteracitet genom att man i undervisningen använder till exempel bilder, rörelse, ljud och olika didaktiska verktyg. I undervisningen ska man erbjuda eleverna möjlighet att bekanta sig med det finska språket och kulturen som hör till språket med hjälp av olika lärmiljöer och i mån av möjlighet genom att till exempel via digitala hjälpmedel ha kontakt med andra som talar finska.

Handledning, differentiering och stöd i A1-lärokursen i finska i årskurserna 1–2
Eleverna ska i undervisningen uppmuntras att modigt använda sina språkkunskaper. Gott om kommunikativa övningar, stärkande av färdigheterna för språkstudier och aktiverande arbetssätt som främjar kreativitet och delaktighet stöder utvecklingen av elevernas språkkunskaper. Eleverna erbjuds möjligheter att bekanta sig med andra språk som skolan erbjuder. Eleverna ska få mångsidig information om betydelsen av att kunna språk och de ska uppmuntras att studera många olika språk.

Undervisningen ska ordnas så att den tar i beaktande elevernas olika utgångslägen och undervisningen ska vid behov differentieras. Eleverna har rätt att vid behov få stöd för sitt lärande. Det ska finnas särskilt vägande skäl för att en elev befrias från språkstudierna och bedömningen ska göras individuellt för varje elev. I kapitel 7 i Grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen 2014 föreskrivs om stöd för lärande och skolgång. Undervisningen ska planeras så att den erbjuder tillräckliga utmaningar även för elever som avancerar snabbare eller kan finska från tidigare. Eleverna handleds att finna material som intresserar dem och som främjar lärandet, till exempel på nätet eller biblioteket.

Bedömning av elevens lärande i A1-lärokursen i finska i årskurserna 1–2
Syftet med bedömningen under läsåret är i första hand att handleda lärandet med hjälp av uppmuntrande respons. Lärarens respons ger eleverna en möjlighet att bli medvetna om målen för lärandet samt om sina egna kunskaper och hur de kan utvecklas. För att studierna ska framskrida är det viktigt att läraren ger eleverna möjlighet att

visa sina kunskaper på olika sätt. Eleverna övar med hjälp av lärarens handledning sina kunskaper i själv- och kamratbedömning som en del av språkstudierna. I slutet av läsåret ska läraren ge en verbal bedömning eller ett siffervitsord i A1-språket som baserar sig på lärarens iakttagelser av elevernas kunskaper i relation till samtliga mål som ställts upp i läroplanen. Då läraren bedömer elevernas lärande ska hen se till att eleverna har möjlighet att visa sina kunskaper på olika sätt.

Finska, A-lärokurs, årskurs 1 (sida 1/2)

Mål för undervisning ***Kulturell mångfald och språkmedvetenhet***	**Mål för lärande som härletts ur målen för undervisningen**	**Innehåll som anknyter till målen**	**Mångsidig kompetens**
M1 Eleven bekantar sig med olika språk i skolan och närmiljön. Eleven handleds att känna igen finska och kunna skilja det från andra språk.	Eleven lär sig känna igen finska och skilja det från andra språk hen kan. **(används inte som bedömnings-grund)**	Eleverna reflekterar tillsammans över vilka språk som talas i skolan och den närmaste omgivningen. Eleverna diskuterar vilka likheter och olikheter det finns mellan olika språk.	K1, K2, K5, K7
M2 Handleda eleven att värdesätta sin egen språkliga bakgrund	Eleven lär sig värdesätta sin egen språkliga bakgrund **(används inte som bedömningsgrund)**	Elevens intresse för att lära sig finska väcks Eleven funderar över sin språkliga bakgrund och den språkliga närmiljön: vilka språk talar vi i klassen, i skolan, hemma, i Finland osv.? Eleverna bekantar sig med skillnader i det svenska och finska alfabetet Eleverna bekantar sig med finskspråkigt material i omgivningen, t.ex. böcker, filmer, tv-program, sånger	K1, K2

Färdigheter för språkstudier			
M3 Erbjuda eleven möjligheter att samar-beta med andra och fungera i grupp.	Eleven lär sig samarbeta och fun-gera i grupp med andra.	Eleverna övar att samarbeta och arbeta parvis och i grupper. Eleverna lär sig språk tillsammans med och av varandra.	K1, K2, K6
M4 Handleda eleven att göra iakttagelser om språket samt att gissa sig till och här-leda enskilda ords och uttrycks betydelser.	Eleven lär sig gissa och härleda ords och uttrycks betydelser samt att göra iakttagelser om språket **(används inte som bedömningsgrund)**	I undervisningen iakttar man huvudsakligen talat språk. Eleven sporras till att vara delaktig och att använda finska på sin egen nivå	K1, K4, K5
M5 Eleven bekantar sig med olika sätt att lära sig språk och prövar vilka sätt att lära sig som passar hen själv bäst.	Eleven bekantar sig med olika sätt att lära sig språk.	Eleverna diskuterar och funderar hur och på vilka olika sätt man kan lära sig språk. Eleverna övar olika sätt att lära sig språk. Eleverna övar på att utvärdera sina egna språkkunskaper.	K1, K7

Finska, A-lärokurs, årskurs 1 (sida 2/2)

<table>
<tr><td colspan="2">Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera</td><td rowspan="8">Innehållet väljs utgående från elevernas vardag och intressen och tillsammans med eleverna.

Eleverna övar sig att lyssna och tala på finska genom olika teman som är bekanta för dem, t.ex. jag själv, min närmiljö
Eleverna övar sina växande språkkunskaper och tränar ordförråd med hjälp av t.ex. lek, sång, spel, rim och ramsor, drama och spelifiering.
I undervisningen diskuterar och funderar man över hur man ska agera om man endast har ringa kunskaper i ett språk.
Eleverna övar sig uttryck som behövs då det uppstår svårigheter med att förstå budskapet.
Eleverna övar att använda olika hjälpmedel för att kommunicera, till exempel att använda gester och att rita.
Eleven använder språket för vardagliga syften och tränar artigt språkbruk, t.ex. att hälsa, säga adjö, berätta om sig själv och i olika vardagliga situationer.
Eleven tränar uttal
De vanligaste artighetsfraserna i finskan i vardagliga kommunikationssituationer, till exempel för att hälsa, säga adjö, tacka och be om hjälp.

(Eleven bekantar sig med finska i skrift genom lämpliga texter, t.ex. korta berättelser och sångtexter
Eleven övar sig att läsa ord och texter på lämplig nivå)</td><td>K1, K2, K4, K6, K7</td></tr>
<tr><td>M6 Uppmuntra eleven att använda språk</td><td>Eleven lär sig använda språket i ett antal ofta återkommande, rutinmässiga kommunikationssituationer med stöd av sin samtalspartner.</td><td>K1, K2, K3, K4, K5, K7</td></tr>
<tr><td>M7 Handleda eleven att använda olika non-verbala tillvägagångssätt samt olika sätt för att härleda ords betydelse.</td><td>Eleven lär sig använda non-verbala hjälpmedel, till exempel gester, miner, ordförråd och digitala färdigheter för att klara av kommunikations-situationer.</td><td>K2, K4, K6, K7</td></tr>
<tr><td>M8 Uppmuntra eleven att använda det finska
språket på ett för kommunikationssituationen</td><td>Eleven övar sig använda ett antal för språket och kulturen vanliga artighets-fraser.</td><td>K1, K2, K3, K4, K5, K7</td></tr>
<tr><td colspan="2">Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter</td></tr>
<tr><td>M9 Handleda eleven förstå målspråkets vanligaste ord och uttryck i kommunikationssituationer som är bekanta för eleven.</td><td>Eleven lär sig förstå att ett antal ord och uttryck som hen hör och ser.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Växande språkkunskap, förmåga att producera texter</td></tr>
<tr><td>M10 Ge eleven många möjligheter att öva sig i att tala i för åldern lämpliga situationer och i detta sammanhang</td><td>Eleven lär sig använda de vanligaste orden och korta uttryck samt att uttala dem förståeligt.</td><td>K1, K2, K3, K4, K5, K7</td></tr>
</table>

Finska, A-lärokurs, årskurs 2 (sida 1/2)

Mål för undervisning ***Kulturell mångfald och språkmedvetenhet***	**Mål för lärande som härletts ur målen för undervisningen**	**Innehåll som anknyter till målen**	**Mångsidig kompetens**	**Kunskapskrav för goda kunskaper**
M1 Eleven bekantar sig med olika språk och kulturer i skolan, närmiljön samt i Norden. Eleven handleds att förstå finskans och svenskans ställning som nationalspråk. Eleven handleds att känna igen finska och kunna skilja det från andra språk.	Eleven lär sig iaktta olika språk och kulturer i sin vardag samt lär sig känna igen finska och skilja det från andra språk hen kan. **(används inte som bedömningsgrund)**	Eleverna reflekterar tillsammans över vilka språk som talas i Finland och Norden och man bekantar sig med de olika kulturerna. Eleverna diskuterar vilka likheter och olikheter det finns mellan olika språk. Elevens intresse för finska stärks.	K1, K2, K5, K7	Används inte som bedömningsgrund. Eleven handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina egna erfarenheter
M2 Handleda eleven att värdesätta sin egen språkliga bakgrund samt språklig och kulturell mångfald.	Eleven lär sig värdesätta sin egen språkliga bakgrund och olika språk och kulturer. **(används inte som bedömningsgrund)**	Eleverna funderar tillsammans på den språkliga och kulturella mångfaldens betydelse och värde för olika gemenskaper. Eleven funderar över sin egen språkliga och kulturella bakgrund. Vilka språk pratar vi i Finland? Var i Finland talas vilket språk? Vilka språk används hemma?	K1, K2	

Färdigheter för språkstudier				
M3 Erbjuda eleven möjligheter att samarbeta med andra och fungera i grupp.	Eleven lär sig samarbeta och fungera i grupp med andra.	Eleverna övar att samarbeta och arbeta parvis och i grupper. Eleverna lär sig språk tillsammans med och av varandra.	K1, K2, K6	Eleven deltar i undervisningen.
M4 Handleda eleven att göra iakttagelser om språket och språkbruket samt att gissa sig till och härleda enskilda ords och uttrycks betydelser.	Eleven lär sig gissa och härleda ords och uttrycks betydelser samt att göra iakttagelser om språket och språkbruket. **(används inte som bedömningsgrund)**	I undervisningen iakttar man huvudsakligen talat språk. Eleverna övar på att härleda ords betydelse utifrån kontexten, allmänbildningen eller andra språkkunskaper. Eleven blir medveten om finskspråkigt material i omgivningen.	K1, K4, K5	Används inte som bedömningsgrund. Eleven handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina egna erfarenheter
M5 Eleven bekantar sig med olika sätt att lära sig språk och prövar vilka sätt att lära sig som passar hen själv bäst. Eleverna övar tillsammans att ställa upp mål för sina språkstudier.	Eleven lär sig känna igen, pröva på och öva samt använda olika färdigheter för språkstudier.	Eleverna diskuterar och funderar hur och på vilka olika sätt man kan lära sig språk. Eleverna övar på att utvärdera både sina egna och sina klasskamraters språkkunskaper med hjälp av till exempel Den europeiska språkportfolion.	K1, K7	Eleven kan ställa upp enkla mål för sitt arbete.

Finska, A-lärokurs, årskurs 2 (sida 2/2)

Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera				
M6 Uppmuntra eleven att använda språket på ett mångsidigt sätt i olika kommunikationssituationer.	Eleven lär sig använda språket i ett antal ofta återkommande, rutinmässiga kommunikationssituationer med stöd av sin samtalspartner.	Innehållet väljs utgående från elevernas vardag och intressen. Innehållet väljs tillsammans med eleverna. Eleverna använder språket för olika syften, till exempel för att hälsa, säga adjö, berätta om sig själv samt för olika situationer i vardagen. Eleverna tränar ett artigt språkbruk i olika kommunikationssituationer. Som en del av kommunikationen tränar eleverna ordförråd samt strukturer och fraser med hjälp av sång, lek, drama och spelifiering. Eleverna övar att använda olika hjälpmedel för att kommunicera, till exempel att använda gester och att rita. Eleverna övar att härleda ords betydelse utifrån kontexten, allmänbildningen eller andra språkkunskaper. Eleverna lär sig uttryck som behövs då det uppstår svårigheter med att förstå budskapet. Eleven får vänja sig vid att använda de för språket och kulturen vanligaste artighetsfraserna i vardagliga kommunikationssituationer, till exempel för att hälsa, säga adjö, tacka och be om hjälp. Eleverna övar olika naturliga sätt att reagera i kommunikationssituationer. Eleverna får i första hand ta del av talade texter och så småningom även skrivna texter samt språket som hörs och syns i vardagen. Eleverna övar att iaktta uttalet och betoningen av ord på finska. Eleverna övar att förstå språket med hjälp av sång, lek, ramsor, berättelser och bilder. Eleverna övar mycket och på ett mångsidigt sätt att uttala och betona ord på finska. Eleverna övar ord och satsstrukturer som en del av kommu-	K1, K2, K4,K6, K7	Eleven kan presentera sig själv på finska.
M7 Handleda eleven att använda olika non-verbala tillvägagångssätt samt olika sätt för att härleda ords betydelse. Uppmuntra eleven att uttrycka sina egna iakttagelser och sina svårigheter att förstå budskapet.	Eleven lär sig använda non-verbala hjälpmedel, till exempel gester, miner, ordförråd och digitala färdigheter för att klara av kommunikationssituationer. Eleven lär sig gissa eller härleda enskilda ords betydelse. Eleven lär sig uttrycka att hen har förstått budskapet. Eleven lär sig framföra sina egna iakttagelser.		K1,K2, K3,K4, K5, K7	Eleven kan göra sig förstådd på finska.
M8 Uppmuntra eleven att använda det finska språket på ett för kommunikationssituationen och kulturen lämpligt sätt.	Eleven lär sig använda ett antal för språket och kulturen vanliga artighetsfraser.		K2, K4, K6, K7	Eleven kan använda de vanligaste artighetsfraserna.
Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter				
M9 Handleda eleven förstå målspråkets vanligaste ord och uttryck i kommunikationssituationer som är bekanta för eleven.	Eleven lär sig förstå att ett antal ord och uttryck som hen hör och ser.		K1, K2, K3,K4, K5, K7	Eleven förstår ord och uttryck i enkla finskspråkiga texter.
Växande språkkunskap, förmåga att producera texter				
M10 Handleda eleven att i olika situationer som är bekanta för eleven använda de vanligaste orden och uttrycken på finska, särskilt i tal, samt att träna	Eleven lär sig använda de vanligaste orden och uttrycken samt att uttala dem förståeligt.		K1,K2, K3,K4, K5, K7	Eleven kan skapa korta meddelande på finska.

uttalet.		nikationen i situationer som är bekanta för eleverna med hjälp av till exempel bilder, sång, lek, ramsor, berättelser, drama och spelifiering. Eleverna ges så småningom möjlighet att öva sig att skriva.		

A-lärokurs i finska åk 3-6

Centralt innehåll som anknyter till målen för A-lärokurs i finska årskurserna 3-6

I1 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet

I2 Färdigheter för språkstudier

I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i finska, A-lärokurs, i årskurs 3-6
Handledning, differentiering och stöd i finska, A-lärokurs, i årskurs 3-6
Bedömning av elevens lärande i finska, A-lärokurs, i årskurs 3-6

Finska, A-lärokurs, årskurs 3 (sida 1/2)

Mål för undervisning **Kulturell mångfald och språkmedvetenhet**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper
M1 uppmuntra eleven att lägga märke till finskan och dess kulturella mångfald i omgivningen, väcka intresse för finska och motivera hen att värdesätta svenskans och finskans ställning som nationalspråk	Eleven bekantar sig med talad finska i klassen, skolan och omgivningen. Eleven bekantar sig med finska seder och traditioner.	K2	Förmåga att gestalta den språkliga miljön	Eleven kan beskriva när hen kommer i kontakt med finska samt berätta om finska seder och traditioner.
M2 motivera eleven att värdesätta sin egen språkliga och kulturella bakgrund och den språkliga och kulturella mångfalden i världen samt att bemöta människor fördomsfritt	Eleven funderar över sin egen språkliga och kulturella bakgrund.	K2		Används inte som bedömningsgrund. Eleven handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina egna erfarenheter.
M3 vägleda eleven att lägga märke till vad som förenar respektive skiljer olika språk åt samt stödja hen att utveckla språklig nyfikenhet och medvetenhet	Eleven bekantar sig med skillnader mellan i skrivningen i finska och svenska (t.ex. diftonger, dubbelteckning). Elevens intresse för finskan förstärks.	K1, K4	Språklig medvetenhet	Eleven är bekant med skillnader i skrivningen i finska och svenska.
M4 handleda eleven att hitta finskspråkigt material	Eleven lär sig hitta finskspråkigt material i omgivningen.	K4, K5	Förmåga att iaktta finska språket i omgivningen	Eleven hittar finskspråkigt material.

Mål för undervisning **Färdigheter för språkstudier**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper
M5 tillsammans gå igenom målen för undervisningen och skapa en tillåtande studieatmosfär som stöder och uppmuntrar eleverna att lära sig och lära av varandra.	Eleven bekantar sig med målen och prövar på olika sätt att lära sig språk tillsammans med och av varandra. Eleven lär sig planera arbetet tillsammans. Eleven lär sig ge och ta emot respons.	K1, K7	Kännedom om målen för undervisningen och om hur man arbetar som grupp	Eleven deltar i gemensamma arbetsuppgifter. Eleven deltar i utvärderingen av sina egna och andras arbeten.
M6 handleda eleven att ta ansvar för sina språkstudier och modigt öva sina kunskaper i finska, också med hjälp av digitala verktyg, samt att få insikt i vilket sätt att lära sig språk som bäst passar var och en.	Eleven lär sig effektiva sätt att studera språk, som t.ex. att använda nya ord och strukturer i olika egna sammanhang.	K5, K6	Förmåga att ställa upp mål för sina språkstudier och att hitta väl fungerande studiemetoder	Eleven kan ta i bruk nya ord och begrepp i sin kommunikation.

Finska, A-lärokurs, årskurs 3 (sida 2/2)

Mål för undervisning **Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper
M7 ordna tillfällen där eleven med hjälp av olika medier får träna muntlig och skriftlig kommunikation.	Eleven lär sig att lyssna, tala, läsa och skriva på finska och att behandla olika teman som t.ex. presentera omgivningen.	K2, K4, K5, K7	Förmåga att kommunicera i olika situationer	Eleven kan presentera sin omgivning på finska. Eleven kan göra sig förstådd på finska, kan hälsa och be om hjälp.
M8 handleda eleven i att använda sig av språkliga kommunikationsstrategier.	Eleven testar sina växande språkkunskaper med hjälp av t.ex. lek, sång och spel.	K2, K4	Förmåga att använda kommunikationsstrategier	
M9 hjälpa eleven att öka sin kännedom om uttryck som kan användas i och som hör till artigt språkbruk.	Eleven använder språket för vardagliga syften, som t.ex. att hälsa och be om hjälp.	K2, K4	Kulturellt lämpligt språkbruk	

Mål för undervisning **Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper
M10 uppmuntra eleven att tolka för sig själv och sin åldersgrupp lämpliga och intressanta muntliga och skriftliga texter.	Eleven lär sig ordförråd och strukturer (t.ex. nominativ, adessiv, inessiv, genitiv, verb, räkneord 0-20) i samband med olika typer av texter, som t.ex. kortare berättelser och sångtexter.	K4	Förmåga att tolka texter	Eleven förstår korta texter som innehåller enkla, bekanta ord och uttryck samt tydligt tal. Eleven behärskar de vanligaste kasusformerna.

Mål för undervisning **Växande språkkunskap, förmåga att producera texter**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper
M11 ge eleven många möjligheter att öva sig i att tala och skriva i för åldern lämpliga situationer och i detta sammanhang fästa uppmärksamhet vid uttal och vid strukturer som är relevanta för textens innehåll.	Eleven lär sig ordförråd i samband med olika typer av texter. Eleven lär sig skriva korta meningar vid anslutning av de teman som behandlats. Eleven tränar uttal (t.ex. o, u)	K3, K4, K5, K7	Förmåga att producera texter	Eleven kan skapa korta meddelanden på finska.

Finska, A-lärokurs, årskurs 4 (sida 1/2)

Mål för undervisning **Kulturell mångfald och språkmedvetenhet**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/ vitsordet 8
M1 uppmuntra eleven att lägga märke till finskan och dess kulturella mångfald i omgivningen, väcka intresse för finska och motivera hen att värdesätta svenskans och finskans ställning som nationalspråk.	Eleven bekantar sig med talad finska i klassen, skolan och omgivningen. Eleven diskuterar nationalspråk. Eleven bekantad sig med finska högtider och traditioner kring dem.	K2	Förmåga att gestalta den språkliga miljön	Eleven kan berätta om traditioner i samband med högtider.
M2 motivera eleven att värdesätta sin egen språkliga och kulturella bakgrund och den språkliga och kulturella mångfalden i världen samt att bemöta människor fördomsfritt	Eleven funderar över sin egen språkliga och kulturella bakgrund. Eleven tränar sig artigt språkbruk i olika kommunikationssituationer. Eleven tränar bemötandet av personer i olika åldrar, olika ställningar och från olika kulturer.	K2		Används inte som bedömningsgrund. Eleven handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina egna erfarenheter.
M3 vägleda eleven att lägga märke till vad som förenar respektive skiljer olika språk åt samt stödja hen att utveckla språklig nyfikenhet och medvetenhet	Eleven bekantar sig med skillnader mellan skriftspråk och talspråk. Eleven jämför texter på olika språk (finska och modersmål).	K1, K4	Språklig medvetenhet	Eleven uppfattar likheter och olikheter i t.ex. strukturer, ordförråd och betydelser mellan finskan och modersmålet eller andra språk hen kan.
M4 handleda eleven att hitta finskspråkigt material	Eleven bekantar sig med olika former av skriven finska. Eleven lär sig hitta finskspråkigt material i omgivningen, på nätet, i bibliotek osv.	K4, K5	Förmåga att iaktta finska språket i omgivningen	Eleven känner till för hen intressant finskspråkigt material.

Mål för undervisning **Färdigheter för språkstudier**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/ vitsordet 8
M5 tillsammans gå igenom målen för undervisningen och skapa en tillåtande studieatmosfär som stöder och uppmuntrar eleverna att lära sig och lära av varandra.	Eleven bekantar sig med målen och prövar på olika sätt att lära sig språk tillsammans med och av varandra. Eleven lär sig planera arbetet tillsammans. Eleven lär sig ge och ta emot respons.	K1, K7	Kännedom om målen för undervisningen och om hur man arbetar som grupp	Eleven deltar i gemensamma arbetsuppgifter.
M6 handleda eleven att ta ansvar för sina språkstudier och modigt öva sina kunskaper i finska, också med hjälp av digitala verktyg, samt att få insikt i vilket sätt att lära sig språk som bäst passar var och en.	Eleven lär sig effektiva sätt att studera språk, som t.ex. att använda nya ord och strukturer i olika egna sammanhang. Eleven övar sig i studieteknik.	K5, K6	Förmåga att ställa upp mål för sina språkstudier och att hitta väl fun-	Eleven ställer upp mål för sina språkstudier, övar sig i olika sätt att lära sig språk också med hjälp av digitala verktyg och utvecklar och utvärderar sina kunskaper.

			gerande studi-emetoder	Eleven kan ta i bruk nya ord och begrepp i sin kommunikation.

Finska, A-lärokurs, årskurs 4 (sida 2/2)

Mål för undervisning **Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/ vitsordet 8
M7 ordna tillfällen där eleven med hjälp av olika medier får träna muntlig och skriftlig kommunikation	Eleven lär sig att lyssna, tala, läsa och skriva på finska och att behandla olika teman som bl.a. fritid och tiden. Innehållet väljs med beaktande av elevernas dagliga omgivning, intressen och aktualitet.	K2, K4, K5, K7	Förmåga att kommunicera i olika situationer	Eleven kan utbyta tankar eller information i bekanta och vardagliga situationer.
M8 handleda eleven i att använda sig av språkliga kommunikationsstrategier	Eleven övar sig i muntliga anföranden.	K2, K4	Förmåga att använda kommunikations-strategier	Eleven kan hålla ett kort muntligt anföranden.
M9 hjälpa eleven att öka sin kännedom om uttryck som kan användas i och som hör till artigt språkbruk	Eleven använder språket för olika syften, som t.ex. att uttrycka en åsikt.	K2, K4	Kulturellt lämpligt språkbruk	Eleven klarar av korta sociala situationer. Kan använda de vanligaste artiga hälsnings- och tilltalsfraserna samt artigt framföra till exempel sin åsikt.

Mål för undervisning **Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/ vitsordet 8
M10 uppmuntra eleven att tolka för sig själv och sin åldersgrupp lämpliga och intressanta muntliga och skriftliga texter	Eleven lär sig ordförråd och strukturer i samband med olika typer av texter, som t.ex. kortare berättelser och sångtexter. Eleven lär sig härleda ords betydelse ur en kontext.	K4	Förmåga att tolka texter	Eleven förstår texter som innehåller enkla, bekanta ord och uttryck samt tydligt tal. Förstår det centrala innehållet i korta, enkla budskap. Klarar mycket enkel slutledning med hjälp av kontexten.

Mål för undervisning **Växande språkkunskap, förmåga att producera texter**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M11 ge eleven många möjligheter att öva sig i att tala och skriva i för åldern lämpliga situationer och i detta sammanhang fästa uppmärksamhet vid uttal och vid strukturer som är relevanta för tex-	Eleven lär sig ordförråd och strukturer (t.ex. stadieväxling, presens, imperativ, räkneord, 0-1000, klocka) i samband med olika typer av texter, som t.ex. kortare be-	K3, K4, K5, K7	Förmåga att producera texter	Eleven behärskar en begränsad mängd korta, inövade uttryck, det mest centrala ordförrådet och grundläggande satsstrukturer. Eleven kan berätta i

tens innehåll.	rättelser och sångtexter. Eleven bekantar sig med objektsregler i texten. Eleven tränar uttal och betoning av ord.			nutid. Uttalar inövade uttryck begripligt.

Finska, A-lärokurs, årskurs 5 (sida 1/3)

Mål för undervisning **Kulturell mångfald och språkmedvetenhet**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/ vitsordet 8
M1 uppmuntra eleven att lägga märke till finskan och dess kulturella mångfald i omgivningen, väcka intresse för finska och motivera hen att värdesätta svenskans och finskans ställning som nationalspråk	Eleven bekantar sig med talad finska i klassen, skolan och omgivningen. Eleven inhämtar kunskap och diskuterar om Finlands nationalspråk och minoritetsspråk och deras betydelse för individen och samhället.	K2	Förmåga att gestalta den språkliga miljön	Eleven kan nämna orsaker till varför man talar svenska och finska i Finland.
M2 motivera eleven att värdesätta sin egen språkliga och kulturella bakgrund och den språkliga och kulturella mångfalden i världen samt att bemöta människor fördomsfritt	Eleven funderar över sin egen språkliga och kulturella bakgrund. Eleven tränar sig artigt språkbruk i olika kommunikationssituationer. Eleven tränar bemötandet av personer i olika åldrar, olika ställningar och från olika kulturer.	K2		Används inte som bedömningsgrund. Eleven handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina egna erfarenheter.
M3 vägleda eleven att lägga märke till vad som förenar respektive skiljer olika språk åt samt stödja hen att utveckla språklig nyfikenhet och medvetenhet	Eleven bekantar sig med finska dialekter. Eleven jämför texter på olika språk (finska och modersmål).	K1, K4	Språklig medvetenhet	Eleven uppfattar likheter och olikheter i t.ex. strukturer, ordförråd och betydelser mellan finskan och modersmålet eller andra språk hen kan.
M4 handleda eleven att hitta finskspråkigt material	Eleven bekantar sig med olika former av skriven finska. Eleven lär sig hitta finskspråkigt material i omgivningen, på nätet, i bibliotek osv.	K4, K5	Förmåga att iaktta finska språket i omgivningen	Eleven känner till för hen intressant finskspråkigt material.

Mål för undervisning **Färdigheter för språkstudier**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/ vitsordet 8
M5 tillsammans gå igenom målen för undervisningen och skapa en tillåtande studieatmosfär som stöder och uppmuntrar eleverna att lära sig och lära av varandra	Eleven bekantar sig med målen och prövar på olika sätt att lära sig språk tillsammans med och av varandra. Eleven lär sig planera arbetet tillsammans. Eleven lär sig ge och ta emot respons, samt ta ansvar.	K1, K7	Kännedom om målen för undervisningen och om hur man arbetar som grupp	Eleven känner till målen för undervisningen och deltar i gemensamma arbetsuppgifter.
M6 handleda eleven att ta ansvar för sina språkstudier och modigt öva sina kunskaper i	Eleven lär sig effektiva sätt att studera språk, som t.ex. att använda nya ord och strukturer i	K5, K6	Förmåga att ställa upp mål för sina	Eleven ställer upp mål för sina språkstudier, övar sig i olika sätt att

finska, också med hjälp av digitala verktyg, samt att få insikt i vilket sätt att lära sig språk som bäst passar var och en	olika egna sammanhang. Eleven övar sig i studieteknik. Eleven övar att utvärdera sina språkkunskaper t.ex. genom att använda den Europeiska språkportfolion.		språkstudier och att hitta väl fungerande studiemetoder	lära sig språk också med hjälp av digitala verktyg och utvecklar och utvärderar sina kunskaper.

Finska, A-lärokurs, årskurs 5 (sida 2/3)

Mål för undervisning **Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/ vitsordet 8
M7 ordna tillfällen där eleven med hjälp av olika medier får träna muntlig och skriftlig kommunikation	Eleven lär sig att lyssna, tala, läsa och skriva på finska och att behandla olika teman som bl.a. fritidsintressen, yrken och om livet i finskspråkiga miljöer. Innehållet väljs med beaktande av elevernas dagliga omgivning, intressen och aktualitet.	K2, K4, K5, K7	Förmåga att kommunicera i olika situationer	Eleven kan utbyta tankar eller information i bekanta och vardagliga situationer.
M8 handleda eleven i att använda sig av språkliga kommunikationsstrategier	Eleven lär sig delta i diskussioner då diskussionsämnet är bekant.	K2, K4	Förmåga att använda kommunikations-strategier	Eleven deltar i kommunikation. Kan i någon mån utnyttja samtalspartnerns uttryck i sin egen kommunikation.
M9 hjälpa eleven att öka sin kännedom om uttryck som kan användas i och som hör till artigt språkbruk	Eleven lär sig använda språket för olika syften. Eleven lär sig uttryck som kan användas i artigt språkbruk.	K2, K4	Kulturellt lämpligt språkbruk	Eleven klarar av korta sociala situationer. Kan använda de vanligaste artiga hälsnings- och tilltalsfraserna samt artigt framföra till exempel önskemål och invitationer.

Mål för undervisning **Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/ vitsordet 8
M10 uppmuntra eleven att tolka för sig själv och sin åldersgrupp lämpliga och intressanta muntliga och skriftliga texter	Eleven lär sig ordförråd och strukturer i samband med olika typer av texter, som t.ex. berättelser, skådespel, intervjuer och sångtexter. Eleven lär sig härleda ords betydelse ur en kontext	K4	Förmåga att tolka texter	Eleven förstår texter som innehåller enkla, bekanta ord och uttryck samt tydligt tal. Förstår det centrala innehållet i korta, enkla budskap som intresserar hen och grundtankarna i en förutsägbar text som innehåller ett bekant ordförråd. Klarar mycket enkel slutledning med hjälp av kon-

				texten.

Finska, A-lärokurs, årskurs 5 (sida 3/3)

Mål för undervisning **Växande språkkunskap, förmåga att producera texter**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M11 ge eleven många möjligheter att öva sig i att tala och skriva i för åldern lämpliga situationer och i detta sammanhang fästa uppmärksamhet vid uttal och vid strukturer som är relevanta för textens innehåll.	Eleven lär sig ordförråd och strukturer (tex. imperfekt, objekt, lokalkasus, possessivsuffix) i samband med olika typer av texter, som t.ex. berättelser, skådespel, intervjuer och sångtexter . Eleven får möjlighet att öva sig i att använda finska också i språkligt mer krävande situationer. Eleven tränar uttal, betoning av ord, satsbetoning, talrytm och intonation.	K3, K4, K5, K7	Förmåga att producera texter	Eleven behärskar en begränsad mängd korta, inövade uttryck, det mest centrala ordförrådet och grundläggande satsstrukturer. Kan med hjälp av ett begränsat uttrycksförråd berätta om vardagliga och för hen viktiga saker samt skriva enkla meddelanden. Uttalar inövade uttryck begripligt.

Finska, A-lärokurs, årskurs 6 (sida 1/3)

Mål för undervisning **Kulturell mångfald och språkmedvetenhet**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/ vitsordet 8
M1 uppmuntra eleven att lägga märke till finskan och dess kulturella mångfald i omgivningen, väcka intresse för finska och motivera hen att värdesätta svenskans och finskans ställning som nationalspråk	Eleven bekantar sig med talad finska i klassen, skolan och omgivningen. Eleven inhämtar kunskap och diskuterar om Finlands nationalspråk och minoritetsspråk och deras betydelse för individen och samhället.	K2	Förmåga att gestalta den språkliga miljön	Eleven kan nämna orsaker till varför man talar svenska och finska i Finland.
M2 motivera eleven att värdesätta sin egen språkliga och kulturella bakgrund och den språkliga och kulturella mångfalden i världen samt att bemöta människor fördomsfritt	Eleven funderar över sin egen språkliga och kulturella bakgrund.	K2		Används inte som bedömningsgrund. Eleven handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina egna erfarenheter
M3 vägleda eleven att lägga märke till vad som förenar respektive skiljer olika språk åt samt stödja hen att utveckla språklig nyfikenhet och medvetenhet	Eleven bekantar sig med finska dialekter. Eleven jämför texter på olika språk (finska och modersmål) och fästar uppmärksamhet vid likheter och olikheter i strukturer, ord och betydelser.	K1, K4	Språklig medvetenhet	Eleven uppfattar likheter och olikheter i t.ex. strukturer, ordförråd och betydelser mellan finskan och modersmålet eller andra språk hen kan.
M4 handleda eleven att hitta finskspråkigt material	Eleven bekantar sig med olika former av skriven finska. Eleven lär sig hitta finskspråkigt material i omgivningen, på nätet, i bibliotek osv.	K4, K5	Förmåga att iaktta finska språket i omgivningen	Eleven kan beskriva i vilka sammanhang man kan läsa och höra finska. Eleven känner till för hen intressant finskspråkigt material.

Mål för undervisning **Färdigheter för språkstudier**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/ vitsordet 8
M5 tillsammans gå igenom målen för undervisningen och skapa en tillåtande studieatmosfär som stöder och uppmuntrar eleverna att lära sig och lära av varandra	Eleven bekantar sig med målen och prövar på olika sätt att lära sig språk tillsammans med och av varandra. Eleven lär sig planera arbetet tillsammans med andra. Eleven lär sig ge och ta emot respons och ta ansvar.	K1, K7	Kännedom om målen för undervisningen och om hur man arbetar som grupp	Eleven kan beskriva målen för undervisningen och deltar i gemensamma arbetsuppgifter.
M6 handleda eleven att ta ansvar för sina språkstudier och modigt öva sina kunskaper i finska, också med hjälp av digitala verktyg, samt att få insikt i vilket sätt att lära sig språk som bäst passar var och en.	Eleven lär sig effektiva sätt att studera språk, som t.ex. att använda nya ord och strukturer i olika egna sammanhang. Eleven övar sig i studieteknik . Eleven lär sig härleda ords betydelse ur en kontext.	K5, K6	Förmåga att ställa upp mål för sina språkstudier och att hitta väl fungerande studiemetoder	Eleven ställer upp mål för sina språkstudier, övar sig i olika sätt att lära sig språk också med hjälp av digitala verktyg och utvecklar och utvärderar sina kunskaper.

Finska, A-lärokurs, årskurs 6 (sida 2/3)

Mål för undervisning **Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/ vitsordet 8 **Kunskapsnivå A2.1**
M7 ordna tillfällen där eleven med hjälp av olika medier får träna muntlig och skriftlig kommunikation	Eleven lär sig att lyssna, tala, läsa och skriva på finska och att behandla olika teman som bl.a. aktuella händelser och om livet i finskspråkiga miljöer. Innehållet väljs med beaktande av elevernas dagliga omgivning, intressen och aktualitet. Eleven lär sig delta i kommunikation och använda sig av språkliga kommunikationsstrategier.	K2, K4, K5, K7	Förmåga att kommunicera i olika situationer	Eleven kan utbyta tankar eller information i bekanta och vardagliga situationer och stundtals hålla igång en konversation.
M8 handleda eleven i att använda sig av språkliga kommunikationsstrategier		K2, K4	Förmåga att använda kommunikations-strategier	Eleven deltar i allt högre grad i kommunikation. Använder mera sällan nonverbala uttryck. Måste ganska ofta be samtalspartnern upprepa eller förtydliga. Kan i någon mån utnyttja samtalspartnerns uttryck i sin egen kommunikation.
M9 hjälpa eleven att öka sin kännedom om uttryck som kan användas i och som hör till artigt språkbruk	Eleven använder språket för olika syften, som t.ex. att hälsa, be om hjälp eller uttrycka en åsikt. Eleven lär sig framdföra önskemål, invitationer, förslag och ursäkter och besvara sådana.	K2, K4	Kulturellt lämpligt språkbruk	Eleven klarar av korta sociala situationer. Kan använda de vanligaste artiga hälsnings- och tilltalsfraserna samt artigt framföra till exempel önskemål, invitationer, förslag och ursäkter och besvara sådana.

Mål för undervisning **Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/ vitsordet 8 **Kunskapsnivå A2.1**
M10 uppmuntra eleven att tolka för sig själv och sin åldersgrupp lämpliga och intressanta muntliga och skriftliga texter	Eleven lär sig ordförråd och strukturer i samband med olika typer av texter, som t.ex. berättelser, skådespel, intervjuer och sångtexter. Eleven lär sig härleda ords betydelse ur en kontext.	K4	Förmåga att tolka texter	Eleven förstår texter som innehåller enkla, bekanta ord och uttryck samt tydligt tal. Förstår det centrala innehållet i korta, enkla budskap som intresserar hen och grundtankarna i en förutsägbar text som innehåller ett bekant ordförråd. Klarar mycket

				enkel slutledning med hjälp av kontexten.

Finska, A-lärokurs, årskurs 6 (sida 3/3)

Mål för undervisning **Växande språkkunskap, förmåga att producera texter**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/ vitsordet 8 **Kunskapsnivå A1.3**
M11 ge eleven många möjligheter att öva sig i att tala och skriva i för åldern lämpliga situationer och i detta sammanhang fästa uppmärksamhet vid uttal och vid strukturer som är relevanta för textens innehåll	Eleven får möjlighet att öva sig i att använda finska också i språkligt mer krävande situationer. Eleven lär sig strukturer som translativ, essiv, tempusformer, och objekt i satser med känsloverb. Eleven tränar uttal, betoning av ord, satsbetoning, talrytm och intonation.	K3, K4, K5, K7	Förmåga att producera texter	Eleven behärskar en begränsad mängd korta, inövade uttryck, det mest centrala ordförrådet och grundläggande satsstrukturer. Kan med hjälp av ett begränsat uttrycksförråd berätta om vardagliga och för hen viktiga saker samt skriva enkla meddelanden. Uttalar inövade uttryck begripligt.

A-lärokurs i finska åk 7-9

Eleverna ska uppmuntras att använda finska mångsidigt för att kommunicera och söka information. Målet för undervisningen är att stödja eleverna att fördjupa de kunskaper som inhämtats i årskurs 3–6, utveckla deras språkliga medvetenhet och slutledningsförmåga och samtidigt främja deras färdigheter för språkstudier. Förståelsen för kulturell mångfald ska fördjupas genom att man diskuterar om värdebundna företeelser som är förknippade med olika språkgrupper och även ger utrymme för bearbetning av känslor.

Många elever använder i allt högre grad finska på sin fritid. Den kunskap som eleverna inhämtar genom det informella lärandet ska beaktas när undervisningen planeras och innehållet väljs.

Undervisningen i finska kan integreras i undervisningen i olika läroämnen och de mångvetenskapliga lärområdena och tvärtom. Eleverna ska uppmuntras att söka information på finska i olika läroämnen.

Centralt innehåll som anknyter till målen för A-lärokurs i finska årskurserna 7-9

I1 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet

I2 Färdigheter för språkstudier

I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i finska, A-lärokurs, i årskurs 7-9

Handledning, differentiering och stöd i finska, A-lärokurs, i årskurs 7-9

Bedömning av elevens lärande i finska, A-lärokurs, i årskurs 7-9

Finska, A-lärokurs, årskurs 7 (sida 1/2)

Mål för undervisning **Kulturell mångfald och språkmedvetenhet**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/ vitsordet 8
M1 stärka elevens förmåga och vilja att komma till rätta i finska och flerspråkiga miljöer	Eleven uppmuntras att aktivt delta i olika finskspråkiga verksamheter. Eleven uppmuntras att aktivt delta i olika finskspråkiga verksamheter. Eleven lär sig använda och dela med sig av sina kunskaper i det finska språket.	K1, K2	Förståelse för frågor som gäller språklig status och språkets och kulturens betydelse	Eleven har en uppfattning om språkens betydelse för sin egen möjlighet att agera i finskspråkiga och flerspråkiga miljöer.
M2 uppmuntra eleven att upptäcka möjligheter att vidga sin syn på omvärlden genom att använda sig av sina kunskaper i finska i olika grupper och sammanhang		K2, K5	Förmåga att utveckla sina medborgerliga färdigheter med hjälp av finska språket	Eleven lär sig iaktta i vilka finskspråkiga sammanhang och miljöer det finns möjligheter att lära sig.
M3 handleda eleven att lägga märke till regelbundenheter i finska språket och att använda sig av språkvetenskapliga begrepp som stöd för lärandet	Eleven lär sig regelbundenheter i finska.	K1, K4	Språklig medvetenhet	Eleven kan utgående från sina observationer dra slutsatser om finska språkets regelbundenheter.

Mål för undervisning **Färdigheter för språkstudier**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M4 uppmuntra eleven att sätta upp mål, att utnyttja olika sätt för att lära sig finska och att utvärdera sitt lärande med hjälp av både självbedömning och kamratbedömning samt att handleda eleven att delta i en uppbyggande kommunikation i vilken det viktigaste är att man når fram med sitt budskap	Eleven bekantar sig med målen och prövar på olika sätt att lära sig språk tillsammans med och av varandra. Eleven vidareutvecklar sina färdigheter för språkstudierna. Eleven lär sig använda självbedömning.	K1, K3, K7	Förmåga att sätta upp mål, reflektera över lärandet och samarbeta	Eleven kan sätta egna mål och utvärdera sina lärstrategier i språkstudierna.
M5 stödja elevens egen aktivitet och förmåga att kreativt tillämpa sina språkkunskaper samt utveckla sina färdigheter för livslångt språklärande	Eleven lär sig att använda läromedel på ett mångsidigt sätt och att använda ordlistor. Eleven uppfattar helheter. Eleven lär sig märka var hen kan använda sina kunskaper i finska.	K1	Förmåga att utveckla färdigheterna för livslångt lärande	Eleven märker var hen kan använda sina kunskaper i finska också utanför skolan.

Finska, A-lärokurs, årskurs 7 (sida 2/2)

Mål för undervisning **Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/ vitsordet 8
M6 uppmuntra eleven att öva sig i att aktivt delta i olika slag av vardagliga kommunikationssituationer	Eleven vågar uttrycka sig på finska i olika sammanhang också utanför skolan.	K4	Förmåga att kommunicera i olika situationer	Eleven kan i någon mån kommunicera i vardagliga kommunikationssituationer.
M7 handleda eleven att vara aktiv i kommunikationssituationer och att fördjupa sin förmåga att på finska använda olika kommunikationsformer, stående uttryck, omskrivningar, utfyllnader och andra kompensationsstrategier.	Eleven studerar och övar olika kommunikationssituationer med hjälp av olika medier. Eleven lär sig olika kommunikationsstrategier. Eleven lär sig uttrycka sin åsikt och ta ställning på ett kulturellt lämpligt språk.	K4	Förmåga att använda kommunikationsstrategier	Eleven kan använda sig av några stående uttryck, omskrivningar och utfyllnader för att klara av kommunikationssituationer.
M8 hjälpa eleven att i kommunikationssituationer gällande åsikter och ställningstaganden fästa uppmärksamhet vid kulturellt lämpligt språkbruk		K2, K6	Kulturellt lämpligt språkbruk	Eleven visar att hen behärskar de viktigaste artighetskutymerna.

Mål för undervisning **Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/ vitsordet 8
M9 erbjuda eleven möjligheter att tolka olika slags texter för informationssökning, och att uppmuntra hen att i tolkandet använda sig av slutledningsförmåga och förståelse av texternas centrala innehåll	Eleven lär sig ordförråd och strukturer i samband med olika slags texter som t.ex. berättande texter.	K4	Förmåga att tolka texter	Eleven förstår det väsentliga i tydligt och relativt långsamt allmänspråkligt tal eller i lättfattlig skriven text. Förstår tal eller skriven text som bygger på gemensam erfarenhet eller allmän kunskap.

Mål för undervisning **Växande språkkunskap, förmåga att producera texter**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/ vitsordet 8
M10 erbjuda eleven möjligheter att producera tal och skrift som berör en tilltagande mängd temaområden och med beaktande av centrala strukturer och grundregler för uttal	Eleven lär sig ordförråd och strukturer i samband med olika slags texter som t.ex. berättande texter. De strukturer som tas upp är bl.a. stadieväxling, temaform, indikativ, räkneord (datum, årtal),	K3, K4, K5	Förmåga att producera texter	Eleven kan räkna upp och beskriva (för åldern typiska) saker som anknyter till vardagen med hjälp av vanliga ord samt grundläggande och ibland också lite svårare strukturer.

	lokalkasus och objekt.			

Finska, A-lärokurs, årskurs 8 (sida 1/2)

Mål för undervisning **Kulturell mångfald och språkmedvetenhet**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/ vitsordet 8
M1 stärka elevens förmåga och vilja att komma till rätta i finska och flerspråkiga miljöer.	Eleven uppmuntras att aktivt delta i olika finskspråkiga verksamheter. Eleven uppmuntras att aktivt delta i olika finskspråkiga verksamheter. Eleven lär sig använda och dela med sig av sina kunskaper i det finska språket.	K1, K2	Förståelse för frågor som gäller språklig status och språkets och kulturens betydelse	Eleven har en uppfattning om språkens betydelse för sin egen möjlighet att agera i finskspråkiga och flerspråkiga miljöer.
M2 uppmuntra eleven att upptäcka möjligheter att vidga sin syn på omvärlden genom att använda sig av sina kunskaper i finska i olika grupper och sammanhang		K2, K5	Förmåga att utveckla sina medborgerliga färdigheter med hjälp av finska språket	Eleven kan berätta om finskspråkiga sammanhang och miljöer där det finns möjligheter att lära sig. Eleven kan berätta om finskspråkiga sammanhang och miljöer där det finns möjligheter att lära sig.
M3 handleda eleven att lägga märke till regelbundenheter i finska språket och att använda sig av språkvetenskapliga begrepp som stöd för lärandet	Eleven lär sig sådana språkvetenskapliga begrepp som hjälper hen att jämföra olika språk och att studera finska.	K1, K4	Språklig medvetenhet	Eleven kan utgående från sina observationer dra slutsatser om finska språkets regelbundenheter och känner till och kan ge exempel på finskans centrala språkvetenskapliga begrepp och använda dem för att utveckla sina språkkunskaper.

Mål för undervisning **Färdigheter för språkstudier**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/ vitsordet 8
M4 uppmuntra eleven att sätta upp mål, att utnyttja olika sätt för att lära sig finska och att utvärdera sitt lärande med hjälp av både självbedömning och kamratbedömning samt att handleda eleven att delta i en uppbyggande kommunikation i vilken det viktigaste är att man når fram med sitt budskap	Eleven bekantar sig med målen och prövar på olika sätt att lära sig språk tillsammans med och av varandra. Eleven vidareutvecklar färdigheterna för språkstudierna. Eleven lär sig använda självbedömning och kamratbedömning.	K1, K3, K7	Förmåga att sätta upp mål, reflektera över lärandet och samarbeta	Eleven kan sätta egna mål och utvärdera sina lärstrategier i språkstudierna och delta i kommunikationen på ett sätt som uppmuntrar gruppen.
M5 stödja elevens egen aktivitet och förmåga att kreativt tillämpa sina språkkunskaper samt utveckla sina färdigheter för livslångt språklärande	Eleven övar sig att använda läromedel på ett mångsidigt sätt. Eleven övar sig att använda ordlistor, uppfatta helheter och gruppera. Eleven lär sig märka var hen kan använda sina kunskaper i finska.	K1	Förmåga att utveckla färdigheterna för livslångt lärande	Eleven märker var hen kan använda sina kunskaper i finska också utanför skolan.

Finska, A-lärokurs, årskurs 8 (sida 2/2)

Mål för undervisning **Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/ vitsordet 8
M6 uppmuntra eleven att öva sig i att aktivt delta i olika slag av vardagliga kommunikationssituationer	Eleven vågar uttrycka sig på finska i olika sammanhang också utanför skolan.	K4	Förmåga att kommunicera i olika situationer	Eleven kan relativt obehindrat kommunicera och delta i diskussioner i vardagliga kommunikationssituationer.
M7 handleda eleven att vara aktiv i kommunikationssituationer och att fördjupa sin förmåga att på finska använda olika kommunikationsformer, stående uttryck, omskrivningar, utfyllnader och andra kompensationsstrategier	Eleven studerar och övar olika kommunikationssituationer med hjälp av olika medier. Eleven lär sig olika kommunikationsstrategier. Eleven lär sig uttrycka sin åsikt och ta ställning på ett kulturellt lämpligt språk.	K4	Förmåga att använda kommunikationsstrategier	Eleven kan använda sig av några stående uttryck, omskrivningar och utfyllnader för att klara av kommunikationssituationer.
M8 hjälpa eleven att i kommunikationssituationer gällande åsikter och ställningstaganden fästa uppmärksamhet vid kulturellt lämpligt språkbruk		K2, K6	Kulturellt lämpligt språkbruk	Eleven visar att hen behärskar de viktigaste artighetskutymerna och kan uttrycka sin åsikt om bekanta ämnen.

Mål för undervisning **Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/ vitsordet 8
M9 erbjuda eleven möjligheter att tolka olika slags texter för informationssökning, även tydliga faktatexter och att uppmuntra hen att i tolkandet använda sig av slutledningsförmåga och förståelse av texternas centrala innehåll	Eleven lär sig ordförråd och strukturer i samband med olika slags texter som t.ex. beskrivande texter och faktatexter.	K4	Förmåga att tolka texter	Eleven förstår det väsentliga och vissa detaljer i tydligt och relativt långsamt allmänspråkligt tal eller i lättfattlig skriven text. Förstår tal eller skriven text som bygger på gemensam erfarenhet eller allmän kunskap.

Mål för undervisning **Växande språkkunskap, förmåga att producera texter**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/ vitsordet 8
M10 erbjuda eleven möjligheter att producera tal och skrift som berör en tilltagande mängd temaområden och med beaktande av centrala strukturer och grundregler för	Eleven lär sig ordförråd och strukturer i samband med olika slags texter som t.ex. beskrivande texter och faktatexter. De strukturer som tas upp är bl.a. räkneord	K3, K4, K5	Förmåga att producera texter	Eleven kan räkna upp och beskriva (för åldern typiska) saker som anknyter till vardagen med hjälp av vanliga ord, några idiomatiska uttryck samt grundläggande och ibland

uttal	(grundtal), essiv, translativ, konditionalis, imperativ, possessivsuffix.			också lite svårare strukturer.

Finska, A-lärokurs, årskurs 9 (sida 1/5)

Mål för undervisning **Kulturell mångfald och språkmedvetenhet**	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M1 utveckla elevens förmåga att ge akt på och reflektera över företeelser som är förknippade med nationalspråkens ställning i Finland samt stärka elevens förmåga och vilja att komma till rätta i finska och flerspråkiga miljöer	Eleven känner till det finska språkets ställning i Finland. Eleven lägger märke till kulturella skillnader mellan nationalspråken. Eleven utvecklar sin förmåga och vilja att komma till rätta i finskspråkiga och flerspråkiga miljöer.	Eleven uppmuntras att aktivt delta i olika finskspråkiga verksamheter. Eleven tar reda på vad som avses med individens språkliga rättigheter och skyldigheter.	K1, K2	Förståelse för frågor som gäller språkens ställning och språkens och kulturens betydelse	För vitsordet 5: Eleven känner till att man talar finska och svenska i Finland. Eleven är medveten om att det finns olika språkmiljöer i Finland och kan reagera i finskspråkiga och flerspråkiga miljöer. För vitsordet 7: Eleven kan förklara varför man talar finska och svenska i Finland. Eleven är medveten om nationalspråkens betydelse för individen. Eleven kan komma till rätta i finskspråkiga och flerspråkiga miljöer. För vitsordet 8: Eleven kan berätta om rättigheter och skyldigheter i anknytning till Finlands nationalspråk. Eleven kan ta i beaktande språkens betydelse för individen. Eleven kan agera i finskspråkiga och flerspråkiga miljöer. För vitsordet 9: Eleven kan klargöra för rättigheter och skyldigheter i anknytning till Finlands nationalspråk. Eleven kan reflektera över språkens betydelse för individen. Eleven kan agera flexibelt i finskspråkiga och flerspråkiga miljöer enligt situation.
M2 uppmuntra eleven att upptäcka möjligheter att vidga sin syn på omvärlden genom att använda sig av sina kunskaper i finska i olika sammanhang och miljöer	Eleven lär sig att hitta olika sammanhang och miljöer där hen kan utveckla sina kunskaper i finska.	Eleven uppmuntras att aktivt delta i olika finskspråkiga verksamheter. Eleven uppmuntras att öka sin kunskap om och använda och dela av sina kunskaper i det finska språket. Eleven lär sig märka i vilka sammanhang och miljöer det finns möjligheter att lära sig.	K2, K5	Förmåga att med hjälp av finska språket utveckla sina världsmedborgerliga färdigheter	För vitsordet 5: Eleven kan ge exempel på några sammanhang och miljöer där finska kan användas. För vitsordet 7: Eleven kan berätta om sammanhang och miljöer där finska kan användas för att främja det egna lärandet. För vitsordet 8: Eleven kan jämföra sammanhang och miljöer där finska kan användas för att främja det egna lärandet. För vitsordet 9: Eleven kan reflektera över hur hen kan utnyttja finskspråkiga sammanhang och miljöer för att främja det egna lärandet.

M3 handleda eleven att lägga märke till regelbundenheter i finska språket och att använda sig av språkvetenskapliga begrepp som stöd för sitt lärande	Eleven lär sig att ge akt på regelbundenheter i finska språket och göra jämförelser mellan finska och andra språk. Eleven lär sig att använda språkvetenskapliga begrepp som stöd för sitt lärande.	Eleven lär sig sådana språkvetenskapliga begrepp som hjälper hen att jämföra olika språk och att studera finska. Eleven lär sig regelbundenheter i finska.	K1, K4	Språklig förmåga	För vitsordet 5: Eleven kan göra iakttagelser om några regelbundenheter i det finska språket. För vitsordet 7: Eleven kan dra några slutsatser om regelbundenheter i det finska språket i jämförelse med andra språk. Eleven kan ge exempel på några språkvetenskapliga begrepp i finska och använda dem för att utveckla sina språkkunskaper. För vitsordet 8: Eleven kan dra slutsatser om finska i jämförelse med andra språk. Eleven kan berätta om centrala språkvetenskapliga begrepp i finska och använda dem för att utveckla sina språkkunskaper. För vitsordet 9: Eleven kan utgående från sina iakttagelser dra slutsatser om regelbundenheter i det finska språket, tillämpa dem samt jämföra olika sätt att uttrycka samma saker i olika språk. Eleven känner till och kan använda centrala språkvetenskapliga begrepp i finska för att utveckla sina språkkunskaper.

Mål för undervisning **Färdigheter för språkstudier**	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M4 uppmuntra eleven att ställa upp mål, att utnyttja olika sätt för att lära sig finska och att reflektera över sitt lärande självständigt och i samarbete med andra samt handleda eleven att delta på ett uppbyggande sätt i kommunikation där det viktigaste är att man når fram med sitt budskap	Eleven lär sig att ställa upp mål för sina språkstudier och att reflektera över sitt lärande självständigt och i samarbete med andra. Eleven lär sig att använda olika sätt för att lära sig språk och att hitta de mest effektiva för hens eget lärande. Eleven lär sig olika sätt att delta uppbyggande i kommunikation.	Eleven bekantar sig med målen och prövar på olika sätt att lära sig språk tillsammans med och av varandra. Eleven vidareutvecklar färdigheterna för språkstudierna. Eleven använder sig av självbedömning och kamratbedömning. Eleven lär sig delta i en uppbyggande kommunikation.	K1, K3, K7	Förmåga att ställa upp mål, utnyttja studiestrategier och reflektera över sitt lärande samt förmåga att bilda sig en uppfattning om olika sätt att delta i kommunikation	För vitsordet 5: Eleven kan använda några för hen själv passande sätt att lära sig språk. Eleven kan ge några exempel på olika sätt att delta uppbyggande i kommunikation För vitsordet 7: Eleven kan använda de vanligaste och för hen själv passande sätten att lära sig språk. Eleven kan beskriva olika sätt att delta uppbyggande i kommunikation. För vitsordet 8: Eleven kan utnyttja de mest centrala och för hen själv passande sätten att lära sig finska. Eleven kan jämföra olika sätt att delta uppbyggande i kommunikation. För vitsordet 9: Eleven kan mångsidigt utnyttja varierande och för hen själv passande sätt att lära sig finska. Eleven kan jämföra och reflektera över olika sätt att delta uppbyggande i kommunikation.

M5 stödja elevens förmåga att kreativt tillämpa sina språkfärdigheter och utveckla sina färdigheter för kontinuerligt språklärande	Eleven lär sig att tillämpa sina språkkunskaper i olika situationer samt utveckla sina färdigheter självständigt även efter avslutad skolgång. Eleven lär sig att utnyttja de språkliga intryck som hen får i sin omgivning. Eleven utvecklar tilltro till sig själv som språkinlärare.	Eleven görs bekant med den språkkunskap som behövs i arbetslivet och i fortsatta studier. Innehållet väljs med målet att eleven ska klara sig på finska i olika sammanhang också utanför skolan. Innehållet ska vara aktuellt, för eleverna intressant, rikta sig mot andra stadiets utbildning.	K1	Förmåga att utveckla sina färdigheter för kontinuerligt språklärande	För vitsordet 5: Eleven kan ge några exempel på hur hen kan utveckla sina färdigheter i finska. För vitsordet 7: Eleven kan be-skriva hur hen kan utveckla de egna färdigheterna i finska även efter avslutad skolgång. För vitsordet 8: Eleven kan jämföra olika möjligheter att tillämpa och utveckla sina färdigheter i finska även efter avslutad skolgång. För vitsordet 9: Eleven kan reflektera över och jämföra olika möjligheter att tillämpa och utveckla sina färdigheter i finska även efter avslutad skolgång.

Mål för undervisning **Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera**	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M6 uppmuntra eleven att öva sig i att delta i olika slag av vardagliga kommunikationssituationer	Eleven lär sig att aktivt delta i olika bekanta kommunikationssituationer.	Eleven övar sig i att aktivt delta i olika slag av vardagliga kommunikationssituationer. Olika medier används som hjälp.	K4	Kommunikationsförmåga i olika situationer	För kunskapsnivå A1.3: Eleven reder sig i många rutinmässiga kommunikationssituationer men tar ibland stöd av sin samtalspartner. För kunskapsnivå A2.2: Eleven reder sig relativt bra i olika vardagliga kommunikationssituationer. Eleven kan i allt högre grad ta initiativ i en kommunikationssituation. För kunskapsnivå B1.1: Eleven kan relativt obehindrat kommunicera, delta i diskussioner och uttrycka sina åsikter i vardagliga kommunikationssituationer. För kunskapsnivå B1.1/B1.2: Eleven kan kommunicera, delta i diskussioner och uttrycka sina åsikter också i vissa mer krävande situationer som till exempel då man diskuterar om en aktuell händelse.

M7 handleda eleven att ta initiativ i kommunikationssituationer och att fördjupa sin förmåga att på finska använda olika kommunikationsformer, stående uttryck, omskrivningar, utfyllnader och andra kompensationsstrategier	Eleven lär sig att ta initiativ i kommunikationssituationer och att använda olika kompensations-strategier.	Eleven studerar och övar olika kommunikationssituationer med hjälp av olika medier. Eleven lär sig använda kompenserande strategier i olika kommunikationssituationer. Eleven lär sig kulturellt lämpligt språkbruk.	K4	Användning av kommunikationsstrategier	För kunskapsnivå A1.3: Eleven deltar i kommunikation men behöver fortfarande ofta hjälpmedel. Eleven kan reagera med korta verbala uttryck, små gester (till exempel genom att nicka), ljud eller liknande minimal respons. Eleven måste ofta be samtalspartnern att förtydliga eller upprepa. För kunskapsnivå A2.2: Eleven deltar i allt högre grad i kommunikation. Eleven använder vid behov standarduttryck för att be om precisering av nyckelord. Eleven måste då och då be samtalspartnern upprepa eller förtydliga. Eleven använder till exempel ett närliggande eller allmännare begrepp när hen inte vet det exakta begreppet (hund/djur eller hus/stuga). För kunskapsnivå B1.1: Eleven kan i någon mån ta initiativ i olika skeden av en kommunikationssituation och försäkra sig om att samtalspartnern har förstått budskapet. Eleven kan omskriva eller byta ut obekanta ord eller omformulera sitt budskap. Eleven kan diskutera betydelsen av obekanta uttryck. För kunskapsnivå B1.1/B1.2: Eleven kan ta initiativ i en kommunikationssituation där ett bekant ämne behandlas och kan försäkra sig om att samtalspartnern har förstått budskapet. Kan rätta till missförstånd eller byta ut obekanta ord eller omformulera sitt budskap. Eleven kan diskutera betydelsen av obekanta och mer komplicerade uttryck.
M8 hjälpa eleven att i kommunikationssituationer gällande åsikter och ställningstaganden fästa uppmärksamhet vid kulturellt lämpligt språkbruk.	Eleven lär sig att känna igen kulturella drag i kommunikation. Eleven lär sig att anpassa sin kommunikation enligt situation.		K2, K6	Kulturellt lämpligt språkbruk	För kunskapsnivå A1.3: Eleven kan använda vanliga uttryck som kännetecknar artigt språkbruk i många rutinmässiga sociala sammanhang. För kunskapsnivå A2.2: Eleven kan använda språket på ett enkelt sätt för centrala ändamål, till exempel för att utbyta information eller uttrycka sin åsikt eller ståndpunkt på ett lämpligt sätt. Eleven kan diskutera artigt med hjälp av vanliga uttryck och grundläggande kommunikationsrutiner. För kunskapsnivå B1.1: Eleven visar att hen behärskar de viktigaste artighetskutymerna. Eleven kan i sin kommunikation ta hänsyn till några viktiga kulturellt betingade aspekter. För kunskapsnivå B1.1/B1.2: Eleven visar att hen behärskar de viktigaste artighetskutymerna och kan ta hänsyn till formell språkanvändning. Eleven kan i sin kommunikation ta hänsyn till

					viktiga kulturellt betingade aspekter.

Finska, A-lärokurs, årskurs 9 (sida 4/5)

Mål för undervisning **Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter**	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M9 erbjuda eleven möjligheter att tolka olika slags texter för informationssökning, även tydliga faktatexter och att uppmuntra hen att i tolkandet använda sig av slutledningsförmåga och förståelse av texternas centrala innehåll.	Eleven lär sig att förstå budskapet i muntliga och skriftliga texter genom att använda sin slutledningsförmåga. Eleven lär sig att hitta det centrala innehållet i texter för sin informationssökning	Eleven lär sig ordförråd och strukturer i samband med olika slags texter som t.ex. argumenterande och allmänbildande texter. Eleven övar sig att uppfatta helheter, gruppera, söka information och bedöma hur tillförlitlig informationen är. Eleven lär sig använda sig av slutledningsförmåga.	K4	Förmåga att tolka texter	För kunskapsnivå A1.3: Eleven förstår med hjälp av kontexten skriven text och långsamt tal som innehåller enkla, bekanta ord och uttryck. Eleven kan plocka ut enkel information enligt behov ur en kort text. För kunskapsnivå A2.2: Eleven kan i mycket stora drag följa med ett tydligt anförande, känner ofta igen ämnet i en pågående diskussion och förstår det väsentliga i en allmänspråklig text eller långsamt tal som innehåller bekanta ord. Eleven kan härleda betydelsen av obekanta ord utgående från kontexten. För kunskapsnivå B1.1: Eleven förstår det väsentliga och vissa detaljer i tydligt och relativt långsamt allmänspråkligt tal eller i lättfattlig skriven text. Eleven förstår tal eller skriven text som bygger på gemensam erfarenhet eller allmän kunskap. Eleven urskiljer även oförberedd det centrala innehållet, nyckel-ord och viktiga detaljer. För kunskapsnivå B1.1/B1.2: Eleven förstår det väsentliga och flera detaljer i mer krävande allmänspråkligt tal i normalt tempo eller i allmänspråklig skriven text. Eleven förstår tal eller skriven text som bygger på gemensam erfarenhet eller allmän kunskap. Eleven urskiljer även oförberedd det centrala innehållet, nyckel-ord eller viktiga detaljer.

Finska, A-lärokurs, årskurs 9 (sida 5/5)

Mål för undervisning **Växande språkkunskap, förmåga att producera texter**	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M10 erbjuda eleven möjligheter att producera tal och skrift som berör en tilltagande mängd temaområden och med beaktande av centrala strukturer och grundregler för uttal.	Eleven lär sig att uttrycka sig muntligt och skriftligt genom att använda lämpligt ordförråd och centrala strukturer. Eleven lär sig att uttala förståeligt.	Eleven lär sig ordförråd och strukturer i samband med olika slags texter som t.ex. argumenterande texter och faktatexter. De strukturer som tas upp är bl.a. passiv (indikativ, kondition- alis), unipersonella uttryck, adjektivens och adverbens komparation, participer och satsmotsvarigheter, objekt (repetition) och räkneord (ordningstal). Eleven tränar uttal, satsbetoning osv.	K3, K4, K5	Förmåga att producera texter	För kunskapsnivå A1.2: Eleven kan med hjälp av ett begränsat uttrycksförråd berätta om några bekanta och för hen viktiga saker samt skriva några korta meningar om inövade ämnen. Eleven uttalar de flesta inövade uttrycken begripligt. Eleven behärskar ett mycket begränsat ordförråd, några situationsbundna uttryck och en del av den elementära grammatiken. För kunskapsnivå A2.1: Eleven kan med enkla meningar och ett konkret ordförråd berätta om vardagliga och konkreta saker som är viktiga för hen. Eleven behärskar ett lätt förutsägbart ordförråd och många centrala strukturer. Eleven kan tillämpa några grundläggande uttalsregler också i andra än inövade uttryck. För kunskapsnivå A2.2: Eleven kan räkna upp och beskriva (för åldern typiska) saker som anknyter till vardagen med hjälp av vanliga ord, några idiomatiska uttryck samt grundläggande och ibland också lite svårare strukturer. Eleven kan tillämpa några grundläggande uttalsregler också i andra än inövade uttryck. För kunskapsnivå A2.2/B.1: Eleven kan redogöra för det väsentliga angående vardagliga ämnen, verkliga eller fiktiva, som intresserar hen. Eleven använder sig av ett relativt omfattande ordförråd och också krävande strukturer samt idiomatiska uttryck. Eleven kan tillämpa grundläggande uttalsregler också på andra än inövade uttryck.

A-LÄROKURS I MODERSMÅLSINRIKTAD FINSKA

Modersmålsinriktad finska, A1-lärokurs, åk 1-2

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i A1-lärokursen i modersmålsinriktad finska i årskurserna 1–2

I valet av arbetssätt ska man ta i beaktande olika slags elever och elever med olika bakgrund samt elevernas ålder och utvecklingsnivå. Arbetssätten ska vara mångsidiga, elevorienterade och engagerande. Utgångspunkten för arbetssätten ska vara att de är konkreta och stöder undersökande lärande. Undervisningen kan göras mer övergripande så att eleverna utvecklar sina kunskaper i både finska och svenska också i samband med undervisningen i andra läroämnen. Elevernas tvåspråkiga bakgrund ska beaktas i undervisningen.

Arbetssätten ska vara mångsidiga för att uppmuntra eleverna att kommunicera på många olika sätt och diskutera och fundera tillsammans samt för att väcka deras nyfikenhet för språk och utveckla deras slutlednings- och samarbetsförmåga. Arbetssätten ska kombinera lek, musik, drama, spel och rörelse samt olika sinnen. Förutom den muntliga kommunikationen ska eleverna också ges möjlighet att utveckla sina färdigheter i finska samt så småningom bekanta sig med finska i skrift. Eleverna handleds att reflektera över hur de lär sig finska till exempel med hjälp av den europeiska språkportfolion eller motsvarande verktyg och att så småningom ta ansvar för sitt eget lärande.

Som lärmiljöer i undervisningen kan man utnyttja hela skolan och skolans närmiljö. Flerspråkigheten, den kulturella mångfalden och språkmedvetenheten ska vara synliga i lärmiljöerna. Det finska språket ska användas och synas i undervisningssituationer och kommunikationssituationer. Lärmiljöerna kan anpassas så att de lämpar sig för olika situationer för språkinlärning och ger möjlighet att arbeta på ett mångsidigt sätt både i grupp och självständigt. Lärmiljöerna planeras tillsammans med eleverna. Lärmiljöerna ska stöda elevens naturliga nyfikenhet, lust att pröva på nya saker samt lekfullhet och fantasi. Lärmiljöerna ska stärka utvecklingen av barnens multilitteracitet genom att man i undervisningen använder till exempel bilder, rörelse, ljud och olika didaktiska verktyg. I undervisningen ska man med beaktande av elevernas tvåspråkiga bakgrund och dubbla kulturidentitet erbjuda eleverna möjlighet att utveckla sitt språk och sin förståelse av den finska kulturen med hjälp av olika lärmiljöer.

Handledning, differentiering och stöd i A1-lärokursen i modersmålsinriktad finska i årskurserna 1–2

Eleverna ska i undervisningen uppmuntras att mångsidigt använda sina språkkunskaper. Gott om kommunikativa övningar, stärkande av färdigheter för språkstudier och aktiverande arbetssätt som främjar kreativitet och delaktighet stöder utvecklingen av de språkkunskaper eleverna redan har. Eleverna erbjuds möjlighet att bekanta sig med andra språk som skolan erbjuder. Eleverna ska få mångsidig information om betydelsen av att kunna språk och de ska uppmuntras att studera många olika språk.

Undervisningen ska ordnas så att den tar i beaktande elevernas olika utgångslägen och undervisningen ska vid behov differentieras. Eleverna har rätt att vid behov få stöd för sitt lärande. Det ska finnas särskilt vägande skäl för att en elev befrias från språkstudierna och bedömningen ska göras individuellt för varje elev. I kapitel 7 i Grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen 2014 föreskrivs om stöd för lärande och skolgång. Undervisningen ska planeras så att den erbjuder tillräckliga utmaningar även för elever som avancerar snabbare eller kan finska från tidigare. Eleverna handleds att finna material som intresserar dem och som främjar lärandet, till exempel på nätet eller biblioteket.

Bedömning av elevens lärande i A1-lärokursen i modersmålsinriktad finska i årskurserna 1–2

Syftet med bedömningen under läsåret är i första hand att handleda lärandet med hjälp av uppmuntrande respons. Lärarens respons ger eleverna en möjlighet att bli medvetna om målen för lärandet samt om sina egna kunskaper och hur de kan utvecklas. För att studierna ska framskrida är det viktigt att läraren ger eleverna möjlighet att visa sina kunskaper på olika sätt. Eleverna övar med hjälp av lärarens handledning sina kunskaper i själv- och kamratbedömning som en del av språkstudierna. Då läraren bedömer elevernas lärande ska hen se till att eleverna har möjlighet att visa sina kunskaper på olika sätt.

Modersmålsinriktad finska, A1-lärokurs, årskurs 1 (sida 1/2)

Mål för undervisning ***Kulturell mångfald och språkmedvetenhet***	**Mål för lärande som härletts ur målen för undervisningen**	**Innehåll som anknyter till målen**	**Mångsidig kompetens**
M1 Eleven bekantar sig med olika språk och kulturer i skolan, närmiljön samt i Finland. Motivera eleven att värdesätta svenskans och finskans ställning som nationalspråk.	Eleven lär sig göra iakttagelser om svenskan och finskan språk i sin vardag samt inser nyttan av de språkkunskaper som hen redan har. **(används inte som bedömningsgrund)**	I undervisningen reflekterar man tillsammans över vilka språk som talas i skolan, närmiljön samt i Finland. Eleverna iakttar vilka likheter och olikheter det finns mellan finska och svenska språk. Eleverna diskuterar kring språkanvändning i hemmet, i skolan och på fritiden och likheter och olikheter dem emellan. Eleverna märker skillnaderna i det svenska och finska alfabetet.	K1, K2, K5, K7
M2 Handleda eleven att värdesätta sin egen tvåspråkiga bakgrund och dubbla kulturidentitet samt språklig och kulturell mångfald.	Eleven lär sig värdesätta sin egen språkliga bakgrund och olika språk och kulturer. **(används inte som bedömningsgrund)**		K1, K2

Färdigheter för språkstudier			
M3 Erbjuda eleven möjlighet att samarbeta med andra och fungera i grupp med andra samt att använda båda sina språk.	Eleven lär sig samarbeta och fungera i grupp med andra.	Eleverna övar att samarbeta och arbeta parvis och i grupper. Eleverna lär sig språk tillsammans med och av varandra. I undervisningen iakttar man i huvudsak talat språk. Eleverna övar på att härleda nya ords och uttrycks betydelse utifrån kontexten, allmänbildningen och den egna tvåspråkiga bakgrunden och dubbla kulturidentiteten. Eleverna diskuterar och funderar hur och på vilka olika sätt man kan lära sig språk. Eleverna övar olika sätt att lära sig språk. Eleverna övar på att utvärdera sina egna språkkunskaper. Eleverna lär sig se det positiva i sin egen tvåspråkiga bakgrund	K1, K2, K6
M4 Uppmuntra eleven att göra iakttagelser om olika språk och språkbruket i både finska och svenska samt att härleda nya ords och uttrycks betydelser och att aktivt använda dem.	Eleven lär sig härleda nya ords och uttrycks betydelser samt att göra iakttagelser om språket och språkbruket. **(används inte som bedömningsgrund)**		K1, K4, K5
M5 Eleven bekantar sig med olika sätt att lära sig språk och prövar olika sätt att lära sig	Eleven lär sig känna igen, pröva, öva samt använda olika färdigheter för språkstudier.		K1, K7

Modersmålsinriktad finska, A1-lärokurs, årskurs 1 (sida 2/2)

<table>
<tr><td colspan="2">Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera</td><td rowspan="11">Innehållet väljs utgående från elevernas vardag och intressen samt tillsammans med eleverna med beaktande av deras tvåspråkiga bakgrund.
Eleverna kommunicerar, deltar i diskussioner, delar med sig av sina erfarenheter exempelvis kring teman som jag själv och min familj.
Eleverna ges möjlighet att använda språket i olika situationer som ger lämpliga utmaningar med beaktande av elevernas tvåspråkiga bakgrund.
Eleverna övar på olika naturliga sätt att uttrycka sig och reagera i olika vardagliga kommunikationssituationer.
Eleverna övar ett artigt språkbruk i olika kommunikationssituationer.
Eleverna utvidgar sitt ordförråd och övar strukturer i språket med hjälp av sång, lek, drama och spelifiering.
Eleverna övar att använda olika hjälpmedel för att kommunicera, till exempel att använda gester och att rita.
Eleverna övar sig på att härleda nya ords och uttrycks betydelse utifrån kontexten, allmänbildningen och den egna tvåspråkiga bakgrunden och den dubbla kulturidentiteten.
Eleverna lär sig utnyttja sin tvåspråkiga bakgrund i olika situationer.
Eleven får i första hand ta del av talade texter och så småningom även skrivna texter.
Eleverna övar sina färdigheter i finska med hjälp av sång, lek, ramsor, berättelser och bilder.
Eleverna övar tillsammans att lyssna, tala och så småningom läsa och skriva på finska utifrån de teman som behandlas i undervisningen.
Eleverna övar sig att skriva enskilda ord och ordbilder enligt elevens nivå.</td><td>K1, K2, K4, K6, K7</td></tr>
<tr><td>M6 Uppmuntra eleven att aktivt använda språket på ett mångsidigt sätt och utveckla sina uttrycks- och kommunikationsfärdigheter i olika kommunikationssituationer.</td><td>Eleven lär sig använda språket i olika kommunikationssituationer.</td><td>K1, K2, K3, K4, K5, K7</td></tr>
<tr><td>M7 Handleda eleven att använda olika non-verbala tillvägagångssätt och olika sätt för att härleda ords betydelse i samband med nya ord och uttryck. Uppmuntra eleven att uttrycka sina egna iakttagelser och sina svårigheter att förstå budskapet.</td><td>Eleven lär sig använda non-verbala hjälpmedel till exempel gester, miner, ordförråd och digitala färdigheter för att hantera kommunikationssituationer. Eleven lär sig framföra sina egna iakttagelser.</td><td>K2, K4, K6, K7</td></tr>
<tr><td>M8 Uppmuntra eleven att använda finska språket på ett för kommunikationssituationen lämpligt sätt</td><td>Eleverna lär sig fungera naturligt i olika kommunikationssituationer.</td><td>K1, K2, K3, K4, K5, K7</td></tr>
<tr><td colspan="2">Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter</td><td></td></tr>
<tr><td>M9 Handleda eleven att utveckla sina kunskaper i finska språket i olika slags situationer samt att bekanta sig främst med muntliga åldersenliga texter.</td><td>Eleven lär sig att beskriva och återge företeelser muntligt och med hjälp av olika typer av texter.</td><td></td></tr>
<tr><td colspan="2">Växande språkkunskap, förmåga att producera texter</td><td></td></tr>
<tr><td>M10 Erbjuda eleven rikliga möjligheter att använda finska, särskilt i tal, i många situationer.</td><td>Eleven övar sig att använda finska mångsidigt i olika situationer.</td><td></td></tr>
</table>

Modersmålsinriktad finska, A1-lärokurs, årskurs 2 (sida 1/3)

Mål för undervisning ***Kulturell mångfald och språkmedvetenhet***	**Mål för lärande som härletts ur målen för undervisningen**	**Innehåll som anknyter till målen**	**Mångsidig kompetens**	**Kunskapskrav för goda kunskaper**
M1 Eleven bekantar sig med olika språk och kulturer i skolan, närmiljön samt i Finland och Norden. Handleda eleven att förstå finskans och svenskans ställning som nationalspråk. Handleda eleven att lägga märke till kännetecknande och kulturella särdrag i finska.	Eleven lär sig göra iakttagelser om olika språk och kulturer i sin vardag samt inser nyttan av de språkkunskaper som hen redan har. **(används inte som bedömningsgrund)**	I undervisningen reflekterar man tillsammans över vilka språk som talas i skolan, närmiljön samt i Finland och Norden, och man bekantar sig med de olika kulturerna. Eleverna iakttar vilka likheter och olikheter det finns mellan olika språk. Eleverna bekantar sig med olika varianter av talad och skriven finska Eleverna reflekterar över och diskuterar den egna tvåspråkiga bakgrunden och kulturidentiteten. Diskutera seder och traditioner i skolan och i hemmet	K1, K2, K5, K7	Används inte som bedömningsgrund. Eleven handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina egna erfarenheter
M2 Handleda eleven att värdesätta sin egen tvåspråkiga bakgrund och dubbla kulturidentitet samt språklig och kulturell mångfald.	Eleven lär sig värdesätta sin egen språkliga bakgrund och olika språk och kulturer. **(används inte som bedömningsgrund)**	Eleverna funderar tillsammans på den språkliga och kulturella mångfaldens betydelse för olika gemenskaper. Diskutera kring språkanvändning i hemmet, i skolan och på fritiden och likheter och olikheter dem emellan.	K1, K2	

Färdigheter för språkstudier				
M3 Erbjuda eleven möjlighet att samarbeta med andra och fungera i grupp med andra samt att använda båda sina språk.	Eleven lär sig samarbeta och fungera i grupp med andra.	Eleverna övar att samarbeta och arbeta parvis och i grupper. Vidare stärka intresset för studier i finska.	K1, K2, K6	Eleven deltar i undervisningen
M4 Uppmuntra eleven att göra iakttagelser om olika språk och språkbruket i både finska och svenska samt att härleda nya ords och uttrycks betydelser och att aktivt använda dem.	Eleven lär sig härleda nya ords och uttrycks betydelser samt att göra iakttagelser om språket och språkbruket. **(används inte som bedömningsgrund)**	I undervisningen iakttar man i huvudsak talat språk. Eleverna övar på att härleda nya ords och uttrycks betydelse utifrån kontexten, allmänbildningen och den egna tvåspråkiga bakgrunden och dubbla kulturidentiteten. Eleverna använder nya ord och begrepp i muntlig kommunikation i och utanför skolan	K1, K4, K5	Används inte som bedömningsgrund. Eleven handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina egna erfarenheter

Modersmålsinriktad finska, A1-lärokurs, årskurs 2 (sida 2/3)

M5 Eleven bekantar sig med olika sätt att lära sig språk och prövar vilka sätt att lära sig som passar hen själv bäst. Eleverna övar tillsammans att ställa upp mål för sina språkstudier.	Eleven lär sig känna igen, pröva, öva samt använda olika färdigheter för språkstudier.	Eleverna diskuterar och funderar hur och på vilka olika sätt man kan lära sig språk. Eleverna övar olika sätt att lära sig språk. Eleverna övar på att utvärdera både sina egna och sina klasskamraters språkkunskaper med hjälp av till exempel den europeiska språkportfolion. Eleverna bekantar sig med målen för undervisningen	K1, K7	Eleven kan ställa upp enkla mål för sitt arbete.

Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera				
M6 Uppmuntra eleven att aktivt använda språket på ett mångsidigt sätt och utveckla sina uttrycks- och kommunikationsfärdigheter i olika kommunikationssituationer.	Eleven lär sig använda språket i olika kommunikationssituationer.	Innehållet väljs utgående från elevernas vardag och intressen. Innehållet väljs tillsammans med eleverna med beaktande av deras tvåspråkiga bakgrund. En central del av innehållet är att använda språket för olika syften och att öva ett artigt språkbruk i olika kommunikationssituationer. Eleverna ges möjlighet att använda språket i olika situationer som främjar elevernas språkliga utveckling och ger lämpliga utmaningar med beaktande av elevernas tvåspråkiga bakgrund. Som en del av kommunikationen utvidgar eleverna ordförråd och strukturer med hjälp av sång, lek, drama och spelifiering. Eleverna kommunicerar, deltar i diskussioner och delar med sig av sina erfarenheter exempelvis kring olika teman. Eleverna övar sig att härleda nya ords och uttrycks betydelse utifrån kontexten, allmänbildningen och den egna tvåspråkiga bakgrunden och den dubbla kulturidentiteten. Eleverna lär sig utnyttja sin tvåspråkiga bakgrund i olika situationer. I olika konstellationer leka med språket genom sång, lek	K1, K2, K4, K6, K7	Eleven kan lyssna, fråga och besvara frågor.
M7 Handleda eleven att använda olika non-verbala tillvägagångssätt och olika sätt för att härleda ords betydelse. Uppmuntra eleven att uttrycka sina egna iakttagelser och sina svårigheter att förstå budskapet.	Eleven lär sig använda non-verbala hjälpmedel till exempel gester, miner, ordförråd och digitala färdigheter för att hantera kommunikationssituationer. Eleven lär sig framföra sina egna iakttagelser.		K1, K2, K3, K4, K5, K7	Eleven kan fråga, svara och berätta i olika slag av kommunikationssituationer
M8 Uppmuntra eleven att använda finska språket på ett för kommunikationssituationen lämpligt sätt samt känna igen kulturella drag i interaktionen på finska och svenska.	Eleverna lär sig fungera naturligt i olika kommunikationssituationer.		K2, K4, K6, K7	Eleven kan fungera naturligt i olika kommunikationssituationer
Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter				
M9 Handleda eleven att utveckla sina kunskaper i finska språket i	Eleven lär sig att beskriva och återge förete-		K1, K2, K3,	Eleven kan återberätta vad hen hört.

olika slags situationer samt att bekanta sig med muntliga och skriftliga åldersenliga texter.	elser muntligt och med hjälp av olika typer av texter.	och ramsor samt drama. Eleverna övar på olika naturliga sätt att uttrycka sig och reagera i olika vardagliga kommunikationssituationer. Träna vårdat språkbruk i olika kommunikationssituationer. Eleven får i första hand ta del av talade texter och så småningom även skrivna texter samt bekanta sig med de språkliga dragen i dessa. Eleverna övar att utnyttja finskspråkigt material och utvecklar sina färdigheter i finska med hjälp av sång, lek, ramsor, berättelser och bilder. Eleverna övar tillsammans att lyssna, tala och så småningom läsa och skriva på finska utifrån de teman som behandlas i undervisningen. Eleverna utvecklar sina läsfärdigheter genom att läsa, lyssna på och samtala kring texter och bilder i olika genrer med teman som familj och vänner samt teman som anknyter till stoffet i andra läroämnen. Eleverna utvidgar sitt ordförråd och övar på ett mångsidigt sätt ord och strukturer som en del av kommunikationen i olika situationer med hjälp av aktiverande arbetssätt, digitala hjälpmedel och till exempel sång, lek, ramsor, berättelser, drama och spelifiering. Eleverna får så småningom öva sig på att skriva. Producera olika slags enkla berättelser och meddelanden med en röd tråd. Fästa uppmärksamhet vid användning av versaler, hela meningar och skiljetecken.	K4, K5, K7	Eleven kan läsa korta finskspråkiga texter
Växande språkkunskap, förmåga att producera texter				
M10 Erbjuda eleven rikliga möjligheter att använda finska, särskilt i tal, i många situationer.	Eleven lär sig att använda finska mångsidigt i olika situationer.		K1, K2, K3, K4, K5, K7	Eleven kan skapa korta meddelanden och berättelser kring välbekanta ämnen.

Modersmålsinriktad finska, A1-lärokurs, åk 3-6

I den modersmålsinriktade lärokursen i finska ges de tvåspråkiga eleverna möjlighet att reflektera över och fördjupa sig i finska språket och den finska kulturens särdrag. Den modersmålsinriktade lärokursen är ämnad för elever som lever i en tvåspråkig hemmiljö och som i tidig ålder kommit i kontakt med den finska kulturen.

Centralt innehåll som anknyter till målen för modersmålsinriktad finska, A1-lärokurs, åk 3-6

I1 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet
I2 Färdigheter för språkstudier
I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i A-lärokursen i modersmålsinriktad finska i årskurs 3–6

Handledning, differentiering och stöd i A-lärokursen i modersmålsinriktad finska i årskurs 3–6

Bedömning av elevens lärande i A-lärokursen modersmålsinriktad finska i årskurs 3–6

Modersmålsinriktad finska, A1-lärokurs, åk 3 (sida 1/2)

Mål för undervisning **Kulturell mångfald och språkmedvetenhet**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper
M1 uppmuntra eleven att lägga märke till och intressera sig för mångfalden och utbudet av finskspråkigt material som stödjer det egna lärandet och att hjälpa eleven att bli förtrogen med karaktäristiska drag i den finskspråkiga kulturen	Arbeta kring olika varianter av talad och skriven finska och den finska kulturen t.ex. genom att läsa, lyssna, dramatisera, sjunga och leka. Diskutera seder och traditioner i Finland.	K2	Förmåga att gestalta den språkliga miljön	Eleven kan beskriva när hen använder och kommer i kontakt med finska samt berätta om finska seder och traditioner.
M2 motivera eleven att värdesätta sin egen och andras språkliga och kulturella bakgrund, svenskans och finskans ställning som nationalspråk samt att bemöta människor fördomsfritt	Träna artigt språkbruk och respektfullt bemötande av kompisar.	K2		Används inte som bedömningsgrund. Eleven handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina egna erfarenheter.
M3 vägleda eleven att lägga märke till likheter och olikheter i språk och väcka hens nyfikenhet för sin två/flerspråkighet och sin dubbla kulturbakgrund	Diskutera kring språkanvändning i hemmet, i skolan och på fritiden och fundera kring språkliga nyanser såsom dialekter, talspråk och skriftspråk. Bekanta sig med skillnader i skrivningen av dubbelteckning och diftonger i finska och svenska.	K1, K4	Språklig medvetenhet	Eleven känner till skillnaden mellan tal- och skriftspråk.

Mål för undervisning **Färdigheter för språkstudier**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper
M4 tillsammans gå igenom målen för undervisningen och skapa en tillåtande studieatmosfär, som stöder och uppmuntrar eleverna att lära sig och lära av varandra	Bekanta sig med målen för undervisningen och pröva på olika sätt att lära sig språk tillsammans med och av varandra.	K1, K7	Kännedom om målen för undervisningen och om hur man arbetar som grupp	Eleven deltar i gemensamma arbetsuppgifter.
M5 handleda eleven att också med hjälp av digitala verktyg ta ansvar för sina språkstudier och mångsidigt och aktivt använda sina kunskaper i både finska och svenska t.ex. genom att söka information på båda språken	Öva sig att ställa upp mål och ta ansvar för sitt arbete. Vänja sig vid att utvärdera sina språkkunskaper och öva sig att ge och ta emot respons. Använda nya ord och begrepp både i skriftlig och muntlig kommunikation i och utanför skolan.	K6	Förmåga att ställa upp mål för sina språkstudier och att hitta väl fungerande studiemetoder	Eleven ställer upp mål för sitt arbete. Eleven deltar i utvärderingen av sina egna och andras arbeten. Eleven kan använda olika källor för informationssökning.

Modersmålsinriktad finska, A1-lärokurs, åk 3 (sida 2/2)

Mål för undervisning **Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper
M6 uppmuntra eleven att diskutera och debattera ämnen som lämpligen angår och intresserar hens åldersgrupp i relation till livserfarenheten	Kommunicera, delta i diskussioner och dela med sig av sina erfarenheter kring teman som jag själv och min familj samt teman integrerat med andra läroämnen.	K2, K4	Förmåga att kommunicera i olika situationer	Eleven kan aktivt lyssna på andra, delta i diskussioner och berätta förståeligt om ett händelseförlopp.
M7 uppmuntra eleven att visa initiativförmåga i kommunikationssituationer och att utveckla språkliga kompensationsstrategier, t.ex. i samband med nya ord och begrepp	Olika slags kommunikationssituationer t.ex. samtal i grupp, drama och muntliga anföranden kring valfria ämnen eller böcker. Berika språket genom språklekar, rim och ramsor och genom att diskutera betydelsen av obekanta ord.	K2, K4	Förmåga att använda kommunikationsstrategier	Eleven kan hålla korta, muntliga anföranden. Eleven kan föra talan i en grupp.
M8 hjälpa eleven att känna igen kulturella drag i interaktionen på målspråket finska och på svenska och att stödja hens växande förmåga i interkulturell kommunikation	Träna vårdat språkbruk i olika kommunikationssituationer och ta hänsyn till sina medmänniskor.	K2	Kulturellt lämpligt språkbruk	Eleven anpassar sitt språkbruk till kommunikationssituationen.

Mål för undervisning **Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper
M9 erbjuda eleven möjlighet att med hjälp av olika källor lyssna på, läsa och med hjälp av läs- och lärstrategier tolka för hen betydelsefulla lättbegripliga texter på standardspråk	Bekanta sig med de vanligaste ordklasserna och böjning av dem samt öka sitt ordförråd genom att läsa, lyssna på och samtala kring texter och bilder i olika genrer (t.ex. finskspråkiga barnböcker) med aktuella teman och teman som anknyter till stoffet i andra läroämnen.	K4	Förmåga att tolka texter	Eleven kan återberätta vad hen hört och läst. Eleven kan läsa finskspråkiga texter.

Mål för undervisning **Växande språkkunskap, förmåga att producera texter**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper
M10 handleda eleven att producera texter som hänför sig till hens vardag och att med hjälp av strukturer på en grundläggande och något mer krävande språkfärdighetsnivå öva sig att producera, dela och publicera redan tolkade texter	Producera olika slags berättande och beskrivande texter. Fästa uppmärksamhet vid användning av versaler, hela meningar och skiljetecken. Öva rättstavningen av dubbelteckning och	K4	Förmåga att producera texter	Eleven kan skapa texter med hela meningar kring välbekanta ämnen. Eleven kan under handledning rätta fel i dubbelteckning och diftonger.

	diftonger.			

Modersmålsinriktad finska, A1-lärokurs, åk 4 (sida 1/3)

Mål för undervisning **Kulturell mångfald och språkmedvetenhet**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M1 uppmuntra eleven att lägga märke till och intressera sig för mångfalden och utbudet av finskspråkigt material som stödjer det egna lärandet och att hjälpa eleven att bli förtrogen med karaktäristiska drag i den finskspråkiga kulturen	Bearbeta olika varianter av talad och skriven finska och bekanta sig med det lokala finskspråkiga kultur- och medieutbudet. Uppmärksamma högtider och finländska flaggdagar samt jämföra olika traditioner kring dem.	K2	Förmåga att gestalta den språkliga miljön	Eleven känner till för hen intressant finskspråkigt material (t.ex. litteratur, musik, TV & film). Eleven kan berätta om traditioner i samband med högtider.
M2 motivera eleven att värdesätta sin egen och andras språkliga och kulturella bakgrund, svenskans och finskans ställning som nationalspråk samt att bemöta människor fördomsfritt	Använda artigt språkbruk och träna bemötandet av personer i olika åldrar, olika ställningar och från olika kulturer.	K2		Används inte som bedömningsgrund. Eleven handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina egna erfarenheter.
M3 vägleda eleven att lägga märke till likheter och olikheter i språk och väcka hens nyfikenhet för sin två/flerspråkighet och sin dubbla kulturbakgrund	Diskutera kring språkanvändning i närmiljön och fundera kring språkliga nyanser såsom dialekter, talspråk och skriftspråk. Jämföra texter på olika språk (bl.a. på finska och svenska) och fästa uppmärksamhet vid likheter och olikheter i strukturer, ord och betydelser.	K1, K4	Språklig medvetenhet	Eleven märker skillnader i t.ex. strukturer, ordförråd och betydelser i texter på olika språk.

Mål för undervisning **Färdigheter för språkstudier**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/ vitsordet 8
M4 tillsammans gå igenom målen för undervisningen och skapa en tillåtande studieatmosfär, som stöder och uppmuntrar eleverna att lära sig och lära av varandra	Bekanta sig med målen för undervisningen och pröva på olika sätt att lära sig språk tillsammans med och av varandra.	K1, K7	Kännedom om målen för undervisningen och om hur man arbetar som grupp	Eleven deltar i gemensamma arbetsuppgifter.
M5 handleda eleven att också med hjälp av digitala verktyg ta ansvar för sina språkstudier och mångsidigt och aktivt använda sina kunskaper i både finska och svenska t.ex. genom att söka information på båda språken	Ställa upp mål och ta ansvar för sina språkstudier. Utvärdera sina språkkunskaper och lära sig att ge och ta emot respons. Söka information med hjälp av olika källor. Använda nya ord och begrepp både i skriftlig och muntlig kommunikation i och utanför skolan.	K6	Förmåga att ställa upp mål för sina språkstudier och att hitta väl fungerande studiemetoder	Eleven ställer upp mål för sin språkinlärning och utvärderar sina kunskaper. Eleven ger och tar emot respons. Eleven söker information i olika källor.

				Eleven tar i bruk nya ord och begrepp i sin kommunikation.

Modersmålsinriktad finska, A1-lärokurs, åk 4 (sida 2/3)

Mål för undervisning **Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/ vitsordet 8
M6 uppmuntra eleven att diskutera och debattera ämnen som lämpligen angår och intresserar hens åldersgrupp i relation till livserfarenheten	Kommunicera, delta i diskussioner, dela med sig av sina erfarenheter och uttrycka sina åsikter exempelvis kring teman som vänner och fritid samt teman integrerat med andra läroämnen.	K2, K4	Förmåga att kommunicera i olika situationer	Eleven kan aktivt lyssna på andra, delta i diskussioner, uttrycka sina åsikter och berätta sammanhängande om ett händelseförlopp.
M7 uppmuntra eleven att visa initiativförmåga i kommunikationssituationer och att utveckla språkliga kompensationsstrategier, t.ex. i samband med nya ord och begrepp	Olika slags kommunikationssituationer t.ex. samtal i grupp, drama och muntliga anföranden kring valfria ämnen eller böcker. Berika språket genom att aktivt arbeta med nya ord och uttryck, t.ex. ämnesspecifika ord och fundera över ordens betydelse.	K2, K4	Förmåga att använda kommunikations-strategier	Eleven kan hålla muntliga anföranden. Eleven kan föra talan i en grupp. Eleven kan använda synonymer.
M8 hjälpa eleven att känna igen kulturella drag i interaktionen på målspråket finska och på svenska och att stödja hens växande förmåga i interkulturell kommunikation	Använda vårdat språkbruk i olika kommunikationssituationer. Iaktta skillnader mellan formell och informell kommunikation. Bekanta sig med virtuell kommunikation.	K2	Kulturellt lämpligt språkbruk	Eleven anpassar sitt språkbruk till och visar hänsyn i kommunikationssituationen.

Mål för undervisning **Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/ vitsordet 8
M9 erbjuda eleven möjlighet att med hjälp av olika källor lyssna på, läsa och med hjälp av läs- och lärstrategier tolka för hen betydelsefulla lättbegripliga texter på standardspråk	Öka sitt ordförråd genom att förklara, jämföra och reflektera över ord. Läsa, lyssna på, samtala kring och dra egna slutsatser samt bearbeta texter och bilder i olika genrer (t.ex. finskspråkiga barnböcker) med aktuella teman och teman som anknyter till stoffet i andra läroämnen. Bekanta sig med böjning av verb i imperfekt samt med tidsuttryck.	K4	Förmåga att tolka texter	Eleven kan reflektera över vad hen hört eller läst. Eleven kan använda verb i presens och i imperfekt.

Modersmålsinriktad finska, A1-lärokurs, åk 4 (sida 3/3)

Mål för undervisning **Växande språkkunskap, förmåga att producera texter**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M10 handleda eleven att producera texter som hänför sig till hens vardag och att med hjälp av strukturer på en grundläggande och något mer krävande språkfärdighetsnivå öva sig att producera, dela och publicera redan tolkade texter	Producera fiktiva texter och faktatexter i presens och imperfekt. Träna styckeindelning. Befästa rättstavningen av dubbelteckning och diftonger. Skilja på talspråkliga och skriftspråkliga uttryckssätt.	K4	Förmåga att producera texter	Eleven kan skapa sammanhängande texter kring välbekanta ämnen både i presens och i imperfekt. Eleven kan använda grundläggande rättskrivningsregler och skilja på tal- och skriftspråk.

Modersmålsinriktad finska, A1-lärokurs, åk 5 (sida 1/3)

Mål för undervisning **Kulturell mångfald och språkmedvetenhet**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/ vitsordet 8
M1 uppmuntra eleven att lägga märke till och intressera sig för mångfalden och utbudet av finskspråkigt material som stödjer det egna lärandet och att hjälpa eleven att bli förtrogen med karaktäristiska drag i den finskspråkiga kulturen	Reflektera kring olika varianter och genrer av talad och skriven finska och använda det lokala finskspråkiga kultur- och medieutbudet i undervisningen. Uppmärksamma och arbeta kring högtider och finländska flaggdagar samt traditioner kring dem.	K2	Förmåga att gestalta den språkliga miljön	Eleven vet var hen kan finna för hen intressant finskspråkigt material (t.ex. litteratur, musik, TV & film). Eleven kan beskriva på vilket sätt man firar olika högtider och flaggdagar i Finland.
M2 motivera eleven att värdesätta sin egen och andras språkliga och kulturella bakgrund, svenskans och finskans ställning som nationalspråk samt att bemöta människor fördomsfritt	Använda artigt språkbruk och bemöta andra respektfullt. Diskutera om Finlands nationalspråk och minoritetsspråk samt om mångkulturalitet.	K2		Används inte som bedömningsgrund. Eleven handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina egna erfarenheter.
M3 vägleda eleven att lägga märke till likheter och olikheter i språk och väcka hens nyfikenhet för sin två/flerspråkighet och sin dubbla kulturbakgrund	Reflektera över språkanvändning i närmiljön och fundera över den egna flerspråkiga kulturidentiteten. Jämföra texter på olika språk (bl.a. på finska och svenska) och fästa uppmärksamhet vid likheter och olikheter i strukturer, ord och betydelser.	K1, K4	Språklig medvetenhet	Eleven uppfattar likheter och olikheter i t.ex. strukturer, ordförråd och betydelser mellan finskan och modersmålet eller andra språk hen kan.

Mål för undervisning **Färdigheter för språkstudier**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/ vitsordet 8
M4 tillsammans gå igenom målen för undervisningen och skapa en tillåtande studieatmosfär, som stöder och uppmuntrar eleverna att lära sig och lära av varandra	Bekanta sig med målen för undervisningen och pröva på olika sätt att lära sig språk tillsammans med och av andra.	K1, K7	Kännedom om målen för undervisningen och om hur man arbetar som grupp	Eleven känner till målen för undervisningen och deltar i gemensamma arbetsuppgifter.
M5 handleda eleven att också med hjälp av digitala verktyg ta ansvar för sina språkstudier och mångsidigt och aktivt använda sina kunskaper i både finska och svenska t.ex. genom att söka information på båda språken	Ställa upp mål och ta ansvar för sina studier. Reflektera över sina språkkunskaper och lära sig att ge och ta emot konstruktiv respons. Söka information både i digitala och tryckta källor och på olika språk.	K6	Förmåga att ställa upp mål för sina språkstudier och att hitta väl fungerande studiemetoder	Eleven ställer upp mål för sina språkstudier och reflekterar över sin inlärning. Eleven ger och tar emot konstruktiv respons och tar vara på den. Eleven utnyttjar sina kunskaper i flera språk för att söka information.

Modersmålsinriktad finska, A1-lärokurs, åk 5 (sida 2/3)

Mål för undervisning **Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/ vitsordet 8
M6 uppmuntra eleven att diskutera och debattera ämnen som lämpligen angår och intresserar hens åldersgrupp i relation till livserfarenheten	Kommunicera i olika kommunikationssituationer (t.ex. samtal, diskussion, föredrag) kring aktuella teman och teman integrerat med andra läroämnen. Träna på att motivera sina åsikter och tankar.	K2, K4	Förmåga att kommunicera i olika situationer	Eleven kan aktivt lyssna på andra, delta i diskussioner, uttrycka sina åsikter och berätta sammanhängande om ett händelseförlopp.
M7 uppmuntra eleven att visa initiativförmåga i kommunikationssituationer och att utveckla språkliga kompensationsstrategier, t.ex. i samband med nya ord och begrepp	Olika slags kommunikationssituationer t.ex. samtal i grupp, drama och muntliga anföranden kring valfria ämnen eller böcker. Berika språket genom att aktivt arbeta med nya ord och uttryck, t.ex. ämnesspecifika ord och fundera över ordens betydelse.	K2, K4	Förmåga att använda kommunikations-strategier	Eleven kan hålla muntliga anföranden. Eleven kan föra talan i en grupp. Eleven kan omformulera sig, använda synonymer och diskutera betydelsen av ord.
M8 hjälpa eleven att känna igen kulturella drag i interaktionen på målspråket finska och på svenska och att stödja hens växande förmåga i interkulturell kommunikation	Använda vårdat språkbruk i olika kommunikationssituationer. Förstå skillnaderna mellan formell och informell kommunikation. Bekanta sig med virtuell kommunikation.	K2	Kulturellt lämpligt språkbruk	Eleven anpassar sitt språkbruk till och visar hänsyn i kommunikationssituationen.

Mål för undervisning **Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/ vitsordet 8
M9 erbjuda eleven möjlighet att med hjälp av olika källor lyssna på, läsa och med hjälp av läs- och lärstrategier tolka för hen betydelsefulla lättbegripliga texter på standardspråk	Öka sitt ordförråd genom att förklara, jämföra och reflektera över ord och uttryck. Läsa, lyssna på, samtala kring, dra egna slutsatser, bearbeta och analysera texter och bilder i olika genrer (t.ex. finskspråkig litteratur) med aktuella teman och teman som anknyter till stoffet i andra läroämnen. Bekanta sig med böjning av verb i tempusformer. Identifiera skillnader i tal- och skriftspråk t.ex. possessivsuffix.	K4	Förmåga att tolka texter	Eleven kan sammanfatta vad hen hört eller läst. Eleven kan använda verb i olika tempusformer.

Modersmålsinriktad finska, A1-lärokurs, åk 5 (sida 3/3)

Mål för undervisning **Växande språkkunskap, förmåga att producera texter**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/ vitsordet 8
M10 handleda eleven att producera texter som hänför sig till hens vardag och att med hjälp av strukturer på en grundläggande och något mer krävande språkfärdighetsnivå öva sig att producera, dela och publicera redan tolkade texter	Producera olika slags texter, både fakta och fiktion, och reflektera över dem. Befästa användningen av styckeindelning. Fästa uppmärksamhet vid användningen av tempusformer. Träna samman- och särskrivning. Skilja på talspråkliga och skriftspråkliga uttryckssätt.	K4	Förmåga att producera texter	Eleven kan skapa sammanhängande texter med ett varierande och för ändamålet passande språk kring välbekanta ämnen.

Modersmålsinriktad finska, A1-lärokurs, åk 6 (sida 1/3)

Mål för undervisning **Kulturell mångfald och språkmedvetenhet**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M1 uppmuntra eleven att lägga märke till och intressera sig för mångfalden och utbudet av finskspråkigt material som stödjer det egna lärandet och att hjälpa eleven att bli förtrogen med karaktäristiska drag i den finskspråkiga kulturen	Reflektera kring olika varianter och genrer av talad och skriven finska och använda det lokala finskspråkiga kultur- och medieutbudet i undervisningen. Uppmärksamma och arbeta kring högtider och finländska flaggdagar samt traditioner kring dem.	K2	Förmåga att gestalta den språkliga miljön	Eleven kan beskriva karaktäristiska drag inom den finskspråkiga kulturen och berätta var hen kan finna för hen intressant finskspråkigt material.
M2 motivera eleven att värdesätta sin egen och andras språkliga och kulturella bakgrund, svenskans och finskans ställning som nationalspråk samt att bemöta människor fördomsfritt	Behärska artigt språkbruk och bemöta andra respektfullt och fördomsfritt. Inhämta kunskap om Finlands nationalspråk och minoritetsspråk och diskutera kring deras och mångkulturalitetens betydelse för individen och samhället.	K2		Används inte som bedömningsgrund. Eleven handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina egna erfarenheter.
M3 vägleda eleven att lägga märke till likheter och olikheter i språk och väcka hens nyfikenhet för sin två/flerspråkighet och sin dubbla kulturbakgrund	Reflektera över språkanvändning i närmiljön och fundera över den egna flerspråkiga kulturidentiteten. Jämföra texter på olika språk (bl.a. på finska och svenska) och fästa uppmärksamhet vid likheter och olikheter i strukturer, ord och betydelser.	K1, K4	Språklig medvetenhet	Eleven uppfattar likheter och olikheter i t.ex. strukturer, ordförråd och betydelser mellan finskan och modersmålet eller andra språk hen kan.

Mål för undervisning **Färdigheter för språkstudier**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/ vitsordet 8
M4 tillsammans gå igenom målen för undervisningen och skapa en tillåtande studieatmosfär, som stöder och uppmuntrar eleverna att lära sig och lära av varandra	Bekanta sig med målen för undervisningen och pröva på olika sätt att lära sig språk tillsammans med och av varandra.	K1, K7	Kännedom om målen för undervisningen och om hur man arbetar som grupp	Eleven kan beskriva målen för undervisningen och deltar i gemensamma arbetsuppgifter.
M5 handleda eleven att också med hjälp av digitala verktyg ta ansvar för sina språkstudier och mångsidigt och aktivt använda sina kunskaper i både finska och svenska t.ex. genom att söka information på båda språken	Ställa upp mål och ta ansvar för sina studier. Reflektera över sina språkkunskaper och ge och ta emot konstruktiv respons. Söka information både i digitala och tryckta källor	K6	Förmåga att ställa upp mål för sina språkstudier och att hitta väl fungerande studiemetoder	Eleven ställer upp mål för sina språkstudier, övar sig i olika sätt att lära sig språk också med hjälp av digitala verktyg, utvecklar och utvärderar sina kunskaper och finner finskspråkigt material som stödjer

	och på olika språk.			det egna lärandet.

Modersmålsinriktad finska, A1-lärokurs, åk 6 (sida 2/3)

Mål för undervisning **Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/ vitsordet 8 **Kunskapsnivå B1.1**
M6 uppmuntra eleven att diskutera och debattera ämnen som lämpligen angår och intresserar hens åldersgrupp i relation till livserfarenheten	Kommunicera i olika kommunikationssituationer (t.ex. samtal, diskussion, föredrag) kring aktuella teman och teman integrerat med andra läroämnen. Träna på att motivera sina åsikter och reflektera över dem.	K2, K4	Förmåga att kommunicera i olika situationer	Eleven kan relativt obehindrat kommunicera, delta i diskussioner och uttrycka sina åsikter i vardagliga kommunikations-situationer.
M7 uppmuntra eleven att visa initiativförmåga i kommunikationssituationer och att utveckla språkliga kompensationsstrategier, t.ex. i samband med nya ord och begrepp	Olika slags kommunikationssituationer t.ex. samtal i grupp, drama, debatter och muntliga anföranden kring valfria ämnen eller böcker. Berika språket genom att aktivt arbeta med nya ord och uttryck, t.ex. ämnesspecifika ord och fundera över ordens betydelse.	K2, K4	Förmåga att använda kommunikations-strategier	Eleven kan i någon mån ta initiativ i olika skeden av en kommunikationssituation och försäkra sig om att samtalspartnern har förstått budskapet. Kan omskriva eller byta ut obekanta ord eller omformulera sitt budskap. Kan diskutera betydelsen av obekanta uttryck.
M8 hjälpa eleven att känna igen kulturella drag i interaktionen på målspråket finska och på svenska och att stödja hens växande förmåga i interkulturell kommunikation	Använda vårdat och situationsanpassat språk i olika kommunikationssituationer. Ta hänsyn till sina medmänniskor i virtuell kommunikation.	K2	Kulturellt lämpligt språkbruk	Eleven visar att hen behärskar de viktigaste artighetskutymerna. Eleven kan i sin kommunikation ta hänsyn till några viktiga kulturellt betingade aspekter.

Mål för undervisning **Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/ vitsordet 8 **Kunskapsnivå B1.1**
M9 erbjuda eleven möjlighet att med hjälp av olika källor lyssna på, läsa och med hjälp av läs- och lärstrategier tolka för hen betydelsefulla lättbegripliga texter på standardspråk	Öka sitt ordförråd genom att förklara, jämföra och reflektera över ord och uttryck. Läsa, lyssna på, samtala kring, dra egna slutsatser, bearbeta och analysera texter och bilder i olika genrer (t.ex. finskspråkig litteratur) med aktuella teman och teman som anknyter till stoffet i andra läroämnen.	K4	Förmåga att tolka texter	Eleven förstår det väsentliga och vissa detaljer i tydligt och relativt långsamt allmänspråkligt tal eller i lättfattlig skriven text. Förstår tal eller skriven text som bygger på gemensam erfarenhet eller allmän kunskap. Urskiljer även oförberedd

	Befästa böjningen av verb i tempusformer. Identifiera skillnader i tal- och skriftspråk t.ex. possessivsuffix, aktiva och passiva verbformer.			det centrala innehållet, nyckelord och viktiga detaljer.

Modersmålsinriktad finska, A1-lärokurs, åk 6 (sida 3/3)

Mål för undervisning **Växande språkkunskap, förmåga att producera texter**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/ vitsordet 8 **Kunskapsnivå A2.2**
M10 handleda eleven att producera texter som hänför sig till hens vardag och att med hjälp av strukturer på en grundläggande och något mer krävande språkfärdighetsnivå öva sig att producera, dela och publicera redan tolkade texter	Producera olika slags sammanhängande texter, både fakta och fiktion, och reflektera över dem. Träna fraser och idiom och använda dem på ett naturligt sätt. Skilja på talspråkliga och skriftspråkliga uttrycks-sätt liksom aktiva och passiva verbformer och undersöka ordval.	K4	Förmåga att producera texter	Eleven kan redogöra för det väsentliga och även för vissa detaljer angående vardagliga ämnen, verkliga eller fiktiva, som intresserar hen. Använder sig av ett ganska omfattande ordförråd och olika strukturer samt en del allmänna fraser och idiom. Kan tillämpa flera grundläggande uttalsregler också i andra än inövade uttryck.

Modersmålsinriktad finska, A1-lärokurs, åk 7-9

I den modersmålsinriktade lärokursen i finska ges de tvåspråkiga eleverna möjlighet att reflektera över och fördjupa sig i finska språket och den finska kulturens särdrag. Den modersmålsinriktade lärokursen är ämnad för elever som lever i en tvåspråkig hemmiljö och som i tidig ålder kommit i kontakt med den finska kulturen.

Eleverna ska uppmuntras att använda finska mångsidigt för att kommunicera och söka information. Målet för undervisningen är att stödja eleverna att fördjupa de kunskaper som inhämtats i hemmet och i årskurs 3–6, utveckla elevernas språkliga medvetenhet och slutledningsförmåga och samtidigt främja deras färdigheter för språkstudier. Förståelsen för kulturell mångfald ska fördjupas genom att man diskuterar om värdebundna företeelser som är förknippade med olika språkgrupper och även ger utrymme för bearbetning av känslor.

Många elever använder i allt högre grad finska på sin fritid. Den kunskap som eleverna inhämtar genom det informella lärandet ska beaktas när undervisningen planeras och innehållet väljs.

Centralt innehåll som anknyter till målen för modersmålsinriktad finska, A1-lärokurs, åk 7-9

I1 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet
I2 Färdigheter för språkstudier
I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i A-lärokursen i modersmålsinriktad finska i årskurs 7-9

Handledning, differentiering och stöd i A-lärokursen i modersmålsinriktad finska i årskurs 7-9

Bedömning av elevens lärande i A-lärokursen modersmålsinriktad finska i årskurs 7-9

Modersmålsinriktad finska, A-lärokurs, åk 7 (sida 1/3)

Mål för undervisning **Kulturell mångfald och språkmedvetenhet**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/ vitsordet 8
M2 uppmuntra eleven att upptäcka möjligheter att använda finska i olika grupper och sammanhang	Välja innehåll och arbetssätt som uppmuntrar eleverna att öka sin kunskap om och använda och dela med sig av sina kunskaper i det finska språket.	K2	Förmåga att använda sig av sina språkkunskaper	Eleven kan berätta om några sammanhang och miljöer där hen kan använda finska för att främja det egna lärandet.
M3 handleda eleven att lägga märke till regelbundenheter i finska språket, på vilket sätt man i olika språk uttrycker samma saker samt att använda sig av språkvetenskapliga begrepp som stöd för lärandet	Jämföra språk och iaktta finska kulturella företeelser. Använda centrala språkvetenskapliga begrepp såsom namn på ordklasser och kasusformer i undervisningen samt terminologi som hör ihop med vanliga skrivregler.	K2, K4	Språklig medvetenhet	Eleven kan i någon mån dra slutsatser om finskans regelbundenheter i jämförelse med andra språk. Eleven känner till de grundläggande språkvetenskapliga begreppen i finska.

Mål för undervisning **Färdigheter för språkstudier**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/ vitsordet 8
M4 uppmuntra eleven att sätta upp mål, att utnyttja mångsidiga sätt för att lära sig finska och att utvärdera sitt lärande med hjälp av både självbedömning och kamratbedömning samt att handleda eleven att delta i en uppbyggande kommunikation i vilken det viktigaste är att man når fram med sitt budskap	Sätta upp mål för och reflektera över sitt lärande. Tillämpa mångsidiga arbets- och bedömningssätt. Ge och ta emot respons på ett konstruktivt sätt.	K1, K3, K7	Förmåga att sätta upp mål, reflektera över lärandet och samarbeta	Eleven kan använda några av de vanligaste och för hen själv passande sätten att lära sig språk. Eleven kan beskriva några olika sätt att delta uppbyggande i kommunikation.
M5 stödja elevens egen aktivitet och förmåga att kreativt tillämpa sina språkkunskaper samt utveckla sina färdigheter för livslångt språklärande	Tillämpa sådana arbetssätt som utnyttjar läromedel mångsidigt och som främjar samarbete och meningsfull och kreativ språkanvändning i vardagen.	K1	Förmåga att utveckla färdigheterna för livslångt lärande	Eleven kan beskriva några olika möjligheter att utveckla sina färdigheter i finska. Eleven kan använda sina kunskaper i finska i några olika situationer.

Modersmålsinriktad finska, A-lärokurs, åk 7 (sida 2/3)

Mål för undervisning **Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M6 uppmuntra eleven att vara aktiv i olika, kommunikationssituationer, vilkas teman också kan vara relativt krävande	Bekanta sig med och få ta del av olika slags kommunikationssituationer i och utanför skolan. Utnyttja olika slags medier och digitala verktyg.	K4	Förmåga att kommunicera i olika situationer	Eleven kan relativt obehindrat kommunicera, delta i diskussioner och uttrycka sina åsikter i vardagliga kommunikationssituationer.
M7 handleda eleven att öva sig i att föra ordet, att aktivt gå in och ta del i muntlig eller skriftlig kommunikation och att förhandla om betydelser	Diskutera och hålla muntliga anföranden i olika sammansättningar och med hjälp av olika medier och metoder, t.ex. genom drama och spel. Föra talan i grupper av olika storlekar. Våga föra fram sin åsikt och ta initiativ i för eleven relevanta ärenden, t.ex. vardagliga ämnen. Öva sig i att använda idiomatiska uttryck och jämföra uttryck i olika språk.	K2	Förmåga att använda kommunikations-strategier	Eleven kan ta initiativ och använda lämpliga uttryck i en vardaglig kommunikationssituation.
M8 handleda eleven att i kommunikationen fästa uppmärksamhet vid hur formell situationen är, att öva sig i att använda olika slags texter (t.ex. bloggar, intervjuer) och att i sin kommunikation bli förtrogen med kraven på kulturell växelverkan	Träna lämpligt muntligt och skriftligt språkbruk i och utanför skolan och fästa uppmärksamhet vid skillnader mellan talad och skriven finska. Utnyttja olika lärmiljöer, medier och digitala verktyg.	K4, K6	Kulturellt lämpligt språkbruk	Eleven kan anpassa sitt språkbruk både i skriftlig och i muntlig kommunikation. Eleven visar att hen behärskar några av de viktigaste artighetskutymerna.

Mål för undervisning **Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/ vitsordet 8
M9 erbjuda eleven och tillsammans med hen söka mångsidiga och betydelsefulla texter vilka kräver slutledningsförmåga och textförståelsestrategier	Tillsammans välja intressanta texter. Både ensam och tillsammans med andra presentera, diskutera kring och sammanfatta texter och finskspråkig litteratur ur olika genrer. Söka information och bedöma tillförlitligheten.	K4	Förmåga att tolka texter	Eleven förstår det väsentliga och vissa detaljer i tydligt och relativt långsamt allmänspråkligt tal eller i lättfattlig skriven text. Eleven förstår tal eller skriven text som bygger på gemensam erfarenhet eller allmän kunskap. Eleven urskiljer även utan förberedelse det centrala innehållet,

				nyckelord och viktiga detaljer.

Modersmålsinriktad finska, A-lärokurs, åk 7 (sida 3/3)

Mål för undervisning **Växande språkkunskap, förmåga att producera texter**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M10 handleda eleven att producera, tolka och dela texter vars tema också kan vara något mer krävande och att i samanhanget fästa uppmärksamhet vid texternas mångsidighet (föredrag, insändare, fiktiva berättelser) och användandet samt behärskningen av varierande strukturer	Med hjälp av olika medier och digitala verktyg producera och dela med sig beskrivande texter och andra produkter, t.ex. film, musik, och drama, om aktuella och för eleverna intressanta ämnen. Lära sig nya ord och uttryck samt några vanliga idiom. Lära sig ordklasserna och böjningen av dem, befästa redan bekanta kasusformer, lära sig nya kasusformer och böjningen av dem. Fästa uppmärksamhet vid vanliga skrivregler.	K3, K4, K5	Förmåga att producera texter	Eleven kan redogöra för det väsentliga och även för vissa detaljer angående vardagliga ämnen, verkliga eller fiktiva, som intresserar hen. Eleven använder sig av ett relativt omfattande ordförråd och olika strukturer samt några allmänna fraser och idiom.

Modersmålsinriktad finska, A-lärokurs, åk 8 (sida 1/3)

Mål för undervisning **Kulturell mångfald och språkmedvetenhet**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/ vitsordet 8
M2 uppmuntra eleven att upptäcka möjligheter att använda finska i olika grupper och sammanhang	Välja innehåll och arbetssätt som uppmuntrar eleverna att öka sin kunskap om och använda och dela med sig av sina kunskaper i det finska språket.	K2	Förmåga att använda sig av sina språkkunskaper	Eleven kan berätta om sammanhang och miljöer där hen kan använda finska för att främja det egna lärandet.
M3 handleda eleven att lägga märke till regelbundenheter i finska språket, på vilket sätt man i olika språk uttrycker samma saker samt att använda sig av språkvetenskapliga begrepp som stöd för lärandet	Jämföra språk och iaktta olika dialekter och varianter av talad och skriven finska. Använda centrala språkvetenskapliga begrepp som hör ihop med verbböjning i tempus, modus, infinitiv och aktiv samt passiv samt terminologi som hör ihop med vanliga skrivregler.	K2, K4	Språklig medvetenhet	Eleven kan dra slutsatser om finskans regelbundenheter i jämförelse med andra språk. Eleven känner till de vanligaste språkvetenskapliga begreppen i finska.

Mål för undervisning **Färdigheter för språkstudier**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/ vitsordet 8
M4 uppmuntra eleven att sätta upp mål, att utnyttja mångsidiga sätt för att lära sig finska och att utvärdera sitt lärande med hjälp av både självbedömning och kamratbedömning samt att handleda eleven att delta i en uppbyggande kommunikation i vilken det viktigaste är att man når fram med sitt budskap	Sätta upp mål för och reflektera över sitt lärande. Tillämpa mångsidiga arbets- och bedömningssätt. Ge och ta emot respons på ett konstruktivt sätt.	K1, K3, K7	Förmåga att sätta upp mål, reflektera över lärandet och samarbeta	Eleven kan använda de vanligaste och för hen själv passande sätten att lära sig språk. Eleven kan beskriva olika sätt att delta uppbyggande i kommunikation.
M5 stödja elevens egen aktivitet och förmåga att kreativt tillämpa sina språkkunskaper samt utveckla sina färdigheter för livslångt språklärande	Tillämpa sådana arbetssätt som utnyttjar läromedel mångsidigt och som främjar samarbete och meningsfull och kreativ språkanvändning i vardagen.	K1	Förmåga att utveckla färdigheterna för livslångt lärande	Eleven kan beskriva olika möjligheter att utveckla sina färdigheter i finska. Eleven kan använda sina kunskaper i finska i olika situationer.

Modersmålsinriktad finska, A-lärokurs, åk 8 (sida 2/3)

Mål för undervisning **Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/ vitsordet 8
M6 uppmuntra eleven att vara aktiv i olika, kommunikationssituationer, vilkas teman också kan vara relativt krävande	Bekanta sig med och få ta del av olika slags kommunikationssituationer i och utanför skolan. Utnyttja olika slags medier och digitala verktyg.	K4	Förmåga att kommunicera i olika situationer	Eleven kan relativt obehindrat kommunicera, delta i diskussioner och uttrycka sina åsikter också i vissa mer krävande kommunikationssituationer.
M7 handleda eleven att öva sig i att föra ordet, att aktivt gå in och ta del i muntlig eller skriftlig kommunikation och att förhandla om betydelser	Diskutera och hålla muntliga anföranden i olika sammansättningar och med hjälp av olika medier och metoder, t.ex. genom drama och spel. Föra talan i grupper av olika storlekar. Våga föra fram sin åsikt och ta initiativ i för eleven relevanta ärenden, t.ex. i diskussioner i olika lärmiljöer. Öva sig i att använda idiomatiska uttryck och jämföra uttryck i olika språk.	K2	Förmåga att använda kommunikationsstrategier	Eleven kan diskutera och göra sig förstådd också i mera krävande kommunikationssituationer.
M8 handleda eleven att i kommunikationen fästa uppmärksamhet vid hur formell situationen är, att öva sig i att använda olika slags texter (t.ex. bloggar, intervjuer) och att i sin kommunikation bli förtrogen med kraven på kulturell växelverkan	Träna lämpligt muntligt och skriftligt språkbruk i offentliga sammanhang (t.ex. i sociala medier) och fästa uppmärksamhet vid skillnader mellan talad och skriven finska. Utnyttja olika lärmiljöer, medier och digitala verktyg.	K4, K6	Kulturellt lämpligt språkbruk	Eleven kan anpassa sitt språkbruk både i skriftlig och i muntlig kommunikation. Eleven visar att hen behärskar de viktigaste artighetskutymerna. Eleven kan i sin kommunikation ta hänsyn till några viktiga kulturellt betingade aspekter.

Modersmålsinriktad finska, A-lärokurs, åk 8 (sida 3/3)

Mål för undervisning **Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M9 erbjuda eleven och tillsammans med hen söka mångsidiga och betydelsefulla texter vilka kräver slutledningsförmåga och textförståelsestrategier	Tillsammans välja intressanta texter. Både ensam och tillsammans med andra presentera, diskutera kring, tolka och sammanfatta texter och finskspråkig litteratur ur olika genrer. Söka information och bedöma tillförlitligheten.	K4	Förmåga att tolka texter	Eleven förstår det väsentliga och vissa detaljer i allmänspråkligt tal eller i skriven text. Eleven förstår tal eller skriven text som bygger på gemensam erfarenhet eller allmän kunskap. Eleven urskiljer även utan förberedelse det centrala innehållet, nyckelord och viktiga detaljer. Eleven klarar också i någon mån av texter som förutsätter slutledning.

Mål för undervisning **Växande språkkunskap, förmåga att producera texter**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M10 handleda eleven att producera, tolka och dela texter vars tema också kan vara något mer krävande och att i sammanhanget fästa uppmärksamhet vid texternas mångsidighet (föredrag, insändare, fiktiva berättelser) och användandet samt behärskningen av varierande strukturer	Med hjälp av olika medier och digitala verktyg producera och dela med sig jämförande texter och andra produkter, t.ex. film, musik, och drama, om aktuella och för eleverna intressanta ämnen. Lära sig nya ord och uttryck samt några vanliga idiom. Befästa verbböjningen i tempus, aktiv och passiv. Lära sig modus och infinitiv. Följa vanliga skrivregler.	K3, K4, K5	Förmåga att producera texter	Eleven kan berätta om vanliga konkreta ämnen genom att till exempel beskriva, specificera och jämföra. Eleven uttrycker sig relativt obehindrat. Eleven kan skriva personliga och mera allmänna meddelanden och uttrycka sina tankar också om en del fiktiva ämnen. Eleven använder sig av ett relativt omfattande ordförråd och olika strukturer samt en del allmänna fraser och idiom.

Finska, modersmålsinriktad A-lärokurs, åk 9 (sida 1/7)

Mål för undervisning **Kulturell mångfald och språkmedvetenhet**	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M1 utveckla elevens förmåga att reflektera över värderingar och företeelser som är förknippade med nationalspråkens ställning i Finland samt stärka elevens förmåga och vilja att ta del av och verka i flerspråkiga och mångkulturella miljöer	Eleven lär känna det finska språkets ställning i Finland. Eleven lär sig att förstå kulturella skillnader mellan nationalspråken samt bakgrunden till dessa. Eleven lär sig att agera i olika språkmiljöer.	Arbeta kring frågor som berör flerspråkighet och kulturell mångfald i närmiljön samt reflektera över den egna flerspråkiga identiteten. Ta reda på vad som avses med individens språkliga rättigheter.	K2	Förståelse för frågor som gäller nationalspråkens status	För vitsordet 5: Eleven kan berätta om våra nationalspråk och ge några exempel på flerspråkiga miljöer. Eleven kan reagera i flerspråkiga miljöer. För vitsordet 7: Eleven är medveten om värderingar och företeelser som anknyter till nationalspråken. Eleven kan komma till rätta i flerspråkiga miljöer. För vitsordet 8: Eleven kan ta i beaktande värderingar och företeelser som anknyter till nationalspråken. Eleven kan agera i flerspråkiga miljöer. För vitsordet 9: Eleven kan genom sitt agerande beakta värderingar och företeelser som anknyter till nationalspråken. Eleven kan agera flexibelt enligt situation i flerspråkiga miljöer.
M2 uppmuntra eleven att upptäcka möjligheter att använda finska i olika grupper och sammanhang	Eleven lär sig att utveckla sin förmåga att mångsidigt använda finska i olika sammanhang och miljöer.	Välja innehåll och arbetssätt som uppmuntrar eleverna att öka sin kunskap om och använda och dela med sig av sina kunskaper i det finska språket.	K2	Förmåga att använda sig av sina språkkunskaper	För vitsordet 5: Eleven kan ge exempel på några sammanhang och miljöer där hen kan använda finska. För vitsordet 7: Eleven kan berätta om sammanhang och miljöer där hen kan använda finska för att främja det egna lärandet. För vitsordet 8: Eleven kan jämföra olika sammanhang och miljöer där hen kan använda finska för att främja det egna lärandet. För vitsordet 9: Eleven kan reflektera över hur hen ändamålsenligt kan använda finska i olika sammanhang och miljöer för att främja det egna lärandet.

M3 handleda eleven att lägga märke till regelbundenheter i finska språket, på vilket sätt man i olika språk uttrycker samma saker samt att använda sig av språkvetenskapliga begrepp som stöd för lärandet	Eleven lär sig att ge akt på regelbundenheter i finska språket och likheter och olikheter i jämförelse med andra språk. Eleven lär sig att använda språkvetenskapliga begrepp som stöd för sitt lärande.	Jämföra språk och iaktta regelbundenheter. Använda centrala språkvetenskapliga begrepp kring participer och satslära samt terminologi som hör ihop med skrivregler.	K2, K4	Språklig medvetenhet	För vitsordet 5: Eleven kan göra iakttagelser om regelbundenheter och känner till några språkvetenskapliga begrepp i finska. För vitsordet 7: Eleven kan dra slutsatser om finskans regelbundenheter i jämförelse med andra språk. Eleven känner till de vanligaste språkvetenskapliga begreppen i finska. För vitsordet 8: Eleven kan dra slutsatser om finskans regelbundenheter och jämföra olika sätt att uttrycka samma saker i olika språk. Eleven känner till centrala språkvetenskapliga begrepp i finska För vitsordet 9: Eleven kan dra slutsatser om finskans regelbundenheter, tillämpa dem samt jämföra olika sätt att uttrycka samma saker i olika språk. Eleven känner till och kan använda centrala språkvetenskapliga begrepp i finska.

Modersmålsinriktad finska, A-lärokurs, åk 9 (sida 3/7)

Mål för undervisning **Färdigheter för språkstudier**	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M4 uppmuntra eleven att sätta upp mål, att utnyttja mångsidiga sätt för att lära sig finska och att utvärdera sitt lärande med hjälp av både självbedömning och kamratbedömning samt att handleda eleven att delta i en uppbyggande kommunikation i vilken det viktigaste är att man når fram med sitt budskap	Eleven lär sig att ställa upp mål för sina språkstudier och att reflektera över sitt lärande självständigt och i samarbete med andra. Eleven lär sig att använda olika sätt för att lära sig språk och att hitta de mest effektiva för hens eget lärande. Eleven lär sig olika sätt att delta uppbyggande i kommunikation.	Sätta upp mål för och reflektera över sitt lärande. Tillämpa mångsidiga arbets- och bedömningssätt. Ge och ta emot respons på ett konstruktivt sätt.	K1, K3, K7	Förmåga att sätta upp mål, reflektera över lärandet och samarbeta	För vitsordet 5: Eleven kan använda några för hen själv passande sätt att lära sig språk. Eleven kan ge några exempel på olika sätt att delta uppbyggande i kommunikation För vitsordet 7: Eleven kan använda de vanligaste och för hen själv passande sätten att lära sig språk. Eleven kan beskriva olika sätt att delta uppbyggande i kommunikation. För vitsordet 8: Eleven kan utnyttja de mest centrala och för hen själv passande sätten att lära sig språk. Eleven kan jämföra olika sätt att delta uppbyggande i kommunikation. För vitsordet 9: Eleven kan mångsidigt utnyttja varierande och för hen själv passande sätt att lära sig språk. Eleven kan jämföra och reflektera över olika sätt att delta uppbyggande i kommunikation.
M5 stödja elevens egen aktivitet och förmåga att kreativt tillämpa sina språkkunskaper samt utveckla sina färdigheter för livslångt språklärande	Eleven lär sig att tillämpa sina språkkunskaper i olika situationer samt utveckla sina färdigheter självständigt även efter avslutad skolgång. Eleven lär sig att utnyttja de språkliga intryck som finns i hens omgivning. Eleven utvecklar tilltro till sig själv som språkinlärare.	Tillämpa sådana arbetssätt som utnyttjar läromedel mångsidigt och som främjar samarbete och meningsfull och kreativ språkanvändning i vardagen.	K1	Förmåga att utveckla färdigheterna för livslångt lärande	För vitsordet 5: Eleven kan använda sina färdigheter i finska i några situationer och ge exempel på hur hen kan utveckla de egna färdigheterna. För vitsordet 7: Eleven kan be-skriva olika möjligheter att utveckla sina färdigheter i finska även avslutad skolgång. Eleven kan använda sina kunskaper i finska i olika situationer. För vitsordet 8: Eleven kan jämföra olika möjligheter att tillämpa och utveckla sina färdigheter i finska även efter avslutad skolgång. Eleven kan mångsidigt tillämpa sina kunskaper i finska i olika situationer. För vitsordet 9: Eleven kan reflektera över och jämföra olika möjligheter att tillämpa och utveckla sina färdigheter i finska även efter avslutad skolgång. Eleven kan målmedvetet tillämpa sina kunskaper enligt situation.

Modersmålsinriktad finska, A-lärokurs, åk 9 (sida 4/7)

Mål för undervisning **Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera**	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M6 uppmuntra eleven att vara aktiv i olika, kommunikationssituationer, vilkas teman också kan vara relativt krävande	Eleven lär sig att aktivt delta i olika kommunikationssituationer.	Bekanta sig med och få ta del av olika slags kommunikationssituationer i och utanför skolan. Utnyttja olika slags medier och digitala verktyg.	K4	Förmåga att kommunicera i olika situationer	För kunskapsnivå A2.1: Eleven kan utbyta tankar eller information i bekanta och vardagliga situationer och stundtals hålla igång en konversation. För kunskapsnivå B1.1: Eleven kan relativt obehindrat kommunicera, delta i diskussioner och uttrycka sina åsikter i vardagliga kommunikationssituationer. För kunskapsnivå B1.2: Eleven kan relativt obehindrat delta i kommunikation också i vissa mer krävande situationer som till exempel då man informerar om en aktuell händelse. För kunskapsnivå B1.2/B2.1: Eleven kan kommunicera relativt obehindrat också i nya och mer krävande situationer.
M7 handleda eleven att öva sig i att föra ordet, att aktivt gå in och ta del i muntlig eller skriftlig kommunikation och att förhandla om betydelser	Eleven lär sig att ta initiativ i kommunikationssituationer. Eleven lär sig att använda olika kompensationsstrategier och omformulera sitt budskap.	Diskutera och hålla muntliga anföranden i olika sammansättningar och med hjälp av olika medier och metoder, t.ex. genom drama och spel. Föra talan i grupper av olika storlekar. Våga föra fram sin åsikt och ta initiativ i för eleven relevanta ärenden, t.ex. delta i debatter eller skriva inlägg i skriftliga medier. Öva sig i att använda idiomatiska uttryck och jäm-	K2	Förmåga att använda kommunikationsstrategier	För kunskapsnivå A2.1: Eleven deltar i allt högre grad i kommunikation. Eleven använder mer sällan non-verbala uttryck. Eleven måste relativt ofta be samtalspartnern upprepa eller förtydliga. Eleven kan i någon mån utnyttja samtalspartnerns uttryck i sin egen kommunikation. För kunskapsnivå B1.1: Eleven kan i någon mån ta initiativ i olika skeden av en kommunikationssituation och försäkra sig om att samtalspartnern har förstått budskapet. Eleven kan omskriva eller byta ut obekanta ord eller omformulera sitt budskap. Eleven kan diskutera betydelsen av obekanta uttryck. För kunskapsnivå B1.2: Eleven kan ta initiativ

		föra uttryck i olika språk.			och använda lämpliga uttryck i en kommunikationssituation där ett bekant ämne behandlas. Eleven kan relativt naturligt rätta till missförstånd. Eleven kan diskutera betydelsen också av mera komplicerade uttryck. För kunskapsnivå B1.2/B2.1: Eleven kan uttrycka sin åsikt och diskutera betydelsen också där mer krävande ämnen behandlas. Eleven kan diskutera betydelsen också av komplicerade uttryck och begrepp. Eleven kan naturligt rätta till missförstånd och korrigera sitt språk.
M8 handleda eleven att i kommunikationen fästa uppmärksamhet vid hur formell situationen är, att öva sig i att använda olika slags texter (t.ex. bloggar, intervjuer) och att i sin kommunikation bli förtrogen med kraven på kulturell växelverkan	Eleven lär sig att anpassa sin kommunikation enligt situation. Eleven lär sig att känna igen kulturella drag i kommunikation.	Träna lämpligt muntligt och skriftligt språkbruk i offentliga och i formella sammanhang (t.ex. vid arbetssökning, opinionsyttring) och fästa uppmärksamhet vid skillnader mellan talad och skriven finska. Utnyttja olika lärmiljöer, medier och digitala verktyg.	K4, K6	Kulturellt lämpligt språkbruk	För kunskapsnivå A2.1: Eleven kan använda de vanligaste artiga hälsnings- och tilltalsfraserna samt artigt framföra till exempel önskemål, invitationer, förslag och ursäkter och besvara sådana. För kunskapsnivå B1.1: Eleven visar att hen behärskar de viktigaste artighetskutymerna. Eleven kan i sin kommunikation ta hänsyn till några viktiga kulturellt betingade aspekter. För kunskapsnivå B1.2: Eleven kan för olika ändamål använda ett språk som inte är för familjärt men inte heller för formellt. Eleven känner till de viktigaste artighetskutymerna och följer dem. Eleven kan i sin kommunikation ta hänsyn till viktiga kulturellt betingade aspekter. För kunskapsnivå B1.2/B2.1: Eleven kan för olika ändamål använda ett språk som inte är för familjärt men inte heller för formellt. Eleven kan ta hänsyn till sin samtalspartner och till de krav som olika situationer ställer.

Modersmålsinriktad finska, A-lärokurs, åk 9 (sida 6/7)

Mål för undervisning **Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter**	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M9 erbjuda eleven och tillsammans med hen söka mångsidiga och betydelsefulla texter vilka kräver slutledningsförmåga och textförståelsestrategier	Eleven lär sig att förstå muntliga och skriftliga texter och att tillämpa olika strategier för att tolka dem.	Tillsammans välja intressanta texter. Både ensam och tillsammans med andra presentera, diskutera kring, tolka, kritiskt granska och sammanfatta texter och finskspråkig litteratur ur olika genrer. Söka information och bedöma tillförlitligheten.	K4	Förmåga att tolka texter	För kunskapsnivå A2.1: Eleven förstår texter som innehåller enkla, bekanta ord och uttryck samt tydligt tal. Eleven förstår det centrala innehållet i korta, enkla budskap som intresserar hen och grundtankarna i en förutsägbar text som innehåller ett bekant ordförråd. Eleven klarar mycket enkel slutledning med hjälp av kontexten. För kunskapsnivå B1.1: Eleven förstår det väsentliga och vissa detaljer i tydligt och relativt långsamt allmänspråkligt tal eller i lättfattlig skriven text. Eleven förstår tal eller skriven text som bygger på gemensam erfarenhet eller allmän kunskap. Eleven urskiljer även utan förberedelse det centrala innehållet, nyckelord och viktiga detaljer. För kunskapsnivå B1.2: Eleven förstår tydligt tal som innehåller fakta om bekanta eller ganska allmänna ämnen och klarar också i någon mån av texter som förutsätter slutledning. Eleven förstår det väsentliga och de viktigaste detaljerna i en pågående mera omfattande formell eller informell diskussion i omgivningen. För kunskapsnivå B1.2/B2.1: Eleven förstår muntlig och skriven text som är mera invecklad till språk och innehåll samt klarar av texter som förutsätter slutledning. Eleven kan följa med komplicerad argumentation samt redogöra för det centrala innehållet i olika texter. Eleven förstår en stor del av en pågående diskussion i omgivningen.

Modersmålsinriktad finska, A-lärokurs, åk 9 (sida 7/7)

Mål för undervisning **Växande språkkunskap, förmåga att producera texter**	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M10 handleda eleven att producera, tolka och dela texter vars tema också kan vara något mer krävande och att i sammanhanget fästa uppmärksamhet vid texternas mångsidighet (föredrag, insändare, fiktiva berättelser) och användandet samt behärskningen av varierande strukturer	Eleven lär sig att uttrycka sig muntligt och skriftligt i olika sammanhang och för olika ändamål genom att använda centralt ordförråd och centrala strukturer.	Med hjälp av olika medier och digitala verktyg producera och dela med sig tolkande texter och andra produkter, t.ex. film, musik, och drama, om aktuella och för eleverna intressanta ämnen. Lära sig nya ord och uttryck samt några vanliga idiom. Lära sig sådana strukturer (satslära och skiljetecken, participer) som berikar språket och ger ett mer sofistikerat intryck. Förstärka den skriftliga förmågan genom att behandla språkvårdsfrågor och skrivregler.	K3, K4, K5	Förmåga att producera texter	För kunskapsnivå A2.1: Eleven kan med enkla meningar och ett konkret ordförråd berätta om vardagliga och konkreta saker som är viktiga för hen. Eleven behärskar ett lätt förutsägbart ordförråd och många centrala strukturer. För kunskapsnivå B1.1: Eleven kan redogöra för det väsentliga och även för vissa detaljer angående vardagliga ämnen, verkliga eller fiktiva, som intresserar hen. Eleven använder sig av ett relativt omfattande ordförråd och olika strukturer samt en del allmänna fraser och idiom. För kunskapsnivå B1.2: Eleven kan berätta om vanliga konkreta ämnen genom att be-skriva, specificera och jämföra. Eleven uttrycker sig relativt obehindrat. Eleven kan skriva personliga och mera allmänna meddelanden och uttrycka sina tankar också om en del fiktiva ämnen. Eleven använder sig av ett relativt omfattande ordförråd, vanliga idiom, olika strukturer och även komplicerade meningar. För kunskapsnivå B1.2/B2.1: Eleven kan med rätt mångsidiga strukturer och ett omfattande ordförråd uttrycka sig klart och exakt om olika ämnen som hör till det egna erfarenhetsområdet. Eleven kan uttrycka sina tankar också om fiktiva ämnen. Eleven kan delta också i mer formella diskussioner.

B1-LÄROKURS I FINSKA

B1-lärokurs i finska åk 6

Ifall eleven inte har studerat finska som A1-språk, inleds det andra inhemska språket från och med årskurs 6 som B1-språk.

Centralt innehåll som anknyter till målen för B1-lärokurs i finska årskurs 6

I1 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet

I2 Färdigheter för språkstudier

I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i finska, B1-lärokurs, i årskurs 6

Handledning, differentiering och stöd i finska, B1-lärokurs, i årskurs 6

Bedömning av elevens lärande i finska, B1-lärokurs, i årskurs 6

B1-lärokursen i finska årskurs 6 (sida 1/2)

Mål för undervisning **Kulturell mångfald och språkmedvetenhet**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M1 hjälpa eleven att forma sin uppfattning om det inbördes sambandet mellan alla språk hen studerar	Att analysera och jämföra de viktigaste likheterna och skillnaderna mellan finska och andra språk som är bekanta från tidigare.	K1, K2, K4	Förmåga att uppfatta inbördes samband mellan olika språk	Eleven har en uppfattning om finskans släktspråk och kan nämna något av dessa samt ge exempel på finska lånord.
M2 hjälpa eleven att se historiska och kulturella beröringspunkter mellan Finland och Sverige och att bekanta sig med finskans och svenskans ställning som nationalspråk	Att t.ex. med hjälp av digitala verktyg bekanta sig med Finlands och Sveriges gemensamma historia ur språklig synvinkel och med några av finskans släktspråk.	K2	Kännedom om finskans ställning och betydelse i Finland	Eleven kan nämna några orsaker till varför det talas finska och svenska i Finland.

Mål för undervisning **Färdigheter för språkstudier**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M3 ge eleven möjligheter att också med hjälp av digitala verktyg träna sina kommunikativa färdigheter i en tillåtande studieatmosfär, att ta ansvar för sina studier och att utvärdera sina kunskaper	Att ställa upp mål och planera arbetet gemensamt. Att ta reda på var kunskaper i finska behövs och används. Att lära sig iaktta hur finskan syns i olika vardagliga sammanhang.	K1, K3, K5,	Förmåga att agera i undervisningssituationen	Eleven tränar sina kunskaper i finska tillsammans med gruppen också med hjälp av digitala verktyg, tar ansvar för sina hemuppgifter och deltar på ett tillmötesgående sätt i arbetet i gruppen. Eleven kan utvärdera sina kunskaper i finska relativt realistiskt.
M4 uppmuntra eleven att se kunskaper i finska som en viktig del av livslångt lärande och utökade språkresurser och uppmuntra hen att söka och utnyttja finska lärmiljöer också utanför skolan		K3, K5	Förmåga att fastställa i vilka sammanhang finska används i det egna livet	Eleven kan nämna några sammanhang där finska används.

B1-lärokursen i finska årskurs 6 (sida 2/2)

Mål för undervisning **Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8 **Kunskapsnivå A1.2**
M5 handleda eleven att mångsidigt träna huvudsakligen muntlig kommunikation	Att tillsammans med eleverna välja för dem intressanta temaområden för språkanvändningen. Att lära sig ordförråd och strukturer i samband med de teman som behandlas. Att träna olika kommunikationssituationer och artighetsfraser.	K4	Förmåga att kommunicera i olika situationer	Eleven klarar sporadiskt av ofta återkommande rutinmässiga kommunikationssituationer men tar för det mesta ännu stöd av sin samtalspartner.
M6 uppmuntra eleven att använda olika, också non-verbala tillvägagångssätt för att nå fram med sitt budskap och att vid behov i en muntlig kommunikationssituation be om upprepning eller långsammare tempo		K4	Förmåga att använda kommunikationsstrategier	Eleven använder sig av det mest centrala ord- och uttrycksförrådet i sin kommunikation. Behöver mycket hjälpmedel. Kan be samtalspartnern att upprepa eller tala långsammare.
M7 handleda eleven att öva sig i olika artighetsfraser		K4	Kulturellt lämpligt språkbruk	Eleven kan använda några av de vanligaste artighetsfraserna på språket i rutinmässiga sociala sammanhang.

Mål för undervisning **Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8 **Kunskapsnivå A1.2**
M8 uppmuntra eleven att med hjälp av kontexten få insikt i innehållet i tal eller text som är förutsägbara och för åldersgruppen vanliga eller lämpliga	Öva läs- och hörförståelse med lätta texter.	K4	Förmåga att tolka texter	Eleven förstår skriven text bestående av några ord och långsamt tal som innehåller inövade, bekanta ord och uttryck. Kan urskilja enskilda fakta i en text.

Mål för undervisning **Växande språkkunskap, förmåga att producera texter**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8 **Kunskapsnivå A1.1**
M9 ge eleven många möjligheter att öva sig i att tala och skriva i mycket enkla och för åldern relevanta situationer	Att öva muntlig och skriftlig kommunikation som passar till de behandlade temana. Att lära sig de viktigaste finska fonetiska tecknen som avviker från svenskan eller något annat modersmål och kunna uttala dem naturligt.	K4	Förmåga att producera texter	Eleven kan uttrycka sig mycket kortfattat i tal med hjälp av inövade ord och inlärda standarduttryck. Uttalar några inövade uttryck begripligt. Kan skriva några enskilda ord och uttryck.

B1-lärokurs i finska åk 7-9

Eleverna ska uppmuntras att använda finska mångsidigt för att kommunicera och söka information. Målet för undervisningen är att stödja eleven att fördjupa de kunskaper som inhämtats i årskurs 3–6, utveckla elevens språkliga medvetenhet och slutledningsförmåga och samtidigt främja elevens färdigheter för språkstudier. Förståelsen för kulturell mångfald ska fördjupas genom att man diskuterar om värdebundna företeelser som är förknippade med olika språkgrupper och även ger utrymme för bearbetning av känslor.

Undervisningen i finska kan integreras i undervisningen i olika läroämnen och de mångvetenskapliga lärområdena och tvärtom. Eleverna ska uppmuntras att söka information på finska i olika läroämnen.

Centralt innehåll som anknyter till målen för B1-lärokurs i finska i årskurs 7–9

I1 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet

I2 Färdigheter för språkstudier

I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i finska, B1-lärokurs, i årskurs 7–9

Handledning, differentiering och stöd i finska, B1-lärokurs, i årskurs 7–9

Bedömning av elevens lärande i finska, B1-lärokurs, i årskurs 7–9

B1-lärokursen i finska årskurs 7 (sida 1/2)

Mål för undervisning **Kulturell mångfald och språkmedvetenhet**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M1 uppmuntra eleven att lägga märke till språkmiljön och likheter och olikheter i jämförelse med det andra nationalspråket	Eleverna bekantar sig med typiska drag i det finska språket samt skillnader mellan talad och skriven finska. Eleverna jämför det finska språket med andra språk de studerar.	K2, K5	Förståelse för frågor som anknyter till språkets och kulturens betydelse	Eleven känner till att man talar finska och svenska i Finland. Eleven lägger märke till olika språkmiljöer i Finland.
M2 handleda eleven att lägga märke till regelbundenheter i finska språket och att använda sig av språkvetenskapliga begrepp som stöd för lärandet	Eleverna bekantar sig med språkvetenskapliga begrepp som hjälper eleverna att jämföra språk med varandra och att studera finska.	K1, K4	Språklig medvetenhet	Eleven känner till de språkvetenskapliga begrepp i det finska språket som behandlats i undervisningen och är medveten om vissa regelbundenheter i språket.

Mål för undervisning **Färdigheter för språkstudier**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M3 uppmuntra eleven att sätta upp mål, att utnyttja olika sätt för att lära sig finska och att utvärdera sitt lärande med hjälp av både självbedömning och kamratbedömning samt att handleda eleven att delta i en uppbyggande kommunikation i vilken det viktigaste är att man når fram med sitt budskap	I undervisningen används olika lärstrategier, läromedel och lärmiljöer som stärker studiemotivationen. Eleverna tränar sina kommunikativa färdigheter och uppmuntras att använda finska i olika situationer. Eleverna övar att söka information på finska	K1	Förmåga att sätta upp mål, reflektera över lärandet och samarbeta	Eleven kan sätta egna mål för sina språkstudier och deltar i kommunikationen i gruppen på ett ändamålsenligt sätt så att hen oftast når fram med sitt budskap.
M4 uppmuntra eleven att lägga märke till möjligheterna att använda finska i sitt eget liv och handleda hen att modigt använda språket i olika situationer i och utanför skolan		K2, K7	Förmåga att utveckla färdigheterna för livslångt lärande	Eleven märker var hen kan använda sina kunskaper i finska också utanför skolan.

B1-lärokursen i finska årskurs 7 (sida 2/2)

Mål för undervisning **Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M5 erbjuda eleven tillfällen att öva sig i muntlig och skriftlig kommunikation med hjälp av olika medier	Eleverna tränar med hjälp av varierande teman och i mångsidiga situationer muntlig kommunikation.	K4	Förmåga att kommunicera i olika situationer	Eleven klarar sig i några rutinmässiga kommunikationssituationer med stöd
M6 handleda eleven i att använda sig av språkliga kommunikationsstrategier	Eleverna bekantar sig med de vanligaste artighetsfraserna.	K2, K4	Förmåga att använda kommunikationsstrategier	Eleven deltar i kommunikation men behöver oftast hjälpmedel.
M7 hjälpa eleven att öka sin kännedom om uttryck som kan användas i och som hör till artigt språkbruk	Eleverna bekantar sig med olika finskspråkiga medier.	K2, K4, K6	Kulturellt lämpligt språkbruk	Eleven känner till de vanligaste artighetsfraserna.

Mål för undervisning **Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M8 uppmuntra eleven att tolka för sig själv och sin åldersgrupp lämpliga och intressanta muntliga och skriftliga texter	Eleverna övar läs- och hörförståelse kring de teman som behandlas i undervisningen.	K4	Förmåga att tolka texter	Eleven förstår med hjälp av kontexten huvudinnehållet i enkel skriven text och långsamt tal som innehåller enkla, bekanta ord och uttryck.

Mål för undervisning **Växande språkkunskap, förmåga att producera texter**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M9 ge eleven många möjligheter att öva sig i att tala och skriva i för åldern lämpliga situationer och i detta sammanhang fästa uppmärksamhet vid uttal och vid strukturer som är relevanta för textens innehåll	Eleverna bygger upp sitt ordförråd och lär sig olika strukturer i det finska språket i samband med olika slags texter.	K4, K5	Förmåga att producera texter	Eleven uttalar de flesta inövade uttrycken begripligt. Behärskar ett begränsat ordförråd, några situationsbundna uttryck och en del av den elementära grammatiken. Kan skriva korta meningar.

B1-lärokursen i finska årskurs 8 (sida 1/2)

Mål för undervisning **Kulturell mångfald och språkmedvetenhet**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M1 uppmuntra eleven att lägga märke till språkmiljön och likheter och olikheter i jämförelse med det andra nationalspråket	Eleverna bekantar sig med typiska drag i det finska språket och med den finska kulturen. Eleverna jämför det finska språket med andra språk de studerar med hjälp av språkvetenskapliga begrepp som de bekantat sig med i undervisningen.	K2, K5	Kunskap om finskans tal-, skrift- och släktspråk	Eleven kan berätta varför man talar finska och svenska i Finland. Eleven är medveten om olika språkmiljöer och att de har betydelse för individen.
M2 handleda eleven att lägga märke till regelbundenheter i finska språket och att använda sig av språkvetenskapliga begrepp som stöd för lärandet		K1, K4	Språklig medvetenhet	Eleven kan med stöd dra slutsatser om finska språkets regelbundenheter och känner de språkvetenskapliga begrepp i finskan som behandlats i undervisningen.

Mål för undervisning **Färdigheter för språkstudier**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M3 uppmuntra eleven att sätta upp mål, att utnyttja olika sätt för att lära sig finska och att utvärdera sitt lärande med hjälp av både självbedömning och kamratbedömning samt att handleda eleven att delta i en uppbyggande kommunikation i vilken det viktigaste är att man når fram med sitt budskap	Eleverna använder olika lärstrategier, läromedel och lärmiljöer på ett sätt som stärker studiemotivation. Eleverna övar att tillämpa arbetssätt som främjar självständigt och långsiktigt arbete. Eleverna övar att kritiskt granska information på finska. Eleverna tränar kommunikativa färdigheter och uppmuntras att använda språket mångsidigt i olika situationer.	K1	Förmåga att sätta upp mål, reflektera över lärandet och samarbeta	Eleven kan sätta egna mål för sina språkstudier och deltar på ett konstruktivt sätt i kommunikationen i gruppen.
M4 uppmuntra eleven att lägga märke till möjligheterna att använda finska i sitt eget liv och handleda hen att modigt använda språket i olika situationer i och utanför skolan		K2, K7	Förmåga att utveckla färdigheterna för livslångt lärande	Eleven märker var hen kan använda sina kunskaper i finska också utanför skolan.

B1-lärokursen i finska årskurs 8 (sida 2/2)

Mål för undervisning **Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M5 erbjuda eleven tillfällen att öva sig i muntlig och skriftlig kommunikation med hjälp av olika medier	Eleverna bekantar sig med olika typer av kommunikation med hjälp av finskspråkiga medier.	K4	Förmåga att kommunicera i olika situationer	Eleven klarar några rutinmässiga kommunikationssituationer utan stöd.
M6 handleda eleven i att använda sig av språkliga kommunikationsstrategier	Eleverna tränar mångsidigt användning av finska både muntligt och skriftligt i olika sammanhang och hur man kommunicerar artigt i olika situationer.	K2, K4	Förmåga att använda kommunikationsstrategier	Eleven deltar i kommunikation men behöver fortfarande ofta hjälpmedel.
M7 hjälpa eleven att öka sin kännedom om uttryck som kan användas i och som hör till artigt språkbruk	Eleverna bekantar sig med språkkunskap som behövs i arbetslivet.	K2, K4, K6	Kulturellt lämpligt språkbruk	Eleven känner till och kan använda några vanliga uttryck som kännetecknar artigt språkbruk.

Mål för undervisning **Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M8 uppmuntra eleven att tolka för sig själv och sin åldersgrupp lämpliga och intressanta muntliga och skriftliga texter	Eleverna övar läs- och hörförståelse kring de teman som behandlas i undervisningen.	K4	Förmåga att tolka texter	Eleven förstår med hjälp av kontexten skriven text och långsamt tal som innehåller enkla, bekanta ord och uttryck. Kan plocka ut enkel information ur en kort text.

Mål för undervisning **Växande språkkunskap, förmåga att producera texter**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M9 ge eleven många möjligheter att öva sig i att tala och skriva i för åldern lämpliga situationer och i detta sammanhang fästa uppmärksamhet vid uttal och vid strukturer som är relevanta för textens innehåll	Eleverna bygger upp sitt ordförråd och lär sig olika strukturer i det finska språket i samband med olika slags texter.	K4, K5	Förmåga att producera texter	Eleven behärskar en begränsad mängd korta, inövade uttryck, det mest centrala ordförrådet och några grundläggande satsstrukturer. Kan med hjälp av stödmedel berätta om vardagliga och för hen viktiga saker samt skriva enkla meddelanden. Uttalar inövade uttryck begripligt.

B1-lärokursen i finska årskurs 9 (sida 1/6)

Mål för undervisning **Kulturell mångfald och språkmedvetenhet**	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M1 uppmuntra eleven att lägga märke till språkmiljön och likheter och olikheter i jämförelse med det andra nationalspråket	Eleven lär sig att lägga märke till kulturella skillnader mellan nationalspråken. Eleven lär känna språkmiljön.	Eleverna bekantar sig med typiska drag i det finska språket, med den finska kulturen och med finska språkmiljöer och släktspråk. I undervisningen fästs uppmärksamhet vid skillnader mellan talad och skriven finska. Eleverna jämför det finska språket med andra språk de studerar. Eleverna använder språkvetenskapliga begrepp som hjälper eleverna att jämföra språk med varandra.	K2, K5	Förståelse för frågor som anknyter till språkets och kulturens betydelse	För vitsord 5: Eleven känner till att man talar finska och svenska i Finland. Eleven lägger märke till olika språkmiljöer i Finland. För vitsord 7: Eleven kan berätta varför man talar finska och svenska i Finland. Eleven är medveten om olika språkmiljöer och att de har betydelse för individen. För vitsord 8: Eleven känner till olika språkmiljöer och kan beskriva särdrag i dessa. Eleven förstår språkets betydelse för individen. För vitsord 9: Eleven kan jämföra olika språkmiljöer och särdragen i dessa. Eleven kan ta språkens betydelse i beaktande i olika språkmiljöer.
M2 handleda eleven att lägga märke till regelbundenheter i finska språket och att använda sig av språkvetenskapliga begrepp som stöd för lärandet	Eleven lär sig att ge akt på regelbundenheter i finska språket och att göra jämförelser mellan finska och andra språk. Eleven lär sig att använda språkvetenskapliga begrepp som stöd för sitt lärande.		K1, K4	Språklig förmåga	För vitsord 5: Eleven kan göra iakttagelser om några regelbundenheter i det finska språket. För vitsord 7: Eleven kan dra några slutsatser om regelbundenheter i det finska språket i jämförelse med andra språk. Eleven kan ge exempel på några språkvetenskapliga begrepp i finska och använda dem för att utveckla sina språkkunskaper. För vitsord 8: Eleven kan dra slutsatser om regelbundenheter i finska i jämförelse med andra språk. Eleven kan berätta om centrala språkvetenskapliga begrepp i finska och använda dem för att utveckla sina språkkunskaper. För vitsord 9: Eleven kan dra slutsatser om regelbundenheter i finska språket, tillämpa dem samt jämföra olika sätt att uttrycka samma saker i olika språk. Eleven känner till och kan använda centrala språkvetenskapliga begrepp i finska för att utveckla sina språkkunskaper.

B1-lärokursen i finska årskurs 9 (sida 2/6)

Mål för undervisning **Färdigheter för språkstudier**	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M3 uppmuntra eleven att ställa upp mål, att utnyttja olika sätt för att lära sig finska och reflektera över sitt lärande självständigt och i samarbete med andra samt handleda eleven att delta på ett uppbyggande sätt i kommunikation där det viktigaste är att man når fram med sitt budskap	Eleven lär sig att ställa upp mål för sina språkstudier och att reflektera över sitt lärande självständigt och i samarbete med andra. Eleven lär sig att använda olika sätt för att lära sig språk och att hitta de mest effektiva för hens eget lärande. Eleven lär sig olika sätt att delta uppbyggande i kommunikation.	Eleverna använder olika lärstrategier, läromedel och lärmiljöer på ett effektivt sätt och på sätt som stärker studiemotivation. Eleverna tillämpar arbetssätt som främjar självständigt, långsiktigt arbete och kritisk informationssökning. Eleverna tränar kommunikativa färdigheter och uppmuntras att använda språket mångsidigt i olika situationer.	K1	Förmåga att ställa upp mål, utnyttja studiestrategier och reflektera över sitt lärande samt förmåga att bilda sig en uppfattning om olika sätt att delta i kommunikation	För vitsord 5: Eleven kan använda några för hen själv passande sätt att lära sig språk. Eleven kan ge några exempel på olika sätt att delta uppbyggande i kommunikation. För vitsord 7: Eleven kan använda de vanligaste och för hen själv passande sätten att lära sig språk. Eleven kan be-skriva olika sätt att delta uppbyggande i kommunikation. För vitsord 8: Eleven kan använda de mest centrala och för hen själv passande sätten att lära sig språk. Eleven kan jämföra olika sätt att delta uppbyggande i kommunikation. För vitsord 9: Eleven kan mångsidigt använda sig av varierande och för hen själv passande sätt att lära sig finska. Eleven kan jämföra och reflektera över olika sätt att delta uppbyggande i kommunikation.
M4 uppmuntra eleven att lägga märke till möjligheterna att använda finska i sitt eget liv och handleda hen att modigt använda språket i olika situationer i och utanför skolan	Eleven lär sig att hitta möjligheter att använda sina kunskaper genom att modigt utnyttja språket i olika situationer i och utanför skolan.		K2, K7	Förmåga att utveckla färdigheterna för kontinuerligt språklärande	För vitsord 5: Eleven kan ge några exempel på möjligheter att utveckla kunskaperna i finska. För vitsord 7: Eleven kan beskriva möjligheter att utveckla kunskaperna i finska även efter avslutad skolgång. För vitsord 8: Eleven kan jämföra olika möjligheter att tillämpa och utveckla kunskaperna i finska även efter avslutad skolgång. För vitsord 9: Eleven kan reflektera över och jämföra olika möjligheter att tillämpa och utveckla kunskaperna i finska även efter avslutad skolgång.

B1-lärokursen i finska årskurs 9 (sida 3/6)

Mål för undervisning **Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera**	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M5 erbjuda eleven tillfällen att öva sig i muntlig och skriftlig kommunikation med hjälp av olika medier	Eleven lär sig att aktivt delta i olika kommunikationssituationer.	Innehåll väljs med målet att eleverna ska klara sig på finska i olika sammanhang. Innehållet ska vara aktuellt och för eleverna intressant. Eleverna bekantar sig med språkkunskap som behövs i arbetslivet och i fortsatta studier. Eleverna tränar mångsidigt användning av finska både muntligt och skriftligt i olika sammanhang och beaktar hur man kommunicerar artigt i olika situationer.	K4	Kommunikationsförmåga i olika situationer	För kunskapsnivå A1.1: Eleven klarar sporadiskt av, med stöd av sin samtalspartner, några ofta återkommande och rutinmässiga kommunikationssituationer. För kunskapsnivå A 1.2: Eleven klarar sporadiskt av ofta återkommande rutinmässiga kommunikationssituationer, men tar för det mesta ännu stöd av sin samtalspartner. För kunskapsnivå A1.3: Eleven reder sig i många rutinmässiga kommunikationssituationer men tar ibland stöd av sin samtalspartner. För kunskapsnivå A1.2/A2.1: Eleven reder sig i många rutinmässiga kommunikationssituationer. Eleven kan utbyta tankar eller information i bekanta och vardagliga situationer.
M6 handleda eleven i att använda sig av språkliga kommunikationsstrategier	Eleven lär sig att använda olika språkliga kommunikations-strategier.		K2, K4	Användning av kommunikationsstrategier	För kunskapsnivå A1.1: Eleven behöver mycket hjälpmedel (till exempel gester, teckningar, lexikon, internet). Eleven kan ibland gissa eller härleda enskilda ords betydelse utgående från kontexten, allmän kunskap eller sina andra språkkunskaper. Eleven kan uttrycka om hen har förstått. För kunskapsnivå A 1.2: Eleven använder sig av det mest centrala ord- och uttrycksförrådet i sin kommunikation. Eleven behöver mycket hjälpmedel. Eleven kan be samtalspartnern att upprepa eller tala långsammare. För kunskapsnivå A1.3: Eleven deltar i kommunikation men behöver fortfarande ofta hjälpmedel. Eleven kan reagera med korta verbala uttryck, små gester (till exempel genom att nicka), ljud eller liknande minimal respons. Eleven måste ofta be samtalspartnern att förtydliga eller upprepa. För kunskapsnivå A1.2/A2.1: Eleven deltar i kommunikation och behöver endast sporadiskt hjälpmedel. Eleven kan reagera med korta verbala uttryck. Eleven måste relativt ofta be om förtydligande eller upprepning och behöver mera sällan stödja sig på non-verbala uttryck. Eleven kan utnyttja samtalspartnerns uttryck i sin egen kommunikation.
M7 hjälpa eleven att öka sin kännedom om uttryck	Eleven lär sig ett lämpligt och artigt		K2, K4,	Kulturellt lämpligt	För kunskapsnivå A1.1: Eleven kan använda några för språket eller kulturen typiska artighetsfraser (hälsa, säga adjö, tacka) i några mycket rutinmässiga

som hör till artigt språk-bruk	språkbruk.		K6	språkbruk	sociala sammanhang. För kunskapsnivå A 1.2: Eleven kan använda några av de allra vanligaste artighetsfraserna typiska för språket i rutinmässiga sociala sammanhang. För kunskapsnivå A1.3: Eleven kan använda vanliga uttryck som kännetecknar artigt språkbruk i många rutinmässiga sociala sammanhang. För kunskapsnivå A1.2/A2.1: Eleven klarar av några korta sociala situationer och kan använda några artiga hälsnings- och tilltalsfraser samt framföra till exempel önskemål, invitationer, förslag och ursäkter och besvara sådana.

B1-lärokursen i finska årskurs 9 (sida 5/6)

Mål för undervisning **Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter**	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M8 uppmuntra eleven att tolka för sig själv och sin åldersgrupp lämpliga och intressanta muntliga och skriftliga texter	Eleven lär sig att förstå för åldern lämpliga muntliga och skriftliga texter.	Eleverna övar läs- och hörförståelse kring de teman som behandlas i undervisningen.	K4	Förmåga att tolka texter	För kunskapsnivå A1.1: Eleven förstår en begränsad mängd talade och skrivna ord och uttryck. Eleven känner till teckensystemet eller ett mycket begränsat antal skrivtecken. För kunskapsnivå A 1.2: Eleven förstår skriven text bestående av några ord och långsamt tal som innehåller inövade, bekanta ord och uttryck. Eleven kan urskilja enskilda fakta i en text. För kunskapsnivå A1.3: Eleven förstår med hjälp av kontexten skriven text och långsamt tal som innehåller enkla, bekanta ord och uttryck. Eleven kan plocka ut enkel information hen behöver ur en kort text. För kunskapsnivå A1.2/A2.1: Eleven förstår texter som innehåller enkla, bekanta ord och uttryck samt tydligt tal. Eleven förstår det centrala innehållet i korta, enkla budskap som intresserar hen och grundtankarna i en förutsägbar text som innehåller ett bekant ordförråd.

B1-lärokursen i finska årskurs 9 (sida 6/6)

Mål för undervisning **Växande språkkunskap, förmåga att producera texter**	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M9 ge eleven många möjligheter att öva sig i att tala och skriva i för åldern lämpliga situationer och i detta sammanhang fästa uppmärksamhet vid uttal och vid strukturer som är relevanta för textens innehåll	Eleven lär sig att uttrycka sig muntligt och skriftligt genom att använda lämpligt ordförråd och centrala strukturer. Eleven lär sig att uttala begripligt.	Eleverna bygger upp sitt ordförråd och lär sig olika strukturer i det finska språket i samband med olika slags texter.	K4, K5	Förmåga att producera texter	För kunskapsnivå A1.1: Eleven kan uttrycka sig mycket begränsat i tal med hjälp av inövade ord och inlärda standarduttryck. Eleven uttalar några inövade uttryck begripligt. Eleven kan skriva några enskilda ord och uttryck. För kunskapsnivå A 1.2: Eleven kan med hjälp av ett begränsat uttrycksförråd berätta om några bekanta och för hen viktiga saker samt skriva några korta meningar om inövade ämnen. Eleven uttalar de flesta inövade uttrycken begripligt. Eleven behärskar ett mycket begränsat ordförråd, några situationsbundna uttryck och en del av den elementära grammatiken. För kunskapsnivå A1.3: Eleven behärskar en begränsad mängd korta, inövade uttryck, det mest centrala ordförrådet och grundläggande satsstrukturer. Eleven kan med hjälp av ett begränsat uttrycksförråd berätta om vardagliga och för hen viktiga saker samt skriva enkla meddelanden. Eleven uttalar inövade uttryck begripligt. För kunskapsnivå A1.3/A2.1: Eleven kan med enkla meningar och ett konkret ordförråd berätta om vardagliga och konkreta saker som är viktiga för hen. Eleven behärskar ett centralt ordförråd och strukturer. Eleven kan tillämpa några grundläggande uttalsregler.

FRÄMMANDE SPRÅK A-LÄROKURS

Läroämnets uppdrag

Språk är en förutsättning för lärande och tänkande. Språket är närvarande i all verksamhet i skolan och alla lärare är språklärare. Språkstudierna främjar utvecklingen av tankeförmågan. De ger underlag för att forma en flerspråkig och mångkulturell identitet och värdesätta den. I takt med att ordförrådet och strukturerna utvecklas, utvecklas också de kommunikativa färdigheterna och förmågan att söka information. Språkundervisningen ger goda möjligheter till glädje, lek och kreativitet.

Språkundervisningen är en del av språkpedagogiken och fostran till språkmedvetenhet. Den ska väcka elevernas intresse för den språkliga och kulturella mångfalden i skolan och den omgivande världen och uppmuntra dem att kommunicera i autentiska miljöer. Eleverna ska lära sig värdesätta andra språk, människorna som talar dem och olika kulturer. Jämställdheten i språkval och språkstudier förstärks genom att man på varierande och intressanta sätt informerar om valmöjligheter i språken, genom att man uppmuntrar eleverna att oberoende av kön fatta beslut om språkval utgående från sina individuella intressen, genom att man behandlar teman mångsidigt och ur olika synvinklar och genom att man använder omväxlande och praktiska arbetsmetoder.

Språkstudierna ska förbereda eleverna för planmässigt och kreativt arbete i olika sammansättningar. Eleverna och elevgrupperna ska ges möjligheter att bilda nätverk och kommunicera med människor också på andra håll i världen. Digitala verktyg erbjuder en naturlig möjlighet att genomföra språkundervisningen i autentiska situationer och utifrån elevernas kommunikationsbehov. Undervisningen ska också ge färdigheter som främjar delaktighet och aktiv påverkan internationellt.

Undervisningen ska stärka elevernas tilltro till sin förmåga att lära sig språk och att modigt använda dem. Eleverna ska ges möjlighet att studera i egen takt och vid behov få stöd för sitt lärande. Undervisningen ska ordnas så att också elever som avancerar snabbare eller kan språket sedan tidigare kan göra framsteg.

Språkundervisningen ska utveckla multilitteracitet och ta upp olika texter. Texterna ska väljas med hänsyn till barnens och de ungas intressen. Undervisningen ska också bygga broar mellan olika språk och med de språk som eleverna använder på fritiden. Eleverna uppmuntras att söka information på de språk som de behärskar.

FRÄMMANDE SPRÅK, A-LÄROKURS I ENGELSKA

A-lärokurs i engelska årskurs 3-6

Många elever använder i allt högre grad engelska på sin fritid. Den kunskap som eleverna inhämtar genom det informella lärandet ska beaktas när undervisningen planeras och innehållet väljs.

Centralt innehåll som anknyter till målen för A-lärokursen i engelska i årskurs 3–6

I1 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet
I2 Färdigheter för språkstudier
I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i A-lärokursen i engelska i årskurs 3–6

Handledning, differentiering och stöd i A-lärokursen i engelska i årskurs 3–6

Bedömning av elevens lärande i A-lärokursen i engelska i årskurs 3–6

A-lärokursen i engelska i årskurs 3 (sida 1/2)

Mål för undervisning **Kulturell mångfald och språkmedvetenhet**	Centralt innehåll	Kompe-tens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M1 vägleda eleven att lägga märke till den språkliga och kulturella mångfalden i den närmaste omgivningen och i världen samt engelskans ställning som ett globalt kommunikationsspråk	Att bekanta sig med språklig och kulturell mångfald och engelskans utbredning. Att träna artigt språkbruk	K2	Förmåga att gestalta den språkliga miljön	För goda kunskaper: Eleven är medveten om olika språk i närmiljön.
M2 motivera eleven att värdesätta sin egen språkliga och kulturella bakgrund och den språkliga och kulturella mångfalden i världen samt att bemöta människor fördomsfritt		K1 K2		Används inte som bedömningsgrund. Eleven handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina egna erfarenheter.
M3 vägleda eleven att lägga märke till vad som förenar respektive skiljer olika språk åt samt stödja utvecklingen av hens språkliga slutledningsförmåga		K1 K2	Språklig medvetenhet	För goda kunskaper: Eleven är medveten om engelskan som ett eget språk med egna strukturer.

Mål för undervisning **Färdigheter för språkstudier**	Centralt innehåll	Kompe-tens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M5 tillsammans gå igenom målen för undervisningen och skapa en tillåtande studieatmosfär, där det viktigaste är att budskapet går fram och att uppmuntra varandra att lära sig tillsammans	Att tillsammans lära sig planera arbetet, att ge och ta emot respons och att ta ansvar. Att lära sig effektiva sätt att studera språk, t.ex. att aktivt ta i bruk nya ord eller strukturer i sitt eget sätt att uttrycka sig, härleda nya ords betydelse på basen av kontexten. Att vänja sig vid att utvärdera sina språkkunskaper.	K1 K3	Kännedom om målen för undervisningen och om hur man arbetar som grupp	Används inte som bedömningsgrund. Eleven handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina egna erfarenheter.
M6 handleda eleven att ta ansvar för sina språkstudier, uppmuntra hen att modigt öva sina kunskaper i engelska, också med hjälp av digitala verktyg, samt att pröva sig fram till vilka sätt att lära sig språk som passar hen bäst		K1 K4 K5 K6	Elevens ansvar för sin språkinlärning.	För goda kunskaper: Eleven deltar aktivt i undervisningen
				För godkänt: Eleven deltar i undervisningen.

A-lärokursen i engelska i årskurs 3 (sida 2/2)

Mål för undervisning **Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M7 handleda eleven att öva sig i att kommunicera på olika sätt	Att iaktta och flitigt träna uttal. Att bygga upp ordförrådet och strukturer via varierande teman. Följande strukturer tas upp: veckodagar, siffrorna 1-20 to be to have can och can't. Att öva muntlig och skriftlig kommunikation i varierande situationer.	K2 K4 K5 K7	Förmåga att använda behandlade strukturer.	För goda kunskaper: Eleven har ett grundordförråd.
M8 uppmuntra eleven att med hjälp av olika slag av strategier hålla igång och utveckla en kommunikation		K4	Förmåga att kommunicera.	För goda kunskaper: Eleven vågar kommunicera enkelt med några ord och bilda enkla meningar.
M9 stödja elevens kulturellt lämpliga språkbruk genom att erbjuda möjligheter att mångsidigt öva sig i sociala situationer		K2 K4		
				För godkänt: Eleven vågar muntligt använda vanliga enkla ord.

Mål för undervisning **Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M10 handleda eleven att med hjälp av olika läs- och hörförståelsestrategier sätta sig in i talade och skrivna texter av varierande svårighetsgrad	Öva läs- och hörförståelse med olika typer av texter.	K4	Förmåga att tolka texter	För goda kunskaper: Eleven kan förstå enkla ord i texter och talat språk.

Mål för undervisning **Växande språkkunskap, förmåga att producera texter**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M11 erbjuda eleven möjligheter att producera tal och skrift som berör en växande mängd temaområden och med beaktande av centrala strukturer och grundregler för uttal	Att öva muntlig och skriftlig kommunikation som passar till de behandlade temana. Siffrorna 1-10.	K3 K4 K5 K7	Förmåga att producera texter.	För goda kunskaper: Eleven kan skriva siffrorna 1-10
				För godkänt: Eleven kan muntligt räkna från 1 till 10.

A-lärokursen i engelska i årskurs 4 (sida 1/2)

Mål för undervisning **Kulturell mångfald och språkmedvetenhet**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M1 vägleda eleven att lägga märke till den språkliga och kulturella mångfalden i den närmaste omgivningen och i världen samt engelskans ställning som ett globalt kommunikationsspråk	Att bekanta sig med språklig och kulturell mångfald och engelskans utbredning. Att träna artigt språkbruk	K2	Förmåga att gestalta den språkliga miljön	För goda kunskaper / vitsordet 8: Eleven är medveten om att engelskan är ett världsspråk.
M2 motivera eleven att värdesätta sin egen språkliga och kulturella bakgrund och den språkliga och kulturella mångfalden i världen samt att bemöta människor fördomsfritt		K1 K2	Används inte som bedömningsgrund. Eleven handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina egna erfarenheter.	
M3 vägleda eleven att lägga märke till vad som förenar respektive skiljer olika språk åt samt stödja utvecklingen av hens språkliga slutledningsförmåga		K1 K2	Språklig medvetenhet	För goda kunskaper / vitsordet 8: Eleven är medveten om att det finns olika varianter av det engelska språket.
				För godkänt/vitsord 5: Eleven kan namnge ett engelskspråkigt land.

Mål för undervisning **Färdigheter för språkstudier**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M5 tillsammans gå igenom målen för undervisningen och skapa en tillåtande studieatmosfär, där det viktigaste är att budskapet går fram och att uppmuntra varandra att lära sig tillsammans	Att tillsammans lära sig planera arbetet, att ge och ta emot respons och att ta ansvar. Att lära sig effektiva sätt att studera språk, t.ex. att aktivt ta i bruk nya ord eller strukturer i sitt eget sätt att uttrycka sig, härleda nya ords betydelse på basen av kontexten. Att vänja sig vid att utvärdera sina språkkunskaper.	K1 K3	Kännedom om målen för undervisningen och om hur man arbetar som grupp	Används inte som bedömningsgrund
M6 handleda eleven att ta ansvar för sina språkstudier, uppmuntra hen att modigt öva sina kunskaper i engelska, också med hjälp av digitala verktyg, samt att pröva sig fram till vilka sätt att lära sig språk som passar hen bäst		K1 K4 K5 K6	Elevens ansvar för sin språkinlärning.	För goda kunskaper / vitsordet 8: Eleven är muntligt aktiv

A-lärokursen i engelska i årskurs 4 (sida 2/2)

Mål för undervisning **Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M7 handleda eleven att öva sig i att kommunicera på olika sätt	Att iaktta och flitigt träna uttal. Att bygga upp ordförrådet och strukturer via varierande teman. Att öva muntlig och skriftlig kommunikation i varierande situationen.	K2,K4 K5,K7	Förmåga att kommunicera	För goda kunskaper / vitsordet 8: Eleven kan föra korta diskussioner.
M8 uppmuntra eleven att med hjälp av olika slag av strategier hålla igång och utveckla en kommunikation		K4	Förmåga att kommunicera	För goda kunskaper / vitsordet 8: Eleven kan tala mer detaljerat och berätta om t.ex. sig själv.
M9 stödja elevens kulturellt lämpliga språkbruk genom att erbjuda möjligheter att mångsidigt öva sig i sociala situationer		K2 K4		
				För godkänt/vitsord 5: Eleven vågar kommunicera med några ord och kan bilda enkla meningar.

Mål för undervisning **Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M10 handleda eleven att med hjälp av olika läs- och hörförståelsestrategier sätta sig in i talade och skrivna texter av varierande svårighetsgrad	Öva läs- och hörförståelse med olika typer av texter.	K4	Förmåga att tolka texter	För goda kunskaper / vitsordet 8: Eleven kan hitta svaret i texter med hjälp av läsförståelsestrategier. Eleven förstår enkla texter på engelska.

Mål för undervisning **Växande språkkunskap, förmåga att producera texter**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M11 erbjuda eleven möjligheter att producera tal och skrift som berör en växande mängd temaområden och med beaktande av centrala strukturer och grundregler för uttal	Att öva muntlig och skriftlig kommunikation som passar till de behandlade temana. Befästa strukturer som behandlats i åk 3 och följande nya strukturer tas upp: bestämd och obestämd artikel månader och årstider singular och plural personliga och possessiva pronomen genitiv frågeord enkla prepositioner enkelt presens	K3 K4 K5 K7	Förmåga att producera texter.	För goda kunskaper / vitsordet 8: Eleven behärskar genomgångna strukturer.
				För godkänt/vitsord 5:

	Eleven kan strukturen 'to be'

A-lärokursen i engelska i årskurs 5 (sida 1/2)

Mål för undervisning **Kulturell mångfald och språkmedvetenhet**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M1 vägleda eleven att lägga märke till den språkliga och kulturella mångfalden i den närmaste omgivningen och i världen samt engelskans ställning som ett globalt kommunikationsspråk	Att bekanta sig med språklig och kulturell mångfald och engelskans utbredning. Att träna artigt språkbruk	K1	Förmåga att gestalta den språkliga miljön	För goda kunskaper / vitsordet 8: Eleven känner till några engelskspråkiga länder.
M2 motivera eleven att värdesätta sin egen språkliga och kulturella bakgrund och den språkliga och kulturella mångfalden i världen samt att bemöta människor fördomsfritt		K1 K2	Används inte som bedömningsgrund. Eleven handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina egna erfarenheter.	
M3 vägleda eleven att lägga märke till vad som förenar respektive skiljer olika språk åt samt stödja utvecklingen av hens språkliga slutledningsförmåga		K1 K2	Språklig medvetenhet	För goda kunskaper / vitsordet 8: Eleven är medveten om likheter och olikheter mellan engelskan och modersmålet eller andra språk hen kan.
				För godkänt/vitsord 5: Eleven är medveten om att engelskan är ett världsspråk.

Mål för undervisning **Färdigheter för språkstudier**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M5 tillsammans gå igenom målen för undervisningen och skapa en tillåtande studieatmosfär, där det viktigaste är att budskapet går fram och att uppmuntra varandra att lära sig tillsammans	Att tillsammans lära sig planera arbetet, att ge och ta emot respons och att ta ansvar. Att lära sig effektiva sätt att studera språk, t.ex. att aktivt ta i bruk nya ord eller strukturer i sitt eget sätt att uttrycka sig, härleda nya ords betydelse på basen av kontexten. Att vänja sig vid att utvärdera sina språkkunskaper.	K1 K3	Kännedom om målen för undervisningen och om hur man arbetar som grupp	För goda kunskaper / vitsordet 8: Eleven kan ställa upp ett mål för sina språkstudier.
M6 handleda eleven att ta ansvar för sina språkstudier, uppmuntra hen att modigt öva sina kunskaper i engelska, också med hjälp av digitala verktyg, samt att pröva sig fram till vilka sätt att lära sig språk som passar hen bäst		K1 K4 K5 K6	Elevens ansvar för sin inlärning och förmåga att ställa upp ett mål.	För goda kunskaper / vitsordet 8: Eleven utvärderar sina språkkunskaper.

A-lärokursen i engelska i årskurs 5 (sida 2/2)

Mål för undervisning **Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M7 handleda eleven att öva sig i att kommunicera på olika sätt.	Att iaktta och flitigt träna uttal. Att bygga upp ordförrådet och strukturer via varierande teman, som väljs tillsammans med eleverna. Att öva muntlig och skriftlig kommunikation i varierande situationen.	K2, K4, K5, K7	Förmåga att kommunicera	För goda kunskaper / vitsordet 8: Eleven vågar kommunicera på engelska.
M8 uppmuntra eleven att med hjälp av olika slag av strategier hålla igång och utveckla en kommunikation		K4	Förmåga att kommunicera	För goda kunskaper / vitsordet 8: Eleven kan diskutera fritt kring ett tema. Eleven kan skriva om olika saker.
M9 stödja elevens kulturellt lämpliga språkbruk genom att erbjuda möjligheter att mångsidigt öva sig i sociala situationer		K2 K4		

Mål för undervisning **Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M10 handleda eleven att med hjälp av olika läs- och hörförståelsestrategier sätta sig in i talade och skrivna texter av varierande svårighetsgrad	Att öva läs- och hörförståelse med varierande texter.	K4	Förmåga att tolka texter.	För goda kunskaper / vitsordet 8: Eleven kan hitta svar i texter som de lyssnar till och läser.
				För godkänt/vitsord 5: Eleven kan läsa en enkel text och diskutera den.

Mål för undervisning **Växande språkkunskap, förmåga att producera texter**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M11 erbjuda eleven möjligheter att producera tal och skrift som berör en växande mängd temaområden och med beaktande av centrala strukturer och grundregler för uttal	Att öva muntlig och skriftlig kommunikation som passar till de behandlade temana. Följande strukturer tas upp klockan ordningstal och datum prepositioner nationalitetsord pågående presens regelbunden preteritum/imperfekt Bekanta sig med fonetisk skrift.	K3 K4 K5 K7	Förmåga att producera texter.	För goda kunskaper / vitsordet 8: Eleven behärskar genomgångna strukturer
				För godkänt/vitsord 5:

	Eleven kan strukturen presens.

A-lärokursen i engelska i årskurs 6 (sida 1/3)

Mål för undervisning **Kulturell mångfald och språkmedvetenhet**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M1 vägleda eleven att lägga märke till den språkliga och kulturella mångfalden i den närmaste omgivningen och i världen samt engelskans ställning som ett globalt kommunikationsspråk	Att bekanta sig med språklig och kulturell mångfald och engelskans utbredning. Att träna artigt språkbruk. Att lyssna på olika språk, att se på olika sätt att skriva och att upptäcka hur ord lånas från ett språk till ett annat. Att reflektera över hur man kan göra om man endast har ringa kunskaper i ett språk.	K2	Förmåga att gestalta den språkliga miljön	För goda kunskaper / vitsordet 8: Eleven kan i huvuddrag beskriva hurudana språk det finns i hens närmiljö, vilka språk det talas mest i världen och hur utbrett det engelska språket är.
M2 motivera eleven att värdesätta sin egen språkliga och kulturella bakgrund och den språkliga och kulturella mångfalden i världen samt att bemöta människor fördomsfritt		K1, K2	Används inte som bedömningsgrund. Eleven handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina egna erfarenheter	
M3 vägleda eleven att lägga märke till vad som förenar respektive skiljer olika språk åt samt stödja utvecklingen av hens språkliga slutledningsförmåga		K1, K2	Språklig medvetenhet	För goda kunskaper / vitsordet 8: Eleven uppfattar likheter och olikheter i t.ex. strukturer, ordförråd och betydelser mellan engelskan och modersmålet eller andra språk hen kan.
M4 handleda eleven att förstå att det finns gott om material på engelska och att välja innehållsmässigt och till svårighetsgraden lämpligt material som stödjer det egna lärandet		K2, K3	Förmåga att hitta engelskspråkigt material	För goda kunskaper / vitsordet 8: Eleven kan beskriva och hitta engelskspråkigt material som stödjer det egna lärandet.
				För godkänt/vitsord 5: Eleven har bekantat sig med ett engelskspråkigt land och dess kultur.

Mål för undervisning **Färdigheter för språkstudier**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M5 tillsammans gå igenom målen för undervisningen och skapa en tillåtande studieatmosfär, där det viktigaste är att budskapet går fram och att uppmuntra varandra att lära sig tillsammans	Att tillsammans lära sig planera arbetet, att ge och ta emot respons och att ta ansvar. Att lära sig effektiva sätt att studera språk, t.ex. att aktivt ta i bruk nya ord eller strukturer i sitt eget sätt att uttrycka sig, härleda nya ords betydelse på basen av kontexten. Att vänja sig vid att utvärdera sina språkkunskaper.	K1, K3	Kännedom om målen för undervisningen och om hur man arbetar som grupp	För goda kunskaper / vitsordet 8: Eleven kan beskriva målen för undervisningen och deltar i gemensamma arbetsuppgifter.
M6 handleda eleven att ta ansvar för sina språkstudier, uppmuntra hen att modigt öva sina kunskaper i engelska, också med hjälp av digitala verktyg, samt att pröva sig fram till vilka sätt att		K1, K4, K5, K6	Förmåga att ställa upp mål för sina språkstudier och att hitta väl funge-	För goda kunskaper / vitsordet 8: Eleven ställer upp mål för sina språkstudier, övar sig i olika sätt att lära sig språk också med hjälp av digitala verktyg

lära sig språk som passar hen bäst			rande studiemetoder	och utvecklar och utvärderar sina kunskaper.

A-lärokursen i engelska i årskurs 6 (sida 2/3)

Mål för undervisning **Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M7 handleda eleven att öva sig i att kommunicera på olika sätt och i olika miljöer också genom att uppmuntra till fortsatt interaktion oberoende av avbrott och pauser	Att iaktta och flitigt träna uttal. Att bygga upp ordförrådet och strukturer via varierande teman. Att öva muntlig och skriftlig kommunikation i varierande situationen.	K2, K4, K5, K7	Förmåga att kommunicera i olika situationer	För goda kunskaper / vitsordet 8: Eleven kan utbyta tankar eller information i bekanta och vardagliga situationer och stundtals hålla igång en konversation.
M8 uppmuntra eleven att med hjälp av olika slag av strategier hålla igång och utveckla en kommunikation		K4	Förmåga att använda kommunikationsstrategier	För goda kunskaper / vitsordet 8: Eleven deltar i allt högre grad i kommunikation. Använder mera sällan nonverbala uttryck. Måste ganska ofta be samtalspartnern upprepa eller förtydliga. Kan i någon mån utnyttja samtalspartnerns uttryck i sin egen kommunikation.
M9 stödja elevens kulturellt lämpliga språkbruk genom att erbjuda möjligheter att mångsidigt öva sig i sociala situationer		K2, K4	Kulturellt lämpligt språkbruk	För goda kunskaper / vitsordet 8: Eleven klarar av korta sociala situationer. Kan använda de vanligaste artiga hälsnings- och tilltalsfraserna samt artigt framföra till exempel önskemål, invitationer, förslag och ursäkter och besvara sådana.
				För godkänt/vitsord 5: Eleven deltar muntligt och skriftligt i undervisningen.

Mål för undervisning **Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav **Kunskapsnivå A2.1** (goda kunskaper)
M10 handleda eleven att med hjälp av olika läs- och hörförståelsestrategier sätta sig in i talade och skrivna texter av varierande svårighetsgrad	Öva läs- och hörförståelse med varierande texter. Att ge eleven möjlighet att träna mer krävande språksituationer och lära sig hitta engelskspråkigt material.	K4	Förmåga att tolka texter	För goda kunskaper / vitsordet 8: Eleven förstår texter som innehåller enkla, bekanta ord och uttryck samt tydligt tal. Förstår det centrala innehållet i korta, enkla budskap som intresserar hen och grundtankarna i

				en förutsägbar text som innehåller ett bekant ordförråd. Klarar mycket enkel slutledning med hjälp av kontexten.

A-lärokursen i engelska i årskurs 6 (sida 3/3)

Mål för undervisning **Växande språkkunskap, förmåga att producera texter**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav **Kunskapsnivå A2.1** (goda kunskaper)
M11 erbjuda eleven möjligheter att producera tal och skrift som berör en växande mängd temaområden och med beaktande av centrala strukturer och grundregler för uttal	Att öva muntlig och skriftlig kommunikation som passar till de behandlade temana. Följande strukturer tas upp: oregelbunden preteritum/imperfekt futurum indefinita pronomen oregelbundna pluralformer adjektivets komparation självständiga possessiva pronomen Öva fonetisk skrift.	K3, K4, K5, K7	Förmåga att producera texter	För goda kunskaper / vitsordet 8: Eleven kan med enkla meningar och ett konkret ordförråd berätta om vardagliga och konkreta saker som är viktiga för hen. Behärskar ett lätt förutsägbart ordförråd och många centrala strukturer. Kan tillämpa några grundläggande uttalsregler också i andra än inövade uttryck
				För godkänt/vitsord 5: Eleven kan regelbunden imperfekt/preteritum.

A-lärokurs i engelska årskurs 7-9

Många elever använder i allt högre grad engelska på sin fritid. Den kunskap som eleverna inhämtar genom det informella lärandet ska beaktas när undervisningen planeras och innehållet väljs.

Centralt innehåll som anknyter till målen för A-lärokursen i engelska i årskurs 7–9

I1 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet
I2 Färdigheter för språkstudier
I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i A-lärokursen i engelska i årskurs 7–9

Handledning, differentiering och stöd i A-lärokursen i engelska i årskurs 7–9

Bedömning av elevens lärande i A-lärokursen i engelska i årskurs 7–9

A-lärokursen i engelska i årskurs 7 (sida 1/3)

Mål för undervisning **Kulturell mångfald och språkmedvetenhet**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M1 stödja elevens förmåga att reflektera över engelskans olika varianter och därtill hörande status och värderingar samt ge eleven färdighet att utveckla sin förmåga att agera i mångkulturella miljöer	Att utforska kulturer och livsstilar i några sådana länder som i samhället använder engelska som det mest centrala språket. Att använda sådana språkvetenskapliga begrepp som hjälper eleverna i studierna i engelska och med att jämföra engelskan med andra språk. Att söka information om några av engelskans varianter.	K1 K2	Förståelse för frågor som gäller språklig status och förmåga att agera i mångkulturella miljöer	För goda kunskaper/vitsordet 8: Eleven har en grundläggande kunskap om var engelska talas och hurudana olika varianter det finns. Eleven ska även känna till de engelskspråkiga ländernas generella kulturella drag.
M2 uppmuntra eleven att hitta intressanta engelskspråkiga innehåll och sammanhang vilka vidgar bilden av den globaliserade världen och möjligheterna att ta del av den		K1 K2	Förmåga att med hjälp av engelska språket utveckla sina världsmedborgerliga färdigheter.	För goda kunskaper/vitsordet 8: Eleven kan ta del av engelskspråkiga miljöer och sammanhang.
M3 handleda eleven att lägga märke till regelbundenheter i engelska språket och sätt att i olika språk uttrycka samma saker samt att använda sig av språkvetenskapliga begrepp som stöd för lärandet		K1 K3	Språklig medvetenhet	För goda kunskaper/vitsordet 8: Eleven känner till variationer och regelbundenheter mellan olika engelska varianter. Eleven känner till de grundläggande språkvetenskapliga begreppen.
				För godkänt/vitsord 5: Eleven kan presentera ett engelskspråkigt land och nämna något om engelskspråkig kultur.

Mål för undervisning **Färdigheter för språkstudier**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M4 uppmuntra eleven att sätta upp mål, att utnyttja mångsidiga sätt för att lära sig engelska och att utvärdera sitt lärande med hjälp av både självbedömning och kamratbedömning samt att handleda eleven att delta i en uppbyggande kommunikation i vilken det viktigaste är att man når fram med sitt budskap	Att vidareutveckla färdigheterna för språkstudier. Att öva sig att använda läromedel på ett mångsidigt sätt, att använda ordlistor, uppfatta helheter, gruppera, söka information och bedöma hur tillförlitlig informationen är.	K1 K3	Förmåga att sätta upp mål, reflektera över lärandet och samarbeta.	För goda kunskaper/vitsordet 8: Eleven känner till och kan i viss mån använda olika lärstrategier. Eleven hittar något sätt att delta i kommunikation.
M5 stödja elevens egen aktivitet och förmåga att kreativt tillämpa sina språkkunskaper samt utveckla		K1	Förmåga att utveckla färdigheterna för livs-	För goda kunskaper/vitsordet 8: Eleven förstår vikten av att studera det engelska

sina färdigheter för livslångt språklärande			långt lärande	språket.

A-lärokursen i engelska i årskurs 7 (sida 2/3)

Mål för undervisning **Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M6 uppmuntra eleven att aktivt delta i olika med tanke på ålder och livserfarenhet lämpliga kommunikationssituationer som också kan behandla åsikter och ställningstaganden	Att välja innehåll tillsammans utgående från att eleverna ska kunna agera på engelska i olika sociala sammanhang eller gemenskaper. Innehållet ska vara aktuellt, för eleverna intressant och ska väljas med beaktande av engelskans utbredning och ställning som globalt kommunikationsspråk. Att utvidga ordförrådet och strukturer i samband med olika typer av texter som t.ex. berättande, beskrivande eller argumenterande texter. Att iaktta och ofta träna olika kommunikationssituationer med hjälp av medier.	K4	Förmåga att kommunicera i olika situationer.	För goda kunskaper/vitsordet 8: Eleven kan med stöd kommunicera, delta i diskussioner och uttrycka sina åsikter i vardagliga kommunikationssituationer
M7 uppmuntra eleven att vara aktiv i kommunikationssituationer, i användandet av kompensationsstrategier och i betydelseförhandlingar		K4 K6	Förmåga att använda kommunikationsstrategier.	För goda kunskaper/vitsordet 8: Eleven kan ibland ta initiativ till att kommunicera på engelska i vardagliga situationer. Eleven känner till några kommunikationsstrategier.
M8 hjälpa eleven att känna igen kulturella drag i kommunikationen och sporra eleven att utveckla sin egen förmåga till kulturell växelverkan		K2	Kulturellt lämpligt språkbruk	För goda kunskaper/vitsordet 8: Eleven känner till en del artighetskutymer och kan ta hänsyn till några viktiga kulturellt betingade aspekter.
				För godkänt/vitsord 5: Eleven kan utbyta tankar eller information i bekanta och vardagliga situationer samt hålla igång en konversation. Eleven kan använda några artiga uttryck.

A-lärokursen i engelska i årskurs 7 (sida 3/3)

Mål för undervisning **Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M9 erbjuda eleven möjlighet att lyssna till och läsa många olika för hen själv betydelsefulla allmänna och lättfattliga texter samt att tolka texterna med hjälp av olika strategier	Att öva läs- och hörförståelse med varierande och för eleverna intressanta texter, Att lära sig ordförråd och strukturer i samband med olika typer av texter som t.ex. berättande, beskrivande eller argumenterande texter.	K4	Förmåga att tolka texter.	För goda kunskaper/vitsordet 8: Eleven kan ta del av och förstå det centrala innehållet i allmänspråkligt tal och lättfattlig skriven text.

Mål för undervisning **Växande språkkunskap, förmåga att producera texter**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M10 handleda eleven att för olika ändamål producera både muntliga och skriftliga texter med allmänna eller för hen betydelsefulla teman och att samtidigt hjälpa eleven att fästa vikt vid ett gott uttal och ett mångsidigt bruk av strukturer	Att producera muntliga och skriftliga texter med varierande och aktuella teman, beaktande av engelskans utbredning Att lära sig ordförråd, öva uttal och strukturer i samband med olika typer av texter som t.ex. berättande, beskrivande eller argumenterande texter. Följande strukturer tas upp: tempusformer genitiv pronomen (possessiva, relativa, reflexiva) oregelbundna verb modala hjälpverb (introduktion)	K5 K6	Förmåga att producera texter.	För goda kunskaper/vitsordet 8: Eleven kan producera en sammanhängande text utgående från de strukturer som förekommer i det centrala innehållet. Eleven använder sitt ordförråd och kan uttala övade ord.

				För godkänt/vitsord 5: Eleven kan tempusformerna.

A-lärokursen i engelska i årskurs 8 (sida 1/3)

Mål för undervisning **Kulturell mångfald och språkmedvetenhet**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M1 stödja elevens förmåga att reflektera över engelskans olika varianter och därtill hörande status och värderingar samt ge eleven färdighet att utveckla sin förmåga att agera i mångkulturella miljöer	Att utforska kulturer och livsstilar i några sådana länder som i samhället använder engelska som det mest centrala språket. Att använda sådana språkvetenskapliga begrepp som hjälper eleverna i studierna i engelska och med att jämföra engelskan med andra språk. Att söka information om några av engelskans varianter.	K1 K2	Förståelse för frågor som gäller språklig status och förmåga att agera i mångkulturella miljöer.	För goda kunskaper/vitsordet 8: Eleven ska kunna berätta om de generella kulturella dragen i engelskspråkiga länder.
M2 uppmuntra eleven att hitta intressanta engelskspråkiga innehåll och sammanhang vilka vidgar bilden av den globaliserade världen och möjligheterna att ta del av den		K1 K2	Förmåga att med hjälp av engelska språket utveckla sina världsmedborgerliga färdigheter.	För goda kunskaper/vitsordet 8: Eleven känner till verktyg för att kunna ta del av engelskspråkiga miljöer och sammanhang.
M3 handleda eleven att lägga märke till regelbundenheter i engelska språket och sätt att i olika språk uttrycka samma saker samt att använda sig av språkvetenskapliga begrepp som stöd för lärandet		K1 K3	Språklig medvetenhet.	För goda kunskaper/vitsordet 8: Eleven förstår och kan tillämpa regelbundenheter. Eleven känner till de språkvetenskapliga begreppen.
				För godkänt/vitsord 5: Eleven kan nämna några länder där engelska talas och hurudana olika varianter det finns.

Mål för undervisning **Färdigheter för språkstudier**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M4 uppmuntra eleven att sätta upp mål, att utnyttja mångsidiga sätt för att lära sig engelska och att utvärdera sitt lärande med hjälp av både självbedömning och kamratbedömning samt att handleda eleven att delta i en uppbyggande kommunikation i vilken det viktigaste är att man når fram	Att vidareutveckla färdigheterna för språkstudier. Att öva sig att använda läromedel på ett mångsidigt sätt, att	K1 K3	Förmåga att sätta upp mål, reflektera över lärandet och samarbeta	För goda kunskaper/vitsordet 8: Eleven kan sätta upp enkla mål och använda olika lärstrategier. Eleven hittar sätta att delta i kommunikation.

med sitt budskap	använda ordlistor, uppfatta helheter, gruppera, söka information och bedöma hur tillförlitlig informationen är.			
M5 stödja elevens egen aktivitet och förmåga att kreativt tillämpa sina språkkunskaper samt utveckla sina färdigheter för livslångt språklärande		K1	Förmåga att utveckla färdigheterna för livslångt lärande	För goda kunskaper/vitsordet 8: Eleven utökar sin förståelse för och reflekterar över vikten av det engelska språket också utanför skolan.

A-lärokursen i engelska i årskurs 8 (sida 2/3)

Mål för undervisning **Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M6 uppmuntra eleven att aktivt delta i olika med tanke på ålder och livserfarenhet lämpliga kommunikationssituationer som också kan behandla åsikter och ställningstaganden	Att välja innehåll tillsammans utgående från att eleverna ska kunna agera på engelska i olika sociala sammanhang eller gemenskaper. Innehållet ska vara aktuellt, för eleverna intressant, och kan även rikta sig mot andra stadiets utbildning och göra eleverna bekanta med den språkkunskap som behövs i arbetslivet och i fortsatta studier. Innehållet ska väljas med beaktande av engelskans utbredning och ställning som globalt kommunikationsspråk. Att lära sig ordförråd och strukturer i samband med olika typer av texter som t.ex. berättande, beskrivande eller argumenterande texter. Att iaktta och ofta träna olika kommunikationssituationer med hjälp av medier.	K4	Förmåga att kommunicera i olika situationer.	För goda kunskaper/vitsordet 8: Eleven kan kommunicera, delta i diskussioner och uttrycka sina åsikter i vardagliga kommunikationssituationer
M7 uppmuntra eleven att vara aktiv i kommunikationssituationer, i användandet av kompensationsstrategier och i betydelseförhandlingar		K4 K6	Förmåga att använda kommunikations-strategier	För goda kunskaper/vitsordet 8: Eleven kan ta initiativ till att kommunicera på engelska i vardagliga situationer. Eleven kan med hjälpmedel använda sig av kompensationsstrategier.
M8 hjälpa eleven att känna igen kulturella drag i kommunikationen och sporra eleven att utveckla sin egen förmåga till kulturell växelverkan		K2	Kulturellt lämpligt språkbruk	För goda kunskaper/vitsordet 8: Eleven behärskar en del av de viktigaste artighetskutymerna och kan ta hänsyn till några viktiga kulturellt betingade aspekter.
				För godkänt/vitsord 5: Eleven kan med stöd kommunicera, delta i diskussioner och uttrycka sina åsikter. Eleven kan använda artiga uttryck.

Mål för undervisning **Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M9 erbjuda eleven möjlighet att lyssna till och läsa många olika för hen själv betydelsefulla allmänna och lättfattliga texter samt att tolka texterna med hjälp av olika strate-	Att öva läs- och hörförståelse med varierande och för eleverna intressanta texter, som även kan vara inriktade på andra stadiets utbildning och arbetslivet. Att lära sig ordförråd och strukturer i samband med olika typer av texter som t.ex. berättande, beskri-	K4	Förmåga att tolka texter	För goda kunskaper/vitsordet 8: Eleven förstår innebörden och några centrala innehåll i allmänspråkligt tal och lättfattlig skriven text.

gier	vande eller argumenterande texter.			

A-lärokursen i engelska i årskurs 8 (sida 3/3)

Mål för undervisning **Växande språkkunskap, förmåga att producera texter**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M10 handleda eleven att för olika ändamål producera både muntliga och skriftliga texter med allmänna eller för hen betydelsefulla teman och att samtidigt hjälpa eleven att fästa vikt vid ett gott uttal och ett mångsidigt bruk av strukturer	Att producera muntliga och skriftliga texter med varierande och aktuella teman, beaktande av engelskans utbredning. Innehållet kan även rikta sig mot andra stadiets utbildning och göra eleverna bekanta med den språkkunskap som behövs i arbetslivet och i fortsatta studier. Att lära sig ordförråd, öva uttal och strukturer i samband med olika typer av texter som t.ex. berättande, beskrivande eller argumenterande texter. Följande strukturer tas upp: tempusformer (repetition) pronomen (indefinita) genitiv adverb och adjektiv nationalitetsord artikelns användning	K5 K6	Förmåga att producera texter	För goda kunskaper/vitsordet 8: Eleven kan producera en språkligt nyanserad text utgående från de strukturer som förkommer i det centrala innehållet. Eleven använder ett varierande ordförråd och kan grundläggande uttalsregler.
				För godkänt/vitsord 5: Eleven kan pronomen.

A-lärokursen i engelska i årskurs 9 (sida 1/7)

Mål för undervisning **Kulturell mångfald och språkmedvetenhet**	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M1 utveckla elevens förmåga att reflektera över värderingar och företeelser som anknyter till engelskans ställning och olika varianter samt ge eleven beredskap att utveckla sin förmåga att agera i mångkulturella miljöer	Eleven lär känna värderingar som anknyter till det engelska språkets ställning och varianter. Eleven lär sig om länders kulturer och levnadssätt inom språkområdet. Eleven lär sig att utveckla sin förmåga att agera i mångkulturella miljöer.	Att utveckla förståelse för fler- och parallellspråkigheten i världen och för språkliga rättigheter. Att undersöka engelskans utveckling till ett globalt lingua franca. Att utforska kulturer och livsstilar i några sådana länder som i samhället använder engelska som det mest centrala språket. Att använda sådana språkvetenskapliga begrepp som hjälper eleverna i studierna i engelska och med att jämföra engelskan med andra språk. Att söka information om några av engelskans varianter.	K1, K2	Förståelse för frågor som an-knyter till språkets ställning och varianter och förmåga att agera i mångkulturella miljöer	För vitsordet 5: Eleven kan nämna några länder där engelska talas. Eleven kan berätta något om länders kulturer och levnadssätt inom språkområdet. För vitsordet 7: Eleven kan berätta var engelska talas och att det talas på olika sätt. Eleven kan be-skriva ländernas kulturer och levnadssätt i språkområdet. Eleven kan nämna kulturella drag som anknyter till kommunikation. För vitsordet 8: Eleven kan berätta om engelskans ställning som världsspråk. Eleven kan jämföra ländernas kulturer och levnadssätt i språkområdet. Eleven kan berätta om kulturella drag i kommunikationen. För vitsordet 9: Eleven kan reflektera över engelskans ställning som världsspråk samt därtill hörande företeelser. Eleven kan jämföra och reflektera över ländernas kulturer och levnadssätt inom språkområdet. Eleven kan jämföra och reflektera över kulturella drag i kommunikation.
M2 uppmuntra eleven att hitta intressanta engelskspråkiga innehåll och sammanhang som vidgar uppfattningen om den globaliserade världen och möjligheterna att ta del av den	Eleven lär sig att hitta engelskspråkiga innehåll och sammanhang som vidgar bilden av den globaliserade världen. Eleven lär sig olika sätt att agera i en språkligt och kulturellt mångskiftande värld på engelska.		K1, K2	Förmåga att med hjälp av engelska språket utveckla sina världsmedborgerliga färdigheter.	För vitsordet 5: Eleven kan ge exempel på några engelskspråkiga innehåll och sammanhang där engelska språket kan användas. För vitsordet 7: Eleven kan nämna engelskspråkiga innehåll och sammanhang, som främjar hens lärande. För vitsordet 8: Eleven kan jämföra engelskspråkiga innehåll och sammanhang, som främjar hens lärande. För vitsordet 9: Eleven kan reflektera över hur hen kan utnyttja engelskspråkiga innehåll och sammanhang för att främja det egna lärandet.

M3 handleda eleven att lägga märke till regelbundenheter i engelska språket och sätt att i olika språk uttrycka samma saker samt att använda sig av språkvetenskapliga begrepp som stöd för sitt lärande	Eleven lär sig att lägga märke till regelbundenheter i engelska språket och göra jämförelser mellan engelska och andra språk. Eleven lär sig att använda språkvetenskapliga begrepp som stöd för sitt lärande.		K1, K3	Språklig förmåga	För vitsordet 5: Eleven kan göra iakttagelser om några regelbundenheter i engelska språket. För vitsordet 7: Eleven kan dra några slutsatser om regelbundenheter i engelska språket. Eleven kan ge några exempel på hur samma sak uttrycks i engelska och i något annat språk. Eleven kan ge exempel på några språkvetenskapliga begrepp i det engelska språket och använda dem för att utveckla sina språkkunskaper. För vitsordet 8: Eleven kan dra slutsatser om engelska språkets regelbundenheter. Eleven kan berätta hur samma sak uttrycks i engelska och i något annat språk. Eleven kan berätta om det engelska språkets centrala språkvetenskapliga begrepp och använda dem för att utveckla sina språkkunskaper. För vitsordet 9: Eleven kan dra slutsatser om engelska språkets regelbundenheter och tillämpa dem. Eleven kan jämföra hur samma sak uttrycks i engelska och i något annat språk. Eleven känner till och kan använda det engelska språkets centrala språkvetenskapliga begrepp för att utveckla sina språkkunskaper.

A-lärokursen i engelska i årskurs 9 (sida 3/7)

Mål för undervisning **Färdigheter för språkstudier**	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M4 uppmuntra eleven att ställa upp mål, att utnyttja mångsidiga sätt för att lära sig engelska och att reflektera över sitt lärande självständigt och i samarbete med andra samt att handleda eleven att delta på ett uppbyggande sätt i kommunikation där det viktigaste är att man når fram med sitt budskap	Eleven lär sig att ställa upp mål för sina språkstudier och att reflektera över sin lärprocess självständigt och i samarbete med andra. Eleven lär sig att använda olika sätt för att lära sig språk och att hitta de mest effektiva för hens eget lärande. Eleven lär sig olika sätt att delta uppbyggande i kommunikation.	Att vidareutveckla färdigheterna för språkstudier. Att öva sig att använda läromedel på ett mångsidigt sätt, att använda ordlistor, uppfatta helheter, gruppera, söka information och bedöma hur tillförlitlig informationen är.	K1, K3	Förmåga att ställa upp mål, att utnyttja studiestrategier, att reflektera över sitt lärande samt förmåga att bilda sig en uppfattning om olika sätt att delta i kommunikation	För vitsordet 5: Eleven kan använda några för hen själv passande sätt att lära sig engelska. Eleven kan ge några exempel på olika sätt att delta uppbyggande i kommunikation. För vitsordet 7: Eleven kan använda de vanligaste och för hen själv passande sätten att lära sig engelska. Eleven kan be-skriva några sätt att delta uppbyggande i kommunikation. För vitsordet 8: Eleven kan använda de mest centrala och för hen själv passande sätten att lära sig engelska. Eleven kan jämföra olika sätt att delta uppbyggande i kommunikation. För vitsordet 9: Eleven kan använda mångsidiga och för hen själv passande sätt att lära sig engelska. Eleven kan jämföra och reflektera över olika sätt att delta uppbyggande i kommunikation.
M5 stödja elevens egen aktivitet och förmåga att kreativt tillämpa sina språkkunskaper samt utveckla sina färdigheter för kontinuerligt språklärande	Eleven lär sig att tillämpa sina språkkunskaper samt utveckla sina färdigheter självständigt även efter avslutad skolgång. Eleven lär sig att utnyttja de språkliga intryck som hen får i den omgivande världen. Eleven utvecklar tilltro till sig själv som språkinlärare.		K1	Förmåga att utveckla färdigheterna för kontinuerligt språklärande	För vitsordet 5: Eleven kan ge några exempel på möjligheter att utveckla sina kunskaper i engelska. För vitsordet 7: Eleven kan be-skriva olika möjligheter att utveckla sina kunskaper i engelska även efter avslutad skolgång. För vitsordet 8: Eleven kan jämföra olika möjligheter att tillämpa och utveckla sina kunskaper i engelska även efter avslutad skolgång. För vitsordet 9: Eleven kan jämföra och reflektera över olika möjligheter att tillämpa och utveckla sina kunskaper i engelska även efter avslutad skolgång.

A-lärokursen i engelska i årskurs 9 (sida 4/7)

Mål för undervisning **Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera**	Mål för lärande som härletts ur mål för undervisning	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M6 uppmuntra eleven att delta i olika kommunikationssituationer som är lämpliga med hänsyn till elevens ålder och livserfarenhet och som även kan behandla åsikter	Eleven lär sig att aktivt delta i olika kommunikationssituationer.	Att välja innehåll tillsammans utgående från att eleverna ska kunna agera på engelska i olika sociala sammanhang eller gemenskaper. Innehållet ska vara aktuellt, för eleverna intressant, och även rikta sig mot andra stadiets utbildning och göra eleverna bekanta med den språkkunskap som behövs i arbetslivet och i fortsatta studier. Innehållet ska väljas med beaktande av engelskans utbredning och ställning som globalt kommunikationsspråk. Att lära sig ordförråd och strukturer i samband med olika typer av texter som t.ex. berättande, beskrivande el-ler argumenterande texter. Att iaktta och ofta träna olika kommunikationssituationer med hjälp av me-	K4	Kommunikationsförmåga i olika situationer	För kunskapsnivå A1.3: Eleven reder sig i många rutinmässiga kommunikationssituationer men tar ibland stöd av sin samtalspartner. För kunskapsnivå A2.2: Eleven reder sig relativt bra i olika vardagliga kommunikationssituationer och kan i allt högre grad ta initiativ i en kommunikationssituation För kunskapsnivå B1.1: Eleven kan relativt obehindrat kommunicera, delta i diskussioner och uttrycka sina åsikter i vardagliga kommunikationssituationer. För kunskapsnivå B1.1/B1.2: Eleven kan kommunicera, delta i diskussioner och uttrycka sina åsikter också i vissa mer krävande situationer som till exempel då man diskuterar en aktuell händelse.

		dier.			

M7 stödja eleven att ta initiativ i kommunikations-situationer, i användandet av kompensationsstrategier och i betydelseförhandling-ar	Eleven lär sig att ta initiativ i kommuni-kations-situationer. Eleven lär sig att an-vända kommunikat-ions-strategier.		K4, K6	Användning av kommunikations-strategier	För kunskapsnivå A1.3: Eleven deltar i kommunikation men behöver fortfa-rande ofta hjälpmedel. Eleven kan reagera med korta verbala uttryck, små gester (till exempel genom att nicka), ljud eller liknande minimal re-spons. Eleven måste ofta be samtalspartnern att förtydliga eller upprepa. För kunskapsnivå A2.2: Eleven deltar i allt högre grad i kommunikation genom att vid behov använda standarduttryck för att be om precisering av nyckelord. Eleven måste då och då be samtalspartnern upprepa eller för-tydliga. Eleven använder till exempel ett närliggande eller allmännare be-grepp när hen inte vet det exakta begreppet (hund/djur eller hus/stuga). För kunskapsnivå B1.1: Eleven kan i någon mån ta initiativ i olika skeden av en kommunikationssituation och kan försäkra sig om att samtalspartnern har förstått budskapet. Eleven kan omskriva eller byta ut obekanta ord eller omformulera sitt budskap. Eleven kan diskutera betydelsen av obe-kanta uttryck. För kunskapsnivå B1.1/B1.2: Eleven kan ta initiativ i en kommunikationssituation där ett bekant ämne behandlas och kan för-säkra sig om att samtalspartnern har förstått budskapet, rätta till missför-stånd. Eleven kan omskriva eller byta ut obekanta ord eller omformulera sitt budskap. Eleven kan diskutera betydelsen av obekanta uttryck och också av relativt komplicerade uttryck.
M8 hjälpa eleven att känna igen kulturella drag i kommunikationen och stödja elevernas för-måga att delta på ett upp-byggande sätt i kulturell växelverkan	Eleven lär sig att känna igen kulturella drag i kommunikat-ion. Eleven lär sig att an-vända språket i kultu-rell växelverkan.		K2	Kulturellt lämp-ligt språkbruk	För kunskapsnivå A1.3: Eleven kan använda vanliga uttryck som känne-tecknar artigt språkbruk i många rutinmässiga sociala sammanhang. För kunskapsnivå A2.2: Eleven kan använda språket på ett enkelt sätt för centrala ändamålen, till exempel för att utbyta information eller uttrycka sin åsikt eller ståndpunkt på ett lämpligt sätt. Eleven kan diskutera artigt med hjälp av vanliga uttryck och grundläggande kommunikationsrutiner. För kunskapsnivå B1.1: Eleven visar att hen behärskar de viktigaste artig-hetskutymerna. Eleven kan i sin kommunikation ta hänsyn till några viktiga kulturellt betingade aspekter. För kunskapsnivå B1.1/B1.2: Eleven visar att hen behärskar de viktigaste artighetskutymerna och kan fästa vikt vid språkets formalitet. Eleven kan i sin kommunikation ta hänsyn till de viktigaste kulturellt betingade

					aspekterna.

A-lärokursen i engelska i årskurs 9 (sida 6/7)

Mål för undervisning **Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter**	Mål för lärandet som härletts ur mål för undervisning	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M9 erbjuda eleven möjlighet att lyssna till och läsa många olika för hen själv betydelsefulla allmänna och lättfattliga texter samt att tolka texterna med hjälp av olika strategier	Eleven lär sig att tolka muntliga och skriftliga texter. Eleven lär sig strategier för att förstå texter.	Att öva läs- och hörförståelse med varierande och för eleverna intressanta texter, som även kan vara inriktade på andra stadiets utbildning och arbetslivet. Att lära sig ordförråd och strukturer i samband med olika typer av texter som t.ex. berättande, beskrivande eller argumenterande texter.	K4	Förmåga att tolka texter	För kunskapsnivå A1.3: Eleven förstår med hjälp av kontexten skriven text och långsamt tal som innehåller enkla, bekanta ord och uttryck. Eleven kan plocka ut enkel information enligt behov ur en kort text. För kunskapsnivå A2.2: Eleven kan i mycket stora drag följa med ett tydligt anförande, känner ofta igen ämnet i en pågående diskussion och förstår det väsentliga i en allmänspråklig text eller långsamt tal som innehåller bekanta ord. Eleven kan härleda betydelsen av obekanta ord utgående från kontexten. För kunskapsnivå B1.1: Eleven förstår det väsentliga och vissa detaljer i tydligt och relativt långsamt allmänspråkligt tal eller i lättfattlig skriven text. Eleven förstår tal eller skriven text som bygger på gemensam erfarenhet eller allmän kunskap. Eleven urskiljer även utan förberedelse det centrala innehållet, nyckelord och viktiga detaljer. För kunskapsnivå B1.1/B1.2: Eleven förstår det väsentliga och många detaljer i lite mer krävande allmänspråkligt och relativt långsamt tal eller i lättfattlig skriven text. Eleven förstår tal eller skriven text som bygger på gemensam erfarenhet eller allmän kunskap. Eleven urskiljer även utan förberedelse det centrala innehållet, nyckelord och viktiga detaljer.

A-lärokursen i engelska i årskurs 9 (sida 7/7)

Mål för undervisning **Växande språkkunskap, förmåga att producera texter**	Mål för lärandet som härletts ur mål för undervisning	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M10 handleda eleven att för olika ändamål producera både muntliga och skriftliga texter med allmänna eller för hen betydelsefulla teman och att samtidigt hjälpa eleven att fästa vikt vid ett gott uttal och ett mångsidigt bruk av strukturer	Eleven lär sig att uttrycka sig muntligt och skriftligt genom att använda det engelska språkets centrala ordförråd och strukturer. Eleven lär sig att uttala begripligt.	Att producera muntliga och skriftliga texter med varierande och aktuella teman, beaktande av engelskans utbredning. Innehållet ska även rikta sig mot andra stadiets utbildning och göra eleverna bekanta med den språkkunskap som behövs i arbetslivet och i fortsatta studier. Att lära sig ordförråd, öva uttal och strukturer i samband med olika typer av texter som t.ex. berättande, beskrivande eller argumenterande texter. Följande strukturer tas upp: tempusformer artikelns användning vid egennamn nationalitetsord modala hjälpverb passiv konditionalis och villkorssatser	K5, K6	Förmåga att producera texter	För kunskapsnivå A1.3: Eleven behärskar en begränsad mängd korta, inövade uttryck, det mest centrala ordförrådet och grundläggande satsstrukturer. Eleven kan med hjälp av ett begränsat uttrycksförråd berätta om vardagliga och för hen viktiga saker samt skriva enkla meddelanden. Eleven uttalar inövade uttryck begripligt. För kunskapsnivå A2.2: Eleven kan räkna upp och beskriva (för sin ålder typiska) saker som anknyter till vardagen med hjälp av vanliga ord, några idiomatiska uttryck samt grundläggande och ibland också lite svårare strukturer. Eleven kan tillämpa några grundläggande uttalsregler också i andra än inövade uttryck. För kunskapsnivå B1.1: Eleven kan redogöra för det väsentliga och även för vissa detaljer angående vardagliga ämnen, verkliga eller fiktiva, som intresserar hen. Eleven använder sig av ett relativt omfattande ordförråd och olika strukturer samt en del allmänna fraser och idiom. Eleven kan tillämpa flera grundläggande uttalsregler också på andra än inövade uttryck. För kunskapsnivå B1.1/B1.2: Eleven kan redogöra för det väsentliga och många detaljer angående olika vardagliga ämnen, verkliga eller fiktiva, som intresserar hen. Eleven använder sig av ett relativt omfattande ordförråd och olika strukturer samt allmänna fraser och idiom. Eleven kan tillämpa flera grundläggande uttalsregler också på andra än inövade uttryck.

FRÄMMANDE SPRÅK, A-LÄROKURS, SPANSKA

A-lärokurs i spanska årskurs 3-6

Teman ska också väljas tillsammans. Innehållet väljs med beaktande av elevernas dagliga omgivning, intressen och aktualitet och utgående från perspektivet jag, vi och vårt samhälle. I undervisningen väljs texter med beaktande av spanskans geografiska utbredning och språkområdets levnadssätt. Olika typer av texter kan vara t.ex. kortare berättelser, skådespel, intervjuer och sångtexter.

Centralt innehåll som anknyter till målen för A-lärokursen i annat främmande språk i årskurs 3–6

I1 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet

I2 Färdigheter för språkstudier

I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i A-lärokursen i annat främmande språk i årskurs 3–6

Handledning, differentiering och stöd i A-lärokursen i annat främmande språk i årskurs 3–6

Bedömning av elevens lärande i A-lärokursen i annat främmande språk i årskurs 3–6

A-lärokursen i spanska årskurs 3 (sida 1/2)

Mål för undervisning **Kulturell mångfald och språkmedvetenhet**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper
M1 vägleda eleven att lägga märke till spanskaspråkets ställning i och relation till den språkliga och kulturella mångfalden i den närmaste omgivningen och i världen	Att bekanta sig med språkens och kulturernas mångfald med utbredningen av språket som studeras • Latinska språkfamiljen • Språkets storlek och viktighet Att fundera på den egna språk- och kulturbakgrunden samt mångfalden av språk i miljö • Jämföra högtider med den egna kulturen t.ex. julen Att lyssna på olika språk, att se på olika sätt att skriva och reflektera över likheter mellan språk. • Ord som liknar Att reflektera över hur man kan göra om man endast har ringa kunskaper i ett språk.	K2	Förmåga att gestalta den språkliga miljön samt spanskas ställning och betydelse	Eleven kan i huvuddrag beskriva hurdan den egna språkliga närmiljön är
M2 motivera eleven att värdesätta sin egen språkliga och kulturella bakgrund och den språkliga och kulturella mångfalden i världen samt att bemöta människor fördomsfritt		K1, K2		Används inte som bedömningsgrund. Eleven handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina egna erfarenheter.
M3 vägleda eleven att lägga märke till vad som förenar respektive skiljer olika språk åt samt stödja hen att utveckla språklig nyfikenhet och medvetenhet		K1, K2	Språklig medvetenhet	Eleven kan under handledning reflektera över likheter och skillnader mellan språk

Mål för undervisning **Färdigheter för språkstudier**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper
M5 tillsammans gå igenom målen för undervisningen och skapa en tillåtande studieatmosfär, där det viktigaste är att budskapet går fram och att uppmuntra varandra att lära sig tillsammans	Att tillsammans lära sig planera arbetet, att ge och ta emot respons och att ta ansvar. • Skapa en positiv atmosfär • Skapa en positiv samarbetsanda Att lära sig effektiva sätt att studera språk, t.ex. att aktivt ta i bruk nya ord och härleda nya ords betydelse på basen av kontexten. • Mångsidiga undervisningssituationer och -	K1, K3	Kännedom om målen för undervisningen och om hur man arbetar som grupp	Deltar i gemensamma arbetsuppgifter.
M6 handleda eleven att ta ansvar för sina språkstudier, uppmuntra hen att modigt öva sina språkkunskaper, också med hjälp av digitala verktyg, samt att pröva sig fram till vilka sätt att lära sig språk som passar hen bäst		K1, K4, K5, K6	Förmåga att ställa upp mål för sina språkstudier och att hitta väl fungerande studiemetoder	Eleven övar sig olika sätt att lära sig språk

	metoder			

A-lärokursen i spanska årskurs 3 (sida 2/2)

Mål för undervisning **Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper
M7 ordna tillfällen där eleven med hjälp av olika medier får träna muntlig och skriftlig kommunikation	Att lära sig att lyssna, att iaktta och träna uttal. Övar sig att lyssna, att iaktta och träna uttal på spanska (betoning av ord, satsbetoning, talrytm och intonation) Öva sig att läsa och skriva enkla meningar. Att bygga upp ordförrådet • Rollspel, enkla dialoger, läsa enkla texter • Gester och kroppspråk • Vissa artighetsuttryck som t.ex. señor/señora, por favor, mucho gusto	K2, K4, K5, K7	Förmåga att kommunicera i olika situationer	Eleven kan uttrycka enkla fraser som övats.
M8 stödja eleven i användningen av språkliga kommunikationsstrategier		K2, K4	Förmåga att använda kommunikations-strate-gier	Eleven visar intresse att delta i kommunikation.
M9 hjälpa eleven att öka sin kännedom om uttryck som kan användas i och som hör till artigt språkbruk		K2, K4	Kulturellt lämpligt språkbruk	Eleven kan använda lätta inövade uttryck

Mål för undervisning **Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper
M10 uppmuntra eleven att tolka för sig själv och sin åldersgrupp lämpliga och intressanta muntliga och skriftliga texter	Öva läs- och hörförståelse med enkla texter som passar till de teman som behandlas i undervisningen. • korta fraser	K4	Förmåga att tolka texter	Eleven känner igen bekanta ord i en text

Mål för undervisning **Växande språkkunskap, förmåga att producera texter**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper
M11 ge eleven många möjligheter att öva sig i att tala och skriva i för åldern lämpliga situationer och i detta sammanhang fästa uppmärksamhet vid uttal och vid strukturer som är relevanta för textens innehåll	Att öva muntlig och skriftlig kommunikation som passar till de teman som behandlas i undervisningen. Att bekanta sig med spanskas fonetiska tecken och att producera de skrivtecken som behövs. • Uttal • Alfabetet, mjuk och hård vokal • Kunna presentera sig själv Obestämd artikel, plural av ord, siffror 1-20	K3, K4, K5, K7	Förmåga att producera texter	Eleven kan skriva och uttala enkla ord som man övat på

A-lärokursen i spanska årskurs 4 (sida 1/3)

Mål för undervisning **Kulturell mångfald och språkmedvetenhet**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M1 vägleda eleven att lägga märke till spanskaspråkets ställning i och relation till den språkliga och kulturella mångfalden i den närmaste omgivningen och i världen	Att bekanta sig med språkens och kulturernas mångfald med utbredningen av språket som studeras • Spanien och de latinamerikanska länderna på kartan Att fundera på den egna språk- och kulturbakgrunden • Jämföra högtider med den egna kulturen t.ex. julen Att lyssna på olika språk, att se på olika sätt att skriva och att upptäcka hur ord kan lånas från ett språk till ett annat. Att reflektera över hur man kan göra om man endast har ringa kunskaper i ett språk. • Repetition av treans innehåll • Sagor som liknar • Sånger med samma melodi (exempel Broder Jakob)	K2	Förmåga att gestalta den språkliga miljön samt spanskas ställning och betydelse	Eleven känner till i vilka områden spanska talas.
M2 motivera eleven att värdesätta sin egen språkliga och kulturella bakgrund och den språkliga och kulturella mångfalden i världen samt att bemöta människor fördomsfritt		K1, K2		Används inte som bedömningsgrund. Eleven handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina egna erfarenheter.
M3 vägleda eleven att lägga märke till vad som förenar respektive skiljer olika språk åt samt stödja hen att utveckla språklig nyfikenhet och medvetenhet		K1, K2	Språklig medvetenhet	Eleven kan under handledning reflektera över likheter och skillnader i språk

Mål för undervisning **Färdigheter för språkstudier**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M5 tillsammans gå igenom målen för undervisningen och skapa en tillåtande studieatmosfär, där det viktigaste är att budskapet går fram och att uppmuntra varandra att lära sig tillsammans	Att tillsammans lära sig planera arbetet, att ge och ta emot respons och att ta ansvar. Att lära sig effektiva sätt att studera språk, t.ex. att aktivt ta i bruk nya ord eller strukturer i sitt eget sätt att uttrycka sig, öva sig att använda olika minnesstrategier och härleda nya ords betydelse på basen av kontexten. Att öva sig att utvärdera sina språkkunskaper • Skapa en positiv atmosfär • Skapa en positiv samarbetsanda • Mångsidiga undervisningssituationer och -metoder • Spansktalande tv • Appar på spanska	K1, K3	Kännedom om målen för undervisningen och om hur man arbetar som grupp	Eleven kan beskriva mål för undervisningen och deltar i gemensamma arbetsuppgifter.
M6 handleda eleven att ta ansvar för sina språkstudier, uppmuntra hen att modigt öva sina språkkunskaper, också med hjälp av digitala verktyg, samt att pröva sig fram till vilka sätt att lära sig språk som passar hen bäst		K1, K4, K5, K6	Förmåga att ställa upp mål för sina språkstudier och att hitta väl fungerande studiemetoder	Eleven övar sig olika sätt att lära sig språk också med hjälp av digitala verktyg och utvecklar och utvärderar sina kunskaper.

A-lärokursen i spanska årskurs 4 (sida 2/3)

Mål för undervisning **Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M7 ordna tillfällen där eleven med hjälp av olika medier får träna muntlig och skriftlig kommunikation	Att lära sig att lyssna, att iaktta och träna uttal på spanska (betoning av ord, satsbetoning, talrytm och intonation). Öva sig att läsa och skriva enkla meningar och texter Att bygga upp ordförrådet och strukturer via varierande teman. Att öva sig att använda språket för olika syften, som t.ex. att hälsa, be om hjälp eller uttrycka en åsikt. • Rollspel, enkla dialoger, läsa enkla texter • Kroppspråk • Vissa artighetsuttryck som t.ex. señor/señora, por favor, mucho gusto	K2, K4, K5, K7	Förmåga att kommunicera i olika situationer	Eleven kan uttrycka enkla fraser i grundläggande kommunikationssituationer t.ex. hälsningsfraser, fråga varifrån man kommer, fråga efter ålder, etc
M8 stödja eleven i användningen av språkliga kommunikationsstrategier		K2, K4	Förmåga att använda kommunikations-strate-gier	Eleven visar intresse att delta i kommunikation.
M9 hjälpa eleven att öka sin kännedom om uttryck som kan användas i och som hör till artigt språkbruk		K2, K4	Kulturellt lämpligt språkbruk	Kan använda lätta inövade uttryck.

Mål för undervisning **Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M10 uppmuntra eleven att tolka för sig själv och sin åldersgrupp lämpliga och intressanta muntliga och skriftliga texter	Öva läs- och hörförståelse med enkla texter som passar till de teman som behandlas i undervisningen. • korta fraser	K4	Förmåga att tolka texter	Känner igen fraser i skriven text som man övat på

A-lärokursen i spanska årskurs 4 (sida 3/3)

Mål för undervisning **Växande språkkunskap, förmåga att producera texter**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M11 ge eleven många möjligheter att öva sig i att tala och skriva i för åldern lämpliga situationer och i detta sammanhang fästa uppmärksamhet vid uttal och vid strukturer som är relevanta för textens innehåll	Att öva muntlig och skriftig kommunikation som passar till de teman som behandlas Att öva spanskas fonetiska tecken och att producera de skrivtecken som behövs. • Uttal • Alfabetet, mjuk och hård vokal • Kunna presentera sig själv Befästa strukturer i språket som behandlats i årskurs 3. Nya strukturer som tas upp: Obestämd och bestämd artikel, introduktion i verbböjning (1. och 2. person presens av regelbundna verb och några vanliga oregelbundna), "att tycka om", frågeord, siffror 1-100	K3, K4, K5, K7	Förmåga att producera texter	Behärskar både muntligt och skriftligt ett mycket begränsat ordförord

A-lärokursen i spanska årskurs 5 (sida 1/3)

Mål för undervisning **Kulturell mångfald och språkmedvetenhet**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M1 vägleda eleven att lägga märke till spanskaspråkets ställning i och relation till den språkliga och kulturella mångfalden i den närmaste omgivningen och i världen	Att bekanta sig med språkens och kulturernas mångfald med utbredningen av språket som studeras och vilka språkfamiljer det finns. • Spansk historia (utbredning av språket) Att fundera på den egna språk- och kulturbakgrunden • Jämföra högtider med den egna kulturen t.ex. julen Att lyssna på olika språk, att se på olika sätt att skriva och att upptäcka hur ord kan lånas från ett språk till ett annat. Att reflektera över hur man kan göra om man endast har ringa kunskaper i ett språk. Öva sig att hitta material på spanska * Spansktalande TV • Appar på spanska • Internet • Repetition av tidigare innehåll	K2	Förmåga att gestalta den språkliga miljön samt spanskas ställning och betydelse	Eleven vet att världens språk indelas i olika språkfamiljer och kan beskriva till vilken språkfamilj spanskan hör.
M2 motivera eleven att värdesätta sin egen språkliga och kulturella bakgrund och den språkliga och kulturella mångfalden i världen samt att bemöta människor fördomsfritt		K1, K2		Används inte som bedömningsgrund. Eleven handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina egna erfarenheter.
M3 vägleda eleven att lägga märke till vad som förenar respektive skiljer olika språk åt samt stödja hen att utveckla språklig nyfikenhet och medvetenhet		K1, K2	Språklig medvetenhet	Känner till grundläggande likheter eller olikheter mellan spanskan och modersmålet (sve)
M4 handleda eleven att hitta material på spanska		K2, K3	Förmåga att hitta material på spanska	Eleven kan ge exempel på var man kan hitta material på spanska.

Mål för undervisning **Färdigheter för språkstudier**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M5 tillsammans gå igenom målen för undervisningen och skapa en tillåtande studieatmosfär, där det viktigaste är att budskapet går fram och att uppmuntra varandra att lära sig tillsammans	Att tillsammans lära sig planera arbetet, att ge och ta emot respons och att ta ansvar. • Vidareutveckla en positiv atmosfär och en positiv samarbetsanda Att lära sig effektiva sätt att studera språk, t.ex. att aktivt ta i bruk nya ord eller strukturer i sitt eget sätt att uttrycka sig, öva sig att använda olika minnesstrategier och härleda nya ords betydelse på basen av kontexten. • Medansvarig i utformande av undervisningen Att vänja sig att utvärdera sina språkkunskaper • Dokumentera dramasituationer	K1, K3	Kännedom om målen för undervisningen och om hur man arbetar som grupp	Känner till målsättningarna med undervisningen. Deltar i gemensamma arbetsuppgifter.
M6 handleda eleven att ta ansvar för sina språkstudier, uppmuntra hen att modigt öva sina språkkunskaper, också med hjälp av digitala verktyg, samt att pröva sig fram till vilka sätt att lära sig språk som passar hen bäst		K1, K4, K5, K6	Förmåga att ställa upp mål för sina språkstudier och att hitta väl fungerande studiemetoder	Eleven ställer upp mål för sina språkstudier, övar sig i olika sätt att lära sig språk också med hjälp av digitala verktyg och utvecklar och utvärderar sina kunskaper.

A-lärokursen i spanska årskurs 5 (sida 2/3)

Mål för undervisning **Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M7 ordna tillfällen där eleven med hjälp av olika medier får träna muntlig och skriftlig kommunikation	Att lära sig att lyssna, att iaktta och träna uttal på spanska (betoning av ord, satsbetoning, talrytm och intonation). Öva sig att läsa och skriva enkla texter till de teman som behandlas i undervisningen Att bygga upp ordförrådet och strukturer via varierande teman. Att öva sig att använda språket för olika syften, som t.ex. att hälsa, be om hjälp eller uttrycka en åsikt. Att ge eleven möjlighet att träna mer krävande språksituationer. Att träna artigt språkbruk och seder i olika kommunikationssituationer • Rollspel, dialoger • Gester och kroppspråk • Övningar i simulerade kommunikationssituationer	K2, K4, K5, K7	Förmåga att kommunicera i olika situationer	Eleven kan klara sig i några rutinmässiga kommunikationssituationer med stöd
M8 stödja eleven i användningen av språkliga kommunikationsstrategier		K2, K4	Förmåga att använda kommunikationsstrategier	Eleven deltar i kommunikation men behöver fortfarande ofta hjälpmedel.
M9 hjälpa eleven att öka sin kännedom om uttryck som kan användas i och som hör till artigt språkbruk		K2, K4	Kulturellt lämpligt språkbruk	Eleven känner till och kan använda något vanligt uttryck som kännetecknar artigt språkbruk. Känner till olika seder som är kännetecknande för kommunikationen på spanska.

Mål för undervisning **Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M10 uppmuntra eleven att tolka för sig själv och sin åldersgrupp lämpliga och intressanta muntliga och skriftliga texter	Att öva läs- och hörförståelse med varierande texter som passar till de teman som behandlas i undervisningen.	K4	Förmåga att tolka texter	Eleven förstår sammanhanget i korta, lätta texter och dialoger med bekanta teman

A-lärokursen i spanska årskurs 5 (sida 3/3)

Mål för undervisning **Växande språkkunskap, förmåga att producera texter**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M11 ge eleven många möjligheter att öva sig i att tala och skriva i för åldern lämpliga situationer och i detta sammanhang fästa uppmärksamhet vid uttal och vid strukturer som är relevanta för textens innehåll	Att öva muntlig och skriftlig kommunikation som passar till de teman som behandlas. • Kunna presentera sin familj, sin vardag och närområdet Att fortsätta öva spanskas fonetiska tecken och att producera de skrivtecken som behövs. • Uttal • Alfabetet, mjuk och hård vokal Befästa strukturer som behandlats i åk 4. Nya strukturer som tas upp: Verbböjning (singularis av regelbundna samt vanliga oregelbundna), imperativ (2 person singularis och pluralis), negativa meningar, genitiv, possessiva pronomina (sing.) adjektivets plats och böjning, siffror 1-1000	K3, K4, K5, K7	Förmåga att producera texter	Eleven uttalar de flesta inövade uttrycken begripligt. Behärskar ett mycket begränsat ordförråd, några situationsbundna uttryck och en del av den elementära grammatiken.

A-lärokursen i spanska årskurs 6 (sida 1/3)

Mål för undervisning **Kulturell mångfald och språkmedvetenhet**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M1 vägleda eleven att lägga märke till spanskaspråkets ställning i och relation till den språkliga och kulturella mångfalden i den närmaste omgivningen och i världen	Att bekanta sig med språkens och kulturernas mångfald, även i närmiljön, med utbredningen av språket som studeras och dess huvudvarianter. Att fundera på den egna språk- och kulturbakgrunden Att lyssna på olika språk, att se på olika sätt att skriva och att upptäcka hur ord kan lånas från ett språk till ett annat. Att reflektera över hur man kan göra om man endast har ringa kunskaper i ett språk. Öva sig att söka information om språkets och kulturens betydelse för individen och samhället • Repetition av tidigare innehåll	K2	Förmåga att gestalta den språkliga miljön samt spanskas ställning och betydelse	Eleven vet att världens språk indelas i olika språkfamiljer och kan beskriva till vilken språkfamilj spanska hör. Eleven kan redogöra för vilka språk som talas i närmiljön.
M2 motivera eleven att värdesätta sin egen språkliga och kulturella bakgrund och den språkliga och kulturella mångfalden i världen samt att bemöta människor fördomsfritt		K1, K2		Används inte som bedömningsgrund. Eleven handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina egna erfarenheter.
M3 vägleda eleven att lägga märke till vad som förenar respektive skiljer olika språk åt samt stödja hen att utveckla språklig nyfikenhet och medvetenhet		K1, K2	Språklig medvetenhet	Eleven uppfattar likheter och olikheter i t.ex. strukturer, ordförråd och betydelser mellan spanska och modersmålet eller andra språk hen kan.
M4 handleda eleven att hitta material på spanska	• Spansktalande TV • Appar på spanska • Internet	K2, K3	Förmåga att hitta material på spanska	Eleven kan beskriva var man kan läsa och höra spanska

A-lärokursen i spanska årskurs 6 (sida 2/3)

Mål för undervisning **Färdigheter för språkstudier**	Centralt innehåll	Kompe-tens	Föremål för bedöm-ningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M5 tillsammans gå igenom målen för undervisningen och skapa en tillåtande studieatmosfär, där det viktigaste är att budskapet går fram och att uppmuntra varandra att lära sig tillsammans	Att tillsammans lära sig planera arbetet, att ge och ta emot respons och att ta ansvar. • Befästa en positiv atmosfär och en positiv sam-arbetsanda Att lära sig effektiva sätt att studera språk, t.ex. att aktivt ta i bruk nya ord eller strukturer i sitt eget sätt att uttrycka sig, öva sig att använda olika minnesstrate-gier och härleda nya ords betydelse på basen av kon-texten. • Medansvarig i utformande av undervisningen • Olika inlärningsstilar Att vänja sig att utvärdera sina språkkunskaper • Självbedömning • Dokumentera dramasituationer	L1, L3	Kännedom om målen för undervisningen och om hur man arbetar som grupp	Eleven kan beskriva mål för under-visningen och deltar i gemensamma arbetsuppgifter.
M6 handleda eleven att ta ansvar för sina språkstudier, uppmuntra hen att modigt öva sina språkkunskaper, också med hjälp av digitala verktyg, samt att pröva sig fram till vilka sätt att lära sig språk som passar hen bäst		K1, K4, K5, K6	Förmåga att ställa upp mål för sina språkstudier och att hitta väl fungerande studiemetoder	Eleven ställer upp mål för sina språkstudier, övar sig i olika sätt att lära sig språk också med hjälp av digitala verktyg och utvecklar och utvärderar sina kunskaper.

Mål för undervisning **Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera**	Centralt innehåll	Kompe-tens	Föremål för bedöm-ningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8 **Kunskapsnivå A1.3**
M7 ordna tillfällen där eleven med hjälp av olika medier får träna muntlig och skriftlig kommunikation	Fortsätter att lära sig att lyssna, tala, läsa och skriva på spanska. Att bygga upp ordförrådet och strukturer via varie-rande teman. Att öva sig att använda språket för olika syften, som t.ex. att hälsa, be om hjälp eller uttrycka en åsikt. Att ge eleven möjlighet att träna mer krävande språksi-tuationer. Att träna artigt språkbruk och seder i olika kommuni-kationssituationer • Rollspel, dialoger, läsa texter, skriva kortare texter • Gester och kroppspråk • Övningar i simulerade kommunikationssituat-ioner	K2, K4, K5, K7	Förmåga att kom-municera i olika situ-ationer	Eleven reder sig i många rutinmäss-iga kommunikationssituationer men tar ibland stöd av sin samtalspart-ner.
M8 stödja eleven i användningen av språkliga kommunikationsstrategier		K2, K4	Förmåga att använda kommunikations-strate-gier	Eleven deltar i kommunikation men behöver fortfarande ofta hjälpme-del. Kan reagera med korta verbala uttryck, små gester (t.ex. genom att nicka), ljud eller liknande minimal respons. Måste ofta be samtals-partnern att förtydliga eller upp-repa.
M9 hjälpa eleven att öka sin kännedom om uttryck som kan användas i och som hör till artigt språkbruk		K2, K4	Kulturellt lämpligt språkbruk	Eleven kan använda vanliga uttryck som kännetecknar artigt språkbruk i många rutinmässiga sociala sam-

				manhang.

A-lärokursen i spanska årskurs 6 (sida 3/3)

Mål för undervisning **Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8 **Kunskapsnivå A1.3**
M10 uppmuntra eleven att tolka för sig själv och sin åldersgrupp lämpliga och intressanta muntliga och skriftliga texter	Att öva läs- och hörförståelse med varierande texter som passar till de teman som behandlas i undervisningen. • Att förstå sammanhanget i korta texter och dialoger Öva sig att hitta material på spanska t.ex. på nätet	K4	Förmåga att tolka texter	Eleven förstår med hjälp av kontexten skriven text och långsamt tal som innehåller enkla, bekanta ord och uttryck. Kan plocka ut enkel information som hen behöver ur en kort text.

Mål för undervisning **Växande språkkunskap, förmåga att producera texter**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8 **Kunskapsnivå A1.2**
M11 ge eleven många möjligheter att öva sig i att tala och skriva i för åldern lämpliga situationer och i detta sammanhang fästa uppmärksamhet vid uttal och vid strukturer som är relevanta för textens innehåll	Att öva muntlig och skriftlig kommunikation som passar till de teman som behandlas. • Uttal • Alfabetet, mjuk och hård vokal • Kunna presentera sig själv, sin familj, sin vardag och närområgivning Befästa de strukturer i spanska som behandlats i åk 5. Nya strukturer som tas upp: Verbböjning i presens (regelbundna samt de vanligaste oregelbundna), introduktion av ser/estar (skillnad i användning), futurum, possessiva pronomina, adjektivets komparation	K3, K4, K5, K7	Förmåga att producera texter	Eleven kan med hjälp av ett begränsat uttrycksförråd berätta om några bekanta och för hen viktiga saker samt skriva några korta meningar om inövade ämnen. Uttalar de flesta inövade uttrycken begripligt. Behärskar ett mycket begränsat ordförråd, några situationsbundna uttryck och en del av den elementära grammatiken.

A-lärokurs i spanska, årskurs 7-9

Innehåll och teman i undervisningen ska väljas tillsammans med eleverna. Innehållet väljs med beaktande av att eleverna ska kunna agera på spanska i olika sociala sammanhang eller gemenskaper. Innehållet ska vara aktuellt, för eleverna intressant, och även rikta sig mot andra stadiets utbildning och göra eleverna bekanta med den språkkunskap som behövs i arbetslivet och i fortsatta studier. I undervisningen väljs innehåll också med beaktande av spanskans geografiska utbredning och språkområdets levnadssätt.

Centralt innehåll som anknyter till målen för A-lärokursen i annat främmande språk i årskurs 7–9

I1 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet
I2 Färdigheter för språkstudier
I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i A-lärokursen i annat främmande språk i årskurs 7–9

Handledning, differentiering och stöd i A-lärokursen i annat främmande språk i årskurs 7–9

Bedömning av elevens lärande i A-lärokursen i annat främmande språk i årskurs 7–9

A-lärokursen i spanska årskurs 7 (sida 1/3)

Mål för undervisning **Kulturell mångfald och språkmedvetenhet**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M1 utveckla elevens förmåga att reflektera över värderingar om och företeelser i spanska och dess status samt att stärka elevens färdigheter att utveckla sin förmåga att agera i mångkulturella miljöer	Att utveckla förståelse för fler- och parallellspråkigheten i världen. Att undersöka kulturen och livsstilen i de länder eller områden där spanska talas. Att använda sådana språkvetenskapliga begrepp som hjälper eleverna att studera spanska och att jämföra olika språk. - Grammatikaliska termer - Tillämpning av grammatikaliska termer och regler - Jämförelse mellan spanska och modersmål (sv) Ta upp information om spanskas centrala varianter - Mest elementära skillnader mellan spanska i Spanien och Latinamerika - Repetition av tidigare innehåll - Skriftliga och muntliga presentationer, internet, sociala medier, TV, filmer, DVD, radio i syfte att kunna parallellt använda olika medier för att hitta relevant material	K1, K2	Förståelse för frågor som gäller språklig status och förmåga att agera i mångkulturella miljöer	Eleven kan i stora drag beskriva var språket talas.
M2 uppmuntra eleven att på spanska hitta intressanta innehåll och sammanhang vilka vidgar bilden av den globaliserade världen		K1, K2	Förmåga att med hjälp av spanskaspråket utveckla sina världsmedborgerliga färdigheter	Eleven kan ge exempel på några innehåll och sammanhang där målspråket kan användas.
M3 handleda eleven att lägga märke till regelbundenheter i spanska och sätt att i olika språk uttrycka samma saker samt att använda sig av språkvetenskapliga begrepp som stöd för lärandet		K1, K4	Språklig medvetenhet	Eleven kan utgående från sina observationer dra slutsatser om spanskaspråkets regelbundenhet. Eleven känner till de språkvetenskapliga begrepp som behandlats i undervisningen.

A-lärokursen i spanska årskurs 7 (sida 2/3)

Mål för undervisning **Färdigheter för språkstudier**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M4 uppmuntra eleven att sätta upp mål, att utnyttja mångsidiga sätt för att lära sig spanska och att utvärdera sitt lärande med hjälp av både självbedömning och kamratbedömning samt att handleda eleven att delta i en uppbyggande kommunikation i vilken det viktigaste är att man når fram med sitt budskap	Att vidare utveckla färdigheterna för språkstudier; ställa upp mål för och reflektera över sitt lärande samt samarbeta Att öva sig att använda mångsidiga läromedel på olika sätt, att använda ordlistor, uppfatta helheter, gruppera, söka information. - Förankra inlärningsstilar - Läraren vägleder elever i att hitta sin egen inlärningsstil och att sätta upp mål för sitt lärande - Eleverna övar sig att ge positiv feedback åt varandra - Spontana konkreta vardagsituationer	K1, K3	Förmåga att sätta upp mål, reflektera över lärandet och samarbeta	Eleven bidrar i gemensamma kommunikationssituationer och deltar aktivt i språkstunderna. Eleven kan sätt några mål och hittar några för hen själv passande lärstrategier.
M5 stödja elevens egen aktivitet och förmåga att kreativt tillämpa sina språkkunskaper samt utveckla sina färdigheter för livslångt språklärande		K1	Kommunikationsförmåga	Eleven reflekterar över hur hen kan öva sina kunskaper i spanska

Mål för undervisning **Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M6 uppmuntra eleven att öva sig i att aktivt delta i olika slag av vardagliga kommunikationssituationer	Agera på spanska i olika sociala sammanhang eller gemenskaper Att iaktta och träna olika kommunikationssituationer med hjälp av medier. Varierande och aktuella teman. - Rollspel och simulationer (t.ex vardagssituationer) - Kroppsspråk och gester - Ordspråk och idiomatiska uttryck - Synonymer och omskrivningar - Diskussionsövningar	K4	Förmåga att kommunicera i olika situationer	Eleven kan med stöd kommunicera och delta i vardagliga kommunikationssituationer.
M8 hjälpa eleven att i kommunikationssituationer gällande åsikter och ställningstaganden fästa uppmärksamhet vid kulturellt lämpligt språkbruk		K2	Kulturellt lämpligt språkbruk	Eleven kan använda språket på ett enkelt sätt för centrala ändamål. Eleven känner till hur man uttrycker sig artigt på spanska.

	- Övningar i argumentation			

A-lärokursen i spanska årskurs 7 (sida 3/3)

Mål för undervisning **Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M9 erbjuda eleven möjligheter att tolka olika slags texter för informationssökning, även tydliga faktatexter och att uppmuntra hen att i tolkandet använda sig av slutledningsförmåga och förståelse av texternas centrala innehåll	Att lära sig ordförråd och strukturer i samband med olika typer av texter som t.ex. berättande och beskrivande texter - arbete med olika slags texter, inklusive autentiska sådana	K4	Förmåga att tolka texter	Eleven förstår det centrala innehållet i texter och kan följa långsamt tal med bekanta teman.

Mål för undervisning **Växande språkkunskap, förmåga att producera texter**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M10 erbjuda eleven möjligheter att producera tal och skrift som berör en tilltagande mängd temaområden och med beaktande av centrala strukturer och grundregler för uttal	Producera muntliga och skriftliga texter utgående från bekanta teman. - Skapa skriftliga texter, videon och andra inbandningar - Repetition av regler för uttal Befästa de strukturer i spanska som behandlats i åk 6. Nya strukturer som tas upp: Ser/estar, presens av diftongerade verb, några vanliga reflexiva verb, perfekt (regelbundna samt de vanligaste oregelbundna), possessiva pronomina, demonstrativa pronomina	K5, K6	Förmåga att producera texter	Eleven kan med stöd, enkla meningar och ett konkret ordförråd berätta om vardagliga och konkreta saker som är viktiga för hen. Behärskar ett lätt förutsägbart ordförråd och några centrala strukturer. Kan tillämpa några grundläggande uttalsregler också i andra än inövade uttryck

A-lärokursen i spanska årskurs 8 (sida 1/3)

Mål för undervisning **Kulturell mångfald och språkmedvetenhet**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M1 utveckla elevens förmåga att reflektera över värderingar om och företeelser i spanska och dess status samt att stärka elevens färdigheter att utveckla sin förmåga att agera i mångkulturella miljöer	Att utveckla förståelse för fler- och parallellspråkigheten i världen. Att undersöka kulturen och livsstilen i de länder eller områden där spanska talas. - Skillnader mellan Spanien och Latinamerika Att använda sådana språkvetenskapliga begrepp som hjälper eleverna att studera spanska och att jämföra olika språk. - Grammatikaliska termer - Fördjupa tillämpning av grammatikaliska termer och regler samt utöka den grammatikaliska terminologin - Jämförelse mellan spanska och modersmål (sv) Ta upp information om spanskaspråkets centrala varianter - Repetition av tidigare innehåll - Skriftliga och muntliga presentationer, internet, sociala medier, TV, filmer, DVD, radio i syfte att använda olika medier för att hitta relevant	K1, K2	Förståelse för frågor som gäller språklig status och förmåga att agera i mångkulturella miljöer	Eleven kan beskriva språkets status, varianter och värderingar. Eleven kan i stora drag beskriva var språket talas och några särdrag i kultur, kommunikation och levnadssätt.
M2 uppmuntra eleven att på spanska hitta intressanta innehåll och sammanhang vilka vidgar bilden av den globaliserade världen		K1, K2	Förmåga att med hjälp av spanska utveckla sina världsmedborgerliga färdigheter	Eleven kan nämna några innehåll och sammanhang där målspråket kan användas och som främjar hens lärande.
M3 handleda eleven att lägga märke till regelbundenheter i spanska och sätt att i olika språk uttrycka samma saker samt att använda sig av språkvetenskapliga begrepp som stöd för lärandet		K1, K4	Språklig medvetenhet	Eleven kan utgående från sina observationer dra slutsatser om spanskaspråkets regelbundenheter och tillämpa dessa. Eleven kan nämna hur några saker uttrycks på spanska och i något annat språk. Eleven känner till de språkvetenskapliga begrepp som behandlats i undervisningen.

A-lärokursen i spanska årskurs 8 (sida 2/3)

Mål för undervisning **Färdigheter för språkstudier**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M4 uppmuntra eleven att sätta upp mål, att utnyttja mångsidiga sätt för att lära sig spanska och att utvärdera sitt lärande med hjälp av både självbedömning och kamratbedömning samt att handleda eleven att delta i en uppbyggande kommunikation i vilken det viktigaste är att man når fram med sitt budskap	Att vidare utveckla färdigheterna för språkstudier Att öva sig att använda mångsidiga läromedel på olika sätt, att använda ordlistor, uppfatta helheter, gruppera, söka information - Förankra inlärningsstilar - Eleven befäster sin egen inlärningsstil och sitt mål för lärandet - Eleverna ger konstruktiv feedback åt varandra - Spontana konkreta vardagsituationer	K1, K3	Förmåga att sätta upp mål, reflektera över lärandet och samarbeta	Eleven bidrar i gemensamma kommunikationssituationer. Eleven kan sätta egna mål och utvärdera sina lärstrategier.
M5 stödja elevens egen aktivitet och förmåga att kreativt tillämpa sina språkkunskaper samt utveckla sina färdigheter för livslångt språklärande		K1	Kommunikationsförmåga	Eleven kan reflektera hur hen kan öva sina kunskaper i spanskaspråket utanför skolan.

Mål för undervisning **Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M6 uppmuntra eleven att öva sig i att aktivt delta i olika slag av vardagliga kommunikationssituationer	Agera på spanska i olika sociala sammanhang eller gemenskaper Att iaktta och träna olika kommunikationssituationer med hjälp av medier. Varierande och aktuella teman - Rollspel och simulationer (t.ex vardagssituationer) - Kroppsspråk och gester - Ordspråk och idiomatiska uttryck - Synonymer och omskrivningar - Diskussionsövningar - Övningar i argumentation	K4	Förmåga att kommunicera i olika situationer	Eleven kan kommunicera och delta i vardagliga kommunikationssituationer. Eleven kan ta initiativ i en kommunikationssituation.
M7 handleda eleven att vara aktiv i kommunikationssituationer och att fördjupa sin förmåga att på spanska använda olika kommunikationsformer, stående uttryck, omskrivningar, utfyllnader och andra kompensationsstrategier		K4, K6	Förmåga att använda kommunikationsstrategier	Eleven kan med stöd använda sig av olika kompensationsstrategier för att kunna delta i kommunikationssituationer
M8 hjälpa eleven att i kommunikationssituationer gällande åsikter och ställningstaganden fästa uppmärksamhet vid kulturellt lämpligt språkbruk		K2	Kulturellt lämpligt språkbruk	Eleven kan använda språket på ett enkelt sätt för centrala ändamål. Eleven kan uttrycka sig artigt på spanska.

A-lärokursen i spanska årskurs 8 (sida 3/3)

Mål för undervisning **Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M9 erbjuda eleven möjligheter att tolka olika slags texter för informationssökning, även tydliga faktatexter och att uppmuntra hen att i tolkandet använda sig av slutledningsförmåga och förståelse av texternas centrala innehåll	Att lära sig ordförråd och strukturer i samband med olika typer av texter som t.ex. berättande och beskrivande texter - Arbete med olika slags texter, inklusive autentiska sådana, från hela den spansktalande världen	K4	Förmåga att tolka texter	Eleven kan i mycket stora drag följa med ett tydligt anförande, känner ofta igen ämnet i diskussion och förstår det väsentliga i en text/tal som innehåller bekanta ord.

Mål för undervisning **Växande språkkunskap, förmåga att producera texter**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8 **Kunskapsnivå A2.1**
M10 erbjuda eleven möjligheter att producera tal och skrift som berör en tilltagande mängd temaområden och med beaktande av centrala strukturer och grundregler för uttal	Producera muntliga och skriftliga texter utgående från bekanta teman. - Skapa skriftliga texter, videon och andra inbandningar - Repetition av regler för uttal Befästa de strukturer i spanska som behandlats i åk 7. Nya strukturer som tas upp: Reflexiva verb, imperfekt, ackusativpronomen	K5, K6	Förmåga att producera texter	Eleven kan med enkla meningar och ett konkret ordförråd berätta om vardagliga och konkreta saker som är viktiga för hen. Eleven använder ett lätt förutsägbart ordförråd och grundläggande strukturerna som tagits upp i undervisningen.

A-lärokursen i spanska årskurs 9 (sida 1/7)

Mål för undervisning **Kulturell mångfald och språkmedvetenhet**	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M1 utveckla elevens förmåga att reflektera över värderingar om och företeelser i spanska och dess status samt att stärka elevens färdigheter att utveckla sin förmåga att agera i mångkulturella miljöer	Eleven lär känna värderingar som anknyter till målspråkets ställning och varianter. Eleven lär sig om ländernas kulturer och levnadssätt inom språkområdet. Eleven lär sig att utveckla sin förmåga att agera i mångkulturella miljöer.	Att utveckla förståelse för fler- och parallellspråkigheten i världen och för språkliga rättigheter. Att undersöka kulturen och livsstilen i de länder eller områden där spanska talas. - Skillnader mellan Spanien och Latinamerika Att använda sådana språkvetenskapliga begrepp som hjälper eleverna att studera spanska och att jämföra olika språk. - Grammatikaliska termer - Fördjupa tillämpning av grammatikaliska termer och regler samt utöka den grammatikaliska terminologin - Jämförelse mellan spanska och modersmål (sv) Ta upp information om spanskaspråkets centrala varianter - Skriftliga och muntliga presentationer, internet, sociala medier, TV, filmer, DVD, radio	K1, K2	Förståelse för frågor som gäller språklig status och förmåga att agera i mångkulturella miljöer	För vitsordet 5: Eleven kan nämna några länder där målspråket talas. Eleven kan berätta något om ländernas kulturer och levnadssätt inom språkområdet. För vitsordet 7: Eleven kan berätta var målspråket talas och att det talas på olika sätt. Eleven kan be-skriva ländernas kulturer och levnadssätt i språkområdet. Eleven kan nämna kulturella drag som anknyter till kommunikation För vitsordet 8: Eleven kan berätta om målspråkets ställning i världen. Eleven kan jämföra ländernas kulturer och levnadssätt i språkområdet. Eleven kan berätta om kulturella drag i kommunikationen. För vitsordet 9: Eleven kan reflektera över företeelser som anknyter till målspråkets ställning i världen. Eleven kan jämföra och reflektera över ländernas kulturer och levnadssätt inom språkområdet. Eleven kan jämföra och reflektera över kulturella drag i kommunikationen.
M2 uppmuntra eleven att på spanska hitta intressanta innehåll och sammanhang som vidgar elevens världsbild	Eleven lär sig att hitta spanska innehåll och sammanhang som vidgar elevens världsbild.		K1, K2	Förmåga att med hjälp av spanska utveckla sina världsmedborgerliga färdigheter	För vitsordet 5: Eleven kan ge exempel på några innehåll och sammanhang där målspråket kan användas. För vitsordet 7: Eleven kan nämna målspråkliga innehåll och sammanhang, som främjar hens lärande. För vitsordet 8: Eleven kan jämföra målspråkliga innehåll och sammanhang som främjar hens lärande. För vitsordet 9: Eleven kan reflektera över hur hen kan utnyttja målspråkliga innehåll och sammanhang för att främja det egna lärandet.

M3 handleda eleven att lägga märke till regelbundenheter i spanska och sätt att i olika språk uttrycka samma saker samt att använda sig av språkvetenskapliga begrepp som stöd för lärandet	Eleven lär sig att lägga märke till regelbundenheter i målspråket och göra jämförelser mellan målspråket och andra språk. Eleven lär sig att använda språkvetenskapliga begrepp i målspråket som stöd för sitt lärande.		K1, K4	Språklig förmåga	För vitsordet 5: Eleven kan göra iakttagelser om några regelbundenheter i målspråket. För vitsordet 7: Eleven kan dra några slutsatser om regelbundenheter i målspråket. Eleven kan ge några exempel på hur samma sak uttrycks i målspråket och i något annat språk. Eleven kan ge några exempel på språkvetenskapliga begrepp och använda dem för att utveckla sina språkkunskaper. För vitsordet 8: Eleven kan dra slutsatser om målspråkets regelbundenheter. Eleven kan berätta hur samma sak uttrycks i målspråket och i något annat språk. Eleven kan berätta om målspråkets centrala språkvetenskapliga begrepp och använda dem för att utveckla sina språkkunskaper. För vitsordet 9: Eleven kan dra slutsatser om målspråkets regelbundenheter och tillämpa dem. Eleven kan jämföra hur samma sak uttrycks i målspråket och i något annat språk. Eleven känner till språkvetenskapliga begrepp i målspråket och kan använda dem för att utveckla sina språkkunskaper.

A-lärokursen i spanska årskurs 9 (sida 3/7)

Mål för undervisning **Färdigheter för språkstudier**	Mål för lärande som härletts ur mål för undervisning	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M4 uppmuntra eleven att sätta upp mål, att utnyttja mångsidiga sätt för att lära sig spanska och att utvärdera sitt lärande med hjälp av både självbedömning och kamratbedömning samt att handleda eleven att delta i en uppbyggande kommunikation i vilken det viktigaste är att man når fram med sitt budskap	Eleven lär sig att ställa upp mål för sina språkstudier och lär sig att reflektera över sitt lärande självständigt och i samarbete med andra. Eleven lär sig att använda olika sätt för att lära sig språk och att hitta de mest effektiva för hens eget lärande. Eleven lär sig olika sätt att delta uppbyggande i kommunikation.	Att vidare utveckla färdigheterna för språkstudier Utvidga elevens ordförråd Att öva sig att använda mångsidiga läromedel på olika sätt, att använda ordlistor, uppfatta helheter, gruppera, söka information - Förankra inlärningsstilar - Eleven befäster sin egen inlärningsstil och sitt mål för lärandet - Eleverna ger och tar emot konstruktiv feedback - Spontana konkreta vardagsituationer	K1, K3	Förmåga att ställa upp mål, att utnyttja studiestrategier, att reflektera över sitt lärande samt förmåga att bilda sig en uppfattning om olika sätt att delta i kommunikation	För vitsordet 5: Eleven kan använda några för hen själv passande sätt att lära sig språk. Eleven kan ge några exempel på olika sätt att delta uppbyggande i kommunikation. För vitsordet 7: Eleven kan använda de vanligaste och för hen själv passande sätten att lära sig språk. Eleven kan be-skriva några sätt att delta uppbyggande i kommunikation. För vitsordet 8: Eleven kan använda de mest centrala och för hen själv passande sätten att lära sig målspråket. Eleven kan jämföra olika sätt att delta uppbyggande i kommunikation. För vitsordet 9: Eleven kan använda mångsidiga och för hen själv passande sätt att lära sig målspråket. Eleven kan jämföra och reflektera över olika sätt att delta uppbyggande i kommunikation.
M5 stödja elevens egen aktivitet och förmåga att kreativt tillämpa sina språkkunskaper samt utveckla sina färdigheter för livslångt språklärande	Eleven lär sig att tillämpa sina språkkunskaper samt utveckla sina färdigheter självständigt även efter avslutad skolgång. Eleven lär sig att utnyttja de språkliga intryck som hen får i den omgivande världen. Eleven utvecklar tilltro till sig själv som språkinlärare.		K1	Förmåga att utveckla färdigheterna för kontinuerligt språklärande	För vitsordet 5: Eleven kan ge några exempel på möjligheter att utveckla sina kunskaper i målspråket. För vitsordet 7: Eleven kan be-skriva möjligheter att utveckla sina kunskaper i målspråket även efter avslutad skolgång. För vitsordet 8: Eleven kan jämföra olika möjligheter att tillämpa och utveckla sina kunskaper i målspråket även efter avslutad skolgång. För vitsordet 9: Eleven kan jämföra och reflektera över olika möjligheter att tillämpa och utveckla sina kunskaper i målspråket även efter avslutad skolgång.

A-lärokursen i spanska årskurs 9 (sida 4/7)

Mål för undervisning **Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera**	Mål för lärande som härletts ur mål för undervisning	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M6 uppmuntra eleven att öva sig i att delta i många olika slag av vardagliga kommunikationssituationer samt ta initiativ i dem	Eleven lär sig att ta initiativ i vardagliga kommunikationssituationer.	Att välja innehållet tillsammans utgående från att eleverna ska kunna agera på spanska i olika sociala sammanhang eller gemenskaper. Innehållet ska vara aktuellt, för eleverna intressant, och även rikta sig mot andra stadiets utbildning och göra eleverna bekanta med den språkkunskap som behövs i arbetslivet och i fortsatta studier. Innehållet väljs också med beaktande av spanskaspråkets utbredning, status och språkområdets livsmiljö - Rollspel och simulationer (t.ex. vardagssituationer) - Kroppsspråk och gester - Ordspråk och idiomatiska uttryck - Synonymer och omskrivningar - Diskussionsövningar - Övningar i argumentat-	K4	Kommunikationsförmåga i olika situationer	För kunskapsnivå A1.2: Eleven klarar sporadiskt av ofta återkommande rutinmässiga kommunikationssituationer, men tar för det mesta ännu stöd av sin samtalspartner. För kunskapsnivå A 2.1: Eleven kan utbyta tankar eller information i bekanta och vardagliga situationer och stundtals hålla igång en konversation. För kunskapsnivå A2.2: Eleven reder sig relativt bra i olika vardagliga kommunikationssituationer. Eleven kan i allt högre grad ta initiativ i en kommunikationssituation. För kunskapsnivå A2.2/B.1: Eleven reder sig relativt obehindrat i många vardagliga kommunikationssituationer. Eleven kan ta initiativ i många olika kommunikationssituationer.
M7 handleda eleven att vara aktiv i kommunikationssituationer och att fördjupa sin förmåga att på spanska-språket använda olika kommunikationsformer, stående uttryck, omskrivningar, utfyllnader och andra kompensationsstrategier	Eleven lär sig att vara aktiv i kommunikationssituationer. Eleven lär sig att utnyttja kommunikations-strategier.		K4, K6	Användning av kommunikationsstrategier	För kunskapsnivå A1.2: Eleven använder sig av det mest centrala ord- och uttrycksförrådet i sin kommunikation. Eleven behöver mycket hjälpmedel. Eleven kan be samtalspartnern att upprepa eller tala långsammare. För kunskapsnivå A 2.1: Eleven deltar i allt högre grad i kommunikation och använder mer sällan non-verbala uttryck. Eleven måste relativt ofta be samtalspartnern upprepa eller förtydliga och kan i någon mån utnyttja samtalspartnerns uttryck i sin egen kommunikation. För kunskapsnivå A2.2: Eleven deltar i allt högre grad i kommunikation och använder vid behov standarduttryck för att be om precisering av nyckelord. Eleven måste då och då be samtalspartnern upprepa eller förtydliga och använder till exempel ett närliggande eller allmännare begrepp när hen inte vet det exakta begreppet (hund/djur eller hus/stuga). För kunskapsnivå A2.2/B.1: Eleven deltar i allt högre grad i kommunikation, kan be om precisering av nyckel-ord och försäkra sig om att samtalspartnern har förstått budskapet. Eleven kan sporadiskt om-

		ion			skriva eller byta ut obekanta ord eller omformulera sitt budskap.
M8 hjälpa eleven att i kommunikationssituationer gällande åsikter och ställningstaganden fästa uppmärksamhet vid kulturellt lämpligt språkbruk	Eleven lär sig att använda målspråket på ett kulturellt lämpligt sätt i kommunikation.		K2	Kulturellt lämpligt språkbruk	För kunskapsnivå A1.2: Eleven kan använda några av de allra vanligaste artighetsfraserna typiska för språket i rutinmässiga sociala sammanhang. För kunskapsnivå A 2.1: Eleven klarar av korta sociala situationer och kan använda de vanligaste artiga hälsnings- och tilltalsfraserna samt artigt framföra till exempel önskemål, invitationer, förslag och ursäkter och besvara sådana. För kunskapsnivå A2.2: Eleven kan använda språket på ett enkelt sätt för centrala ändamål, till exempel för att utbyta information eller uttrycka sin åsikt eller ståndpunkt på ett sakligt sätt. Eleven kan diskutera artigt med hjälp av vanliga uttryck och grundläggande kommunikationsrutiner. För kunskapsnivå A2.2/B.1: Eleven kan använda språket för olika ändamål. Eleven kan diskutera artigt med hjälp av vanliga uttryck och grundläggande kommunikationsrutiner.

A-lärokursen i spanska årskurs 9 (sida 6/7)

Mål för undervisning **Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter**	Mål för lärande som härletts ut mål för undervisning	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M9 erbjuda eleven möjligheter att tolka olika slags texter för informationssökning, även tydliga faktatexter och att uppmuntra hen att i tolkandet använda sig av slutledningsförmåga och förståelse av texternas centrala innehåll	Eleven lär sig att tolka muntliga och skriftliga texter. Eleven lär sig strategier för att förstå texter.	Att lära sig ordförråd och strukturer i samband med olika typer av texter som t.ex. berättande och skrivande texter - arbete med olika slags texter, inklusive autentiska sådana, från hela den spansktalande världen	K4	Förmåga att tolka texter	För kunskapsnivå A1.2: Eleven förstår skriven text bestående av några ord och långsamt tal som innehåller inövade, bekanta ord och uttryck. Eleven kan urskilja enskilda fakta i en text. För kunskapsnivå A 2.1: Eleven förstår texter som innehåller enkla, bekanta ord och uttryck samt tydligt tal. Eleven förstår det centrala innehållet i korta, enkla budskap som intresserar hen och grundtankarna i en förutsägbar text som innehåller ett bekant ordförråd. Eleven klarar mycket enkel slutledning med hjälp av kontexten För kunskapsnivå A2.2: Eleven kan i mycket stora drag följa med ett tydligt anförande, känner ofta igen ämnet i en pågående diskussion och förstår det väsentliga i en allmänspråklig text eller långsamt tal som innehåller bekanta ord. Eleven kan härleda obekanta ords betydelse utgående från kontexten. För kunskapsnivå A2.2/B.1: Eleven kan följa med huvudtanken i ett tydligt anförande, känner ofta igen ämnet i en pågående diskussion och förstår det väsentliga i en allmänspråklig text eller långsamt tal som innehåller bekanta ord. Eleven kan härleda betydelsen av obekanta ord utgående från kontexten.

A-lärokursen i spanska årskurs 9 (sida 7/7)

Mål för undervisning **Växande språkkunskap, förmåga att producera texter**	Mål för lärande som härletts ur mål för undervisning	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M10 erbjuda eleven möjligheter att producera tal och skrift som berör en tilltagande mängd temaområden och med beaktande av centrala strukturer och grundregler för uttal	Eleven lär sig att uttrycka sig på olika sätt muntligt och skriftligt genom att använda målspråkets centrala ordförråd och centrala strukturer. Eleven lär sig att uttala begripligt.	Producera muntliga och skriftliga texter. - Skapa skriftliga texter, videon och andra inbandningar Befästa de strukturer i spanska som behandlats i åk 8 Nya strukturer som tas upp: Preteritum, dativpronomen, possessiva pronomina betonade former	K5, K6	Förmåga att producera texter	För kunskapsnivå A1.1: Eleven kan uttrycka sig mycket begränsat i tal med hjälp av inövade ord och inlärda standarduttryck. Eleven uttalar några inövade uttryck begripligt och kan skriva några enskilda ord och uttryck. För kunskapsnivå A 1.3: Eleven behärskar en begränsad mängd korta, inövade uttryck, det mest centrala ordförrådet och grundläggande satsstrukturer. Eleven kan med hjälp av ett begränsat uttrycksförråd berätta om vardagliga och för hen viktiga saker samt skriva enkla meddelanden och uttalar inövade uttryck begripligt. För kunskapsnivå A2.1: Eleven kan med enkla meningar och ett konkret ordförråd berätta om vardagliga och konkreta saker som är viktiga för hen. Eleven behärskar ett lätt förutsägbart ordförråd och många centrala strukturer. Eleven kan tillämpa några grundläggande uttalsregler också i andra än inövade uttryck. För kunskapsnivå A2.2: Eleven kan räkna upp och beskriva (för sin ålder typiska) saker som anknyter till vardagen med hjälp av vanliga ord, några idiomatiska uttryck samt grundläggande och ibland också lite svårare strukturer. Eleven kan tillämpa några grundläggande uttalsregler också i andra än inövade uttryck

FRÄMMANDE SPRÅK, A-LÄROKURS, RYSKA

A-lärokurs i ryska årskurs 3-6

Teman ska också väljas tillsammans. Innehållet väljs med beaktande av elevernas dagliga omgivning, intressen och aktualitet och utgående från perspektivet jag, vi och vårt samhälle. I undervisningen väljs texter med beaktande av det ryska språkets geografiska utbredning och språkområdets levnadssätt. Olika typer av texter kan vara t.ex. kortare berättelser, skådespel, intervjuer och sångtexter.

Centralt innehåll som anknyter till målen för A-lärokursen i annat främmande språk i årskurs 3–6

I1 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet
I2 Färdigheter för språkstudier
I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i A-lärokursen i annat främmande språk i årskurs 3–6

Handledning, differentiering och stöd i A-lärokursen i annat främmande språk i årskurs 3–6

Bedömning av elevens lärande i A-lärokursen i annat främmande språk i årskurs 3–6

A-lärokursen i ryska årskurs 3 (sida 1/2)

Mål för undervisning **Kulturell mångfald och språkmedvetenhet**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper
M1 vägleda eleven att lägga märke till ryskans ställning i och relation till den språkliga och kulturella mångfalden i den närmaste omgivningen och i världen	Att bekanta sig med språkens och kulturernas mångfald med utbredningen av språket som studeras Att fundera på den egna språk- och kulturbakgrunden samt mångfalden av språk i närmiljön Att lyssna på olika språk, att se på olika sätt att skriva och reflektera över likheter mellan språk Att reflektera över hur man kan göra om man endast har ringa kunskaper i ett språk.	K2	Förmåga att gestalta den språkliga miljön samt ryskans ställning och betydelse	Eleven kan i huvuddrag beskriva hurdan den egna språkliga närmiljön är
M2 motivera eleven att värdesätta sin egen språkliga och kulturella bakgrund och den språkliga och kulturella mångfalden i världen samt att bemöta människor fördomsfritt		K1, K2		Används inte som bedömningsgrund. Eleven handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina egna erfarenheter.
M3 vägleda eleven att lägga märke till vad som förenar respektive skiljer olika språk åt samt stödja hen att utveckla språklig nyfikenhet och medvetenhet		K1, K2	Språklig medvetenhet	Eleven kan under handledning reflektera över likheter och skillnader mellan språk

Mål för undervisning **Färdigheter för språkstudier**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper
M5 tillsammans gå igenom målen för undervisningen och skapa en tillåtande studieatmosfär, där det viktigaste är att budskapet går fram och att uppmuntra varandra att lära sig tillsammans	Att tillsammans lära sig planera arbetet, att ge och ta emot respons och att ta ansvar. Att lära sig effektiva sätt att studera språk, t.ex. att aktivt ta i bruk nya ord och härleda nya ords betydelse på basen av kontexten.	K1, K3	Kännedom om målen för undervisningen och om hur man arbetar som grupp	Deltar i gemensamma arbetsuppgifter.
M6 handleda eleven att ta ansvar för sina språkstudier, uppmuntra hen att modigt öva sina språkkunskaper, också med hjälp av digitala verktyg, samt att pröva sig fram till vilka sätt att lära sig språk som passar hen bäst		K1, K4, K5, K6	Förmåga att ställa upp mål för sina språkstudier och att hitta väl fungerande studiemetoder	Eleven övar sig i olika sätt att lära sig språk

A-lärokursen i ryska årskurs 3 (sida 2/2)

Mål för undervisning **Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper
M7 ordna tillfällen där eleven med hjälp av olika medier får träna muntlig och skriftlig kommunikation	Öva sig att lyssna, att iaktta och träna uttal på ryska (betoning av ord, satsbetoning, talrytm och intonation) Öva sig att läsa och skriva enkla meningar. Att bygga upp ordförrådet	K2, K4, K5, K7	Förmåga att kommunicera i olika situationer	Eleven kan uttrycka enkla fraser som övats.
M8 stödja eleven i användningen av språkliga kommunikationsstrategier		K2, K4	Förmåga att använda kommunikationsstrategier	Eleven visar intresse att delta i kommunikation.
M9 hjälpa eleven att öka sin kännedom om uttryck som kan användas i och som hör till artigt språkbruk		K2, K4	Kulturellt lämpligt språkbruk	Eleven kan använda lätta inövade uttryck

Mål för undervisning **Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper
M10 uppmuntra eleven att tolka för sig själv och sin åldersgrupp lämpliga och intressanta muntliga och skriftliga texter	Öva läs- och hörförståelse med enkla texter som passar till de teman som behandlas i undervisningen.	K4	Förmåga att tolka texter	Eleven känner igen bekanta ord i en text.

Mål för undervisning **Växande språkkunskap, förmåga att producera texter**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper
M11 ge eleven många möjligheter att öva sig i att tala och skriva i för åldern lämpliga situationer och i detta sammanhang fästa uppmärksamhet vid uttal och vid strukturer som är relevanta för textens innehåll	Att öva muntlig och skriftlig kommunikation som passar till de teman som behandlas i undervisningen Att bekanta sig med ryskans fonetiska tecken och att producera de skrivtecken som behövs. Nya strukturer: olika ordklasser och enkla böjningsformer kommer i fraser. Singular och plural av några ord.	K3, K4, K5, K7	Förmåga att producera texter	Eleven kan skriva och uttala enkla ord som man övat på.

A-lärokursen i ryska årskurs 4 (sida 1/2)

Mål för undervisning **Kulturell mångfald och språkmedvetenhet**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M1 vägleda eleven att lägga märke till det ryska språkets ställning i och relation till den språkliga och kulturella mångfalden i den närmaste omgivningen och i världen	Att bekanta sig med språkens och kulturernas mångfald med utbredningen av språket som studeras Att fundera på den egna språk- och kulturbakgrunden Att lyssna på olika språk, att se på olika sätt att skriva och att upptäcka hur ord lånas från ett språk till ett annat. Att reflektera över hur man kan göra om man endast har ringa kunskaper i ett språk.	K2	Förmåga att gestalta den språkliga miljön samt ryskans ställning och betydelse	Eleven känner till i vilka områden ryska talas.
M2 motivera eleven att värdesätta sin egen språkliga och kulturella bakgrund och den språkliga och kulturella mångfalden i världen samt att bemöta människor fördomsfritt		K1, K2		Används inte som bedömningsgrund. Eleven handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina egna erfarenheter.
M3 vägleda eleven att lägga märke till vad som förenar respektive skiljer olika språk åt samt stödja hen att utveckla språklig nyfikenhet och medvetenhet		K1, K2	Språklig medvetenhet	Eleven kan under handledning reflektera över likheter och skillnader i språk

Mål för undervisning **Färdigheter för språkstudier**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M5 tillsammans gå igenom målen för undervisningen och skapa en tillåtande studieatmosfär, där det viktigaste är att budskapet går fram och att uppmuntra varandra att lära sig tillsammans	Att tillsammans lära sig planera arbetet, att ge och ta emot respons och att ta ansvar. Att lära sig effektiva sätt att studera språk, t.ex. att aktivt ta i bruk nya ord eller strukturer i sitt eget sätt att uttrycka sig, öva sig att använda olika minnesstrategier och härleda nya ords betydelse på basen av kontexten. Att öva sig att utvärdera sina språkkunskaper	K1, K3	Kännedom om målen för undervisningen och om hur man arbetar som grupp	Eleven kan beskriva mål för undervisningen och deltar i gemensamma arbetsuppgifter.
M6 handleda eleven att ta ansvar för sina språkstudier, uppmuntra hen att modigt öva sina språkkunskaper, också med hjälp av digitala verktyg, samt att pröva sig fram till vilka sätt att lära sig språk som passar hen bäst		K1, K4, K5, K6	Förmåga att ställa upp mål för sina språkstudier och att hitta väl fungerande studiemetoder	Eleven övar sig i olika sätt att lära sig språk också med hjälp av digitala verktyg och utvecklar och utvärderar sina kunskaper.

A-lärokursen i ryska årskurs 4 (sida 2/2)

Mål för undervisning **Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M7 ordna tillfällen där eleven med hjälp av olika medier får träna muntlig och skriftlig kommunikation	Att lära sig att lyssna, att iaktta och träna uttal på ryska (betoning av ord, satsbetoning, talrytm och intonation) Övar sig att läsa och skriva enkla meningar och texter. Att bygga upp ordförrådet och strukturer via varierande teman. Att öva sig att använda språket för olika syften, som t.ex. att hälsa, be om hjälp eller uttrycka en åsikt.	K2, K4, K5, K7	Förmåga att kommunicera i olika situationer	Eleven kan uttrycka enkla fraser i grundläggande kommunikationssituationer t.ex. hälsningsfraser, fråga varifrån man kommer, fråga efter ålder etc.
M8 stödja eleven i användningen av språkliga kommunikationsstrategier		K2, K4	Förmåga att använda kommunikationsstrategier	Eleven visar intresse att delta i kommunikation.
M9 hjälpa eleven att öka sin kännedom om uttryck som kan användas i och som hör till artigt språkbruk		K2, K4	Kulturellt lämpligt språkbruk	Eleven kan använda lätta inövade uttryck

Mål för undervisning **Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M10 uppmuntra eleven att tolka för sig själv och sin åldersgrupp lämpliga och intressanta muntliga och skriftliga texter	Öva läs- och hörförståelse med enkla texter som passar till de teman som behandlas i undervisningen.	K4	Förmåga att tolka texter	Eleven känner igen fraser i skriven text som man övat på.

Mål för undervisning **Växande språkkunskap, förmåga att producera texter**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M11 ge eleven många möjligheter att öva sig i att tala och skriva i för åldern lämpliga situationer och i detta sammanhang fästa uppmärksamhet vid uttal och vid strukturer som är relevanta för textens innehåll	Att öva muntlig och skriftlig kommunikation som passar till de teman som behandlas. Att öva sig ryskans fonetiska tecken och att producera de skrivtecken som behövs. Befästa de strukturer i språket som behandlats i åk 3. Nya strukturer: Genusgrupper. Kunskaperna att gestalta och böja olika ordklasser i nominativ och presens utvecklas.	K3, K4, K5, K7	Förmåga att producera texter	Eleven behärskar både muntligt och skriftligt ett mycket begränsat ordförråd

A-lärokursen i ryska årskurs 5 (sida 1/2)

Mål för undervisning **Kulturell mångfald och språkmedvetenhet**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M1 vägleda eleven att lägga märke till det ryska språkets ställning i och relation till den språkliga och kulturella mångfalden i den närmaste omgivningen och i världen	Att bekanta sig med språkens och kulturernas mångfald, med utbredningen av språket som studeras och vilka språkfamiljer det finns. Att fundera på den egna språk- och kulturbakgrunden Att lyssna på olika språk, att se på olika sätt att skriva och att upptäcka hur ord lånas från ett språk till ett annat. Att reflektera över hur man kan göra om man endast har ringa kunskaper i ett språk. Övar sig att hitta material på ryska t.ex. på nätet.	K2	Förmåga att gestalta den språkliga miljön samt ryskans ställning och betydelse	Eleven vet att världens språk indelas i olika språkfamiljer och kan beskriva till vilken språkfamilj ryska hör.
M2 motivera eleven att värdesätta sin egen språkliga och kulturella bakgrund och den språkliga och kulturella mångfalden i världen samt att bemöta människor fördomsfritt		K1, K2		Används inte som bedömningsgrund. Eleven handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina egna erfarenheter.
M3 vägleda eleven att lägga märke till vad som förenar respektive skiljer olika språk åt samt stödja hen att utveckla språklig nyfikenhet och medvetenhet		K1, K2	Språklig medvetenhet	Eleven känner till grundläggande likheter och olikheter i mellan ryskan och modersmålet (sve).
M4 handleda eleven att hitta material på ryska		K2, K3	Förmåga att hitta material på ryska	Eleven kan ge exempel på var man kan hitta material på ryska.

Mål för undervisning **Färdigheter för språkstudier**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M5 tillsammans gå igenom målen för undervisningen och skapa en tillåtande studieatmosfär, där det viktigaste är att budskapet går fram och att uppmuntra varandra att lära sig tillsammans	Att tillsammans lära sig planera arbetet, att ge och ta emot respons och att ta ansvar. Att lära sig effektiva sätt att studera språk, t.ex. att aktivt ta i bruk nya ord eller strukturer i sitt eget sätt att uttrycka sig, öva sig att använda olika minnesstrategier och härleda nya ords betydelse på basen av kontexten. Att vänja sig vid att utvärdera sina språkkunskaper	K1, K3	Kännedom om målen för undervisningen och om hur man arbetar som grupp	Eleven kan beskriva mål för undervisningen och deltar i gemensamma arbetsuppgifter.
M6 handleda eleven att ta ansvar för sina språkstudier, uppmuntra hen att modigt öva sina språkkunskaper, också med hjälp av digitala verktyg, samt att pröva sig fram till vilka sätt att lära sig språk som passar hen bäst		K1, K4, K5, K6	Förmåga att ställa upp mål för sina språkstudier och att hitta väl fungerande studiemetoder	Eleven ställer upp mål för sina språkstudier, övar sig i olika sätt att lära sig språk också med hjälp av digitala verktyg och utvecklar och utvärderar sina kunskaper.

A-lärokursen i ryska årskurs 5 (sida 2/2)

Mål för undervisning **Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M7 ordna tillfällen där eleven med hjälp av olika medier får träna muntlig och skriftlig kommunikation	Att lära sig att lyssna, att iaktta och träna uttal på ryska (betoning av ord, satsbetoning, talrytm och intonation) Övar sig att läsa och skriva enkla texter till de teman som behandlas i undervisningen	K2, K4, K5, K7	Förmåga att kommunicera i olika situationer	Eleven kan klara sig i några rutinmässiga kommunikationssituationer med stöd
M8 stödja eleven i användningen av språkliga kommunikationsstrategier	Att bygga upp ordförrådet och strukturer via varierande teman. Att öva sig att använda språket för olika syften, som t.ex. att hälsa, be om hjälp eller uttrycka en åsikt.	K2, K4	Förmåga att använda kommunikationsstrategier	Eleven deltar i kommunikation men behöver fortfarande ofta hjälpmedel.
M9 hjälpa eleven att öka sin kännedom om uttryck som kan användas i och som hör till artigt språkbruk	Att ge eleven möjlighet att träna mer krävande språksituationer. Att träna artigt språkbruk och bekantar sig med seder i olika kommunikationssituationer	K2, K4	Kulturellt lämpligt språkbruk	Eleven känner till och kan använda något vanligt uttryck som kännetecknar artigt språkbruk. Känner till olika seder som är kännetecknande för kommunikationen på ryska.

Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M10 uppmuntra eleven att tolka för sig själv och sin åldersgrupp lämpliga och intressanta muntliga och skriftliga texter	Att öva läs- och hörförståelse med varierande texter som passar till de teman som behandlas i undervisningen.	K4	Förmåga att tolka texter	Eleven förstår sammanhanget i korta, lätta texter och dialoger med bekanta teman

Växande språkkunskap, förmåga att producera texter	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M11 ge eleven många möjligheter att öva sig i att tala och skriva i för åldern lämpliga situationer och i detta sammanhang fästa uppmärksamhet vid uttal och vid strukturer som är relevanta för textens innehåll	Att öva muntlig och skriftlig kommunikation som passar till de teman som behandlas. Att fortsätta öva sig ryskans fonetiska tecken och att producera de skrivtecken som behövs. Befästa de strukturer i språket som behandlats i åk 4. Ryska: Befästa strukturer som behandlats i åk 4. Olika	K3, K4, K5, K7	Förmåga att producera texter	Eleven uttalar de flesta inövade uttrycken begripligt. Behärskar ett mycket begränsat ordförråd, några situationsbundna uttryck och en del av den elementära grammatiken.

	pronomen och några böjningsformer av personliga pronomen. Ackusativ.			

A-lärokursen i ryska årskurs 6 (sida 1/3)

Mål för undervisning **Kulturell mångfald och språkmedvetenhet**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M1 vägleda eleven att lägga märke till ryskans ställning i och relation till den språkliga och kulturella mångfalden i den närmaste omgivningen och i världen	Att bekanta sig med språkens och kulturernas mångfald, även i närmiljön, med utbredningen av språket som studeras och vid behov dess huvudvarianter. Att fundera på den egna språk- och kulturbakgrunden Att lyssna på olika språk, att se på olika sätt att skriva och att upptäcka hur ord lånas från ett språk till ett annat. Att reflektera över hur man kan göra om man endast har ringa kunskaper i ett språk. Att öva sig att söka information om språkets och kulturens betydelse för individen och samhället.	K2	Förmåga att gestalta den språkliga miljön samt ryskans ställning och betydelse	Eleven vet att världens språk indelas i olika språkfamiljer och kan beskriva till vilken språkfamilj ryskan hör. Eleven kan redogöra för vilka språk som talas i närmiljön.
M2 motivera eleven att värdesätta sin egen språkliga och kulturella bakgrund och den språkliga och kulturella mångfalden i världen samt att bemöta människor fördomsfritt		K1, K2		Används inte som bedömningsgrund. Eleven handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina egna erfarenheter.
M3 vägleda eleven att lägga märke till vad som förenar respektive skiljer olika språk åt samt stödja hen att utveckla språklig nyfikenhet och medvetenhet		K1, K2	Språklig medvetenhet	Eleven uppfattar likheter och olikheter i t.ex. strukturer, ordförråd och betydelser mellan ryskan och modersmålet eller andra språk hen kan.
M4 handleda eleven att hitta material på ryska		K2, K3	Förmåga att hitta material på ryska	Eleven kan beskriva var man kan läsa och höra ryska.

Mål för undervisning **Färdigheter för språkstudier**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M5 tillsammans gå igenom målen för undervisningen och skapa en tillåtande studieatmosfär, där det viktigaste är att budskapet går fram och att uppmuntra varandra att lära sig tillsammans	Att tillsammans lära sig planera arbetet, att ge och ta emot respons och att ta ansvar. Att lära sig effektiva sätt att studera språk, t.ex. att aktivt ta i bruk nya ord eller strukturer i sitt eget sätt att uttrycka sig, öva sig att använda olika minnesstrategier och härleda nya ords betydelse på basen av kontexten. Att vänja sig vid att utvärdera sina språkkun-	K1, K3	Kännedom om målen för undervisningen och om hur man arbetar som grupp	Eleven kan beskriva mål för undervisningen och deltar i gemensamma arbetsuppgifter.
M6 handleda eleven att ta ansvar för sina språkstudier, uppmuntra hen att modigt öva sina språkkunskaper, också med hjälp av digitala		K1, K4, K5, K6	Förmåga att ställa upp mål för sina språkstudier och	Eleven ställer upp mål för sina språkstudier, övar sig i olika sätt att lära sig språk också med hjälp av

verktyg, samt att pröva sig fram till vilka sätt att lära sig språk som passar hen bäst	skaper		att hitta väl fungerande studiemetoder	digitala verktyg och utvecklar och utvärderar sina kunskaper.

A-lärokursen i ryska årskurs 6 (sida 2/3)

Mål för undervisning **Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8 **Kunskapsnivå A1.3**
M7 ordna tillfällen där eleven med hjälp av olika medier får träna muntlig och skriftlig kommunikation	Fortsätter att lära sig att lyssna, tala, läsa och skriva på ryska Att bygga upp ordförrådet och strukturer via varierande teman. Att öva sig att använda språket för olika syften, som t.ex. att hälsa, be om hjälp eller uttrycka en åsikt. Att ge eleven möjlighet att träna mer krävande språksituationer. Att träna artigt språkbruk och bekantar sig med seder i olika kommunikationssituationer	K2, K4, K5, K7	Förmåga att kommunicera i olika situationer	Eleven reder sig i många rutinmässiga kommunikationssituationer men tar ibland stöd av sin samtalspartner.
M8 stödja eleven i användningen av språkliga kommunikationsstrategier		K2, K4	Förmåga att använda kommunikationsstrategier	Eleven deltar i kommunikation men behöver fortfarande ofta hjälpmedel. Kan reagera med korta verbala uttryck, små gester (t.ex. genom att nicka), ljud eller liknande minimal respons. Måste ofta be samtalspartnern att förtydliga eller upprepa.
M9 hjälpa eleven att öka sin kännedom om uttryck som kan användas i och som hör till artigt språkbruk		K2, K4	Kulturellt lämpligt språkbruk	Eleven kan använda vanliga uttryck som kännetecknar artigt språkbruk i många rutinmässiga sociala sammanhang.

Mål för undervisning **Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8 **Kunskapsnivå A1.3**
M10 uppmuntra eleven att tolka för sig själv och sin åldersgrupp lämpliga och intressanta muntliga och skriftliga texter	Att öva läs- och hörförståelse med varierande texter som passar till de teman som behandlas i undervisningen. Övar sig att hitta material på ryska t.ex. på nätet.	K4	Förmåga att tolka texter	Eleven förstår med hjälp av kontexten skriven text och långsamt tal som innehåller enkla, bekanta ord och uttryck. Kan plocka ut enkel information som hen behöver ur en kort text.

A-lärokursen i ryska årskurs 6 (sida 3/3)

Mål för undervisning **Växande språkkunskap, förmåga att producera texter**	Centralt innehåll	Kompe-tens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vits-ordet 8 **Kunskapsnivå A1.2**
M11 ge eleven många möjligheter att öva sig i att tala och skriva i för åldern lämpliga situationer och i detta sammanhang fästa uppmärk-samhet vid uttal och vid strukturer som är relevanta för textens inne-håll	Att öva muntlig och skriftlig kommunikation som passar till de teman som behandlas. Befästa de strukturer i språket som behandlats i åk 5. Nya strukturer: Användningen av olika kasus och böj-ningen av substantiv i singular. Preteritum, sammansatt futurum.	K3, K4, K5, K7	Förmåga att producera tex-ter	Eleven kan med hjälp av ett begränsat uttrycksförråd berätta om några bekanta och för hen viktiga saker samt skriva några korta meningar om inövade ämnen. Uttalar de flesta inövade uttrycken be-gripligt. Behärskar ett mycket begränsat ordförråd, några situationsbundna uttryck och en del av den elementära grammati-ken.

A-lärokurs i ryska årskurs 7-9

Innehåll och teman i undervisningen ska väljas tillsammans med eleverna. Innehållet väljs med beaktande av att eleverna ska kunna agera på ryska i olika sociala sammanhang eller gemenskaper. Innehållet ska vara aktuellt, för eleverna intressant, och även rikta sig mot andra stadiets utbildning och göra eleverna bekanta med den språkkunskap som behövs i arbetslivet och i fortsatta studier. I undervisningen väljs innehåll också med beaktande av ryskans geografiska utbredning och språkområdets levnadssätt.

Centralt innehåll som anknyter till målen för A-lärokursen i annat främmande språk i årskurs 7–9

I1 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet
I2 Färdigheter för språkstudier
I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i A-lärokursen i annat främmande språk i årskurs 7–9

Handledning, differentiering och stöd i A-lärokursen i annat främmande språk i årskurs 7–9

Bedömning av elevens lärande i A-lärokursen i annat främmande språk i årskurs 7–9

A-lärokursen i ryska årskurs 7 (sida 1/2)

Mål för undervisning **Kulturell mångfald och språkmedvetenhet**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M1 utveckla elevens förmåga att reflektera över värderingar om och företeelser i ryskan och dess status samt att stärka elevens färdigheter att utveckla sin förmåga att agera i mångkulturella miljöer	Att utveckla förståelse för fler- och parallellspråkigheten i världen Att undersöka kulturen och livsstilen i de länder eller områden där ryska talas Att använda sådana språkvetenskapliga begrepp som hjälper eleverna att studera ryska och att jämföra olika språk Vid behov tas information om ryskans centrala varianter upp	K1, K2	Förståelse för frågor som gäller språklig status och förmåga att agera i mångkulturella miljöer	Eleven kan i stora drag beskriva var språket talas.
M2 uppmuntra eleven att på ryska hitta intressanta innehåll och sammanhang vilka vidgar bilden av den globaliserade världen		K1, K2	Förmåga att med hjälp av ryska utveckla sina världsmedborgerliga färdigheter	Eleven kan ge exempel på några innehåll och sammanhang där målspråket kan användas.
M3 handleda eleven att lägga märke till regelbundenheter i det ryska språket och sätt att i olika språk uttrycka samma saker samt att använda sig av språkvetenskapliga begrepp som stöd för lärandet		K1, K4	Språklig medvetenhet	Eleven kan utgående från sina observationer dra slutsatser om ryskans regelbundenhet. Eleven känner till de språkvetenskapliga begrepp som behandlats i undervisningen.

Mål för undervisning **Färdigheter för språkstudier**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M4 uppmuntra eleven att sätta upp mål, att utnyttja mångsidiga sätt för att lära sig ryska och att utvärdera sitt lärande med hjälp av både självbedömning och kamratbedömning samt att handleda eleven att delta i en uppbyggande kommunikation i vilken det viktigaste är att man når fram med sitt budskap	Att vidareutveckla färdigheterna för språkstudier; ställa upp mål för och reflektera över sitt lärande samt samarbeta Att öva sig att använda mångsidiga läromedel på olika sätt, att använda ordlistor, uppfatta helheter, gruppera, söka information.	K1, K3	Förmåga att sätta upp mål, reflektera över lärandet och samarbeta	Eleven bidrar i gemensamma kommunikationssituationer och deltar aktivt i språkstunderna. Eleven kan sätt några mål och hittar några för hen själv passande lärstrategier.
M5 stödja elevens egen aktivitet och förmåga att kreativt tillämpa sina språkkunskaper samt utveckla sina färdigheter för livslångt språklärande		K1	Förmåga att utveckla färdigheterna för livslångt lärande	Eleven reflekterar över hur hen kan öva sina kunskaper i ryska

A-lärokursen i ryska årskurs 7 (sida 2/2)

Mål för undervisning **Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet 8
M6 uppmuntra och handleda eleven att öva sig i att aktivt delta i olika slag av vardagliga kommunikationssituationer	Agera på ryska i olika sociala sammanhang eller gemenskaper Att iaktta och träna olika kommunikationssituationer med hjälp av medier. Varierande och aktuella teman.	K4	Förmåga att kommunicera i olika situationer	Eleven kan med stöd kommunicera och delta i vardagliga kommunikationssituationer
M8 hjälpa eleven att i kommunikationssituationer fästa uppmärksamhet vid kulturellt lämpligt språkbruk		K2	Kulturellt lämpligt språkbruk	Kan använda språket på ett enkelt sätt för centrala ändamål. Eleven känner till hur man uttrycker sig artigt på ryska.

Mål för undervisning **Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M9 erbjuda eleven möjligheter att tolka olika slags texter och att öva förståelse av texternas centrala innehåll	Att lära sig ordförråd och strukturer i samband med olika typer av texter som t.ex. berättande och beskrivande texter		Förmåga att tolka texter	Eleven förstår det centrala innehållet i texter och kan följa långsamt tal med bekanta teman.

Mål för undervisning **Växande språkkunskap, förmåga att producera texter**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M10 erbjuda eleven möjligheter att producera tal och skrift som berör en tilltagande mängd temaområden och med beaktande av centrala strukturer och grundregler för uttal	Producera muntliga och skriftliga texter utgående från bekanta teman. Befästa de strukturer i språket som behandlats i åk 6. Nya strukturer: Aspekter. Enkelt futurum.		Förmåga att producera texter	Eleven kan med stöd, enkla meningar och ett konkret ordförråd berätta om vardagliga och konkreta saker som är viktiga för hen. Behärskar ett lätt förutsägbart ordförråd och några centrala strukturer. Kan tillämpa några grundläggande uttalsregler också i andra än inövade uttryck.

A-lärokursen i ryska årskurs 8 (sida 1/2)

Mål för undervisning **Kulturell mångfald och språkmedvetenhet**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M1 utveckla elevens förmåga att reflektera över värderingar om och företeelser i ryskan och dess status samt att stärka elevens färdigheter att utveckla sin förmåga att agera i mångkulturella miljöer	Att utveckla förståelse för fler- och parallellspråkigheten i världen Att undersöka kulturen och livsstilen i de länder eller områden där ryska talas Att använda sådana språkvetenskapliga begrepp som hjälper eleverna att studera ryska och att jämföra olika språk Vid behov tas upp information om ryskan centrala varianter	K1, K2	Förståelse för frågor som gäller språklig status och förmåga att agera i mångkulturella miljöer	Eleven kan beskriva språkets status, varianter och värderingar. Eleven kan i stora drag beskriva var språket talas och några särdrag i kultur, kommunikation och levnadssätt.
M2 uppmuntra eleven att på ryska hitta intressanta innehåll och sammanhang vilka vidgar bilden av den globaliserade världen		K1, K2	Förmåga att med hjälp av ryska utveckla sina världsmedborgerliga färdigheter	Eleven kan nämna några innehåll och sammanhang där målspråket kan användas och som främjar hens lärande.
M3 handleda eleven att lägga märke till regelbundenheter i ryskan och sätt att i olika språk uttrycka samma saker samt att använda sig av språkvetenskapliga begrepp som stöd för lärandet		K1, K4	Språklig medvetenhet	Eleven kan utgående från sina observationer dra slutsatser om ryskans regelbundenheter och tillämpa dessa. Eleven kan nämna hur några saker uttrycks på ryska och i något annat språk. Eleven känner till de språkvetenskapliga begrepp som behandlats i undervisningen.

Mål för undervisning **Färdigheter för språkstudier**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M4 uppmuntra eleven att sätta upp mål, att utnyttja mångsidiga sätt för att lära sig ryska och att utvärdera sitt lärande med hjälp av både självbedömning och kamratbedömning samt att handleda eleven att delta i en uppbyggande kommunikation i vilken det viktigaste är att man når fram med sitt budskap	Att vidareutveckla färdigheterna för språkstudier Att öva sig att använda mångsidiga läromedel på olika sätt, att använda ordlistor, uppfatta helheter, gruppera, söka information.	K1, K3	Förmåga att sätta upp mål, reflektera över lärandet och samarbeta	Eleven bidrar i gemensamma kommunikationssituationer. Eleven kan sätta egna mål och utvärdera sina lärstrategier.
M5 stödja elevens egen aktivitet och förmåga att kreativt tillämpa sina språkkunskaper samt		K1	Förmåga att utveckla färdigheterna för	Eleven kan reflektera hur hen kan öva sina kunskaper i ryska utanför skolan.

utveckla sina färdigheter för livslångt språklärande			livslångt lärande	

A-lärokursen i ryska årskurs 8 (sida 2/2)

Mål för undervisning **Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet 8
M6 uppmuntra eleven att öva sig i att aktivt delta i olika slag av vardagliga kommunikationssituationer	Agera på ryska i olika sociala sammanhang eller gemenskaper Att iaktta och träna olika kommunikationssituationer med hjälp av medier. Varierande och aktuella teman.	K4	Förmåga att kommunicera i olika situationer	Eleven kan kommunicera och delta i vardagliga kommunikationssituationer. Eleven kan ta initiativ i en kommunikationssituation.
M7 handleda eleven att vara aktiv i kommunikationssituationer och att öva sig att på ryska använda olika kommunikationsformer, stående uttryck, omskrivningar, utfyllnader och andra kompensationsstrategier		K4, K6	Förmåga att använda kommunikationsstrategier	Eleven kan med stöd använda sig av olika kompensationsstrategier för att kunna delta i kommunikationssituationer
M8 hjälpa eleven att i kommunikationssituationer gällande åsikter fästa uppmärksamhet vid kulturellt lämpligt språkbruk		K2	Kulturellt lämpligt språkbruk	Eleven kan använda språket på ett enkelt sätt för centrala ändamål. Eleven kan uttrycka sig artigt på ryska.

Mål för undervisning **Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M9 erbjuda eleven möjligheter att tolka olika slags texter för informationssökning och öva förståelse av texternas centrala innehåll	Att lära sig ordförråd och strukturer i samband med olika typer av texter som t.ex. berättande och beskrivande texter	K4	Förmåga att tolka texter	Eleven kan i mycket stora drag följa med ett tydligt anförande, känner ofta igen ämnet i en diskussion, förstår det väsentliga i en text/tal som innehåller bekanta ord.

Mål för undervisning **Växande språkkunskap, förmåga att producera texter**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8

M10 erbjuda eleven möjligheter att producera tal och skrift som berör en tilltagande mängd temaområden och med beaktande av centrala strukturer och grundregler för uttal	Producera muntliga och skriftliga texter utgående från bekanta och aktuella teman. Befästa de strukturer i språket som behandlats i åk 7. Nya strukturer: Rörelseverb. Böjningen av adjektiv i olika kasus i singular. Ordningstal.	K5, K6	Förmåga att producera texter	Eleverna kan med enkla meningar och ett konkret ordförråd berätta om vardagliga och konkreta saker som är viktiga för hen. Eleven använder ett lätt förutsägbart ordförråd och grundläggande strukturerna som tagits upp i undervisningen.

A-lärokursen i ryska årskurs 9 (sida 1/6)

Mål för undervisning **Kulturell mångfald och språkmedvetenhet**	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M1 utveckla elevens förmåga att reflektera över företeelser och värderingar som anknyter till målspråkets ställning samt ge eleven beredskap att utveckla sin förmåga att agera i mångkulturella miljöer	Eleven lär känna värderingar som anknyter till målspråkets ställning och varianter. Eleven lär sig om ländernas kulturer och levnadssätt inom språkområdet. Eleven lär sig att utveckla sin förmåga att agera i mångkulturella miljöer.	Att utveckla förståelse för fler- och parallellspråkigheten i världen. Att undersöka kulturen och livsstilen i de länder eller områden där ryska talas. Att använda sådana språkvetenskapliga begrepp som hjälper eleverna att studera ryska och att jämföra olika språk. Vid behov söker man information om det ryska språkets centrala varianter.	K1, K2	Förståelse för frågor som anknyter till målspråkets ställning och varianter och förmåga att agera i mångkulturella miljöer	För vitsordet 5: Eleven kan nämna några länder där målspråket talas. Eleven kan berätta något om ländernas kulturer och levnadssätt inom språkområdet. För vitsordet 7: Eleven kan berätta var målspråket talas och att det talas på olika sätt. Eleven kan be-skriva ländernas kulturer och levnadssätt i språkområdet. Eleven kan nämna kulturella drag som anknyter till kommunikation. För vitsordet 8: Eleven kan berätta om målspråkets ställning i världen. Eleven kan jämföra ländernas kulturer och levnadssätt i språkområdet. Eleven kan berätta om kulturella drag i kommunikationen. För vitsordet 9: Eleven kan reflektera över företeelser som anknyter till målspråkets ställning i världen. Eleven kan jämföra och reflektera över ländernas kulturer och levnadssätt inom språkområdet. Eleven kan jämföra och reflektera över kulturella drag i kommunikationen.
M2 uppmuntra eleven att på målspråket hitta intressanta innehåll och sammanhang som vidgar elevens världsbild	Eleven lär sig att hitta spanska innehåll och sammanhang som vidgar elevens världsbild.		K1, K2	Förmåga att med hjälp av ryska utveckla sina världsmedborgerliga färdigheter	För vitsordet 5: Eleven kan ge exempel på några innehåll och sammanhang där målspråket kan användas. För vitsordet 7: Eleven kan nämna målspråkliga innehåll och sammanhang, som främjar hens lärande. För vitsordet 8: Eleven kan jämföra målspråkliga innehåll och sammanhang som främjar hens lärande. För vitsordet 9: Eleven kan reflektera över hur hen kan utnyttja målspråkliga innehåll och sammanhang för att främja

					det egna lärandet.

M3 handleda eleven att lägga märke till regelbundenheter i målspråket och sätt att i olika språk uttrycka samma saker samt att använda sig av språkvetenskapliga begrepp som stöd för sitt lärande	Eleven lär sig att lägga märke till regelbundenheter i målspråket och göra jämförelser mellan målspråket och andra språk. Eleven lär sig att använda språkvetenskapliga begrepp i målspråket som stöd för sitt lärande.		K1, K4	Språklig förmåga	För vitsordet 5: Eleven kan göra iakttagelser om några regelbundenheter i målspråket. För vitsordet 7: Eleven kan dra några slutsatser om regelbundenheter i målspråket. Eleven kan ge några exempel på hur samma sak uttrycks i målspråket och i något annat språk. Eleven kan ge några exempel på språkvetenskapliga begrepp och använda dem för att utveckla sina språkkunskaper. För vitsordet 8: Eleven kan dra slutsatser om målspråkets regelbundenheter. Eleven kan berätta hur samma sak uttrycks i målspråket och i något annat språk. Eleven kan berätta om målspråkets centrala språkvetenskapliga begrepp och använda dem för att utveckla sina språkkunskaper. För vitsordet 9: Eleven kan dra slutsatser om målspråkets regelbundenheter och tillämpa dem. Eleven kan jämföra hur samma sak uttrycks i målspråket och i något annat språk. Eleven känner till språkvetenskapliga begrepp i målspråket och kan använda dem för att utveckla sina språkkunskaper.

A-lärokursen i ryska årskurs 9 (sida 3/6)

Mål för undervisning **Färdigheter för språkstudier**	Mål för lärande som härletts ur mål för undervisning	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M4 uppmuntra eleven att ställa upp mål, att utnyttja mångsidiga sätt för att lära sig målspråket och att reflektera över sitt lärande självständigt och i samarbete med andra samt att handleda eleven att delta på ett uppbyggande sätt i kommunikation där det viktigaste är att man når fram med sitt budskap	Eleven lär sig att ställa upp mål för sina språkstudier och lär sig att reflektera över sitt lärande självständigt och i samarbete med andra. Eleven lär sig att använda olika sätt för att lära sig språk och att hitta de mest effektiva för hens eget lärande. Eleven lär sig olika sätt att delta uppbyggande i kommunikation.	Att vidareutveckla färdigheterna för språkstudier. Utvidga elevens ordförråd Att öva sig att använda mångsidiga läromedel på olika sätt, att använda ordlistor, uppfatta helheter, gruppera, söka information.	K1, K3	Förmåga att ställa upp mål, att utnyttja studiestrategier, att reflektera över sitt lärande samt förmåga att bilda sig en uppfattning om olika sätt att delta i kommunikation	För vitsordet 5: Eleven kan använda några för hen själv passande sätt att lära sig språk. Eleven kan ge några exempel på olika sätt att delta uppbyggande i kommunikation. För vitsordet 7: Eleven kan använda de vanligaste och för hen själv passande sätten att lära sig språk. Eleven kan beskriva några sätt att delta uppbyggande i kommunikation. För vitsordet 8: Eleven kan använda de mest centrala och för hen själv passande sätten att lära sig målspråket. Eleven kan jämföra olika sätt att delta uppbyggande i kommunikation. För vitsordet 9: Eleven kan använda mångsidiga och för hen själv passande sätt att lära sig målspråket. Eleven kan jämföra och reflektera över olika sätt att delta uppbyggande i kommunikation.
M5 stödja elevens egen aktivitet och förmåga att kreativt tillämpa sina språkkunskaper samt utveckla sina färdigheter för kontinuerligt språklärande	Eleven lär sig att tillämpa sina språkkunskaper samt utveckla sina färdigheter självständigt även efter avslutad skolgång. Eleven lär sig att utnyttja de språkliga intryck som hen får i den omgivande världen. Eleven utvecklar tilltro till sig själv som språkinlärare.		K1	Förmåga att utveckla färdigheterna för kontinuerligt lärande	För vitsordet 5: Eleven kan ge några exempel på möjligheter att utveckla sina kunskaper i målspråket. För vitsordet 7: Eleven kan be-skriva möjligheter att utveckla sina kunskaper i målspråket även efter avslutad skolgång. För vitsordet 8: Eleven kan jämföra olika möjligheter att tillämpa och utveckla sina kunskaper i målspråket även efter avslutad skolgång. För vitsordet 9: Eleven kan jämföra och reflektera över olika möjligheter att tillämpa och utveckla sina kunskaper i målspråket även efter avslutad skolgång.

A-lärokursen i ryska årskurs 9 (sida 4/6)

Mål för undervisning **Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera**	Mål för lärande som härletts ur mål för undervisning	Centralt innehåll	Kompe-tens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M6 uppmuntra eleven att öva sig i att delta i många olika slag av vardagliga kommunikations-situationer samt ta initiativ i dem	Eleven lär sig att ta initiativ i vardagliga kommunikations-situationer.	Att välja innehåll tillsammans utgående från att eleverna ska kunna agera på ryska i olika sociala sammanhang eller gemenskaper. Innehållet ska vara aktuellt, för eleverna intressant, och även rikta sig mot andra stadiets utbildning och göra eleverna bekanta med den språkkunskap som behövs i arbetslivet och i fortsatta studier. Innehållet väljs också med beaktande av ryskans utbredning, status och språkområdets livsmiljö.	K4	Kommunikations-förmåga i olika situationer	För kunskapsnivå A1.2: Eleven klarar sporadiskt av ofta återkommande rutinmässiga kommunikationssituationer, men tar för det mesta ännu stöd av sin samtalspartner. För kunskapsnivå A 2.1: Eleven kan utbyta tankar eller information i bekanta och vardagliga situationer och stundtals hålla igång en konversation. För kunskapsnivå A2.2: Eleven reder sig relativt bra i olika vardagliga kommunikationssituationer. Eleven kan i allt högre grad ta initiativ i en kommunikationssituation. För kunskapsnivå A2.2/B.1: Eleven reder sig relativt obehindrat i många vardagliga kommunikationssituationer. Eleven kan ta initiativ i många olika kommunikationssituationer.
M7 handleda eleven att vara aktiv i kommunikations-situationer och att fördjupa sin förmåga att på ryska använda olika kommunikationsformer, stående uttryck, omskrivningar, utfyllnader och andra kompensations-strategier	Eleven lär sig att vara aktiv i kommunikations-situationer. Eleven lär sig att utnyttja kommunikations-strategier.		K4, K6	Användning av kommunikations-strategier	För kunskapsnivå A1.2: Eleven använder sig av det mest centrala ord- och uttrycksförrådet i sin kommunikation. Eleven behöver mycket hjälpmedel. Eleven kan be samtalspartnern att upprepa eller tala långsammare. För kunskapsnivå A 2.1: Eleven deltar i allt högre grad i kommunikation och använder mer sällan non-verbala uttryck. Eleven måste relativt ofta be samtalspartnern upprepa eller förtydliga och kan i någon mån utnyttja samtalspartnerns uttryck i sin egen kommunikation. För kunskapsnivå A2.2: Eleven deltar i allt högre grad i kommunikation och använder vid behov standarduttryck för att be om precisering av nyckelord. Eleven måste då och då be samtalspartnern upprepa eller förtydliga och använder till exempel ett närliggande eller allmännare begrepp när hen inte vet det exakta begreppet (hund/djur eller hus/stuga). För kunskapsnivå A2.2/B.1: Eleven deltar i allt högre grad i kommunikation, kan be om precisering av nyckel-ord och försäkra sig om att samtalspartnern har förstått budskapet. Eleven kan sporadiskt om-

					skriva eller byta ut obekanta ord eller omformulera sitt budskap.
M8 handleda eleven att i kommunikation som berör åsikter och ställningstaganden fästa uppmärksamhet vid kulturellt lämpligt språkbruk	Eleven lär sig att använda målspråket på ett kulturellt lämpligt sätt i kommunikation.		K2	Kulturellt lämpligt språkbruk	För kunskapsnivå A1.2: Eleven kan använda några av de allra vanligaste artighetsfraserna typiska för språket i rutinmässiga sociala sammanhang. För kunskapsnivå A 2.1: Eleven klarar av korta sociala situationer och kan använda de vanligaste artiga hälsnings- och tilltalsfraserna samt artigt framföra till exempel önskemål, invitationer, förslag och ursäkter och besvara sådana. För kunskapsnivå A2.2: Eleven kan använda språket på ett enkelt sätt för centrala ändamål, till exempel för att utbyta information eller uttrycka sin åsikt eller ståndpunkt på ett sakligt sätt. Eleven kan diskutera artigt med hjälp av vanliga uttryck och grundläggande kommunikationsrutiner. För kunskapsnivå A2.2/B.1: Eleven kan använda språket för olika ändamål. Eleven kan diskutera artigt med hjälp av vanliga uttryck och grundläggande kommunikationsrutiner.

Mål för undervisning **Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter**	Mål för lärande som härletts ut mål för undervisning	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M9 erbjuda eleven möjligheter att tolka olika slags texter för informationssökning, även tydliga faktatexter och att uppmuntra hen att i tolkandet använda sig av slutledningsförmåga och förståelse av texternas centrala innehåll	Eleven lär sig att tolka muntliga och skriftliga texter. Eleven lär sig strategier för att förstå texter.	Att lära sig ordförråd och strukturer i samband med olika typer av texter som t.ex. berättande, beskrivande eller argumenterande texter.	K4	Förmåga att tolka texter	För kunskapsnivå A1.2: Eleven förstår skriven text bestående av några ord och långsamt tal som innehåller inövade, bekanta ord och uttryck. Eleven kan urskilja enskilda fakta i en text. För kunskapsnivå A 2.1: Eleven förstår texter som innehåller enkla, bekanta ord och uttryck samt tydligt tal. Eleven förstår det centrala innehållet i korta, enkla budskap som intresserar hen och grundtankarna i en förutsägbar text som innehåller ett bekant ordförråd. Eleven klarar mycket enkel slutledning med hjälp av kontexten. För kunskapsnivå A2.2: Eleven kan i mycket stora drag följa med ett tydligt anförande, känner ofta igen ämnet i en pågående diskussion och förstår det väsentliga i en allmänspråklig text eller långsamt tal som innehåller bekanta ord. Eleven kan härleda obekanta ords betydelse utgående från kontexten. För kunskapsnivå A2.2/B.1: Eleven kan följa med huvudtanken i ett tydligt

					anförande, känner ofta igen ämnet i en pågående diskussion och förstår det väsentliga i en allmänspråklig text eller långsamt tal som innehåller bekanta ord. Eleven kan härleda betydelsen av obekanta ord utgående från kontexten.

A-lärokursen i ryska årskurs 9 (sida 6/6)

Mål för undervisning **Växande språkkunskap, förmåga att producera texter**	Mål för lärande som härletts ur mål för undervisning	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M10 erbjuda eleven möjligheter att producera tal och skrift som berör en tilltagande mängd temaområden och med beaktande av centrala strukturer och grundregler för uttal	Eleven lär sig att uttrycka sig på olika sätt muntligt och skriftligt genom att använda målspråkets centrala ordförråd och centrala strukturer. Eleven lär sig att uttala begripligt.	Producera muntliga och skriftliga texter. Innehållet väljs tillsammans med eleverna med beaktande av ryskans utbredning, status och språkområdets livsmiljö. Nya strukturer: Adjektivens komparativ och superlativ. Konditionalis. Imperativ. Enklaste fall av adjektivens och substantivens böjning i olika kasus i plural.	K5, K6	Förmåga att producera texter	För kunskapsnivå A1.1: Eleven kan uttrycka sig mycket begränsat i tal med hjälp av inövade ord och inlärda standarduttryck. Eleven uttalar några inövade uttryck begripligt och kan skriva några enskilda ord och uttryck. För kunskapsnivå A1.3: Eleven behärskar en begränsad mängd korta, inövade uttryck, det mest centrala ordförrådet och grundläggande satsstrukturer. Eleven kan med hjälp av ett begränsat uttrycksförråd berätta om vardagliga och för hen viktiga saker samt skriva enkla meddelanden och uttalar inövade uttryck begripligt. För kunskapsnivå A2.1: Eleven kan med enkla meningar och ett konkret ordförråd berätta om vardagliga och konkreta saker som är viktiga för hen. Eleven behärskar ett lätt förutsägbart ordförråd och många centrala strukturer. Eleven kan tillämpa några grundläggande uttalsregler också i andra än inövade uttryck. För kunskapsnivå A2.2: Eleven kan räkna upp och beskriva (för sin ålder typiska) saker som anknyter till vardagen med hjälp av vanliga ord, några idiomatiska uttryck samt grundläggande och ibland också lite svårare strukturer. Eleven kan tillämpa några grundläggande uttalsregler också i andra än inövade uttryck

FRÄMMANDE SPRÅK, B1-LÄROKURS, ENGELSKA

Grunderna för läroplanen för främmande språk har utarbetats som grund för vilket språk som helst som inte har särskilda grunder. På basis av grunderna låter utbildningsanordnaren utarbeta en tillämpad läroplan för varje språk. Den kunskapsnivå och de kriterier för växande språkkunskap som beskrivs i dessa grunder i slutet av årskurs 6 och i slutet av den grundläggande utbildningen lämpar sig bäst för indoeuropeiska språk och europeiska språk som använder skrifttecken som grundar sig på alfabetet, dock med undantag av engelska inom vilken vitsordet åtta förutsätter en kunskapsnivå på i medeltal A2.1, vilket är något högre än kunskapskraven i de övriga indoeuropeiska och europeiska språken. För andra språk låter utbildningsanordnaren utarbeta en läroplan som följer dessa grunder i tillämpliga delar. Internationellt godkända språkspecifika referensramar kan anpassade användas i undervisningen i icke-europeiska språk (t.ex. skrivtecknen).

Elever som studerar A1-språk men inte A2-språk, inleder studier i engelska, B1-lärokurs, som främmande språk på åk 6.

B-lärokurs i engelska åk 6

Centralt innehåll som anknyter till målen för B-lärokurs i engelska årskurs 6

I1 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet

I2 Färdigheter för språkstudier

I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i engelska, B-lärokurs, i årskurs 6

Handledning, differentiering och stöd i engelska, B-lärokurs, i årskurs 6

Bedömning av elevens lärande i engelska, B-lärokurs, i årskurs 6

B1-lärokursen i engelska årskurs 6 (sida 1/3)

Mål för undervisning **Kulturell mångfald och språkmedvetenhet**	Centralt innehåll	Kompe-tens	Föremål för bedöm-ningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vits-ordet 8
M1 hjälpa eleven att bilda sig en uppfattning om det inbördes sambandet mellan alla språk hen kan	Att granska och jämföra de viktigaste likheterna och skillnaderna mellan engelska och andra bekanta språk.	K1, K2, K4	Förmåga att uppfatta inbördes samband mellan olika språk	Eleven kan beskriva till vilka språkfamiljer de språk hör som hen kan eller studerar.
M2 hjälpa eleven att uppfatta engelskans status och utbredning i världen	Att bekanta sig med språkets utbredningsområde.	K2, K4	Kännedom om språkets status	Eleven vet var engelska talas.

Mål för undervisning **Färdigheter för språkstudier**	Centralt innehåll	Kompe-tens	Föremål för bedöm-ningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vits-ordet 8
M3 handleda eleven att träna sina kommunikativa färdigheter i en tillåtande studieatmosfär, att ta ansvar för sina studier och att utvärdera sina kunskaper	Att ställa upp mål och planera verksamheten tillsammans. Att ta reda på var man behöver engelska och var man kan använda det.	K3	Förmåga att agera i undervisningssituationen	Eleven tränar sina kunskaper i engelska tillsammans med gruppen också med hjälp av digitala verktyg, tar ansvar för sina hemuppgifter och deltar på ett tillmötesgående sätt i arbetet i gruppen. Eleven kan utvärdera sina kunskaper relativt realistiskt.
M4 uppmuntra eleven att se kunskaper i engelska som en viktig del av livslångt lärande och utökade språkresurser samt att söka och utnyttja material på engelska också utanför skolan		K4	Förmåga att fastställa engelskans användnings-områden och -möjligheter	Eleven kan nämna några av det engelska språkets användningsområden och -möjligheter.

B1-lärokursen i engelska årskurs 6 (sida 2/3)

Mål för undervisning **Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8 **Kunskapsnivå A1.2**
M5 handleda eleven att mångsidigt träna huvudsakligen muntlig kommunikation	Att tillsammans med eleverna välja för dem intressanta temaområden för språkanvändningen. Att träna olika kommunikationssituationer och artighetsfraser.	K4	Förmåga att kommunicera i olika situationer	Eleven klarar sporadiskt av ofta återkommande rutinmässiga kommunikationssituationer men tar för det mesta ännu stöd av sin samtalspartner.
M6 uppmuntra eleven att använda olika, också non-verbala tillvägagångssätt för att nå fram med sitt budskap och att vid behov i en muntlig kommunikationssituation be om upprepning eller långsammare tempo		K4	Förmåga att använda kommunikations-strategier	Eleven använder sig av det mest centrala ord- och uttrycksförrådet i sin kommunikation. Behöver mycket hjälpmedel. Kan be samtalspartnern att upprepa eller tala långsammare.
M7 handleda eleven att öva sig i olika artighetsfraser		K4	Kulturellt lämpligt språkbruk	Eleven kan använda några av de vanligaste artighetsfraserna på språket i rutinmässiga sociala sammanhang.

B1-lärokursen i engelska årskurs 6 (sida 3/3)

Mål för undervisning **Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8 **Kunskapsnivå A1.2**
M8 uppmuntra eleven att med hjälp av kontexten få insikt i innehållet i tal eller text som är förutsägbara och för åldersgruppen vanliga eller lämpliga	Öva läs- och hörförståelse med lätta texter med teman som behandlas i undervisningen.	K4	Förmåga att tolka texter	Eleven förstår skriven text bestående av några ord och långsamt tal som innehåller inövade, bekanta ord och uttryck. Kan urskilja enskilda fakta i en text.

Mål för undervisning **Växande språkkunskap, förmåga att producera texter**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8 **Kunskapsnivå A1.1**
M9 ge eleven många möjligheter att öva sig i att tala och skriva i mycket enkla och för åldern relevanta situationer	Att lära sig ordförråd och strukturer i samband med olika typer av teman som bl.a. jag själv, min familj, mina vänner, skolan, fritidsintressen och fritidssysslor. Att lära sig känna igen engelskans viktigaste fonetiska tecken och att producera de skrivtecken som behövs.	K4	Förmåga att producera texter	Eleven kan uttrycka sig mycket kortfattat i tal med hjälp av inövade ord och inlärda standarduttryck. Uttalar några inövade uttryck begripligt. Kan skriva några enskilda ord och uttryck.

B1-lärokurs i engelska åk 7-9

Eleverna uppmuntras att mångsidigt använda alla språk de studerar för att kommunicera och söka information. Undervisningens mål är att stödja eleverna att fördjupa de kunskaper som inhämtats i årskurs 3–6, utveckla elevernas språkkänsla och språkliga slutledningsförmåga och samtidigt främja deras färdigheter för språkstudier. Förståelsen för kulturell mångfald fördjupas genom att man diskuterar om olika värdebundna företeelser som är förknippade med olika språkgrupper och även ger utrymme för bearbetning av känslor. Vid behov kan en del frågor även behandlas på skolans undervisningsspråk.

Elever som studerar A1-språk men inte A2-språk, inleder studier i engelska, B1-lärokurs, som främmande språk på åk 6.

Centralt innehåll som anknyter till målen för B1- lärokursen i främmande språk i årskurs 7–9

I1 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet

I2 Färdigheter för språkstudier

I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i B1- lärokursen i främmande språk i årskurs 7–9

Handledning, differentiering och stöd i B1- lärokursen i främmande språk i årskurs 7–9

Bedömning av elevens lärande i B1- lärokursen i främmande språk i årskurs 7–9

B1- lärokursen i engelska, årskurs 7 (sida 1/2)

Mål för undervisning **Kulturell mångfald och språkmedvetenhet**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M1 handleda eleven att lägga märke till regelbundenheter i målspråket	Att jämföra engelskan och andra språk. Att bekanta sig med språklig och kulturell mångfald och engelskans utbredning.	K1	Språklig medvetenhet	Eleven kan beskriva likheter och olikheter mellan engelskan och andra språk samt nämna några språkvetenskapliga begrepp
M2 hjälpa eleven att uppfatta engelskans status och utbredning i världen		K2, K4	Förståelse för frågor som gäller språklig status och förmåga att agera i mångkulturella miljöer	Eleven känner till länder där engelskan talas och dess ställning i världen. Eleven känner till kulturer där engelskan används.

Mål för undervisning **Färdigheter för språkstudier**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M3 handleda eleven att träna sina kommunikativa färdigheter i en tillåtande studieatmosfär, att ta ansvar för sina studier och att utvärdera sina kunskaper med hjälp av självbedömning	Att vänja sig att ställa upp mål och utvärdera sina kunskaper. Att träna användningen av språket på ett mångsidigt sätt.	K1, K3	Förmåga att ställa upp mål, reflektera över lärandet och samarbeta	Eleven tar ansvar för sin inlärning och kan utvärdera sina kunskaper. Eleven prövar på olika sätt att delta i kommunikation.
M4 uppmuntra och handleda eleven att lägga märke till möjligheterna att använda målspråket i sitt eget liv och att modigt använda språket i olika situationer i och utanför skolan		K3, K4	Förmåga att utveckla färdigheterna för livslångt lärande	Eleven vågar använda sig av sina språkkunskaper.

Mål för undervisning **Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M5-M7 uppmuntra eleven att mångsidigt träna huvudsakligen muntlig kommunikation och användningen av artigt språkbruk	Att med hjälp av varierande teman muntligt träna språket på ett mångsidigt sätt. Att träna artighetsfraser.	K2, K4, K6	Förmåga att kommunicera i olika situationer. Kulturellt lämpligt språkbruk.	Eleven kan med stöd klara av bekanta kommunikationssituationer. Eleven känner till enkla artighetsfraser.

B1- lärokursen i engelska, årskurs 7 (sida 2/2)

Mål för undervisning **Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömning	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M8 handleda eleven att med hjälp av kontexten tolka text och tal	Öva läs- och hörförståelse.	K4	Förmåga att tolka texter.	Eleven förstår enkel text om ett bekant tema.

Mål för undervisning **Växande språkkunskap, förmåga att producera texter**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömning	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M9 ge eleven många möjligheter att öva sig i att tala och skriva i för åldern relevanta situationer	Att bygga upp ett ordförråd och lära sig ändamålsenliga strukturer i samband med olika typer av teman.	K2, K4, K5	Förmåga att producera texter.	Eleven kan de genomgångna strukturerna och orden.

B1- lärokursen i engelska, årskurs 8 (sida 1/2)

Mål för undervisning **Kulturell mångfald och språkmedvetenhet**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M1 handleda eleven att lägga märke till regelbundenheter i målspråket och sätt att i olika språk uttrycka samma saker	Att se regelbundenheter i språket. Att förstå engelskans betydelse som världsspråk.	K1	Språklig medvetenhet	Eleven kan beskriva likheter och olikheter mellan engelska och andra språk samt beskriva några språkvetenskapliga begrepp
M2 hjälpa eleven att uppfatta engelskans status och utbredning i världen		K2, K4	Förståelse för frågor som gäller språklig status och förmåga att agera i mångkulturella miljöer	Eleven känner till engelskans utbredning och ställning i världen. Eleven känner till kulturer där engelskan används och kommunikationens kulturella drag.

Mål för undervisning **Färdigheter för språkstudier**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M3 uppmuntra eleven att ställa upp mål, att utnyttja mångsidiga sätt för att lära sig målspråket och att utvärdera sitt lärande med hjälp av både självbedömning och kamratbedömning	Att ställa upp mål för språkinlärningen och utvärdera sina kunskaper även med hjälp av kamratbedömning. Att mångsidigt träna användningen av språket i och även utanför skolan.	K1, K3	Förmåga att ställa upp mål, reflektera över lärandet och samarbeta	Eleven kan ställa upp ett mål för sin inlärning och kan utvärdera sina språkkunskaper och använda sig av kamratbedömning. Eleven beskriver olika sätt att delta i kommunikation.
M4 uppmuntra och handleda eleven att lägga märke till möjligheterna att använda målspråket i sitt eget liv och att modigt använda språket i olika situationer i och utanför skolan		K3, K4	Förmåga att utveckla färdigheterna för livslångt lärande	Eleven vågar använda sig av sina språkkunskaper också i några situationer utanför skolan.

Mål för undervisning **Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M5-M7 ge eleven tillfällen att träna muntlig och skriftlig kommunikation och använda språkliga kommunikationsstrategier samt användningen av artigt språkbruk	Att tillsammans med eleverna välja ett aktuellt och intressant tema. Att mångsidigt träna användningen av språket både muntligt och skriftligt. Att träna användningen av kommunikationsstrategier och ett artigt språk-	K2, K4, K6	Förmåga att kommunicera i olika situationer. Förmåga att använda kommunikationsstrategier. Kulturellt lämpligt språkbruk	Eleven kan med stöd delta i en diskussion kring ett bekant tema Eleven kan använda sig av kommunikationsstrategier och reagera med minimal respons. Eleven känner till några artighetsfraser.

	bruk.			

B1- lärokursen i engelska, årskurs 8 (sida 2/2)

Mål för undervisning **Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M8 uppmuntra eleven att tolka för sig själv och sin åldersgrupp lämpliga och intressanta muntliga och skriftliga texter	Öva läs- och hörförståelse.	K4	Förmåga att tolka texter.	Eleven förstår med hjälp av kontexten skriven text och långsamt tal som innehåller enkla, bekanta ord och uttryck.

Mål för undervisning **Växande språkkunskap, förmåga att producera texter**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M9 ge eleven många möjligheter att öva sig i att tala och skriva i för åldern lämpliga situationer och i detta sammanhang fästa uppmärksamhet vid uttal	Att lära sig ordförråd och ändamålsenliga strukturer i samband med olika typer av teman. Att träna uttal.	K2, K4, K5	Förmåga att producera texter.	Eleven kan de genomgångna strukturerna och orden. Eleven uttalar de flesta inövade begrepp begripligt. Kan med hjälp av ett begränsat uttrycksförråd berätta om vardagliga och för hen viktiga saker samt skriva enkla meningar.

B1- lärokursen i engelska, årskurs 9 (sida 1/5)

Mål för undervisningen **Kulturell mångfald och språkmedvetenhet**	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M1 handleda eleven att lägga märke till regelbundenheter i målspråket och sätt att i olika språk uttrycka samma saker samt att använda sig av språkvetenskapliga begrepp som stöd för sitt lärande	Eleven lär sig att lägga märke till målspråkets regelbundenheter och att jämföra målspråket med andra språk. Eleven lär sig att använda språkvetenskapliga begrepp som stöd för sitt lärande.	Eleverna lär sig använda sådana språkvetenskapliga begrepp som hjälper eleverna att studera målspråket och att jämföra olika språk.	K1, K4	Språklig förmåga	För vitsordet 5: Eleven kan göra iakttagelser om några regelbundenheter i målspråket. För vitsordet 7: Eleven kan dra några slutsatser om regelbundenheter i målspråket. Eleven kan ge några exempel på hur samma sak uttrycks i målspråket och i något annat språk. Eleven kan ge några exempel på språkvetenskapliga begrepp och använda dem för att utveckla sina språkkunskaper. För vitsordet 8: Eleven kan dra slutsatser om målspråkets regelbundenheter. Eleven kan berätta hur samma sak uttrycks i målspråket och i något annat språk. Eleven kan berätta om målspråkets centrala språkvetenskapliga begrepp och kan använda dem för att utveckla sina språkkunskaper. För vitsordet 9: Eleven kan dra slutsatser om målspråkets regelbundenheter och tillämpa dem. Eleven kan jämföra hur samma sak uttrycks i målspråket och i något annat språk. Eleven känner till språkvetenskapliga begrepp i målspråket och kan använda dem för att utveckla sina språkkunskaper.
M2 utveckla elevens förmåga att reflektera över företeelser och värderingar som anknyter till målspråkets ställning samt ge eleven beredskap att utveckla sin förmåga att agera i mångkulturella miljöer	Eleven lär känna värderingar som anknyter till målspråkets ställning och varianter. Eleven lär sig om ländernas kulturer och levnadssätt inom språkområdet. Eleven lär sig att utveckla sin förmåga att agera i mångkulturella miljöer.	Eleverna bekantar sig med målspråkets användningsområden och de viktigaste kännetecknen för livsstilen i de länder där språket talas.	K2	Förståelse för frågor som anknyter till målspråkets ställning och varianter och förmåga att agera i mångkulturella miljöer	För vitsordet 5: Eleven kan nämna några länder där målspråket talas. Eleven kan ge några exempel på länders kulturer och levnadssätt inom språkområdet. För vitsordet 7: Eleven kan berätta var målspråket talas och känner till att språket talas på olika sätt. Eleven kan berätta om ländernas kulturer och levnadssätt inom språkområdet. Eleven kan nämna kulturella drag som anknyter till kommunikation. För vitsordet 8: Eleven kan berätta om målspråkets ställning i världen. Eleven kan be-skriva ländernas kulturer och levnadssätt inom språkområdet. Eleven kan berätta om kulturella drag som anknyter till kommunikation. För vitsordet 9: Eleven kan reflektera över målspråkets ställning i världen samt därtill hörande företeelser. Eleven kan jämföra ländernas kulturer och levnadssätt inom språkområdet. Eleven kan jämföra kulturella drag som anknyter till kommunikation

Mål för undervisningen **Färdigheter för språkstudier**	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M3 uppmuntra eleven att ställa upp mål, att utnyttja mångsidiga sätt för att lära sig målspråket och att reflektera över sitt lärande självständigt och i samarbete med andra samt handleda eleven att delta på ett uppbyggande sätt i kommunikation där det viktigaste är att man når fram med sitt budskap	Eleven lär sig att ställa upp mål för sina språkstudier och att reflektera över sin lärprocess självständigt och i samarbete med andra. Eleven lär sig att använda olika sätt för att lära sig språk och att hitta de mest effektiva för hens eget lärande. Eleven lär sig olika sätt att delta uppbyggande i kommunikation.	Att använda olika lärstrategier, läromedel och lärmiljöer effektivt och på ett sätt som stärker studiemotivationen. Att tillämpa arbetssätt som främjar självständigt, långsiktigt arbete och kritisk informationssökning.	K1, K3	Förmåga att ställa upp mål, att utnyttja studiestrategier, att reflektera över sitt lärande samt förmåga att bilda sig en uppfattning om olika sätt att delta i kommunikation	För vitsordet 5: Eleven kan använda några för hen själv passande sätt att lära sig språk. Eleven kan ge några exempel på olika sätt att delta uppbyggande i kommunikation. För vitsordet 7: Eleven kan använda de vanligaste och för hen själv passande sätten att lära sig språk. Eleven kan beskriva några sätt att delta uppbyggande i kommunikation. För vitsordet 8: Eleven kan använda de mest centrala och för hen själv passande sätten att lära sig språk. Eleven kan redogöra för olika sätt att delta uppbyggande i kommunikation. För vitsordet 9: Eleven kan använda mångsidiga och för hen själv passande sätt att lära sig målspråket. Eleven kan jämföra och reflektera över olika sätt att delta uppbyggande i kommunikation.
M4 uppmuntra och handleda eleven att lägga märke till möjligheterna att använda målspråket i sitt eget liv och att modigt använda språket i olika situationer i och utanför skolan	Eleven lär sig att hitta möjligheter att använda målspråket även efter avslutad skolgång. Eleven lär sig att använda målspråket i olika situationer i och utanför skolan.	Att träna vidare på de kommunikativa färdigheterna och uppmuntra eleverna att använda målspråket i olika situationer.	K3, K4	Förmåga att utveckla färdigheterna för kontinuerligt språklärande	För vitsordet 5: Eleven kan ge några exempel på möjligheter att utveckla sina kunskaper i målspråket. För vitsordet 7: Eleven kan beskriva olika möjligheter att utveckla sina kunskaper i målspråket även efter avslutad skolgång. För vitsordet 8: Eleven kan jämföra olika möjligheter att tillämpa och utveckla sina kunskaper i målspråket även efter avslutad skolgång. För vitsordet 9: Eleven kan reflektera över och jämföra olika möjligheter att tillämpa och utveckla sina kunskaper i målspråket även efter avslutad skolgång.

Mål för undervisningen **Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera**	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M5 erbjuda eleven tillfällen att öva muntlig och skriftlig kommunikation med hjälp av olika kommunikationsmedel	Eleven lär sig att agera i olika kommunikationssituationer.	Att välja innehåll utgående från att eleverna ska kunna agera på målspråket i olika sociala sammanhang eller gemenskaper, både muntligt och skriftligt.	K4	Kommunikationsförmåga i olika situationer	För kunskapsnivå A1.1: Eleven klarar sporadiskt av, med stöd av sin samtalspartner, några ofta återkommande och rutinmässiga kommunikationssituationer. För kunskapsnivå A1.2: Eleven klarar sporadiskt av ofta återkommande rutinmässiga kommunikationssituationer, men tar för det mesta ännu stöd av sin samtalspartner För kunskapsnivå A1.3: Eleven reder sig i många rutinmässiga kommunikationssituationer men tar ibland stöd av sin samtalspartner. För kunskapsnivå A1.3/A2.1: Eleven reder sig i många rutinmässiga kommunikationssituationer. Eleven kan utbyta tankar eller information i bekanta och vardagliga situationer.
M6 stödja eleven i att använda sig av språkliga kommunikationsstrategier	Eleven lär sig att utnyttja språkliga kommunikationsstrategier.	Att rikligt träna olika kommunikations-situationer med hjälp av olika medier	K2, K4	Användning av kommunikationsstrategier	För kunskapsnivå A1.1: Eleven behöver mycket hjälpmedel (till exempel gester, teckningar, lexikon, internet). Eleven kan ibland gissa eller härleda enskilda ords betydelse utgående från kontexten, allmän kunskap eller sina andra språkkunskaper. Eleven kan uttrycka om hen har förstått. För kunskapsnivå A1.2: Eleven använder sig av det mest centrala ord- och uttrycksförrådet i sin kommunikation. Eleven behöver mycket hjälpmedel. Eleven kan be samtalspartnern att upprepa eller tala långsammare. För kunskapsnivå A1.3: Eleven deltar i kommunikation men behöver fortfarande ofta hjälpmedel. Eleven kan reagera med korta verbala uttryck, små gester (till exempel genom att nicka), ljud eller liknande minimal respons. Eleven måste ofta be samtalspartnern att förtydliga eller upprepa. För kunskapsnivå A1.3/A2.1: Eleven deltar i kommunikation och behöver endast sporadiskt hjälpmedel. Eleven kan reagera med korta verbala uttryck. Eleven måste be om förtydligande eller upprepning.

M7 hjälpa eleven att öka sin kännedom om uttryck som hör till artigt språkbruk	Eleven lär sig att använda olika artighetsfraser som hör till målspråkets kultur.	Att öva uttryck och artighetsfraser samt känna igen kulturella drag i kommunikationen.	K2, K4, K6	Kulturellt lämpligt språkbruk	För kunskapsnivå A1.1: Eleven kan använda några för språket eller kulturen typiska artighetsfraser (hälsa, säga adjö, tacka) i några mycket rutinmässiga sociala sammanhang För kunskapsnivå A1.2: Eleven kan använda några av de allra vanligaste artighetsfraserna typiska för språket i rutinmässiga sociala sammanhang. För kunskapsnivå A1.3: Eleven kan använda vanliga uttryck som kännetecknar artigt språkbruk i många rutinmässiga sociala sammanhang För kunskapsnivå A1.3/A2.1: Eleven använder vanliga uttryck som kännetecknar artigt språkbruk i sociala sammanhang.

Mål för undervisningen **Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter**	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M8 uppmuntra eleven att tolka för hens ålder lämpliga och för hen själv intressanta muntliga och skriftliga texter	Eleven lär sig att tolka muntliga och skriftliga texter.	Att öva läs- och hörförståelse med varierande texter. Innehållet ska vara aktuellt, för eleverna intressant, och även rikta sig mot andra stadiets utbildning och göra eleverna bekanta med den språkkunskap som behövs i arbetslivet och i fortsatta studier.	K4	Förmåga att tolka texter	För kunskapsnivå A1.1: Eleven förstår en begränsad mängd talade och skrivna ord och uttryck. Eleven känner till teckensystemet eller ett mycket begränsat antal skrivtecken. För kunskapsnivå A1.2: Eleven förstår skriven text bestående av några ord och långsamt tal som innehåller inövade, bekanta ord och uttryck. Eleven kan urskilja enskilda fakta i en text. För kunskapsnivå A1.3: Eleven förstår med hjälp av kontexten skriven text och långsamt tal som innehåller enkla, bekanta ord och uttryck. Eleven kan plocka ut enkel information hen behöver ur en kort text. För kunskapsnivå A1.3/A2.1: Eleven förstår texter som innehåller enkla, bekanta ord och uttryck samt långsamt tal. Eleven kan plocka ut information hen behöver ur korta, enkla budskap som intresserar hen och grundtankarna i en förutsägbar text som innehåller ett bekant ordförråd.

B1- lärokursen i engelska, årskurs 9 (sida 5/5)

Mål för undervisningen **Växande språkkunskap, förmåga att producera texter**	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M9 erbjuda eleven rikligt med möjligheter att öva sig i att tala och skriva kortfattat om olika ämnen och i detta sammanhang även fästa uppmärksamhet vid uttal och vid de strukturer som är mest relevanta för textens innehåll	Eleven lär sig att uttrycka sig muntligt och skriftligt genom att använda målspråkets centrala ordförråd och strukturer. Eleven lär sig att uttala begripligt.	Att producera muntliga och skriftliga texter med varierande teman. Att lära sig ordförråd och strukturer i samband med olika typer av texter. Vid val av texter och teman ska man i viss mån beakta målspråkets geografiska utbredning och status.	K4, K5	Förmåga att producera texter	För kunskapsnivå A1.1: Eleven kan uttrycka sig mycket begränsat i tal med hjälp av inövade ord och inlärda standarduttryck. Eleven uttalar några inövade uttryck begripligt och kan skriva några enskilda ord och uttryck. För kunskapsnivå A1.2: Eleven kan med hjälp av ett begränsat uttrycksförråd berätta om några bekanta och för hen viktiga saker samt skriva några korta meningar om inövade ämnen. Eleven uttalar de flesta inövade uttrycken begripligt och behärskar ett mycket begränsat ordförråd, några situationsbundna uttryck och en del av den elementära grammatiken. För kunskapsnivå A1.3: Eleven behärskar en begränsad mängd korta, inövade uttryck, det mest centrala ordförrådet och grundläggande satsstrukturer. Eleven kan med hjälp av ett begränsat uttrycksförråd berätta om vardagliga och för hen viktiga saker samt skriva enkla meddelanden. Eleven uttalar inövade uttryck begripligt. För kunskapsnivå A1.3/A2.1: Eleven behärskar en begränsad mängd korta, inövade uttryck, det mest centrala ordförrådet och grundläggande satsstrukturer. Eleven kan med hjälp av ett relativt begränsat uttrycksförråd berätta om vardagliga och för hen viktiga saker samt skriva relativt enkla meddelanden. Eleven uttalar inövade uttryck relativt bra.

FRÄMMANDE SPRÅK B2-LÄROKURS

Undervisningen i ett valfritt B2-språk ordnas i årskurs 8–9. B2-språket är det tredje eller fjärde språket som eleverna studerar efter modersmålet, så eleverna har redan mycket erfarenhet av att studera språk. Eleverna kan använda kunskap och färdigheter som de lärt sig tidigare. Eleverna uppmuntras att mångsidigt använda alla språk de studerar för att kommunicera och söka information. Undervisningens mål är att utveckla elevernas språkkänsla och språkliga slutledningsförmåga och samtidigt främja deras färdigheter för språkstudier. Förståelsen för kulturell mångfald ska fördjupas genom att man diskuterar om värdebundna företeelser som är förknippade med olika språkgrupper och även ger utrymme för bearbetning av känslor. En del frågor kan vid behov också behandlas på skolans undervisningsspråk.

Den kunskapsnivå och de kriterier för växande språkkunskap som beskrivs i grunderna i slutet av den grundläggande utbildningen lämpar sig bäst för indoeuropeiska språk och europeiska språk som använder skrivtecken som grundar sig på alfabetet. För andra språk låter utbildningsanordnaren utarbeta en läroplan som följer dessa grunder i tillämpliga delar. Internationellt godkända språkspecifika referensramar kan anpassade användas i undervisningen i icke-europeiska språk (t.ex. skrivtecknen). Undervisningen i främmande språk kan integreras i undervisningen i olika läroämnen och i de mångvetenskapliga lärområdena och tvärtom. Eleverna ska uppmuntras att söka information på det främmande språket i olika läroämnen.

Eleverna kan studera B2-lärokurs i ett språk som ett valfritt ämne i årskurserna 8 och 9.

Centralt innehåll som anknyter till målen för B2- lärokursen i främmande språk i årskurs 7–9

I1 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet

I2 Färdigheter för språkstudier

I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter

Teman väljs tillsammans. Ämnesområden väljs med beaktande av elevernas intressen med perspektivet jag, vi och världen. Texterna och ämnena ska i viss mån väljas med beaktande av språkets geografiska utbredning och språkområdets levnadssätt. Olika typer av texter kan vara t.ex. t.ex. jag själv, min familj, mina vänner, skolan, fritiden och livsmiljön i målspråkets områden.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i B2- lärokursen i främmande språk i årskurs 7–9
Handledning, differentiering och stöd i B2- lärokursen i främmande språk i årskurs 7–9
Bedömning av elevens lärande i B2- lärokursen i främmande språk i årskurs 7–9

B2-lärokurs i engelska årskurs 8-9

B2- lärokursen i engelska i årskurs 8 (sida 1/2)

Mål för undervisning **Kulturell mångfald och språkmedvetenhet**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M1 hjälpa eleven att uppfatta förhållandet mellan det nya språket och språk hen studerat tidigare, bekanta sig med området där språket talas och några centrala drag i livsstilen samt stödja utvecklingen av elevens språkliga slutledningsförmåga, nyfikenhet och flerspråkighet	Eleven bekantar sig med karakteristiska drag i engelskan och jämför dessa med tidigare språkkunskap. - Likheter mellan engelska och svenska samt paralleller och jämförelser med andra språk eleverna kan. Eleven bekantar sig med engelskans utbredning samt kulturella sedvänjor och andra företeelser. Att förstå engelskans betydelse som världsspråk.	K1, K2, K4	Kännedom om målspråkets status, språkspecifika särdrag och utbredning	Eleven kan nämna några länder där målspråket talas. Eleven kan beskriva några av målspråkets eller språkområdets kulturella och andra företeelser.

Mål för undervisning **Färdigheter för språkstudier**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M2 uppmuntra eleven att se språkstudierna som en del av det livslånga lärandet och utökade språkresurser, handleda eleven att hitta metoder att lära sig språk som bäst lämpar sig för hen själv och för åldersgruppen och uppmuntra hen att använda även begränsade språkfärdigheter utanför lektionerna	Eleverna undersöker tillsammans vad som bäst stödjer lärandet av engelska och vad man kan använda språket till. Att ställa upp mål för språkinlärningen och utvärdera sina kunskaper även med hjälp av kamratbedömning.	K3	Förmåga att sätta upp mål, reflektera över lärandet och samarbeta	Eleven kan utvärdera de egna målen och lärstrategierna. Eleven vågar använda sig av sina språkkunskaper också i viss mån utanför skolan.

B2- lärokursen i engelska i årskurs 8 (sida 2/2)

Mål för undervisning **Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M3 erbjuda eleven tillfällen att öva sig i muntlig och skriftlig kommunikation med hjälp av olika medier	Att öva olika rutinmässiga kommunikationssituationer genom att välja ämnesområden som intresserar eleverna Att mångsidigt träna användningen av språket både muntligt och skriftligt. Att träna användningen av kommunikationsstrategier och ett artigt språkbruk.	K4	Förmåga att kommunicera i olika situationer	Eleven reder sig i några rutinmässiga kommunikationssituationer med hjälp av stöd av sin samtalspartner.
M4 handleda eleven i att använda sig av språkliga kommunikationsstrategier		K4	Förmåga att använda kommunikationsstrategier	Eleven deltar i kommunikation men behöver hjälpmedel. Måste ofta be samtalspartnern att förtydliga eller upprepa.
M5 hjälpa eleven att öka sin kännedom om uttryck som kan användas i och som hör till artigt språkbruk		K4, K6	Kulturellt lämpligt språkbruk	Eleven känner till vanliga uttryck som kännetecknar artigt språkbruk.

Mål för undervisning **Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M6 uppmuntra eleven att tolka för sig själv och sin åldersgrupp lämpliga och intressanta muntliga och skriftliga texter	Öva läs- och hörförståelse.	K4	Förmåga att tolka texter	Eleven förstår med hjälp av kontexten skriven text och långsamt tal som innehåller enkla, bekanta ord och uttryck.

Mål för undervisning **Växande språkkunskap, förmåga att producera texter**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M7 ge eleven många möjligheter att öva sig i att tala och skriva i för åldern lämpliga situationer och i detta sammanhang fästa uppmärksamhet vid uttal och vid strukturer som är relevanta för textens innehåll	Att lära sig ordförråd och ändamålsenliga strukturer i samband med olika typer av teman. Att träna uttal.	K5	Förmåga att producera texter	Eleven kan de genomgångna strukturerna och orden. Eleven uttalar de flesta inövade begrepp begripligt. Kan med hjälp av ett begränsat uttrycksförråd berätta om några vardagliga och för hen viktiga

				saker samt skriva enkla meningar.

B2-lärokursen i engelska i årskurs 9 (sida 1/4)

Mål för undervisning **Kulturell mångfald och språkmedvetenhet**	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompe-tens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M1 hjälpa eleven att bilda sig en uppfattning om relationen mellan det nya språket och språk hen studerat tidigare, bekanta sig med området där målspråket talas och några centrala drag i levnadssätten samt stödja utvecklingen av elevens språkliga slutledningsförmåga, nyfikenhet och flerspråkighet	Eleven lär känna målspråkets ställning i relation till andra språk. Eleven lär känna målspråkets språkområde samt dess kulturer och levnadssätt. Eleven lär sig att utveckla sin språkliga slutledningsförmåga och sin flerspråkighet.	Eleverna lär sig använda sådana språkvetenskapliga begrepp som hjälper eleverna att studera målspråket och att jämföra olika språk. Eleverna bekantar sig med målspråkets användningsområden och de viktigaste kännetecknen för livsstilen i de länder där språket talas.	K1, K2, K4	Kännedom om målspråkets relation till andra språk samt språkområdets kulturer och levnadssätt som anknyter till dem Språklig förmåga och flerspråkighet	För vitsordet 5: Eleven kan berätta var målspråket talas. Eleven kan ge några exempel på målspråkets kulturer och levnadssätt som anknyter till dem. För vitsordet 7: Eleven kan berätta var målspråket talas samt ge några exempel på målspråkets relation till andra språk. Eleven kan berätta om målspråkets kulturer och levnadssätt som anknyter till dem. För vitsordet 8: Eleven kan berätta var målspråket talas och jämföra målspråkets relation till andra språk. Eleven kan be-skriva målspråkets kulturer och levnadssätt som anknyter till dem. För vitsordet 9: Eleven kan jämföra och reflektera över målspråkets relation till andra språk. Eleven kan utnyttja målspråkets mest centrala särdrag i sitt lärande. Eleven kan jämföra målspråkets kulturer och levnadssätt som anknyter till dem.

Mål för undervisning **Färdigheter för språkstudier**	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompe-tens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M2 uppmuntra eleven att se kunskaperna i målspråket som en del av det kontinuerliga lärandet och breddade språkresurser, handleda eleven att hitta sätt att lära sig språk som bäst lämpar sig för hen själv och hens ålder samt uppmuntra hen att använda även be-	Eleven lär sig att hitta möjligheter att använda målspråket även efter avslutad skolgång. Eleven lär sig att använda olika sätt för att lära sig språk och att hitta sätt som är	Att använda olika lärstrategier, läromedel och lärmiljöer effektivt och på ett sätt som stärker studiemotivationen. Att tillämpa arbetssätt som främjar självständigt, långsiktigt arbete och kritisk informationssökning. Att träna vidare på de kom-	K3	Förmåga att utveckla färdigheterna och studiestrategierna för kontinuerligt språklärande	För vitsordet 5: Eleven kan ge några exempel på möjligheter att använda målspråket. Eleven kan använda några för hen själv passande sätt att lära sig språk. För vitsordet 7: Eleven kan berätta om möjligheter att använda sina kunskaper i målspråket även efter avslutad skolgång. Eleven kan använda de vanligaste och för hen själv passande sätten att lära sig målspråket. För vitsordet 8: Eleven kan berätta för vilka ändamål hen kan använda sina kunskaper i målspråket även efter avslutad skolgång. Eleven kan använda de mest centrala och för hen själv passande sätten

gränsade språkfärdigheter utanför lektionerna	mest effektiva för hen själv	munikativa färdigheterna och uppmuntra eleverna att använda målspråket i olika situationer.			att lära sig målspråket. För vitsordet 9: Eleven kan berätta hur hen kan utnyttja sina kunskaper i målspråket även efter avslutad skolgång. Eleven kan använda mångsidiga och för hen själv passande sätt att lära sig målspråket.

B2- lärokursen i engelska i årskurs 9 (sida 2/4)

Mål för undervisning **Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera**	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M3 erbjuda eleven tillfällen att öva sig i muntlig och skriftlig kommunikation med hjälp av olika medier	Eleven lär sig att agera i olika muntliga och skriftliga kommunikationssituationer.	Att välja innehåll utgående från att eleverna ska kunna agera på målspråket i olika sociala sammanhang eller gemenskaper, både muntligt och skriftligt.	K4	Förmåga att kommunicera i olika situationer	För kunskapsnivå A1.1: Eleven klarar sporadiskt av, med stöd av sin samtalspartner, några ofta återkommande och rutinmässiga kommunikationssituationer. För kunskapsnivå A1.2: Eleven klarar sporadiskt av ofta återkommande rutinmässiga kommunikationssituationer, men tar för det mesta ännu stöd av sin samtalspartner. För kunskapsnivå A1.3: Eleven reder sig i många rutinmässiga kommunikationssituationer men tar ibland stöd av sin samtalspartner. För kunskapsnivå A2.1: Eleven kan utbyta tankar eller information i bekanta och vardagliga situationer och stundtals hålla igång en konversation.
M4 stödja eleven i att använda sig av språkliga kommunikationsstrategier	Eleven lär sig att utnyttja språkliga kommunikations-strategier i kommunikations-situationer.	Att rikligt träna olika kommunikationssituationer med hjälp av olika medier	K4	Användning av kommunikationsstrategier	För kunskapsnivå A1.1: Eleven behöver mycket hjälpmedel (till exempel gester, teckningar, lexikon, internet). Eleven kan ibland gissa eller härleda enskilda ords betydelse utgående från kontexten, allmän kunskap eller sina andra språkkunskaper. Kan uttrycka om hen har förstått. För kunskapsnivå A1.2: Eleven använder sig av det mest centrala ord- och uttrycksförrådet i sin kommunikation. Eleven behöver mycket hjälpmedel. Eleven kan be samtalspartnern att upprepa eller tala långsammare. För kunskapsnivå A1.3: Eleven deltar i kommunikation men behöver fortfarande ofta hjälpmedel. Eleven kan reagera med korta verbala uttryck, små gester (till exempel genom att nicka), ljud eller liknande minimal respons. Eleven måste ofta be samtalspartnern att förtydliga eller upprepa.

					För kunskapsnivå A2.1: Eleven deltar i allt högre grad i kommunikation. Eleven använder mer sällan non-verbala uttryck. Eleven måste relativt ofta be samtalspartnern upprepa eller förtydliga. Eleven kan i någon mån utnyttja samtalspartnerns uttryck i sin egen kommunikation.

M5 hjälpa eleven att öka sin kännedom om uttryck som hör till artigt språkbruk	Eleven lär sig att använda för målspråket och språkområdets kultur typiska artighetsfraser.	Att öva uttryck och artighetsfraser samt känna igen kulturella drag i kommunikationen.	K4, K6	Kulturellt lämpligt språkbruk	För kunskapsnivå A1.1: Eleven kan använda några för språket eller kulturen typiska artighetsfraser (hälsa, säga adjö, tacka) i några mycket rutinmässiga sociala sammanhang. För kunskapsnivå A1.2: Eleven kan använda några av de allra vanligaste artighetsfraserna typiska för språket i rutinmässiga sociala sammanhang. För kunskapsnivå A1.3: Eleven kan använda vanliga uttryck som kännetecknar artigt språkbruk i många rutinmässiga sociala sammanhang. För kunskapsnivå A2.1: Eleven klarar av korta sociala situationer. Eleven kan använda de vanligaste artiga hälsnings- och tilltalsfraserna samt artigt framföra till exempel önskemål, invitationer, förslag och ursäkter och besvara sådana.

Mål för undervisning **Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter**	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M6 uppmuntra eleven att tolka för hens ålder lämpliga och för hen själv intressanta muntliga och skriftliga texter	Eleven lär sig att tolka olika muntliga och skriftliga texter.	Att öva läs- och hörförståelse med varierande texter. Innehållet ska vara aktuellt, för eleverna intressant, och även rikta sig mot andra stadiets utbildning och göra eleverna bekanta med den språkkunskap som behövs i arbetsli-	K4	Förmåga att tolka texter	För kunskapsnivå A1.1: Eleven förstår en begränsad mängd talade och skrivna ord och uttryck. Eleven känner till teckensystemet eller ett mycket begränsat antal skrivtecken. För kunskapsnivå A1.2: Eleven förstår skriven text bestående av några ord och långsamt tal som innehåller inövade, bekanta ord och uttryck. Eleven kan urskilja enskilda fakta i en text. För kunskapsnivå A1.3: Eleven förstår med hjälp av kontexten skriven text och långsamt tal som innehåller enkla, bekanta ord och uttryck. Eleven kan plocka ut enkel information hen behöver ur en kort text. För kunskapsnivå A2.1: Eleven förstår texter som innehåller enkla,

		vet och i fortsatta studier.			bekanta ord och uttryck samt tydligt tal. Eleven förstår det centrala innehållet i korta, enkla budskap som intresserar hen och grundtankarna i en förutsägbar text som innehåller ett bekant ordförråd. Eleven klarar mycket enkel slutledning med hjälp av kontexten.

B2- lärokursen i engelska i årskurs 9 (sida 4/4)

Mål för undervisning **Växande språkkunskap, förmåga att producera texter**	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M7 erbjuda eleven rikligt med möjligheter att öva sig i att tala och skriva kortfattat i för åldern lämpliga situationer och i detta sammanhang fästa uppmärksamhet vid uttal och vid strukturer som är relevanta för textens innehåll.	Eleven lär sig att uttrycka sig muntligt och skriftligt genom att använda språkets centrala ordförråd och strukturer. Eleven lär sig att uttala begripligt.	Att producera muntliga och skriftliga texter med varierande teman. Att lära sig ordförråd och strukturer i samband med olika typer av texter. Vid val av texter och teman ska man i viss mån beakta målspråkets geografiska utbredning och status.	K5	Förmåga att producera texter	För kunskapsnivå A1.1: Eleven kan uttrycka sig mycket begränsat i tal med hjälp av inövade ord och inlärda standarduttryck. Eleven uttalar några inövade uttryck begripligt och kan skriva några enskilda ord och uttryck. För kunskapsnivå A1.2: Eleven kan under handledning berätta om några bekanta och för hen viktiga saker med hjälp av ett begränsat uttrycksförråd. Eleven kan skriva några enskilda ord och uttryck. Eleven uttalar inövade uttryck begripligt. Eleven behärskar ett mycket begränsat ordförråd, några situationsbundna uttryck och en del av den elementära grammatiken. För kunskapsnivå A1.3: Eleven kan med hjälp av ett begränsat uttrycksförråd berätta om några bekanta och för hen viktiga saker samt skriva några korta meningar om inövade ämnen. Eleven uttalar de flesta inövade uttrycken begripligt. Eleven behärskar ett mycket begränsat ordförråd, några situationsbundna uttryck och en del av den elementära grammatiken. För kunskapsnivå A2.1: Eleven behärskar en begränsad mängd korta, inövade uttryck, det mest centrala ordförrådet och grundläggande satsstrukturer. Eleven kan med hjälp av ett begränsat uttrycksförråd berätta om vardagliga och för hen viktiga saker samt skriva enkla meddelanden. Eleven uttalar inövade uttryck begripligt.

B2-lärokurs i franska årskurs 8-9

B2- lärokursen i franska i årskurs 8 (sida 1/3)

Mål för undervisning **Kulturell mångfald och språkmedvetenhet**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M1 hjälpa eleven att uppfatta förhållandet mellan det nya språket och språk hen studerat tidigare, bekanta sig med området där språket talas och några centrala drag i livsstilen samt stödja utvecklingen av elevens språkliga slutledningsförmåga, nyfikenhet och flerspråkighet	Eleven bekantar sig med karakteristiska drag i franskan och jämför dessa med tidigare språkkunskap. - Likheter mellan franska och jämförelser med andra språk eleverna kan. Eleven bekantar sig med franskans utbredning samt kulturella sedvänjor och andra företeelser. - Språkfamiljen - Högtider i det franska språkområdet - Frankrikes historia med fokus på betydelsen för språkets utbredning Eleverna diskuterar eventuella förutfattade meningar om språket.	K1, K2, K4	Kännedom om målspråkets status, språkspecifika särdrag och utbredning	Eleven kan beskriva några av målspråkets eller språkområdets kulturella och andra företeelser.

Mål för undervisning **Färdigheter för språkstudier**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M2 uppmuntra eleven att se språkstudierna som en del av det livslånga lärandet och utökade språkresurser, handleda eleven att hitta metoder att lära sig språk som bäst lämpar sig för hen själv och för åldersgruppen och uppmuntra hen att använda även begränsade språkfärdigheter utanför lektionerna	Eleverna undersöker tillsammans vad som bäst stödjer lärandet av franska och vad man kan använda språket till. Eleverna ställer upp egna mål och lär sig att ge och ta emot respons. - Självbedömning t.ex. med hjälp av europeiska språkportfolion - studieteknik - franska låneord i närsamhället - Hur fungera på franska också med begrän-	K3	Förmåga att sätta upp mål, reflektera över lärandet och samarbeta	Eleven kan utvärdera de egna målen och lärstrategierna.

	sade språkkunskaper			

B2- lärokursen i franska i årskurs 8 (sida 2/3)

Mål för undervisning **Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M3 erbjuda eleven tillfällen att öva sig i muntlig och skriftlig kommunikation med hjälp av olika medier	Att öva olika rutinmässiga kommunikationssituationer genom att välja ämnesområden som intresserar eleverna	K4	Förmåga att kommunicera i olika situationer	Eleven reder sig i några rutinmässiga kommunikationssituationer med hjälp av stöd av sin samtalspartner.
M4 handleda eleven i att använda sig av språkliga kommunikationsstrategier	Att öva målspråkets rytm, intonation och andra särdrag i uttalet och att öva uttal. Att öva sig lyssna och tala på franska genom olika teman som behandlas i undervisningen	K4	Förmåga att använda kommunikationsstrategier	Eleven deltar i kommunikation men behöver hjälpmedel. Kan reagera med korta verbala uttryck, små gester (t.ex. genom att nicka), ljud eller liknande minimal respons. Måste ofta be samtalspartnern att förtydliga eller upprepa.
M5 hjälpa eleven att öka sin kännedom om uttryck som kan användas i och som hör till artigt språkbruk	Att vid behov också öva sig i att använda ett mer formellt språkbruk. - Skriftliga och muntliga presentationer, Internet, sociala media, TV, filmer, radio - Gester och kroppsspråk - Övningar i simulerade kommunikationssituationer - Hälsningsfraser och hälsningskultur (hövlighetsform)	K4, K6	Kulturellt lämpligt språkbruk	Eleven känner till vanliga uttryck som kännetecknar artigt språkbruk.

Mål för undervisning **Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M6 uppmuntra eleven att tolka för sig själv och sin åldersgrupp lämpliga och intressanta muntliga och skriftliga texter	Att öva sig att läsa på franska med hjälp av enkla meningar och korta fraser. Att öva sig att känna igen franskans fonetiska tecken Att tolka och förstå olika autentiska texter Olika texter: serier, litteratur, texter på inter-	K4	Förmåga att tolka texter	Eleven förstår med hjälp av kontexten skriven text och långsamt tal som innehåller enkla, bekanta ord och uttryck.

	net, musiktexter, tidtabeller, reklam etc.			

B2- lärokursen i franska i årskurs 8 (sida 3/3)

Mål för undervisning **Växande språkkunskap, förmåga att producera texter**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8 **Kunskapsnivå A1.2**
M7 ge eleven många möjligheter att öva sig i att tala och skriva i för åldern lämpliga situationer och i detta sammanhang fästa uppmärksamhet vid uttal och vid strukturer som är relevanta för textens innehåll	Att öva sig att skriva och tala på franska Att öva sig att producera de skrivtecken som behövs. Muntliga övningar kan inkludera **u**ttalsövningar, högläsning och rollspel Strukturer som tas upp: - Substantiv; genus, numerus - Bestämd och obestämd artikel - Verb; presens av regelbundna er-verb och av de vanligaste oregelbundna verben (avoir,être, aller,faire) - Vanliga adjektiv, böjning och placering - Pronomen; personliga, possessiva (singularis) - Siffror (0–100) - Vanliga prepositioner - Annat; nekande sats, frågesatser, genitiv	K5	Förmåga att producera texter	Eleven behärskar ett mycket begränsat ordförråd, några situationsbundna uttryck och en del av den elementära grammatiken.

B2- lärokursen i franska i årskurs 9 (sida 1/5)

Mål för undervisning **Kulturell mångfald och språkmedvetenhet**	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M1 hjälpa eleven att bilda sig en uppfattning om relationen mellan det nya språket och språk hen studerat tidigare, bekanta sig med området där målspråket talas och några centrala drag i levnadssätten samt stödja utvecklingen av elevens språkliga slutledningsförmåga, nyfikenhet och flerspråkighet	Eleven lär känna målspråkets ställning i relation till andra språk. Eleven lär känna målspråkets språkområde samt dess kulturer och levnadssätt. Eleven lär sig att utveckla sin språkliga slutledningsförmåga och sin flerspråkighet.	Att undersöka karaktäristiska drag i franskan och jämför dessa med tidigare språkkunskap. Att bilda sig en uppfattning om nära besläktade språk, undersöka bakgrunden till franskans utbredning, söka information som intresserar eleverna om t.ex. språkområdets kulturella sedvänjor eller andra företeelser. Att reflektera över eventuella förutfattade meningar om språket och kulturen i fråga.	K1, K2, K4	Kännedom om målspråkets relation till andra språk samt språkområdets kulturer och levnadssätt som anknyter till dem Språklig förmåga och flerspråkighet	För vitsord 5: Eleven kan berätta var målspråket talas. Eleven kan ge några exempel på målspråkets kulturer och levnadssätt som anknyter till dem. För vitsord 7: Eleven kan berätta var målspråket talas samt ge några exempel på målspråkets relation till andra språk. Eleven kan berätta om målspråkets kulturer och levnadssätt som anknyter till dem. För vitsord 8: Eleven kan berätta var målspråket talas och jämföra målspråkets relation till andra språk. Eleven kan beskriva målspråkets kulturer och levnadssätt som anknyter till dem. För vitsord 9: Eleven kan jämföra och reflektera över målspråkets relation till andra språk. Eleven kan utnyttja målspråkets mest centrala särdrag i sitt lärande. Eleven kan jämföra målspråkets kulturer och levnadssätt som anknyter till dem.

B2- lärokursen i franska i årskurs 9 (sida 2/5)

Mål för undervisning **Färdigheter för språkstudier**	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M2 uppmuntra eleven att se kunskaperna i målspråket som en del av det kontinuerliga lärandet och breddade språkresurser, handleda eleven att hitta sätt att lära sig språk som bäst lämpar sig för hen själv och hens ålder samt uppmuntra hen att använda även begränsade språkfärdigheter utanför lektionerna.	Eleven lär sig att hitta möjligheter att använda målspråket även efter avslutad skolgång. Eleven lär sig att använda olika sätt för att lära sig språk och att hitta sätt som är mest effektiva för hen själv.	Att tillsammans undersöka vad som bäst stödjer lärandet av franska, vad man kan använda språket till och var man kan hitta intressant material på franska. Att sätta upp egna mål och lära sig att ge och ta emot respons. - Hur fungera på franska också med begränsade språkkunskaper	K3	Förmåga att utveckla färdigheterna och studiestrategierna för kontinuerligt språklärande	För vitsord 5: Eleven kan ge några exempel på möjligheter att använda målspråket. Eleven kan använda några för hen själv passande sätt att lära sig språk. För vitsord 7: Eleven kan berätta om möjligheter att använda sina kunskaper i målspråket även efter avslutad skolgång. Eleven kan använda de vanligaste och för hen själv passande sätten att lära sig målspråket. För vitsord 8: Eleven kan berätta för vilka ändamål hen kan använda sina kunskaper i målspråket även efter avslutad skolgång. Eleven kan använda de mest centrala och för hen själv passande sätten att lära sig målspråket. För vitsord 9: Eleven kan berätta hur hen kan utnyttja sina kunskaper i målspråket även efter avslutad skolgång. Eleven kan använda mångsidiga och för hen själv passande sätt att lära sig målspråket.

B2- lärokursen i franska i årskurs 9 (sida 3/5)

Mål för undervisning **Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera**	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M3 erbjuda eleven tillfällen att öva sig i muntlig och skriftlig kommunikation med hjälp av olika medier	Eleven lär sig att agera i olika muntliga och skriftliga kommunikationssituationer.	Att öva kommunikation genom att olika språkanvändnings-ändamål och texter, främst informella. Att lära sig lyssna och tala på franska genom olika teman som behandlas i undervisningen Att iaktta franskans rytm, intonation och andra särdrag i uttalet och att öva in ett naturligt uttal. Att vid behov också öva sig i att använda ett mer formellt språkbruk.	K4	Kommunikationsförmåga i olika situationer	Kunskapsnivå A1.1: Eleven klarar sporadiskt av, med stöd av sin samtalspartner, några ofta återkommande och rutinmässiga kommunikationssituationer. Kunskapsnivå A1.2: Eleven klarar sporadiskt av ofta återkommande rutinmässiga kommunikationssituationer, men tar för det mesta ännu stöd av sin samtalspartner. Kunskapsnivå A1.3: Eleven reder sig i många rutinmässiga kommunikationssituationer men tar ibland stöd av sin samtalspartner. Kunskapsnivå A2.1: Eleven kan utbyta tankar eller information i bekanta och vardagliga situationer och stundtals hålla igång en konversation.
M4 stödja eleven i att använda sig av språkliga kommunikationsstrategier	Eleven lär sig att utnyttja språkliga kommunikations-strategier i kommunikationssituationer.		K4	Användning av kommunikationsstrategier	Kunskapsnivå A1.1: Eleven behöver mycket hjälpmedel (till exempel gester, teckningar, lexikon, internet). Eleven kan ibland gissa eller härleda enskilda ords betydelse utgående från kontexten, allmän kunskap eller sina andra språkkunskaper. Kan uttrycka om hen har förstått Kunskapsnivå A1.2: Eleven använder sig av det mest centrala ord- och uttrycksförrådet i sin kommunikation. Eleven behöver mycket hjälpmedel. Eleven kan be samtalspartnern att upprepa eller tala långsammare. Kunskapsnivå A1.3: Eleven deltar i kommunikation men behöver fortfarande ofta hjälpmedel. Eleven kan reagera med korta verbala uttryck, små gester (till exempel genom att nicka), ljud eller liknande minimal respons. Eleven måste ofta be samtalspartnern att förtydliga eller upprepa. Kunskapsnivå A2.1: Eleven deltar i allt högre grad i kommunikation. Eleven använder mer sällan non-verbala uttryck. Eleven måste relativt ofta be samtalspartnern upprepa eller förtydliga. Eleven kan i någon mån utnyttja samtalspartnerns uttryck i sin egen kommunikation.
M5 hjälpa eleven att öka sin kännedom om uttryck	Eleven lär sig att använda för målspråket		K4, K6	Kulturellt lämpligt	Kunskapsnivå A1.1: Eleven kan använda några för språket eller kulturen typiska artighetsfraser (hälsa, säga adjö, tacka) i några mycket rutin-

som hör till artigt språkbruk	och språkområdets kultur typiska artighetsfraser.			språkbruk	mässiga sociala sammanhang. Kunskapsnivå A1.2: Eleven kan använda några av de allra vanligaste artighetsfraserna typiska för språket i rutinmässiga sociala sammanhang. Kunskapsnivå A1.3: Eleven kan använda vanliga uttryck som kännetecknar artigt språkbruk i många rutinmässiga sociala sammanhang. Kunskapsnivå A2.1: Eleven klarar av korta sociala situationer. Eleven kan använda de vanligaste artiga hälsnings- och tilltalsfraserna samt artigt framföra till exempel önskemål, invitationer, förslag och ursäkter och besvara sådana.

Mål för undervisning **Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter**	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M6 uppmuntra eleven att tolka för hens ålder lämpliga och för hen själv intressanta muntliga och skriftliga texter	Eleven lär sig att tolka olika muntliga och skriftliga texter.	Att lära sig läsa på franska Att öva sig att känna igen franskans fonetiska tecken	K4	Förmåga att tolka texter	Kunskapsnivå A1.1: Eleven förstår en begränsad mängd talade och skrivna ord och uttryck. Eleven känner till teckensystemet eller ett mycket begränsat antal skrivtecken. Kunskapsnivå A1.2: Eleven förstår skriven text bestående av några ord och långsamt tal som innehåller inövade, bekanta ord och uttryck. Eleven kan urskilja enskilda fakta i en text. Kunskapsnivå A1.3: Eleven förstår med hjälp av kontexten skriven text och långsamt tal som innehåller enkla, bekanta ord och uttryck. Eleven kan plocka ut enkel information hen behöver ur en kort text. Kunskapsnivå A2.1: Eleven förstår texter som innehåller enkla, bekanta ord och uttryck samt tydligt tal. Eleven förstår det centrala innehållet i korta, enkla budskap som intresserar hen och grundtankarna i en förutsägbar text som innehåller ett bekant ordförråd. Eleven klarar mycket enkel slutledning med hjälp av kontexten.

B2- lärokursen i franska i årskurs 9 (sida 5/5)

Mål för undervisning **Växande språkkunskap, förmåga att producera texter**	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M7 erbjuda eleven rikligt med möjligheter att öva sig i att tala och skriva kortfattat i för åldern lämpliga situationer och i detta sammanhang fästa uppmärksamhet vid uttal och vid strukturer som är relevanta för textens innehåll	Eleven lär sig att uttrycka sig muntligt och skriftligt genom att använda språkets centrala ordförråd och strukturer. Eleven lär sig att uttala begripligt	Att lära sig skriva på franska Att lära sig producera de skrivtecken som behövs. Repetition av åk 8 strukturer samt nya strukturer som tas upp: - Verb: regelbundna –re och –ir verb i presens, bekanta sig med reflexiva verb i presens - omedelbar futurum (futur proche) - verben: pouvoir, vouloir, finir, mettre, partir i presens - perfekt (passé composé) av regelbundna verb och några vanliga oregelbundna - Adjektivens placering och regelbunden pluralböjning - possessiva pronomen (alla former) - demonstrativa pronomen - frågekonstruktioner med est-ce que - (objektspronomen) - Genitiv - Partitiv artikel - Siffror; 0–1000, ordningstalen 1–10	K5	Förmåga att producera texter	Kunskapsnivå A1.1: Eleven kan uttrycka sig mycket begränsat i tal med hjälp av inövade ord och inlärda standarduttryck. Eleven uttalar några inövade uttryck begripligt och kan skriva några enskilda ord och uttryck. Kunskapsnivå A1.1/A1.2: Eleven kan under handledning berätta om några bekanta och för hen viktiga saker med hjälp av ett begränsat uttrycksförråd. Eleven kan skriva några enskilda ord och uttryck. Eleven uttalar inövade uttryck begripligt. Eleven behärskar ett mycket begränsat ordförråd, några situationsbundna uttryck och en del av den elementära grammatiken. Kunskapsnivå A1.2: Eleven kan med hjälp av ett begränsat uttrycksförråd berätta om några bekanta och för hen viktiga saker samt skriva några korta meningar om inövade ämnen. Eleven uttalar de flesta inövade uttrycken begripligt. Eleven behärskar ett mycket begränsat ordförråd, några situationsbundna uttryck och en del av den elementära grammatiken. Kunskapsnivå A1.3: Eleven behärskar en begränsad mängd korta, inövade uttryck, det mest centrala ordförrådet och grundläggande satsstrukturer. Eleven kan med hjälp av ett begränsat uttrycksförråd berätta om vardagliga och för hen viktiga saker samt skriva enkla meddelanden. Eleven uttalar inövade uttryck begripligt.

B2-lärokurs i spanska årskurs 8-9

B2- lärokursen i spanska i årskurs 8 (sida 1/3)

Mål för undervisning **Kulturell mångfald och språkmedvetenhet**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M1 hjälpa eleven att uppfatta förhållandet mellan det nya språket och språk hen studerat tidigare, bekanta sig med området där språket talas och några centrala drag i livsstilen samt stödja utvecklingen av elevens språkliga slutledningsförmåga, nyfikenhet och flerspråkighet	Eleven bekantar sig med karakteristiska drag i spanskan och jämför dessa med tidigare språkkunskap. - Paralleller och jämförelse till andra språk eleverna kan Eleven bekantar sig med spanskans utbredning samt kulturella sedvänjor och andra företeelser. - Latinska språkfamiljen - Spanska och latinamerikanska högtider - Spaniens historia med fokus på betydelsen för språkets utbredning Eleverna diskuterar eventuella förutfattade meningar om språket.	K1, K2, K4	Kännedom om målspråkets status, språkspecifika särdrag och utbredning	Eleven kan beskriva några av målspråkets eller språkområdets kulturella och andra företeelser.

Mål för undervisning **Färdigheter för språkstudier**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M2 uppmuntra eleven att se språkstudierna som en del av det livslånga lärandet och utökade språkresurser, handleda eleven att hitta metoder att lära sig språk som bäst lämpar sig för hen själv och för åldersgruppen och uppmuntra hen att använda även begränsade språkfärdigheter utanför lektionerna	Eleverna undersöker tillsammans vad som bäst stödjer lärandet av spanska och vad man kan använda språket till. Eleverna ställer upp egna mål och lär sig att ge och ta emot respons. - Självbedömning t.ex. med hjälp av Europeiska språkportofolion - Studieteknik - Spanska låneordet i närsamhället - Hur fungera på spanska också med begränsade	K3	Förmåga att sätta upp mål, reflektera över lärandet och samarbeta	Eleven kan utvärdera de egna målen och lärstrategierna.

	språkkunskaper			

B2- lärokursen i spanska i årskurs 8 (sida 2/3)

Mål för undervisning **Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M3 erbjuda eleven tillfällen att öva sig i muntlig och skriftlig kommunikation med hjälp av olika medier	Att öva olika rutinmässiga kommunikationssituationer genom att välja ämnesområden som intresserar eleverna	K4	Förmåga att kommunicera i olika situationer	Eleven reder sig i några rutinmässiga kommunikationssituationer med hjälp av stöd av sin samtalspartner.
M4 handleda eleven i att använda sig av språkliga kommunikationsstrategier	Att öva spanskan rytm, intonation och andra särdrag i uttalet och att öva uttal. Att öva sig lyssna och tala på spanska genom olika teman som behandlas i undervisningen Att vid behov också öva sig i att använda ett mer formellt språkbruk (hälsningsfraser och hälsningskultur, Ni -formen)	K4	Förmåga att använda kommunikationsstrategier	Eleven deltar i kommunikation men behöver hjälpmedel. Kan reagera med korta verbala uttryck, små gester (t.ex. genom att nicka), ljud eller liknande minimal respons. Måste ofta be samtalspartnern att förtydliga eller upprepa.
M5 hjälpa eleven att öka sin kännedom om uttryck som kan användas i och som hör till artigt språkbruk	Uppgiftstyper inkluderar - Skriftliga och muntliga presentationer, Internet, sociala media, TV, filmer, radio - Gester och kroppsspråk - Övningar i simulerade kommunikationssituationer	K4, K6	Kulturellt lämpligt språkbruk	Eleven känner till vanliga uttryck som kännetecknar artigt språkbruk.

Mål för undervisning **Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M6 uppmuntra eleven att tolka för sig själv och sin åldersgrupp lämpliga och intressanta muntliga och skriftliga texter	Att öva sig att läsa på spanska med hjälp av enkla meningar och korta fraser. Att öva sig att känna igen spanskans alfabet och uttal. Tolka och förstå olika korta autentiska texter Olika texter: serier, litteratur, texter på internet, musiktexter, tidtabeller, reklam etc	K4	Förmåga att tolka texter	Eleven förstår med hjälp av kontexten skriven text och långsamt tal som innehåller enkla, bekanta ord och uttryck.

B2- lärokursen i spanska i årskurs 8 (sida 3/3)

Mål för undervisning **Växande språkkunskap, förmåga att producera texter**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8 **Kunskapsnivå A1.2**
M7 ge eleven många möjligheter att öva sig i att tala och skriva i för åldern lämpliga situationer och i detta sammanhang fästa uppmärksamhet vid uttal och vid strukturer som är relevanta för textens innehåll	Att öva sig att skriva och tala på spanska Muntliga övningar kan inkludera uttalsövningar, högläsning och rollspel. Strukturer som tas upp: - Substantiv; Genus, numerus, artiklar - Verb; Presens av regelbundna verb och hjälpverb i alla personer, Presens av de vanliga oregelbundna, Framtid (ir+a+infinitiv) - Adjektiv; Böjning och placering, Vanliga adjektiv - Pronomen; Personliga, Possessiva pronomen - Genitiv - Siffror; 0–100 - Annat: Nekande sats, Frågesatser och frågeord		Förmåga att producera texter	Eleven behärskar ett mycket begränsat ordförråd, några situationsbundna uttryck och en del av den elementära grammatiken.

B2- lärokursen i spanska i årskurs 9 (sida 1/5)

Mål för undervisning **Kulturell mångfald och språkmedvetenhet**	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M1 hjälpa eleven att bilda sig en uppfattning om relationen mellan det nya språket och språk hen studerat tidigare, bekanta sig med området där målspråket talas och några centrala drag i levnadssätten samt stödja utvecklingen av elevens språkliga slutledningsförmåga, nyfikenhet och flerspråkighet	Eleven lär känna målspråkets ställning i relation till andra språk. Eleven lär känna målspråkets språkområde samt dess kulturer och levnadssätt. Eleven lär sig att utveckla sin språkliga slutledningsförmåga och sin flerspråkighet.	Att undersöka karaktäristiska drag i spanskan och jämför dessa med tidigare språkkunskap. Att bilda sig en uppfattning om nära besläktade språk, undersöka bakgrunden till spanskans utbredning, söka information som intresserar eleverna om t.ex. språkområdets kulturella sedvänjor eller andra företeelser. - Spanska och latinamerikanska högtider - Latinska språkfamiljen - Spaniens historia med fokus på betydelsen för språkets utbredning	K1, K2, K4	Kännedom om målspråkets relation till andra språk samt språkområdets kulturer och levnadssätt som anknyter till dem Språklig förmåga och flerspråkighet	För vitsord 5: Eleven kan berätta var målspråket talas. Eleven kan ge några exempel på målspråkets kulturer och levnadssätt som anknyter till dem. För vitsord 7: Eleven kan berätta var målspråket talas samt ge några exempel på målspråkets relation till andra språk. Eleven kan berätta om målspråkets kulturer och levnadssätt som anknyter till dem. För vitsord 8: Eleven kan berätta var målspråket talas och jämföra målspråkets relation till andra språk. Eleven kan be-skriva målspråkets kulturer och levnadssätt som anknyter till dem. För vitsord 9: Eleven kan jämföra och reflektera över målspråkets relation till andra språk. Eleven kan utnyttja målspråkets mest centrala särdrag i sitt lärande. Eleven kan jämföra målspråkets kulturer och levnadssätt som anknyter till dem.

B2- lärokursen i spanska i årskurs 9 (sida 2/5)

Mål för undervisning **Färdigheter för språkstudier**	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M2 uppmuntra eleven att se kunskaperna i målspråket som en del av det kontinuerliga lärandet och breddade språkresurser, handleda eleven att hitta sätt att lära sig språk som bäst lämpar sig för hen själv och hens ålder samt uppmuntra hen att använda även begränsade språkfärdigheter utanför lektionerna	Eleven lär sig att hitta möjligheter att använda målspråket även efter avslutad skolgång. Eleven lär sig att använda olika sätt för att lära sig språk och att hitta sätt som är mest effektiva för hen själv.	Att tillsammans undersöka vad som bäst stödjer lärandet av spanska, vad man kan använda språket till och var man kan hitta intressant material på målspråket. Att sätta upp egna mål och lära sig att ge och ta emot respons. - Självbedömning t.ex. med hjälp av Europeiska språkportofolion - Studieteknik - Spanska i närsamhället - Hur fungera på spanska också med begränsade språkkunskaper	K3	Förmåga att utveckla färdigheterna och studiestrategierna för kontinuerligt språklärande	För vitsord 5: Eleven kan ge några exempel på möjligheter att använda målspråket. Eleven kan använda några för hen själv passande sätt att lära sig språk. För vitsord 7: Eleven kan berätta om möjligheter att använda sina kunskaper i målspråket även efter avslutad skolgång. Eleven kan använda de vanligaste och för hen själv passande sätten att lära sig målspråket. För vitsord 8: Eleven kan berätta för vilka ändamål hen kan använda sina kunskaper i målspråket även efter avslutad skolgång. Eleven kan använda de mest centrala och för hen själv passande sätten att lära sig målspråket. För vitsord 9: Eleven kan berätta hur hen kan utnyttja sina kunskaper i målspråket även efter avslutad skolgång. Eleven kan använda mångsidiga och för hen själv passande sätt att lära sig målspråket.

B2- lärokursen i spanska i årskurs 9 (sida 3/5)

Mål för undervisning **Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera**	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M3 erbjuda eleven tillfällen att öva sig i muntlig och skriftlig kommunikation med hjälp av olika medier	Eleven lär sig att agera i olika muntliga och skriftliga kommunikationssituationer.	Att öva kommunikation genom att-lyssna och tala på spanska Att iaktta spanskans rytm, intonation och andra särdrag i uttalet och att öva in ett naturligt uttal. Att vid behov också öva sig i att använda ett mer formellt språkbruk (hälsningsfraser och hälsningskultur, Ni - formen) Uppgiftstyper inkluderar - Skriftliga och muntliga presentationer, Internet, sociala media, TV, filmer, radio - Gester och kroppsspråk - Övningar i simulerade kommunikationssituationer)	K4	Förmåga att kommunicera i olika situationer	Kunskapsnivå A1.1: Eleven klarar sporadiskt av, med stöd av sin samtalspartner, några ofta återkommande och rutinmässiga kommunikationssituationer. Kunskapsnivå A1.2: Eleven klarar sporadiskt av ofta återkommande rutinmässiga kommunikationssituationer, men tar för det mesta ännu stöd av sin samtalspartner. Kunskapsnivå A1.3: Eleven reder sig i många rutinmässiga kommunikationssituationer men tar ibland stöd av sin samtalspartner. Kunskapsnivå A2.1: Eleven kan utbyta tankar eller information i bekanta och vardagliga situationer och stundtals hålla igång en konversation.
M4 stödja eleven i att använda sig av språkliga kommunikationsstrategier	Eleven lär sig att utnyttja språkliga kommunikationsstrategier i kommunikationssituationer.		K4	Användning av kommunikationstrategier	Kunskapsnivå A1.1: Eleven behöver mycket hjälpmedel (till exempel gester, teckningar, lexikon, internet). Eleven kan ibland gissa eller härleda enskilda ords betydelse utgående från kontexten, allmän kunskap eller sina andra språkkunskaper. Kan uttrycka om hen har förstått. Kunskapsnivå A1.2: Eleven använder sig av det mest centrala ord- och uttrycksförrådet i sin kommunikation. Eleven behöver mycket hjälpmedel. Eleven kan be samtalspartnern att upprepa eller tala långsammare. Kunskapsnivå A1.3: Eleven deltar i kommunikation men behöver fortfarande ofta hjälpmedel. Eleven kan reagera med korta verbala uttryck, små gester (till exempel genom att nicka), ljud eller liknande minimal respons. Eleven måste ofta be samtalspartnern att förtydliga eller upprepa. Kunskapsnivå A2.1: Eleven deltar i allt högre grad i kommunikation. Eleven använder mer sällan non-verbala uttryck. Eleven måste relativt ofta be samtalspartnern upprepa eller förtydliga. Eleven kan i någon mån utnyttja samtalspartnerns uttryck i sin egen kommunikation.

M5 hjälpa eleven att öka sin kännedom om uttryck som hör till artigt språkbruk	Eleven lär sig att använda för målspråket och språkområdets kultur typiska artighetsfraser.		K4, K6	Kulturellt lämpligt språkbruk	Kunskapsnivå A1.1: Eleven kan använda några för språket eller kulturen typiska artighetsfraser (hälsa, säga adjö, tacka) i några mycket rutinmässiga sociala sammanhang. Kunskapsnivå A1.2: Eleven kan använda några av de allra vanligaste artighetsfraserna typiska för språket i rutinmässiga sociala sammanhang. Kunskapsnivå A1.3: Eleven kan använda vanliga uttryck som kännetecknar artigt språkbruk i många rutinmässiga sociala sammanhang. Kunskapsnivå A2.1: Eleven klarar av korta sociala situationer. Eleven kan använda de vanligaste artiga hälsnings- och tilltalsfraserna samt artigt framföra till exempel önskemål, invitationer, förslag och ursäkter och besvara sådana.

Mål för undervisning **Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter**	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M6 uppmuntra eleven att tolka för hens ålder lämpliga och för hen själv intressanta muntliga och skriftliga texter	Eleven lär sig att tolka olika muntliga och skriftliga texter.	Att öva sig att läsa på spanska med hjälp av enkla meningar och korta fraser. Att öva sig att känna igen spanskans alfabet och uttal. Tolka och förstå olika korta autentiska texter Olika texter: serier, litteratur, texter på internet, musiktexter, tidtabeller, reklam etc.	K4	Förmåga att tolka texter	Kunskapsnivå A1.1: Eleven förstår en begränsad mängd talade och skrivna ord och uttryck. Eleven känner till teckensystemet eller ett mycket begränsat antal skrivtecken. Kunskapsnivå A1.2: Eleven förstår skriven text bestående av några ord och långsamt tal som innehåller inövade, bekanta ord och uttryck. Eleven kan urskilja enskilda fakta i en text. Kunskapsnivå A1.3: Eleven förstår med hjälp av kontexten skriven text och långsamt tal som innehåller enkla, bekanta ord och uttryck. Eleven kan plocka ut enkel information hen behöver ur en kort text. Kunskapsnivå A2.1: Eleven förstår texter som innehåller enkla, bekanta ord och uttryck samt tydligt tal. Eleven förstår det centrala innehållet i korta, enkla budskap som intresserar hen och grundtankarna i en förutsägbar text som innehåller ett bekant ordförråd. Eleven klarar mycket enkel slutledning med hjälp av kontexten.

B2- lärokursen i spanska i årskurs 9 (sida 5/5)

Mål för undervisning **Växande språkkunskap, förmåga att producera texter**	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M7 erbjuda eleven rikligt med möjligheter att öva sig i att tala och skriva kortfattat i för åldern lämpliga situationer och i detta sammanhang fästa uppmärksamhet vid uttal och vid strukturer som är relevanta för textens innehåll	Eleven lär sig att uttrycka sig muntligt och skriftligt genom att använda språkets centrala ordförråd och strukturer. Eleven lär sig att uttala begripligt.	Att öva sig att skriva och tala på spanska Muntliga övningar kan inkludera uttalsövningar, högläsning och rollspel. Strukturer (se skild tabell efter läroplanen) Repetition av åk 8 strukturer samt nya strukturer som tas upp: - förfluten tid (perfekt) - vid möjlighet andra verbtempus och/eller modus (ex imperativ) - Adjektivets komparation - Siffror; 0–1000, några ordningstal	K5	Förmåga att producera texter	Kunskapsnivå A1.1: Eleven kan uttrycka sig mycket begränsat i tal med hjälp av inövade ord och inlärda standarduttryck. Eleven uttalar några inövade uttryck begripligt och kan skriva några enskilda ord och uttryck. Kunskapsnivå A1.1/A1.2: Eleven kan under handledning berätta om några bekanta och för hen viktiga saker med hjälp av ett begränsat uttrycksförråd. Eleven kan skriva några enskilda ord och uttryck. Eleven uttalar inövade uttryck begripligt. Eleven behärskar ett mycket begränsat ordförråd, några situationsbundna uttryck och en del av den elementära grammatiken. Kunskapsnivå A1.2: Eleven kan med hjälp av ett begränsat uttrycksförråd berätta om några bekanta och för hen viktiga saker samt skriva några korta meningar om inövade ämnen. Eleven uttalar de flesta inövade uttrycken begripligt. Eleven behärskar ett mycket begränsat ordförråd, några situationsbundna uttryck och en del av den elementära grammatiken. Kunskapsnivå A1.3: Eleven behärskar en begränsad mängd korta, inövade uttryck, det mest centrala ordförrådet och grundläggande satsstrukturer. Eleven kan med hjälp av ett begränsat uttrycksförråd berätta om vardagliga och för hen viktiga saker samt skriva enkla meddelanden. Eleven uttalar inövade uttryck begripligt.

B2-lärokurs i tyska årskurs 8-9

B2- lärokursen i tyska i årskurs 8 (sida 1/3)

Mål för undervisning **Kulturell mångfald och språkmedvetenhet**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M1 hjälpa eleven att uppfatta förhållandet mellan det nya språket och språk hen studerat tidigare, bekanta sig med området där språket talas och några centrala drag i livsstilen samt stödja utvecklingen av elevens språkliga slutledningsförmåga, nyfikenhet och flerspråkighet	Eleven bekantar sig med karakteristiska drag i det tyska språket och jämför dessa med tidigare språkkunskap. - Likheter mellan tyska och svenska samt paralleller och jämförelser med andra språk eleverna kan. Eleven bekantar sig med tyskans utbredning samt kulturella sedvänjor och andra företeelser. - Högtider i det tyska språkområdet Eleverna diskuterar eventuella förutfattade meningar om språket.	K1, K2, K4	Kännedom om målspråkets status, språkspecifika särdrag och utbredning	Eleven kan beskriva några av målspråkets eller språkområdets kulturella och andra företeelser.

Mål för undervisning **Färdigheter för språkstudier**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M2 uppmuntra eleven att se språkstudierna som en del av det livslånga lärandet och utökade språkresurser, handleda eleven att hitta metoder att lära sig språk som bäst lämpar sig för hen själv och för åldersgruppen och uppmuntra hen att använda även begränsade språkfärdigheter utanför lektionerna	Eleverna undersöker tillsammans vad som bäst stödjer lärandet av tyska och vad man kan använda språket till. Eleverna ställer upp egna mål och lär sig att ge och ta emot respons. - Självbedömning t.ex. med hjälp av europeiska språkportfolion - studieteknik - Hur fungera på tyska också med begränsade språkkunskaper	K3	Förmåga att sätta upp mål, reflektera över lärandet och samarbeta	Eleven kan utvärdera de egna målen och lärstrategierna.

B2- lärokursen i tyska i årskurs 8 (sida 2/3)

Mål för undervisning **Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M3 erbjuda eleven tillfällen att öva sig i muntlig och skriftlig kommunikation med hjälp av olika medier	Att öva olika i rutinmässiga kommunikationssituationer genom att välja ämnesområden som intresserar eleverna	K4	Förmåga att kommunicera i olika situationer	Eleven reder sig i några rutinmässiga kommunikationssituationer med hjälp av stöd av sin samtalspartner.
M4 handleda eleven i att använda sig av språkliga kommunikationsstrategier	Att öva tyskans rytm, intonation och andra särdrag i uttalet och att öva uttal. Att öva sig lyssna och tala på tyska genom olika teman som behandlas i undervisningen Att vid behov också öva sig i att använda ett mer formellt språkbruk.	K4	Förmåga att använda kommunikationsstrategier	Eleven deltar i kommunikation men behöver hjälpmedel. Kan reagera med korta verbala uttryck, små gester (t.ex. genom att nicka), ljud eller liknande minimal respons. Måste ofta be samtalspartnern att förtydliga eller upprepa.
M5 hjälpa eleven att öka sin kännedom om uttryck som kan användas i och som hör till artigt språkbruk	Uppgiftstyper: - Skriftliga och muntliga presentationer, Internet, sociala media, TV, filmer, radio - Gester och kroppsspråk - Övningar i simulerade kommunikationssituationer - Hälsningsfraser och hälsningskultur (hövlighetsform)	K4, K6	Kulturellt lämpligt språkbruk	Eleven känner till vanliga uttryck som kännetecknar artigt språkbruk.

Mål för undervisning **Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M6 uppmuntra eleven att tolka för sig själv och sin åldersgrupp lämpliga och intressanta muntliga och skriftliga texter	Att öva sig att läsa på tyska med hjälp av enkla meningar och korta fraser. Att känna igen tyskans uttal och alfabet - Att tolka och förstå olika korta autentiska texter - Olika typer av texter: serier, litteratur, texter på internet, musiktexter etc.	K4	Förmåga att tolka texter	Eleven förstår med hjälp av kontexten skriven text och långsamt tal som innehåller enkla, bekanta ord och uttryck.

B2- lärokursen i tyska i årskurs 8 (sida 3/3)

Mål för undervisning **Växande språkkunskap, förmåga att producera texter**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M7 ge eleven många möjligheter att öva sig i att tala och skriva i för åldern lämpliga situationer och i detta sammanhang fästa uppmärksamhet vid uttal och vid strukturer som är relevanta för textens innehåll	Att öva sig att skriva och tala på tyska Muntliga övningar kan inkludera: - Uttalsövningar - Högläsning - Dialoger - rollspel - korta presentationer på målspråket Strukturer som tas upp: - Substantiv; genus, numerus, artiklar - Verb; regelbundna verb i alla personer, presens av de vanligaste oregelbundna verben, modala hjälpverb, skiljbara verb - Vanliga adjektiv - Pronomen; personliga, possessiva - Kasus; ackusativ - Siffror; 0–100 - Annat; nekande sats, frågesatser och frågeord	K5	Förmåga att producera texter	Eleven behärskar ett mycket begränsat ordförråd, några situationsbundna uttryck och en del av den elementära grammatiken.

B2- lärokursen i tyska i årskurs 9 (sida 1/6)

Mål för undervisning **Kulturell mångfald och språkmedvetenhet**	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M1 hjälpa eleven att uppfatta förhållandet mellan det nya språket och språk hen studerat tidigare, bekanta sig med området där språket talas och några centrala drag i livsstilen samt stödja utvecklingen av elevens språkliga slutledningsförmåga, nyfikenhet och flerspråkighet	Eleven lär känna målspråkets ställning i relation till andra språk. Eleven lär känna målspråkets språkområde samt dess kulturer och levnadssätt. Eleven lär sig att utveckla sin språkliga slutledningsförmåga och sin flerspråkighet.	Att undersöka karaktäristiska drag i det tyska språket och jämför dessa med tidigare språkkunskap. Att bilda sig en uppfattning om nära besläktade språk, undersöka bakgrunden till tyskans utbredning, söka information som intresserar eleverna om t.ex. språkområdets kulturella sedvänjor eller andra företeelser.	K1, K2, K4	Kännedom om målspråkets status, språkspecifika särdrag och utbredning	För vitsord 5: Eleven kan berätta var målspråket talas. Eleven kan ge några exempel på målspråkets kulturer och levnadssätt som anknyter till dem. För vitsord 7: Eleven kan berätta var målspråket talas samt ge några exempel på målspråkets relation till andra språk. Eleven kan berätta om målspråkets kulturer och levnadssätt som anknyter till dem. För vitsord 8: Eleven kan berätta var målspråket talas och jämföra målspråkets relation till andra språk. Eleven kan be-skriva målspråkets kulturer och levnadssätt som anknyter till dem. För vitsord 9: Eleven kan jämföra och reflektera över målspråkets relation till andra språk. Eleven kan utnyttja målspråkets mest centrala särdrag i sitt lärande. Eleven kan jämföra målspråkets kulturer och levnadssätt som anknyter till dem.

B2- lärokursen i tyska i årskurs 9 (sida 2/6)

Mål för undervisning **Färdigheter för språkstudier**	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M2 uppmuntra eleven att se språkstudierna som en del av det livslånga lärandet och utökade språkresurser, handleda eleven att hitta metoder att lära sig språk som bäst lämpar sig för hen själv och för åldersgruppen och uppmuntra hen att använda även begränsade språkfärdigheter utanför lektionerna	Eleven lär sig att hitta möjligheter att använda målspråket även efter avslutad skolgång. Eleven lär sig att använda olika sätt för att lära sig språk och att hitta sätt som är mest effektiva för hen själv.	Att tillsammans undersöka vad som bäst stödjer lärandet av tyska, vad man kan använda språket till och var man kan hitta intressant material på målspråket. Att sätta upp egna mål och lära sig att ge och ta emot respons. - Hur fungera på tyska också med begränsade språkkunskaper	K3	Förmåga att sätta upp mål, reflektera över lärandet och samarbeta	För vitsord 5: Eleven kan berätta var målspråket talas. Eleven kan ge några exempel på målspråkets kulturer och levnadssätt som anknyter till dem. För vitsord 7: Eleven kan berätta var målspråket talas samt ge några exempel på målspråkets relation till andra språk. Eleven kan berätta om målspråkets kulturer och levnadssätt som anknyter till dem. För vitsord 8: Eleven kan berätta var målspråket talas och jämföra målspråkets relation till andra språk. Eleven kan be-skriva målspråkets kulturer och levnadssätt som anknyter till dem. För vitsord 9: Eleven kan jämföra och reflektera över målspråkets relation till andra språk. Eleven kan utnyttja målspråkets mest centrala särdrag i sitt lärande. Eleven kan jämföra målspråkets kulturer och levnadssätt som anknyter till dem.

B2- lärokursen i tyska i årskurs 9 (sida 3/6)

Mål för undervisning **Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera**	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M3 erbjuda eleven tillfällen att öva sig i muntlig och skriftlig kommunikation med hjälp av olika medier	Eleven lär sig att agera i olika muntliga och skriftliga kommunikations-situationer.	Att öva kommunikation genom att lyssna och tala. Att iaktta tyskans rytm, intonation och andra särdrag i uttalet och att öva in ett naturligt uttal. Att vid behov också öva sig i att använda ett mer formellt språkbruk.	K4	Förmåga att kommunicera i olika situationer	Kunskapsnivå A1.1: Eleven klarar sporadiskt av, med stöd av sin samtalspartner, några ofta återkommande och rutinmässiga kommunikationssituationer. Kunskapsnivå A1.2: Eleven klarar sporadiskt av ofta återkommande rutinmässiga kommunikationssituationer, men tar för det mesta ännu stöd av sin samtalspartner. Kunskapsnivå A1.3: Eleven reder sig i många rutinmässiga kommunikationssituationer men tar ibland stöd av sin samtalspartner. Kunskapsnivå A2.1: Eleven kan utbyta tankar eller information i bekanta och vardagliga situationer och stundtals hålla igång en konversation.
M4 handleda eleven i att använda sig av språkliga kommunikations-strategier	Eleven lär sig att utnyttja språkliga kommunikations-strategier i kommunikations-situationer.		K4	Förmåga att använda kommunikations-strategier	Kunskapsnivå A1.1: Eleven behöver mycket hjälpmedel (till exempel gester, teckningar, lexikon, internet). Eleven kan ibland gissa eller härleda enskilda ords betydelse utgående från kontexten, allmän kunskap eller sina andra språkkunskaper. Kan uttrycka om hen har förstått. Kunskapsnivå A1.2: Eleven använder sig av det mest centrala ord- och uttrycksförrådet i sin kommunikation. Eleven behöver mycket hjälpmedel. Eleven kan be samtalspartnern att upprepa eller tala långsammare. Kunskapsnivå A1.3: Eleven deltar i kommunikation men behöver fortfarande ofta hjälpmedel. Eleven kan reagera med korta verbala uttryck, små gester (till exempel genom att nicka), ljud eller liknande minimal respons. Eleven måste ofta be samtalspartnern att förtydliga eller upprepa. Kunskapsnivå A2.1: Eleven deltar i allt högre grad i kommunikation. Eleven använder mer sällan non-verbala uttryck. Eleven måste relativt ofta be samtalspartnern upprepa eller förtydliga. Eleven kan i någon mån utnyttja samtalspartnerns uttryck i sin egen kommuni-

					kation
M5 hjälpa eleven att öka sin kännedom om uttryck som kan användas i och som hör till artigt språkbruk	Eleven lär sig att använda för målspråket och språkområdets kultur typiska artighetsfraser.		K4, K6	Kulturellt lämpligt språkbruk	Kunskapsnivå A1.1: Eleven kan använda några för språket eller kulturen typiska artighetsfraser (hälsa, säga adjö, tacka) i några mycket rutinmässiga sociala sammanhang. Kunskapsnivå A1.2: Eleven kan använda några av de allra vanligaste artighetsfraserna typiska för språket i rutinmässiga sociala sammanhang. Kunskapsnivå A1.3: Eleven kan använda vanliga uttryck som kännetecknar artigt språkbruk i många rutinmässiga sociala sammanhang. Kunskapsnivå A2.1: Eleven klarar av korta sociala situationer. Eleven kan använda de vanligaste artiga hälsnings- och tilltalsfraserna samt artigt framföra till exempel önskemål, invitationer, förslag och ursäkter och besvara sådana.

B2- lärokursen i tyska i årskurs 9 (sida 5/6)

Mål för undervisning **Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter**	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M6 uppmuntra eleven att tolka för sig själv och sin åldersgrupp lämpliga och intressanta muntliga och skriftliga texter	Eleven lär sig att tolka olika muntliga och skriftliga texter.	Att känna igen tyskans uttal och alfabet Att lära sig läsa, tolka och förstå olika autentiska texter på tyska Olika typer av texter: serier, litteratur, texter på internet, musiktexter etc.	K4	Förmåga att tolka texter	Kunskapsnivå A1.1: Eleven förstår en begränsad mängd talade och skrivna ord och uttryck. Eleven känner till teckensystemet eller ett mycket begränsat antal skrivtecken. Kunskapsnivå A1.2: Eleven förstår skriven text bestående av några ord och långsamt tal som innehåller inövade, bekanta ord och uttryck. Eleven kan urskilja enskilda fakta i en text. Kunskapsnivå A1.3: Eleven förstår med hjälp av kontexten skriven text och långsamt tal som innehåller enkla, bekanta ord och uttryck. Eleven kan plocka ut enkel information hen behöver ur en kort text. Kunskapsnivå A2.1: Eleven förstår texter som innehåller enkla, bekanta ord och uttryck samt tydligt tal. Eleven förstår det centrala innehållet i korta, enkla budskap som intresserar hen och grundtankarna i en förutsägbar text som innehåller ett bekant ordförråd. Eleven klarar mycket enkel slutledning med hjälp av kontexten.

B2- lärokursen i tyska i årskurs 9 (sida 6/6)

Mål för undervisning **Växande språkkunskap, förmåga att producera texter**	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M7 ge eleven många möjligheter att öva sig i att tala och skriva i för åldern lämpliga situationer och i detta sammanhang fästa uppmärksamhet vid uttal och vid strukturer som är relevanta för textens innehåll	Eleven lär sig att uttrycka sig muntligt och skriftligt genom att använda språkets centrala ordförråd och strukturer. Eleven lär sig att uttala begripligt	Att lära sig skriva på tyska Repetition av åk 8 strukturer samt nya strukturer som tas upp: - Verb: perfekt - Kasus; dativ - Siffror; 0–1000, ordningstalen 1–10	K5	Förmåga att producera texter	Kunskapsnivå A1.1: Eleven kan uttrycka sig mycket begränsat i tal med hjälp av inövade ord och inlärda standarduttryck. Eleven uttalar några inövade uttryck begripligt och kan skriva några enskilda ord och uttryck. Kunskapsnivå A1.1/A1.2: Eleven kan under handledning berätta om några bekanta och för hen viktiga saker med hjälp av ett begränsat uttrycksförråd. Eleven kan skriva några enskilda ord och uttryck. Eleven uttalar inövade uttryck begripligt. Eleven behärskar ett mycket begränsat ordförråd, några situationsbundna uttryck och en del av den elementära grammatiken. Kunskapsnivå A1.2: Eleven kan med hjälp av ett begränsat uttrycksförråd berätta om några bekanta och för hen viktiga saker samt skriva några korta meningar om inövade ämnen. Eleven uttalar de flesta inövade uttrycken begripligt. Eleven behärskar ett mycket begränsat ordförråd, några situationsbundna uttryck och en del av den elementära grammatiken. Kunskapsnivå A1.3: Eleven behärskar en begränsad mängd korta, inövade uttryck, det mest centrala ordförrådet och grundläggande satsstrukturer. Eleven kan med hjälp av ett begränsat uttrycksförråd berätta om vardagliga och för hen viktiga saker samt skriva enkla meddelanden. Eleven uttalar inövade uttryck begripligt.

MATEMATIK

Läroämnets uppdrag

Uppdraget i undervisningen i matematik är att utveckla ett logiskt, exakt och kreativt matematiskt tänkande hos eleverna. Undervisningen ska lägga grund för förståelsen av matematiska begrepp och strukturer samt utveckla elevernas förmåga att behandla information och lösa problem. På grund av matematikens kumulativa natur ska undervisningen framskrida systematiskt. Konkreta och laborativa inslag är centrala i undervisningen och studierna i matematik. Lärandet stöds med hjälp av informations- och kommunikationsteknik.

Undervisningen i matematik ska stödja eleverna att utveckla en positiv attityd till matematik och en positiv bild av sig själva som elever i matematik. Den ska också utveckla elevernas förmåga att kommunicera, interagera och samarbeta. Undervisningen i matematik ska vara målinriktad och långsiktig och stödja eleverna att själva ta ansvar för sitt lärande.

Undervisningen ska handleda eleven att förstå nyttan av matematik i sitt eget liv och i ett bredare samhällsperspektiv. Undervisningen ska utveckla elevernas förmåga att använda och tillämpa matematik på ett mångsidigt sätt.

Matematik åk 1-2

I årskurserna 1–2 ska eleverna i undervisningen i matematik erbjudas mångsidiga upplevelser för att tillägna sig matematiska begrepp och strukturer. Olika sinnen ska utnyttjas i undervisningen. Undervisningen ska utveckla elevernas förmåga att uttrycka matematiska tankar med konkreta hjälpmedel, muntligt, skriftligt och genom att rita och tolka bilder. Undervisningen i matematik ska lägga en stabil grund för förståelse av talbegreppet och tiosystemet samt för räknefärdigheter.

Centralt innehåll som anknyter till målen för matematik i årskurs 1-2

I1 Matematiskt tänkande
I2 Tal och räkneoperationer
I3 Geometri och mätning
I4 Informationsbehandling och statistik

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i matematik i årskurs 1-2

Handledning, differentiering och stöd i matematik i årskurs 1-2

Bedömning av elevens lärande i matematik i årskurs 1-2

Centrala föremål för bedömningen och responsen med tanke på lärprocessen i matematik i årskurserna 1 och 2 är följande:

- framsteg i förståelsen av talbegreppet och talföljder
- framsteg i förståelsen av tiosystemet
- framsteg i hur obehindrat eleven räknar
- framsteg i förmågan att klassificera kroppar och figurer
- framsteg i förmågan att använda matematik vid problemlösning.

Matematik åk 1 (sida 1/3)

Mål för undervisning **Betydelse, värderingar och attityder**	Kompetens	Kunskapskrav för goda kunskaper
M1 stödja elevens iver och intresse för matematik samt utvecklingen av en positiv självbild och ett gott självförtroende	K1, K3, K5	Används inte som bedömningsgrund. Eleven handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina egna erfarenheter.

Mål för undervisning **Arbetsfärdigheter**	Centralt innehåll	Kompetens
M2 handleda eleven att utveckla färdigheten att göra matematiska observationer samt tolka och utnyttja dem i olika situationer	- räkna antal i en bild - se likheter och skillnader - uppfatta mönster och former - göra iakttagelser i omvärlden - hitta kombinationer - göra jämförelser - sortera, ordna, gruppera	K4
M3 uppmuntra eleven att framföra sina lösningar och slutledningar med konkreta hjälpmedel, figurer, muntligt och skriftligt, även med hjälp av digitala verktyg	- använda konkret material för att visa och beskriva matematiska begrepp - bygga/avbilda figurer - göra räknebilder eller räkneberättelser - använda digitala verktyg för att framföra lösningar, t.ex. olika ritprogram, matteappar	K2, K4, K5,
M4 handleda eleven att utveckla förmågan att dra slutsatser och lösa problem	- skapa talföljder - uppskatta längd - skapa egna mönster - fortsätta ett mönster	K1, K4, K6

Matematik åk 1 (sida 2/3)

Mål för undervisningen **Begreppsliga och ämnesspecifika mål**	Centralt innehåll	Kompetens	Kunskapskrav
M5 handleda eleven att förstå matematiska begrepp och beteckningar	- läsa och skriva siffror, tal och tecken - tecknen för plus, minus, är lika med, är inte lika med, större än, mindre än - begreppen addition, addera, subtraktion, subtrahera - begreppen lika många, fler, färre, flest, färst - jämförelse, t.ex. störst och minst - orden före, efter och mellan	K1, K4	För goda kunskaper - siffrorna - läsa och skriva talen 0–20 - använda tecknen för addition och subtraktion samt likhetstecknet - jämföra tal - använda jämförelsetecken: > och < För godkänt: - siffrorna - läsa och skriva talen 0–20 - använda tecknen för addition och subtraktion samt likhetstecknet - jämföra tal
M6 stödja eleven att utveckla förståelsen av talbegreppet och principen för tiosystemet.	- centralt talområde 0–20 - talens uppbyggnad 0–100 - se samband mellan antal, talnamn och sifferbeteckningar - uppskatta och räkna antal - jämföra och ordna tal, säga och skriva talramsa - uppdelning av talen upp till tio - tioparen - tiosystemet: ental, tiotal och hundratal - använda tallinjen - skriva talföljder - udda och jämna tal	K1, K4	För goda kunskaper: - visa antal med konkret material - talramsan framåt 0–20 - talramsan bakåt 10–0 - delar av talramsan - tioparen konkret - dela upp tal i talområdet 0–20 - fortsätta en talföljd - avgöra om ett tal är udda eller jämnt För godkänt: - visa antal med konkret material - talramsan framåt 0–20 - talramsan bakåt 10–0 - delar av talramsan - dela upp tal i talområdet 0–9 - tioparen konkret
M7 introducera eleven i principerna för de grundläggande räkneoperationerna och deras egenskaper	- visa räkneoperationer med konkret material - addition och subtraktion och sambandet mellan räknesätten - addition och subtraktion med tiotalsövergång inom talområdet 0–20	K1, K4	För goda kunskaper: - addera och subtrahera inom talområdet 0–20 - behärska talområdet 0–20, även tiotalsövergång i addition och subtraktion - skriva additioner och subtraktioner med givna tal, t.ex 10, 8 och 2

	- dela upp tal/enkla ekvationer , t.ex. 5 + __ = 6		För godkänt: - addera och subtrahera inom talområdet 0–20
M8 handleda eleven att utveckla flytande grundläggande räknefärdigheter med naturliga tal samt att använda olika huvudräkningsstrategier	- huvudräkning, olika strategier - göra räknehändelser, bild, muntligt eller skriftligt	K1, K4	För goda kunskaper: - under handledning berätta en räknehändelse inom talområdet 0-5 - skapa en räknehändelse - tillämpa huvudräkningsstrategier För godkänt: - under handledning berätta en räknehändelse inom talområdet 0-5

Mål för undervisningen **Begreppsliga och ämnesspecifika mål**	Centralt innehåll	Kompetens	Kunskapskrav
M9 introducera eleven i geometriska former och handleda eleven att uppfatta deras egenskaper	- undersöka former och figurer i omvärlden - känna igen och bygga tredimensionella kroppar t.ex. med klossar - bekanta sig med geometriska kroppar: klot, cylinder, rätblock, kub, kon och pyramid - bekanta sig med plangeometriska figurer: rektangel, kvadrat, triangel och cirkel - lägesord: ovanför, under, bakom, framför, mellan - riktningar: framåt, bakåt, åt sidan, upp, ner	K1, K4, K5	För goda kunskaper: - ordna geometriska kroppar och figurer enligt deras egenskaper - hitta geometriska former hos plana figurer och geometriska kroppar - förstå och använda ord som anger läge och riktning För godkänt: - ordna geometriska kroppar och figurer enligt deras egenskaper - förstå ord som anger läge och riktning
M10 handleda eleven att förstå principen för mätning	- längd: meter och centimeter - mäta sträckor med linjal - uppskatta längd - jämföra längd - massa: kilogram - volym: liter och deciliter - tid: timmar och minuter, avläsa och rita hela och halva klockslag - analog och digital klocka - bekanta sig med olika mätredskap	K1, K4	För goda kunskaper: - avläsa hela timmar på en analog klocka - mäta med linjal i hela centimeter - särskilja de viktigaste storheterna: längd, massa, volym och tid samt anknyta måttenheter till rätt storhet För godkänt: - avläsa hela timmar på en analog klocka
M11 introducera eleven i tabeller och diagram	- enkla tabeller - avläsa stapeldiagram och själv presentera information i stapeldiagram	K4, K5	För goda kunskaper: - avläsa ett enkelt stapeldiagram
M12 lära eleven att skapa stegvisa instruktioner och att följa dem	- följa en muntlig instruktion - avgöra ordningsföljd i en given situation; först,	K1, K2, K4, K5	För goda kunskaper: - följa en enkel stegvis instruktion

	sedan, sist - använda ordningstal		

Matematik åk 2 (sida 1/4)

Mål för undervisning **Betydelse, värderingar och attityder**	Kompetens	Kunskapskrav
M1 bibehålla elevens iver och intresse för matematik samt stödja utvecklingen av en positiv självbild och ett gott självförtroende	K1, K3, K5	Används inte som bedömningsgrund. Eleven handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina egna erfarenheter.

Mål för undervisning **Arbetsfärdigheter**	Centralt innehåll	Kompetens
M2 handleda eleven att utveckla färdigheten att göra matematiska observationer samt tolka och utnyttja dem i olika situationer	- se likheter och skillnader - uppfatta mönster och former - göra iakttagelser i omvärlden - hitta kombinationer - göra jämförelser - sortera, ordna, gruppera - lösa slutledningsuppgifter - gestalta regelbundenhet - arbeta bakåt	K4
M3 uppmuntra eleven att framföra sina lösningar och slutledningar med konkreta hjälpmedel, figurer, muntligt och skriftligt, även med hjälp av digitala verktyg	- skriva/berätta egna räknesagor - använda konkret material för att visa och beskriva matematiska begrepp - rita bild till ett uttryck - skriva uttryck - göra slutledningar - använda digitala verktyg för att framföra lösningar, t.ex. olika ritprogram, matteappar	K2, K4, K5,
M4 handleda eleven att utveckla förmågan att dra slutsatser och lösa problem	- skriva talföljder - öka och minska med 2, 3, 4, 5, 10, 100 - uppskatta längd, tid, massa och volym - skapa egna mönster - fortsätta på givet mönster - gestalta delar av en figur	K1, K4, K6

Matematik åk 2 (sida 2/4)

Begreppsliga och ämnesspecifika mål för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Kunskapskrav
M5 handleda eleven att förstå matematiska begrepp och beteckningar	- addition: term, summa - subtraktion: term, differens - tecknen för multiplikation och division - multiplikation: faktor, produkt - division: täljare, nämnare, kvot - visa räkneoperationer med konkret material och bilder	K1, K4	För goda kunskaper: - använda tecknen för multiplikation - visa ett givet uttryck med konkret material - rita en bild till ett givet uttryck För godkänt - använda tecknet för multiplikation - visa ett givet uttryck med konkret material
M6 stödja eleven att utveckla förståelsen av talbegreppet och principen för tiosystemet	- centralt talområde 0–100 - talens uppbyggnad 0–1000 - skriva talföljder och använda tallinjen - avgöra talens storleksordning och jämföra tal - hälften och dubbelt - använda ordningstal - känna igen udda och jämna tal - enkla bråk med konkret material, t.ex. ett halvt, en tredjedel, en fjärdedel	K1, K4	För goda kunskaper: - visa antal med konkret material samt förstå tiosystemet: ental, tiotal - talramsan framåt 0–100 - talramsan bakåt 20–0 - delar av talramsan - jämföra tal och placera in tal på tallinjen - visa och beskriva tiosystemets uppbyggnad - använda ordningstal, t.ex. i datum - fördubbla och beräkna hälften av ett tal För godkänt: - visa antal med konkret material samt förstå tiosystemet: ental, tiotal - talramsan framåt 0–100 - talramsan bakåt 20–0 - delar av talramsan
M7 introducera eleven i principerna för de grundläggande räkneoperationerna och deras egenskaper	- addition och subtraktion med tiotalsövergång inom talområdet 0–100 - tillämpa addition och subtraktion - kontroll av subtraktion - multiplikation, tabellerna 0–5, 10 - rita bild till multiplikation - tillämpa multiplikation - använda kommutativitet i addition och multiplikation - division, delnings- och innehållsdivision med konkret	K1, K4	För goda kunskaper: - addera och subtrahera med hjälp av konkret material inom talområdet 0–100 - dela upp talen 0–100 - göra beräkningar med tiotalsövergång inom talområdet 0–20 - rita bild till multiplikationer, tabellerna 0–5 - tillämpa addition, subtraktion och multiplikation - multiplikationstabellerna 0–5 och 10 - dividera med konkret material

	material - använda euro och cent - uppskatta och jämföra priser		För godkänt: - addera och subtrahera med hjälp av konkret material inom talområdet 0–100 - dela upp talen 0–100 - göra beräkningar med tiotalsövergång inom talområdet 0–20 - rita bild till multiplikationer, tabellerna 0–5 - multiplikationstabellerna 1, 2, 5 och 10
M8 handleda eleven att utveckla flytande grundläggande räknefärdigheter med naturliga tal samt att använda olika huvudräknings-strategier	- tillämpa räknefärdigheter i situationer i omvärlden - huvudräkning och huvudräkningsstrategier - beskriva en räknestrategi	K1, K4	För goda kunskaper: - huvudräkning inom talområdet 0–20 - söka alternativa sätt att räkna i huvudet För godkänt: - huvudräkning inom talområdet 0–20

Begreppsliga och ämnesspecifika mål för undervisningen	Centralt innehåll	Kompe-tens	Kunskapskrav
M9 introducera eleven i geometriska former och handleda eleven att uppfatta deras egenskaper	- avbilda tredimensionella kroppar i rutsystem - gestalta föremål från olika håll - rita plangeometriska figurer med linjal - klassificera och namnge geometriska kroppar: klot, cylinder, rätblock, kub, kon och pyramid - klassificera och namnge plangeometriska figurer: rektangel, kvadrat, romb, triangel och cirkel - bekanta sig med benämningarna sidoyta, hörn, kant, basyta, spets och vinkel - enkla speglingar och förstoringar/förminskningar - hitta symmetri	K1, K4, K5	För goda kunskaper: - hitta gemensamma egenskaper hos de vanligaste geometriska kropparna och figurerna - rita en linje med linjal - klassificera och namnge geometriska figurer och kroppar - hitta symmetri i en bild För godkänt: - hitta gemensamma egenskaper hos de vanligaste geometriska kropparna och figurerna - rita en linje med linjal
M10 handleda eleven att förstå principen för mätning	- area: uppskattning och jämförelse med hjälp av rutor - tid: kalender - tid: analog och digital tid - tid: kvart före/över, 5 minuters noggrannhet - avläsa och visa klockslag - beräkna och uppskatta tid - pris: euro och cent - längd: enheterna meter, centimeter, millimeter - mäta och rita sträckor med linjal	K1, K4	För goda kunskaper: - avläsa hela och halva timmar på en analog klocka - använda euro och cent i enkla prisberäkningar - mäta en sträcka med linjal i hela cm - ordna figurer i storleksordning med hjälp av rutor - lösa enkla textuppgifter som innehåller måttenheter - hantera olika mätredskap - uppskatta längd och volym - jämföra ett föremåls massa med en given vikt

	- begreppet omkrets - massa: enheterna kilogram och gram - volym: enheterna liter och deciliter - välja lämplig måttenhet och göra enkla enhetsbyten - använda olika mätredskap - uppskatta och jämföra måttenheter		För godkänt: - avläsa hela och halva timmar på en analog klocka - använda euro och cent i enkla prisberäkningar - mäta en sträcka med linjal i hela cm
M11 introducera eleven i tabeller och diagram	- söka, samla och registrera information - avläsa och rita stapeldiagram - slutledning med hjälp av en tabell - hitta kombinationer med hjälp av en tabell	K4, K5	För goda kunskaper: - avläsa ett enkelt stapeldiagram - rita ett enkelt stapeldiagram För godkänt: - avläsa ett enkelt stapeldiagram
M12 lära eleven att skapa stegvisa instruktioner och att följa dem	- ange läge och riktning i ett rutsystem - använda symboler - upptäcka ordningsföljd, upprepningar och regler samt hitta alternativ	K1, K2, K4, K5	För goda kunskaper: - följa en enkel stegvis instruktion - beskriva en figurs läge i ett rutsystem - hitta upprepningar i ett mönster För godkänt: - följa en enkel stegvis instruktion

Matematik åk 3-6

I årskurserna 3-6 ska undervisningen i matematik erbjuda upplevelser med vilkas hjälp eleverna kan tillägna sig matematiska begrepp och strukturer. Undervisningen ska utveckla elevernas förmåga att uttrycka sina matematiska tankar och lösningar på olika sätt och med olika hjälpmedel. Mångsidig problemlösning självständigt och i grupp samt jämförelse av olika sätt att lösa problem är centrala delar av undervisningen. Undervisningen i matematik ska befästa och bredda elevernas förståelse av talbegreppet och tiosystemet samt utveckla en flytande räknefärdighet.

Centralt innehåll som anknyter till målen för matematik i årskurs 3-6

I1 Matematiskt tänkande
I2 Tal och räkneoperationer
I3 Algebra
I4 Geometri och mätning
I5 Informationsbehandling, statistik och sannolikhet

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i matematik i årskurs 3–6

Handledning, differentiering och stöd i matematik i årskurs 3–6

Bedömning av elevens lärande i matematik i årskurs 3–6

Matematik åk 3 (sida 1/4)

Mål för undervisning **Betydelse, värderingar och attityder**	Kompetens	Kunskapskrav för goda kunskaper
M1 bibehålla elevens inspiration och intresse för matematik samt stödja elevens positiva självbild och självförtroende	K1, K3, K5	Används inte som grund för bedömningen. Eleven handleds att reflektera över sina upplevelser som en del av självbedömningen.

Mål för undervisning **Arbetsfärdigheter**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper
M2 handleda eleven att uppfatta samband i det som hen lär sig	- använda samband mellan räknesätten - koppla till egen vardag - öva att tänka på olika sätt	K1, K4	Samband mellan saker man lärt sig	Eleven uppfattar och ger exempel på samband mellan saker som hen lär sig.
M3 handleda eleven att utveckla sin förmåga att ställa frågor och dra motiverade slutsatser utifrån sina observationer	- skriva frågor till uttryck, tabeller och diagram - motivera lösningar och tankeformer	K1, K3, K4, K5	Förmåga att ställa frågor och slutledningsförmåga	Eleven kan presentera matematiskt intressanta frågor och slutledningar.
M4 uppmuntra eleven att presentera sina lösningar och slutledningar för andra med konkreta hjälpmedel, figurer, muntligt och skriftligt, även med hjälp av digitala verktyg	- samarbete och diskussion med andra elever - kunna beskriva hur man tänker - skriva tankeled och jämföra lösningar - använda konkreta modeller, bilder och olika hjälpmedel för att beskriva begrepp	K1, K2, K4, K5	Förmåga att presentera lösningar och slutledningar	Eleven presenterar sina lösningar och slutledningar på olika sätt.
M5 handleda och stödja eleven i utvecklingen av förmågan att lösa problem	- använda strategin att arbeta bakåt - lösa slutledningsuppgifter - hitta kombinationer	K1, K4, K5	Problemlösningsfärdigheter	Eleven kan använda olika strategier vid problemlösning.
M6 handleda eleven att utveckla förmågan att bedöma hur ändamålsenlig en lösning är och om resultatet är rimligt	- göra uppskattningar - kunna välja lämpliga enheter - anknyta till och jämföra med egna erfarenheter från vardagen	K1, K3	Förmåga att bedöma en lösning	Eleven kan i regel bedöma en lösnings ändamålsenlighet och ett resultats rimlighet.

Matematik åk 3 (sida 2/4)

Begreppsliga och ämnesspecifika mål för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M7 handleda eleven att förstå och använda matematiska begrepp och symboler	- sambandet mellan bild och uttryck - visa matematiska begrepp med bilder, konkreta modeller och symboler	K1, K4	Förståelse och användning av matematiska begrepp	För goda kunskaper: Eleven använder i regel rätta begrepp och symboler. - visa matematiska begrepp med bilder, konkreta modeller och symboler - skriva ett matematiskt uttryck till en bild För godkänt: - visa matematiska begrepp med bilder, konkreta modeller och symboler
M8 stödja och handleda eleven att förstärka och bredda förståelsen av tiosystemet	- centralt talområde 0–1000 - talens uppbyggnad 0–10 000 - decimaltal: tiondel - jämföra och ordna tal i storleksordning - tallinjen	K1, K4	Förståelse av tiosystemet	För goda kunskaper: Eleven behärskar tiosystemets princip också vid räkning med tal i decimalform. - tiosystemets principer med naturliga tal - talramsan framåt 0–1000 - talramsan bakåt 100–0 - jämföra tal inom talområdet 0–1000 - räkna med tal i decimalform För godkänt: - tiosystemets principer med naturliga tal - talramsan framåt 0–1000 - talramsan bakåt 100–0 - jämföra tal inom talområdet 0–1000
M9 stödja eleven att utveckla talbegreppet till positiva rationella tal	- decimaltal med tiondelar i vardagliga situationer, t.ex. 10,6 s - bråk i vardagliga situationer samt med konkret material - placera in bråk på tallinjen	K1, K4	Förståelse av talbegreppet	För goda kunskaper: Eleven kan använda positiva rationella tal. - använda enkla bråk - använda positiva rationella tal För godkänt: - använda enkla bråk
M10 handleda eleven att uppnå flytande räknefärdigheter både i huvudräkning och skriftligt genom att utnyttja räkneoperationernas egenskaper	- addition och subtraktion med hundratalsövergång - repetition av huvudräkning - additions- och subtraktionsalgoritmerna, även minnessiffra och växling	K1, K3, K6	Räknefärdigheter och att utnyttja de grundläggande räkneoperationernas egenskaper	För goda kunskaper: Eleven räknar relativt obehindrat i huvudet och skriftligt. - dela upp tresiffriga tal enligt talenheter - addera och subtrahera med hjälp av konkret material inom talområdet 0–1000 - addera och subtrahera med uppställning, även min-

	- multiplikation, tabellerna 6–9, repetition av tabellerna 0–5 och 10 - multiplikation med 10, 100 och 1000 - introduktion av multiplikation med uppställning - kort division; delningsdivision och innehållsdivision - division med rest - sambandet mellan division och multiplikation - introduktion av räknesättens ordningsföljd			nessiffra och växling - anknyta multiplikationer till bild - multiplikationstabellerna 0–10 - dividera med konkret material - huvudräkning inom talområdet 0–50 - göra beräkningar med hundratalsövergång För godkänt: - dela upp tresiffriga tal enligt talenheter - addera och subtrahera med hjälp av konkret material inom talområdet 0–1000 - anknyta multiplikationer till bild - multiplikationstabellerna 0–5 och 10 - dividera med konkret material - huvudräkning inom talområdet 0–50

Begreppsliga och ämnesspecifika mål för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper
M11 handleda eleven att observera och beskriva geometriska egenskaper hos kroppar och figurer samt introducera eleven i geometriska begrepp	- omkrets av enkla plangeometriska figurer - parallellogram - vinklar: rät, trubbig, spetsig - repetera och undersöka kroppars geometriska egenskaper - begreppen sidoyta, hörn och kant - hitta symmetri i figurer och rita symmetrilinje - rita en spegelbild	K4, K5	Geometriska begrepp och förmåga att observera geometriska egenskaper	För goda kunskaper: Eleven kan klassificera och identifiera kroppar och figurer. - beskriva vanliga geometriska kroppar - klassificera och identifiera kroppar och figurer För godkänt: - beskriva vanliga geometriska kroppar
M12 handleda eleven att uppskatta storleken av ett mätobjekt, välja lämpliga mätredskap och lämplig enhet samt bedöma mätresultatets rimlighet	- area: beräkna yta med hjälp av centimeterrutor - tid: med en minuts noggrannhet - klockslag på en digital klocka - priser i decimalform: euro och cent - längd: kilometer, meter, centimeter, millimeter - massa: kilogram och gram - volym: liter och deciliter - uppskatta och jämföra enheter - enkla vardagsnära enhetsbyten	K1, K3, K6	Förmåga att mäta	För goda kunskaper: Eleven kan välja ett lämpligt mätredskap, mäta och bedöma mätresultatets rimlighet. Eleven behärskar de vanligaste enhetsbytena. - välja ett lämpligt mätredskap, mäta och bedöma mätresultatets rimlighet - använda mm, cm och m - göra de vanligaste enhetsbytena - avläsa hel och halv timme samt kvart på en analog klocka

				- avläsa en digital klocka För godkänt: - välja ett lämpligt mätredskap och mäta - använda mm, cm och m - avläsa hel och halv timme samt kvart på en analog klocka
M13 handleda eleven att utarbeta och tolka tabeller och diagram samt använda statistiska nyckeltal samt erbjuda eleven upplevelser om sannolikhet	- söka, samla och presentera information från närområgivningen - avläsa tabeller och diagram - undersöka antalet alternativ (kombinatorik)	K4, K5	Att göra och tolka tabeller och diagram	För goda kunskaper: Eleven kan göra en tabell utgående från ett material samt tolka tabeller och diagram. - avläsa en tabell - presentera information i tabell- eller diagramform För godkänt: - avläsa en tabell
M14 inspirera eleven att utarbeta instruktioner som datorprogram i en visuell programmeringsmiljö	- planera och utarbeta datorprogram i en visuell programmeringsmiljö	K1, K4, K5, K6	Visuell programmering	För goda kunskaper: Eleven kan programmera ett fungerande program i en visuell programmeringsmiljö. - använda färdiga kommandon i ett datorprogram, pröva sig fram och se vad som händer

Matematik åk 4 (sida 1/4)

Mål för undervisning **Betydelse, värderingar och attityder**	Kompetens	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsord 8
M1 bibehålla elevens inspiration och intressen för matematik samt stödja elevens positiva självbild och självförtroende	K1, K3, K5	Används inte som grund för bedömningen. Eleven handleds att reflektera över sina upplevelser som en del av självbedömningen.

Mål för undervisning **Arbetsfärdigheter**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömning	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsord 8
M2 handleda eleven att uppfatta samband i det som hen lär sig	- använda samband mellan räknesätten - koppla till egen vardag - öva att tänka på olika sätt	K1, K4	Samband mellan saker man lärt sig	Eleven uppfattar och ger exempel på samband mellan saker som hen lär sig.
M3 handleda eleven att utveckla sin förmåga att ställa frågor och dra motiverade slutsatser utifrån sina observationer	- skriva frågor till uttryck, tabeller och diagram - motivera lösningar och tankeformer	K1, K3, K4, K5	Förmåga att ställa frågor och slutledningsförmåga	Eleven kan presentera matematiskt intressanta frågor och slutledningar.
M4 uppmuntra eleven att presentera sina lösningar och slutledningar för andra med konkreta hjälpmedel, figurer, muntligt och skriftligt, även med hjälp av digitala verktyg	- samarbete och diskussion med andra elever - kunna beskriva hur man tänker - skriva tankeled och jämföra lösningar - använda konkreta modeller, bilder och olika hjälpmedel för att beskriva begrepp	K1, K2, K4, K5	Förmåga att presentera lösningar och slutledningar	Eleven presenterar sina lösningar och slutledningar på olika sätt.
M5 handleda och stödja eleven i utvecklingen av förmågan att lösa problem	- använda strategin att arbeta bakåt - lösa slutledningsuppgifter - hitta kombinationer	K1, K4, K5	Problemlösningsfärdigheter	Eleven kan använda olika strategier vid problemlösning.
M6 handleda eleven att utveckla förmågan att bedöma hur ändamålsenlig en lösning är och om resultatet är rimligt	- göra uppskattningar - kunna välja lämpliga enheter - anknyta till och jämföra med egna erfarenheter från vardagen	K1, K3	Förmåga att bedöma en lösning	Eleven kan i regel bedöma en lösnings ändamålsenlighet och ett resultats rimlighet.

Matematik åk 4 (sida 2/4)

Begreppsliga och ämnesspecifika mål för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömning	Kunskapskrav
M7 handleda eleven att förstå och använda matematiska begrepp och symboler	- begreppet uttryck - begreppet uppskatta - sambandet mellan verklighet och uttryck	K1, K4	Förståelse och användning av matematiska begrepp	För goda kunskaper/vitsord 8: Eleven använder i regel rätta begrepp och symboler. - skriva enkla uttryck - använda rätt terminologi för de fyra räknesätten - uppskatta svarets rimlighet För godkänt/vitsord 5: - skriva enkla uttryck
M8 stödja och handleda eleven att förstärka och bredda förståelsen av tiosystemet	- tallinjen med olika graderingar - stärka talförståelsen - talenheterna upp till miljoner - förstå tiosystemet - decimaltal; hundradel - avrunda tal - avrunda euro - addera och subtrahera tal i decimalform	K1, K4	Förståelse av tiosystemet	För goda kunskaper/vitsord 8: Eleven behärskar tiosystemets princip också vid räkning med tal i decimalform. - tiosystemets princip, från hundradel till hundratusental och miljontal - komplettera en gradering på en tallinje, även tal i decimalform - avrundning - överslagsräkning För godkänt/vitsord 5: - tiosystemets princip, från hundradel till hundratusental - komplettera en gradering på en tallinje, även tal i decimalform - avrundning
M9 stödja eleven att utveckla talbegreppet till positiva rationella tal	- begreppet decimaltal - begreppet bråk, olika namn för samma bråk - jämföra bråk	K1, K4	Förståelse av talbegreppet	För goda kunskaper/vitsord 8: Eleven kan använda positiva rationella tal. - jämföra liknämniga bråk - använda positiva rationella tal - komplettera en gradering på en tallinje, även tal i bråkform För godkänt/vitsord 5: - jämföra liknämniga bråk
M10 handleda eleven att uppnå flytande räknefärdigheter både i huvudräkning och skriftligt genom att utnyttja räkneoperationernas egenskaper	- additions- och subtraktions algoritmer befästs - multiplikationstabellerna 0–10 befästs - multiplikationstabellerna 11–12 - samband mellan räknesätten - vardagsnära uppgifter med räkne-	K1, K3, K6	Räknefärdigheter och att utnyttja de grundläggande räkneoperationernas egenskaper	För goda kunskaper/vitsord 8: Eleven räknar relativt obehindrat i huvudet och skriftligt. - additions- och subtraktionsalgoritmer - multiplikationstabellerna 0–10, även motsvarande divisioner - räknesättens samband - multiplicera och dividera med 10, 100 och 1000 - division av tresiffriga tal med 2 och 10

	sättens ordningsföljd - begreppet division både via innehålls- och delningsdivision - räkna kort division - dividera en talenhet i taget - division med 10, 100 och 1000 - multiplikationsalgoritmen - addition och subtraktion av liknämniga bråk			- division av flersiffriga tal med ensiffrig nämnare - addition och subtraktion av liknämniga bråk För godkänt/vitsord 5: - additions- och subtraktionsalgoritmer - multiplikationstabellerna 0–5 och 10, även motsvarande divisioner - multiplicera och dividera med 10 - division av tresiffriga tal med 2 och 10 - addition och subtraktion av liknämniga bråk

Begreppsliga och ämnesspecifika mål för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömning	Kunskapskrav
M11 handleda eleven att observera och beskriva geometriska egenskaper hos kroppar och figurer samt introducera eleven i geometriska begrepp	- koordinatsystem, första kvadranten - parallella och vinkelräta linjer - vinkelmått och klassificering av vinklar - undersöka och klassificera olika månghörningar - figurer indelas i månghörningar och andra figurer - beräkna omkrets av enkla geometriska figurer - undersöka och jämföra figurers och kroppars geometriska egenskaper	K4, K5	Geometriska begrepp och förmåga att observera geometriska egenskaper	För goda kunskaper/vitsord 8: Eleven kan klassificera och identifiera kroppar och figurer. - avläsa ett koordinatsystem - namnge olika vinklar - namnge de vanligaste månghörningarna - beräkna omkrets av kvadrat, rektangel och triangel - klassificera och identifiera geometriska kroppar och figurer För godkänt/vitsord 5: Eleven kan klassificera och identifiera kroppar och figurer. - avläsa ett koordinatsystem - namnge olika vinklar - namnge de vanligaste månghörningarna - beräkna omkrets av kvadrat, rektangel och triangel
M12 handleda eleven att uppskatta storleken av ett mätobjekt, välja lämpliga mätredskap och lämplig enhet samt bedöma mätresultatets rimlighet	- tidsaxel - 60-systemet med hjälp av klocktider - beräkna tidsintervall - vardagsnära enhetsbyten med tids-, längd-, massa- och volymenheter - uppskatta storlek, enkla areor och enkla volymer samt kontrollmäta	K1, K3, K6	Förmåga att mäta	För goda kunskaper/vitsord 8: Eleven kan välja ett lämpligt mätredskap, mäta och bedöma mätresultatets rimlighet. Eleven behärskar de vanligaste enhetsbytena. - avläsa analoga och digitala klockslag - uttrycka tider i olika enheter samt beräkna tidsintervall med anknytning till vardagen - de vanligaste enhetsbytena - enkla enhetsbyten: 1 m = 100 cm, 1 km = 1000 m, 1 kg = 1000 g, 1 l = 10 dl - välja ett lämpligt mätredskap, mäta och ta ställning till mätre-

				sultatets rimlighet För godkänt/vitsord 5: - avläsa analoga och digitala klockslag - enkla enhetsbyten: 1 m = 100 cm, 1 km = 1000 m, 1 kg = 1000 g, 1 l = 10 dl - välja ett lämpligt mätredskap, mäta och ta ställning till mätresultatets rimlighet
M13 handleda eleven att utarbeta och tolka tabeller och diagram samt använda statistiska nyckeltal samt erbjuda eleven upplevelser om sannolikhet.	- söka, samla och presentera information - skapa enkla tabeller och diagram - tolka givna tabeller och diagram - undersöka antalet alternativ	K4, K5	Att göra och tolka tabeller och diagram	För goda kunskaper/vitsord 8: Eleven kan göra en tabell utgående från ett material samt tolka tabeller och diagram. - avläsa enkla tabeller och diagram - tolka tabeller och diagram - göra en enkel tabell utgående från ett material För godkänt/vitsord 5: - avläsa enkla tabeller och diagram - göra en enkel tabell utgående från ett material
M14 inspirera eleven att utarbeta instruktioner som datorprogram i en visuell programmeringsmiljö	- planera och utarbeta datorprogram i en visuell programmeringsmiljö	K1, K4, K5, K6	Visuell programmering	För goda kunskaper/vitsord 8: Eleven kan programmera ett fungerande program i en visuell programmeringsmiljö. - använda färdiga kommandon i ett datorprogram, pröva sig fram och se vad som händer - göra en följd av instruktioner med hjälp av färdiga kommandon För godkänt/vitsord 5: - använda färdiga kommandon i ett datorprogram, pröva sig fram och se vad som händer

Matematik åk 5 (sida 1/4)

Mål för undervisning **Betydelse, värderingar och attityder**	Kompetens	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsord 8
M1 bibehålla elevens inspiration och intressen för matematik samt stödja elevens positiva självbild och självförtroende	K1, K3, K5	Används inte som grund för bedömningen. Eleven handleds att reflektera över sina upplevelser som en del av självbedömningen.

Mål för undervisning **Arbetsfärdigheter**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömning	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsord 8
M2 handleda eleven att uppfatta samband i det som hen lär sig	- använda samband mellan räknesätten - koppla till egen vardag - öva att tänka på olika sätt	K1, K4	Samband mellan saker man lärt sig	Eleven uppfattar och ger exempel på samband mellan saker som hen lär sig.
M3 handleda eleven att utveckla sin förmåga att ställa frågor och dra motiverade slutsatser utifrån sina observationer	- skriva frågor till uttryck, tabeller och diagram - motivera lösningar och tankeformer	K1, K3, K4, K5	Förmåga att ställa frågor och slutledningsförmåga	Eleven kan presentera matematiskt intressanta frågor och slutledningar.
M4 uppmuntra eleven att presentera sina lösningar och slutledningar för andra med konkreta hjälpmedel, figurer, muntligt och skriftligt, även med hjälp av digitala verktyg	- samarbete och diskussion med andra elever - kunna beskriva hur man tänker - skriva tankeled och jämföra lösningar - använda konkreta modeller, bilder och olika hjälpmedel för att beskriva begrepp	K1, K2, K4, K5	Förmåga att presentera lösningar och slutledningar	Eleven presenterar sina lösningar och slutledningar på olika sätt.
M5 handleda och stödja eleven i utvecklingen av förmågan att lösa problem	- använda strategin att arbeta bakåt - lösa slutledningsuppgifter - hitta kombinationer	K1, K4, K5	Problemlösningsfärdigheter	Eleven kan använda olika strategier vid problemlösning.
M6 handleda eleven att utveckla förmågan att bedöma hur ändamålsenlig en lösning är och om resultatet är rimligt	- göra uppskattningar - kunna välja lämpliga enheter - anknyta till och jämföra med egna erfarenheter från vardagen	K1, K3	Förmåga att bedöma en lösning	Eleven kan i regel bedöma en lösnings ändamålsenlighet och ett resultats rimlighet.

Matematik åk 5 (sida 2/4)

Begreppsliga och ämnesspecifika mål för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömning	Kunskapskrav
M7 handleda eleven att förstå och använda matematiska begrepp och symboler	- överslagsräkning - begreppet procent	K1, K4	Förståelse och användning av matematiska begrepp	För goda kunskaper/vitsord 8: Eleven använder i regel rätta begrepp och symboler. - överslagsräkning med tal i decimalform - procent som en del av 100 - begreppet procent För godkänt/vitsord 5: - procent som en del av 100
M8 stödja och handleda eleven att förstärka och bredda förståelsen av tiosystemet	- tallinjen med olika graderingar - stärka talförståelsen - talenheterna upp till miljarder - fördjupa tiosystemet - decimaltal; tusendel - avrunda tal - addera och subtrahera tal i decimalform	K1, K4	Förståelse av tiosystemet	För goda kunskaper/vitsord 8: Eleven behärskar tiosystemets princip också vid räkning med tal i decimalform. - tiosystemets princip, från tusendel till miljontal och miljardtal - kunna avrunda till given talenhet - skriva in tal på tallinjer som graderats på olika sätt - addition och subtraktion av tal i decimalform För godkänt/vitsord 5: - tiosystemets princip, från tusendel till miljontal - kunna avrunda till given talenhet - skriva in tal på tallinjer som graderats på olika sätt
M9 stödja eleven att utveckla talbegreppet till positiva rationella tal och negativa heltal	- sambandet mellan enkla tal i bråkform, tal i decimalform och procent - enkel procenträkning med t.ex. 100 %, 50 %, 25 %, 10 %, 1 % - begreppet negativa heltal - negativa heltal i vardagen	K1, K4	Förståelse av talbegreppet	För goda kunskaper/vitsord 8: Eleven kan använda positiva rationella tal och negativa heltal. - kombinera tal som är skrivna i olika form men har samma värde - använda positiva rationella tal och negativa heltal - skriva enkla procenttal i bråkform och decimalform - avläsa negativa tal på en termometer - räkna med negativa heltal, t.ex. temperatur För godkänt/vitsord 5: - kombinera tal som är skrivna i olika form men har samma värde - avläsa negativa tal på en termometer

M10 handleda eleven att uppnå flytande räknefärdigheter både i huvudräkning och skriftligt genom att utnyttja räkneoperationernas egenskaper	- räknesättens ordningsföljd även parentes - multiplikationsalgoritmen befästs - multiplicera tvåsiffriga faktorer - förlängning och förkortning av bråk - introducera addition och subtraktion av oliknämniga bråk - introducera multiplikation och division av bråk med naturliga heltal	K1, K3, K6	Räknefärdigheter och att utnyttja de grundläggande räkneoperationernas egenskaper	För goda kunskaper/vitsord 8: Eleven räknar relativt obehindrat i huvudet och skriftligt. - multiplikationstabellerna 0–10 - multiplikationsalgoritmen, ena faktorn ensiffrig - multiplikationsalgoritmen även med tvåsiffriga faktorer - räknesättens ordningsföljd - förlängning och förkortning av bråk För godkänt/vitsord 5: - multiplikationstabellerna 0–10 - multiplikationsalgoritmen, ena faktorn ensiffrig - räknesättens ordningsföljd

Begreppsliga och ämnesspecifika mål för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömning	Kunskapskrav
M11 handleda eleven att observera och beskriva geometriska egenskaper hos kroppar och figurer samt introducera eleven i geometriska begrepp	- kroppar klassificeras som cylindrar, koner och övriga kroppar - undersöka rätblock, cylindrar, koner med cirkulär basyta och pyramider - ritar plangeometriska figurer och bygga kroppar - rita, mäta och klassificera vinklar - koordinatsystem - förstoring och förminskning - likformighet och skala - spegling i en rät linje - symmetri i förhållande till en rät linje - kongruens med konkreta hjälpmedel - cirkelns delar: medelpunkt, radie och diameter - konstruera en cirkel med hjälp av passare	K4, K5	Geometriska begrepp och förmåga att observera geometriska egenskaper	För goda kunskaper/vitsord 8: Eleven kan klassificera och identifiera kroppar och figurer. Eleven kan använda skalor samt känner igen symmetriska figurer i förhållande till räta linjer. - klassificera och identifiera geometriska kroppar och figurer - använda skalor - hitta symmetrilinjer i figurer - mäta vinklar <180° - rita vinklar <180°, enkla månghörningar och cirklar enligt givna mått - avläsa och placera in punkter i ett koordinatsystem För godkänt/vitsord 5: - hitta symmetrilinjer i figurer - mäta vinklar <180° - rita vinklar <180°, enkla månghörningar enligt givna mått

Matematik åk 5 (sida 4/4)

M12 handleda eleven att uppskatta storleken av ett mätobjekt, välja lämpliga mätredskap och lämplig enhet samt bedöma mätresultatets rimlighet	- de vanligaste enhetsbyten med tids-, längd-, massa- och volymenheter - uppskatta längd, massa och volym samt kontrollmäta, mätningens noggrannhet betonas - begreppet area - beräkna arean av enkla geometriska figurer	K1, K3, K6	Förmåga att mäta	För goda kunskaper/vitsord 8: Eleven kan välja ett lämpligt mätredskap, mäta och bedöma mätresultatets rimlighet. Eleven kan beräkna areor. Eleven behärskar de vanligaste enhetsbytena. - välja ett lämpligt mätredskap, mäta och avgöra mätresultatets rimlighet - begreppet area - beräkna arean av en rektangel och en triangel - göra de vanligaste enhetsbytena För godkänt/vitsord 5: - välja ett lämpligt mätredskap, mäta och avgöra mätresultatets rimlighet - begreppet area
M13 handleda eleven att utarbeta och tolka tabeller och diagram samt använda statistiska nyckeltal samt erbjuda eleven upplevelser om sannolikhet.	- söka, samla, registrera och presentera information - begreppet medelvärde - beräkna medelvärde - klassificera och ordna information - frekvenstabell och begreppen största och minsta värde samt typvärde - sannolikhet i vardagen - begreppen omöjlig, möjlig eller säker	K4, K5	Att göra och tolka tabeller och diagram	För goda kunskaper/vitsord 8: Eleven kan göra en tabell utgående från ett material samt tolka tabeller och diagram. Eleven kan beräkna medelvärdet och bestämma typvärdet. - avläsa och tolka tabeller och diagram - samla in information och sammanställa den i ett stapeldiagram - göra en tabell utgående från ett givet material samt tolka informationen - beräkna medelvärdet och bestämma typvärdet För godkänt/vitsord 5: - avläsa tabeller och diagram - samla in information och sammanställa den i ett stapeldiagram
M14 inspirera eleven att utarbeta instruktioner som datorprogram i en visuell programmeringsmiljö	- planera och utarbeta datorprogram i en visuell programmeringsmiljö	K1, K4, K5, K6	Visuell programmering	För goda kunskaper/vitsord 8: Eleven kan programmera ett fungerande program i en visuell programmeringsmiljö. - göra en följd av instruktioner med hjälp av färdiga kommandon - upptäcka upprepningar i ett mönster eller ett program och förkorta följden av instruktioner

				För godkänt/vitsord 5: - göra en följd av instruktioner med hjälp av färdiga kommandon

Matematik åk 6 (sida 1/4)

Mål för undervisning **Betydelse, värderingar och attityder**	Kompetens	Kunskapskrav för goda kunskaper
M1 bibehålla elevens inspiration och intresse för matematik samt stödja elevens positiva självbild och självförtroende	K1, K3	Används inte som grund för bedömningen. Eleven handleds att reflektera över sina upplevelser som en del av självbedömningen.

Mål för undervisning **Arbetsfärdigheter**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsord 8
M2 handleda eleven att uppfatta samband i det som hen lär sig	- använda samband mellan räknesätten - koppla till egen vardag - öva att tänka på olika sätt	K1, K4	Samband mellan saker man lärt sig	Eleven uppfattar och ger exempel på samband mellan saker som hen lär sig.
M3 handleda eleven att utveckla sin förmåga att ställa frågor och dra motiverade slutsatser utifrån sina observationer	- skriva frågor till uttryck, tabeller och diagram - motivera lösningar och tankeformer	K1, K3, K4, K5	Förmåga att ställa frågor och slutledningsförmåga	Eleven kan presentera matematiskt intressanta frågor och slutledningar.
M4 uppmuntra eleven att presentera sina lösningar och slutledningar för andra med konkreta hjälpmedel, figurer, muntligt och skriftligt, även med hjälp av digitala verktyg	- samarbete och diskussion med andra elever - kunna beskriva hur man tänker - skriva tankeled och jämföra lösningar - använda konkreta modeller, bilder och olika hjälpmedel för att beskriva begrepp	K1, K2, K4, K5	Förmåga att presentera lösningar och slutledningar	Eleven presenterar sina lösningar och slutledningar på olika sätt.
M5 handleda och stödja eleven i utvecklingen av förmågan att lösa problem	- använda strategin att arbeta bakåt - lösa slutledningsuppgifter - hitta kombinationer	K1, K4, K5	Problemlösningsfärdigheter	Eleven kan använda olika strategier vid problemlösning.
M6 handleda eleven att utveckla förmågan att bedöma hur ändamålsenlig en lösning är och om resultatet är rimligt	- göra uppskattningar - kunna välja lämpliga enheter - anknyta till och jämföra med egna erfarenheter från vardagen	K1, K3	Förmåga att bedöma en lösning	Eleven kan i regel bedöma en lösnings ändamålsenlighet och ett resultats rimlighet.

Matematik åk 6 (sida 2/4)

Begreppsliga och ämnesspecifika mål för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M7 handleda eleven att förstå och använda matematiska begrepp och symboler	- begreppet obekant	K1, K4	Förståelse och användning av matematiska begrepp	För goda kunskaper/vitsord 8: Eleven använder i regel rätta begrepp och symboler. - söka lösningar till enkla ekvationer genom slutledning och prövning För godkänt/vitsord 5: - söka lösningar till enkla ekvationer genom slutledning och prövning
M8 stödja och handleda eleven att förstärka och bredda förståelsen av tiosystemet	- tiosystemet befästs - multiplikation med tal i decimalform - division av tal i decimalform med ett heltal - division med tal i decimalform	K1, K4	Förståelse av tiosystemet	För goda kunskaper/vitsord 8: Eleven behärskar tiosystemets princip också vid räkning med tal i decimalform. - multiplikation då ena faktorn är ensiffrig och andra faktorn står i decimalform - multiplikation då båda faktorerna står i decimalform - division när täljaren är ett enkelt tal i decimalform - division med tal i decimalform i nämnaren För godkänt/vitsord 5: - multiplikation då ena faktorn är ensiffrig och andra faktorn står i decimalform - division när täljaren är ett enkelt tal i decimalform
M9 stödja eleven att utveckla talbegreppet till positiva rationella tal och negativa heltal	- samband mellan tal i bråkform, decimalform och procent - vardagsprocenträkning	K1, K4	Förståelse av talbegreppet	För goda kunskaper/vitsord 8: Eleven kan använda positiva rationella tal och negativa heltal. - uttrycka enkla tal som står i bråkform och decimalform i procentform - skriva enkla procenttal i bråkform och decimalform - uttrycka samband mellan bråkform, decimalform och procent - räkna enkla rabatter och prisökningar För godkänt/vitsord 5: - uttrycka enkla tal som står i bråkform och decimalform i procentform - skriva enkla procenttal i bråkform och decimalform
M10 handleda eleven att uppnå flytande räknefärdigheter både i huvudräkning och skriftligt genom att utnyttja räkneoperationernas egenskaper	- räknesättens ordningsföljd med mer utmanande uppgifter - addition och subtraktion av oliknämniga bråk	K1, K3, K6	Räknefärdigheter och att utnyttja de grundläggande räkneoperat-	För goda kunskaper/vitsord 8: Eleven räknar relativt obehindrat i huvudet och skriftligt. - lösa uppgifter som innehåller addition, subtraktion och multiplikation i anknytning till vardagen - beräkna värdet av uttryck med flera räknesätt och mellansteg

	- multiplikation och division av bråk med naturliga heltal		ionernas egenskaper	- förlänga och förkorta bråk - göra bråk liknämniga - addera och subtrahera oliknämniga bråk - multiplicera och dividera bråk med naturliga tal konkret eller med bild För godkänt/vitsord 5: - lösa uppgifter som innehåller addition, subtraktion och multiplikation i anknytning till vardagen - förlänga och förkorta enkla bråk - göra bråk liknämniga - multiplicera och dividera enkla bråk med naturliga tal konkret eller med bild

Begreppsliga och ämnesspecifika mål för undervisningen	Centralt innehåll	Kompe-tens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M11 handleda eleven att observera och beskriva geometriska egenskaper hos kroppar och figurer samt introducera eleven i geometriska begrepp	- figurer klassificeras som månghörningar och andra figurer - kroppar klassificeras som cylindrar, koner och övriga kroppar - bygga och undersöka rätblock, cylindrar och koner med cirkulär basyta samt pyramider - rita plangeometriska figurer och kroppar - koordinatsystem, alla kvadranter - förstoring och förminskning - likformighet och skala - spegling i en rät linje och punkt - Kongruens med konkreta hjälpmedel - konstruera en cirkel med hjälp av passare	K4, K5	Geometriska begrepp och förmåga att observera geometriska egenskaper	För goda kunskaper/vitsord 8: Eleven kan klassificera och identifiera kroppar och figurer. Eleven kan använda skalor samt känner igen symmetriska figurer i förhållande till räta linjer och punkter. - identifiera enkla kroppar och figurer enligt deras geometriska egenskaper - rita geometriska figurer med givna mått och skisser av geometriska kroppar - rita ett koordinatsystem och markera givna punkter, alla kvadranter - använda skalor för att förstora och förminska - göra iakttagelser om symmetri i bilder: rotation, förskjutning och spegling i en linje - rita en cirkel med hjälp av passare och mäta radien och diametern För godkänt/vitsord 5: - identifiera enkla kroppar och figurer enligt deras geometriska egenskaper - rita geometriska figurer med givna mått och skisser av geometriska kroppar - rita ett koordinatsystem och markera givna punkter

				- göra iakttagelser om symmetri i bilder: spegling i en linje - rita en cirkel med hjälp av passare och mäta radien och diametern
M12 handleda eleven att uppskatta storleken av ett mätobjekt, välja lämpliga mätredskap och lämplig enhet samt bedöma mätresultatets rimlighet	- beräkna volymen av rätblock - enhetsbyten med tids-, längd-, massa- och volymenheter (l, dl, cl, ml) - i geometriska konstruktioner betonas mätningens noggrannhet	K1, K3, K6	Förmåga att mäta	För goda kunskaper/vitsord 8: Eleven kan välja ett lämpligt mätredskap, mäta och bedöma mätresultatets rimlighet. Eleven kan beräkna areor och volymer. Eleven behärskar de vanligaste måttenhetsomvandlingarna. - välja ett lämpligt mätredskap, mäta och ta ställning till mätresultatets rimlighet - beräkna arean av en rektangel och en triangel samt volymen av ett rätblock - göra de vanligaste enhetsbytena För godkänt/vitsord 5: - välja ett lämpligt mätredskap, mäta och ta ställning till mätresultatets rimlighet - beräkna arean av en rektangel - göra de vanligaste enhetsbytena
M13 handleda eleven att utarbeta och tolka tabeller och diagram samt använda statistiska nyckeltal samt erbjuda eleven upplevelser om sannolikhet.	- beräkna medelvärde - klassificera och ordna given information - sammanställa en frekvenstabell - största, minsta värde och typvärde - presentera information i tabeller och diagram - sannolikhet i vardagen - begreppen omöjlig, möjlig eller säker	K4, K5	Att göra och tolka tabeller och diagram	För goda kunskaper/vitsord 8: Eleven kan göra en tabell utgående från ett material samt tolka tabeller och diagram. Eleven kan beräkna medelvärdet och bestämma typvärdet. - göra en undersökning och sammanställa resultatet i en enkel tabell, samt avläsa tabeller och diagram - beräkna medelvärdet och bestämma typvärdet För godkänt/vitsord 5: - göra en undersökning och sammanställa resultatet i en enkel tabell, samt avläsa tabeller och diagram
M14 inspirera eleven att utarbeta instruktioner som datorprogram i en visuell programmeringsmiljö	- planera och utarbeta datorprogram i en visuell programmeringsmiljö	K1, K4, K5, K6	Visuell programmering	För goda kunskaper/vitsord 8: Eleven kan programmera ett fungerande program i en visuell programmeringsmiljö. - upptäcka upprepningar i ett mönster eller ett program och förkorta följden av instruktioner - studera en följd av instruktioner, ändra en detalj och se vad annat man kan åstadkomma med endast en liten ändring - jämföra olika följder av instruktioner och ta ställning till ändamålsenligheten

				För godkänt/vitsord 5: - upptäcka upprepningar i ett mönster eller ett program och förkorta följden av instruktioner

Matematik åk 7-9

I årskurserna 7-9 är uppdraget i matematikundervisningen att stärka den matematiska allmänbildningen. Undervisningen ska fördjupa elevernas förståelse för matematiska begrepp och samband mellan dem. Undervisningen ska inspirera eleven att hitta och använda matematiken i sitt eget liv. Eleverna ska lära sig att lösa problem genom att formulera matematiska modeller för problemen. Matematikundervisningen ska sporra eleverna att arbeta målinriktat, noggrant, koncentrerat och långsiktigt. De ska uppmuntras att presentera sina lösningar och diskutera dem. Elevernas samarbetsförmåga ska utvecklas i undervisningen.

Centralt innehåll som anknyter till målen för matematik i årskurs 7-9

I1 Matematiskt tänkande och matematiska metoder
I2 Tal och räkneoperationer
I3 Algebra
I4 Funktioner
I5 Geometri
I6 Informationsbehandling, statistik och sannolikhet

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i matematik i årskurs 7–9

Handledning, differentiering och stöd i matematik i årskurs 7–9

Bedömning av elevens lärande i matematik i årskurs 7–9

Matematik åk 7 (sida 1/4)

Mål för undervisning **Betydelse, värderingar och attityder**	Kompetens	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsord 8
M1 stärka elevens motivation, positiva självbild och självförtroende som elev i matematik	K1, K3, K5	Används inte som grund för bedömningen. Eleverna handleds att reflektera över sina upplevelser som del av självbedömningen.
M2 uppmuntra eleven att ta ansvar för sitt matematik-lärande både i självständigt arbete och i grupparbete	K3, K7	Eleven tar ansvar för sitt lärande och deltar konstruktivt i grupparbete.

Mål för undervisning **Arbetsfärdigheter**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsord 8
M3 handleda eleven att upptäcka och förstå samband mellan det som hen lär sig	I alla matematiska delområden används aktiviteter som kräver logiskt tänkande. Eleven hittar regler och beroendeförhållanden, och presenterar dem på ett exakt sätt, hittar antalet möjliga alternativ, samt drar slutsatser och motiverar sina ställningstaganden. Eleven tolkar och producerar matematisk text. Eleven tar ställning till påståenden och får insikt i bevisföringens grunder.	K1, K4	Förmåga att kombinera det man lär sig	Eleven observerar och förklarar samband mellan det hen lär sig.
M4 uppmuntra eleven att få rutin i att uttrycka sig		K1, K2, K4, K5	Matematisk uttrycksförmåga	Eleven kan uttrycka sitt matematiska tänkande både muntligt och i skrift.
M5 stödja eleven då hen löser uppgifter som kräver logiskt och kreativt tänkande och utvecklar de färdigheter som behövs för detta		K1, K3, K4, K5, K6	Problemlösningsförmåga	Eleven kan strukturera problem och lösa dem matematiskt.
M6 handleda eleven att utvärdera och utveckla sina matematiska lösningar och att kritiskt granska resultatets rimlighet		K1, K3, K4, K6	Förmåga att utvärdera och utveckla matematiska lösningar	Eleven kan utvärdera sin matematiska lösning och granskar kritiskt resultatets rimlighet.
M7 uppmuntra eleven att tillämpa matematik också i övriga läroämnen och det omgivande samhället		K1-K7	Förmåga att tillämpa matematik	Eleven kan tillämpa matematik i olika sammanhang.
M8 handleda eleven att utveckla sin förmåga att hantera och analysera information samt vägleda eleven att granska information kritiskt		K1, K4, K5	Förmåga att analysera och granska information kritiskt	Eleven kan själv söka, behandla och presentera statistisk information.
M9 vägleda eleven att tillämpa informations- och kommunikationsteknik i matematikstudierna och för att lösa matematiska problem		K5	Förmåga att använda digitala verktyg i matematiken	Eleven tillämpar informations- och kommunikationsteknik i matematikstudierna.

Matematik åk 7 (sida 2/4)

Mål för undervisningen **Begreppsliga och ämnes-specifika**	Centralt innehåll	Kom-petens	Föremål för bedömning	Kunskapskrav
M10 handleda eleven att stärka sin slutlednings- och huvudräkningsför-måga samt uppmuntra eleven att använda sin räknefärdighet i olika sammanhang	- talmängder: natur-liga tal och hela tal - räkneoperationer även med negativa tal och tal i decimalform - begreppen motsatt tal och absolutbelopp - delbarhet och prim-tal - exakt värde, närme-värde och avrundning - begreppet potens - talföljder med hela tal	K1,K3, K4	Slutlednings-förmåga och räkne-färdighet	För goda kunskaper/vitsord 8: Eleven använder aktivt sin slutlednings- och huvudräkningsförmåga i olika situationer. - jämföra hela tal och ordna dem enligt storlek - gradera en tallinje med hela tal - skriva tal med tiondelar och hundradelar i bråk- och decimalform - samband mellan bråk- och decimalform - bedöma rimlighet med hjälp av överslagsräkning - beräkna värdet av uttryck som innehåller de fyra räknesätten, även parenteser - ge exempel på motsatta tal och beräkna värdet av ett absolutbelopp - avgöra om ett tal är delbart med 2, 5, 10 - avgöra med hjälp av delbarhetsregler eller beräkningar om ett tal är delbart med ett givet tal - faktorisera heltal - avgöra om ett tal är ett närmevärde, och följa avrundningsreglerna samt tillämpa reglerna för gällande siffror - känna till betydelsen av storheterna längd, area, massa och volym (l, dl) - anknyta potensbegreppet till upprepad multiplikation - bestämma värdet av en potens med positiv exponent och bas - bilda talföljder med hela tal
				För godkänt/vitsord 5: - jämföra hela tal och ordna dem enligt storlek - gradera en tallinje med hela tal - känna igen tal med tiondelar och hundradelar i bråk- och decimalform - beräkna värdet av uttryck som innehåller de fyra räknesätten, även parenteser - ge exempel på motsatta tal - avgöra om ett tal är delbart med 2, 5, 10 - avrunda till rimlig noggrannhet i tillämpningar - känna till betydelsen av storheterna längd, area, massa och volym (l, dl) - anknyta potensbegreppet till upprepad multiplikation - bestämma värdet av en potens med positiv exponent och bas
M14 handleda eleven att förstå begreppet obekant	- begreppet obekant i en ekvation	K1, K4	Begreppet obekant och	För goda kunskaper/vitsord 8: Eleven kan lösa en förstagradsekvation symboliskt.

och utveckla förmågan att lösa ekvationer	- begreppet polynom - bestämma värdet av ett uttryck - förstagradsekvationer		färdigheter att lösa ekvationer	- lösa enkla förstagradsekvationer, även sådana som behöver förenklas, och kontrollera lösningen med insättning För godkänt/vitsord 5: - lösa enkla förstagradsekvationer med resonemang

Mål för undervisningen **Begreppsliga och ämnesspecifika**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömning	Kunskapskrav
M16 stödja eleven att förstå geometriska begrepp och samband mellan dem	- plangeometriska grundbegrepp, såsom punkt, sträcka, linje, vinkel, kurva och stråle - egenskaper hos månghörningar - omkrets av polygoner - klassificera geometriska kroppar	K1, K4, K5	Uppfattning om geometriska begrepp och samband mellan dem	För goda kunskaper/vitsord 8: Eleven kan namnge och beskriva egenskaper hos räta linjer, vinklar och polygoner och samband mellan dem. - känna igen punkt, sträcka, linje, vinkel, kurva och stråle - beskriva plangeometriska grundbegrepp - klassificera vinklar och beskriva samband mellan dem - beräkna storleken av vinklar i trianglar och fyrhörningar utgående från vinkelsumman - beräkna omkretsen av polygoner - klassificera geometriska kroppar utgående från klot, cylindrar, koner och övriga För godkänt/vitsord 5: - känna igen punkt, sträcka, linje, vinkel, kurva och stråle - beräkna storleken av vinklar i trianglar och fyrhörningar utgående från vinkelsumman - beräkna omkretsen av polygoner

M18 uppmuntra eleven att utveckla sin färdighet att beräkna areor och volymer	- area av polygoner - enheter och enhetsbyten	K1, K4	Färdighet att beräkna areor och volymer	För goda kunskaper/vitsord 8: Eleven kan beräkna arean av plana figurer. Eleven kan göra enhetsomvandlingar med area- och volymenheter. - beräkna arean av triangel, kvadrat, rektangel, romb, parallellogram och parallelltrapets med hjälp av formler - beräkna volymen av ett rätblock - göra enhetsbyten med enheter för längd, massa, area och volym med hjälp av enhetstabell För godkänt/vitsord 5: - beräkna arean av kvadrat och rektangel med hjälp av formler - beräkna volymen av ett rätblock - göra enhetsbyten med enheter för längd, massa, area och volym med hjälp av enhetstabell
M20 handleda eleven att utveckla sitt algoritmiska tänkande och sina färdigheter att tillämpa matematik och programmering för att lösa problem	- principer för algoritmiskt tänkande - använda färdiga datorprogram	K1, K4, K5, K6	Algoritmiskt tänkande och programmeringsfärdigheter	För goda kunskaper/vitsord 8: Eleven kan tillämpa principerna för algoritmiskt tänkande. - avgöra vad en viss åtgärd leder till samt göra ändringar så att en önskad åtgärd förverkligas - programmera ett föremål att göra ett rörelsemönster genom att använda olika riktningar och upprepningar För godkänt/vitsord 5: - programmera ett föremål att göra ett rörelsemönster genom att använda olika riktningar och upprepningar

Matematik åk 8 (sida 1/5)

Mål för undervisning **Betydelse, värderingar och attityder**	Kompetens	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsord 8
M1 stärka elevens motivation, positiva självbild och självförtroende som elev i matematik	K1, K3, K5	Används inte som grund för bedömningen. Eleverna handleds att reflektera över sina upplevelser som del av självbedömningen.
M2 uppmuntra eleven att ta ansvar för sitt matematiklärande både i självständigt arbete och i grupparbete	K3, K7	Eleven tar ansvar för sitt lärande och deltar konstruktivt i grupparbete.

Mål för undervisning **Arbetsfärdigheter**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömning	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsord 8
M3 handleda eleven att upptäcka och förstå samband mellan det som hen lär sig	I alla matematiska delområden används aktiviteter som kräver logiskt tänkande. Eleven hittar regler och beroendeförhållanden, och presenterar dem på ett exakt sätt, hittar antalet möjliga alternativ, samt drar slutsatser och motiverar sina ställningstaganden. Eleven tolkar och producerar matematisk text. Eleven tar ställning till påståenden och får insikt i bevisföringens grunder.	K1, K4	Förmåga att kombinera det man lär sig	Eleven observerar och förklarar samband mellan det hen lär sig.
M4 uppmuntra eleven att få rutin i att uttrycka sig		K1, K2, K4, K5	Matematisk uttrycksförmåga	Eleven kan uttrycka sitt matematiska tänkande både muntligt och i skrift.
M5 stödja eleven då hen löser uppgifter som kräver logiskt och kreativt tänkande och utvecklar de färdigheter som behövs för detta		K1, K3, K4, K5, K6	Problemlösningsförmåga	Eleven kan strukturera problem och lösa dem matematiskt.
M6 handleda eleven att utvärdera och utveckla sina matematiska lösningar och att kritiskt granska resultatets rimlighet		K1, K3, K4, K6	Förmåga att utvärdera och utveckla matematiska lösningar	Eleven kan utvärdera sin matematiska lösning och granskar kritiskt resultatets rimlighet.
M7 uppmuntra eleven att tillämpa matematik också i övriga läroämnen och det omgivande samhället		K1-K7	Förmåga att tillämpa matematik	Eleven kan tillämpa matematik i olika sammanhang.
M8 handleda eleven att utveckla sin förmåga att hantera och analysera information samt vägleda eleven att granska information kritiskt		K1, K4, K5	Förmåga att analysera och granska information kritiskt	Eleven kan själv söka, behandla och presentera statistisk information.
M9 vägleda eleven att tillämpa informations- och kommunikationsteknik i matematikstudierna och för att lösa matematiska		K5	Förmåga att använda digitala verktyg i matematiken	Eleven tillämpar informations- och kommunikationsteknik i matematikstudierna.

problem				

Matematik åk 8 (sida 2/5)

Mål för undervisningen **Begreppsliga och ämnesspecifika**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömning	Kunskapskrav
M10 handleda eleven att stärka sin slutlednings- och huvudräkningsförmåga samt uppmuntra eleven att använda sin räknefärdighet i olika sammanhang	- potensberäkningar med samma bas - begreppet kvadratrot, beräkningar med kvadratrötter	K1, K3, K4	Eleven använder aktivt sin slutlednings- och huvudräkningsförmåga i olika situationer.	För goda kunskaper/vitsord 8: Eleven använder aktivt sin slutlednings- och huvudräkningsförmåga i olika situationer. - jämföra tal i potensform, även med negativ exponent, och ordna dem enligt storlek - tillämpa räkneregler för potenser med samma bas - anknyta kvadratrot till potens - känna igen de tio första kvadrattalen - dra kvadratroten när roten är ett naturligt tal - beräkna värdet av uttryck som innehåller de fyra räknesätten, parenteser, potenser och kvadratrötter - uttrycka värdet av tal i grundpotensform med positiv och negativ exponent som ett vanligt tal - uttrycka tal i grundpotensform - tillämpa räkneregler för kvadratrötter För godkänt/vitsord 5: - anknyta kvadratrot till potens - känna igen de tio första kvadrattalen - dra kvadratroten när roten är ett naturligt tal - uttrycka värdet av tal i grundpotensform med positiv exponent som ett vanligt tal
M11 handleda eleven att utveckla förmågan att utföra grundläggande räkneoperationer med rationella tal	- räkneoperationer med bråk, även multiplikation och division - begreppet inverterat tal - talmängder, även rationella tal	K1, K4	Eleven kan obehindrat utföra grundläggande räkneoperationer med rationella tal.	För goda kunskaper/vitsord 8: Eleven kan obehindrat utföra grundläggande räkneoperationer med rationella tal. - använda bråk i addition, subtraktion, multiplikation och division - ge exempel på inverterade tal För godkänt/vitsord 5: - använda liknämniga bråk i addition och subtraktion samt multiplikation av bråk med heltal

Matematik åk 8 (sida 3/5)

Mål för undervisningen **Begreppsliga och ämnesspecifika**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömning	Kunskapskrav
M12 stödja eleven att utvidga förståelsen av talbegreppet till reella tal	- talmängder, även reella tal - talföljder med rationella tal	K1, K4	Eleven identifierar reella tal och kan beskriva deras egenskaper.	För goda kunskaper/vitsord 8: Eleven identifierar reella tal och kan beskriva deras egenskaper. - placera ut decimaltal på en tallinje - ge exempel på ett irrationellt tal - klassificera tal: N, Z, Q, R - känna igen tal som har samma värde och står i olika form - uttrycka ett tal på olika sätt - avrunda till korrekt noggrannhet i tillämpningar För godkänt/vitsord 5: - placera ut decimaltal på en tallinje - följa avrundningsreglerna
M13 stödja eleven att utveckla förståelse av procenträkning	- procentbegreppet, procentandelar, andel av en helhet, förändrat värde, grundvärde, förändrings- och jämförelseprocent	K1, K3, K6	Eleven kan redogöra för hur begreppet procent används. Eleven kan beräkna procentuella andelar, en andel av en helhet utgående från ett procenttal samt förändrings- och jämförelseprocent. Eleven kan använda sina kunskaper i olika situationer.	För goda kunskaper/vitsord 8: Eleven kan redogöra för hur begreppet procent används. Eleven kan beräkna procentuella andelar, en andel av en helhet utgående från ett procenttal samt förändrings- och jämförelseprocent. Eleven kan använda sina kunskaper i olika situationer. Typexempel: - Hur mycket är 20 % av 80 €? - Hur många procent är 20 € av 80 €? - Hur mycket är 100 % när 20 € är 80 %? - Priset på en vara som kostar 80 € stiger med 20 %. Vilket är det nya priset? - En vara kostade 100 €. Priset sänktes till 80 €. Hur många procent sänktes priset? - Hur många procent mera är 100 € än 80 €? - Priset på en vara höjs med 20 % och kostar då 100 €. Vilket var det gamla priset? Tillämpningar: t.ex. realisation, vinst, mervärdesskatt, ränta För godkänt/vitsord 5: Typexempel: - Hur mycket är 20 % av 80 €? - Hur många procent är 20 € av 80 €?

M14 handleda eleven att förstå begreppet obekant och utveckla förmågan att lösa ekvationer	- addition och subtraktion av polynom - multiplikation av en konstant och ett polynom - division av polynom med en konstant i nämnaren - bilda bokstavsuttryck och förenkla dem - andragradsekvationer av typen $ax^2+c=0$	K1, K4	Eleven kan lösa en förstagradsekvation symboliskt. Eleven kan lösa en ofullständig andragradsekvation till exempel genom slutledning eller symboliskt.	För goda kunskaper/vitsord 8: Eleven kan lösa en förstagradsekvation symboliskt. Eleven kan lösa en ofullständig andragradsekvation till exempel genom slutledning eller symboliskt. - lösa ekvationer som förenklas med hjälp av räkneregler för polynom, även parenteser - lösa andragradsekvationer av typen $ax^2+c=0$, även ekvationer som behöver förenklas För godkänt/vitsord 5: - lösa ekvationer utan parenteser som förenklas med hjälp av räkneregler för polynom - lösa andragradsekvationer av typen $ax^2 + c = 0$ med resonemang
M16 stödja eleven att förstå geometriska begrepp och samband mellan dem	- kongruens, likformighet och avbildningar - enkla geometriska konstruktioner	K1, K4, K5	Eleven kan namnge och beskriva egenskaper hos räta linjer, vinklar och polygoner och samband mellan dem.	För goda kunskaper/vitsord 8: Eleven kan namnge och beskriva egenskaper hos räta linjer, vinklar och polygoner och samband mellan dem. - upptäcka symmetri, likformighet och kongruens - avbilda polygoner genom att spegla i en linje och en punkt, förskjuta, vrida - använda skala för att förstora och förminska - konstruera en mittpunktsnormal, en liksidig triangel och bisektrisen till en vinkel För godkänt/vitsord 5: - avbilda polygoner genom att spegla i en linje

Matematik åk 8 (sida 5/5)

M17 vägleda eleven att förstå och utnyttja egenskaper hos rätvinkliga triangeln och cirkeln	- Pythagoras sats, även inverterat - omkrets av en cirkel - längden av en cirkelbåge - samband i en cirkel: bågvinkel, medelpunktsvinkel och Thales sats	K1, K4, K5	Eleven kan använda Pythagoras sats och trigonometriska funktioner. Eleven förstår begreppen bågvinkel och medelpunktsvinkel.	För goda kunskaper/vitsord 8: Eleven kan använda Pythagoras sats. Eleven förstår begreppen bågvinkel och medelpunktsvinkel. - beräkna hypotenusan med hjälp av given Pythagoras sats - tillämpa Pythagoras sats, även omvänt, dvs. ta reda på om en triangel är rätvinklig - beräkna omkretsen av en cirkel och längden av en cirkelbåge - beskriva sambandet mellan bågvinkel och medelpunktsvinkel samt Thales sats För godkänt/vitsord 5: - beräkna hypotenusan med hjälp av given Pythagoras sats - beräkna omkretsen av en cirkel
M18 uppmuntra eleven att utveckla sin färdighet att beräkna areor och volymer	- area av en cirkel - area av en sektor	K1, K4	Eleven kan beräkna arean av plana figurer och volymen av olika kroppar. Eleven kan göra enhetsomvandlingar med area- och volymenheter.	För goda kunskaper/vitsord 8: Eleven kan beräkna arean av en cirkel. - beräkna arean av en cirkel och en cirkelsektor För godkänt/vitsord 5: - beräkna arean av en cirkel med handledning
M20 handleda eleven att utveckla sitt algoritmiska tänkande och sina färdigheter att tillämpa matematik och programmering för att lösa problem	- bestämma antalet alternativ - programmera och träna god programmeringspraxis	K1, K4, K5, K6	Eleven kan tillämpa principerna för algoritmiskt tänkande och kan producera enkla program.	För goda kunskaper/vitsord 8: Eleven kan tillämpa principerna för algoritmiskt tänkande. - hitta alla möjliga kombinationer av delar som ingår i en helhet - formulera entydiga instruktioner samt koda ett budskap med symboler på ett kortfattat sätt, exempelvis med hjälp av loopar För godkänt/vitsord 5: - koda ett budskap med symboler

Matematik åk 9 (sida 1/8)

Mål för undervisning **Betydelse, värderingar och attityder**	Mål för lärandet som härletts ur mål för undervisningen	Kompetens	Föremål för bedömning	Kunskapskrav
M1 stärka elevens motivation, positiva självbild och självförtroende som elev i matematik	Eleven lär sig att identifiera de saker och studiemetoder som motiverar hen. Eleven strävar efter att förstärka sin positiva självbild och sitt självförtroende som elev i matematik.	K1, K3, K5		Används inte som grund för bildandet av vitsord. Eleverna handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självbedömningen.
M2 uppmuntra eleven att ta ansvar för sitt matematiklärande både i självständigt arbete och i arbete tillsammans med andra	Eleven påbörjar arbetet, håller i gång det och bedömer när arbetet blivit slutfört. Eleven deltar på eget initiativ i gruppens arbete.	K3, K7	Förmåga att ta ansvar för lärandet	För vitsord 5: Eleven förmår påbörja arbetet under handledning och hålla i gång det under handledning. För vitsord 7: Eleven arbetar delvis självständigt och slutför arbetet under handledning. Eleven deltar i varierande grad i gruppens arbete. För vitsord 8: Eleven tar ansvar för sitt lärande och deltar konstruktivt i gruppens arbete. För vitsord 9: Eleven tar ansvar för gruppens arbete och strävar efter att förbättra hela gruppens kunskaper

Mål för undervisning **Arbetsfärdigheter**	Mål för lärandet som härletts ur mål för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömning	Kunskapskrav
M3 handleda eleven att upptäcka och förstå samband mellan det som hen lär sig	Eleven observerar och förstår samband mellan det som hen lär sig. Eleven kan beskriva, förklara och tillämpa det som hen förstår.	I alla matematiska delområden används aktiviteter som kräver logiskt tänkande. Eleven hittar regler och beroendeförhållanden, och presenterar dem på ett exakt sätt, hittar antalet möjliga alternativ, samt drar slutsatser och motiverar sina ställningstaganden. Eleven tolkar och producerar matematisk text. Eleven tar	K1, K4	Sambanden mellan det man lärt sig	För vitsord 5: Eleven observerar under handledning samband mellan olika saker hen lärt sig under handledning. För vitsord 7: Eleven observerar och beskriver samband mellan det som hen lär sig. För vitsord 8: Eleven finner samt förklarar och motiverar samband mellan det som hen lärt sig. För vitsord 9: Eleven kombinerar de saker hen lärt sig och beskriver vad sambanden mellan dem beror på.
M4 uppmuntra eleven att få rutin i att uttrycka sig matematiskt på ett exakt sätt både muntligt och i skrift	Eleven uttrycker sitt matematiska tänkande på ett exakt sätt genom att använda olika uttrycksmedel.		K1, K2, K4, K5	Matematisk uttrycksförmåga	För vitsord 5: Eleven uttrycker under handledning sitt matematiska tänkande på något sätt. För vitsord 7: Eleven uttrycker sitt matematiska tänkande antingen muntligt eller skriftligt. För vitsord 8: Eleven uttrycker sitt matematiska tänkande både muntligt och skriftligt. För vitsord 9: Eleven uttrycker och motiverar sitt matematiska

		ställning till påståenden och får insikt i bevisföringens grunder.			tänkande.
M5 stödja eleven då hen löser uppgifter som kräver logiskt och kreativt tänkande och utvecklar de färdigheter som behövs för detta	Eleven strukturerar problem, identifierar matematisk information i problemen och löser dem genom att använda matematiska metoder.		K1, K3, K4, K5, K6	Problemlösningsförmåga	För vitsord 5: Eleven strukturerar problem under handledning och löser delar av problem. För vitsord 7: Eleven kan ta fram den matematiska informationen ur ett givet problem och löser problem under handledning. För vitsord 8: Eleven strukturerar och löser problem som kräver logiskt och kreativt tänkande. För vitsord 9: Eleven undersöker om det finns andra lösningsalternativ.
M6 handleda eleven att utvärdera och utveckla sina matematiska lösningar och att kritiskt granska resultatets rimlighet	Eleven utvärderar och utvecklar sin matematiska lösning och granskar kritiskt resultatets rimlighet.		K1, K3, K4, K6	Förmåga att utvärdera och utveckla matematiska lösningar	För vitsord 5: Eleven beskriver under handledning en lösning som hen producerat och reflekterar under handledning över resultatets rimlighet. För vitsord 7: Eleven beskriver en lösning som hen utarbetat, reflekterar över resultatets rimlighet och utvärderar sin lösning under handledning För vitsord 8: Eleven granskar kritiskt sin matematiska lösning och resultatets rimlighet. För vitsord 9: Eleven utvärderar och utvecklar vid behov sin lösning.
M7 uppmuntra eleven att tillämpa matematik också i övriga läroämnen och det omgivande samhället	Eleven identifierar matematik i olika omgivningar och i andra läroämnen, uttrycker problem med matematikens språk.		K1K7	Tillämpning av matematik	För vitsord 5: Eleven inser matematikens användningsmöjligheter i sin närhet och känner till nödvändigheten att uttrycka problem matematiskt. För vitsord 7: Eleven tillämpar matematik genom att uttrycka problem på matematikens språk med hjälp av givna exempel. För vitsord 8: Eleven tillämpar matematik i olika miljöer genom att uttrycka problem i den verkliga världen på matematikens språk. För vitsord 9: Eleven ger exempel på hur matematiken tillämpas i samhället. Eleven utnyttjar sina matematiska färdigheter i olika situationer.

M8 handleda eleven att utveckla sin förmåga att hantera och analysera information samt vägleda eleven att granska information kritiskt	Eleven hämtar och analyserar information och reflekterar över dess sanningsenlighet och betydelse.		K1, K4, K5	Analys och kritisk granskning av information	För vitsord 5: Eleven kan under handledning jämföra information på matematisk grund. För vitsord 7: Eleven behandlar och presenterar information enligt ett givet exempel. För vitsord 8: Eleven hämtar, behandlar och presenterar information samt reflekterar över dess tillförlitlighet. För vitsord 9: Eleven tillämpar sina färdigheter i att hantera och analysera information, tolkar information och bedömer informationens tillförlitlighet.
M9 handleda eleven att använda digitala verktyg i studierna i matematik och för att lösa matematiska problem	Eleven tillämpar ändamålsenliga digitala verktyg i studierna i matematik och då hen löser problem.		K5	Användning av digitala verktyg	För vitsord 5: Eleven bekantar sig med en programvara som stöder lärandet i matematik och använder den under handledning För vitsord 7: Eleven använder lämplig programvara för att producera egna arbeten och för studier i matematik. För vitsord 8: Eleven använder digitala verktyg för att granska och lösa matematiska problem. För vitsord 9: Eleven tillämpar och förenar digitala verktyg i undersökande arbete.

Matematik åk 9 (sida 4/8)

Begreppsliga och ämnesspecifika mål för undervisningen	Mål för lärandet som härletts ur mål för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömning	Kunskapskrav
M10 handleda eleven att stärka sin slutlednings och huvudräkningsförmåga samt uppmuntra eleven att använda sin räknefärdighet i olika sammanhang	Eleven drar slutsatser och gör beräkningar som stöd för vardagliga aktiviteter. Hen blir modigare på att använda sin huvudräkningsförmåga.	- potensberäkningar med olika baser	K1, K3, K4	Slutledningsförmåga och räknefärdighet	För vitsord 5: Eleven gör korta beräkningar med hjälp av huvudräkning och finner matematiska regelbundenheter under handledning. För vitsord 7: Eleven gör beräkningar med hjälp av huvudräkning och finner matematiska regelbundenheter. För vitsord 8: Eleven använder aktivt sin slutlednings och huvudräkningsförmåga. För vitsord 9: Eleven utför beräkningar i flera steg med hjälp av huvudräkning och tillämpar sin slutledningsförmåga i olika situationer.
M11 handleda eleven att utveckla förmågan att utföra grundläggande räkneoperationer med rationella tal	Eleven utför grundläggande räkneoperationer med rationella tal.	Se årskurs 8		Grundläggande räkneoperationer med rationella tal	För vitsord 5: Eleven beräknar additioner och subtraktioner av positiva bråk som har samma nämnare. Eleven multiplicerar ett bråk med ett heltal. För vitsord 7: Eleven beräknar additioner och subtraktioner av positiva bråk. Eleven multiplicerar och dividerar ett bråk med ett heltal. För vitsord 8: Eleven kan obehindrat utföra grundläggande räkneoperationer med rationella tal. För vitsord 9: Eleven använder grundläggande räkneoperationer med rationella tal i problemlösning.
M12 stödja eleven att utvidga förståelsen av talbegreppet till reella tal	Eleven förstår algebraiska egenskaper samt ordnings och noggrannhetsegenskaper hos reella tal samt bekantar sig med talet pi och kvadratroten.			Förståelse av talbegreppet	För vitsord 5: Eleven placerar ut ett givet decimaltal på tallinjen. Eleven känner igen situationer där avrundning behövs. För vitsord 7: Eleven beskriver hurudana tal som finns i olika talmängder och placerar dem på tallinjen. Eleven avrundar ett tal till en given noggrannhet. För vitsord 8: Eleven känner till skillnaden mellan rationella och irrationella tal. Eleven avrundar ett tal med korrekt noggrannhet. För vitsord 9: Eleven förstår skillnaden mellan exakt värde och närmevärde samt bestämmer talens inbördes storleks-

					ordning.

Matematik åk 9 (sida 5/8)

M13 stödja eleven att utveckla sin förståelse av procenträkning	Eleven förstår begreppen procent och procentenhet och berättar om hur de används i olika situationer. Eleven beräknar procentuell andel, den mängd som ett procenttal anger samt förändrings och jämförelseprocent.			Begreppet procent och procenträkning	För vitsord 5: Eleven förklarar, slutleder eller beräknar procentuell andel och den mängd som ett procenttal anger. För vitsord 7: Eleven beräknar procentuell andel, mängden av den helhet som ett procenttal anger samt beräknar förändringens storlek och förändringen i procent. För vitsord 8: Eleven kan använda procenträkningens olika metoder. Eleven förstår skillnaden mellan procent och procentenhet. För vitsord 9: Eleven gör relativa jämförelser och använder procenträkning i olika situationer.
M14 handleda eleven att förstå begreppet obekant och utveckla förmågan att lösa ekvationer	Eleven förstår begreppen obekant och uttryck samt löser förstagradsekvationer och ofullständiga andragradsekvationer genom slutledning och symboliskt.		K1, K4	Begreppet obekant och färdigheter att lösa ekvationer	För vitsord 5: Eleven förenar likformiga termer. Eleven löser förstagradsekvationer under handledning och resonerar sig fram till någon av lösningarna till en ofullständig andragradsekvation. För vitsord 7: Eleven förenklar uttryck. Eleven förstår att en likhet bevaras och löser en förstagradsekvation symboliskt och en andragradsekvation antingen genom slutledning eller symboliskt. För vitsord 8: Eleven förstår begreppet likhet och löser en ofullständig andragradsekvation symboliskt. För vitsord 9: Eleven använder obehindrat en obekant som variabel och kan utnyttja sina ekvationslösningsfärdigheter i problemlösning.

M15 handleda eleven att förstå variabelbegreppet och introducera funktionsbegreppet, samt att öva sig att tolka och producera funktionsgrafer	Eleven utvidgar sin förståelse av variabler till att omfatta ekvationer med två variabler och ritar grafer till funktioner av första och andra graden. Eleven drar slutsatser om sambandet mellan en funktion och dess graf.		K1, K4, K5	Begreppen variabel och funktion samt förmåga att tolka och producera grafer	För vitsord 5: Eleven beräknar värdet av ett uttryck och avläser koordinater för skärningspunkter. Eleven känner utgående från linjens ekvation igen en stigande och en fallande linje. Eleven ritar under handledning grafen till en funktion av första graden i ett koordinatsystem. För vitsord 7: Eleven sätter in talvärden för en variabel och placerar ut de punkter som erhållits i koordinatsystemet. Eleven ritar grafen av en funktion av första graden och löser under handledning ett ekvationspar grafiskt eller algebraiskt. För vitsord 8: Eleven förstår begreppen variabel och funktion och kan rita grafen till funktioner. Eleven kan tolka grafer på ett mångsidigt sätt. Eleven löser ett givet ekvationspar grafiskt och algebraiskt. För vitsord 9: Eleven använder ekvationspar i problemlösning och förstår den geometriska betydelsen av ekvationslösningen. Eleven kan tolka grafer på ett mångsidigt sätt.
M16 stödja eleven att förstå geometriska begrepp och samband mellan dem	Eleven känner till begreppen punkt, linje, vinkel, sträcka och stråle och egenskaper i anknytning till dessa. Eleven benämner månghörningar, känner till deras egenskaper och beräknar deras omkrets. Eleven förstår egenskaper i anknytning till symmetri och likformighet samt proportionalitet.			Förmåga att uppfatta geometriska begrepp och samband mellan dem	För vitsord 5: Eleven känner igen och benämner vinklar och månghörningar och utför under handledning beräkningar i anknytning till dem. Eleven ritar symmetriska figurer som speglas med avseende på en linje. För vitsord 7: Eleven ritar symmetriska figurer som speglas med avseende på en punkt. Eleven tar fram motsvarande delar i likformiga figurer och använder analogi samt kan bestämma en skala. För vitsord 8: Eleven använder och kan motivera egenskaper hos geometriska grundbegrepp och likformighet. Eleven använder analogi och förstår begreppet skala. För vitsord 9: Eleven använder likformighet och analogi i problemlösning.

Mål för undervisningen **Begreppsliga och ämnesspecifika**	Mål för lärandet som härletts ur mål för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömning	Kunskapskrav
M17 handleda eleven att förstå och utnyttja egenskaper hos rätvinkliga triangeln och cirkeln	Eleven förstår egenskaperna hos den rätvinkliga triangeln samt använder Pythagoras sats och trigonometriska funktioner. Eleven känner till begrepp och egenskaper i anknytning till cirkeln samt kan beräkna omkretsen av en cirkel.	- trigonometriska funktioner	K1, K4, K5	Eleven beräknar hypotenusans längd genom att använda Pythagoras sats. Eleven kan undersöka rätvinkligheten hos en triangel. Eleven känner igen begrepp i anknytning till cirkeln och beräknar omkretsen av en cirkel under handledning.	För vitsord 5: Eleven beräknar hypotenusans längd genom att använda Pythagoras sats. Eleven kan undersöka rätvinkligheten hos en triangel. Eleven känner igen begrepp i anknytning till cirkeln och beräknar omkretsen av en cirkel under handledning. För vitsord 7: Eleven löser ut en sida i en rätvinklig triangel med Pythagoras sats. Eleven finner den närliggande och den motsatta kateten samt hypotenusan till en vinkel och vet hur dessa anknyts till trigonometriska funktioner. Eleven beräknar omkretsen av en cirkel. För vitsord 8: Eleven kan beräkna vinklarnas storlek och sidornas längder i en given rätvinklig triangel. Eleven förstår begreppen bågvinkel och medelpunktsvinkel samt beräknar längden på den båge som svarar mot medelpunktsvinkeln. För vitsord 9: Eleven använder Pythagoras sats och den omvända satsen till Pythagoras sats samt trigonometri i problemlösning.
M18 uppmuntra eleven att utveckla sin färdighet att beräkna areor och volymer	Eleven känner till benämningar och egenskaper i anknytning till rymdkroppar. Hen kan beräkna areor av plana figurer, volymer av kroppar samt mantelytans area. Eleven tillämpar sina kunskaper i praktiska situationer samt utför byten mellan areaenheter, volymenheter och rymdmått	- arean och volymen av cylindrar, koner och klot	K1, K4	Förmåga att beräkna areor och volymer	För vitsord 5: Eleven utför de mest allmänna enhetsbytena för areor och volymer. Eleven kan beräkna arean av en rektangel och volymen av ett rätblock. För vitsord 7: Eleven utför enhetsbyten för areor och volymer. Eleven beräknar arean av de vanligaste plana figurerna och volymerna av de vanligaste kropparna. För vitsord 8: Eleven utför enhetsbyten för areor och volymer. Eleven beräknar arean av enstaka plana figurer, volymen av en kropp samt arean av en mantelyta. Eleven beräknar arean av en sektor som svarar mot en medelpunktsvinkel För vitsord 9: Eleven beräknar arean av en plan figur bestående av flera delar, volymen av en kropp och arean av en mantelyta samt utnyttjar sina kunskaper i problemlösning

Matematik åk 9 (sida 8/8)

M19 handleda eleven att bestämma statistiska nyckeltal och beräkna sannolikheter	Eleven behärskar insamling, klassificering, analys och rapportering av material. Eleven avläser och tolkar diagram samt gör prognoser som baseras på dem. Eleven beräknar medelvärde, bestämmer typvärde och median samt drar slutsatser utifrån dessa. Eleven beräknar klassisk och statistisk sannolikhet samt förstår informationen i sitt resultat.	- söka, strukturera och analysera information - medelvärde, typvärde - frekvens, relativ frekvens, median - begreppet spridning - tolkning och produktion av olika diagram - begreppet sannolikhet - beräkning av sannolikheter	K3, K4, K5	Statistiska nyckeltal och beräkning av sannolikhet	För vitsord 5: Eleven avläser information ur en stapel, linje och cirkeldiagram samt ur en tabell. Eleven beräknar medelvärde och bestämmer under handledning typvärde och median. Eleven drar under handledning slutsatser om klassiska sannolikheter. För vitsord 7: Eleven kan presentera information med hjälp av ett lämpligt diagram eller en lämplig tabell. Eleven beräknar de vanligaste lägesmåtten, bestämmer variationsbredden och kan under handledning redogöra för resultaten i en undersökning och för slutsatserna. För vitsord 8: Eleven behärskar de centrala statistiska nyckeltalen. Eleven kan genomföra en mindre undersökning, där statistiska beräkningar används. Eleven bestämmer klassiska och statistiska sannolikheter. För vitsord 9: Eleven observerar och jämför undersökningar genom att använda statistiska nyckeltal. Eleven använder sannolikhetskalkyl i problemlösning.
M20 handleda eleven att utveckla sitt algoritmiska tänkande och sina färdigheter att tillämpa matematik och programmering för att lösa problem	Eleven förstår principerna för algoritmiskt tänkande. Eleven kan läsa, kommentera, tolka, testa, planera och programmera små program med vilka man löser matematiska problem.	- producera enkla datorprogram	K1, K4, K5, K6	Algoritmiskt tänkande och programmeringsfärdigheter	För vitsord 5: Eleven känner igen stegen i en enkel algoritm och testar under handledning färdiga program. För vitsord 7: Eleven använder villkor och upprepning i programmering samt testar och tolkar program. För vitsord 8: Eleven tillämpar principerna för algoritmiskt tänkande och programmerar enkla program. För vitsord 9: Eleven använder programmering då hen löser problem. Eleven modifierar och utvecklar program.

OMGIVNINGSLÄRA

Läroämnets uppdrag

I läroämnet omgivningslära integreras ämnesområdena biologi, geografi, fysik, kemi och hälsokunskap. Undervisningen ska omfatta perspektivet för hållbar utveckling. I omgivningslära förenas såväl naturvetenskapliga som humanvetenskapliga perspektiv. I omgivningsläran ska eleverna ses som en del av den omgivning de lever i. Utgångspunkten är respekt för naturen och ett människovärdigt liv i enlighet med de mänskliga rättigheterna.

Undervisningen ska stödja eleven att utveckla sitt förhållande till miljön och sin världsbild samt att växa som människa. Målet för undervisningen i omgivningslära är att eleverna lär känna och förstå naturen och den byggda miljön, fenomen som förekommer i dem, sig själva och andra människor samt betydelsen av hälsa och välbefinnande. Omgivningslärans tvärvetenskapliga karaktär förutsätter att eleverna lär sig att söka, bearbeta, producera, presentera, bedöma och värdera information i olika situationer. Undervisningen ska vila på vetenskaplig grund och eleverna ska utveckla kritiskt tänkande. De ekologiska, kulturella, sociala och ekonomiska dimensionerna av hållbar utveckling ska beaktas i undervisningen i omgivningslära. Det centrala målet för omgivningsläran är att handleda eleverna att förstå hur människans val påverkar livet och miljön i dag och i framtiden.

Omgivningsläran ska lägga grund för kunskaper inom de olika ämnesområdena i omgivningslära. Målet är att förstå deras betydelse för miljön, tekniken, det vardagliga livet, människan och mänsklig verksamhet. Inom biologi är det centralt att eleverna lär känna och förstå naturmiljön, människan, livet och dess utveckling samt villkoren för liv på jorden. Inom geografi är det viktigt att eleverna undersöker deras egen närmiljö och förstår olika områden i världen, fenomen som förekommer i dem och hur livet ser ut för de människor som bor i områdena. Inom fysik är det viktigt att stödja eleverna att förstå naturens grundstrukturer och fenomen och att förklara dessa fenomen även med hjälp av information baserad på egna undersökningar. Inom kemi är det centralt att iaktta olika ämnen i vår omgivning. Man ska undersöka, beskriva och förklara ämnenas egenskaper, deras sammansättning samt omvandlingar som de genomgår. Inom hälsokunskap är det viktigt att eleverna lär sig att förstå de faktorer som stödjer och skyddar hälsan i vår omgivning och i mänsklig verksamhet samt att främja kunskaper som stödjer hälsa, välbefinnande, trygghet och säkerhet.

Målet med undervisningen är att väcka och fördjupa elevernas intresse för de olika ämnesområdena i omgivningslära. Likvärdighet och jämlikhet främjas genom att varje elev erbjuds möjligheter att mångsidigt bekanta sig med omgivningslärans samtliga vetenskapsområden och med den teknik och de utbildningsmöjligheter som finns på området.

Omgivningslära åk 1-2

I årskurserna 1–2 planeras undervisningen i omgivningslära som helheter där man granskar elevernas egen omgivning samt eleverna och deras aktiviteter som en del av omgivningen. Genom uppgifter där man på ett lekfullt sätt löser problem och gör undersökningar väcks elevernas nyfikenhet och intresse för olika fenomen i omgivningen. Dessutom får eleven öva sig att strukturera och benämna omgivningen samt företeelser som anknyter till det egna välbefinnandet och den egna tryggheten och säkerheten.

Centralt innehåll som anknyter till målen för omgivningslära i årskurs 1-2

I1 Att växa och utvecklas
I2 Livet hemma och i skolan
I3 Närmiljön och dess förändringar
I4 Att undersöka och experimentera
I5 Att reflektera över de grundläggande förutsättningarna för liv
I6 Att träna en hållbar livsstil

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i omgivningslära i årskurs 1-2

Handledning, differentiering och stöd i omgivningslära i årskurs 1-2

Bedömning av elevens lärande i omgivningslära i årskurs 1-2

Centrala föremål för bedömningen och responsen med tanke på lärprocessen i omgivningslära i årskurserna 1 och 2 är följande

- framsteg i förmågan att undersöka, agera och röra sig i närmiljön
- framsteg i förmågan att iaktta och observera
- framsteg i förmågan att agera tryggt och säkert
- framsteg i förmågan att arbeta i grupp

Omgivningslära årskurs 1 (sida 1/2)

Mål för undervisning **Betydelse, värderingar och attityder**	Centralt innehåll	Kompetens	Kunskapskrav för goda kunskaper
M1 ge eleven möjligheter att ge utlopp för sin naturliga nyfikenhet och hjälpa eleven att inse att innehållet i omgivningsläran är viktigt för hen	<u>Trafiksäkerhet</u> Grundläggande kunskaper i trafiksäkerhet Centrala trafikmärken (t.ex. trafikpromenad)		
M2 uppmuntra eleven att glädjas över sitt lärande i omgivningsläran, de egna kunskaperna och nya utmaningar samt att öva sig att arbeta långsiktigt	<u>Respekt och hänsyn</u> För sig själv och andra Respektera fysisk integritet Förhindra mobbning	K1, K6	
M3 stödja eleven att utveckla känsla för miljön och handleda eleven att agera på ett hållbart sätt i närmiljön och skolan	Eleven tar del av olika studietekniker Eleven övar sig att ställa upp egna mål	K3, K7	Eleven kan under handledning formulera frågor som anknyter till ämnet.
Mål för undervisning **Undersöknings- och arbetsfärdigheter**	<u>Miljövård</u> Respekt för andras saker		Eleven kan under handledning undersöka, agera, iaktta och observera.
M4 handleda eleven att undersöka, röra sig och göra utflykter i sin närmiljö	Respekt för närmiljön (bl.a. röra sig säkert) Eleven övar sig att undersöka, agera och röra sig tryggt och säkert i närmiljön	K3	Eleven kan under handledning söka information och dokumentera på olika sätt.
M5 uppmuntra eleven att undra och ställa frågor samt använda gemensamma reflektioner som utgångspunkt för små undersökningar och andra aktiviteter	Eleven övar sig att iaktta och observera Eleven övar sig att arbeta i grupp Eleven övar sig att ställa frågor	K1, K7	
M6 handleda eleven att göra iakttagelser och experiment i skolan och närmiljön med hjälp av olika sinnen och enkla undersökningsredskap samt att presentera sina resultat på olika sätt	<u>Naturfenomen</u> Regn, snö och is Vattnets kretslopp	K1, K4	Eleven använder de korrekta begreppen för att beskriva olika fenomen.
M7 handleda eleven att mångsidigt beskriva, jämföra och klassificera organismer, livsmiljöer, fenomen, material och situationer samt namnge dessa	Luft Småskaliga experiment i samband med att de ovannämnda ämnesområdena behandlas Åska	K1, K4	
M8 vägleda eleven att agera på ett tryggt och säkert sätt, följa givna anvisningar och förstå motiveringarna till dem	<u>Levande och livlös natur</u> Klassificering	K3	

M9 handleda eleven att på ett mångsidigt sätt bekanta sig med vardagsteknik samt uppmuntra eleverna att tillsammans pröva, upptäcka, bygga och skapa nytt	Grundläggande förutsättningar för liv – näring, vatten, luft, värme och omsorg <u>Naturlig och byggd miljö</u> Exempel på naturlig miljö (skog, äng, strand osv.) Exempel på byggd miljö (byggnader, parker, skulpturer osv.) <u>Växter, djur och svampar i sin livsmiljö</u> Identifiering av de vanligaste organismerna Småskaliga experiment och odla växter <u>Enkla konstruktioner</u> Vardagsteknik Iaktta rörelse och fundera på orsaker till att en rörelse för-ändras (T.ex. hur får man en boll att rulla) <u>Tid</u> Klocka Årstider Dag och natt	K3, K1	
M10 handleda eleven att träna sin förmåga att arbeta i grupp och sina emotionella färdigheter samt att stärka respekten för sig själv och andra		K2, K3	
M11 handleda eleven att använda informations- och kommunikationsteknik för att söka information samt för att dokumentera och presentera observationer		K5, K4	

Mål för undervisning **Kunskap och förståelse**	Centralt innehåll	Kompe-tens	Kunskapskrav för goda kunskaper
M12 handleda eleven att strukturera omgivningen, den mänskliga verksamheten och fenomen som förekommer i den med hjälp av begrepp inom de olika ämnesområdena i omgivningslära	Begreppen behandlas inom de olika ämnesområdena i omgivningslära Eleven övar sig att använda begreppen Eleven övar sig att tolka modeller och bilder som beskriver omgivningen Eleven övar sig att uttrycka och motivera sina åsikter Eleven reflekterar över hälsa och sunda vanor <u>Jag och andra</u> Grundläggande hygien Förebyggande av sjukdomar Färdigheter att klara av vardagliga situationer Emotionella färdigheter: Eleverna funderar över vad som gör en människa glad och på gott humör och utvecklar tillsammans dagsrutinerna i skolan med tanke på hälsa, välmående och lärande (t.ex. genom drama) Främjande av psykiskt välbefinnande Regler och rutiner	K1	Eleven kan under handledning koppla ihop begreppen på ett logiskt sätt.
M13 hjälpa eleven att förstå enkla bilder, modeller och kartor som beskriver omgivningen		K4, K1	Eleven kan under handledning tolka olika modeller och bilder.
M14 uppmuntra eleven att uttrycka sig och öva sig att motivera sina åsikter		K2, K4	Eleven kan uttrycka sig och motivera sina åsikter.
M15 handleda eleven att reflektera över faktorer som främjar växande och utveckling, hälsa och välbefinnande samt de grundläggande förutsättningarna för liv		K3	Eleven kan förklara vad hälsa och sunda vanor innebär.

Omgivningslära årskurs 2 (sida 1/2)

<table>
<tr><td>Mål för undervisning
Betydelse, värderingar och attityder</td><td>Centralt innehåll</td><td>Kompetens</td><td>Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet 8</td></tr>
<tr><td>M1 ge eleven möjligheter att ge utlopp för sin naturliga nyfikenhet och hjälpa eleven att inse att innehållet i omgivningsläran är viktigt för hen</td><td rowspan="8"><u>Trafiksäkerhet och brandskydd</u>

<u>Respekt och hänsyn</u>

Eleven tar del av olika studietekniker
Eleven övar sig att ställa upp egna mål

<u>Matens ursprung och produktion</u>
Näringsproduktion

<u>Miljövård</u>
Grundprinciper för återanvändning
Sopsortering/avfallshantering

Eleven övar sig att undersöka, agera och röra sig tryggt och säkert i närmiljön
Eleven övar sig att iaktta och observera
Eleven övar sig att arbeta i grupp
Eleven övar sig att ställa frågor

<u>Naturfenomen</u>
Dricksvattnets ursprung

<u>Människokroppen</u>
Sinnen
Skydd av sinnen
Kroppsdelar
Livsfunktioner
Livets gång (växande och utveckling i huvuddrag)

<u>Solen</u>
Förutsättningar för liv</td><td></td><td rowspan="8">Eleven kan under handledning formulera frågor som anknyter till ämnet.

Eleven kan under handledning undersöka, agera, iaktta och observera.

Eleven kan under handledning söka information och dokumentera på olika sätt.

Eleven använder de korrekta begreppen för att beskriva olika fenomen.</td></tr>
<tr><td>M2 uppmuntra eleven att glädjas över sitt lärande i omgivningsläran, de egna kunskaperna och nya utmaningar samt att öva sig att arbeta långsiktigt</td><td>K1, K6</td></tr>
<tr><td>M3 stödja eleven att utveckla känsla för miljön och handleda eleven att agera på ett hållbart sätt i närmiljön och i skolan</td><td>K3, K7</td></tr>
<tr><td>Mål för undervisning
Undersöknings- och arbetsfärdigheter</td><td></td></tr>
<tr><td>M4 handleda eleven att undersöka, röra sig och göra utflykter i sin närmiljö</td><td>K3</td></tr>
<tr><td>M5 uppmuntra eleven att undra och ställa frågor samt använda gemensamma reflektioner som utgångspunkt för små undersökningar och andra aktiviteter</td><td>K1, K7</td></tr>
<tr><td>M6 handleda eleven att göra iakttagelser och experiment i skolan och närmiljön med hjälp av olika sinnen och enkla undersökningsredskap samt att presentera sina resultat på olika sätt</td><td>K1, K4</td></tr>
<tr><td>M7 handleda eleven att mångsidigt beskriva, jämföra och klassificera organismer, livsmiljöer, fenomen, material och situationer samt namnge dessa</td><td>K1, K4</td></tr>
</table>

M8 vägleda eleven att agera på ett tryggt och säkert sätt, följa givna anvisningar och förstå motiveringarna för dem	<u>Undersökningsredskap</u> Användning av undersökningsredskap (t.ex. lupp, termometer, klocka och måttband) <u>El och magnetism i vardagen</u> Belysning Statisk elektricitet Magnetism Värmeresurser (solen, ljus) Enkla konstruktioner	K3	
M9 handleda eleven att på ett mångsidigt sätt bekanta sig med vardagsteknik samt uppmuntra eleverna att tillsammans pröva, upptäcka, bygga och skapa nytt		K3, K1	
M10 handleda eleven att träna sin förmåga att arbeta i grupp och sina emotionella färdigheter samt att stärka respekten för sig själv och andra		K2, K3	
M11 handleda eleven att använda informations- och kommunikationsteknik för att söka information samt för att dokumentera och presentera observationer		K5, K4	

Mål för undervisning **Kunskap och förståelse**	Centralt innehåll	Kompetens	Kunskapskrav för goda kunskaper
M12 handleda eleven att strukturera omgivningen, den mänskliga verksamheten och fenomen som förekommer i den med hjälp av begrepp inom de olika ämnesområdena i omgivningslära	Begreppen behandlas inom de olika ämnesområdena Eleven övar sig att använda begreppen <u>Egen hembygd</u> <u>Karta</u> Fyra väderstrecken Grundläggande kartkunskap Gårdskarta över ett bekant område Eleven övar sig att tolka modeller och bilder i omgivningen Eleven övar sig att uttrycka och motivera sina åsikter	K1	Eleven kan under handledning koppla ihop begrepp på ett logiskt sätt.
M13 hjälpa eleven att förstå enkla bilder, modeller och kartor som beskriver omgivningen		K4, K1	Eleven kan under handledning tolka olika modeller och bilder.
M14 uppmuntra eleven att uttrycka sig och öva sig att motivera sina åsikter		K2, K4	Eleven kan uttrycka sig och motivera sina åsikter.

M15 handleda eleven att reflektera över faktorer som främjar växande och utveckling, hälsa och välbefinnande samt de grundläggande förutsättningarna för liv	<u>Jag och andra</u> Grundläggande hygien Förebyggande av sjukdomar Främjande av psykiskt välbefinnande Emotionella färdigheter: Eleverna medverkar i att främja välbefinnandet i den närmaste omgivningen och i skolan samt funderar på vilken betydelse de egna handlingarna har för en själv, andra människor samt den närmaste omgivningen Första hjälp	K3	Eleven kan förklara vad hälsa och sunda vanor innebär.

Omgivningslära åk 3-6

I årskurserna 3-6 kan undervisningen i omgivningslära planeras som helheter där man granskar den omgivande världen samt eleverna och deras aktiviteter som en del av omgivningen. Eleven vägleds att ge akt på sitt växande och sin utveckling. Med hjälp av problemlösnings- och undersökningsuppgifter fördjupas intresset för fenomen i omgivningen. I slutet av årskurshelheten funderar man också på de olika ämnesområdenas särdrag.

Centralt innehåll som anknyter till målen för omgivningslära i årskurs 3–6

I1 Jag som människa
I2 Vardagliga situationer och sammanhang
I3 På upptäcktsfärd i en pluralistisk värld
I4 Att undersöka omgivningen
I5 Naturens strukturer, principer och kretslopp
I6 Att bygga en hållbar framtid

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i omgivningslära i årskurs 3–6

Handledning, differentiering och stöd i omgivningslära i årskurs 3–6

Bedömning av elevens lärande i omgivningslära i årskurs 3–6

Omgivningslära årskurs 3 (sida 1/5)

Mål för undervisning **Betydelse, värderingar och attityder**	Centralt innehåll	Kompe-tens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet 8
M1 väcka och upprätthålla elevens intresse för omgivningen och undervisningen i omgivningslära samt hjälpa eleven att inse att samtliga ämnesområden i omgivningsläran är viktiga för hen			Att uppfatta omgivningslärans betydelse	Eleven kan ge exempel på betydelsen av de olika ämnesområdena i omgivningsläran.
M2 vägleda och sporra eleven att ställa upp mål för sina studier och att arbeta långsiktigt för att uppnå dem samt att analysera sina kunskaper i omgivningslära	<u>Studieteknik</u>	K1, K7	Förmåga att arbeta målinriktat och att lära sig att lära	Eleven kan under handledning ställa upp egna mål för mindre helheter. Eleven kan med handledning arbeta för att uppnå gemensamma mål.
M3 stödja eleven att utveckla miljömedvetenhet samt att agera och påverka i sin närmiljö och i olika sammanhang för att främja hållbar utveckling och att uppskatta betydelsen av en hållbar utveckling för sig själv och världen	<u>Allemansrätten</u> Eleven utvecklar sin miljömedvetenhet t.ex. genom återvinning och sopsortering	K3, K7	Kunskaper och färdigheter i hållbar utveckling	Eleven känner till allemansrätten i stora drag och förstår vikten av återvinning och sopsortering.

Mål för undervisning **Undersöknings- och arbetsfärdigheter**	Centralt innehåll	Kompe-tens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper
M4 uppmuntra eleven att formulera frågor om olika ämnesområden samt att använda dem som utgångspunkt för undersökningar och andra aktiviteter	Eleven övar sig att formulera frågor om olika ämnesområden	K1, K7	Förmågan att formulera frågor	Eleven kan under handledning formulera frågor som anknyter till ämnet.
M5 hjälpa eleven att planera och genomföra små undersökningar, göra observationer och mätningar i mångsidiga lärmiljöer med hjälp av olika sinnen samt undersöknings- och mätredskap	<u>Undersökningsredskap</u> Användning av olika redskap (t.ex. lupp, termometer, klocka och måttband) Eleven övar sig att göra undersökningar, observationer och mätningar	K1, K5	Undersöknings-färdigheter: förmåga att planera observera och mäta	Eleven kan observera, mäta och dokumentera resultat enligt anvisningar. Eleven kan under handledning planera små undersökningar ensam eller tillsammans med andra.

M6 hjälpa eleven att se samband mellan orsak och verkan, dra slutsatser utgående från resultaten och presentera sina resultat och undersökningar på olika sätt	Eleven övar sig att dra slutsatser och presentera resultat av sin undersökning	K1, K2, K5	Undersöknings-färdigheter: förmåga att dra slutsatser och presentera resultat	Eleven känner till begreppen orsak och verkan och sambanden mellan dem. Eleven kan under handledning dra enkla slutsatser utgående från resultaten. Eleven kan under handledning presentera sina resultat på ett tydligt sätt.
M7 handleda eleven att förstå betydelsen av vardagliga tekniska tillämpningar och hur de fungerar och används samt inspirera eleven att pröva, upptäcka och skapa nytt tillsammans	<u>Grundläggande teknik</u> Lutande plan Hävstång Kugghjul Fjädring	K2, K3, K5	Tekniska kunskaper och förmåga att samarbeta vid teknisk problemlösning	Eleven kan under handledning beskriva hur vissa vardagliga tillämpningar fungerar och ge exempel på deras betydelse. Eleven kan under handledning samarbeta med andra kring experiment och uppfinningar.
M8 uppmuntra eleven att främja välbefinnande och säkerhet i sina aktiviteter och i sin närmiljö och vägleda eleven att handla på ett säkert, ändamålsenligt och ansvarsfullt sätt som även skyddar hen själv	<u>Brandsäkerhet</u> <u>Trafiksäkerhet</u> Cyklar <u>Kännetecken för mobbning</u> Beskrivning av kännetecken för mobbning <u>Trygghet i skolan</u> Överenskommelser och regler Goda seder Hänsyn mot andra Respekt gentemot andras egendom	K3	Förmåga att främja säkerheten, säkerhetskunskap	Eleven kan presentera centrala faktorer som anknyter till välbefinnande och säkerhet. Eleven kan beskriva säkerhetsanvisningar och tillvägagångssätt i olika risk- och nödsituationer.

Omgivningslära årskurs 3 (sida 3/5)

M9 handleda eleven att undersöka, agera, röra sig och göra utflykter i naturen och den byggda miljön	<u>Skillnader mellan natur- och kulturmiljö</u> Gårdar, parker, skogar, ängar, åkrar samt organismernas anpassning till dessa Herbarium	K3	Förmåga att undersöka omgivningen	Eleven kan röra sig och göra utflykter i naturen och den byggda miljön enligt anvisningar. Eleven kan under handledning göra undersökningar i omgivningen både självständigt och i grupp. Eleven deltar aktivt i insamlandet av en liten växtsamling och kan tillsammans med andra experimentellt undersöka växternas tillväxt.
M10 erbjuda eleven möjligheter att öva sig att arbeta i grupp genom att delta i olika roller och sociala situationer, inspirera eleven att uttrycka sig och lyssna på andra samt stödja elevens förmåga att identifiera, uttrycka och reglera sina känslor	<u>Emotionella färdigheter</u> Eleverna övar sig att identifiera olika fysiska och psykiska signaler och att bli medvetna om sina egna tankar, behov, attityder och värderingar.	K2, K3	Utveckling av de sociala färdigheterna, hur eleven identifierar och reglerar känslor	Eleven kan med hjälp av exempel beskriva handlingsmönster för hur man arbetar i grupp, uppför sig artigt, samt uttrycker och reglerar känslor och övar sig att tillämpa mönstren i olika roller.
M11 handleda eleven att använda informations- och kommunikationsteknik för att söka, bearbeta och presentera information och för att kommunicera på ett ansvarsfullt, tryggt och ergonomiskt sätt	Eleven övar sig att använda informations- och kommunikationsteknik	K5, K4	Förmåga att använda informations- och kommunikationsteknik	Eleven kan under handledning använda digitala verktyg i de olika faserna av en undersökningsprocess. Eleven kan beskriva hur digitala verktyg används på ett ansvarsfullt, säkert och ergonomiskt sätt.

Omgivningslära årskurs 3 (sida 4/5)

Mål för undervisning **Kunskap och förståelse**	Centralt innehåll	Kompe-tens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper
M12 vägleda eleven att observera omgivningen, mänskliga aktiviteter och fenomen i anknytning till dem med hjälp av begrepp inom omgivningsläran samt att utveckla sina begreppskonstruktioner från att bestå av olika förhandsuppfattningar så att de bättre motsvarar den exakta användningen av begreppen	Alla begrepp behandlas inom de olika ämnesområdena	K1	Förmåga att använda begrepp	Eleven kan beskriva miljön, mänskliga aktiviteter och fenomen som anknyter till dem med centrala begrepp inom omgivningslärans olika delområden och med egna ord. Eleven kan koppla ihop begrepp på ett logiskt sätt.
M13 handleda eleven att förstå, använda och skapa olika modeller med hjälp av vilka man kan tolka och förklara människan, omgivningen och anknytande fenomen	Eleven övar sig att använda och tolka kartor, diagram och statistik	K1, K5	Förmågan att använda modeller	Eleven kan under handledning använda och tolka olika konkreta modeller.
M14 handleda eleven att söka tillförlitlig information, uttrycka olika synpunkter och motivera dem samt tolka och kritiskt bedöma informationskällor och synvinklar	Eleven övar sig att hitta tillförlitliga källor (t.ex. skolbiblioteket eller stadsbiblioteket)	K2, K4, K5 K1	Förmåga att läsa kritiskt	Eleven kan under handledning söka information från tillförlitliga källor.
M15 vägleda eleven att undersöka naturen, identifiera organismer och livsmiljöer, tänka ekologiskt samt hjälpa eleven att förstå människans uppbyggnad, livsfunktioner och utveckling	<u>Finlands biologi och geografi</u> Berggrund Gårdar, parker, ängar, åkrar, samt organismernas anpassning till dessa Näringsproduktion (t.ex. vad man odlar på åkrar och djur på bondgården) Matens kretslopp De vanligaste växterna, svamparna och djuren Växternas fortplantning Indelning av djur i ryggrads- och ryggradslösa djur Indelning av djur i fiskar, fåglar och däggdjur	K1	Förmågan att undersöka naturen, identifiera organismer och livsmiljöer	Eleven kan beskriva naturen i Finland och identifiera de vanligaste växt-och djurarterna i de olika livsmiljöerna.
M16 handleda eleven i geografiskt tänkande och att iaktta sin omgivning och hela världen samt att lära sig använda kartor och andra geomedier	<u>Finland</u> Kartan Enkla karttecken Relatera till den egna hembygden	K1, K5	Förmåga att gestalta Finlands karta, att kunna använda kartor	Eleven kan namnge olika områden i Finland. Eleven känner till kartbilden av Finland.

M17 vägleda eleven att undersöka, beskriva och förklara fysikaliska fenomen i vardagen, naturen och tekniken samt lägga grund för förståelsen av principen om energins bevarande	<u>Ljus och ljud</u> Grundläggande kunskaper om ljus och ljud Principer för ljudets fortplantning Grundläggande principer för ämnesomvandlingar (t.ex. ljus som brinner) Basfakta om tinnitus och laserstråle	K1	Förmåga att undersöka, beskriva och förklara fysikaliska fenomen.	Eleven kan observera och beskriva enkla fysikaliska fenomen i vardagen.
M19 vägleda eleven att förstå delområdena inom hälsa, betydelsen av sunda vanor samt livets gång, den individuella tillväxten och utvecklingen i barndomen och ungdomen samt uppmuntra eleven att öva och tillämpa sina kunskaper om hälsa i vardagen	<u>Människokroppen och hälsoresurser</u> Sunda hälsovanor och färdigheter i egenvård Förhindrande av sjukdomar Matvanor Vila och hygien Tandvård	K1, K3	Kännedom om delområdena inom hälsa och sunda vanor, förmåga att reflektera över deras betydelse	Eleven kan beskriva delområdena inom hälsa och ge exempel på hur hälsan främjas i vardagen.

Omgivningslära åk 4 (sida 1/4)

Mål för undervisning **Betydelse, värderingar och attityder**	Centralt innehåll	Kompe-tens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet 8
M1 väcka och upprätthålla elevens intresse för omgivningen och undervisningen i omgivningslära samt hjälpa eleven att inse att samtliga ämnesområden i omgivningsläran är viktiga för hen			Att uppfatta omgivningslärans betydelse	Eleven kan ge exempel på betydelsen av de olika ämnesområdena i omgivningsläran.
M2 vägleda och sporra eleven att ställa upp mål för sina studier och att arbeta långsiktigt för att uppnå dem samt att analysera sina kunskaper i omgivningslära	<u>Studieteknik</u>	K1, K7	Förmåga att arbeta målinriktat och att lära sig att lära	Eleven kan under handledning ställa upp egna mål för mindre helheter och arbeta för att uppnå gemensamma mål.
M3 stödja eleven att utveckla miljömedvetenhet samt att agera och påverka i sin närmiljö och i olika sammanhang för att främja hållbar utveckling och att uppskatta betydelsen av en hållbar utveckling för sig själv och världen	<u>Principer för hållbar utveckling</u> Hållbar användning av naturresurser Hållbar utveckling i vardagen Delta i gemensamma påverkningsprojekt lokalt eller globalt (t.ex. Earth hour)	K3, K7	Kunskaper och färdigheter i hållbar utveckling	Eleven känner till principerna för hållbar utveckling och kan förklara betydelsen av den.

Mål för undervisning **Undersöknings- och arbetsfärdigheter**	Centralt innehåll	Kompe-tens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper
M4 uppmuntra eleven att formulera frågor om olika ämnesområden samt att använda dem som utgångspunkt för undersökningar och andra aktiviteter	Eleven övar sig att formulera frågor om olika ämnesområden	K1, K7	Förmågan att formulera frågor	Eleven kan formulera frågor som anknyter till ämnet.
M5 hjälpa eleven att planera och genomföra små undersökningar, göra observationer och mätningar i mångsidiga lärmiljöer med hjälp av olika sinnen samt undersöknings- och mätredskap	<u>Undersökningsredskap</u> Användning av redskap (t.ex. lupp, termometer, klocka och måttband) Eleven kan under handledning göra undersökningar, observationer och mätningar	K1, K5	Undersöknings-färdigheter: förmåga att planera observera och mäta	Eleven kan observera, mäta och dokumentera resultat enligt anvisningar. Eleven kan under handledning planera små undersökningar ensam eller tillsammans med andra.

M6 hjälpa eleven att se samband mellan orsak och verkan, dra slutsatser utgående från resultaten och presentera sina resultat och undersökningar på olika sätt	Eleven övar sig att dra slutsatser och presentera resultat av sin undersökning	K1, K2, K5	Undersöknings-färdigheter: förmåga att dra slutsatser och presentera resultat	Eleven kan under handledning se samband mellan orsak och verkan. Eleven kan under handledning dra enkla slutsatser utgående från resultaten. Eleven kan presentera sina resultat på ett tydligt sätt.
M7 handleda eleven att förstå betydelsen av vardagliga tekniska tillämpningar och hur de fungerar och används samt inspirera eleven att pröva, upptäcka och skapa nytt tillsammans	Teknik Enkla strömkretsar (t.ex. få en lampa att lysa)	K2, K3, K5	Tekniska kunskaper och förmåga att samarbeta vid teknisk problemlösning	Eleven kan under handledning beskriva hur vissa vardagliga tillämpningar fungerar och ge exempel på deras betydelse. Eleven kan samarbeta med andra kring experiment och uppfinningar.
M8 uppmuntra eleven att främja välbefinnande och säkerhet i sina aktiviteter och i sin närmiljö och vägleda eleven att handla på ett säkert, ändamålsenligt och ansvarsfullt sätt som även skyddar hen själv	Brandskydd Sjövett under alla årstider Kännetecken för mobbning Beskrivning av kännetecken för mobbning Förhindrande av mobbning och våld Fysisk integritet Lagligt och olagligt	K3	Förmåga att främja säkerheten, säkerhetskunskap	Eleven kan presentera centrala faktorer som anknyter till välbefinnande och säkerhet. Eleven kan beskriva säkerhetsanvisningar och tillvägagångssätt i olika risk- och nödsituationer.
M9 handleda eleven att undersöka, agera, röra sig och göra utflykter i naturen och den byggda miljön	Närmiljö Läsning och tolkning av kartor Användning av de fyra väderstrecken	K3	Förmåga att undersöka omgivningen	Eleven kan röra sig och göra utflykter i naturen och den byggda miljön enligt anvisningar. Eleven kan under handledning göra undersökningar i omgivningen både självständigt och i grupp.
M10 erbjuda eleven möjligheter att öva sig att arbeta i grupp genom att delta i olika roller och sociala situationer, inspirera eleven att uttrycka sig och lyssna på andra samt stödja elevens förmåga att identifiera, uttrycka och reglera sina känslor	Emotionella färdigheter Eleverna övar sig att identifiera olika fysiska och psykiska signaler och att bli medvetna om sina egna tankar, behov, attityder och värderingar	K2, K3	Utveckling av de sociala färdigheterna, hur eleven identifierar och reglerar känslor	Eleven kan med hjälp av exempel beskriva handlingsmönster för hur man arbetar i grupp, uppför sig artigt, samt uttrycker och reglerar känslor och övar sig att tillämpa mönstren i olika roller.

M11 handleda eleven att använda informations- och kommunikationsteknik för att söka, bearbeta och presentera information och för att kommunicera på ett ansvarsfullt, tryggt och ergonomiskt sätt	Eleven övar sig under handledning att använda informations- och kommunikationsteknik	K5, K4	Förmåga att använda informations- och kommunikations-teknik	Eleven kan under handledning använda digitala verktyg i de olika faserna av en undersökningsprocess och för att kommunicera. Eleven kan beskriva hur digitala verktyg används på ett ansvarsfullt, säkert och ergonomiskt sätt.

Mål för undervisning **Kunskap och förståelse**	Centralt innehåll	Kompe-tens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper
M12 vägleda eleven att observera omgivningen, mänskliga aktiviteter och fenomen i anknytning till dem med hjälp av begrepp inom omgivningsläran samt att utveckla sina begreppskonstruktioner från att bestå av olika förhandsuppfattningar så att de bättre motsvarar den exakta användningen av begreppen	Alla begrepp behandlas inom de olika delområdena	K1	Förmåga att använda begrepp	Eleven kan beskriva miljön, mänskliga aktiviteter och fenomen som anknyter till dem med centrala begrepp inom omgivningslärans olika delområden och med egna ord. Eleven kan koppla ihop begrepp på ett logiskt sätt.
M13 handleda eleven att förstå, använda och skapa olika modeller med hjälp av vilka man kan tolka och förklara människan, omgivningen och anknytande fenomen	Eleven övar sig att använda och tolka kartor, diagram och statistik	K1, K5	Förmågan att använda modeller	Eleven kan under handledning använda och tolka olika konkreta modeller.
M14 handleda eleven att söka tillförlitlig information, uttrycka olika synpunkter och motivera dem samt tolka och kritiskt bedöma informationskällor och synvinklar	Eleven övar sig under handledning att hitta tillförlitliga källor (t.ex. skolbiblioteket eller stadsbiblioteket)	K2, K4, K5	Förmåga att läsa kritiskt Kunskaper i biologi: Förmågan att undersöka naturen, identifiera organismer och livsmiljöer	Eleven kan under handledning söka information från tillförlitliga källor. Eleven kan beskriva naturen i Norden och Baltikum och identifiera de vanligaste växt-och djurarterna där.
M15 vägleda eleven att undersöka naturen, identifiera organismer och livsmiljöer, tänka ekologiskt samt hjälpa eleven att förstå människans uppbyggnad, livsfunktioner och utveckling	<u>Naturen i Norden och Baltikum</u> Växt- och djurarter (fiskar, fåglar, däggdjur) Näringsproduktion (t.ex. fiske på Island) Relatera till den egna hembygden	K1		

M16 handleda eleven i geografiskt tänkande och att iaktta sin omgivning och hela världen samt att lära sig använda kartor och andra geomedier	<u>Norden och Baltikum</u> Karta och kompass Hav kring Norden och Baltikum	K1, K5	Förmåga att gestalta Nordens och Baltikums karta, att kunna använda kartor	Eleven kan namnge olika länder i Norden och Baltikum, samt kartbilden av dem.
M17 vägleda eleven att undersöka, beskriva och förklara fysikaliska fenomen i vardagen, naturen och tekniken samt lägga grund för förståelsen av principen om energins bevarande	<u>El och magnetism</u> Magnetism (kompass) Friktion Strömkretsar	K1	Kunskaper i fysik: Förmåga att undersöka, beskriva och förklara fysikaliska fenomen.	Eleven kan observera och beskriva enkla fysikaliska fenomen i vardagen.
M18 vägleda eleven att undersöka, beskriva och förklara kemiska fenomen, ämnens egenskaper och omvandlingar samt lägga grund för förståelsen av principen om materiens bevarande	<u>Luft och vatten</u> Luftmotstånd (t.ex. äggrace) Vattnets egenskaper Kretslopp Aggregationstillstånd Vattnets användning	K1	Kunskap i kemi: Förmåga att undersöka, beskriva och förklara kemiska fenomen	Eleven kan observera och beskriva aggregationstillstånd och bekantar sig med ämnets egenskaper, samt övar sig att förklara dem.
M19 vägleda eleven att förstå delområdena inom hälsa, betydelsen av sunda vanor samt livets gång, den individuella tillväxten och utvecklingen i barndomen och ungdomen samt uppmuntra eleven att öva och tillämpa sina kunskaper om hälsa i vardagen	<u>Människokroppen och hälsoresurser</u> Kostcirkel Vikten av sömn Ergonomi Motion Integritet Mental hälsa	K1, K3	Kunskap i hälsokunskap: Kännedom om delområdena inom hälsa och sunda vanor, förmåga att reflektera över deras betydelse	Eleven kan beskriva delområdena inom hälsa och ge exempel på hur hälsan främjas i vardagen.

Omgivningslära åk 5 (sida 1/5)

Mål för undervisning **Betydelse, värderingar och attityder**	Centralt innehåll	Kompe-tens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet 8
M1 väcka och upprätthålla elevens intresse för omgivningen och undervisningen i omgivningslära samt hjälpa eleven att inse att samtliga ämnesområden i omgivningsläran är viktiga för hen	Genomsyrar allt		Att uppfatta omgivningslärans betydelse	Eleven kan ge exempel på betydelsen av de olika ämnesområdena i omgivningsläran.
M2 vägleda och sporra eleven att ställa upp mål för sina studier och att arbeta långsiktigt för att uppnå dem samt att analysera sina kunskaper i omgivningslära	studieteknik	K1, K7	Förmåga att arbeta målinriktat och att lära sig lära	Eleven kan ställa upp egna mål för mindre helheter och arbeta för att uppnå gemensamma mål.
M3 stödja eleven att utveckla miljömedvetenhet samt att agera och påverka i sin närmiljö och i olika sammanhang för att främja hållbar utveckling och att uppskatta betydelsen av en hållbar utveckling för sig själv och världen	<u>Allemansrätten</u> Allemansrättens betydelse <u>Hållbar utveckling i Europa</u> Kulturell, ekonomisk, social och ekologisk förståelse Delta i gemensamma påverkningsprojekt lokalt eller globalt (t.ex. Earth hour)	K3, K7	Kunskaper och färdigheter i hållbar utveckling	Eleven kan beskriva betydelsen av allemansrätten. Eleven kan förklara betydelsen av hållbar utveckling.

Mål för undervisning **Undersöknings- och arbetsfärdigheter**	Centralt Innehåll	Kompe-tens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper
M4 uppmuntra eleven att formulera frågor om olika ämnesområden samt att använda dem som utgångspunkt för undersökningar och andra aktiviteter	Eleven kan formulera frågor och göra hypoteser till de olika delområdena	K1, K7	Förmåga att formulera frågor och hypoteser	Eleven kan formulera frågor och hypoteser som anknyter till ämnet och som tillsammans kan utvecklas till utgångspunkter för undersökningar och andra aktiviteter.
M5 hjälpa eleven att planera och genomföra små undersökningar, göra observationer och mätningar i mångsidiga lärmiljöer med hjälp av olika sinnen samt undersöknings- och mätredskap	Eleven övar sig att göra undersökningar, observationer och mätningar.	K1, K5	Undersöknings-färdigheter: förmåga att planera, observera och mäta	Eleven kan observera, mäta och dokumentera resultat enligt anvisningar. Eleven kan planera små undersökningar ensam eller tillsammans med andra.

M6 hjälpa eleven att se samband mellan orsak och verkan, dra slutsatser utgående från resultaten och presentera sina resultat och undersökningar på olika sätt	Eleven övar under handledning att dra slutsatser och presentera resultat av sin undersökning.	K1, K2, K5	Undersöknings-färdigheter: förmåga att dra slutsatser och presentera resultat	Eleven kan under handledning se samband mellan orsak och verkan och kan dra enkla slutsatser utgående från resultaten. Eleven kan presentera sina resultat på ett tydligt sätt.
M7 handleda eleven att förstå betydelsen av vardagliga tekniska tillämpningar och hur de fungerar och används samt inspirera eleven att pröva, upptäcka och skapa nytt tillsammans	<u>Vardagsteknik</u> Hur fungerar apparaters konstruktioner Olika sätt att mäta tid (kopplat till rymden) <u>Vardagliga situationer och sammanhang</u> Fenomen och teknik	K2, K3, K5	Tekniska kunskaper och förmåga att samarbeta vid teknisk problemlösning	Eleven kan beskriva hur vissa vardagliga tekniska tillämpningar fungerar och kan ge exempel på deras betydelse. Eleven kan samarbeta med andra kring experiment och uppfinningar.
M8 uppmuntra eleven att främja välbefinnande och säkerhet i sina aktiviteter och i sin närmiljö och vägleda eleven att handla på ett säkert, ändamålsenligt och ansvarsfullt sätt som även skyddar hen själv	<u>Säkerhetskunskap</u> Trygga arbetsmetoder (t.ex. vid experiment) Arbetssäkerhet Varningssymboler Elsäkerhet	K3	Förmåga att främja säkerheten, säkerhetskunskap	Eleven kan presentera centrala faktorer som anknyter till välbefinnande och säkerhet. Eleven kan beskriva säkerhetsanvisningar och tillvägagångssätt i olika risk- och nödsituationer, kan tillämpa dem i undervisningssituationer samt övar sig att motivera dem med hjälp av omgivningslärans olika ämnesområden.
M9 handleda eleven att undersöka, agera, röra sig och göra utflykter i naturen och den byggda miljön	<u>Naturlig och byggd miljö</u> Följa anvisningar Samla information Undersöka livsmiljöer	K3	Förmåga att undersöka omgivningen	Eleven kan röra sig och göra utflykter i naturen och den byggda miljön enligt anvisningar. Eleven kan under handledning göra undersökningar i omgivningen både självständigt och i grupp.
M10 erbjuda eleven möjligheter att öva sig att arbeta i grupp genom att delta i olika roller och sociala situationer, inspirera eleven att uttrycka sig och lyssna på andra samt stödja elevens förmåga att identifiera, uttrycka och reglera sina känslor	Eleven lär sig att jobba i grupp. Eleven lär sig att beakta andras åsikter.	K2, K3	Utveckling av de sociala färdigheterna, hur eleven identifierar och reglerar känslor	Eleven kan med hjälp av exempel beskriva handlingsmönster för hur man arbetar i grupp, uppför sig artigt samt uttrycker och reglerar känslor och övar sig att tillämpa mönstren i olika roller.

M11 handleda eleven att använda informations- och kommunikationsteknik för att söka, bearbeta och presentera information och för att kommunicera på ett ansvarsfullt, tryggt och ergonomiskt sätt	Eleven använder informations- och kommunikationsteknik	K5, K4	Förmåga att använda informations- och kommunikationsteknik	Eleven kan använda digitala verktyg i de olika faserna av en undersökningsprocess och för att kommunicera. Eleven kan beskriva hur digitala verktyg används på ett ansvarsfullt, säkert och ergonomiskt sätt.

Mål för undervisning **Kunskap och förståelse**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper
M12 vägleda eleven att observera omgivningen, mänskliga aktiviteter och fenomen i anknytning till dem med hjälp av begrepp inom omgivningsläran samt att utveckla sina begreppskonstruktioner från att bestå av olika förhandsuppfattningar så att de bättre motsvarar den exakta användningen av begreppen	Alla begrepp behandlas inom de olika delområdena Eleven övar sig i att använda de korrekta begreppen för att beskriva olika fenomen	K1	Förmågan att använda begrepp	Eleven kan beskriva miljön, mänskliga aktiviteter och fenomen som anknyter till dem med centrala begrepp inom omgivningslärans olika ämnesområden och med egna ord. Eleven kan koppla ihop begrepp på ett logiskt sätt.
M13 handleda eleven att förstå, använda och skapa olika modeller med hjälp av vilka man kan tolka och förklara människan, omgivningen och anknytande fenomen	Eleven använder och tolkar kartor, diagram och statistik. Kalottmodeller (jämföra grundämnen i förhållande till varandra)	K1, K5	Förmåga att använda modeller	Eleven kan använda och tolka olika konkreta modeller. Eleven kan under handledning använda abstrakta modeller.
M14 handleda eleven att söka tillförlitlig information, uttrycka olika synpunkter och motivera dem samt tolka och kritiskt bedöma informationskällor och synvinklar	Eleven övar sig under handledning att hitta tillförlitliga källor (t.ex. skolbiblioteket eller stadsbiblioteket)	K2, K4, K5	Förmåga att läsa kritiskt	Eleven kan under handledning söka information från olika informationskällor och välja några tillförlitliga.

M15 vägleda eleven att undersöka naturen, identifiera organismer och livsmiljöer, tänka ekologiskt samt hjälpa eleven att förstå människans uppbyggnad, livsfunktioner och utveckling	<u>Europa</u> Klimatområden Flora och fauna Naturmiljöer Den mänskliga verksamheten i växelverkan i olika livsmiljöer <u>Näringskedjor</u> <u>Fotosyntes</u>	K1	Förmågan att undersöka naturen, identifiera organismer och livsmiljöer i Europa.	Eleven kan beskriva naturen i Europa och identifiera de vanligaste växt-och djurarterna och livsmiljöerna som är typiska för dem.
M16 handleda eleven i geografiskt tänkande och att iaktta sin omgivning och hela världen samt att lära sig använda kartor och andra geomedier	<u>Europa</u> Kartan Länder och huvudstäder Den mänskliga verksamheten Mångsidiga regionala exempel <u>Aktuella nyheter</u>	K1, K5	Förmåga att gestalta Europas karta, att kunna använda kartor och andra geomedier	Eleven kan namnge olika regioner i Europa, samt kartbilden av dem.
M17 vägleda eleven att undersöka, beskriva och förklara fysikaliska fenomen i vardagen, naturen och tekniken samt lägga grund för förståelsen av principen om energins bevarande	<u>Rymden</u> Månens faser Solsystemet Galaxer <u>Jordens uppbyggnad</u>	K1	Jordens uppbyggnad och solsystemet	Eleven kan förklara jordens uppbyggnad och jordens plats i solsystemet.

M18 vägleda eleven att undersöka, beskriva och förklara kemiska fenomen, ämnens egenskaper och omvandlingar samt lägga grund för förståelsen av principen om materiens bevarande	<u>Luft, vatten och jordskorpan</u> Luftens sammansättnig; väte, kväve, syre Luftföroreningar, ozonhål Växthuseffekt Vattnets egenskaper och vattenrening Undersöka lösligheten för olika ämnen och separationsmetoder; filtrering, indunstning, kromatografi, extrahering och vattnets totala täthet (+4C) Koka under lock Temperaturmätningar Syror och baser Grundläggande insikter om olika ämnen i omgivningen; kemiska symboler för grundämnen (O, H, C, N, Fe, Si, Cu) Varför kemiska symboler behövs (H20, CO2, N2, O2)	K1	Förmåga att undersöka, beskriva och förklara kemiska fenomen	Eleven kan observera och beskriva aggregationstillstånd och bekanta ämnens egenskaper samt övar sig att förklara dem. Eleven kan förklara till exempel vattnets kretslopp eller återvinning med hjälp av principen om materiens bevarande. Eleven kan nämna grundämnen och kan förklara samband mellan luftföroreningar och växthuseffekten.
M19 vägleda eleven att förstå delområdena inom hälsa, betydelsen av sunda vanor samt livets gång, den individuella tillväxten och utvecklingen i barndomen och ungdomen samt uppmuntra eleven att öva och tillämpa sina kunskaper om hälsa i vardagen	<u>Människokroppen och hälsoresurser</u> Människokroppens byggnad Centrala livsfunktioner Fortplantning Friskvård	K1, K3	Kännedom om delområdena inom hälsa och sunda vanor, förmåga att reflektera över deras betydelse samt att identifiera och beskriva tillväxten och utvecklingen, människans uppbyggnad, livsfunktioner och utveckling vid en viss ålder	Eleven kan beskriva delområdena inom hälsa och ge exempel på hur hälsan kan främjas i vardagen. Eleven kan beskriva olika skeden i livet och förklara vad som kännetecknar växandet och utvecklingen i puberteten och individuella variationer i dem.

Omgivningslära åk 6 (sida 1/5)

Mål för undervisning **Betydelse, värderingar och attityder**	Centralt innehåll	Kompe-tens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet 8
M1 väcka och upprätthålla elevens intresse för omgivningen och undervisningen i omgivningslära samt hjälpa eleven att inse att samtliga ämnesområden i omgivningsläran är viktiga för hen	Genomsyrar allting		Att uppfatta omgivningslärans betydelse	Eleven kan ge exempel på betydelsen av de olika ämnesområdena i omgivningsläran.
M2 vägleda och sporra eleven att ställa upp mål för sina studier och att arbeta långsiktigt för att uppnå dem samt att analysera sina kunskaper i omgivningslära	<u>Studieteknik</u>	K1, K7	Förmåga att arbeta målinriktat och att lära sig lära	Eleven kan ställa upp egna mål för mindre helheter och arbeta för att uppnå gemensamma mål.
M3 stödja eleven att utveckla miljömedvetenhet samt att agera och påverka i sin närmiljö och i olika sammanhang för att främja hållbar utveckling och att uppskatta betydelsen av en hållbar utveckling för sig själv och världen	<u>Världen</u> Global förståelse (mångkulturalism, hållbar framtid, hur allt hänger ihop och påverkas av varandra, klimatförändring) Kulturell, ekonomisk, social och ekologisk förståelse Delta i gemensamma påverkningsprojekt lokalt eller globalt (t.ex. Earth hour)	K3, K7	Kunskaper och färdigheter i hållbar utveckling	Eleven kan med hjälp av exempel beskriva stödande och hotande element i byggandet av en hållbar framtid. Eleven kan beskriva olika metoder för att värna om, utveckla och påverka sin närmiljö och -gemenskap samt under handledning arbeta i gemensamma påverkningsprojekt.

Mål för undervisning **Undersöknings- och arbetsfärdigheter**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper
M4 uppmuntra eleven att formulera frågor om olika ämnesområden samt att använda dem som utgångspunkt för undersökningar och andra aktiviteter	Eleven kan formulera frågor och göra hypoteser till de olika delområdena	K1, K7	Förmåga att formulera frågor och hypoteser	Eleven kan formulera frågor och hypoteser som anknyter till ämnet och som tillsammans kan utvecklas till utgångspunkter för undersökningar och andra aktiviteter.

M5 hjälpa eleven att planera och genomföra små undersökningar, göra observationer och mätningar i mångsidiga lärmiljöer med hjälp av olika sinnen samt undersöknings- och mätredskap	Eleven kan göra undersökningar, observationer och mätningar.	K1, K5	Undersöknings-färdigheter: förmåga att planera, observera och mäta	Eleven kan agera, observera, mäta och dokumentera resultat enligt anvisningar. Eleven kan planera små undersökningar ensam eller tillsammans med andra.
M6 hjälpa eleven att se samband mellan orsak och verkan, dra slutsatser utgående från resultaten och presentera sina resultat och undersökningar på olika sätt	Eleven kan dra slutsatser och presentera resultat av sin undersökning	K1, K2, K5	Undersöknings-färdigheter: förmåga att dra slutsatser och presentera resultat	Eleven kan under handledning se samband mellan orsak och verkan och kan dra enkla slutsatser utgående från resultaten. Eleven kan presentera sina resultat på ett tydligt sätt.
M7 handleda eleven att förstå betydelsen av vardagliga tekniska tillämpningar och hur de fungerar och används samt inspirera eleven att pröva, upptäcka och skapa nytt tillsammans	<u>Vardagsteknik</u> Serie och parallellkoppling <u>Krafter</u> <u>Ledare och isolatorer</u>	K2, K3, K5	Tekniska kunskaper och förmåga att samarbeta vid teknisk problemlösning	Eleven kan beskriva hur vissa vardagliga tekniska tillämpningar fungerar och kan ge exempel på deras betydelse. Eleven kan samarbeta med andra kring experiment och uppfinningar.
M8 uppmuntra eleven att främja välbefinnande och säkerhet i sina aktiviteter och i sin närmiljö och vägleda eleven att handla på ett säkert, ändamålsenligt och ansvarsfullt sätt som även skyddar hen själv	<u>Säkerhetskunskap</u> Trygga arbetsmetoder (t.ex. vid experiment) Arbetssäkerhet Varningssymboler Åtgärder vid nöd- och risksituationer <u>Elsäkerhet</u> <u>Rusmedel</u> Förgiftning Åtgärder vid risk- och nödsituationer	K3	Förmåga att främja säkerheten, säkerhetskunskap	Eleven kan presentera centrala faktorer som anknyter till välbefinnande och säkerhet. Eleven kan beskriva säkerhetsanvisningar och tillvägagångssätt i olika risk- och nödsituationer, kan tillämpa dem i undervisningssituationer samt övar sig att motivera dem med hjälp av omgivningslärans olika ämnesområden.
M9 handleda eleven att undersöka, agera, röra sig och göra utflykter i naturen och den byggda miljön	<u>Skogen och myren</u> Myrtyper Arter på myren (t.ex. enkelbeckasin och daggört) <u>Allemansrätten</u> Repetition	K3	Förmåga att undersöka omgivningen	Eleven kan röra sig och göra utflykter i naturen och den byggda miljön enligt anvisningar. Eleven kan under handledning göra undersökningar i omgivningen både självständigt och i grupp.

M10 erbjuda eleven möjligheter att öva sig att arbeta i grupp genom att delta i olika roller och sociala situationer, inspirera eleven att uttrycka sig och lyssna på andra samt stödja elevens förmåga att identifiera, uttrycka och reglera sina känslor	Eleven lär sig att jobba i grupp. Eleven kan beakta andras åsikter.	K2, K3	Utveckling av de sociala färdigheterna, hur eleven identifierar och reglerar känslor	Eleven kan med hjälp av exempel beskriva handlingsmönster för hur man arbetar i grupp, uppför sig artigt samt uttrycker och reglerar känslor och övar sig att tillämpa mönstren i olika roller.
M11 handleda eleven att använda informations- och kommunikationsteknik för att söka, bearbeta och presentera information och för att kommunicera på ett ansvarsfullt, tryggt och ergonomiskt sätt	Eleven använder informations- och kommunikationsteknik.	K5, K4	Förmåga att använda informations- och kommunikations-teknik	Eleven kan använda digitala verktyg i de olika faserna av en undersökningsprocess och för att kommunicera. Eleven kan beskriva hur digitala verktyg används på ett ansvarsfullt, säkert och ergonomiskt sätt

Mål för undervisning **Kunskap och förståelse**	Centralt innehåll	Kompe-tens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper
M12 vägleda eleven att observera omgivningen, mänskliga aktiviteter och fenomen i anknytning till dem med hjälp av begrepp inom omgivningsläran samt att utveckla sina begreppskonstruktioner från att bestå av olika förhandsuppfattningar så att de bättre motsvarar den exakta användningen av begreppen	Alla begrepp behandlas inom de olika ämnesområdena Eleven använder de korrekta begreppen för att beskriva olika fenomen.	K1	Förmåga att använda begrepp	Eleven kan beskriva miljön, mänskliga aktiviteter och fenomen som anknyter till dem med centrala begrepp inom omgivningslärans olika ämnesområden och med egna ord. Eleven kan koppla ihop begrepp på ett logiskt sätt.
M13 handleda eleven att förstå, använda och skapa olika modeller med hjälp av vilka man kan tolka och förklara människan, omgivningen och anknytande fenomen	Entreprenörskap (t.ex. Företagsbyn eller motsvarande)	K1, K5	Förmåga att använda modeller	Eleven kan använda och tolka olika konkreta modeller. Eleven kan använda abstrakta modeller.

M14 handleda eleven att söka tillförlitlig information, uttrycka olika synpunkter och motivera dem samt tolka och kritiskt bedöma informationskällor och synvinklar	Eleven kan under handledning hitta tillförlitliga källor (t.ex. skolbiblioteket eller stadsbiblioteket)	K2, K4, K5	Förmåga att uttrycka åsikter och läsa kritiskt	Eleven kan söka information från olika informationskällor och välja några tillförlitliga informationskällor. Eleven övar att motivera olika åsikter och kan nämna skillnader mellan olika synvinklar.
M15 vägleda eleven att undersöka naturen, identifiera organismer och livsmiljöer, tänka ekologiskt samt hjälpa eleven att förstå människans uppbyggnad, livsfunktioner och utveckling	<u>Skogen</u> Mossor och lavar Klassificering av djur (ryggradslösa djur) Djurens fortplantning Skogsbruk <u>Världen</u> Klimatzoner Vegetationszoner Den mänskliga verksamheten i växelverkan i olika livsmiljöer Naturmiljöer Mångsidiga regionala exempel Global förståelse Växtsamling görs i åk 3 Människans uppbyggnad, livsfunktioner och utveckling tas upp i åk 5	K1	Kunskaper i biologi: Förmåga att undersöka naturen, identifiera organismer och livsmiljöer i världen	Eleven kan iaktta naturen och identifiera de vanligaste växtarterna och de livsmiljöer som är typiska för dem. Eleven sammanställer under handledning en liten växtsamling, kan självständigt och tillsammans med andra experimentellt undersöka växternas tillväxt samt kan i huvuddrag beskriva människans uppbyggnad, livsfunktioner och utveckling.
M16 handleda eleven i geografiskt tänkande och att iaktta sin omgivning och hela världen samt att lära sig använda kartor och andra geomedier	<u>Världsbild</u> Världskartan Tidszoner	K1, K5	Kunskaper i geografi: Förmåga att gestalta jordklotet, använda kartor och andra geomedier	Eleven kan identifiera olika regionala nivåer, strukturera sin omgivning, uppfatta de områden som granskas och kartbilden av hela jordklotet samt kan beskriva den regionala mångfalden på jordklotet. Eleven kan använda kartor och andra geomedier för att söka och presentera information.

M17 vägleda eleven att undersöka, beskriva och förklara fysikaliska fenomen i vardagen, naturen och tekniken samt lägga grund för förståelsen av principen om energins bevarande	<u>Ljus och optik</u> Elektrisk energi Elektrisk ledningsförmåga Elsäkerhet (ledare och isolatorer) Serie- och parallellkoppling Spänningskällor Energiomvandling och energitransport Energiresurser och hållbar utveckling Värmeenergi <u>Krafter</u> Rörelser, krafter, jämvikt; undersökning av friktion, tyngdkraft och jämvikt (t.ex. utgående från människokroppen) Skillnaden mellan tyngd och massa	K1	Kunskaper i fysik: Förmåga att undersöka, beskriva och förklara fysikaliska fenomen	Eleven kan observera och beskriva enkla fysikaliska fenomen i vardagen, naturen och tekniken samt övar sig att förklara dem. Eleven kan använda energi-, kraft- och rörelsebegrepp i vardagliga situationer och kan ge exempel på principen om energins bevarande.
M18 vägleda eleven att undersöka, beskriva och förklara kemiska fenomen, ämnens egenskaper och omvandlingar samt lägga grund för förståelsen av principen om materiens bevarande	Målet M18 uppnås i årskurs 5	K1	Kunskaper i kemi: Förmåga att undersöka, beskriva och förklara kemiska fenomen	Eleven kan observera och beskriva aggregationstillstånd samt förklara ämnens egenskaper. Eleven kan förklara till exempel vattnets kretslopp eller återvinning med hjälp av principen om materiens bevarande.
M19 vägleda eleven att förstå delområdena inom hälsa, betydelsen av sunda vanor samt livets gång, den individuella tillväxten och utvecklingen i barndomen och ungdomen samt uppmuntra eleven att öva och tillämpa sina kunskaper om hälsa i vardagen	Målet M19 uppnås i årskurs 5	K1, K3	Kunskaper i hälsokunskap: Kännedom om delområdena inom hälsa och sunda vanor, förmåga att reflektera över deras betydelse samt att identifiera och beskriva tillväxten och utvecklingen vid en viss ålder	Eleven kan beskriva delområdena inom hälsa och ge exempel på hur hälsan kan främjas i vardagen. Eleven kan beskriva olika skeden i livet och förklara vad som kännetecknar växandet och utvecklingen i puberteten och individuella variationer i dem.

BIOLOGI

Läroämnets uppdrag

Uppdraget i biologiundervisningen är att hjälpa eleverna att förstå livet och dess utveckling, att öka deras naturkännedom och handleda dem att förstå ekosystemens funktion, människans livsfunktioner samt grunderna i ärftlighet och evolution.

Undervisningen i biologi genomförs också i naturen och eleverna får genom undersökande lärande insikter i hur man söker biologisk kunskap. Naturen undersöks både i terrängen och med laboratoriemetoder. Upplevelse- och erfarenhetsbaserat lärande ökar glädjen i lärandet och väcker elevernas intresse att iaktta sin livsmiljö och förändringar i den. Användning av informations- och kommunikationsteknik främjar jämlikhet och likvärdighet i biologiundervisningen.

Biologiundervisningen ska stödja eleverna att utveckla sina problemlösnings- och samarbetsfärdigheter och den sociala gemenskapen. Undervisningen ska ge färdigheter för studier inom områden som utnyttjar biologi och för arbetslivet.

Biologiundervisningen ska hjälpa eleverna att förstå hur kunskaper och färdigheter i biologi kan tillämpas och utnyttjas i deras eget liv, i etiska frågor, för att följa med aktuella nyheter som anknyter till biologi och hur man kan påverka beslutsfattandet i samhället. Biologiundervisningen ska utveckla elevernas miljömedvetenhet och vilja att värna om naturens mångfald. Eleverna ska få färdigheter för att påverka och vara med och utveckla sin närmiljö och bevara dess livskraft. De ska också vägledas att tillägna sig en hållbar livsstil och förståelse för globalt ansvar.

Centralt innehåll som anknyter till målen för biologi i åk 7-9

I1 Biologisk undersökning

I2 Exkursioner i naturen och närmiljön

I3 Ekosystemets grundstruktur och funktion

I4 Vad är liv?

I5 Människan

I6 En hållbar framtid

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i biologi i åk 7-9

Handledning, differentiering och stöd i biologi i åk 7-9

Bedömning av elevens lärande i biologi i åk 7-9

Biologi åk 7 (sida 1/3)

Mål för undervisning **Biologisk kunskap och förståelse**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M1 hjälpa eleven att förstå grundstrukturen och funktionen i ekosystemet och organismsamhället, samt att jämföra olika ekosystem och identifiera arter	**Ekosystemets struktur och funktion** Eleven lär sig om olika ekosystem, t.ex. vatten, deras organismsamhälle och näringskedjor. Eleven lär sig artkännedom från olika riken. **Biologisk undersökning** **Exkursioner i naturen och närmiljön** Eleven bekantar sig med arter som finns i närliggande ekosystem. Eleven handleds i att påbörja insamlingen av organismer. **En hållbar framtid** Eleven lär sig om en hållbar användning av miljön och hur man kan skydda olika ekosystem.	K1, K4, K7	Uppfattning om grundstrukturen i ekosystemet och organismsamhället samt hur de fungerar Artkännedom Förändringar i ekosystemen i närmiljön	Eleven - kan beskriva olika ekosystem. - känner till begrepp som är anknutna till förståelsen av ekosystemets grundstruktur och funktion. - identifierar olika ekosystem och arter i deras näringsväv. - kan beskriva mångfaldens betydelse för ekosystemens funktion och reflektera över betydelsen av hållbar användning av naturen för organismerna och människan.
M2 hjälpa eleven att beskriva organismers struktur och livsfunktioner	**Biologisk undersökning** **Vad är liv?** Eleven undersöker anatomin hos ett djur. Klassificering: Eleven lär sig dela in organismer i huvudgrupper och motivera indelningen.	K1, K3, K6	Uppfattning om organismers struktur och livsfunktioner	Eleven - kan beskriva organismers struktur samt deras livsfunktioner. - kan jämföra släktskapet mellan olika organismgrupper utgående från deras strukturella och funktionella anpassning. - kan dela in organismer i huvudgrupper och motivera indelningen.
M3 handleda eleven att undersöka hur organismer anpassar sig till olika livsmiljöer och att förstå vilken betydelse olika livsmiljöer har för naturens mångfald	**Ekosystemets grundstruktur och funktion** **Vad är liv?** Eleven bekantar sig med organismer i olika livsmiljöer och hur de anpassat sig.	K4, K7	Uppfattning om organismers anpassningsförmåga och livsmiljöernas mångfald	Eleven - kan beskriva hur växter och djur har anpassat sig till ett liv i olika livsmiljöer - kan göra observationer om arters förekomst och kan beskriva deras anpassning till olika livsmiljöer.

Biologi åk 7 (sida 2/3)

M6 vägleda eleven att bedöma förändringar i naturen och människans påverkan på miljön samt att förstå betydelsen av ekosystemtjänster	**En hållbar framtid** Eleven granskar sin närmiljö och bedömer dess tillstånd genom att granska indikatorer på olika fenomen i naturen. Eleven bekantar sig med olika naturskyddsmål **Ekosystemets grundstruktur och funktion** Eleven lär sig om ekosystem, granskar människans verksamhet och hur det påverkar ekosystemen.	K4, K7	Förmåga att observera förändringar i naturen	Eleven - kan i sin egen närmiljö göra observationer och mindre undersökningar av naturliga förändringar och förändringar som orsakats av människan i naturmiljön. - förstår att jordens naturresurser är begränsade, förstår betydelsen av ekosystemtjänster och känner till grunderna för en hållbar livsstil.

Mål för undervisning **Biologiska färdigheter**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M7 hjälpa eleven att utveckla naturvetenskapligt tänkande och att förstå samband mellan orsak och verkan.	**Biologisk undersökning** **Exkursioner i naturen och närmiljön** Eleven genomför en mindre undersökning av organismer och rapporterar om sina observationer. Eleven använder biologisk utrustning, t.ex. mikroskop vid undersökning. Eleven inleder en samling av organismer. **En hållbar framtid** Eleven lär sig hur den egna livsstilen och vardagsvalen påverkar miljön. Eleven söker information om hur man kan ta hand om naturen och kan framföra sina åsikter om temat. Eleven får insikter i invandrararternas påverkan på de ursprungliga arterna. Eleven bekantar sig med ekosystemtjänster och alternativa produkter.	K1	Förmåga att tänka naturvetenskapligt	Eleven - kan använda grundläggande biologiska begrepp. - är bekant med undersöknings- och informationssökningsmetoder. - kan dra naturvetenskapliga slutsatser.
M8 handleda eleven att använda utrustning som behövs vid biologisk undersökning samt att använda informations- och kommunikationsteknik		K1, K5	Förmåga att använda teknik samt utrustning som behövs vid biologisk undersökning	Eleven - kan arbeta tryggt och målinriktat i laboratorium och i fält. - kan använda utrustning som behövs vid biologisk undersökning samt informations- och kommunikationsteknik på ett ändamålsenligt sätt.
M10 handleda eleven att genomföra undersökningar både i och utanför skolan		K1, K5	Förmåga att genomföra en biologisk undersökning	Eleven - kan observera och registrera den information som hen införskaffat i laboratorium och i fält. - kan ställa upp hypoteser, under handledning göra en småskalig biologisk undersökning och rapportera om resultaten.
M11 uppmuntra eleven att tillämpa kunskaper och färdigheter i biologi i sitt eget liv samt i samhällsdebatten och -beslutsfattandet		K2, K3, K7	Förmåga att tillämpa biologiska kunskaper och färdigheter i vardagen	Eleven - kan beskriva hur biologiska kunskaper och färdigheter kan utnyttjas i vardagen och i samhället samt motivera sina åsikter med hjälp av sina kunskaper i biologi.

Biologi åk 7 (sida 3/3)

Mål för undervisning **Attityder och värderingar**	Centralt innehåll	**Kompetens**	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M12 inspirera eleven att fördjupa sitt intresse för naturen och naturfenomen samt stärka elevens förhållande till naturen och hens miljömedvetenhet	**En hållbar framtid** Eleven lär sig hur den egna livsstilen och vardagsvalen påverkar miljön. Eleven söker information om hur man kan ta hand om naturen och kan framföra sina åsikter om temat.	K7	Uppfattning om betydelsen av miljömedvetenhet och människans förhållande till naturen	Eleven - kan med hjälp av exempel motivera hur man agerar på ett hållbart sätt i naturen för att bevara naturens mångfald.
M13 vägleda eleven att göra etiskt motiverade val		K7	Förmåga att reflektera över etiska frågor	Eleven - kan utnyttja biologiska kunskaper och färdigheter för att bedöma ansvarsfrågor i anknytning till människa och miljö och kan ange motiveringar för etiskt hållbara val.
M14 inspirera eleven att påverka och bygga en hållbar framtid		K5, K7	Kunskaper och färdigheter i att bygga en hållbar framtid	Eleven - kan beskriva hur man agerar för att bygga en hållbar framtid.

Biologi åk 8 (sida 1/3)

Mål för undervisning **Biologisk kunskap och förståelse**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M1 hjälpa eleven att förstå ekosystemets och organismsamhällets grundstruktur och funktion samt att jämföra olika ekosystem	**Ekosystemets struktur och funktion** Eleven lär sig om skogens och myrens ekosystem, deras organismsamhällen och näringskedjor. Eleven lär sig känna igen de vanligaste arterna i närmiljön. **Biologisk undersökning** **Exkursioner i naturen och närmiljön** Eleven bekantar sig med arter som finns i närmiljön. Eleven sammanställer en samling organismer.	K1, K4, K7	Uppfattning om grundstrukturen i ekosystemet och hur det fungerar	Eleven - kan beskriva skogsekosystemets grundstruktur och funktion. - identifierar olika ekosystem. - känner igen de vanligaste växt-, djur- och svamparterna i skogens näringsväv. - kan beskriva samspelet mellan arter. - förstår fotosyntesens betydelse för ekosystemet och organismsamhället.
M2 hjälpa eleven att beskriva organismers struktur och livsfunktioner	**Vad är liv?** Eleven lär sig om organismernas förökning. Eleven bekantar sig med växtfysiologi, samt växtcellens struktur. **Ekosystemets grundstruktur och funktion** Eleven lär sig om klassificering.	K1, K3, K4, K5, K6	Uppfattning om organismsamhällets struktur samt organismers struktur och livsfunktioner	Eleven - kan beskriva växternas, svamparnas och mikrobernas förökning. - kan beskriva växtcellens struktur, samt växtens livsfunktioner. - kan redogöra för fotosyntesen. - principerna för klassificering inom organismsamhället. - kan jämföra släktskapet mellan olika organismgrupper utgående från deras strukturella och funktionella anpassning samt kan jämföra grupper av organismer.
M3 handleda eleven att undersöka hur organismer anpassar sig till olika livsmiljöer och att förstå vilken betydelse olika livsmiljöer har för naturens mångfald	**Vad är liv?** Eleven odlar olika typer av organismer, t.ex. växter eller mikrober. **Ekosystemets grundstruktur och funktion** Eleven lär sig om Finlands olika skogstyper. Eleven bekantar sig med hur människan påverkar skogens ekosystem. **En hållbar framtid** Eleven lär sig om en hållbar användning av naturen och hur man kan skydda miljön.	K1, K4, K7	Uppfattning om organismers anpassningsförmåga och livsmiljöernas mångfald	Eleven - kan göra observationer om arters förekomst och kan beskriva deras anpassning till olika livsmiljöer. - kan beskriva olika skogstyper. - kan beskriva mångfaldens betydelse för ekosystemens funktion och reflektera över betydelsen av hållbar användning av skogarna för organismerna och människan.

M6 vägleda eleven att bedöma förändringar i naturen och människans påverkan på miljön samt att förstå betydelsen av ekosystemtjänster	**En hållbar framtid** Eleven lär sig om olika ekosystem-tjänster som skogsmiljön erbjuder. Eleven bekantar sig med bioekonomi, t.ex. skogsindustri, och reflekterar över dess hållbarhet. **Biologisk undersökning** **Exkursioner i naturen och närmiljön** Eleven granskar sin närmiljö och bedömer dess tillstånd genom att granska indikatorer på fenomen i naturen.	K4, K7	Förmåga att observera förändringar i naturen	Eleven - kan i sin egen närmiljö göra observationer och mindre undersökningar av naturliga förändringar och förändringar som orsakats av människan. - förstår att jordens naturresurser är begränsade. - förstår betydelsen av ekosystemtjänster och känner till grunderna för en hållbar livsstil. - känner till allemansrätten och vilka skyldigheter den innebär.

Mål för undervisning **Biologiska färdigheter**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M7 hjälpa eleven att utveckla naturvetenskapligt tänkande och att förstå samband mellan orsak och verkan	**Biologisk undersökning** **Exkursioner i naturen och närmiljön** **En hållbar framtid** Eleven genomför en undersökning av organismer i närmiljön och rapporterar om sina observationer. Eleven använder biologisk utrustning, t.ex. mikroskop vid undersökning. Eleven bekantar sig med växtcellen genom mikroskopering och dokumenterar sina observationer. Eleven sammanställer en samling organismer samt odlar organismer, t.ex. växter eller mikrober. Eleven lär sig visa respekt för naturen. Eleven bekantar sig med aktuell information om närmiljön via massmedia.	K1	Förmåga att tänka naturvetenskapligt	Eleven - kan ställa förnuftiga frågor om naturen och naturfenomen. - kan använda grundläggande biologiska begrepp samt undersöknings- och informationssökningsmetoder. - kan presentera välgrundade naturvetenskapliga uppfattningar och slutsatser.
M8 handleda eleven att använda utrustning som behövs vid biologisk undersökning samt informations- och kommunikationsteknik		K1, K5	Förmåga att använda teknik samt utrustning som behövs vid biologisk undersökning	Eleven - kan arbeta tryggt och målinriktat i laboratorium och i fält. - kan använda utrustning som behövs vid biologisk undersökning samt informations- och kommunikationsteknik på ett ändamålsenligt sätt.
M9 vägleda eleven att sammanställa en samling organismer och att odla växter för att förstå biologiska fenomen		K5, K6, K7	Förmåga att samla organismer och odla växter experimentellt	Eleven - kan enligt anvisningar sammanställa en samling organismer. - kan genomföra ett odlingsexperiment under handledning.
M10 handleda eleven att genomföra undersökningar både i och utanför skolan		K1, K5	Förmåga att genomföra en biologisk undersökning	Eleven - kan observera och registrera den information som hen införskaffat i laboratorium och i fält. - kan ställa upp hypoteser, under handledning göra en småskalig biologisk undersökning och rapportera om resultaten.
M11 uppmuntra eleven att		K2, K3, K7	Förmåga att tillämpa	Eleven

tillämpa kunskaper och färdigheter i biologi i sitt eget liv samt i samhällsdebatten och -beslutsfattandet			biologiska kunskaper och färdigheter i vardagen	- kan beskriva hur biologiska kunskaper och färdigheter kan utnyttjas i vardagen och i samhället samt motivera sina åsikter med hjälp av sina kunskaper i biologi. - deltar i projekt som värnar om närmiljön.

Mål för undervisning **Attityder och värderingar**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M12 inspirera eleven att fördjupa sitt intresse för naturen och naturfenomen samt stärka elevens förhållande till naturen och hens miljömedvetenhet	**Exkursioner i naturen och närmiljön** Eleven får ta del av exkursioner i naturen. **En hållbar framtid** Eleven lär sig om en hållbar användning av naturen och hur man kan skydda miljön.	K7	Uppfattning om betydelsen av miljömedvetenhet och människans förhållande till naturen	Eleven - kan med hjälp av exempel motivera hur man agerar på ett hållbart sätt i naturen för att bevara naturens mångfald. - har en positiv inställning till naturen samt till att bevara livsmiljöer och skydda organismer

Biologi åk 9 (sida 1/6)

Mål för undervisning **Biologisk kunskap och förståelse**	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M1 handleda eleven att förstå grundstrukturen i ekosystemet och hur det fungerar samt att jämföra olika ekosystem och identifiera arter	Eleven fördjupar sina färdigheter om ekosystemens grundstruktur och funktion. Eleven lär sig att jämföra olika ekosystem. Eleven lär sig att identifiera arter.	Se åk 8	Se åk 8	Kännedom om ekosystemets struktur och funktion	För vitsordet 5: Eleven kan klassificera skogsekosystemets delar i levande och icke-levande. Eleven bygger upp en enkel näringskedja med exempelarter. Eleven känner igen och benämner några arter. För vitsordet 7: Eleven kan klassificera och benämna skogsekosystemets delar och berätta om deras funktion. Eleven känner igen och benämner olika ekosystem. Eleven känner igen och benämner arter. För vitsordet 8: Eleven kan beskriva och berätta om skogsekosystemets grundstruktur och hur det fungerar. Eleven identifierar, benämner och jämför olika ekosystem. Eleven identifierar och benämner arter från olika ekosystem. För vitsordet 9: Eleven kan förklara och motivera skogsekosystemets grundstruktur och hur det fungerar. Eleven jämför olika ekosystem och redogör för de faktorer som bidragit till att de uppstått. Eleven identifierar och benämner mångsidigt arter i olika ekosystem
M2 hjälpa eleven att beskriva organismers struktur och livsfunktioner samt att förstå organismsamhällets struktur	Eleven lär sig att beskriva organismers struktur och livsfunktioner. Eleven lär sig att klassificera organismer i olika organismgrupper och att ge exempel på typiska drag för varje grupp.	**Vad är liv?** Eleven lär sig djurcellens struktur och funktion. **Biologisk undersökning** Eleven bekantar sig med vävnader och organ genom att utföra olika undersökningar. **Människan** Eleven lär sig om människans organ och organsystem samt kroppens regleringssystem.	K4, K5	Kännedom om organismsamhällets och organismernas struktur och livsfunktioner	För vitsordet 5: Eleven kan benämna rikena och gemensamma grundstrukturer och funktioner för olika organismgrupper. För vitsordet 7: Eleven kan benämna rikena. Eleven benämner och jämför organismernas grundstrukturer och beskriver deras livsfunktioner. För vitsordet 8: Eleven kan benämna rikena och beskriva principerna för organismernas indelning i riken med hjälp av exempelarter. Eleven benämner och jämför organismernas grundstrukturer samt berättar om organismernas livsfunktioner och deras uppgift. För vitsordet 9: Eleven kan benämna rikena och motivera principerna för organismernas indelning i riken. Eleven identifierar, klassificerar och jämför de mest centrala organismgrupperna. Eleven benämner och jämför organismernas strukturer samt förklarar organismernas livsfunktioner och deras uppgift.
M3 handleda eleven att undersöka hur organismer anpassar sig till olika livsmiljöer och att	Eleven lär sig att granska organismernas anpassning till olika livsmiljöer och förstå hur anpass-		K3	Förmåga att uppfatta organismernas anpassning och livsmiljöernas variation	För vitsordet 5: Eleven kan känna igen egenskaper hos organismer som lever i olika livsmiljöer. Eleven ger några exempel på organismer som lever i olika livsmiljöer. För vitsordet 7: Eleven kan be-skriva hur arterna anpassar sig till

förstå vilken betydelse olika livsmiljöer har för naturens mångfald	ningen syns exempelvis som olika strukturer. Eleven lär sig att olika livsmiljöer ökar naturens mångfald.	Eleven lär sig om människans utveckling från befruktad äggcell till fullvuxen individ, kroppens grundläggande funktioner, fortplantningen och de biologiska grunderna för sexualitet.			olika livsmiljöer. Eleven berättar vad mångfald betyder. För vitsordet 8: Eleven kan berätta och ge exempel på förekomster av arter och arters anpassning till olika livsmiljöer. Eleven ger exempel på livsmiljöernas betydelse för naturens mångfald. Eleven berättar varför mångfald är viktigt. För vitsordet 9: Eleven kan förklara organismernas anpassning till olika livsmiljöer och berättar om samband mellan orsak och verkan gällande anpassning. Eleven motiverar livsmiljöernas betydelse för naturens mångfald. Eleven motiverar varför mångfald är viktigt.
M4 handleda eleven att förstå grundprinciperna för ärftlighet och evolution	Eleven lär sig grundprinciperna för ärftlighet och evolution.	Se åk 8	Se åk 8	Förmåga att uppfatta grundprinciperna för ärftlighet och evolution	För vitsordet 5: Eleven kan berätta att individens egenskaper påverkas både av arvet och miljön. Eleven berättar att organismerna har utvecklats som ett resultat av evolutionen. För vitsordet 7: Eleven kan ge exempel på hur arvet och miljön påverkar individens egenskaper. Eleven vet vad bioteknik betyder. Eleven beskriver hur livet och mångfalden har utvecklats genom evolutionen. För vitsordet 8: Eleven kan ge exempel på hur arvet och miljön påverkar individens egenskaper. Eleven ger praktiska exempel på hur bioteknik används. Eleven beskriver hur livet och mångfalden har utvecklats genom evolutionen. Eleven förklarar sambandet mellan ärftlighet och evolution. För vitsordet 9: Eleven kan förklara hur ärftligheten och miljön tillsammans påverkar uppkomsten av individens egenskaper samt tillämpar sitt kunnande genom praktiska exempel. Eleven ger exempel på hur bioteknik används och på bioteknikens möjligheter och utmaningar. Eleven beskriver hur livet och mångfalden har utvecklats genom evolution och ger exempel på evolution som en kontinuerlig process. Eleven förklarar sambandet mellan ärftlighet och evolution med hjälp av exempel.
M5 handleda eleven att förstå människans utveckling och kroppens grundläggande funktioner	Eleven lär sig skedena i människans tillväxt och utveckling. Eleven lär sig kroppens	**Vad är liv? Människan** Eleven bekantar sig med ärftlighet, grundläggande	K1	Förmåga att uppfatta människokroppens struktur och funktion	För vitsordet 5: Eleven kan benämna människans mest centrala organ och organsystem. Eleven beskriver de mest centrala organsystemens uppgift. För vitsordet 7: Eleven kan benämna människans mest centrala organ och organsystem. Eleven beskriver människans centrala livsfunktioner.

	grundläggande funktioner. Eleven lär sig hur organen och organsystemen fungerar.	genetiska begrepp samt gör korsningsuppgifter. Eleven lär sig om livets uppkomst och evolutionen.			Eleven beskriver de centrala skedena i människans tillväxt och utveckling. För vitsordet 8: Eleven kan benämna människans organ och organsystem. Eleven beskriver de centrala livsfunktionerna och regleringssystemen. Eleven redogör för de centrala skedena i människans tillväxt och utveckling. För vitsordet 9: Eleven kan benämna och be-skriva människans organ och organsystem. Eleven beskriver de centrala livsfunktionerna och regleringssystemen samt förklarar hur de bildar funktionella helheter. Eleven förklarar och motiverar de centrala skedena i människans tillväxt och utveckling.
M6 handleda eleven att bedöma förändringar i naturen och människans påverkan på miljön samt att förstå betydelsen av ekosystemtjänster	Eleven lär sig om hur mänsklig verksamhet påverkar de förändringar som sker i miljön. Eleven förstår biologins betydelse i byggandet av en hållbar framtid. Eleven förstår betydelsen av bioekonomi och ekosystemtjänster.	**Se årskurs 8**	Se årskurs 8	Förmåga att uppfatta människans och naturens samspel samt förståelse för en hållbar framtid	För vitsordet 5: Eleven kan ge exempel på hur mänsklig verksamhet påverkar miljön. Eleven räknar upp delområden inom hållbar utveckling. För vitsordet 7: Eleven kan be-skriva och ge exempel på hur den mänskliga verksamheten påverkar miljön. Eleven berättar om delområdena inom hållbar utveckling och ger några exempel på hur man ur ett biologiskt perspektiv kan bygga en hållbar framtid. Eleven ger exempel på bioekonomi och ekosystemtjänster. För vitsordet 8: Eleven kan redogöra för och ge exempel på hur den mänskliga verksamheten påverkar miljön. Eleven beskriver delområdena inom hållbar utveckling och ger exempel på hur man ur ett biologiskt perspektiv kan bygga en hållbar framtid. Eleven berättar om bioekonomi och ekosystemtjänster. För vitsordet 9: Eleven kan motivera hur den mänskliga verksamheten påverkar miljön och granskar följderna av dessa förändringar. Eleven förklarar samband mellan orsak och verkan kring byggandet av en hållbar framtid och argumenterar för sin ståndpunkt utgående från kunskaperna i biologi. Eleven bedömer betydelsen av bioekonomi och ekosystemtjänster med tanke på en hållbar framtid.

Biologi åk 9 (sida 4/6)

Mål för undervisning **Biologiska färdigheter**	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M7 handleda eleven att utveckla naturvetenskapligt tänkande och att förstå samband mellan orsak och verkan	Eleven lär sig samband mellan orsak och verkan inom biologin	**Biologisk undersökning** **Människan** Eleven utför en småskalig undersökning och rapporterar sina observationer.	K1	Naturvetenskapligt tänkande	För vitsordet 5: Eleven kan använda några grundbegrepp inom biologin samt förknippa dessa till givna biologiska fenomen. Eleven berättar enkelt och med egna ord om biologiska fenomen som hen lärt sig. För vitsordet 7: Eleven kan använda biologiska grundbegrepp. Eleven presenterar ett biologiskt fenomen som hen lärt sig med egna ord och väljer ett lämpligt sätt att presentera informationen. Eleven ställer enkla frågor om naturen och naturfenomen. För vitsordet 8: Eleven kan använda biologiska grundbegrepp på ett ändamålsenligt sätt. Eleven presenterar något som hen lärt sig med egna ord på ett för biologin utmärkande sätt och väljer ett lämpligt sätt att presentera informationen. Eleven presenterar några meningsfulla frågor om naturen och naturfenomen samt redogör för biologiska samband mellan orsak och verkan. För vitsordet 9: Eleven kan använda biologiska begrepp på ett ändamålsenligt sätt. Eleven presenterar något som hen lärt sig med egna ord och på ett strukturerat och för biologin utmärkande sätt samt väljer ett lämpligt sätt att presentera informationen. Eleven presenterar meningsfulla frågor om naturen och naturfenomen samt redogör för biologiska samband mellan orsak och verkan.
M8 handleda eleven att använda utrustning som behövs vid biologisk undersökning samt informations- och kommunikationsteknik	Eleven lär sig att använda utrustning som behövs vid biologisk undersökning. Eleven lär sig att använda digitala verktyg samt olika informationskällor i biologistudierna.		K1, K5	Användning av utrustning som behövs vid biologisk undersökning samt av teknologi och information	För vitsordet 5: Eleven deltar i undervisningen i laboratorium och i fält. Eleven använder under handledning några typer av utrustning som behövs vid biologisk undersökning. Eleven söker under handledning biologisk information från olika informationskällor. För vitsordet 7: Eleven kan under handledning arbeta på ett säkert sätt i laboratorium och i fält. Eleven använder utrustning som behövs vid biologisk undersökning enligt anvisningar. Eleven söker biologisk information från några olika informationskällor. För vitsordet 8: Eleven kan arbeta på ett säkert sätt i laboratorium och i fält. Eleven använder utrustning som behövs vid biologisk undersökning på ett ändamålsenligt sätt. Eleven söker biologisk information från olika informationskällor och väljer ut några tillförlitliga informationskällor För vitsordet 9: Eleven kan arbeta självständigt och målinriktat i laboratorium och i fält. Eleven använder utrustning som behövs vid biologisk

					undersökning och bedömer utrustningens lämplighet för arbetet. Eleven söker biologisk information från olika informationskällor och bedömer informationskällornas tillförlitlighet och lämplighet.
M9 handleda eleven att sammanställa en samling organismer och att odla växter för att förstå biologiska fenomen	Eleven lär sig att sammanställa en samling organismer. Eleven lär sig att odla växter för att förstå biologiska fenomen.		Se åk 8	Förmåga att sammanställa en samling organismer och odla växter experimentellt	För vitsordet 5: Eleven kan sammanställa en liten samling organismer under handledning. Eleven deltar i växtodling. För vitsordet 7: Eleven kan enligt anvisningar sammanställa ett mindre, traditionellt eller digitalt, herbarium eller en annan digital samling organismer. Eleven utför under handledning ett odlingsexperiment och berättar om experimentets resultat. För vitsordet 8: Eleven kan enligt anvisningar sammanställa ett traditionellt eller digitalt herbarium eller en annan digital samling organismer. Eleven utför ett odlingsexperiment och drar slutsatser i anknytning till det biologiska fenomen som granskas. För vitsordet 9: Eleven kan med hjälp av instruktioner sammanställa ett större och noggrant utfört traditionellt eller digitalt herbarium eller en annan digital samling organismer. Eleven planerar och utför ett odlingsexperiment, bedömer de erhållna resultatens tillförlitlighet samt förklarar hur odlingsexperimentet anknyter till det granskade biologiska fenomenet.
M10 handleda eleven att genomföra undersökningar både i och utanför skolan	Eleven lär sig att utföra biologiska undersökningar.		Se åk 8	Förmåga att utföra biologiska undersökningar	För vitsordet 5: Eleven deltar i utförandet av en biologisk undersökning och berättar vad som gjorts i undersökningen. För vitsordet 7: Eleven kan göra iakttagelser i laboratorium och i fält. Eleven utför en mindre biologisk undersökning. För vitsordet 8: Eleven kan göra observationer och registrera den information som hen införskaffat i laboratorium och i fält. Eleven planerar och utför en mindre biologisk undersökning och rapporterar om resultaten. För vitsordet 9: Eleven kan göra iakttagelser och lagra den information som hen samlat in i laboratorium och i terräng. Eleven planerar och utför självständigt en egen undersökning och rapporterar om resultaten på ett tydligt sätt.

M11 uppmuntra eleven att tillämpa kunskaper och färdigheter i biologi i sitt eget liv samt i samhällsdebatten och -beslutsfattandet	Eleven lär sig att ge exempel på hur kunskaper och färdigheter i biologi kan utnyttjas i det egna livet, i samhällsdebatten och beslutsfattandet.	**En hållbar framtid** Eleven lär sig om hälsosamma levnadsvanor med tanke på den egna hälsan.	K2, K3, K7	Tillämpning av kunskaper och färdigheter i biologi i vardagen	För vitsordet 5: Eleven kan ge exempel på hur de egna valen påverkar hälsan och miljön. För vitsordet 7: Eleven kan ge exempel på hur de egna valen påverkar hälsan och miljön utgående från biologisk kunskap. För vitsordet 8: Eleven kan be-skriva och ge exempel på hur kunskaper och färdigheter i biologi kan tillämpas i det egna livet och i samhällsdebatten. För vitsordet 9: Eleven kan reflektera över och motivera hur kunskaper i biologi kan tillämpas i det egna livet, i samhällsdebatten och beslutsfattandet.

Mål för undervisning **Attityder och värderingar**	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M12 inspirera eleven att fördjupa sitt intresse för naturen och naturfenomen samt stärka elevens förhållande till naturen och hens miljömedvetenhet	Eleven lär sig att intressera sig för naturen och naturfenomen. Elevens förhållande till naturen stärks.	Se åk 8		Används inte som grund för bildandet av vitsord. Eleven handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självvärderingen.	
M13 handleda eleven att göra etiskt motiverade val	Eleven lär sig att göra etiskt motiverade val.	**En hållbar framtid** Eleven bekantar sig med etiska frågeställningar inom biologi genom diskussioner.	K7	Används inte som grund för bildandet av vitsord. Eleven handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självvärderingen.	
M14 inspirera eleven att påverka och agera för att bygga en hållbar framtid	Eleven inspireras att påverka och agera för att bygga en hållbar framtid.			Används inte som grund för bildandet av vitsord. Eleven handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självvärderingen.	

GEOGRAFI

Läroämnets uppdrag

Uppdraget i geografiundervisningen är att stödja eleverna att skapa sig en världsbild. Eleverna ska vägledas att följa med aktuella händelser i sin närmiljö och i världen samt få hjälp med att placera nyheter om världshändelser inom de regionala ramar som de tillägnat sig genom geografiundervisningen.

Geografi är ett tvärvetenskapligt läroämne, där man undersöker jordklotet och dess områden, naturen, mänsklig verksamhet och olika kulturer. I geografiundervisningen ska naturvetenskapliga, humanvetenskapliga och samhällsvetenskapliga perspektiv beaktas. På så sätt får eleverna en helhetsbild av den mångskiftande världen och hur den fungerar.

I geografiundervisningen behandlas samspelet mellan naturen och människan och hur detta samspel påverkar miljöns tillstånd. Undervisningen ska hjälpa eleverna att förstå olika regionala synvinklar och konflikter i världen. Förståelse för och analys av geografiska orsakssamband och miljöförändringar motiverar dem att agera ansvarsfullt i sin egen vardag.

Geografiundervisningen ska beakta den värld som eleverna lever i. Undervisningen ska erbjuda konkreta upplevelser i olika lärmiljöer, där eleverna gör observationer och undersöker. Geografiundervisningen ska stärka elevernas förmåga att främja hållbar utveckling. Informations- och kommunikationsteknik ska mångsidigt användas i undervisningen. Användningen av teknik främjar också ett jämlikt och likvärdigt lärande för alla elever.

Centralt innehåll som anknyter till målen för geografi i åk 7-9

I1 Kartbild över områdena på jordklotet
I2 En aktuell, föränderlig värld
I3 Grundläggande förutsättningar för liv på jorden
I4 Föränderliga landskap och livsmiljöer
I5 Människor och kulturer i världen
I6 En hållbar livsstil och hållbar användning av naturresurser

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i geografi i åk 7-9

Handledning, differentiering och stöd i geografi i åk 7-9

Bedömning av elevens lärande i geografi i åk 7-9

Geografi åk 7 (sida 1/3)

Mål för undervisning **Geografisk kunskap och förståelse**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/ vitsordet 8
M1 stödja eleven att skapa en strukturerad kartbild av jordklotet	**Kartbild över områdena på jordklotet** Eleven bekantar sig med världsdelar och -hav-samt med bland annat olika terräng- och temakartor.	K1, K4, K5	Uppfattning av en kartbild av jordklotet och kännedom om centrala ortnamn	Eleven - kan uppfatta grunddragen i en kartbild av jordklotet
M2 vägleda eleven att undersöka naturgeografiska fenomen samt att jämföra naturlandskap	**Grundläggande förutsättningar för liv på jorden** Eleven lär sig om vad som påverkar världens klimat och vegetation samt hur dessa kan delas in i zoner. Eleven lär sig om dygns- och årstidsväxlingen samt orsakerna bakom dessa.-	K4, K5	Uppfattning om naturgeografiska fenomen	Eleven - kan förklara jordklotets planetarism, dygns och årstidsväxlingen samt uppfatta jordklotets sfärer och zoner. - kan identifiera och beskriva klimat- och vegetationszoner.
M3 vägleda eleven att undersöka kulturgeografiska fenomen och kulturlandskap samt att förstå olika kulturer, näringsgrenar och människors liv på olika håll i världen	**Människor och kulturer i världen** Eleven bekantar sig med olika kulturgeografiska fenomen, t.ex. turism.	K2, K4	Uppfattning om kulturgeografiska fenomen	Eleven - kan berätta om några kulturgeografiska fenomen

Mål för undervisning **Geografiska färdigheter**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M5 vägleda eleven att utveckla sin förmåga att tänka geografiskt och att ställa geografiska frågor	**Kartbild över områdena på jordklotet** **Grundläggande förutsättningar för liv på jorden** **Föränderliga landskap och livsmiljöer** **Människor och kulturer i världen** **En hållbar livsstil och hållbar användning av naturresurser** Eleven bekantar sig med geografins frågeställningar.	K1	Förmåga att tänka geografiskt	Eleven - kan använda geografiska grundbegrepp - kan ställa geografiska frågor
M6 hjälpa eleven att utveckla sin rumsuppfattning samt förståelsen för symboler, proportioner, riktningar och avstånd	**Kartbild över områdena på jordklotet** Eleven bekantar sig med geografins frågeställningar. Eleven lär sig att läsa en karta, t.ex. koordinater, skalor, temakartor och olika kartbegrepp behandlas.	K4, K5	Hur rumsuppfattningen utvecklats	Eleven - kan väderstreck och använda skalan på en karta

Geografi åk 7 (sida 2/3)

M7 handleda eleven att träna geomediala färdigheter i vardagen och att läsa, tolka och sammanställa kartor och andra modeller över geografiska fenomen	**Kartbild över områdena på jordklotet** Eleven tillverkar egna diagram och kartor, t.ex. klimatdiagram och klimatzonskartor.	K5, K6	Geomediala färdigheter	Eleven - kan använda bilder, kartor, karttjänster och andra geomedier i geografistudierna och i vardagen. - kan sammanställa enkla kartor och diagram.
M8 hjälpa eleven att utveckla geografiska undersökningsfärdigheter	**Föränderliga landskap och livsmiljöer** Eleven använder sig av olika typer av informationskällor och geomedier för att samla fakta för en geografisk undersökning.	K1	Undersökningsfärdigheter	Eleven - kan genomföra en småskalig geografisk undersökning. - kan åskådliggöra undersökningsresultat med hjälp av geomedier, samt presentera undersökningsresultaten muntligt.
M9 lära eleven att iaktta miljön och förändringar i miljön samt aktivera eleven att följa med aktuella händelser	**En aktuell, föränderlig värld:** Eleven följer med aktuella geografiska fenomen och händelser	K4	Miljökunskap och förmåga att bedöma miljöförändringar	Eleven - kan ge exempel på miljöförändringar i världen och kan nämna centrala faktorer som orsakar förändringar. - kan lyfta fram aktuella nyheter om geografiska fenomen.
M10 stödja eleven att utveckla sin förmåga att kommunicera och arbeta i grupp, att argumentera och tydligt presentera geografiska data	**Kartbild över områdena på jordklotet;** **En aktuell, föränderlig värld** **Grundläggande förutsättningar för liv på jorden** **Föränderliga landskap och livsmiljöer** **Människor och kulturer i världen** **En hållbar livsstil och hållbar användning av naturresurser** Eleven bekantar sig med geografins frågeställningar genom samarbete med andra elever. Eleven får möjlighet att göra muntliga presentationer.	K2	Förmåga att argumentera och arbeta i grupp	Eleven - kan medverka som medlem i en grupp. - kan framföra åsikter, lyssna på och förhålla sig konstruktivt till olika synpunkter.

Geografi åk 7 (sida 3/3)

Mål för undervisning **Attityder och värderingar**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M12 stödja eleven att växa till en aktiv och ansvarsfull medborgare som tillägnar sig en hållbar livsstil	**Människor och kulturer i världen** Eleven bekantar sig med olika kulturer och människor levnadsförhållanden	K7		Används inte som grund för bildandet av vitsord. Eleven handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självvärderingen.
M13 vägleda eleven att värdesätta naturens, mänsklig och kulturell mångfald och att respektera mänskliga rättigheter överallt i världen	**En hållbar livsstil och hållbar användning av naturresurser** Eleven lär sig om hållbar användning av naturresurser och miljöns tillstånd.	K3, K7		Används inte som grund för bildandet av vitsord. Eleven handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självvärderingen.

Geografi åk 8 (sida 1/3)

Mål för undervisning **Geografisk kunskap och förståelse**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M1 stödja eleven att skapa en strukturerad kartbild av jordklotet	**Kartbild över områdena på jordklotet** Eleven lär sig centrala ortnamn i Europa genom att bekanta sig med bland annat olika terräng- och temakartor.	K1, K4, K5	Uppfattning av en kartbild av jordklotet och kännedom om centrala ortnamn	Eleven - kan uppfatta grunddragen i en kartbild av jordklotet. - kan placera och namnge centrala orter i Europa på kartan.
M2 vägleda eleven att undersöka naturgeografiska fenomen samt att jämföra naturlandskap i världen	**Grundläggande förutsättningar för liv på jorden** Eleven lär sig effekterna av naturgeografiska fenomen och kan känna igen och beskriva naturlandskap.	K4, K5	Uppfattning om naturgeografiska fenomen	Eleven - kan identifiera och beskriva naturgeografiska fenomen samt kan lyfta fram några faktorer som lett till deras uppkomst.
M3 vägleda eleven att undersöka kulturgeografiska fenomen och kulturlandskap samt att förstå olika kulturer, näringsgrenar och människors liv	**Människor och kulturer i världen** Eleven bekantar sig med olika särdrag i olika länders kultur, näringsgrenar och andra kulturgeografiska fenomen. **En hållbar livsstil och hållbar användning av naturresurser** Eleverna reflekterar med hjälp av exempel kring globaliseringens effekter.	K2, K4	Uppfattning om kulturgeografiska fenomen	Eleven - kan beskriva och jämföra människors liv och kultur i världen. - känner till globalisering.
M4 uppmuntra eleven att reflektera över samspelet mellan människan och naturen samt att förstå betydelsen av en hållbar användning av naturresurser	**Människor och kulturer i världen** Eleven lär sig om naturresurser och hur människans använder dem. Eleven granskar hur naturresurserna påverkar näringsgrenarna i ett visst område. **En hållbar livsstil och hållbar användning av naturresurser** Eleven lär sig om hållbar användning av naturresurser samt reflekterar över hennes egna konsumtionsval och hur de påverkar miljön.	K7	Förståelse för samspelet mellan naturen och människan samt en hållbar användning av naturresurser	Eleven - kan beskriva hur naturen påverkar människors liv och näringsgrenar samt hur mänsklig verksamhet påverkar naturens tillstånd. - förstår betydelsen av en hållbar användning av naturresurser.

Geografi åk 8 (sida 2/3)

Mål för undervisning **Geografiska färdigheter**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M5 vägleda eleven att utveckla sin förmåga att tänka geografiskt och att ställa geografiska frågor	**Kartbild över områdena på jordklotet** **En aktuell, föränderlig värld** **Grundläggande förutsättningar för liv på jorden** **Föränderliga landskap och livsmiljöer** **Människor och kulturer i världen** **En hållbar livsstil och hållbar användning av naturresurser** Eleven bekantar sig med geografins frågeställningar genom samarbete med andra elever. Eleven får möjlighet att göra muntliga presentationer. Eleven tillverkar kartor. Eleven gör bildanalyser var olika kulturgeografiska förhållanden i världen jämförs. Eleven följer med aktuella geografiska fenomen och händelser i världen.	K1	Förmåga att tänka geografiskt	Eleven - kan förklara att man inom geografin undersöker områden och skillnader mellan olika områden samt med hjälp av kartor gestalta olika regionala nivåer. - kan ställa geografiska frågor och fundera ut svar på dessa.
M6 hjälpa eleven att utveckla sin rumsuppfattning samt förståelsen för symboler, proportioner, riktningar och avstånd		K4, K5	Hur rumsuppfattningen utvecklats	Eleven - kan med hjälp av både en sträck- och en längdskala mäta avstånd på en karta.
M7 handleda eleven att träna geomediala färdigheter i vardagen och att läsa, tolka och sammanställa kartor och andra modeller över geografiska fenomen		K5, K6	Geomediala färdigheter	Eleven - kan använda bilder, kartor, karttjänster och andra geomedier i geografistudierna och i vardagen. - kan sammanställa enkla kartor, och diagram
M8 hjälpa eleven att utveckla geografiska undersökningsfärdigheter		K1	Undersökningsfärdigheter	Eleven - kan genomföra en småskalig geografisk undersökning. - kan åskådliggöra undersökningsresultat med hjälp av geomedier, samt presentera undersökningsresultaten.
M9 lära eleven att iaktta miljön och förändringar i miljön samt aktivera eleven att följa med aktuella händelser i världen		K4	Miljökunskap och förmåga att bedöma miljöförändringar	Eleven - kan ge exempel på miljöförändringar i världen och kan nämna centrala faktorer som orsakar förändringar. - kan lyfta fram aktuella nyheter om geografiska fenomen och kan förklara bakgrunden till händelserna.
M10 stödja eleven att utveckla sin förmåga att kommunicera och arbeta i grupp, att argumentera och tydligt presentera geografiska data		K2	Förmåga att argumentera och arbeta i grupp	Eleven - kan medverka som medlem i en grupp och utvärdera sitt arbete i gruppen. - kan uttrycka åsikter om geografiska fenomen samt lyssna på och förhålla sig konstruktivt till olika synpunkter.

Geografi åk 8 (sida 3/3)

Mål för undervisning **Attityder och värderingar**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M12 stödja eleven att växa till en aktiv och ansvarsfull medborgare som tillägnar sig en hållbar livsstil	**Människor och kulturer i världen** Eleven bekantar sig med olika kulturer och människor levnadsförhållanden **En hållbar livsstil och hållbar användning av naturresurser** Eleven lär sig om hållbar användning av naturresurser och miljöns tillstånd.	K7		Används inte som grund för bildandet av vitsord. Eleven handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självvärderingen.
M13 vägleda eleven att värdesätta naturens, mänsklig och kulturell mångfald och att respektera mänskliga rättigheter överallt i världen		K3, K7		Används inte som grund för bildandet av vitsord. Eleven handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självvärderingen.

Geografi åk 9 (sida 1/7)

Mål för undervisning **Geografisk kunskap och förståelse**	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M1 stödja eleven att skapa en strukturerad kartbild av jordklotet	Eleven lär sig att uppfatta kartbilden av jordklotet och dess grundläggande karaktäristiska drag. Eleven lär sig läget och namnen på centrala platser.	**Kartbild över områdena på jordklotet** Eleven lär sig centrala ortnamn i Finland genom att bekanta sig med olika kartor	K1, K4, K5	Förmåga att uppfatta jordklotets kartbild och känna till centrala ortnamn	För vitsord 5: Eleven kan berätta om skillnaden mellan en världsdel och ett land. Eleven benämner världshaven och världsdelarna på kartan. För vitsord 7: Eleven kan benämna några städer och centrala platser i Finland samt länder i Europa och övriga världen samt känner till de nämnda platsernas och ländernas geografiska läge. För vitsord 8: Eleven kan huvuddragen i en kartbild av jordklotet, såsom bergskedjor, halvöar, sund, havsområden samt känner till de centrala platsernas geografiska läge och ortnamn. För vitsord 9: Eleven kan använda huvuddragen i en kartbild ändamålsenligt, som att tillämpa platsernas geografiska läge och namn för att beskriva och förklara geografiska fenomen.

M2 handleda eleven att undersöka naturgeografiska fenomen samt att jämföra naturlandskap i Finland och på andra håll i världen	Eleven lär sig effekterna av naturgeografiska fenomen. Eleven lär sig att känna igen och beskriva naturlandskap i Finland och på andra håll i världen.	**Kartbild över områdena på jordklotet** **Grundläggande förutsättningar för liv på jorden** **Föränderliga landskap och livsmiljöer** Eleven använder sig av olika geomedier för att bekanta sig med Finlands klimat, väder, berggrund, geologi och inlandsisens spår. Eleven får möjlighet att delta i en fältundersökning samt att öva på sin kartläsning. **En aktuell, föränderlig värld** Eleven följer med aktuella nyheter gällande Finlands väder och klimat, samt klimatförändringen i världen. **En hållbar livsstil och hållbar användning av naturresurser** Eleven bekantar sig med klimatförändringen i världen och i Finland. Eleven bekantar sig med miljöns tillstånd	K4, K5	Kännedom om naturgeografiska fenomen	För vitsord 5: Eleven kan ge exempel på fenomen som orsakas av jordklotets form och rörelser. Eleven benämner olika naturlandskap. För vitsord 7: Eleven kan med hjälp av exempel berätta om fenomen som orsakas av jordklotets form och rörelser. Eleven benämner och ger exempel på några klimat- och vegetationszoner. Eleven känner igen och beskriver naturlandskap i Finland och på jordklotet. För vitsord 8: Eleven kan med hjälp av exempel förklara fenomen som orsakas av jordklotets form och rörelser. Eleven benämner och placerar jordklotets mest centrala klimat- och vegetationszoner på kartan och berättar om några faktorer som bidragit till att zonerna uppstått. Eleven ger exempel på faktorer i Finland och på jordklotet som bidragit till att naturlandskapen uppstått. För vitsord 9: Eleven förstår Jordens planetariska egenskaper och kan förklara fenomen som orsakas av jordklotets form och rörelser samt berättar hur dessa påverkar människans verksamhet. Eleven kan jämföra jordklotets mest centrala klimat- och vegetationszoner och förklara de faktorer som bidragit till att zonerna uppstått. Eleven förklarar de faktorer i Finland och på jordklotet som bidragit till att naturlandskapen uppstått.

M3 handleda eleven att undersöka kulturgeografiska fenomen och kulturlandskap samt att förstå olika kulturer, näringsgrenar och människors liv i Finland och i olika områden i världen	Eleven lär sig effekterna av kulturgeografiska fenomen. Eleven lär sig variationerna i kulturella drag och kulturlandskap i Finland och i olika områden i världen.	**Människor och kulturer i världen** Eleven bekantar sig med olika särdrag i Finlands kultur, näringsgrenar och andra kulturgeografiska fenomen.	K2, K4	Kännedom om kulturgeografiska fenomen	För vitsord 5: Eleven kan benämna några kulturgeografiska fenomen som befolkning, näringar, trafikformer och turism i Finland och i övriga världen. För vitsord 7: Eleven kan benämna och ge exempel på kulturgeografiska fenomen i Finland och i övriga världen. Eleven nämner några faktorer som inverkar på kulturernas särdrag. Eleven beskriver olika kulturlandskap. För vitsord 8: Eleven kan berätta om kulturgeografiska fenomen i Finland och i andra delar av världen. Eleven berättar om vilka faktorer som påverkar kulturernas särdrag på olika områden. Eleven jämför kulturlandskap i olika områden. För vitsord 9: Eleven kan förklara olika kulturgeografiska fenomen i Finland och i andra delar av världen samt motivera de faktorer som bidragit till deras uppkomst. Eleven beskriver variationen i kulturernas särdrag i Finland och i andra delar av världen. Eleven förklarar vilka faktorer som bidrar till uppkomsten av kulturlandskap i Finland och i andra delar av världen.
M4 uppmuntra eleven att reflektera över samspelet mellan människan och naturen samt att förstå betydelsen av en hållbar användning av naturresurser	Eleven lär sig samspelet mellan människans verksamhet och naturen. Eleven förstår betydelsen av att bruka naturresurser hållbart.	**Människor och kulturer i världen** Eleven lär sig om Finlands naturresurser och hur människans använder dem. Eleven granskar hur naturresurserna påverkar näringsgrenarna i ett visst område. **En hållbar livsstil och hållbar användning av naturresurser** Eleven lär sig om hållbar användning av Finlands naturresurser samt reflekterar över hennes egna konsumtionsval och hur de påverkar miljön.	K7	Insikt om samspelet mellan naturen och människan samt hållbart bruk av naturresurser	För vitsord 5: Eleven kan känna igen hur naturmiljön påverkar mänsklig verksamhet såsom näringar. Eleven nämner olika naturresurser. För vitsord 7: Eleven kan beskriva hur naturmiljön påverkar människans verksamhet. Eleven klassificerar naturresurser ur ett hållbarhetsperspektiv. För vitsord 8: Eleven kan berätta hur naturmiljön påverkar människans verksamhet i Finland och på olika håll i världen. Eleven berättar varför det är viktigt att använda naturresurser på ett hållbart sätt. För vitsord 9: Eleven kan förklara hur naturmiljön påverkar människans verksamhet samt nämner regionala exempel på det. Eleven motiverar hur mänsklig verksamhet orsakar olika miljöproblem. Eleven kan förklara hur hållbar användning av naturresurser och miljöproblem förhåller sig till varandra och motivera en hållbar användning av naturresurser.

Geografi åk 9 (sida 4/7)

Mål för undervisning **Geografiska färdigheter**	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M5 handleda eleven att utveckla sin förmåga att tänka geografiskt och att ställa geografiska frågor	Eleven lär sig att tänka geografiskt. Eleven lär sig att ställa geografiska frågor.	**Kartbild över områdena på jordklotet** **En aktuell, föränderlig värld** **Grundläggande förutsättningar för liv på jorden** **Föränderliga landskap och livsmiljöer** **Människor och kulturer i världen** **En hållbar livsstil och hållbar användning av naturresurser** Eleven bekantar sig med geografins frågeställningar genom samarbete med andra elever. Eleven får möjlighet att göra muntliga presentationer. Eleven bekantar sig med förändringar i närmiljön. Eleven får utföra olika fältundersökningar i sin närmiljö samt skapa geodata. Eleven bekantar sig med geografisk kunskap	K1	Geografiskt tänkande	För vitsord 5: Eleven kan berätta om innebörden av centrala geografiska grundbegrepp. Eleven beskriver ett område utgående från kartor och bilder. För vitsord 7: Eleven kan definiera geografiska grundbegrepp. Eleven identifierar olika regionala nivåer, såsom den egna närmiljön, kommunen, Finland, Europa och hela världen. Eleven beskriver ett område på basis av kartor och bilder. Eleven skapar enkla geografiska frågor som hänför sig till det granskade temaområdet. För vitsord 8: Eleven kan be-skriva fenomen genom att använda geografiska grundbegrepp. Eleven beskriver skillnader mellan olika områden på några regionala nivåer. Eleven ställer geografiska frågor och funderar ut svar på dem. För vitsord 9: Eleven kan förklara fenomen genom att använda sig av ändamålsenliga geografiska begrepp. Eleven jämför geografiska fenomen på olika regionala nivåer och beskriver orsaker till skillnaderna mellan områdena. Eleven ställer motiverade geografiska frågor och funderar ut svar på dem.
M6 handleda eleven att utveckla sin rumsuppfattning samt förståelsen för symboler, proportioner, riktningar och avstånd	Eleven lär sig att tillämpa kartfärdigheter i praktiken. Eleven lär sig att använda symboler och skalor på en karta samt att ta ut riktningar och mäta avstånd.		K4, K5	Utveckling av rumsuppfattningen	För vitsord 5: Eleven kan väderstrecken. Eleven känner igen och benämner några symboler på en karta. För vitsord 7: Eleven kan uttrycka var ett objekt befinner sig med hjälp av väderstreck. Eleven känner igen och benämner symboler på en karta. Eleven mäter avstånd med hjälp av kartans grafiska skala. För vitsord 8: Eleven kan rikta en terrängkarta riktigt enligt terrängen och röra sig där med hjälp av kartan. Eleven mäter avstånd på kartan med hjälp av skalan uttryckt i ett förhållande. För vitsord 9: Eleven kan på ett ändamålsenligt sätt använda olika karttyper, flyg- och satellitbilder.

M7 handleda eleven att träna geomediala färdigheter i vardagen och att läsa, tolka och sammanställa kartor och andra modeller över geografiska fenomen	Eleven lär sig geomedia-färdigheter. Eleven lär sig att läsa, tolka och göra kartor och andra modeller av geografiska fenomen.	som behövs i olika delar av samhället.	K5, K6	Geomediala färdigheter	För vitsord 5: Eleven kan känna igen enkla objekt på kartor, diagram och bilder. För vitsord 7: Eleven kan tolka bilder, diagram, kartor och karttjänster över geografiska fenomen. Eleven gör enkla kartor och diagram. För vitsord 8: Eleven kan tolka bilder, diagram, kartor, karttjänster och annan geomedia över geografiska fenomen. Eleven gör kartor, diagram och andra geografiska modeller. För vitsord 9: Eleven kan dra slutsatser utgående från de kartor, diagram, annan geomedia och andra geografiska modeller hen gjort.
M8 handleda eleven att utveckla geografiska undersökningsfärdigheter	Eleven lär sig geografiska undersökningsfärdigheter.		K1	Geografiska undersökn-ings-färdigheter	För vitsord 5: Eleven deltar i genomförandet av en mindre undersökning och kan berätta vad man gjort i den. För vitsord 7: Eleven kan förverkliga en mindre geografisk undersökning. Eleven kan välja ett lämpligt sätt att presentera resultaten från undersökningen. För vitsord 8: Eleven kan genomföra en geografisk undersökning. Eleven åskådliggör sina resultat med hjälp av geomedia och presenterar resultaten på ett för geografin utmärkande sätt. För vitsord 9: Eleven kan genomföra en till sin struktur tydlig geografisk undersökning. Eleven åskådliggör och presenterar sina resultat mångsidigt med hjälp av geomedia och sammankopplar undersökningsresultaten med geografiska fenomen.

M9 lära eleven att öva sig i att iaktta miljön och förändringar i miljön samt aktivera eleven att följa med aktuella händelser i sin närmiljö, i Finland och i hela världen	Eleven lär sig att iaktta miljön och de förändringar som sker där, särskilt klimatförändringen och försvagningen av biodiversiteten. Eleven lär sig att följa med aktuella händelser i den egna närmiljön, i Finland och i hela världen.		K4	Miljölitteracitet och förmåga att bedöma förändringar i miljön	För vitsord 5: Eleven deltar under handledning i fältundersökningar. Eleven känner igen förändringar i miljön. För vitsord 7: Eleven deltar självständigt i fältundersökningar enligt anvisning. Eleven kan iaktta miljöförändringar, såsom klimatförändring och att biodiversiteten försvagas i Finland och på andra håll i världen samt ge exempel på dessa. Eleven följer aktuella händelser i anknytning till geografiska fenomen. För vitsord 8: Eleven deltar i fältundersökningar och sammankopplar under lärarens handledning observationerna med det fenomen som behandlas. Eleven kan berätta om förändringar i miljön och nämner orsaker till de mest centrala miljö-förändringarna. Eleven följer aktuella händelser i anknytning till geografiska fenomen och förklarar bakgrunden till några av händelserna. För vitsord 9: Eleven deltar i fältundersökningar och kopplar samman observationerna med det fenomen som behandlas. Eleven kan förklara orsaker som ligger bakom miljöförändringar. Eleven bedömer kritiskt hur geografiska händelser som hen följer med påverkar den egna närmiljön, Finland eller hela världen.

M10 stödja eleven att utveckla sin förmåga att kommunicera och arbeta i grupp samt att argumentera och presentera geografiska data på ett tydligt sätt	Eleven lär sig kommunikations- och grupparbetesfärdigheter samt att reflektera över sin aktivitet som en medlem i gruppen. Eleven lär sig att argumentera och framföra geografisk information på ett tydligt sätt.		K2	Förmåga att arbeta i grupp, att presentera geografisk information och att argumentera	För vitsord 5: Eleven kan under handledning fungera som en del av gruppen. Eleven kan skilja geografisk information från åsikter. För vitsord 7: Eleven kan fungera som en medlem i gruppen. Eleven framför geografisk information med egna ord. Eleven lyssnar på andras åsikter och framför sina egna åsikter kring geografiska frågor. För vitsord 8: Eleven kan fungera konstruktivt som medlem i en grupp. Eleven framför geografisk information på ett för läroämnet utmärkande sätt. Eleven framför argument för sina åsikter i geografiska frågor. För vitsord 9: Eleven kan fungera uppmuntrande som en medlem i gruppen. Eleven motiverar den geografiska information som hen framför. Eleven motiverar utgående från sina geografiska kunskaper konsekvent sina egna åsikter kring geografiska frågor.
M11 handleda eleven att värna om naturen, den byggda miljön och mångfalden i dem samt stärka elevens förmåga att delta och påverka	Eleven lär sig färdigheter i att delta och påverka på olika regionala nivåer.		K7	Förmåga att tillämpa färdigheterna att delta och påverka på olika regionala nivåer	För vitsord 5: Eleven deltar under handledning i att värna om närmiljön, som att förbättra trivseln och säkerheten eller att bevara miljöns mångfald. För vitsord 7: leven deltar i att värna om närmiljön. Eleven ger exempel på sätt att delta och att påverka närmiljön, globala fenomen och regionala utvecklingsfrågor. För vitsord 8: Eleven kan under handledning planera och deltar i att värna om närmiljön. Eleven förklarar hur man kan delta och påverka närmiljön, globala fenomen och regionala utvecklingsfrågor. För vitsord 9: Eleven kan planera metoder för att värna om närmiljön och förverkligar något av dem. Eleven jämför och bedömer olika sätt att delta och påverka närmiljön, globala fenomen och regionala utvecklingsfrågor

Geografi åk 9 (sida 7/7)

Mål för undervisning **Attityder och värdering-**	Mål för lärandet som härletts ur målen för	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav

ar	undervisningen				
M12 stödja eleven att växa till en aktiv och ansvarsfull medborgare som tillägnar sig en hållbar livsstil	Eleven lär sig att växa till en aktiv medborgare som handlar ansvarsfullt och tillägnar sig en hållbar livsstil.	**Människor och kulturer i världen** Eleven bekantar sig med olika kulturer och människors levnadsförhållanden. Eleven bekantar sig med minoriteter i Finland. Eleven granskar de mänskliga rättigheterna, speciellt ur barns och ungas perspektiv. **En hållbar livsstil och hållbar användning av naturresurser** Eleven lär sig om hållbar användning av naturresurser, miljöns tillstånd samt hur naturens mångfald försvagas.	K7	Används inte som grund för bildandet av vitsord. Eleven handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självvärderingen.	
M13 handleda eleven att värdesätta sin regionala identitet samt naturens, mänsklig och kulturell mångfald och att respektera mänskliga rättigheter överallt i världen	Eleven lär sig att värdesätta sin regionala identitet och naturens, mänsklig och kulturell mångfald samt att respektera mänskliga rättigheter överallt i världen.		K3, K7	Används inte som grund för bildandet av vitsord. Eleven handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självvärderingen.	

FYSIK

Läroämnets uppdrag

Uppdraget i fysikundervisningen är att stödja eleverna att utveckla det naturvetenskapliga tänkandet och deras världsbild. Undervisningen i fysik ska hjälpa dem att förstå betydelsen av fysik och teknik i det dagliga livet, livsmiljön och samhället. Undervisningen ska stödja förmågan att diskutera om fysikaliska och tekniska frågor och fenomen. Undervisningen ska förmedla en bild av fysikens betydelse för en hållbar framtid: fysik behövs för att utveckla nya teknologiska lösningar och för att trygga miljöns och människans välbefinnande. Undervisningen ska vägleda eleverna att ta ansvar för sin miljö.

Fysikundervisningens uppdrag är att stödja elevernas begreppsbildning och förståelse för fenomen som anknyter till fysik. I årskurs 7–9 ska tyngdpunkten i studierna ligga på kvalitativ nivå, men allteftersom elevernas abstrakta tänkande och matematiska färdigheter utvecklas kan arbetet till vissa delar utvidgas till en kvantitativ nivå. Tidigare erfarenheter, nya observationer och perspektiv ska genom samspelet mellan elev och lärare formas till en konsekvent helhet och en naturvetenskaplig syn på den omgivande verkligheten. Undervisningen ska vägleda eleverna att tänka naturvetenskapligt samt söka och använda information, komma med idéer, kommunicera och bedöma informationens tillförlitlighet och betydelse i olika situationer på ett naturvetenskapligt sätt.

Utgångspunkten för fysikundervisningen är observationer och undersökningar av naturen och den teknologiska miljön. Att undersöka är viktigt för att eleven ska tillägna sig och förstå begrepp, lära sig olika undersökningsmetoder och för att uppfatta naturvetenskapens karaktär. Undersökande arbetssätt utvecklar arbets- och samarbetsfärdigheterna, förmågan att tänka kreativt och kritiskt samt inspirerar eleverna att lära sig fysik.

Undervisningens uppdrag är att vägleda eleverna att förstå betydelsen av att kunna fysik också med tanke på fortsatta studier och arbetslivet. Jämlikhet och likställdhet främjas genom att man erbjuder eleverna möjligheter att tillämpa fysik i olika kontexter och ger dem mångsidig information om yrken som förutsätter kunskaper i fysik.

Centralt innehåll som anknyter till målen för fysik i årskurs 7–9

I1 Naturvetenskaplig forskning

I2 Fysik i det egna livet och livsmiljö

I3 Fysik i samhället

I4 Fysik som grund för världsbilden

I5 Växelverkan och rörelse

I6 Elektricitet

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i fysik i årskurs 7-9

Handledning, differentiering och stöd i fysik i årskurs 7-9

Bedömning av elevens lärande i fysik i årskurs 7-9

Fysik åk 7 (sida 1/3)

Mål för undervisning **Betydelse, värderingar och attityder**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M1 uppmuntra och inspirera eleven att studera fysik	**Naturvetenskaplig forskning:** Innehållet väljes från olika områden och teman som är föremål för elevernas intresse.	K1		Används inte som grund för bedömningen. Eleven handleds att reflektera över sina upplevelser som en del av självbedömningen.
M2 vägleda och uppmuntra eleven att analysera sina kunskaper i fysik, att ställa upp mål för sitt arbete och att arbeta långsiktigt	Innehållet väljs så att fenomen i det egna livet och den egna lokala livsmiljön begrundas särskilt med tanke på hälsa och säkerhet.	K1, K6		Används inte som grund för bedömningen. Eleven handleds att reflektera över sina upplevelser som en del av självbedömningen.
M3 vägleda eleven att förstå betydelsen av att kunna fysik i sitt eget liv, i livsmiljön och i samhället	Innehåll som anknyter till fysikaliska fenomen och tekniska tillämpningar väljs särskilt med tanke på samhällets funktion och utveckling.	K6, K7	Förmåga att bedöma betydelsen av fysik	Eleven kan med hjälp av exempel beskriva situationer, där man behöver kunskaper och färdigheter i fysik.-
M4 handleda eleven att använda sina fysikkunskaper för att bygga en hållbar framtid samt att bedöma sina val med tanke på en hållbar användning av energiresurser	Eleverna får kännedom om olika utbildningsstigar och yrken där man behöver kunskaper i fysik. Granska nyheter som förknippas med fysik, aktuella fenomen, tillämpningar och modern forskning.	K3, K7	Kunskaper och färdigheter i hållbar utveckling ur fysikens perspektiv	Eleven kan med hjälp av exempel beskriva på vilket sätt kunskaper i fysik behövs för att bygga en hållbar framtid

Fysik åk 7 (sida 2/3)

Mål för undervisning **Forskningsfärdigheter**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/ vitsordet 8
M5 uppmuntra eleven att formulera frågor kring de fenomen som granskas och att vidareutveckla frågorna till utgångspunkter för undersökningar och annan aktivitet	Alla centrala innehållsområden med tyngdpunkt på fysiken som vetenskap, vågrörelser samt värmelära: Centrala begrepp: - vågrörelse - ljud: uppkomst och spridning - ljus: ljuskällor och spridning - ljusets reflektion och brytning - linser - energiformer och särskilt värme - aggregationstillstånd - värmeöverföring - värmeutvidgning	K1, K7	Förmåga att formulera frågor samt planera undersökningar och annan aktivitet	Eleven kan formulera frågor kring det fenomen som granskas.
M6 handleda eleven att genomföra experimentella undersökningar i samarbete med andra och att arbeta på ett säkert och konsekvent sätt		K2, K5	Förmåga att genomföra en experimentell undersökning	Eleven kan arbeta på ett säkert sätt och göra observationer och mätningar enligt anvisningarna eller planen. Eleven kan i samarbete med andra genomföra olika undersökningar.
M7 vägleda eleven att behandla, tolka och presentera egna undersökningsresultat samt utvärdera dem och hela undersökningsprocessen		K2, K5	Förmåga att behandla, presentera och utvärdera undersökningsresultat	Eleven kan behandla, tolka och presentera undersökningsresultat.
M8 vägleda eleven att förstå betydelsen av tekniska tillämpningar och hur de fungerar samt inspirera eleven att vara med och skapa, planera, utveckla och tillämpa enkla tekniska lösningar tillsammans med andra		K2, K3, K5	Tekniska kunskaper och förmåga att samarbeta med teknisk problemlösning	Eleven kan beskriva några tekniska tillämpningar och hur de fungerar. Eleven kan samarbeta för att skapa, planera, utveckla och tillämpa en teknisk lösning.
M9 vägleda eleven att använda informations- och kommunikationsteknik för att söka, behandla och presentera information och mätresultat samt stödja elevens lärande med hjälp av åskådliga simuleringar		K5	Förmåga att använda digitala verktyg	Eleven kan använda digitala verktyg för att söka, behandla och presentera information och mätresultat. Eleven kan göra observationer och dra slutsatser utgående från en simulering.

Fysik åk 7 (sida 3/3)

Mål för undervisning **Kunskaper i fysik och användning av dem**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/ vitsordet 8
M10 vägleda eleven att använda fysikaliska begrepp på ett exakt sätt och att forma sina begreppsstrukturer i enlighet med uppfattningar som utgår från naturvetenskapliga teorier	Alla centrala innehållsområden	K1	Förmåga att använda och strukturera begrepp	Eleven kan beskriva och förklara fenomen med hjälp av centrala fysikaliska begrepp. Eleven kan koppla samman de egenskaper och storheter som kännetecknar ett fenomen.
M11 lära eleven att använda olika modeller för att beskriva och förklara fenomen samt att göra prognoser		K1	Förmåga att använda modeller	Eleven kan beskriva och använda enkla modeller och göra prognoser samt övar sig att formulera enkla modeller utgående från mätresultat.
M12 handleda eleven att använda och kritiskt bedöma olika informationskällor och att uttrycka och motivera olika åsikter på ett för fysiken typiskt sätt		K2, K4	Förmåga att argumentera och använda informationskällor	Eleven kan söka information från olika informationskällor och välja ut några tillförlitliga informationskällor. Eleven kan uttrycka och motivera olika åsikter på ett för fysiken typiskt sätt.
M13 vägleda eleven att uppfatta den naturvetenskapliga kunskapens karaktär och utveckling samt vetenskapliga sätt att producera kunskap		K1, K4	Förmåga att uppfatta den naturvetenskapliga kunskapens karaktär	Eleven kan med hjälp av fysikaliska exempel beskriva den naturvetenskapliga kunskapens karaktär och utveckling. Eleven kan med hjälp av exempel beskriva vetenskapliga sätt att producera kunskap.
M14 vägleda eleven att nå tillräckliga teoretiska kunskaper för fortsatta studier.		K1	Hur eleven nått teoretiska kunskaper för fortsatta studier	Eleven kan i bekanta situationer använda centrala begrepp, objekt, fenomen, egenskaper, storheter, modeller i anknytning till värmelära och vågrörelse.
M15 handleda eleven att tillämpa sina kunskaper och färdigheter i fysik inom mångvetenskapliga lärområden samt erbjuda eleven möjligheter att lära sig hur fysik tillämpas i olika situationer, till exempel i naturen, i näringslivet, i organisationer eller i vetenskapliga samfund		K6		Används inte som grund för bedömningen. Eleven handleds att reflektera över sina upplevelser som en del av självbedömningen.

Fysik åk 8 (sida 1/3)

Mål för undervisning **Betydelse, värderingar och attityder**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/ vitsordet 8
M1 uppmuntra och inspirera eleven att studera fysik	**Naturvetenskaplig forskning:** Innehållet väljs från olika områden och teman som är föremål för elevernas intresse.	K1		Används inte som grund för bedömningen. Eleven handleds att reflektera över sina upplevelser som en del av självbedömningen.
M2 vägleda och uppmuntra eleven att analysera sina kunskaper i fysik, att ställa upp mål för sitt arbete och att arbeta långsiktigt	Innehållet väljs så att fenomen i det egna livet och den egna lokala livsmiljön begrundas särskilt med tanke på hälsa och säkerhet.	K1, K6		Används inte som grund för bedömningen. Eleven handleds att reflektera över sina upplevelser som en del av självbedömningen.
M3 vägleda eleven att förstå betydelsen av att kunna fysik i sitt eget liv, i livsmiljön och i samhället	Innehåll som anknyter till fysikaliska fenomen och tekniska tillämpningar väljs särskilt med tanke på samhällets funktion och utveckling. Eleverna får kännedom om olika utbildningsstigar och yrken där man behöver kunskaper i fysik. Granska nyheter som förknippas med fysik, aktuella fenomen, tillämpningar och modern forskning. Innehållet anknyter till olika slag av växelverkan och rörelsetillstånd. Från växelverkan mellan två kroppar övergår man till krafter som påverkar en enskild kropp och deras effekter på kroppens rörelse.	K6, K7	Förmåga att bedöma betydelsen av fysik	Eleven kan med hjälp av exempel beskriva situationer, där man behöver kunskaper och färdigheter i fysik. Eleven kan beskriva betydelsen av att kunna fysik i olika yrken och i fortsatta studier.
M4 handleda eleven att använda sina fysikkunskaper för att bygga en hållbar framtid samt att bedöma sina val med tanke på en hållbar användning av energiresurser		K3, K7	Kunskaper och färdigheter i hållbar utveckling ur fysikens perspektiv	Eleven kan med hjälp av exempel beskriva på vilket sätt kunskaper i fysik behövs för att bygga en hållbar framtid.

Fysik åk 8 (sida 2/3)

Mål för undervisning **Forskningsfärdigheter**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/ vitsordet 8
M5 uppmuntra eleven att formulera frågor kring de fenomen som granskas och att vidareutveckla frågorna till utgångspunkter för undersökningar och annan aktivitet	Alla centrala innehållsområden med tyngdpunkt på växelverkan och rörelse. Centrala begrepp: - likformig och accelererad rörelse - kraft - Newtons lagar - densitet - tryck - lyftkraft - arbete - energiformer och särskilt omvandlingar - enkla maskiner - effekt och verkningsgrad - introduktion till ellära	K1, K7	Förmåga att formulera frågor samt planera undersökningar och annan aktivitet	Eleven kan formulera frågor kring det fenomen som granskas. Eleven kan precisera frågor som utgångspunkt för en undersökning eller annan aktivitet, till exempel genom att avgränsa variabler.
M6 handleda eleven att genomföra experimentella undersökningar i samarbete med andra och att arbeta på ett säkert och konsekvent sätt		K2, K5	Förmåga att genomföra en experimentell undersökning	Eleven kan arbeta på ett säkert sätt och göra observationer och mätningar enligt anvisningarna eller planen. Eleven kan i samarbete med andra genomföra olika undersökningar.
M7 vägleda eleven att behandla, tolka och presentera egna undersökningsresultat samt utvärdera dem och hela undersökningsprocessen		K2, K5	Förmåga att behandla, presentera och utvärdera undersökningsresultat	Eleven kan behandla, tolka och presentera undersökningsresultat. Eleven kan med handledning bedöma hur korrekta och pålitliga resultaten är och beskriva hur undersökningsprocessen fungerade.
M8 vägleda eleven att förstå betydelsen av tekniska tillämpningar och hur de fungerar samt inspirera eleven att vara med och skapa, planera, utveckla och tillämpa enkla tekniska lösningar tillsammans med andra		K2, K3, K5	Tekniska kunskaper och förmåga att samarbeta med teknisk problemlösning	Eleven kan beskriva några tekniska tillämpningar och hur de fungerar. Eleven kan samarbeta för att skapa, planera, utveckla och tillämpa en teknisk lösning.
M9 vägleda eleven att använda informations- och kommunikationsteknik för att söka, behandla och presentera information och mätresultat samt stödja elevens lärande med hjälp av åskådliga simuleringar		K5	Förmåga att använda digitala verktyg	Eleven kan använda digitala verktyg för att söka, behandla och presentera information och mätresultat. Eleven kan göra observationer och dra slutsatser utgående från en simulering.

Fysik åk 8 (sida 3/3)

Mål för undervisning **Kunskaper i fysik och användning av dem**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/ vitsordet 8
M10 vägleda eleven att använda fysikaliska begrepp på ett exakt sätt och att forma sina begreppsstrukturer i enlighet med uppfattningar som utgår från naturvetenskapliga teorier	Alla centrala innehållsområden	K1	Förmåga att använda och strukturera begrepp	Eleven kan beskriva och förklara fenomen med hjälp av centrala fysikaliska begrepp. Eleven kan koppla samman de egenskaper och storheter som kännetecknar ett fenomen.
M11 lära eleven att använda olika modeller för att beskriva och förklara fenomen samt att göra prognoser		K1	Förmåga att använda modeller	Eleven kan använda enkla modeller och göra prognoser samt övar sig att formulera enkla modeller utgående från mätresultat. Eleven kan beskriva modellen och reflektera över dess begränsningar eller brister.
M12 handleda eleven att använda och kritiskt bedöma olika informationskällor och att uttrycka och motivera olika åsikter på ett för fysiken typiskt sätt		K2, K4	Förmåga att argumentera och använda informationskällor	Eleven kan söka information från olika informationskällor och välja ut några tillförlitliga informationskällor. Eleven kan uttrycka och motivera olika åsikter på ett för fysiken typiskt sätt.
M13 vägleda eleven att uppfatta den naturvetenskapliga kunskapens karaktär och utveckling samt vetenskapliga sätt att producera kunskap		K1, K4	Förmåga att uppfatta den naturvetenskapliga kunskapens karaktär	Eleven kan med hjälp av fysikaliska exempel beskriva den naturvetenskapliga kunskapens karaktär och utveckling. Eleven kan med hjälp av exempel beskriva vetenskapliga sätt att producera kunskap.
M14 vägleda eleven att nå tillräckliga teoretiska kunskaper för fortsatta studier i fråga om rörelse, kraft och mekanisk energi.		K1	Hur eleven nått teoretiska kunskaper för fortsatta studier	Eleven kan i bekanta situationer använda centrala begrepp, objekt, fenomen, egenskaper, storheter, modeller och lagar i anknytning till växelverkan och rörelse och eventuellt elektricitet.
M15 handleda eleven att tillämpa sina kunskaper och färdigheter i fysik inom mångvetenskapliga lärområden samt erbjuda eleven möjligheter att lära sig hur fysik tillämpas i olika situationer, till exempel i naturen, i näringslivet, i organisationer eller i vetenskapliga samfund		K6		Används inte som grund för bedömningen. Eleven handleds att reflektera över sina upplevelser som en del av självbedömningen.

Fysik åk 9 (sida 1/7)

Mål för undervisning **Betydelse, värderingar och attityder**	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M1 uppmuntra och inspirera eleven att studera fysik	Eleven upplever studierna i fysik meningsfulla.	**Naturvetenskaplig forskning:** Innehållet väljs från olika områden och teman som är föremål för elevernas intresse. Innehållet väljs så att fenomen i det egna livet och den egna lokala livsmiljön begrundas särskilt med tanke på hälsa och säkerhet. Innehåll som anknyter till fysikaliska fenomen och tekniska tillämpningar väljs särskilt med tanke på samhällets funktion och utveckling. Eleverna får kännedom om olika utbildningsstigar och yrken där man behöver kunskaper i fysik. Granska nyheter som förknippas med fysik, aktuella fenomen, tillämpningar och modern forskning. Innehållet väljs med tanke på elsäkerhet och elanvändning i hemmet.	K1	Används inte som grund för bildandet av vitsord. Eleven handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självvärderingen	
M2 handleda och uppmuntra eleven att analysera sina kunskaper i fysik, att ställa upp mål för sitt arbete och att arbeta långsiktigt	Eleven utvärderar sina egna kunskaper i fysik, lägger upp mål för sitt arbete och arbetar långsiktigt.		K1, K6	Används inte som grund för bildandet av vitsord. Eleven handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självvärderingen	
M3 handleda eleven att förstå betydelsen av att kunna fysik i sitt eget liv, i livsmiljön och i samhället	Eleven förstår vilken betydelse kunskaper i fysik har i det egna livet, i livsmiljön och i samhället.		K6, K7	Förmåga att förstå betydelsen av fysik	För vitsord 5: Eleven känner till att vissa fenomen hör ihop med fysik och betydelsen av att kunna fysik i vissa yrken. För vitsord 7: Eleven kan ge exempel på vardagliga situationer där man behöver kunskaper och färdigheter i fysik. Eleven kan nämna yrken, i vilka man behöver kunskap i fysik. För vitsord 8: Eleven förklarar med hjälp av exempel vilka kunskaper och färdigheter i fysik som vi har nytta av i den egna livsmiljön. Eleven kan ge exempel på betydelsen av att kunna fysik inom olika yrken och i fortsatta studier. För vitsord 9: Eleven förklarar med hjälp av exempel vilka kunskaper och färdigheter i fysik som vi har nytta av i det egna livet och i samhället. Eleven kan motivera vilken betydelse kunskaper i fysik har inom olika yrken och i fortsatta studier.
M4 handleda eleven att använda sina fysikkunskaper för att bygga en hållbar framtid samt att	Eleven förstår betydelsen av fysik för att bygga en hållbar framtid samt utvärderar sina egna val		K3, K7	Kunskaper och färdigheter i hållbar utveckling ur fysikens perspektiv	För vitsord 5: Eleven kan ge exempel på egna val som har betydelse med tanke på hållbar användning av energiresurser. För vitsord 7: Eleven kan nämna situationer där fysik behövs

bedöma sina val med tanke på en hållbar användning av energiresurser	med tanke på en hållbar användning av energiresurser.	Energiproduktion och hållbar användning av energiresurser med fokus på elanvändning och elproduktion.			för att bygga en hållbar framtid. Eleven kan nämna några goda lösningar med tanke på hållbar användning av energiresurser. För vitsord 8: Eleven kan med hjälp av exempel beskriva på vilket sätt kunskaper i fysik behövs för att bygga en hållbar framtid. Eleven kan be-skriva olika lösningar med tanke på hållbar användning av energiresurser. För vitsord 9: Eleven motiverar med hjälp av exempel hur fysik används för att bygga en hållbar framtid. Eleven kan förklara samband mellan orsak och verkan i anknytning till att bygga en hållbar framtid samt kan motivera olika lösningar med tanke på hållbar användning av energiresurser.

Mål för undervisning **Forskningsfärdigheter**	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M5 uppmuntra eleven att formulera frågor kring de fenomen som granskas och att vidareutveckla frågorna till utgångspunkter för undersökningar och annan aktivitet	Eleven formulerar forskningsfrågor kring fenomen som granskas.	Alla centrala innehållsområden med tyngdpunkt på elektricitet, magnetism samt elproduktion. Centrala begrepp: - statisk elektricitet - ström, spänning och resistans - strömkretsar och mätning av storheter - effektberäkningar - elektriska komponenter - magnetism - energiformer och särskilt omvandlingar (rörelseenergi, elektrisk energi) - elanvändning och elproduktion **Världsalltets strukturer och**	K1, K7	Förmåga att formulera frågor samt planera undersökningar och annan aktivitet	För vitsord 5: Eleven känner igen fenomen i anknytning till vilka man kan utveckla undersökningsfrågor. För vitsord 7: Eleven formulerar enkla frågor i anknytning till det ämnesområde som granskas och som kan utvecklas till utgångspunkter för undersökningar. För vitsord 8: Eleven formulerar preciserade frågor för att undersöka de fenomen som ska granskas till exempel genom att avgränsa variabler. För vitsord 9: Eleven formulerar motiverade frågor kring de fenomen som ska granskas genom att stödja sig på tidigare inhämtade kunskaper om fenomenen. Eleven utvecklar frågor som utgångspunkter för undersökningar eller annan aktivitet.
M6 handleda eleven att genomföra experimentella undersökningar i samarbete med andra och att	Eleven genomför experimentella undersökningar tillsammans med andra.		K2, K5	Förmåga att genomföra en experimentell undersökning	För vitsord 5: Eleven deltar i experimentellt arbete genom att observera genomförandet av undersökningarna med hänsyn till säkerhetsaspekterna samt klarar av att berätta om sina

arbeta på ett säkert och konsekvent sätt	Eleven arbetar på ett säkert och konsekvent sätt	**dimensioner** Kärnstrålning och elektromagnetisk strålning - alfa-, beta- och gammastrålning - joniserande och icke-joniserande strålning			observationer. För vitsord 7: Eleven kan göra observationer och mätningar enligt en plan, vid behov under handledning. Eleven arbetar på ett säkert sätt tillsammans med andra. För vitsord 8: Eleven arbetar på ett säkert sätt och gör observationer och mätningar enligt anvisningar eller en plan. Eleven samarbetar med de andra. För vitsord 9: Eleven arbetar på ett säkert och konsekvent sätt, vid behov självständigt, samt gör observationer och mätningar på ett ändamålsenligt sätt. Eleven kan genomföra olika undersökningar i samarbete med andra och stöder vid behov de övriga gruppmedlemmarna.
M7 handleda eleven att behandla, tolka och presentera egna undersökningsresultat samt utvärdera dem och hela undersökningsprocessen	Eleven behandlar och analyserar resultaten av undersökningarna och utvärderar undersökningsprocessen.		K2, K5	Förmåga att behandla, presentera och utvärdera undersökningsresultat	För vitsord 5: Eleven beskriver den utförda undersökningen och dess resultat genom att stödja sig på den sammanställda informationen eller på observationerna i undersökningen. För vitsord 7: Eleven behandlar den information som sammanställts i undersökningen och presenterar undersökningsresultaten enligt anvisningar samt drar enkla slutsatser. Eleven kan ge exempel på faktorer som påverkar resultatens korrekthet och tillförlitlighet. För vitsord 8: Eleven behandlar och presenterar undersökningsresultat samt drar slutsatser. Eleven kan ge exempel på faktorer som påverkar hur korrekta och pålitliga resultaten är och på hur undersökningsprocessen fungerar. För vitsord 9: Eleven behandlar, tolkar och presenterar undersökningsresultat på ett för fysiken typiskt sätt, samt motiverar slutsatserna genom att stödja sig på det material som tagits fram i undersökningarna. Eleven kan utvärdera både resultaten och

					undersökningsprocessen

M8 handleda eleven att förstå betydelsen av tekniska tillämpningar och principerna för hur de fungerar samt inspirera eleven att vara med och skapa, planera, utveckla och tillämpa enkla tekniska lösningar	Eleven förstår betydelsen av tekniska tillämpningar och principerna för hur de fungerar. Eleven utvecklar och tillämpar enkla tekniska lösningar i samarbete med andra.		K2, K3, K5	Teknologiska kunskaper och förmåga att samarbeta kring teknologisk problemlösning	För vitsord 5: Eleven förstår betydelsen av tekniska tillämpningar i sitt eget liv och kan nämna några exempel bland dem där man använt fysik. För vitsord 7: Eleven kan ge exempel på hur fysik tillämpas inom teknologin och beskriva hur dessa tillämpningar används. Eleven deltar med idéer och planer för teknologisk problemlösning. För vitsord 8: Eleven kan beskriva tekniska tillämpningar där fysik använts och förklara principerna för hur de fungerar. Eleven arbetar i samarbete med andra för att söka idéer till samt planera, utveckla och tillämpa en teknisk lösning i vilken fysik använts. För vitsord 9: Eleven beskriver tillämpningar inom teknik där fysik används och förklarar principerna för hur de fungerar samt motiverar deras betydelse för samhället. Eleven är aktiv då man söker idéer, planerar, utvecklar och tillämpar en teknisk lösning både självständigt och konstruktivt i samarbete med andra.
M9 handleda eleven att använda digitala verktyg för att söka, behandla och presentera information och mätresultat samt stödja elevens lärande med hjälp av åskådliga simuleringar	Eleven använder digitala verktyg samt simuleringar i sitt eget lärande.		K5	Förmåga att använda digitala verktyg	För vitsord 5: Eleven använder under handledning digitala verktyg för att söka information. Eleven bekantar sig med någon simulering som stöder lärandet. För vitsord 7: Eleven använder digitala verktyg för att hämta och presentera information utgående från anvisningarna. Eleven kan göra observationer av en simulering. För vitsord 8: Eleven använder digitala verktyg eller applikationer för att hämta, behandla och presentera information och mätresultat. Eleven kan göra observationer och dra slutsatser av en simulering. För vitsord 9: Eleven använder digitala verktyg eller applikationer självständigt för att hämta, behandla och presentera information och mätresultat. Eleven kan göra observationer och dra slutsatser av en simulering. Eleven kan göra generaliseringar med hjälp av en simulering.

Fysik åk 9 (sida 5/7)

Mål för undervisning **Kunskaper i fysik och användning av dem**	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M10 handleda eleven att använda fysikaliska begrepp på ett exakt sätt och att forma sina begreppsstrukturer i enlighet med uppfattningar som utgår från naturvetenskapliga teorier	Eleven använder fysikaliska begrepp exakt och tillämpar naturvetenskapliga teorier i sitt tänkande.	Alla centrala innehållsområden	K1	Förmåga att använda och strukturera begrepp	För vitsord 5: Eleven förklarar fenomen i fysiken genom att använda några fysikaliska begrepp. För vitsord 7: Eleven förklarar fenomen i fysiken genom att använda fysikens centrala begrepp. För vitsord 8: Eleven förklarar fenomen i fysiken genom att använda fysikens centrala begrepp. Eleven kan kombinera ett fenomen med tillhörande egenskaper och med storheter som beskriver egenskaperna. För vitsord 9: Eleven förklarar fenomen i fysiken genom att använda fysikens centrala begrepp exakt. Eleven kan kombinera egenskaper och storheter som beskriver egenskaperna i anknytning till fenomen till en begreppsstruktur
M11 handleda eleven att använda olika modeller för att beskriva och förklara fenomen samt att göra prognoser	Eleven använder olika modeller då hen undersöker fenomen.		K1	Förmåga att använda modeller	För vitsord 5: Eleven kan ge några exempel på modeller som använts i beskrivningen av fenomen. För vitsord 7: Eleven använder enkla modeller i beskrivning av fenomen och uppgörande av prognoser. För vitsord 8: Eleven använder enkla modeller och gör utgående från dem upp prognoser och kan förklara hur modellen är skapad utgående från mätresultat. Eleven kan bedöma modellens relation till verkligheten. För vitsord 9: Eleven använder modeller och gör utgående från dem upp prognoser och kan skapa enkla modeller utgående från mätresultat. Eleven kan bedöma modellens relation till verkligheten samt modellens begränsningar eller brister.

M12 handleda eleven att använda och kritiskt bedöma olika informationskällor och att uttrycka och motivera olika åsikter på ett för fysiken typiskt sätt	Eleven använder och bedömer kritiskt olika informationskällor samt uttrycker och motiverar olika åsikter på ett för fysiken typiskt sätt.		K2, K4	Förmåga att argumentera och använda informationskällor	För vitsord 5: Eleven söker under handledning information ur olika informationskällor. Eleven känner till synpunkter som motiveras på ett för fysiken typiskt sätt. För vitsord 7: Eleven söker information ur olika informationskällor. Eleven kan uttrycka olika synvinklar och övar sig att motivera dem på ett för fysiken typiskt sätt. För vitsord 8: Eleven söker information ur olika informationskällor och väljer informationskällor som anses vara tillförlitliga. Eleven kan uttrycka och motivera olika synvinklar på ett för fysiken typiskt sätt. För vitsord 9: Eleven söker information ur olika informationskällor och kan reflektera över informationskällans tillförlitlighet. Eleven kan uttrycka och motivera olika synvinklar på ett för fysiken typiskt sätt samt jämföra motstridiga synvinklar med varandra.
M13 handleda eleven att uppfatta den naturvetenskapliga kunskapens karaktär och utveckling samt vetenskapliga sätt att producera kunskap	Eleven uppfattar den naturvetenskapliga kunskapens karaktär och utveckling samt vetenskapliga sätt att producera kunskap.		K1, K4	Förmåga att uppfatta den naturvetenskapliga kunskapens karaktär	För vitsord 5: Eleven känner till att experimentellt arbete är det sätt på vilket man inom fysik producerar naturvetenskaplig kunskap. För vitsord 7: Eleven kan ge exempel på hur naturvetenskaplig kunskap utvecklas och på vetenskapliga sätt att producera kunskap. För vitsord 8: Eleven kan med hjälp av exempel i anknytning till fysik beskriva den naturvetenskapliga kunskapens karaktär och utveckling. Eleven kan be-skriva vetenskapliga sätt att producera kunskap. För vitsord 9: Eleven kan med hjälp av exempel i anknytning till fysik förklara och motivera den naturvetenskapliga kunskapens karaktär och utveckling. Eleven kan förklara och motivera vetenskapliga sätt att producera kunskap.

M14 handleda eleven att nå tillräckliga teoretiska kunskaper för fortsatta studier i fråga om växelverkan och rörelse samt elektricitet	Eleven når tillräckliga teoretiska kunskaper för fortsatta studier		K1	Hur eleven nått teoretiska kunskaper i fråga om växelverkan och rörelse samt elektricitet för fortsatta studier	För vitsord 5: Eleven känner i bekanta situationer till några begrepp, fenomen och storheter i anknytning till växelverkan och rörelse samt elektricitet. För vitsord 7: Eleven kan i bekanta situationer använda några centrala begrepp, objekt, fenomen, egenskaper, storheter, modeller och lagar i anknytning till växelverkan och rörelse samt elektricitet. För vitsord 8: Eleven kan i bekanta situationer använda centrala begrepp, objekt, fenomen, egenskaper, storheter, modeller och lagar i anknytning till växelverkan och rörelse samt elektricitet För vitsord 9: Eleven kan i bekanta och tillämpningsbara situationer använda centrala begrepp, objekt, fenomen, egenskaper, storheter, modeller och lagar i anknytning till växelverkan och rörelse samt elektricitet.
M15 handleda eleven att tillämpa sina kunskaper och färdigheter i fysik inom mångvetenskap- liga lärområden samt erbjuda eleven möjligheter att lära sig hur fysik tillämpas i olika situationer, till exempel i naturen, i näringslivet, i organisatio-ner eller i vetenskapliga samfund	Eleven tillämpar sina kunskaper och färdigheter i fysik i olika situationer.		K6	Används inte som grund för bildandet av vitsord. Eleven handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självvärderingen.	

KEMI

Läroämnets uppdrag

Uppdraget i kemiundervisningen är att stödja eleverna att utveckla sitt naturvetenskapliga tänkande och sin världsbild. Undervisningen i kemi ska hjälpa eleven att förstå betydelsen av kemi och dess tillämpningar i vardagslivet, livsmiljön, samhället och inom teknologi. Undervisningen ska stödja elevernas förmåga att göra val och att använda sina kunskaper och färdigheter i olika livssituationer. Undervisningen ska förmedla en bild av kemins betydelse för en hållbar framtid: kemi behövs för att utveckla nya lösningar och trygga miljöns och människans välbefinnande. Undervisningen ska vägleda eleverna att ta ansvar för sin omgivning.

Kemiundervisningens uppdrag är att stödja elevernas begreppsbildning och förståelse för fenomen som anknyter till kemi. I årskurs 7–9 ska tyngdpunkten i studierna ligga på makroskopisk nivå men vartefter elevernas förmåga att tänka abstrakt utvecklas ska sambandet till submikroskopiska och symboliska modeller stärkas. Undervisningen går stegvis från elevernas tidigare erfarenheter och observationer till att beskriva och förklara fenomen samt beskriva ämnens struktur och kemiska reaktioner med hjälp av kemiska symboler. Undervisningen ska vägleda eleverna att tänka naturvetenskapligt samt söka och använda information, komma med idéer, kommunicera och bedöma informationens pålitlighet och betydelse i olika situationer på ett naturvetenskapligt sätt.

Utgångspunkten för undervisningen i kemi är observationer och undersökningar av ämnen och fenomen i livsmiljön. Att undersöka är viktigt för att eleven ska tillägna sig begrepp, lära sig ett undersökande arbetssätt och uppfatta naturvetenskapens karaktär. Undersökande arbetssätt utvecklar arbets- och samarbetsfärdigheterna, förmågan att tänka kreativt och kritiskt samt inspirerar eleverna att studera kemi.

Undervisningens uppdrag är att vägleda eleverna att förstå betydelsen av att kunna kemi med tanke på fortsatta studier och arbetslivet. Jämlikhet och likställdhet främjas genom att man erbjuder eleverna möjligheter att tillämpa kemi i olika kontexter och ger dem mångsidig information om yrken som förutsätter kunskaper i kemi.

Centralt innehåll som anknyter till målen för kemi i årskurs 7–9

I1 Naturvetenskaplig forskning

I2 Kemi i det egna livet och livsmiljö

I3 Kemi i samhället

I4 Kemi som grund för världsbilden

I5 Ämnens egenskaper och struktur

I6 Ämnens egenskaper och omvandlingar

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i kemi i årskurs 7-9

Handledning, differentiering och stöd i kemi i årskurs 7-9

Bedömning av elevens lärande i kemi i årskurs 7-9

Kemi åk 7 (sida 1/4)

Mål för undervisning **Betydelse, värderingar och attityder**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M1 uppmuntra och inspirera eleven att studera kemi	**Naturvetenskaplig forskning:** Innehållet väljes från olika områden och teman som är föremål för elevernas intresse. **Kemi i det egna livet och livsmiljön:** Innehållet väljs så att fenomen i det egna livet och den egna livsmiljön granskas särskilt med tanke på hälsa och säkerhet. I valet av innehåll beaktas den lokala verksamhetsmiljön och närmiljöns tillstånd. **Kemi i samhället:** Innehåll som anknyter till kemiska fenomen och tillämpningar väljs särskilt med tanke på teknologi och mänskligt välbefinnande. Eleverna får kännedom om olika utbildningsstigar och yrken där man behöver kunskaper i kemi. Granska nyheter som förknippas med kemi, aktuella fenomen, tillämpningar och modern forskning. Eleven sätter sig in i kemins betydelse för miljön och i vardagen.	K1		Används inte som bedömningsgrund. Eleven handleds att reflektera över sina upplevelser som en del av självvärdering.
M2 vägleda och uppmuntra eleven att identifiera sina kunskaper i kemi, att ställa upp mål för sitt arbete och att arbeta långsiktigt		K1, K6		Används inte som grund för bedömningen. Eleven handleds att reflektera över sina upplevelser som en del av självvärdering.
M3 vägleda eleven att förstå betydelsen av kunskaper i kemi i sitt eget liv, i livsmiljön och i samhället		K6, K7	Förmåga att bedöma betydelsen av kemi	Eleven kan med hjälp av exempel beskriva hur man i olika situationer behöver kunskaper och färdigheter i kemi.

M4 handleda eleven att använda sina kunskaper i kemi för att bygga en hållbar framtid samt att bedöma sina val med tanke på en hållbar användning av naturresurser och produkters livscykel	Alla centrala innehållsområden med tyngdpunkt på grundläggande arbetsfärdigheter och säkerhet samt ämnens egenskaper och indelning. **Centrala begrepp:** - säkerhet i laboratoriemiljön och hemmet - grundämnen och kemiska föreningar samt kemiska symboler - ämnenas egenskaper och indelning (rena ämnen, blandningar, lösningar, föreningar) - atommodellen - aggregationstillstånd - luft och vatten - separeringsmetoder - kemiska reaktioner och reaktionshastighet - förbränning - brandsäkerhet	K3, K7	Kunskaper och färdigheter i hållbar utveckling ur kemins perspektiv	Eleven kan med hjälp av exempel beskriva på vilket sätt kunskaper i fysik behövs för att bygga en hållbar framtid

Kemi åk 7 (sida 3/4)

Mål för undervisning **Forskningsfärdigheter**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M5 uppmuntra eleven att formulera frågor kring de fenomen som granskas och att vidareutveckla frågorna till utgångspunkter för undersökningar och annan aktivitet	Alla centrala innehållsområden	K1, K7	Förmåga att formulera frågor samt planera undersökningar och annan aktivitet	Eleven kan formulera frågor kring det fenomen som granskas.
M6 handleda eleven att genomföra experimentella undersökningar i samarbete med andra och att arbeta på ett säkert och konsekvent sätt		K2, K5	Förmåga att genomföra en experimentell undersökning	Eleven kan arbeta på ett säkert sätt och göra observationer enligt anvisningarna eller en plan. Eleven kan genomföra styrda och öppna undersökningar i samarbete med andra.
M7 vägleda eleven att behandla, tolka och presentera resultat från egna undersökningar samt utvärdera dem och hela undersökningsprocessen		K2, K5	Förmåga att behandla, presentera och utvärdera forskningsresultat	Eleven kan behandla, tolka och presentera resultat från egna undersökningar och dra enkla slutsatser.
M8 vägleda eleven att uppfatta hur kemi tillämpas inom teknologi samt att vara med och skapa, planera, utveckla och tillämpa lösningar som omfattar tillämpning av kemi i samarbete med andra		K2, K3, K5	Tekniska kunskaper och förmåga att samarbeta kring teknologisk problemlösning	Eleven kan beskriva några exempel på hur kemi tillämpas. Eleven kan samarbeta med andra för att skapa idéer, planera, utveckla och tillämpa en lösning där kemi används.
M9 handleda eleven att använda digitala verktyg för att söka, behandla och presentera information och resultat från undersökningar samt stödja elevens lärande med hjälp av åskådliga simuleringar		K5	Förmåga att använda digitala verktyg	Eleven kan använda digitala verktyg för att söka, behandla och presentera information och mätresultat. Eleven kan göra observationer och dra slutsatser utgående från en simulering.

Kemi åk 7 (sida 4/4)

Mål för undervisning **Kunskaper i kemi och användning av dem**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M10 vägleda eleven att använda kemiska begrepp på ett exakt sätt samt att utveckla sina begreppsstrukturer i enlighet med uppfattningar som utgår från naturvetenskapliga teorier	Alla centrala innehållsområden	K1	Förmåga att använda och strukturera begrepp	Eleven kan använda centrala kemiska begrepp i korrekta sammanhang och kan koppla samman begreppen. Eleven kan beskriva och förklara fenomen med hjälp av centrala kemiska begrepp.
M11 handleda eleven att använda olika modeller för att beskriva och förklara ämnens struktur och kemiska fenomen		K1	Förmåga att använda modeller	Eleven kan beskriva ämnens struktur och kemiska fenomen med olika modeller. Eleven kan bedöma modellens relation till verkligheten.
M12 handleda eleven att använda och kritiskt bedöma olika informationskällor och att uttrycka och motivera olika åsikter på ett för kemin typiskt sätt		K2, K4	Förmåga att argumentera och använda informationskällor	Eleven kan söka information från olika informationskällor och välja ut några tillförlitliga informationskällor.
M13 vägleda eleven att uppfatta den naturvetenskapliga kunskapens karaktär och utveckling samt vetenskapliga sätt att producera kunskap		K1, K4	Förmåga att uppfatta den naturvetenskapliga kunskapens karaktär	Eleven kan med hjälp av exempel från kemin beskriva den naturvetenskapliga kunskapens karaktär och utveckling. Eleven kan med hjälp av exempel beskriva vetenskapliga sätt att producera kunskap.
M14 handleda eleven att förstå de grundläggande principerna för ämnens egenskaper, struktur och omvandlingar som dessa genomgår		K1	Hur eleven nått teoretiska kunskaper för fortsatta studier	Eleven kan i bekanta situationer använda centrala begrepp, fenomen och modeller för att förklara ämnens egenskaper, struktur och omvandlingar som dessa genomgår.
M15 handleda eleven att tillämpa sina kunskaper och färdigheter i kemi inom mångvetenskapliga lärområden samt erbjuda eleven möjligheter att lära sig hur kemi tillämpas i olika situationer, till exempel i naturen, i näringslivet, i organisationer eller i vetenskapliga sam-		K6		Används inte som grund för bedömningen. Eleven handleds att reflektera över sina upplevelser som en del av självvärdering.

fund				

Kemi åk 8 (sida 1/4)

Mål för undervisning **Betydelse, värderingar och attityder**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M1 uppmuntra och inspirera eleven att studera kemi	**Naturvetenskaplig forskning:** Innehållet väljes från olika områden och teman som är föremål för elevernas intresse. **Kemi i det egna livet och livsmiljön:** Innehållet väljs så att fenomen i det egna livet och den egna livsmiljön granskas. I valet av innehåll beaktas den lokala verksamhetsmiljön och närmiljöns tillstånd. **Kemi i samhället:** Innehåll som anknyter till kemiska fenomen och tillämpningar väljs särskilt med tanke på teknologi och mänskligt välbefinnande. Eleverna får kännedom om olika utbildningsstigar och yrken där man behöver kunskaper i kemi. Granska nyheter som förknippas med kemi, aktuella fenomen, tillämpningar och modern forskning. Eleven sätter sig in i kemins betydelse för miljön och i vardagen	K1		Används inte som bedömningsgrund. Eleven handleds att reflektera över sina upplevelser som en del av självvärdering.
M2 vägleda och uppmuntra eleven att identifiera sina kunskaper i kemi, att ställa upp mål för sitt arbete och att arbeta långsiktigt		K1, K6	Förmåga att arbeta målinriktat och förmåga att lära sig lära	Används inte som grund för bedömningen. Eleven handleds att reflektera över sina upplevelser som en del av självvärdering.
M3 vägleda eleven att förstå betydelsen av kunskaper i kemi i sitt eget liv, i livsmiljön och i samhället		K6, K7	Förmåga att bedöma betydelsen av kemi	Eleven kan med hjälp av exempel beskriva hur man i olika situationer behöver kunskaper och färdigheter i kemi. Eleven kan beskriva betydelsen av att kunna kemi i olika yrken och i fortsatta studier.

M4 handleda eleven att använda sina kunskaper i kemi för att bygga en hållbar framtid samt att bedöma sina val med tanke på en hållbar användning av naturresurser och produkters livscykel	Miljökemi, t.ex. försurning, metaller, gaser i atmosfären	K3, K7	Kunskaper och färdigheter i hållbar utveckling ur kemins perspektiv	Eleven kan med hjälp av exempel beskriva på vilket sätt kunskaper i fysik behövs för att bygga en hållbar framtid.
	Alla centrala innehållsområden med tyngdpunkt på det periodiska systemet, syror och baser samt elektrokemi. **Centrala begrepp:** - periodiska systemet - joner - bindningar (jon-, molekyl- och metallbindning) - syror och baser (koncentrerade och utspädda) - neutralisation - oxiders effekt på surhet - miljökemi - metallernas kemi - elektrokemi (t.ex. elektrokemiska spänningsserien, galvanisering, korrosion)			

Kemi åk 8 (sida 3/4)

Mål för undervisning **Forskningsfärdigheter**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M5 uppmuntra eleven att formulera frågor kring de fenomen som granskas och att vidareutveckla frågorna till utgångspunkter för undersökningar och annan aktivitet	Alla centrala innehållsområden	K1, K7	Förmåga att formulera frågor samt planera undersökningar och annan aktivitet	Eleven kan formulera frågor kring det fenomen som granskas. Eleven kan med handledning precisera frågor som utgångspunkt för en undersökning eller annan aktivitet, till exempel genom att avgränsa variabler.
M6 handleda eleven att genomföra experimentella undersökningar i samarbete med andra och att arbeta på ett säkert och konsekvent sätt		K2, K5	Förmåga att genomföra en experimentell undersökning	Eleven kan arbeta på ett säkert sätt och göra observationer enligt anvisningarna eller en plan. Eleven kan genomföra styrda och öppna undersökningar i samarbete med andra.
M7 vägleda eleven att behandla, tolka och presentera resultat från egna undersökningar samt utvärdera dem och hela undersökningsprocessen		K2, K5	Förmåga att behandla, presentera och utvärdera forskningsresultat	Eleven kan behandla, tolka och presentera resultat från egna undersökningar och dra enkla slutsatser. Eleven kan med handledning bedöma hur korrekta och pålitliga resultaten är och beskriva hur undersökningsprocessen fungerade.
M8 vägleda eleven att uppfatta hur kemi tillämpas inom teknologi samt att vara med och skapa, planera, utveckla och tillämpa lösningar som omfattar tillämpning av kemi i samarbete med andra		K2, K3, K5	Tekniska kunskaper och förmåga att samarbeta kring teknologisk problemlösning	Eleven kan beskriva några exempel på hur kemi tillämpas inom teknologi. Eleven kan samarbeta med andra för att skapa idéer, planera, utveckla och tillämpa en lösning där kemi används.
M9 handleda eleven att använda digitala verktyg för att söka, behandla och presentera information och resultat från undersökningar samt stödja elevens lärande med hjälp av åskådliga simuleringar		K5	Förmåga att använda digitala verktyg	Eleven kan använda digitala verktyg för att söka, behandla och presentera information och mätresultat. Eleven kan göra observationer och dra slutsatser utgående från en simulering.

Kemi åk 8 (sida 4/4)

Mål för undervisning **Kunskaper i kemi och användning av dem**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M10 vägleda eleven att använda kemiska begrepp på ett exakt sätt samt att utveckla sina begreppsstrukturer i enlighet med uppfattningar som utgår från naturvetenskapliga teorier	Alla centrala innehållsområden	K1	Förmåga att använda och strukturera begrepp	Eleven kan använda centrala kemiska begrepp i korrekta sammanhang och kan koppla samman begreppen. Eleven kan beskriva och förklara fenomen med hjälp av centrala kemiska begrepp.
M11 handleda eleven att använda olika modeller för att beskriva och förklara ämnens struktur och kemiska fenomen		K1	Förmåga att använda modeller	Eleven kan beskriva ämnens struktur och kemiska fenomen med modeller eller på annat sätt. Eleven kan bedöma modellens relation till verkligheten.
M12 handleda eleven att använda och kritiskt bedöma olika informationskällor och att uttrycka och motivera olika åsikter på ett för kemin typiskt sätt		K2, K4	Förmåga att argumentera och använda informationskällor	Eleven kan söka information från olika informationskällor och välja ut några tillförlitliga informationskällor. Eleven kan uttrycka och motivera olika åsikter på ett för kemin typiskt sätt.
M13 vägleda eleven att uppfatta den naturvetenskapliga kunskapens karaktär och utveckling samt vetenskapliga sätt att producera kunskap		K1, K4	Förmåga att uppfatta den naturvetenskapliga kunskapens karaktär	Eleven kan med hjälp av exempel från kemin beskriva den naturvetenskapliga kunskapens karaktär och utveckling. Eleven kan med hjälp av exempel beskriva vetenskapliga sätt att producera kunskap.
M14 handleda eleven att förstå de grundläggande principerna för ämnens egenskaper, struktur och omvandlingar som dessa genomgår		K1	Hur eleven nått teoretiska kunskaper för fortsatta studier	Eleven kan i bekanta situationer använda centrala begrepp, fenomen och modeller för att förklara ämnens egenskaper, struktur och omvandlingar som dessa genomgår.
M15 handleda eleven att tillämpa sina kunskaper och färdigheter i kemi inom mångvetenskapliga områden samt erbjuda eleven möjligheter att lära sig hur kemi tillämpas i olika situationer, till exempel i naturen, i näringslivet, i organisationer eller i vetenskapliga sam-		K6	Förmåga att tillämpa kunskaper och färdigheter i olika situationer	Eleven kan använda sina kunskaper och färdigheter i kemi inom ett mångvetenskapligt lärområde eller i en situation där kemi tillämpas i olika miljöer.

fund				

Kemi åk 9 (sida 1/8)

Mål för undervisning **Betydelse, värderingar och attityder**	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M1 uppmuntra och inspirera eleven att studera kemi	Eleven upplever studierna i kemi meningsfulla.	**Naturvetenskaplig forskning**: Innehållet väljes från olika områden och teman som är föremål för elevernas intresse. **Kemi i det egna livet och livsmiljön:** Innehållet väljes så att fenomen i det egna livet och den egna livsmiljön granskas. I valet av innehåll beaktas den lokala verksamhetsmiljön och närmiljöns tillstånd. **Kemi i samhället:** Innehåll som anknyter till kemiska fenomen och tillämpningar väljes särskilt med tanke på teknologi och mänskligt välbefinnande. Eleverna får kännedom om olika utbildningsstigar och yrken där man behöver kunskaper i kemi. Granska nyheter som förknippas med kemi, aktuella fenomen, tillämpningar och modern forskning. Eleven sätter sig in i kemins betydelse för miljön och i vardagen	K1		Används inte som grund för bildandet av vitsord. Eleven handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självvärderingen.
M2 handleda och uppmuntra eleven att identifiera sina kunskaper i kemi, att ställa upp mål för sitt arbete och att arbeta långsiktigt	Eleven utvärderar sitt eget kunnande i kemi, lägger upp mål för sitt arbete och arbetar långsiktigt.		K1, K6		Används inte som grund för bildandet av vitsord. Eleven handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självvärderingen.
M3 handleda eleven att förstå betydelsen av att kunna kemi i sitt eget liv, i livsmiljön och i samhället	Eleven förstår vilken betydelse kunskaper i kemi har i det egna livet, i livsmiljön och i samhället.		K6, K7	Förmåga att förstå betydelsen av kemi	För vitsord 5: Eleven känner till att vissa fenomen hör ihop med kemi och betydelsen av att kunna kemi i vissa yrken. För vitsord 7: Eleven kan ge exempel på vardagliga situationer där man behöver kunskaper och färdigheter i kemi. Eleven kan nämna yrken, i vilka man behöver kunskap i kemi. För vitsord 8: Eleven förklarar med hjälp av exempel vilka kunskaper och färdigheter i kemi som vi har nytta av i den egna livsmiljön. Eleven kan ge exempel på betydelsen av att kunna kemi inom olika yrken och i fortsatta studier. För vitsord 9: Eleven förklarar med hjälp av exempel vilka kunskaper och färdigheter i kemi som vi har nytta av i det egna livet och i samhället. Eleven kan motivera betydelsen av kunskaper i kemi inom olika yrken och i fortsatta studier.

M4 handleda eleven att använda sina kemikunskaper för att bygga en hållbar framtid samt att bedöma sina val med tanke på en hållbar användning av naturresurser och livscykeln hos en produkt	Eleven förstår betydelsen av kemi för att bygga en hållbar framtid samt utvärderar sina egna val med tanke på en hållbar användning av naturresurser och livscykeln hos en produkt.	Hållbar användning av naturresurser. Miljökemi, tillämpningar av organisk kemi, livscykelanalys, kolets kretslopp och energiresurser.	K3, K7	Kunskaper och färdigheter i hållbar utveckling ur kemins perspektiv	För vitsord 5: Eleven kan ge exempel på egna val som har betydelse med tanke på hållbar användning av naturresurser och livscykeln hos en produkt. För vitsord 7: Eleven kan ge exempel på situationer, där kemi behövs för att bygga en hållbar framtid. Eleven kan nämna några goda lösningar med tanke på hållbar användning av naturresurser och livscykeln hos en produkt. För vitsord 8: Eleven kan med hjälp av exempel beskriva på vilket sätt kunskaper i kemi behövs för att bygga en hållbar framtid. Eleven kan be-skriva olika lösningar med tanke på hållbar användning av naturresurser och livscykeln hos en produkt. För vitsord 9: Eleven motiverar med hjälp av exempel hur kemi används för att bygga en hållbar framtid. Eleven kan förklara sambandet mellan orsak och verkan i anknytning till att bygga en hållbar framtid samt kan motivera olika lösningar med tanke på hållbar användning av naturresurser och livscykeln hos en produkt.

Kemi åk 9 (sida 3/8)

Mål för undervisning **Forskningsfärdigheter**	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M5 uppmuntra eleven att formulera frågor kring de fenomen som granskas och att vidareutveckla frågorna till utgångspunkter för undersökningar och annan aktivitet	Eleven formulerar forskningsfrågor om de fenomen som granskas.	**Naturvetenskaplig forskning**: Innehållet väljes från olika områden och teman som är föremål för elevernas intresse. **Kemi i det egna livet och livsmiljön:** Innehållet väljs så att fenomen i det egna livet och den egna livsmiljön granskas. I valet av innehåll beaktas den lokala verksamhetsmiljön och närmiljöns tillstånd. **Kemi i samhället:** Innehåll som anknyter till kemiska fenomen och tillämpningar väljs särskilt med tanke på teknologi och mänskligt välbefinnande. Eleverna får kännedom om olika utbildningsstigar och yrken där man behöver kunskaper i kemi. Granska nyheter som förknippas med kemi, aktuella fenomen, tillämpningar och modern forskning. Eleven sätter sig in i kemins betydelse för miljön och i vardagen	K1, K7	Förmåga att formulera frågor samt planera undersökningar och annan aktivitet	För vitsord 5: Eleven känner igen fenomen i anknytning till vilka man kan utveckla undersökningsfrågor. För vitsord 7: Eleven formulerar enkla frågor i anknytning till det ämnesområde som granskas och som kan utvecklas till utgångspunkter för undersökningar. För vitsord 8: Eleven formulerar preciserade frågor för att undersöka de fenomen som ska granskas till exempel genom att avgränsa variabler. För vitsord 9: Eleven formulerar motiverade frågor kring de fenomen som ska granskas genom att stödja sig på tidigare inhämtade kunskaper om fenomenen. Eleven utvecklar frågor som utgångspunkter för undersökningar eller annan aktivitet.
M6 handleda eleven att genomföra experimentella undersökningar i samarbete med andra och att arbeta på ett säkert och konsekvent sätt	Eleven genomför experimentella undersökningar tillsammans med andra. Eleven arbetar på ett säkert och konsekvent sätt.		K2, K5	Förmåga att genomföra en experimentell undersökning	För vitsord 5: Eleven deltar i experimentellt arbete genom att observera genomförandet av undersökningarna med hänsyn till säkerhetsaspekterna samt klarar av att berätta om sina observationer. För vitsord 7: Eleven kan göra observationer och mätningar enligt en plan, vid behov under handledning. Eleven arbetar på ett säkert sätt tillsammans med andra. För vitsord 8: Eleven arbetar på ett säkert sätt och gör observationer och mätningar enligt anvisningar eller en plan. Eleven samarbetar med de andra. För vitsord 9: Eleven arbetar på ett säkert och konsekvent sätt, vid behov självständigt, samt gör observationer och mätningar på ett ändamålsenligt sätt. Eleven kan genomföra olika undersökningar i samarbete med andra och stöder vid behov de övriga gruppmedlemmarna.

M7 handleda eleven att behandla, tolka och presentera egna undersökningsresultat samt utvärdera dem och hela undersökningsprocessen	Eleven behandlar och analyserar resultaten av undersökningarna och utvärderar undersökningsprocessen.		K2, K5	Förmåga att behandla, presentera och utvärdera undersökningsresultat	För vitsord 5: Eleven beskriver den utförda undersökningen och dess resultat genom att stödja sig på den sammanställda informationen eller på de gjorda observationerna i undersökningen. För vitsord 7: Eleven behandlar den information som sammanställts i undersökningen och presenterar undersökningsresultaten enligt instruktionerna samt drar enkla slutsatser. Eleven nämner faktorer som påverkar resultatens korrekthet och tillförlitlighet. För vitsord 8: Eleven behandlar och presenterar undersökningsresultat samt drar slutsatser. Eleven kan ge exempel på faktorer som påverkar hur korrekta och pålitliga resultaten är och på hur undersöknings-processen fungerar. För vitsord 9: Eleven behandlar, tolkar och presenterar undersökningsresultat på ett för kemin typiskt sätt, samt motiverar slutsatserna genom att stödja sig på det material som tagits fram i undersökningarna. Eleven kan utvärdera både resultaten och undersökningsprocessen.

M8 vägleda eleven att uppfatta hur kemi tillämpas inom teknologi samt att vara med och skapa, planera, utveckla och tillämpa lösningar som omfattar tillämpning av kemi i samarbete med andra	Eleven förstår hur kemi tillämpas inom teknologin. Eleven utvecklar och tillämpar enkla teknologiska lösningar i samarbete med andra.	Hållbar användning av naturresurser. Miljökemi, tillämpningar av organisk kemi, livscykelanalys, kolets kretslopp och energiresurser.	K2, K3, K5	Tekniska kunskaper och förmåga att samarbeta kring teknologisk problemlösning	För vitsord 5: Eleven förstår betydelsen av teknologiska tillämpningar i sitt eget liv och kan nämna några exempel bland dem, där man använt kemi. För vitsord 7: Eleven kan ge exempel på hur kemi tillämpas inom teknologin och beskriva hur dessa tillämpningar används. Eleven deltar med idéer och planer för problemlösning. För vitsord 8: Eleven kan be-skriva teknologiska tillämpningar där kemi tillämpas och förklara principerna för hur de fungerar. Eleven arbetar i samarbete med andra för att söka idéer till samt planera, utveckla och tillämpa en teknologisk lösning i vilken kemi använts. För vitsord 9: Eleven beskriver tillämpningar inom teknologin där kemi används och förklarar principerna för hur de fungerar samt motiverar deras betydelse för samhället. Eleven är aktiv då man söker idéer, planerar, utvecklar och tillämpar en lösning både självständigt och konstruktivt i samarbete med andra.

M9 handleda eleven att använda digitala verktyg för att söka, behandla och presentera information och mätresultat samt stödja elevens lärande med hjälp av åskådliga simuleringar	Eleven använder digitala verktyg samt simuleringar i sitt eget lärande.	Alla centrala innehållsområden med tyngdpunkt på kol, dess föreningar och näringsämnen. **Centrala begrepp:** - kol och kolets olika former - samband och skillnader mellan de organiska föreningarna - kolföreningar: kolväten, alkoholer, karboxylsyror och fetter, kolhydrater och proteiner - fördjupning i någon organisk föreningsgrupp (t.ex. plast, trä, bränslen, läkemedel)	K5	Förmåga att använda digitala verktyg	För vitsord 5: Eleven använder under handledning digitala verktyg för att söka information. Eleven bekantar sig med någon simulering som stöder lärandet. För vitsord 7: Eleven använder digitala verktyg för att hämta och presentera information enligt anvisningarna. Eleven kan göra observationer av en simulering. För vitsord 8: Eleven använder digitala verktyg eller applikationer för att hämta, behandla och presentera information och mätresultat. Eleven kan göra observationer och dra slutsatser av en simulering. För vitsord 9: Eleven använder digitala verktyg eller applikationer självständigt för att hämta, behandla och presentera information och mätresultat. Eleven kan göra observationer och dra slutsatser av en simulering. Eleven kan göra generaliseringar med hjälp av en simulering.

Kemi åk 9 (sida 6/8)

Mål för undervisning **Kunskaper i kemi och användning av dem**	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M10 handleda eleven att använda kemiska begrepp på ett exakt sätt och att forma sina begreppsstrukturer i enlighet med uppfattningar som utgår från naturvetenskapliga teorier	Eleven använder kemiska begrepp exakt och tillämpar naturvetenskapliga teorier i sitt tänkande.	Alla centrala innehållsområden	K1	Förmåga att använda och strukturera begrepp	För vitsord 5: Eleven förklarar fenomen i kemin genom att använda några kemiska begrepp. För vitsord 7: Eleven förklarar fenomen i kemin genom att använda kemins centrala begrepp. För vitsord 8: Eleven förklarar fenomen i kemin genom att använda kemins centrala begrepp. Eleven kan kombinera ett fenomen med tillhörande egenskaper och med storheter som beskriver egenskaperna. För vitsord 9: Eleven förklarar fenomen i kemin genom att använda kemins centrala begrepp exakt. Eleven kan kombinera egenskaper och storheter som beskriver egenskaperna i anknytning till fenomen till en begreppsstruktur.
M11 handleda eleven att använda olika modeller för att beskriva och för-	Eleven använder olika modeller då hen granskar ämnets		K1	Förmåga att använda modeller	För vitsord 5: Eleven känner till att modeller används för att beskriva ämnens struktur För vitsord 7: Eleven kan nämna exempel där modeller används för att illu-

klara ämnens struk-tur och kemiska feno-men	struktur och kemiska fenomen.				strera strukturen hos ett ämne och kemiska fenomen. För vitsord 8: Eleven kan be-skriva ämnens struktur och kemiska fenomen med olika modeller. Eleven kan bedöma modellens relation till verklighet-en. För vitsord 9: Eleven kan be-skriva och förklara strukturen hos ett ämne och kemiska fenomen genom att använda olika modeller. Eleven kan bedöma modellens relation till verkligheten samt modellens begränsningar eller brister.

M12 handleda eleven att använda och kritiskt bedöma olika informationskällor och att uttrycka och motivera olika åsikter på ett för kemin typiskt sätt	Eleven använder och bedömer kritiskt olika informationskällor samt uttrycker och motiverar olika åsikter på ett för kemin typiskt sätt.		K2, K4	Förmåga att argumentera och använda informationskällor	För vitsord 5: Eleven söker under handledning information från olika informationskällor. Eleven känner till åsikter som motiveras på ett för kemin typiskt sätt. För vitsord 7: Eleven söker information ur olika informationskällor. Eleven kan uttrycka olika synvinklar och övar sig att motivera dem på ett för kemin typiskt sätt. För vitsord 8: Eleven söker information ur olika informationskällor och väljer informationskällor som anses vara tillförlitliga. Eleven kan uttrycka och motivera olika synvinklar på ett för kemin typiskt sätt. För vitsord 9: Eleven söker information ur olika informationskällor och kan reflektera över informationskällans tillförlitlighet. Eleven kan uttrycka och motivera olika synvinklar på ett för kemin typiskt sätt samt jämföra motstridiga synvinklar med varandra.
M13 handleda eleven att uppfatta den naturvetenskapliga kunskapens karaktär och utveckling samt vetenskapliga sätt att producera kunskap	Eleven uppfattar den naturvetenskapliga kunskapens karaktär och utveckling samt vetenskapliga sätt att producera kunskap.		K1, K4	Förmåga att uppfatta den naturvetenskapliga kunskapens karaktär och sätt på vilka kunskap produceras	För vitsord 5: Eleven känner till att experimentellt arbete är det sätt på vilket man inom kemin producerar naturvetenskaplig kunskap. För vitsord 7: Eleven kan ge exempel på hur naturvetenskaplig kunskap utvecklas och på vetenskapliga sätt att producera kunskap. För vitsord 8: Eleven kan med hjälp av exempel i anknytning till kemin beskriva den naturvetenskapliga kunskapens karaktär och utveckling. Eleven kan beskriva vetenskapliga sätt att producera kunskap. För vitsord 9: Eleven kan med hjälp av exempel i anknytning till kemi förklara och motivera den naturvetenskapliga kunskapens karaktär och utveckling. Eleven kan förklara och motivera vetenskapliga sätt att producera kunskap.

M14 handleda eleven att förstå de grundläggande principerna för ämnens egenskaper, struktur och omvandlingar som dessa genomgår	Eleven förstår de grundläggande principerna för ämnens egenskaper, struktur och omvandlingar som dessa genomgår.		K1	Hur eleven nått teoretiska kunskaper i fråga om ämnens egenskaper, struktur och omvandlingar som dessa genomgår för fortsatta studier	För vitsord 5: Eleven känner i bekanta situationer igen några begrepp och fenomen, i anknytning till ämnens egenskaper, struktur och omvandlingar som dessa genomgår. För vitsord 7: Eleven kan i bekanta situationer använda några centrala begrepp, fenomen och modeller i anknytning till ämnens egenskaper, struktur och omvandlingar som dessa genomgår. För vitsord 8: Eleven kan i bekanta situationer använda centrala begrepp, fenomen och modeller i anknytning till ämnens egenskaper, struktur och omvandlingar som dessa genomgår. För vitsord 9: Eleven kan i bekanta och tillämpliga situationer använda centrala begrepp, fenomen och modeller i anknytning till ämnens egenskaper, struktur och omvandlingar som dessa genomgår.
M15 handleda eleven att tillämpa sina kunskaper och färdigheter i kemi inom mångvetenskapliga lärområden samt erbjuda eleven möjligheter att lära sig hur kemi tillämpas i olika situationer, till exempel i naturen, i näringslivet, i organisationer eller i vetenskapliga samfund	Eleven tillämpar sina kunskaper och färdigheter i kemi i olika situationer.	Alla centrala innehållsområden	K6		Används inte som grund för bildandet av vitsord. Eleven handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självvärderingen.

HÄLSOKUNSKAP

Läroämnets uppdrag

Hälsokunskap är ett läroämne som bygger på kunskap från flera vetenskapsgrenar. Undervisningen i hälsokunskap har som uppdrag att ge eleverna mångsidig kunskap om hälsa. Utgångspunkt är respekt för livet och ett värdigt liv i enlighet med de mänskliga rättigheterna. I undervisningen granskas företeelser med anknytning till hälsa, välbefinnande och trygghet på ett för åldersgruppen lämpligt sätt med hjälp av olika delområden. Sådana delområden är kunskaper, färdigheter, självkännedom, kritiskt tänkande och etiskt ansvar när det gäller hälsa.

Undervisningen ska ta hänsyn till att hälsorelaterade företeelser omfattar olika dimensioner och plan: fysiska, psykiska och sociala faktorer som stödjer och tär på hälsan samt sambandet och orsakssammanhangen mellan dem. Hälsan granskas under olika livsskeden, på individ-, familje-, grupp- och samhällsnivå och i tillämpliga delar även globalt. Granskningen av hälsorelaterade frågor breddas och fördjupas i takt med att eleverna utvecklas och livsmiljön expanderar. Det är viktigt att eleverna lär sig se hälsan som en resurs i vardagen, i livsmiljön och i samhället. Undervisningen ska stödja eleverna att självständigt och tillsammans med andra söka, bygga, bedöma och använda kunskap. Dessutom ska eleverna stödjas i att utveckla sina färdigheter gällande säkerhet och trygghet, sin sociala kompetens och sin förmåga att känna igen och reglera sina känslor.

Med hjälp av sina kunskaper och färdigheter i hälsokunskap kan eleverna förstå bredden av begreppet hälsa och få beredskap att göra ändamålsenliga och motiverade val och beslut angående hälsa. Hälsokunskap ökar förmågan att känna igen och påverka faktorer som ger eleverna möjlighet att värdesätta, upprätthålla och främja den egna hälsan och omgivningens hälsa. I undervisningen ska man utnyttja olika möjligheter att observera och undersöka företeelser som anknyter till hälsa och trygghet i den egna livs- och lärmiljön, att samarbeta med andra läroämnen samt att öva och tillämpa sina kunskaper i praktiken.

I årskurserna 1–6 undervisas hälsokunskap som en del av omgivningsläran. I årskurserna 7–9 fördjupas och breddas de teman som behandlats i de lägre klasserna i enlighet med elevernas ålder. Målet är att använda allt exaktare ämnesspecifika begrepp i undervisningen och att stärka elevernas självkännedom samt förmåga att tänka kritiskt och etiskt i enlighet med åldern. I undervisningen i de olika årskurserna ska man beakta att undervisningsstoffet och de kunskaper och färdigheter som hör samman med det ska vara relevanta med tanke på elevernas ålder och utvecklingsstadium.

Centralt innehåll som anknyter till målen för hälsokunskap i årskurs 7–9

I1 Växande och utveckling som stödjer hälsan

I2 Faktorer som stödjer och tär på hälsan och förebyggandet av sjukdomar

I3 Hälsa, samfund, samhälle och kultur

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i hälsokunskap i årskurs 7–9

Handledning, differentiering och stöd i hälsokunskap i årskurs 7–9

Bedömning av elevens lärande i hälsokunskap i årskurs 7–9

Hälsokunskap i årskurs 7 (sida 1/2)

Mål för undervisning **Växande och utveckling som stödjer hälsan**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M1 vägleda eleven att förstå bredden av begreppet hälsa och att främja hälsan samt människans levnadslopp, växande och utveckling ur ett resursperspektiv	- grundfaktorer och vanor som utgör hälsa som helhet: mat, motion, sömn, rusmedel, hygien, relationer (introduktion) - utveckling som rör ungdomen: pubertet, sexualitet (särdrag, variation, individuellt perspektiv) - emotionella och kommunikativa färdigheter: - uttrycka och reglera sina känslor - kommunikation, konflikter och problem - mobbning - identitet, självbild, -kännedom, -känsla (introduktion)	K1, K2, K3, K7	Elevens uppfattning om hälsa	Eleven kan med hjälp av exempel beskriva delområdena inom hälsa, samt ge exempel på vad som avses med att främja hälsa. Eleven kan med exempel redogöra för utvecklingen under ungdomen.
M2 handleda eleven att utveckla sina emotionella och sociala färdigheter samt förmågan att känna igen olika konfliktsituationer		K1, K2, K3, K7	Förmåga att analysera sina emotionella och sociala färdigheter och sitt beteende	Eleven kan namnge många känslor och ge exempel på sambandet mellan känslor och beteende och hur man kontrollerar sitt beteende. Eleven känner igen olika konfliktsituationer.
M3 handleda eleven att utveckla sin självkännedom och att ge akt på sina värderingar och attityder samt kroppens och sinnets signaler och att identifiera och kontrollera faktorer som stödjer det egna beteendet, lärandet och studierna		K1, K2, K3, K6		Används inte som grund för bedömningen. Eleverna handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina upplevelser.

Mål för undervisning **Faktorer som stödjer och tär på hälsan och förebyggandet av sjukdomar**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M6 stödja eleven att söka och använda information om hälsa och sjukdomar samt främja elevens förmåga att agera ändamålsenligt i situationer som anknyter till hälsa, säkerhet och sjukdomar	- grundläggande säkerhetskunskap (t.ex. säkerhet i närmiljön/skolan/trafiken/samhället) - grundläggande första hjälp - grundläggande hygien - hur man söker stöd och hjälp - granska tillförlitligheten i hälsorelaterad information, aktuella hälsofenomen	K2, K3, K5, K6, K7	Förmåga att tillämpa kunskaper och färdigheter med anknytning till hälsa, säkerhet och sjukdom	Eleven kan söka pålitlig hälsorelaterad information i olika källor och huvudsakligen använda den på ett ändamålsenligt sätt. Eleven kan beskriva principerna för grundläggande hygien, samt känna till hur hen kan söka hjälp och stöd.
M7 vägleda eleven att känna igen och utvärdera sina egna vanor, val och motiv som berör hälsa och säkerhet samt upp-		K2, K3, K4, K7		Används inte som grund för bedömningen. Eleven ska handledas att reflektera kring sina erfarenheter som en del av självbedömningen.

muntra eleven att reflektera över resurser som är relevanta för den egna hälsan				

Hälsokunskap i årskurs 7 (sida 2/2)

Mål för undervisning **Hälsa, samfund, samhälle och kultur**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M10 vägleda eleven att lägga grunden för den egna studie-, funktions- och arbetsförmågan och att upprätthålla den samt att beskriva hur man använder hälsotjänster på ett ändamålsenligt sätt	- studie-, funktions- och arbetsförmågan i ungdomen (introduktion) - familj och närstående	K1, K3, K6	Förmåga att uppfatta på vilka sätt man kan främja arbetsförmågan	Eleven kan nämna några faktorer som påverkar studie, funktioner och arbetsförmågan. Eleven kan beskriva hur man uppsöker den egna skolans hälsotjänster och ge exempel på hur de kan utnyttjas på ett ändamålsenligt sätt i olika sammanhang.
M11 vägleda eleven att förstå och bedöma uppfattningar om hälsa i den egna familjen och den närmaste omgivningen, att förstå deras betydelse för en själv samt att hjälpa eleven att skapa sig en bild av på vilket sätt hen lär sig bäst	- vänskapsrelationer - hälsotjänster i skolan, närmiljön	K1, K2, K3, K7	Förmåga att bedöma uppfattningar om hälsa och att inse vilka faktorer som främjar lärande	Eleven kan ge exempel på hur familjen och den närmaste omgivningen påverkar uppfattningarna om hälsa. Eleven kan med hjälp av exempel ange vilka faktorer som främjar det egna lärandet.

Hälsokunskap i årskurs 8 (sida 1/2)

Mål för undervisning **Växande och utveckling som stödjer hälsan**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M3 handleda eleven att bredda sin självkännedom och att ge akt på sina värderingar och attityder samt kroppens och sinnets signaler och att identifiera och kontrollera faktorer som stödjer det egna beteendet, lärandet och studierna	- bredda kunskap om identitet, självbild, -kännedom, -känsla - sexualitet - betydelsen av omsorg - uttrycka och reglera känslor - resurser som stöder hälsa; psykisk hälsa, miljö och samfund som stöder välbefinnande, meningsfulla fritidsaktiviteter - social hållbarhet - medborgarnas jämlikhet och delaktighet	K1, K3, K4, K6		Används inte som grund för bedömningen. Eleverna handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina upplevelser.
M4 vägleda eleven att begrunda frågor med anknytning till individualitet, gemenskap och jämlikhet ur ett hälsoperspektiv samt stödja elevens förmåga att handla på ett ansvarsfullt sätt i sociala situationer		K1, K2, K3, K4, K6, K7	Förmåga att analysera den hälsomässiga utvecklingen och att agera hälsosamt i sociala situationer	Eleven kan ge exempel på sociala relationer som främjar den psykiska hälsan. Eleven kan nämna etiska frågor och situationer som anknyter till samspel och sociala situationer.

Mål för undervisning **Faktorer som stödjer och tär på hälsan och förebyggandet av sjukdomar**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M5 vägleda eleven att bredda sin förståelse för fysisk, psykisk och social hälsa, faktorer och mekanismer som stärker och hotar hälsan samt stödja elevens förmåga att använda relaterade begrepp på ett korrekt sätt	- bredda kunskapen om hälsofrämjande faktorer, t.ex. vardagsrytm, sömn, kost, motion - bredda kunskapen om riskfaktorer: stillasittande, passiv livsstil, näringsproblem, sömnproblem, stress, rusmedel, beroendeframkallande medel - bredda säkerhetskunskapen (t.ex. säkerhet i närmiljön/samhället) - bredda kunskapen om första hjälp - egenvård (vanliga och aktuella infektionssjukdomar, olycksfall) - bredda kunskapen om hur man söker stöd och hjälp - söka och hitta tillförlitlig hälsorelaterad information, aktuella hälsofenomen	K1, K2, K3, K4	Förmåga att känna igen faktorer som påverkar hälsan samt att använda begrepp som anknyter till hälsa	Eleven kan nämna flera faktorer som stödjer respektive hotar hälsan samt i huvuddrag beskriva deras inbördes samband och orsakssammanhang. Eleven nämna några begrepp som anknyter till hälsa och sjukdom
M6 stödja eleven att söka och använda information om hälsa och sjukdomar samt främja elevens förmåga att agera ändamålsenligt i situationer som anknyter till hälsa, säkerhet och sjukdomar		K2, K3, K5, K6, K7	Förmåga att tillämpa kunskaper och färdigheter med anknytning till hälsa, säkerhet och sjukdom	Eleven kan söka pålitlig hälsorelaterad information i olika källor och huvudsakligen använda den på ett ändamålsenligt sätt. Eleven kan med hjälp av exempel beskriva principerna för grundläggande egenvård, samt känna till hur hen kan söka hjälp och stöd i situationer som hotar hälsan och tryggheten.
M7 vägleda eleven att känna igen och utvärdera sina egna vanor, val och motiv som berör hälsa och säkerhet samt uppmuntra eleven att reflektera över resurser som är relevanta för den egna hälsan		K2, K3, K4, K7		Används inte som grund för bedömningen. Eleven ska handledas att reflektera kring sina erfarenheter som en del av självbedömningen.

Hälsokunskap åk 8 (sida 2/2)

Mål för undervisning **Hälsa, samfund, samhälle och kultur**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M10 vägleda eleven att bredda den egna studie-, funktions- och arbetsförmågan och att upprätthålla den samt att beskriva hur man använder hälsotjänster på ett ändamålsenligt sätt	- bredda kunskapen om studie-, funktions- och arbetsförmågan - hälsotjänster i närmiljön	K1, K3, K6	Förmåga att uppfatta på vilka sätt man kan främja arbetsförmågan	Eleven kan utarbeta planer för att främja studie-, funktions- och arbetsförmågan. Eleven kan beskriva hur olika hälsotjänster i närmiljön kan utnyttjas på ett ändamålsenligt sätt i olika sammanhang.
M12 stödja elevens förmåga att kritiskt granska information som berör hälsa och sjukdom samt att beskriva individens rättigheter, ansvar och möjligheter att påverka i frågor som gäller hälsa och trygghet i den egna lärmiljön och den närmaste omgivningen	- respekt för mänskliga rättigheter, barnets rättigheter	K1, K2, K3, K4, K5, K6, K7	Förmåga att bedöma hälsorelaterad information samt kännedom om metoder och sätt som påverkar hälsa och trygghet	Eleven kan granska tillförlitligheten och relevansen i olika typer av hälsorelaterad information samt motivera uppfattningar om hälsa och säkerhet. Eleven kan ge exempel på någon konsekvens som livsstilar har för andra människor.

Hälsokunskap åk 9 (sida 1/8)

Mål för undervisning **Växande och utveckling som stödjer hälsan**	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M1 handleda eleven att förstå bredden av begreppet hälsa, olika sätt att främja hälsan samt människans levnadslopp, växande och utveckling ur ett resursperspektiv	Eleven lär sig att granska bredden av begreppet hälsa, olika sätt att främja hälsan samt människans levnadslopp och växande och utveckling ur ett resursperspektiv.	- människans livscykel (t.ex. barndom, ålderdom) (särdrag, variation, individuellt perspektiv ink. handikapp) - sexuell hälsa - fördjupa kunskapen kring resurser som stöder hälsan - psykisk hälsa och välmående - fördjupa emotionella och kommunikativa färdigheter - identitet, självbild, -kännedom, -känsla - konflikt-, problem- och krishantering	K1, K2, K3, K7	Elevens uppfattning om hälsa	För vitsord 5: Eleven kan nämna något delområde inom hälsa. Eleven kan nämna något skede i människans levnadslopp. För vitsord 7: Eleven kan med hjälp av exempel beskriva delområdena inom hälsa och sa-bandet mellan dem samt kan ge ett exempel på vad som avses med att främja hälsan. Eleven kan beskriva något skede i människans levnadslopp och nämna särdrag för växandet och utvecklingen under ungdomen. För vitsord 8: Eleven kan med hjälp av exempel beskriva delområdena inom hälsa och sambandet mellan dem. Eleven kan med hjälp av exempel beskriva vad som avses med att främja hälsan. Eleven kan beskriva olika skeden i människans levnadslopp, i synnerhet utvecklingen under ungdomen, och kan med hjälp av exempel beskriva betydelsen av hälsa, växande och utveckling som resurser i livet. För vitsord 9: Eleven kan beskriva delområdena inom hälsa och förklara orsakssambanden mellan dem. Eleven kan redogöra för vad som avses med att främja hälsan. Eleven kan redogöra för olika skeden i människans levnadslopp och kan bedöma vilken betydelse hälsa har som en resurs i olika livsskeden.

M2 handleda eleven att utveckla sina emotionella och kommunikativa färdigheter samt förmågan att agera i olika konflikt och krissituationer	Eleven lär sig att använda sina emotionella och kommunikativa färdigheter samt lär sig att använda olika metoder för att hantera konflikt- och krissituationer.		K2, K3, K4, K7	Förmåga att analysera sina emotionella och kommunikativa färdigheter och hur man reglerar sitt beteende	För vitsord 5: Eleven kan nämna grundläggande känslor och känner till att de inverkar på beteendet. Eleven kan ange konfliktsituationer samt nämna drag som är karakteristiska för stress och kriser. För vitsord 7: Eleven kan nämna de grundläggande känslorna samt ge några exempel på växelverkan mellan känslor och beteende. Eleven kan nämna sätt för att reda ut konfliktsituationer och för att hantera stress och kriser. För vitsord 8: Eleven kan utöver de grundläggande känslorna även beskriva andra känslor och ge exempel på växelverkan mellan känslor och beteende och hur man reglerar sitt beteende. Eleven kan beskriva olika lösningar och sätt för att reda ut konfliktsituationer samt för att hantera stress och kriser. För vitsord 9: Eleven kan kategorisera känslor, analysera bakgrundsfaktorer som inverkar på dem samt redogöra för olika sätt att reglera sitt beteende och sin kommunikation. Eleven kan redogöra för orsaker till konfliktsituationer samt för motiverade sätt och lösningar för att reda ut konfliktsituationer och för att hantera stress och kriser.
M3 handleda eleven att utveckla sin självkännedom och att ge akt på sina värderingar och attityder samt kroppens och sinnets signaler samt att kontrollera faktorer som stöder det egna beteendet, lärandet och studierna	Eleven lär sig att utveckla sin självkännedom och att reglera sitt beteende och lärande		K1, K3, K4, K6		Används inte som grund för bedömningen. Eleverna handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina upplevelser.

M4 handleda eleven att reflektera över frågor med anknytning till individualitet, gemenskap och jämlikhet ur ett hälsoperspektiv samt stödja elevens förmåga att handla på ett ansvarsfullt sätt i kommunikationssituationer	Eleven lär sig att reflektera över frågor med anknytning till individualitet, gemenskap och jämlikhet ur ett hälsoperspektiv samt lär sig att handla på ett ansvarfullt sätt i kommunikationssituationer.		K1, K2, K3, K4, K6, K7	Förmåga att analysera den hälsomässiga utvecklingen och att agera i kommunikationssituationer	För vitsord 5: Eleven kan nämna faktorer som inverkar på individualiteten och ge något exempel på sambandet mellan sociala relationer och det psykiska välbefinnandet och hälsan. Eleven kan nämna etiska frågor som anknyter till samspel och kommunikation och kan under handledning komma med lösningar till dem. För vitsord 7: Eleven kan beskriva faktorer som inverkar på individualiteten och ge exempel på vilken betydelse sociala relationer har för det psykiska välbefinnandet och hälsan. Eleven kan beskriva etiska frågor som anknyter till samspel och kommunikation och kan komma med lösningar till dem. För vitsord 8: Eleven kan med hjälp av exempel och ur ett hälsoperspektiv analysera frågor som anknyter till den individuella utvecklingen samt kan analysera vilken betydelse sociala relationer har för det psykiska välbefinnandet och hälsan. Eleven kan analysera etiska frågor som anknyter till samspel och kommunikation och kan komma med ansvarsfulla lösningar till dem. För vitsord 9: Eleven kan ur ett hälsoperspektiv analysera och motivera frågor som anknyter till den individuella utvecklingen samt kan bedöma vilken betydelse sociala relationer har för det psykiska välbefinnandet och hälsan. Eleven kan värdera etiska frågor som anknyter till samspel och kommunikation samt kan värdera och motivera ansvarsfulla lösningar till dem.

Hälsokunskap åk 9 (sida 4/8)

Mål för undervisning **Faktorer som stödjer och tär på hälsan och förebyggandet av sjukdomar**	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M5 handleda eleven att fördjupa sin förståelse för fysisk, psykisk och social hälsa och faktorer och mekanismer som stärker och hotar dessa samt stödja elevens förmåga att använda relaterade begrepp på ett korrekt sätt	Eleven lär sig att granska faktorer och mekanismer som stärker och hotar den fysiska, psykiska och sociala hälsan samt lär sig att använda relaterade begrepp på ett korrekt sätt.	- psykisk hälsa, välmående - psykisk ohälsa - faktorer som förebygger sjukdomar (infektions-, folk-, kroniska sjukdomar) - faktorer som förebygger olyckor - hälsoeffekter i livsmiljön, omgivningen - hållbar livsstil - fördjupa kunskapen	K1, K2, K3, K4	Förmåga att observera faktorer som påverkar hälsan samt använda begrepp som anknyter till hälsa	För vitsord 5: Eleven kan nämna faktorer som stöder respektive hotar hälsan. Eleven kan under handledning använda enstaka begrepp som anknyter till hälsa och sjukdom. För vitsord 7: Eleven kan beskriva faktorer som stöder respektive hotar hälsan samt kan i huvuddrag beskriva sambanden mellan dem. Eleven kan på ett korrekt sätt använda några begrepp som anknyter till hälsa och sjukdom. För vitsord 8: Eleven kan analysera faktorer som stöder respektive hotar hälsan samt kan beskriva sambanden mellan dem. Eleven kan i huvudsak använda begrepp som anknyter till hälsa och sjukdom på ett korrekt sätt. För vitsord 9: Eleven kan analysera och bedöma faktorer som stöder respektive hotar hälsan samt kan beskriva deras samband och orsakssammanhang. Eleven kan använda begrepp som anknyter till hälsa och sjukdom på ett korrekt sätt.

M6 stödja eleven att utveckla sina färdigheter att söka och använda information om hälsa och sjukdomar samt främja elevens förmåga att agera ändamålsenligt i situationer som anknyter till hälsa, säkerhet och sjukdomar	Eleven lär sig att söka och använda information om hälsa och sjukdomar samt lär sig att agera ändamålsenligt i situationer som anknyter till hälsa, säkerhet och sjukdomar.	gällande egenvård, hygien, hur man söker stöd och hjälp - bedöma tillförlitligheten i hälsorelaterad information, aktuella hälsofenomen - pålitlighet och hälsoeffekter vid olika metoder gällande marknadsföring och påverkan - ansvarsfull konsumtion	K2, K3, K5, K6, K7	Förmåga att tillämpa kunskaper och färdigheter med anknytning till hälsa, säkerhet och sjukdom	För vitsord 5: Eleven kan under handledning söka hälsorelaterad information. Eleven kan nämna något tillvägagångssätt för egenvård, för att söka hjälp och för situationer som hotar hälsan och tryggheten. För vitsord 7: Eleven kan söka hälsorelaterad information ur några källor och kan ställvis använda informationen på ett ändamålsenligt sätt. Eleven kan ange tillvägagångssätt för egenvård, för att söka hjälp och för situationer som hotar hälsan och tryggheten. För vitsord 8: Eleven kan söka hälsorelaterad information i olika källor och huvudsakligen använda den på ett ändamålsenligt sätt. Eleven kan beskriva ändamålsenliga tillvägagångssätt för egenvård, för att söka hjälp och för situationer som hotar hälsan och tryggheten. För vitsord 9: Eleven kan söka hälsorelaterad information mångsidigt i olika informationskällor, kan bilda sökord och avgränsa sökningen samt använda informationen på ett ändamålsenligt sätt. Eleven kan bedöma olika tillvägagångssätt för egenvård, för att söka hjälp och för situationer som hotar hälsan och tryggheten.
M7 handleda eleven att iaktta och utvärdera sina egna vanor, val och motiv som berör hälsa och säkerhet samt uppmuntra eleven att reflektera över resurser som är viktiga för den egna hälsan	Eleven lär sig att iaktta och utvärdera faktorer som anknyter till den egna hälsan och säkerheten samt lär sig att reflektera över resurser som är viktiga för den egna hälsan.		K2, K3, K4, K7		Används inte som grund för bedömningen. Eleven ska handledas att reflektera kring sina erfarenheter som en del av självbedömningen.

M8 handleda eleven att iaktta och kritiskt granska företeelser som anknyter till hälsa och sjukdom samt värderingar och normer som är förknippade med dem och att bedöma tillförlitligheten och relevansen i information	Eleven lär sig att iaktta och kritiskt granska företeelser som anknyter till hälsa och sjukdom samt värderingar och normer som är förknippade med dem. Eleven lär sig att bedöma tillförlitligheten och relevansen i information.		K1–K7	Förmåga att granska företeelser som anknyter till hälsa och sjukdom samt bedöma tillförlitligheten i hälsorelaterad information	För vitsord 5: Eleven kan nämna faktorer som påverkar hälsovanorna samt kan nämna etiska frågor som anknyter till livsstil. Eleven kan ge ett exempel på konsekvenserna av val som gäller livsstilen. Eleven kan nämna någon faktor som beskriver tillförlitligheten i hälsorelaterad information. För vitsord 7: Eleven kan beskriva faktorer som påverkar hälsovanorna samt kan beskriva etiska frågor som anknyter till livsstil. Eleven kan ge exempel på konsekvenserna av val som gäller livsstilen. Eleven kan under handledning bedöma tillförlitligheten i hälsorelaterad information utgående från några faktorer som beskriver informationens tillförlitlighet. För vitsord 8: Eleven kan analysera faktorer som påverkar hälsovanorna och förklara hur olika företeelser som anknyter till hälsovanor uppstår. Eleven kan beskriva etiska frågor som anknyter till livsstil och analysera konsekvenserna av val som gäller livsstilen. Eleven kan bedöma tillförlitligheten i hälsorelaterad information utgående från flera faktorer som beskriver informationens tillförlitlighet. För vitsord 9: Eleven kan bedöma faktorer som påverkar hälsovanorna samt kan förklara och motivera hur företeelser som anknyter till hälsovanor uppstår. Eleven kan analysera etiska frågor som anknyter till livsstil samt kan bedöma och motivera konsekvenserna av val som gäller livsstilen. Eleven kan ur olika synvinklar bedöma tillförlitligheten i hälsorelaterad information och hur användbar informationen är.

Hälsokunskap åk 9 (sida 6/8)

Mål för undervisning **Hälsa, samfund, samhälle och kultur**	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M9 handleda eleven att förstå samhällets, omgivningens, kulturens och informations och kommunikationsteknologins betydelse för hälsa och välbefinnande	Eleven lär sig att iaktta samhällets, omgivningens, kulturens och informations och kommunikationsteknologins betydelse för hälsa och välbefinnande.	- kulturens hälsofrämjande effekt, kulturell lyhördhet - fördjupa studie-, funktions- och arbetsförmågan - hälsotjänster i kommunen, samhället - tredje sektorn, medborgaraktivitet - social hållbarhet (olika perspektiv) - respekt för mänskliga rättigheter -medborgarnas jämlikhet, delaktighet	K2, K4, K5, K7	Förmåga att förstå hur omgivningen påverkar hälsan	För vitsord 5: Eleven kan nämna effekter som livsmiljön har på hälsan och kan nämna samband mellan hälsa och samfund, kultur eller informations och kommunikationsteknologi. För vitsord 7: Eleven kan beskriva effekter som livsmiljön har på hälsan samt ge exempel på samband mellan hälsa och samfund, kultur eller informations och kommunikationsteknologi. För vitsord 8: Eleven kan analysera centrala direkta och indirekta effekter som livsmiljön har på hälsan samt förklara sambanden mellan hälsa och samfund, kultur samt informations och kommunikationsteknologi. För vitsord 9: Eleven kan bedöma centrala direkta och indirekta effekter som livsmiljön har på hälsan samt bedöma sambandet mellan hälsa och samfund, kultur samt informations och kommunikationsteknologi.
M10 handleda eleven att lägga grunden för den egna studie, funktions och arbetsförmågan och för att upprätthålla den samt att beskriva hur man använder hälsotjänster på ett ändamålsenligt sätt	Eleven lär sig att lägga grunden för den egna studie, funktions och arbetsförmågan och för att upprätthålla den. Eleven lär sig beskriva hur man använder hälsotjänster på ett ändamålsenligt sätt.		K1, K3, K6	Förmåga att uppfatta på vilka sätt man kan främja arbetsförmågan	För vitsord 5: Eleven kan nämna faktorer som påverkar studie, funktions och arbetsförmågan. Eleven kan nämna den egna skolans och kommunens hälsotjänster För vitsord 7: Eleven kan beskriva faktorer som påverkar studie, funktions och arbetsförmågan. Eleven kan beskriva den egna skolans och kommunens hälsotjänster. För vitsord 8: Eleven kan tillämpa kunskap om faktorer som påverkar studie, funktions och arbetsförmågan, till exempel genom att göra upp en plan som stöder dessa. Eleven kan beskriva olika hälsotjänster i samhället och ge exempel på hur de kan användas i olika situationer. För vitsord 9: Eleven kan tillämpa och utvärdera kunskap om faktorer som påverkar studie, funktions och arbetsförmågan, till exempel genom att göra upp en motiverad plan som stöder dessa. Eleven kan beskriva och utvärdera olika hälsotjänster i samhället och hur de kan användas på ett ändamålsenligt sätt i olika situationer.

M11 handleda eleven att förstå och bedöma uppfattningar om hälsa i den egna familjen, den närmaste omgivningen och inom olika samfund och att förstå deras betydelse för en själv samt handleda eleven att bilda sig en uppfattning om på vilka sätt hen lär sig bäst	Eleven lär sig att observera uppfattningar om hälsa i den egna familjen, den närmaste omgivningen och inom olika samfund samt förstår deras betydelse för en själv. Eleven lär sig att bilda sig en uppfattning om på vilka sätt hen lär sig bäst.		K1, K2, K3, K7	Förmåga att bedöma uppfattningar om hälsa och att inse vilka faktorer som främjar lärande	För vitsord 5: Eleven kan med hjälp av ett exempel beskriva hur familjen, den närmaste omgivningen eller andra sociala samfund påverkar uppfattningarna om hälsa. Eleven kan nämna en faktor som stöder det egna lärandet. För vitsord 7: Eleven kan med hjälp av exempel beskriva hur familjen, den närmaste omgivningen eller andra sociala samfund påverkar uppfattningarna om hälsa samt kan känna igen hur de inverkar på den egna uppfattningen om hälsa. Eleven kan nämna faktorer som stöder det egna lärandet. För vitsord 8: Eleven kan med hjälp av ändamålsenliga exempel analysera hur familjen, den närmaste omgivningen och andra sociala samfund påverkar uppfattningarna om hälsa samt kan beskriva deras betydelse för den egna uppfattningen om hälsa. Eleven kan beskriva faktorer som stöder det egna lärandet. För vitsord 9: Eleven kan bedöma hur familjen, den närmaste omgivningen och andra sociala samfund påverkar uppfattningarna om hälsa samt kan utvärdera deras betydelse för den egna uppfattningen om hälsa. Eleven kan analysera faktorer som stöder det egna lärandet.

M12 stödja elevens förmåga att kritiskt bedöma information som berör hälsa och sjukdom samt att beskriva individens rättigheter, ansvar och möjligheter att påverka i frågor som gäller hälsa och trygghet i den egna lärmiljön och den närmaste omgivningen	Eleven lär sig att kritiskt bedöma information som berör hälsa och sjukdom samt lär sig att granska individens rättigheter, ansvar och möjligheter att påverka i frågor som gäller hälsa och trygghet i den egna lärmiljön och den närmaste omgivningen.		K1, K2, K3, K4, K5, K6, K7	Förmåga att bedöma hälsorelaterad information samt kännedom om metoder och sätt som påverkar hälsa och trygghet	För vitsord 5: Eleven kan nämna något sätt att påverka med hälsorelaterad information eller en faktor som inverkar på den hälsorelaterade informationens tillförlitlighet. Eleven kan ange någon konsekvens som olika livsstilar har för samhället eller för miljöns hälsa eller trygghet. Eleven kan nämna någon metod med vilken man kan påverka hälsan och tryggheten i den närmaste omgivningen. För vitsord 7: Eleven kan under handledning analysera sätt att påverka med hälsorelaterad information samt kan under handledning analysera tillförlitligheten i den hälsorelaterade informationen. Eleven kan beskriva vilka konsekvenser olika livsstilar har för andra människor, för samhället eller för miljöns hälsa och trygghet. Eleven kan beskriva metoder med vilka man kan påverka hälsan och tryggheten i den närmaste omgivningen. För vitsord 8: Eleven kan analysera olika sätt att påverka med hälsorelaterad information samt kan analysera tillförlitligheten i hälsorelaterad information. Eleven kan analysera vilka konsekvenser olika livsstilar har för andra människor, för samhället och för miljöns hälsa och trygghet. Eleven kan analysera metoder med vilka man kan påverka hälsan och tryggheten i den närmaste omgivningen. För vitsord 9: Eleven kan bedöma sätt att påverka med hälsorelaterad information samt kan bedöma tillförlitligheten i hälsorelaterad information. Eleven kan bedöma och motivera vilka konsekvenser olika livsstilar har för andra människor, för samhället och för miljöns hälsa och trygghet. Eleven kan bedöma och motivera metoder med vilka man kan påverka hälsan och tryggheten i den närmaste omgivningen.

RELIGION

Läroämnets uppdrag

Läroämnets uppdrag är att ge eleverna en bred allmänbildning i religion och livsåskådning. Undervisningen ska göra eleverna förtrogna med den religion som studeras och dess mångfald. Eleverna ska få insikt i religiösa och konfessionella traditioner i Finland och i religioner och livsåskådningar på andra håll i världen. Läroämnet ska främja förståelse för förhållandet mellan religion och kultur samt multilitteracitet i fråga om religioner och livsåskådningar. Undervisningen ska ge mångsidig kunskap om religioner och hjälpa eleverna att förstå diskussioner som gäller religion. Eleverna ska vägledas att tänka kritiskt och att studera religioner och livsåskådningar ur olika perspektiv. I undervisningen behandlas förhållandet mellan religion och kunskap samt språk, symbolik och begrepp som är kännetecknande för religioner. Religionsundervisningen ska ge eleverna beredskap att ta del av den dialog som förs både inom och mellan olika religioner och livsåskådningar. Undervisningen ska handleda eleverna att respektera livet, människovärdet och det som är heligt för en själv och andra.

Undervisningen ska ge eleverna insikt i etiskt tänkande inom den religion som studeras och inom andra religioner och livsåskådningar, och uppmuntra eleverna att själva fundera över etiska frågor. Undervisningen ska stödja elevens självkännedom, självaktning och utveckla elevens livskompetens under hela den grundläggande utbildningen. Undervisningen ska hjälpa eleven att forma och bedöma sin identitet, sin livsåskådning och sin världsåskådning. Religionsundervisningen ska stödja att eleven utvecklas till en ansvarsfull medlem i sin grupp och i det demokratiska samhället och till en ansvarsfull världsmedborgare.

Religion åk 1-2

I årskurserna 1–2 har religionsundervisningen som uppdrag att handleda eleverna att lära känna och uppskatta sin egen religiösa och konfessionella bakgrund och att möta mångfalden av religioner och livsåskådningar i den egna klassen, skolan och närmiljön med respekt. För detta ska undervisningen ge grundläggande kunskaper, färdigheter och tankeverktyg. Eleverna ska uppmuntras att identifiera och uttrycka sina känslor och åsikter och öva sig att identifiera andras känslor och respektera andras åsikter. Eleverna ska uppmuntras att undra, fråga och att delta i diskussioner. Eleverna ska vägledas att handla ansvarsfullt och rättvist.

Centralt innehåll som anknyter till målen för religion i åk 1-2

I1 Förhållandet till den egna religionen

I3 Ett gott liv

I2 Religionernas värld

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i religion i årskurs 1-2

Handledning, differentiering och stöd i religion i årskurs 1-2

Bedömning av elevens lärande i religion i årskurs 1-2

Centrala föremål för bedömningen och responsen med tanke på lärprocessen i religion i årskurserna 1 och 2 är följande

- framsteg i att känna igen och namnge fenomen som rör livsåskådning i sin närmiljö
- framsteg i förmågan att arbeta i grupp
- framsteg i förmågan att uttrycka tankar och lyssna på andra.

Religion åk 3-6

I årskurserna 3–6 ska undervisningen i religion bredda och fördjupa elevens baskunskaper i hens egen religion. Eleven får insikt i religionens heliga skrifter och berättelser samt centrala lära, etiska principer, ritualer och seder. Eleverna uppmuntras att undra och fråga. I undervisningen granskas de religiösa rötterna i Finland och Europa samt det religiösa livet och livsåskådningarna i dagens Finland och Europa. Eleverna ska utveckla sin mediekunskap och handledas att bedöma och använda olika källor för att söka information och utnyttja den i olika situationer.

Undervisningen behandlar barnets rättigheter och individens ansvar för sina handlingar. Eleverna får träna sina emotionella och sociala färdigheter och lär sig att formulera egna åsikter och motivera dem. Eleverna uppmuntras att utveckla vänskap, att bidra till en positiv gemenskap i klassen och skolan och att motarbeta diskriminering.

Centralt innehåll som anknyter till målen för religion i åk 3-6

I1 Förhållandet till den egna religionen
I3 Ett gott liv
I2 Religionernas värld

Religion åk 7-9

I årskurserna 7-9 ska man i undervisningen i religion utforska den religion som studeras som ett kulturellt och samhälleligt fenomen. Kunskapen om den aktuella religionens rötter, ursprung, lära och normer samt inflytande i världen fördjupas och berikas.

I undervisningen utforskas både de stora religiösa traditionerna i världen och irreligiositet. Religionernas samhälleliga och politiska inflytande och religionsfrihet behandlas. Eleverna lär sig känna igen och analysera religiösa teman i vetenskap, medier, konst och populärkultur.

I undervisningen behandlas de centrala etiska begreppen och de etiska principerna inom den religion som studeras. I undervisningen granskas FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna samt etiska synsätt i olika religioner och livsåskådningar. Mänskliga livsfrågor och aktuella etiska problem tas upp. Religionsundervisningen ska erbjuda eleverna resurser för deras fortsatta utveckling.

Centralt innehåll som anknyter till målen för religion i åk 7-9

I1 Förhållandet till den egna religionen

I3 Ett gott liv

I2 Religionernas värld

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i religion i årskurs 7-9

Handledning, differentiering och stöd i religion i årskurs 7-9

Bedömning av elevens lärande i religion i årskurs 7-9

LÄROKURSEN I EVANGELISK-LUTHERSK TRO

I alla lärokurser i religion följs gemensamma beskrivningar i läroplansgrunderna gällande centralt innehåll som anknyter till målen för religion**,** mål för lärmiljöer och arbetssätt i religion, handledning, differentiering och stöd i religion samt bedömning av elevens lärande i religion (se s. 267-269). Utöver de gemensamma beskrivningarna för centralt innehåll, har även varje lärokurs beskrivningar av det centrala innehållet ur den ifrågavarande lärokursens perspektiv.

Evangelisk-luthersk tro åk 1-2

Innehåll i lärokurs EVANGELISK-LUTHERSK TRO åk 1-2

Beskrivningen av lärokursen preciserar det centrala innehåll som är gemensamt för alla lärokurser utgående från den evangelisk-lutherska trons särdrag.

I1 Förhållandet till den egna religionen

I2 Religionernas värld

I3 Ett gott liv

EVANGELISK-LUTHERSK TRO åk 1

Mål för undervisning	Centralt innehåll	Kompetens	Kunskapskrav för goda kunskaper
M1 väcka elevens intresse för religionsundervisningen och handleda eleven att förstå sin egen familjs religiösa och konfessionella bakgrund	- Eleven bekantar sig med historier, religioner och livsåskådningar i sin egen familj och närmiljö	K2, K4,	Eleven känner igen och kan namnge fenomen som rör livsåskådning i sin familj och närmiljö
M2 vägleda eleven att få insikt i centrala begrepp, berättelser och symboler i religionen i fråga M3 handleda eleven att utforska det religiösa året, religiösa högtider och seder	- Den kristna skapelseberättelsen - Livets högtider inom kristendomen, med betoning på dopet - Kyrkoårets centrala högtider, särskilt jul, och de traditioner och berättelser i Bibeln som är förknippade med dessa högtider - Psalmer, musik och böner som anknyter till kyrkoåret och barndomen	K1, K2, K7	Eleven känner igen och kan namnge fenomen som rör livsåskådning i sin närmiljö
M4 sporra eleven att lära känna seder och högtider i religioner och livsåskådningar som förekommer i klassen, skolan och närmiljön	- Eleven bekantar sig med de stora världsreligionerna, t.ex. i samband med dess högtider	K2, K3, K7	Eleven känner igen världsreligioner
M5 uppmuntra eleven att identifiera och uttrycka sina tankar och känslor M6 vägleda eleven att handla rättvist, leva sig in i andras situation och att respektera andras tankar och övertygelser samt mänskliga rättigheter M7 handleda eleven att tänka etiskt och att inse vad det innebär att ta ansvar för sig själv, sin grupp, miljön och naturen M8 ge eleven möjligheter att öva sig att framföra och motivera sina åsikter samt att lyssna på och förstå olika åsikter	- I undervisningen behandlas betydelsen av respekt för livet och för människovärdet samt barnens rättigheter - Reflektion över livsfrågor, liv och död - Eleverna uppmuntras att identifiera och uttrycka sina känslor och leva sig in i andras situation och acceptera olikheter - Eleverna uppmärksammas på att det finns olika slag av familjer - Eleverna reflekterar över egna handlingar och konsekvenserna av dem samt ansvaret för andra människor, miljön och naturen, t.ex. gyllene regeln	K1, K2, K3, K5, K6, K7	Eleven kan arbeta i grupp, acceptera olikheter och lyssna på andra. Eleven förstår konsekvenserna av sina handlingar.

EVANGELISK-LUTHERSK TRO åk 2

Mål för undervisning	Centralt innehåll	Kompetens	Kunskapskrav för goda kunskaper
M1 väcka elevens intresse för religionsundervisningen och handleda eleven att förstå sin egen familjs religiösa och konfessionella bakgrund M2 vägleda eleven att få insikt i centrala begrepp, berättelser och symboler i religionen i fråga M3 handleda eleven att utforska det religiösa året, religiösa högtider och seder	- Eleven bekantar sig med centrala begrepp och symboler inom kristendomen och församlingen - Eleven bekantar sig med kyrkoårets centrala högtider, med betoning på påsk, och de traditioner och berättelser i Bibeln som är förknippade med dessa högtider - Bibeln (t.ex. indelning av GT och NT) - Jesu liv, lära och betydelse inom kristendomen - Kyrkobyggnaden - Livets högtider inom kristendomen, med betoning på vigsel och begravning - Psalmer och musik som anknyter till kyrkoåret och barndomen	K1, K2, K4, K7	Eleven kan ge exempel på begrepp, högtider och symboler inom kristendomen Eleven känner Bibelns uppdelning i GT och NT Eleven kan redogöra för de centrala händelserna i Jesu liv
M4 sporra eleven att lära känna seder och högtider i religioner och livsåskådningar som förekommer i klassen, skolan och närmiljön	- Man bekantar sig med religioner som förekommer i Finland, deras centrala högtider och seder - Kristendomens mångfald (indelningen i katolsk, ortodox och protestantiska kyrkor) och religionsfrihet	K2, K3, K7	Kunna namnge olika religioner och kristna kyrkor i Finland
M5 uppmuntra eleven att identifiera och uttrycka sina tankar och känslor M6 vägleda eleven att handla rättvist, leva sig in i andras situation och att respektera andras tankar och övertygelser samt mänskliga rättigheter M7 handleda eleven att tänka etiskt och att inse vad det innebär att ta ansvar för sig själv, sin grupp, miljön och naturen M8 ge eleven möjligheter att öva sig att framföra och motivera sina åsikter samt att lyssna på och förstå olika åsikter	- I undervisningen behandlas betydelsen av respekt för livet och för människovärdet samt barnens rättigheter enligt FN:s konvention - Eleverna uppmuntras att identifiera och uttrycka sina känslor och leva sig in i andras situation och acceptera olikheter. - Eleverna reflekterar över egna handlingar och konsekvenserna av dem samt ansvaret för andra människor, miljön och naturen	K1, K2, K3, K5, K6, K7	Eleven kan arbeta i grupp, uttrycka sina tankar och känslor, acceptera olikheter och lyssna på andra. Eleven förstår konsekvenserna av sina handlingar.

Evangelisk-luthersk tro åk 3-6

Innehåll i lärokurs EVANGELISK-LUTHERSK TRO åk 3-6

Beskrivningen av lärokursen preciserar det centrala innehåll som är gemensamt för alla lärokurser utgående från den evangelisk-lutherska trons särdrag.

I1 Förhållandet till den egna religionen

I2 Religionernas värld

I3 Ett gott liv

EVANGELISK-LUTHERSK TRO åk 3 (sida 1/2)

Mål för undervisning	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/ vitsordet 8
M1 handleda eleven att fördjupa sig i religionens heliga skrifter och berättelser samt den centrala läran M2 handleda eleven att bekanta sig med ritualer och seder samt heliga platser och byggnader inom religionen i fråga M3 hjälpa eleven att känna igen karaktäristiska drag och symbolik i religiöst språk M4 vägleda eleven att söka information om religionen i olika källor samt bedöma och använda informationen	- Patriarkerna och Israels folk och historia - Profeter - Kyrkoåret (särskilt advent, Kristi himmelsfärd och allhelgona) - Kristna ritualer som hör ihop med livet samt olika seder och bruk - Aktuella exempel på religiösa inslag i medier och inom populärkulturen	K1, K2, K3, K4, K5, K6	Förmåga att hantera information om religion Förmåga att lära sig i religionsundervisningen	Eleven känner till patriarkerna och kan nämna centrala personer i Israels folks historia Eleven kan ge exempel på högtider i kyrkoåret och förstå varför vi firar dem Eleven övar sig att söka information i flera källor
M7 uppmuntra eleven att respektera det som är heligt för en själv och för andra samt att agera lämpligt i olika religiösa sammanhang och situationer	- Psalmer och annan andlig musik - Religiösa samfund i Finland	K2, K5, K6	Religiös multilitteracitet	Eleven vet hur man ska agera och strävar efter att agera på ett lämpligt och respektfullt sätt i olika religiösa situationer och på religiösa platser.

EVANGELISK-LUTHERSK TRO åk 3 (sida 2/2)

M8 handleda eleven i att utforska etiska normer i religionen i fråga och etiska principer som förenar olika religioner	- Centrala etiska normer inom kristendomen och de tio budorden - Centrala livsfrågor, känslor och värdeval behandlas med hjälp av valda berättelser ur Gamla och Nya Testamentet - Elevens livskompetens, självkännedom, emotionella färdigheter utvecklas - Ge verktyg för att diskutera och motivera sin egen syn på a) etik och b) andra religioner	K1, K2, K3, K4, K6, K7	Kunskap om etik	Eleven kan redogöra för de 10 budorden. Eleven deltar i gemensamma diskussioner, kan lyssna på andra och uttrycka sig.
M9 vägleda eleven att förstå värdena i de mänskliga rättigheterna och i synnerhet i FN:s konvention om barnets rättigheter ur individuellt och kollektivt perspektiv				
M10 vägleda eleven att bedöma sina val och reflektera kring de värden som påverkar dem ur ett etiskt perspektiv och med tanke på en hållbar framtid				
M11 ge eleven möjligheter att diskutera etiska frågor, uttrycka sina tankar och känslor på ett konstruktivt sätt samt öva sig att motivera sina synpunkter				
M12 hjälpa och stödja eleven att utveckla och stärka en positiv syn på världen, en positiv självkänsla och tro på livet				Används inte som grund för bedömningen. Eleverna handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina upplevelser.

EVANGELISK-LUTHERSK TRO åk 4 (sida 1/2)

Mål för undervisning	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M1 handleda eleven att fördjupa sig i religionens heliga skrifter och berättelser samt den centrala läran	- Kristendomens centrala begrepp och lära, t.ex. trosbekännelsen, treenigheten, sakramenten, bönen *Fader vår* - Bibeln - Evangelisterna (Matteus, Markus, Lukas och Johannes) och apostlarna - Kyrkoåret (särskilt pingst)	K1	Förmåga att hantera information om religion	Eleven kan nämna centrala begrepp inom kristendomen Eleven kan i korthet förklara Bibelns uppbyggnad Eleven känner till evangelisterna i NT Eleven kan ge exempel på högtider i kyrkoåret och förstå varför vi firar dem
M2 handleda eleven att bekanta sig med ritualer och seder samt heliga platser och byggnader inom religionen i fråga	- Den lutherska gudstjänsten och församlingsverksamheten - Kyrkan som religiös byggnad, kyrkoarkitektur och den symbolik som hör samman med den - Kristna ritualer som hör ihop med livet (förrättningar) samt olika seder och bruk	K1, K2	Förmåga att hantera information om religion	Eleven kan med hjälp av exempel redogöra för viktiga ritualer, seder och heliga platser inom religionen ifråga och beskriva deras innebörd.
M3 hjälpa eleven att känna igen karaktäristiska drag och symbolik i religiöst språk	- Kristna symboler	K2, K3, K4	Förmåga att analysera religiöst språk och symboler	Eleven kan ge exempel på religiöst språk och religiös symbolik.
M4 vägleda eleven att söka information om religionen i olika källor samt bedöma och använda informationen	- Aktuella exempel på religiösa inslag i medier och inom populärkulturen	K4, K5, K6	Förmåga att lära sig i religionsunderviningen	Eleven kan söka information i flera källor.
M5 handleda eleven att utforska Finlands och Europas religiösa och konfessionella rötter och situationer i dag	- Religioners och livsåskådningars situation i Finland idag och bakgrunden till den samt religionsfrihet	K1, K2	Kunskap om religion och kultur	Eleven kan i huvuddrag beskriva religioner i Finland.
M6 handleda eleven att få insikt i judendomen, kristendomen och islam och deras inflytande och historia i Europa	- Berättelser som förenar judendomen, kristendomen och islam samt Jesu ställning i dessa religioner	K2	Kunskap om religion och kultur	Eleven kan beskriva huvuddragen i judendomen, kristendomen och islam och deras inbördes relationer.

EVANGELISK-LUTHERSK TRO åk 4 (sida 2/2)

M7 uppmuntra eleven att respektera det som är heligt för en själv och för andra samt att agera lämpligt i olika religiösa sammanhang och situationer	- Psalmer och annan andlig musik - Religiösa samfund i Finland	K2, K5, K6	Religiös multilitteracitet	Eleven vet hur man ska agera och strävar efter att agera på ett lämpligt och respektfullt sätt i olika religiösa situationer och på religiösa platser.
M8 handleda eleven i att utforska etiska normer i religionen i fråga och etiska principer som förenar olika religioner	- Centrala etiska normer inom kristendomen: det dubbla kärleksbudet - Centrala livsfrågor, känslor och värdeval behandlas med hjälp av valda berättelser ur Nya Testamentet - Elevens livskompetens, självkännedom, emotionella färdigheter utvecklas - Ge verktyg för att diskutera och motivera sin egen syn på etik samt att diskutera religioner	K1, K2, K3, K4, K6, K7	Kunskap om etik Förmåga att reflektera över etiska frågor Tankeförmåga, kommunikativa färdigheter	Eleven känner igen och kan nämna etiska normer i den religion som studeras. Eleven deltar i gemensamma diskussioner, kan lyssna på andra och uttrycka sig.
M9 vägleda eleven att förstå värdena i de mänskliga rättigheterna och i synnerhet i FN:s konvention om barnets rättigheter ur individuellt och kollektivt perspektiv				
M10 vägleda eleven att bedöma sina val och reflektera kring de värden som påverkar dem ur ett etiskt perspektiv och med tanke på en hållbar framtid				
M11 ge eleven möjligheter att diskutera etiska frågor, uttrycka sina tankar och känslor på ett konstruktivt sätt samt öva sig att motivera sina synpunkter				
M12 hjälpa och stödja eleven att utveckla och stärka en positiv syn på världen, en positiv självkänsla och tro på livet				Används inte som grund för bedömningen. Eleverna handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina upplevelser.

EVANGELISK-LUTHERSK TRO åk 5 (sida 1/2)

Mål för undervisning	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M1 handleda eleven att fördjupa sig i religionens heliga skrifter och berättelser samt den centrala läran M2 handleda eleven att bekanta sig med ritualer och seder samt heliga platser och byggnader inom religionen i fråga M3 hjälpa eleven att känna igen karaktäristiska drag och symbolik i religiöst språk M4 vägleda eleven att söka information om religionen i olika källor samt bedöma och använda informationen	- Mission - Den kristna gudsbilden - Exempel på religiösa inslag och spår i samhället, lagstiftningen, medier och populärkulturen	K1, K2, K3, K4, K5, K6	Förmåga att hantera information om religion, religiös multilitteracitet Förmåga att analysera religiöst språk och symboler Förmåga att lära sig i religionsundervisningen	Eleven känner till ordet mission och kan ge exempel på en missionsorganisation. Eleven kan ge exempel på religiöst språk och religiös symbolik. Eleven kan söka information i flera källor. Eleven övar sig att bedöma tillförlitligheten och objektiviteten i den information som hittas.
M5 handleda eleven att utforska Finlands och Europas religiösa och konfessionella rötter och situationen i dag	- Kristendomens historia i Finland, t.ex. korstågen, Mikael Agricola - Besök till heliga byggnader eller platser i den religion som behandlas	K1, K2	Kunskap om religion och kultur	Eleven känner till hur religionerna har påverkat samhällenas utveckling, kultur och medier och kan ge exempel. Eleven kan i huvuddrag beskriva Finlands religiösa rötter.
M7 uppmuntra eleven att respektera det som är heligt för en själv och för andra samt att agera lämpligt i olika religiösa sammanhang och situationer	- Ekumenik, religionsfrihet och religionsdialog	K2, K5, K6	Religiös multilitteracitet	Eleven vet hur man ska agera och strävar efter att agera på ett lämpligt och respektfullt sätt i olika religiösa situationer och på religiösa platser.
M9 vägleda eleven att förstå värdena i de mänskliga rättigheterna och i synnerhet i FN:s konvention om barnets rättigheter ur individuellt och kollektivt perspektiv	- Människorättsetik, FN:s konvention om barnets rättigheter samt människovärde, att respektera livet och att värna om naturen	K2	Kunskap om människorättsetik	Eleven kan det centrala innehållet i FN:s konvention om barnets rättigheter och kan ge exempel på mänskliga rättigheter.

EVANGELISK-LUTHERSK TRO åk 5 (sida 2/2)

M10 vägleda eleven att bedöma sina val och reflektera kring de värden som påverkar dem ur ett etiskt perspektiv och med tanke på en hållbar framtid	- Elevens livskompetens, självkännedom, emotionella färdigheter utvecklas - Ge verktyg för att diskutera och motivera sin egen syn på etik samt att diskutera religioner	K1, K3, K4, K6, K7	Förmåga att reflektera över etiska frågor Tankeförmåga, kommunikativa färdigheter	Eleven kan ge exempel på hur man skapar en hållbar framtid. Eleven kan tillämpa de etiska principerna i religionen i fråga i sina exempel. Eleven deltar i gemensamma diskussioner, kan lyssna på andra och uttrycka sig.
M11 ge eleven möjligheter att diskutera etiska frågor, uttrycka sina tankar och känslor på ett konstruktivt sätt samt öva sig att motivera sina synpunkter				
M12 hjälpa och stödja eleven att utveckla och stärka en positiv syn på världen, en positiv självkänsla och tro på livet				Används inte som grund för bedömningen. Eleverna handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina upplevelser.

EVANGELISK-LUTHERSK TRO åk 6 (sida 1/2)

Mål för undervisning	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/ vitsordet 8
M1 handleda eleven att fördjupa sig i religionens heliga skrifter och berättelser samt den centrala läran M2 handleda eleven att bekanta sig med ritualer och seder samt heliga platser och byggnader inom religionen i fråga M3 hjälpa eleven att känna igen karaktäristiska drag och symbolik i religiöst språk M4 vägleda eleven att söka information om religionen i olika källor samt bedöma och använda informationen	- Sambandet mellan Bibelns centrala berättelser och konst, vetenskap och kultur och hur kristendomen syns inom populärkulturen - Bekantar sig med begreppet helighet samt heliga platser -Aktuella exempel på religiösa inslag i medier och inom populärkulturen	K1, K2, K3, K4, K5, K6	Förmåga att hantera information om religion, religiös multilitteracitet Förmåga att analysera religiöst språk och symboler Förmåga att lära sig i religionsundervisningen	Eleven kan nämna källor och texter inom religionen i fråga samt beskriva det centrala innehållet i dem. Eleven kan med hjälp av exempel redogöra för viktiga ritualer, seder och heliga platser inom religionen i fråga och beskriva deras innebörd. Eleven kan ge exempel på religiöst språk och religiös symbolik. Eleven kan söka information i flera källor. Eleven övar sig att bedöma tillförlitligheten och objektiviteten i den information hen hittar.
M5 handleda eleven att utforska Finlands och Europas religiösa och konfessionella rötter och situationen i dag	- Jesu liv och Paulus betydelse för den tidiga kristendomens uppkomst och utbredning - Kristendomens uppdelning i olika kyrkor, i synnerhet protestantismen och Martin Luthers betydelse för reformationen	K1, K2	Kunskap om religion och kultur	Eleven känner till hur religionerna har påverkat samhällenas utveckling, kultur och medier och kan ge exempel. Eleven kan i huvuddrag beskriva Finlands och Europas religiösa rötter.
M6 handleda eleven att få insikt i judendomen, kristendomen och islam och deras inflytande och historia i Europa	- Religioners och livsåskådningars situation i Finland och Europa idag och bakgrunden till den samt religionsfrihet	K2	Kunskap om religion och kultur	Eleven kan beskriva huvuddragen i judendomen, kristendomen och islam och deras inbördes relationer.
M7 uppmuntra eleven att respektera det som är heligt för en själv och för andra samt att agera lämpligt i olika religiösa sammanhang och situationer	- Ekumenik och religionsdialog	K2, K5, K6	Religiös multilitteracitet	Eleven vet hur man ska agera och strävar efter att agera på ett lämpligt och respektfullt sätt i olika religiösa situationer och på religiösa platser.

EVANGELISK-LUTHERSK TRO åk 6 (sida 2/2)

M8 handleda eleven i att utforska etiska normer i religionen i fråga och etiska principer som förenar olika religioner	- Etiska principer som förenar religionerna (t.ex. den gyllene regeln)	K7	Kunskap om etik	Eleven känner igen och kan nämna etiska normer i den religion som studeras samt etiska principer som förenar religioner och livsåskådningar.
M9 vägleda eleven att förstå värdena i de mänskliga rättigheterna och i synnerhet i FN:s konvention om barnets rättigheter ur individuellt och kollektivt perspektiv	- Människorättsetik, FN:s konvention om barnets rättigheter samt människovärde, att respektera livet och att värna om naturen samt globalt ansvar	K2	Kunskap om människorättsetik	Eleven kan det centrala innehållet i FN:s konvention om barnets rättigheter och kan ge exempel på mänskliga rättigheter.
M10 vägleda eleven att bedöma sina val och reflektera kring de värden som påverkar dem ur ett etiskt perspektiv och med tanke på en hållbar framtid	- Elevens livskompetens, självkännedom och välbefinnande, emotionella färdigheter utvecklas - Ge verktyg för att diskutera och motivera sin egen syn på etik samt att diskutera religioner	K1, K3, K4, K6, K7	Förmåga att reflektera över etiska frågor Tankeförmåga, kommunikativa färdigheter	Eleven kan ge exempel på hur man skapar en hållbar framtid. Eleven kan tillämpa de etiska principerna i religionen i fråga i sina exempel.
M11 ge eleven möjligheter att diskutera etiska frågor, uttrycka sina tankar och känslor på ett konstruktivt sätt samt öva sig att motivera sina synpunkter				Eleven deltar i gemensamma diskussioner, kan lyssna på andra och uttrycka sig.
M12 hjälpa och stödja eleven att utveckla och stärka en positiv syn på världen, en positiv självkänsla och tro på livet				Används inte som grund för bedömningen. Eleverna handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina upplevelser.

Evangelisk-luthersk tro åk 7-9

Innehåll i lärokurs EVANGELISK-LUTHERSK TRO åk 7-9

Beskrivningen av lärokursen preciserar det centrala innehåll som är gemensamt för alla lärokurser utgående från den evangelisk-lutherska trons särdrag.

I1 Förhållandet till den egna religionen
I2 Religionernas värld
I3 Ett gott liv

Evangelisk-luthersk tro åk 7 (sida 1/1)

Mål för undervisning	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/ vitsordet 8
M1 vägleda eleven att inse sambandet mellan religion och kultur och att uppfatta den religiösa mångfalden	- Begreppet religion utreds och religiositet granskas ur ett vetenskapligt perspektiv med beaktande av religiösa dimensioner - De stora världsreligionernas samt naturreligionernas utbredning, grundpelare och kulturella inflytande på olika håll i världen med betoning på nutid. Även irreligiositet som livsåskådning tas upp. - Skillnaderna mellan tro och kunskap samt religiöst och vetenskapligt språk - Hur religionerna syns i medierna, i politiken, inom kulturområden, i populärkulturen, i konst och i seder och bruk	K1, K2, K3, K4, K5, K6, K7	Kunskap om religionernas betydelse i kulturen och samhället	Eleven känner igen olika företeelser i anknytning till religion i olika kulturer och samhällen.
M2 handleda eleven att fördjupa sina kunskaper om den religion som studeras och dess inflytande			Kunskap om världsreligionerna och olika livsåskådningar	Eleven kan analysera de grundläggande lärorna i den religion som studeras och beskriva innehållet i de viktigaste källorna. Eleven kan beskriva uppkomsten och utbredningen av den religion som studeras, samt dess inflytande i olika delar av världen. Eleven kan själv-ständigt hämta ytterligare information om den religion som studeras och fästa uppmärksamhet vid källornas tillförlitlighet.
M3 handleda eleven att undersöka religioner och livsåskådningar på olika håll i världen samt irreligiositet			Förmåga att hantera religiös information	Eleven kan beskriva och jämföra de huvudsakliga dragen i de olika världsreligionerna. Eleven kan använda begreppen religion, irreligiositet och åskådning i ändamålsenliga sammanhang. Eleven kan söka information om religioner och åskådningar.
M4 handleda eleven att känna igen seder och symboler i olika religioner och livsåskådningar samt ge akt på religiösa teman i medier, världspolitiken, inom konst och populärkultur			Religiös och kulturell läskunnighet	Eleven kan beskriva och nämna seder i olika religioner och kan ge ett exempel på religiösa seder och bruk. Eleven känner igen och kan ge ett exempel på religiösa symboler och teman i medier, världspolitiken, konsten samt i populärkulturen.
M5 vägleda eleven att iaktta och bedöma olika sätt att argumentera samt skillnader mellan religiöst och vetenskapligt språk			Tankeförmåga, kommunikativa färdigheter	Eleven känner igen olika sätt att argumentera samt skillnader mellan religiöst och vetenskapligt språk. Eleven kan lyssna till andras åsikter och presentera motiveringar för sina egna åsikter.
M8 uppmuntra eleven att fundera över mänskliga livsfrågor och aktuella etiska frågor och egna värderingar i förhållande till dem	- De stora livsfrågorna		Etiskt tänkande	Eleven kan självständigt och tillsammans med andra reflektera över livsfrågor i anknytning till mänskligheten och några aktuella etiska frågor. Eleven kan beskriva värderingar som är viktiga för hen och presentera och motivera åsikter i etiska frågor.
M10 sporra eleven att möta olika människor i dag och i framtiden under fortsatta	Reflektion över etiska aspekter i egna val och hur de påverkar det	K6		Används inte som grund för bedömningen. Eleven handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina upplevel-

studier, i arbetslivet och på fritiden	egna och andras välbefinnande			ser.

Evangelisk-luthersk tro åk 8 (sida 1/1)

Mål för undervisning	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/ vitsordet 8
M1 vägleda eleven att inse sambandet mellan religion och kultur och att uppfatta den religiösa mångfalden	- Kristendomens inverkan på politik, kultur, konst, seder och bruk i historia och nutid - Kristendomens uppkomst, utbredning och uppdelning i olika kyrkor - Man bekantar sig med de största kristna kyrkorna, den katolska kyrkan, den ortodoxa kyrkan och de protestantiska kyrkorna, särskilt den lutherska kyrkan - De olika kyrkornas utbredning och centrala lära - Religionsfrihet	K1, K2, K3, K4, K5, K6, K7	Kunskap om religionernas betydelse i kulturen och samhället	Eleven känner igen olika företeelser i anknytning till religion i olika kulturer och samhällen.
M2 handleda eleven att fördjupa sina kunskaper om den religion som studeras och dess inflytande			Kunskap om världsreligionerna och olika livsåskådningar	Eleven kan analysera de grundläggande lärorna i den religion som studeras och beskriva innehållet i de viktigaste källorna. Eleven kan beskriva uppkomsten och utbredningen av den religion som studeras, samt dess inflytande i olika delar av världen. Eleven kan själv-ständigt hämta ytterligare information om den religion som studeras och fästa uppmärksamhet vid källornas tillförlitlighet.
M3 handleda eleven att undersöka religioner och livsåskådningar på olika håll i världen samt irreligiositet			Förmåga att hantera religiös information	Eleven kan beskriva och jämföra de huvudsakliga dragen i de olika världsreligionerna. Eleven kan använda begreppen religion, irreligiositet och åskådning i ändamålsenliga sammanhang. Eleven kan söka information om religioner och åskådningar.
M4 handleda eleven att känna igen seder och symboler i olika religioner och livsåskådningar samt ge akt på religiösa teman i medier, världspolitiken, inom konst och populärkultur			Religiös och kulturell läskunnighet	Eleven kan beskriva och nämna seder i olika religioner och kan ge ett exempel på religiösa seder och bruk. Eleven känner igen och kan ge ett exempel på religiösa symboler och teman i medier, världspolitiken, konsten samt i populärkulturen.
M5 vägleda eleven att iaktta och bedöma olika sätt att argumentera samt skillnader mellan religiöst och vetenskapligt språk			Tankeförmåga, kommunikativa färdigheter	Eleven känner igen olika sätt att argumentera samt skillnader mellan religiöst och vetenskapligt språk. Eleven kan lyssna till andras åsikter och presentera motiveringar för sina egna åsikter.
M7 hjälpa eleven att reflektera kring religioners och livsåskådningars globala betydelse som grund och rättesnöre för människors val	Ekumenik och dialogen mellan olika religioner och världsåskådningar och dess betydelse för världsförbättring	K5, K6	Kunskap om religioners och livsåskådningars globala betydelse	Eleven kan beskriva religioners och åskådningars betydelse som grund och rättesnöre för människors val.
M10 sporra eleven att möta olika männi-	Reflektion över etiska aspekter i	K6		Används inte som grund för bedömningen. Eleven handleds

skor i dag och i framtiden under fortsatta studier, i arbetslivet och på fritiden	egna val och hur de påverkar det egna och andras välbefinnande			att som en del av självbedömningen reflektera över sina upplevelser.

Evangelisk-luthersk tro åk 9 (sida 1/5)

Mål för undervisning	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M1 handleda eleven att inse sambandet mellan religion och kultur och att uppfatta den religiösa mångfalden	Eleven förstår den mångsidiga kommunikationen mellan religion och kultur och den religiösa mångfalden.	Kristendomen på olika håll i världen med betoning på nutid Bibelns uppkomst, centrala innehåll, olika tolkningssätt och kulturellt inflytande Fornfinländarnas tro samt kristendomens historia i Finland och dess kulturella inflytande Nya religiösa rörelser samt irreligiositet som livsåskådning	K1, K2, K3, K6	Förmåga att uppfatta det inflytande som mångfalden av religioner har samt religionernas inverkan på kultur och samhälle	För vitsord 5: Eleven känner under handledning igen olika saker i omgivningen som anknyter till religion såsom byggnader och symboler. För vitsord 7: Eleven känner igen olika saker i omgivningen som anknyter till religion. Eleven kan kombinera begrepp och företeelser i anknytning till religion. För vitsord 8: Eleven kan ge exempel på mångfalden i anknytning till den religion som studeras. Eleven visar att hen förstår att religion och kultur står i växelverkan med varandra. Eleven känner igen olika företeelser i anknytning till religion i olika kulturer och samhällen. För vitsord 9: Eleven kan ge mångsidiga exempel på den interna mångfalden i den religion som studeras. Eleven kan beskriva växelverkan mellan religion och kultur på ett mångsidigt sätt. Eleven känner igen och kan nämna olika företeelser i anknytning till religion i olika kulturer och samhällen.

M2 handleda eleven att fördjupa sina kunskaper om den religion som studeras och dess inflytande	Eleven fördjupar sina kunskaper om den religion som studeras och dess inflytande och utvecklas i att hämta ytterligare information om dem.			Förmåga att hantera information om den religion som studeras	För vitsord 5: Eleven kan ge ett exempel på lärorna i den religion som studeras och ett exempel på de viktigaste källorna. Eleven kan berätta om uppkomsten av den religion som studeras. För vitsord 7: Eleven kan ge exempel på lärorna i den religion som studeras. Eleven kan redogöra för uppkomsten av den religion som studeras, samt för dess källor, inflytande och utbredning. Eleven kan enligt givna instruktioner söka ytterligare information om den religion som studeras. För vitsord 8: Eleven kan analysera de grundläggande lärorna i den religion som studeras och beskriva innehållet i de viktigaste källorna. Eleven kan beskriva uppkomsten och utbredningen av den religion som studeras, samt dess inflytande i olika delar av världen. Eleven kan självständigt hämta ytterligare information om den religion som studeras och fästa uppmärksamhet vid källornas tillförlitlighet. För vitsord 9: Eleven kan analysera de grundläggande lärorna i den religion som studeras och innehållet i och tolkningen av de viktigaste källorna. Eleven kan beskriva uppkomsthistoria för den religion som studeras, dess utbredning och inflytande i olika delar av världen. Eleven kan självständigt hämta ytterligare information om den religion som studeras och fästa uppmärksamhet vid källornas tillförlitlighet.
M3 handleda eleven att fördjupa sin kännedom om religioner och livsåskådningar på olika håll i världen samt irreligiositet	Eleven förstår vad som avses med världsreligioner, irreligiositet och åskådningar och hur de skiljer sig från varandra. Eleven utvecklar sin förmåga att söka ytterligare information om dem.			Kännedom om världsreligionerna och olika åskådningar	För vitsord 5: Eleven kan nämna två religioner och under handledning känna igen de centrala dragen i dem. Eleven känner under handledning igen skillnaderna mellan religion och irreligiositet. För vitsord 7: Eleven kan nämna världsreligioner och berätta om de mest centrala dragen i dem. Eleven kan beskriva skillnaden mellan religion och irreligiositet. Eleven kan söka ytterligare information om religioner och åskådningar enligt givna instruktioner. För vitsord 8: Eleven kan beskriva och jämföra de huvudsakliga dragen i de olika världsreligionerna. Eleven kan använda begreppen religion, irreligiositet och åskådning i ändamålsenliga sammanhang. Eleven kan söka information om religioner och åskådningar. För vitsord 9: Eleven kan analysera de huvudsakliga dragen i de olika världsreligionerna. Eleven kan beskriva den rådande mångfalden inom religioner och irreligiositet. Eleven kan söka information om religioner och åskådningar och fästa uppmärksamhet vid informationskällornas

					tillförlitlighet.
M4 handleda eleven att känna igen seder och symboler i olika religioner och livsåskådningar samt identifiera religiösa teman i medier, i världspolitiken och inom konst och populärkultur	Eleven identifierar och förstår seder i olika religioner och åskådningar samt utvecklar sin förmåga att identifiera religiösa symboler och teman i medier, världspolitiken, konsten och populärkulturen.	Religionskritik samt hur religionerna syns i medierna, i politiken, inom olika kulturområden, i populärkulturen, i konst och i seder och bruk	K1, K2, K4, K5, K6, K7	Religiös och kulturell läskunnighet	För vitsord 5: Eleven känner utgående från exempel igen seder i anknytning till religion. För vitsord 7: Eleven kan berätta om centrala seder i minst tre religioner. Ur givet material känner eleven igen religiösa symboler och teman i medier, konsten och populärkulturen. För vitsord 8: Eleven kan beskriva och nämna seder i olika religioner och kan ge ett exempel på irreligiösa seder och bruk. Eleven känner igen och kan ge ett exempel på religiösa symboler och teman i medier, världspolitiken, konsten samt i populärkulturen. För vitsord 9: Eleven kan analysera seder i olika religioner och kan ge exempel på irreligiösa seder och bruk. Eleven identifierar och kan ge exempel på religiösa symboler och teman i medier, världspolitiken, konsten samt i populärkulturen.
M5 handleda eleven att iaktta och bedöma olika sätt att argumentera samt skillnader mellan religiöst och vetenskapligt språk	Eleven lär sig att identifiera och bedöma olika sätt att argumentera samt skillnader i religiöst och vetenskapligt språk. Eleven utvecklar sin förmåga att lyssna på andras åsikter och att motivera sina egna åsikter.			Förmåga att särskilja på religiöst och vetenskapligt språk samt tankeförmåga och kommunikativa färdigheter	För vitsord 5: Eleven skiljer ett tydligt religiöst påstående och ett tydligt vetenskapligt påstående från varandra. För vitsord 7: Eleven känner igen typiska drag i ett vetenskapligt respektive ett religiöst språk. Eleven kan lyssna till andras åsikter och presentera sina egna. För vitsord 8: Eleven känner igen olika sätt att argumentera samt skillnader mellan religiöst och vetenskapligt språk. Eleven kan lyssna till andras åsikter och presentera motiveringar för sina egna åsikter. För vitsord 9: Eleven kan analysera skillnaderna mellan religiösa och vetenskapliga argument och mellan religiöst och vetenskapligt språk. Eleven kan lyssna till andras åsikter och logiskt motivera sina egna åsikter.

Evangelisk-luthersk tro åk 9 (sida 4/5)

Mål för undervisning	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M6 handleda eleven att utforska centrala etiska begrepp, de mänskliga rättigheterna och de etiska principerna i den religion som studeras samt i andra religioner och åskådningar	Eleven lär sig att använda centrala begrepp i etiskt tänkande. Eleven känner till de centrala mänskliga rättigheterna samt de etiska principerna i den religion som studeras och andra religioner och åskådningar.	Etiska grundbegrepp och förståelsen av dem Etiska normer inom kristendomen och olika kristna kyrkor samt förhållandet mellan Bibeln och etik Etiska problem i livets olika skeden Etiska problem i anslutning till internet (s.k. netikett)	K2, K5, K6, K7	Förmåga att behärska information om etik och mänskliga rättigheter	För vitsord 5: Eleven kan ge ett exempel på någon mänsklig rättighet. Eleven kan ge ett exempel på en etisk princip i den religion som studeras. För vitsord 7: Utgående från exempel på situationer känner eleven igen den etiska dimensionen och kan under handledning reflektera över etiska frågeställningar. Eleven kan ge exempel på mänskliga rättigheter och deras betydelse. Eleven kan redogöra för de etiska principerna i den religion som studeras. För vitsord 8: Eleven kan använda centrala etiska begrepp och kan skilja på etiska frågeställningar och andra frågeställningar. Eleven kan reflektera över etiska frågeställningar och förverkligandet av de mänskliga rättigheterna i praktiken. Eleven kan beskriva de etiska principerna i den religion som studeras och i någon annan religion eller åskådning. För vitsord 9: Eleven kan använda centrala etiska begrepp, reflektera över etiska frågeställningar och bedöma förverkligandet av de mänskliga rättigheterna i praktiken. Eleven kan analysera de etiska principerna i den religion som studeras och jämföra dem med centrala etiska begrepp i andra religioner och åskådningar.
M7 hjälpa eleven att reflektera kring religioners och åskådningars globala betydelse som grund och rättesnöre för människors val	Eleven utvecklar sin förmåga att reflektera över religioners och åskådningars globala betydelse som grund och rättesnöre för människors val.			Förmåga att uppfatta betydelsen av religioner och åskådningar i individens liv och globalt	För vitsord 5: Eleven känner utgående från givna exempel igen religiösa och åskådningsmässiga faktorer som påverkar människornas val. För vitsord 7: Eleven kan ge exempel på det inflytande religioner och åskådningar har på människors val och verksamhet För vitsord 8: Eleven kan beskriva religioners och åskådningars betydelse som grund och rättesnöre för människors val. För vitsord 9: Eleven kan reflektera över religioners och åskådningars betydelse som grund och rättesnöre för människors val och kan ge exempel på detta i olika delar av världen.

M8 uppmuntra eleven att reflektera över livsfrågor i anknytning till mänskligheten och aktuella etiska frågor och egna värderingar i förhållande till dem	Eleven lär sig att självständigt och tillsammans med andra reflektera över livsfrågor i anknytning till mänskligheten, aktuella etiska frågor och de egna värderingarna i förhållande till dem.	FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna och kränkningar av dem samt människorättsetik Livsfrågor och frågor i anslutning till det finländska samhället, globalt ansvar, miljö och djur ur ett etiskt perspektiv	K7	Förmåga till etiskt tänkande och att uttrycka sina egna åsikter	För vitsord 5: Eleven kan beskriva någon etisk fråga och en värdering som är viktig för hen. För vitsord 7: Eleven känner igen och kan under handledning reflektera över livsfrågor i anknytning till mänskligheten och några aktuella etiska frågor. Eleven kan beskriva värderingar som är viktiga för hen och utgående från dem ta ställning till etiska frågor. För vitsord 8: Eleven kan självständigt och tillsammans med andra reflektera över livsfrågor i anknytning till mänskligheten och några aktuella etiska frågor. Eleven kan beskriva värderingar som är viktiga för hen och presentera och motivera åsikter i etiska frågor. För vitsord 9: Eleven kan självständigt och tillsammans med andra reflektera över livsfrågor i anknytning till mänskligheten och aktuella etiska frågor. Eleven kan analysera sina egna värderingar samt identifiera olika värderingar som grund för etiska lösningar. Eleven kan presentera logiska och motiverade åsikter om etiska frågor.
M9 inspirera eleven att granska de etiska dimensionerna i sina val och hur de påverkar välbefinnandet och uppmuntra eleven till en hållbar livsstil	Eleven utvecklar sin förmåga att analysera sina etiska val och hur de påverkar välbefinnandet och utvecklar sina färdigheter att förverkliga en hållbar livsstil.	Reflektion över etiska aspekter i egna val och hur de påverkar det egna och andras välbefinnande	K1, K2	Förmåga att uppfatta vilken påverkan etiska val har i förhållande till välbefinnande och en hållbar framtid	För vitsord 5: Eleven kan under handledning identifiera konsekvenser av etiska val och handlingar. För vitsord 7: Eleven kan beskriva konsekvenser som etiska val har för en hållbar framtid. För vitsord 8: Eleven kan analysera etiska val och konsekvenserna av dem för välbefinnande och en hållbar framtid. För vitsord 9: Eleven kan värdera etiska val och ge exempel på deras direkta och indirekta inverkan på välbefinnande och en hållbar framtid
M10 sporra eleven att möta olika människor nu och i framtiden, under fortsatta studier, i arbetslivet och på fritiden	Eleven utvecklar sina färdigheter i konstruktiv kommunikation tillsammans med andra människor nu och i framtiden, under fortsatta studier, i arbetslivet och på fritiden.	Reflektion över etiska aspekter i egna val och hur de påverkar det egna och andras välbefinnande	K6		Används inte som grund för bedömningen. Eleven handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina upplevelser.

LÄROKURSEN I ORTODOX TRO

I alla lärokurser i religion följs gemensamma beskrivningar i läroplansgrunderna gällande centralt innehåll som anknyter till målen för religion**,** mål för lärmiljöer och arbetssätt i religion, handledning, differentiering och stöd i religion samt bedömning av elevens lärande i religion (se s. 267-269). Utöver de gemensamma beskrivningarna för central innehåll, har även varje lärokurs beskrivningar av det centrala innehållet ur den ifrågavarande lärokursens perspektiv.

Ortodox tro årskurs 1-2

Centralt innehåll som anknyter till målen för ortodox tro i åk 1-2

I1 Förhållandet till den egna religionen

I2 Religionernas värld

I3 Ett gott liv

Ortodox tro årskurs 1 (Sida 1/1)

Mål för undervisning	Centralt innehåll	Kompetens	Kunskapskrav för goda kunskaper
M1 väcka elevens intresse för religionsundervisningen och handleda eleven att förstå sin egen familjs religiösa och konfessionella bakgrund	Jag är ortodox, hur syns det i min familj? Andra familjer, ekumeniska familjer	K2, K4	Känner igen och kan namnge fenomen som berör livsåskådning i familjen och närmiljön
M2 vägleda eleven att få insikt i centrala begrepp, berättelser och symboler i religionen i fråga	Kyrkan, församlingen och medarbetarna. Ikoner (av Kristus och Gudsföderskan). Korset, korstecknet och treenigheten. Skyddsänglar och himmelska förebedjare. Uppståndelsen och kärleken. Bibeln; skapelsen, Kristi födelse och dop. Fastan och påsken. Livet och döden.	K1	Kan de vanligaste begreppen och vet att Kristus är det mest centrala i den egna religionen.
M3 handleda eleven att utforska det religiösa året, religiösa högtider och seder	Kyrkoårets början, julfastan, Kristi födelse, Stora fastan, Palmsöndagen, Påsken och påskens troparion. Festgratulationen: Många nåderika år. Dopet, myrrasmörjelsen, bikten och nattvarden. Herrens bön. Övriga fester som firas i skolan, både religiösa och traditionella.	K2, K7	Vet varför man firar jul och påsk. Känner till bönen Fader vår.
M4 uppmuntra eleven att bekanta sig med seder och festtraditioner ur andra religioner som finns representerade i klassen, skolan och närmiljön	Samarbeta med en grupp med någon annan åskådning som finns i skolan. Berätta om t.ex. Palmsöndagens viderisande för de andra, och höra dem berätta om någon av sina fester.	K2, K3, K7	Känner till någon fest eller högtid från en annan tradition än den ortodoxa.
M5 Uppmuntra eleven att identifiera och våga uttrycka sina tankar och känslor	Betydelsen av respekt för livet och människovärdet samt barnens rättigheter enligt FN:s konvention. Identifiera och uttrycka sina känslor, och leva sig in i andras situation och acceptera olikheter. Reflektera över sina egna handlingar och konsekvenserna av dem, samt ansvaret för andra människor, miljön och naturen. Den barmhärtiga samariern. Den förlorade sonen.	K2, K6, K7	Deltar i diskussioner. Visar respekt för oliktänkande, och reflekterar över konsekvenserna av ens egna handlingar. Kan nämna något man är tacksam för och något man vill ta ansvar för. Lyssnar på andras åsikter och motiverar sina egna. Frågar och kommenterar respektfullt.
M6 vägleda eleven att handla rättvist, leva sig in i andras situation och att respektera andras tankar och övertygelser samt mänskliga rättigheter		K2, K6, K7	
M7 handleda eleven att tänka etiskt och att inse vad det innebär att ta ansvar för sig själv, sin grupp, miljön och naturen		K3, K7	
M8 ge eleven möjligheter att öva sig att framföra och motivera sina åsikter samt att lyssna på och förstå		K1, K5, K6, K7	

olika åsikter			

Ortodox tro årskurs 2 (Sida1/1)

Mål för undervisning	Centralt innehåll	Kompetens	Kunskapskrav för goda kunskaper
M1 väcka elevens intresse för religionsundervisningen och handleda eleven att förstå sin egen familjs religiösa och konfessionella bakgrund	Jag hör till kyrkan och församlingen. Kyrkoårets största högtider och ortodoxa traditioner hemma.	K2, K4	Känner till de största kristna högtiderna och vet hur de firas.
M2 vägleda eleven att få insikt i centrala begrepp, berättelser och symboler i religionen i fråga	Palestina och Jerusalem. Jungfru Maria: Gudsmodern, Gudsföderskan. Kristna symboler: fisken, brödet och vinet. Den gode herden. Det förlorade fåret. Person- och händelseikoner. Bibeln; Tolvåringen Jesus i templet, Jesus kallar lärjungarna, Jesu under, Jesu liknelser, Låt barnen komma till mig.	K1	Kan ge exempel på kristna eller ortodoxa begrepp, högtider och symboler som förekommit hemma eller i undervisningen
M3 handleda eleven att utforska det religiösa året, religiösa högtider och seder	Jungfru Marias födelse, helige Nikolaos, Lasaros, nattvarden instiftas. Marie bebådelse, Kristi himmelsfärd, Jungfru Marias insomnande. Bönerna Himmelske konung och Helige Gud. Påskens troparion, Många nåderika år. Gamla och Nya testamentet, evangelierna. Välsignelse av ett hem, tacksägelsegudstjänst. Församlingsverksamhet för barn.	K2, K7	Känner till huvuddragen i Jungfru Marias liv och Bibelns indelning i GT och NT.
M4 sporra eleven att lära känna seder och högtider i religioner och livsåskådningar som förekommer i klassen, skolan och närmiljön	Samarbeta med en grupp med någon annan åskådning som finns i skolan. Berätta om t.ex. namnsdagsfirande för de andra, och höra dem berätta om någon av sina festligheter.	K2, K3, K7	Känner till någon fest eller högtid från en annan tradition än den ortodoxa.
M5 uppmuntra eleven att identifiera och uttrycka sina tankar och känslor	Öva sig i att uttrycka sin egen åsikt, t.ex. genom att kommentera bibliska berättelser	K2, K6, K7	Deltar i diskussioner
M6 vägleda eleven att handla rättvist, leva sig in i andras situation och att respektera andras tankar och övertygelser samt mänskliga rättigheter	Betydelsen av respekt för livet och människovärdet samt barnens rättigheter enligt FN:s konvention. Identifiera och uttrycka sina känslor, och leva sig in i andras situation och acceptera olikheter. Reflektera över sina egna handlingar och konsekvenserna av dem, samt ansvaret för andra människor, miljön och naturen. Helige Nikolaos. ”När jag var hungrig, gav ni mig att äta…”	K2, K6, K7	Deltar i diskussioner. Visar respekt för oliktänkande, och reflekterar över konsekvenserna av ens egna handlingar. Kan nämna något man är tacksam för och något man vill ta ansvar för. Lyssnar på andras åsikter och motiverar sina egna. Frågar och
M7 handleda eleven att tänka etiskt och att inse vad det innebär att ta ansvar för sig själv, sin grupp, miljön och naturen			
M8 ge eleven möjligheter att öva sig att			

framföra och motivera sina åsikter samt att lyssna på och förstå olika åsikter			kommenterar respektfullt.

Ortodox tro årskurs 3-6

Centralt innehåll som anknyter till målen för ortodox tro i åk 3-6

I1 Förhållandet till den egna religionen

I2 Religionernas värld

I3 Ett gott liv

Ortodox tro årskurs 3 (Sida1/1)

Mål för undervisning	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M1 handleda eleven att fördjupa sig i religionens heliga skrifter och berättelser samt den centrala läran	Bibeln – en helig bok. Gamla testamentets berättelser: Bibelns första berättelser, Israels folks förfäder, Israels folk i Egypten och resan till Det förlovade landet	K1	Förmåga att hantera information om religion och komma ihåg det man lärt sig.	Eleven känner till Israels folks historia och långa resa.
M2 handleda eleven att bekanta sig med ritualer och seder samt heliga platser och byggnader inom religionen i fråga	Kyrkan som byggnad och dess olika delar. Ikonostasen och de vanligaste ikonerna. Gudstjänstförrättarna och liturgin. Ett kyrkobesök.	K1, K2		Eleven vet hur kyrkan är indelad, känner till de vanligaste ikonerna och gudstjänstförrättarna.
M3 hjälpa eleven att känna igen karaktäristiska drag och symbolik i religiöst språk	Symboliken i GT:s berättelser och dess relation till ortodoxin. Ikonernas rika symbolspråk. Betydelsen av det heliga. Ortodoxa seder och bruk.	K2, K3, K4		Eleven känner till några ortodoxa seder och bruk.
M6 handleda eleven att få insikt i judendomen, kristendomen och islam och deras inflytande och historia i Europa	Relationen mellan judendom, kristendom och islam. Dessa religioners seder och bruk och deras samband med ortodoxa seder.	K2	Eleven förstår att det finns olika traditioner.	Eleven vet att Abraham är gemensam för de tre monoteistiska religionerna.
M7 uppmuntra eleven att respektera det som är heligt för en själv och för andra samt att agera lämpligt i olika religiösa sammanhang och situationer	Kyrkan som helig plats och hur man deltar i gudstjänsten. Kloster, begravningsplatser och deras betydelse som heliga platser. Övriga samfunds helgedomar.	K2, K5, K6	Kan visa respekt för det annorlunda.	Eleven vet hur man beter sig respektfullt i olika religiösa sammanhang.
M8 handleda eleven i att utforska etiska normer i religionen i fråga och etiska principer som förenar olika religioner	De tio budorden. Jesu undervisning som grund för den ortodoxa etiken. Gyllene regeln. Etiska principer i andra religioner.	K7	Grunderna i etik	Eleven känner till budorden och den gyllene regeln. Deltar i diskussioner och lyssnar på andra.
M9 vägleda eleven att förstå värdena i de mänskliga rättigheterna och i synnerhet i FN:s konvention om barnets rättigheter ur individuellt och kollektivt perspektiv	De mänskliga rättigheterna, bl. a. FN:s barnkonvention	K2		
M12 hjälpa och stödja eleven att utveckla och stärka en positiv syn på världen, en positiv självkänsla och tro på livet	Den ortodoxa människosynen som grund för en positiv världsåskådning Respekt för andra människor genom kärleken till	K1		Används inte som grund för bedömningen.

	nästan			

Ortodox tro årskurs 4 (Sida 1/1)

Mål för undervisning	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M1 handleda eleven att fördjupa sig i religionens heliga skrifter och berättelser samt den centrala läran	Bibeln – en helig bok. Nya testamentets berättelser: Jesu liv. Evangelisterna och apostlarna. Synden, döden, förlåtelsen och uppståndelsen. Trosbekännelsen, Fader vår, bönen före nattvarden	K1	Förmåga att hantera information om religion och komma ihåg det man lärt sig.	Eleven känner till de viktigaste händelserna i Jesu liv, och innebörden av uppståndelsen för en kristen människa.
M2 handleda eleven att bekanta sig med ritualer och seder samt heliga platser och byggnader inom religionen i fråga	Sakramenten och deras betydelse: särskilt dopet, myrrasmörjelsen, bikten och nattvarden. Liturgin. Heliga förrättningar. Stora fastan. Stiften och klostren. Församlingens utrymmen.	K1, K2		Eleven känner till fyra sakrament och vet vad liturgin är. Eleven kan berätta något om Stora fastan.
M3 hjälpa eleven att känna igen karaktäristiska drag och symbolik i religiöst språk	Ikonkonsten och ortodox kyrkomusik. Vad berättar de? Stora fastan, påsken och all symbolik kring dem.	K2, K3, K4	Förmåga att analysera religiöst språk och symboler.	Eleven vet att ikonerna och kyrkomusiken uttrycker kyrkans lära.
M7 uppmuntra eleven att respektera det som är heligt för en själv och för andra samt att agera lämpligt i olika religiösa sammanhang och situationer	Bekanta sig med hur man deltar i olika religiösa tillställningar både inom ortodoxin och andra religioner. Olika religioner och irreligiositet i Finland.	K2, K5, K6	Religiös multilitteracitet.	Eleven vet hur man beter sig respektfullt i olika religiösa sammanhang.
M8 handleda eleven i att utforska etiska normer i religionen i fråga och etiska principer som förenar olika religioner	Den etiska undervisningen i evangelierna Gemensamma etiska principer i olika världsreligioner. Grunderna i de mänskliga rättigheterna, Grunderna i barnens rättigheter och vad dessa har gemensamt med kristendomen. De tio budorden, dubbla kärleksbudet, den barmhärtiga samariern. Verktyg för hur man kan diskutera värdefrågor med respekt för olika åsikter.	K7	Grunderna i etik. Förmåga att reflektera över etiska frågor. Tankeförmåga och kommunikativa färdigheter.	Eleven vet något om etiska principer och deltar i diskussioner, uttrycker sig respektfullt och lyssnar på andra.
M9 vägleda eleven att förstå värdena i de mänskliga rättigheterna, i synnerhet i FN:s konvention om barnets rättigheter ur individuellt och kollektivt perspektiv		K2		
M10 vägleda eleven att bedöma sina val och reflektera kring de värden som påverkar dem ur ett etiskt perspektiv och med tanke på en hållbar framtid		K1, K3, K6		
M11 ge eleven möjligheter att diskutera etiska frågor, uttrycka sina tankar och känslor på ett konstruktivt		K1, K4, K6, K7		

sätt samt öva sig att motivera sina synpunkter	Hur man motiverar sina synpunkter och egna etiska beslut.			
M12 hjälpa och stödja eleven att utveckla och stärka en positiv syn på världen, en positiv självkänsla och tro på livet		K1		Används inte som grund för bedömningen.

Ortodox tro årskurs 5 (Sida 1/2)

Mål för undervisning	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M1 handleda eleven att fördjupa sig i religionens heliga skrifter och berättelser samt den centrala läran	Bibeln. Från muntlig till skriftlig tradition. Bibelkunskap. Bibelns användning i gudstjänsterna. Kyrkomusiken. Treenighetsläran. Ortodox människosyn. Frälsningen och det eviga livet. De tio budorden. Helgonen. Mission. Ekumenik.	K1	Förmåga att hantera information om religion och komma ihåg det man lärt sig.	Eleven känner till Bibelns uppkomst och användning i kyrkan. Eleven vet vad Treenigheten är och vad frälsningen innebär för en kristen. Begreppen mission och ekumenik är bekanta.
M2 handleda eleven att bekanta sig med ritualer och seder samt heliga platser och byggnader inom religionen i fråga	Gudstjänstlivet. Vigilian och liturgin och deras samband. Klosterväsendet. Kloster i Finland och viktiga kloster utomlands.	K1, K2		Eleven känner till huvuddragen i våra vanligaste gudstjänster och vet hur klostren uppkommit och vilka kloster som finns i Finland.
M4 vägleda eleven att söka information om religionen i olika källor samt bedöma och använda informationen	Bekanta sig med medier, t.ex. olika samfunds hemsidor. Den egna församlingens informationskanaler. Bibeln på Internet. Hur kristendomen kom till Europa och Finland. Kyrkans delning. Finland blir kristet. Katolska och lutherska kyrkan. Övriga kristna riktningar. Abrahams ättlingar: judar, kristna och muslimer. Den ortodoxa traditionen i Europa. Finlands ortodoxa kyrka av idag.	K1, K2, K4, K5, K6	Grunderna i Europeisk religions-historia. Kunskap om religion och kultur och informations-sökande.	Eleven kan redogöra för hur kristendomen kom till Finland, känner till flera kristna riktningar och vad man menar med Abrahams ättlingar.
M5 handleda eleven att utforska Finlands och Europas religiösa och konfessionella rötter och situationen i dag				
M6 handleda eleven att få insikt i judendomen, kristendomen och islam och deras inflytande och historia i Europa				
M7 uppmuntra eleven att respektera det som är heligt för en själv och för andra samt att agera lämpligt i olika religiösa sammanhang och situationer	Bekanta sig med olika religioners heliga platser i huvudstadsregionen. Repetera hur man beter sig i olika religiösa sammanhang. Ekumenik, religionsfrihet, interreligiös dialog.	K2, K5, K6	Religiös multilitteracitet.	Eleven vet hur man beter sig respektfullt i olika religiösa sammanhang.

Ortodox tro årskurs 5 (Sida 2/2)

Mål för undervisning	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M8 handleda eleven i att utforska etiska normer i religionen i fråga och etiska principer som förenar olika religioner	De tio budorden.	K7	Grunderna i etik.	Eleven känner igen och kan nämna etiska normer i den religion som och deltar i diskussioner, uttrycker sig respektfullt och lyssnar på andra.
M10 vägleda eleven att bedöma sina val och reflektera kring de värden som påverkar dem ur ett etiskt perspektiv och med tanke på en hållbar framtid	Miljöskyddsarbete, respekt för livet (skapelsen). Helgonen som förebilder.	K1, K3, K6	Förmåga att reflektera över etiska frågor.	Eleven kan ge exempel på hur man bidrar till en hållbar framtid.
M11 ge eleven möjligheter att diskutera etiska frågor, uttrycka sina tankar och känslor på ett konstruktivt sätt samt öva sig att motivera sina synpunkter	Etiska frågor. Diskussion om aktuella teman. Öva att uttrycka sina egna åsikter i dessa frågor. Att visa empati.	K1, K4, K6, K7	Tankeförmåga och kommunikativa färdigheter.	Eleven deltar i gemensamma diskussioner, kan lyssna på andra och uttrycka sig.

Ortodox tro årskurs 6 (Sida 1/2)

Mål för undervisning	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M1 handleda eleven att fördjupa sig i religionens heliga skrifter och berättelser samt den centrala läran	Bibelns betydelse. Gamla testamentets kungar och profeter. Lärjungarna, evangelisterna. Aposteln Paulus livsskeden och brev och hans etiska undervisning.	K1	Förmåga att hantera information om religion, religiös multilitteracitet	Eleven kan nämna källor och texter inom religionen i fråga samt beskriva det centrala innehållet i dem.
M2 handleda eleven att bekanta sig med ritualer och seder samt heliga platser och byggnader inom religionen i fråga	Det ortodoxa kyrkoåret, stora högtider och fasteperioder. Vigilian och liturgin i detalj. Alla sakramenten. Vattenvigning och bönegudstjänster. Begravning och minnesgudstjänster.	K1, K2	Förmåga att hantera information om religion, religiös multilitteracitet	Eleven kan med hjälp av exempel redogöra för viktiga ritualer, seder och heliga platser inom religionen i fråga och beskriva deras innebörd.
M3 hjälpa eleven att känna igen karaktäristiska drag och symbolik i religiöst språk	De kyrkliga föremålens och kyrkointeriörens symbolik. Ikonostaser. Altaret. Liknelser.	K2, K3, K4	Förmåga att analysera religiöst språk och symboler	Eleven kan ge exempel på religiöst språk och religiös symbolik.
M4 vägleda eleven att söka information om religionen i olika källor samt bedöma och använda informationen	Granska finländska religiösa samfunds hemsidor. Följa med och granska det religiösa nyhetsflödet och förstå vissa samband.	K4, K5, K6	Förmåga att lära sig i religionsundervisningen	Eleven kan söka information i flera källor. Eleven övar sig att bedöma tillförlitligheten och objektiviteten i den information hen hittar.
M5 handleda eleven att utforska Finlands och Europas religiösa och konfessionella rötter och situationen i dag	Kyrkans födelse samt Paulus och de andra apostlarnas verksamhet. Livet i den tidiga kyrkan. Se åk 5.	K1, K2	Kunskap om religion och kultur	Eleven känner till hur religionerna har påverkat samhällenas utveckling, kultur och medier och kan ge exempel. Eleven kan i huvuddrag beskriva Finlands och Europas religiösa rötter.
M6 handleda eleven att få insikt i judendomen, kristendomen och islam och deras inflytande och historia i Europa	Se åk 5.	K2	Kunskap om religion och kultur	Eleven kan beskriva huvuddragen i judendomen, kristendomen och islam och deras inbördes relationer.

Ortodox tro årskurs 6 (Sida 2/2)

Mål för undervisning	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M7 uppmuntra eleven att respektera det som är heligt för en själv och för andra samt att agera lämpligt i olika religiösa sammanhang och situationer	Se åk 5. Fortsätta att bekanta sig med hur man deltar i olika religiösa tillställningar	K2, K5, K6	Religiös multilitteracitet	Eleven vet hur man ska agera och strävar efter att agera på ett lämpligt och respektfullt sätt i olika religiösa situationer och på religiösa platser.
M8 handleda eleven i att utforska etiska normer i religionen i fråga och etiska principer som förenar olika religioner	Att helga tiden. Kyrkoåret. Fastetider och högtider. Hur ser de ut i andra religioner?	K7	Kunskap om etik	Eleven känner igen och kan nämna etiska normer i den religion som studeras samt etiska principer som förenar religioner och livsåskådningar.
M9 vägleda eleven att förstå värdena i de mänskliga rättigheterna och i synnerhet i FN:s konvention om barnets rättigheter ur individuellt och kollektivt perspektiv	Det centrala innehållet i FN:s barnkonvention. De mänskliga rättigheterna. Etiska problem, aktuella frågor ur t.ex. vardagen i Esbo, ur en ortodox synvinkel. Betydelsen av naturskydd ur ortodox synvinkel. Olika synvinklar på religiösa och etiska problem och frågor. Att framföra och motivera sin egen åsikt. Den ortodoxa människosynen: att möta andra med utgångspunkt i kärleken till nästan.	K2	Kunskap om människorättsetik	Eleven kan det centrala innehållet i FN:s konvention om barnets rättigheter och kan ge exempel på mänskliga rättigheter.
M10 vägleda eleven att bedöma sina val och reflektera kring de värden som påverkar dem ur ett etiskt perspektiv och med tanke på en hållbar framtid		K1, K3, K6	Förmåga att reflektera över etiska frågor	Eleven kan ge exempel på hur man skapar en hållbar framtid. Eleven kan tillämpa de etiska principerna i religionen i fråga i sina exempel.
M11 ge eleven möjligheter att diskutera etiska frågor, uttrycka sina tankar och känslor på ett konstruktivt sätt samt öva sig att motivera sina synpunkter		K1, K4, K6, K7	Tankeförmåga, kommunikativa färdigheter	Eleven deltar i gemensamma diskussioner, kan lyssna på andra och uttrycka sig.
M12 hjälpa och stödja eleven att utveckla och stärka en positiv syn på världen, en positiv självkänsla och tro på livet		K1		Används inte som grund för bedömningen. Eleverna handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina upplevelser.

Ortodox tro åk 7-9

Centralt innehåll som anknyter till målen för ortodox tro i åk 7-9

I1 Förhållandet till den egna religionen

I2 Religionernas värld

I3 Ett gott liv

Ortodox tro årskurs 7 (Sida 1/1)

Mål för undervisning	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M1 vägleda eleven att inse sambandet mellan religion och kultur och att uppfatta den religiösa mångfalden	De sju ekumeniska koncilierna koncilierna och trosbekännelsen. Mötet med islam och dess inflytande på kejsardömet Bysans. Ikonoklasmen. Den stora schismen.	K1	Kunskap om religionernas betydelse för kulturen och samhället	Eleven kan ge exempel på mångfalden i anknytning till den religion som studeras. Eleven visar att hen förstår att religion och kultur står i växelverkan med varandra.
M2 handleda eleven att fördjupa sina kunskaper om den religion som studeras och dess inflytande	Kristendomens judiska rötter. Jesus. Paulus. Urkyrkan. Förföljelserna. Martyrskapet. Klosterväsendet. Det bysantinska riket – och det ottomanska. Basileios den Store och Johannes Chrysostomos. Missionsarbetet. Konstantinopels ekumeniska patriarkat. Varför Finlands ortodoxa kyrka hör dit. Den gröna patriarken Bartholomeos. Ekumeniken och den ortodoxa världen. Den ortodoxa tron i Finland – under främmande makthavare och under självständighetens första år. Kyrkans roll i samhället idag. Kyrkoåret. Kristet tänkande och de mänskliga rättigheterna.	K2	Kunskap om kristendomen, dess historia och utveckling och hur den spreds i Europa och vilka vägar den kom till Finland	Eleven kan analysera de grundläggande lärorna i den religion som studeras och beskriva innehållet i de viktigaste källorna. Eleven kan beskriva uppkomsten och utbredningen av den religion som studeras, samt dess inflytande i olika delar av världen. Eleven kan självständigt hämta ytterligare information om den religion som studeras och fästa uppmärksamhet vid källornas tillförlitlighet.
M3 handleda eleven att undersöka religioner och livsåskådningar på olika håll i världen samt irreligiositet	Kristendomens judiska rötter. Ortodoxa lokalkyrkor, bl.a. Ryssland. Islam. Katolska kyrkan går sin egen väg. Reformationen och protestantismen. Andra kristna kyrkor. Ortodoxin i huvudstadsregionen. Religionsfrihet.	K2, K3, K6	Förmåga att hantera religiös information	Eleven kan söka information om religioner och åskådningar.
M6 handleda eleven att utforska centrala etiska begrepp, de mänskliga rättigheterna och de etiska principerna i den religion som studeras samt i andra religioner och livsåskådningar	Förföljelserna av de kristna under de första århundradena och idag. Övriga förföljda folk. Ortodox människosyn.	K2, K7	Kunskap om etik och människorättsetik	Eleven kan reflektera över etiska frågeställningar och förverkligandet av de mänskliga rättigheterna i praktiken. Eleven kan be-skriva de etiska principerna i den religion som studeras.
M10 sporra eleven att möta olika människor i dag och i framtiden under fortsatta studier, i arbetslivet och på fritiden	Förföljelserna, schismen, kyrkans delning, dagens ekumeniska strävanden och religionsdialog. Finland – med en levande ekumenik – som modell för andra länder.	K6		Används inte som grund för bedömningen. Eleven handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina upplevelser.

Ortodox tro årskurs 8 (Sida 1/2)

Mål för undervisning	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M1 vägleda eleven att inse sambandet mellan religion och kultur och att uppfatta den religiösa mångfalden	Bibelns tillkomst och centrala innehåll. Världsreligionerna och hur de påverkat kulturen i de områden där de uppkommit.	K1,	Kunskap om religionernas betydelse för kulturen och samhället	Eleven känner igen olika företeelser i anknytning till religion i olika kulturer och samhällen.
M2 handleda eleven att fördjupa sina kunskaper om den religion som studeras och dess inflytande	Grundteserna i de olika världsreligionerna. Naturreligionerna i Norden och världen. Religionerna som fenomen. Religiositet och irreligiositet som en aspekt på mänskligt liv. Kristendomen som del av världsreligionerna. Religioner som är representerade/har egna samfund i Finland.	K2	Kunskap om världsreligionerna och övriga åskådningar	Eleven kan analysera de grundläggande lärorna i den religion som studeras och beskriva innehållet i de viktigaste källorna. Eleven kan beskriva uppkomsten och utbredningen av den religion som studeras, samt dess inflytande i olika delar av världen. Eleven kan själv-ständigt hämta ytterligare information om den religion som studeras och fästa uppmärksamhet vid källornas tillförlitlighet.
M3 handleda eleven att undersöka religioner och livsåskådningar på olika håll i världen samt irreligiositet		K2, K3, K6	Förmåga att hantera religiös information	Eleven kan beskriva och jämföra de huvudsakliga dragen i de olika världsreligionerna. Eleven kan använda begreppen religion, irreligiositet och åskådning i ändamålsenliga sammanhang. Eleven kan söka information om religioner och åskådningar.
M4 handleda eleven att känna igen seder och symboler i olika religioner och livsåskådningar samt ge akt på religiösa teman i medier, världspolitiken, inom konst och populärkultur	Världsreligionernas seder, riter, konst och symbolik samt deras förhållande till ortodoxin. Världsreligionernas aktuella synlighet i olika medier och deras heliga platser.	K2, K4, K6	Religiös och kulturell läskunnighet	Eleven kan beskriva och nämna seder i olika religioner och kan ge ett exempel på religiösa seder och bruk. Eleven känner igen och kan ge ett exempel på religiösa symboler och teman i medier, världspolitiken, konsten samt i populärkulturen.
M5 vägleda eleven att iaktta och bedöma olika sätt att argumentera samt skillnader mellan religiöst och vetenskapligt språk	Skillnaderna mellan tro och kunskap samt mellan religiöst och vetenskapligt språk. Världsreligionernas heliga skrifter, centrala innehåll och tolkningar. Aktuella religiösa frågor i världspolitiken.	K1, K2, K4, K5, K7	Tankeförmåga, kommunikativa färdigheter	Eleven känner igen olika sätt att argumentera samt skillnader mellan religiöst och vetenskapligt språk. Eleven kan lyssna till andras åsikter och presentera motiveringar för sina egna åsikter.

Ortodox tro årskurs 8 (Sida 2/2)

Mål för undervisning	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M6 handleda eleven att utforska centrala etiska begrepp, de mänskliga rättigheterna och de etiska principerna i den religion som studeras samt i andra religioner och livsåskådningar	Världsreligionernas centrala etiska undervisning och människosyn i jämförelse med ortodoxin.	K2, K7	Etiskt tänkande	Eleven kan använda centrala etiska begrepp och kan skilja på etiska frågeställningar och andra frågeställningar. Eleven kan be-skriva de etiska principerna i den religion som studeras och i nå-gon annan religion eller åskådning.
M7 hjälpa eleven att reflektera kring religioners och livsåskådningars globala betydelse som grund och rättesnöre för människors val	Jämförelse av kulturerna i de områden där världsreligionernas inverkan på mänskligt liv är tydliga (extremism, andligt sökande, tro och sekularisering).	K5, K6	Kunskap om religioners och livsåskådningars globala betydelse	Eleven kan beskriva religioners och åskådningars betydelse som grund och rättesnöre för människors val.
M10 sporra eleven att möta olika människor i dag och i framtiden under fortsatta studier, i arbetslivet och på fritiden	Betydelsen av äkta möten, respekt och tolerans på vägen mot världsfred.	K6		Används inte som grund för bedömningen. Eleven handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina upplevelser.

Ortodox tro årskurs 9 (Sida 1/4)

Mål för undervisning	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M1 handleda eleven att inse sambandet mellan religion och kultur och att uppfatta den religiösa mångfalden	Eleven förstår den mångsidiga kommunikationen mellan religion och kultur och den religiösa mångfalden	Se åk 8	K1	Förmåga att uppfatta det inflytande som mångfalden av religioner har samt religionernas inverkan på kultur och samhälle	För vitsord 5: Eleven känner under handledning igen olika saker i omgivningen som anknyter till religion såsom byggnader och symboler. För vitsord 7: Eleven känner igen olika saker i omgivningen som anknyter till religion. Eleven kan kombinera begrepp och företeelser i anknytning till religion. För vitsord 8: Eleven kan ge exempel på mångfalden i anknytning till den religion som studeras. Eleven visar att hen förstår att religion och kultur står i växelverkan med varandra. Eleven känner igen olika företeelser i anknytning till religion i olika kulturer och samhällen. För vitsord 9: Eleven kan ge mångsidiga exempel på den interna mångfalden i den religion som studeras. Eleven kan beskriva växelverkan mellan religion och kultur på ett mångsidigt sätt. Eleven känner igen och kan nämna olika företeelser i anknytning till religion i olika kulturer och samhällen.
M2 handleda eleven att fördjupa sina kunskaper om den religion som studeras och dess inflytande	Eleven fördjupar sina kunskaper om den religion som studeras och dess inflytande och utvecklas i att hämta ytterligare information om dem.	Skapelsens mening. Det goda och det onda. Treenigheten. Synen på Kristus. Ortodox människosyn. Strävan efter guddomliggörelsen och bönens betydelse i sammanhanget. Gudsföderskans roll. Kyrkans undervisning – även i aktuella frågor. Döden och det eviga livet. Ikonernas och kyrkomusikens roll som förmedlare av läran. Sakramenten och hur de förrättas. De många olika gudstjänsterna och deras variationer.	K2	Förmåga att hantera information om den religion som studeras	För vitsord 5: Eleven kan ge ett exempel på lärorna i den religion som studeras och ett exempel på de viktigaste källorna. Eleven kan berätta om uppkomsten av den religion som studeras. För vitsord 7: Eleven kan ge exempel på lärorna i den religion som studeras. Eleven kan redogöra för uppkomsten av den religion som studeras, samt för dess källor, inflytande och utbredning. Eleven kan enligt givna instruktioner söka ytterligare information om den religion som studeras. För vitsord 8: Eleven kan analysera de grundläggande lärorna i den religion som studeras och beskriva innehållet i de viktigaste källorna. Eleven kan beskriva uppkomsten och utbredningen av den religion som studeras, samt dess inflytande i olika delar av världen. Eleven kan självständigt hämta ytterligare information om den religion som studeras och fästa uppmärksamhet vid källornas tillförlitlighet. För vitsord 9: Eleven kan analysera de grundläggande lärorna i den religion som studeras och innehållet i och tolkningen av de viktigaste källorna. Eleven kan beskriva uppkomsthistoria för den religion som studeras, dess utbredning och inflytande i olika delar av världen. Eleven kan självständigt hämta ytterligare information om den religion som studeras och fästa uppmärksamhet vid källornas tillförlitlighet.

M3 handleda eleven att fördjupa sin kännedom om religioner och livsåskådningar på olika håll i världen samt irreligiositet	Eleven förstår vad som avses med världsreligioner, irreligiositet och åskådningar och hur de skiljer sig från varandra. Eleven utvecklar sin förmåga att söka ytterligare information om dem.	Åk 8	K2, K3, K6	Kännedom om världsreligionerna och olika åskådningar	För vitsord 5: Eleven kan nämna två religioner och under handledning känna igen de centrala dragen i dem. Eleven känner under handledning igen skillnaderna mellan religion och irreligiositet. För vitsord 7: Eleven kan nämna världsreligioner och berätta om de mest centrala dragen i dem. Eleven kan beskriva skillnaden mellan religion och irreligiositet. Eleven kan söka ytterligare information om religioner och åskådningar enligt givna instruktioner. För vitsord 8: Eleven kan beskriva och jämföra de huvudsakliga dragen i de olika världsreligionerna. Eleven kan använda begreppen religion, irreligiositet och åskådning i ändamålsenliga sammanhang. Eleven kan söka information om religioner och åskådningar. För vitsord 9: Eleven kan analysera de huvudsakliga dragen i de olika världsreligionerna. Eleven kan beskriva den rådande mångfalden inom religioner och irreligiositet. Eleven kan söka information om religioner och åskådningar och fästa uppmärksamhet vid informationskällornas tillförlitlighet.
M4 handleda eleven att känna igen seder och symboler i olika religioner och livsåskådningar samt identifiera religiösa teman i medier, i världspolitiken och inom konst och populärkultur	Eleven identifierar och förstår seder i olika religioner och åskådningar samt utvecklar sin förmåga att identifiera religiösa symboler och teman i medier, världspolitiken, konsten och populärkulturen.	Religioner och religiösa teman i medierna, politiken och populärkulturen.	K2, K4, K6	Religiös och kulturell läskunnighet	För vitsord 5: Eleven känner utgående från exempel igen seder i anknytning till religion. För vitsord 7: Eleven kan berätta om centrala seder i minst tre religioner. Ur givet material känner eleven igen religiösa symboler och teman i medier, konsten och populärkulturen. För vitsord 8: Eleven kan beskriva och nämna seder i olika religioner och kan ge ett exempel på irreligiösa seder och bruk. Eleven känner igen och kan ge ett exempel på religiösa symboler och teman i medier, världspolitiken, konsten samt i populärkulturen. För vitsord 9: Eleven kan analysera seder i olika religioner och kan ge exempel på irreligiösa seder och bruk. Eleven identifierar och kan ge exempel på religiösa symboler och teman i medier, världspolitiken, konsten samt i populärkulturen.
M5 handleda eleven att iaktta och bedöma olika sätt att argumentera samt skillnader mellan religiöst och vetenskapligt språk	Eleven lär sig att identifiera och bedöma olika sätt att argumentera samt skillnader i religiöst och vetenskapligt språk. Eleven utvecklar sin förmåga att lyssna på	Diskussion om etiska dilemman som t.ex. abort, eutanasi, självmord m.m.	K1, K2, K4, K5, K7	Förmåga att särskilja på religiöst och vetenskapligt språk samt tankeförmåga och kommunikativa färdigheter	För vitsord 5: Eleven skiljer ett tydligt religiöst påstående och ett tydligt vetenskapligt påstående från varandra. För vitsord 7: Eleven känner igen typiska drag i ett vetenskapligt respektive ett religiöst språk. Eleven kan lyssna till andras åsikter och presentera sina egna. För vitsord 8: Eleven känner igen olika sätt att argumentera samt skillnader mellan religiöst och vetenskapligt språk. Eleven kan lyssna till andras åsikter

	andras åsikter och att motivera sina egna åsikter.				och presentera motiveringar för sina egna åsikter. För vitsord 9: Eleven kan analysera skillnaderna mellan religiösa och vetenskapliga argument och mellan religiöst och vetenskapligt språk. Eleven kan lyssna till andras åsikter och logiskt motivera sina egna åsikter.

Ortodox tro årskurs 9 (Sida 3/4)

Mål för undervisning	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M6 handleda eleven att utforska centrala etiska begrepp, de mänskliga rättigheterna och de etiska principerna i den religion som studeras samt i andra religioner och åskådningar	Eleven lär sig att använda centrala begrepp i etiskt tänkande. Eleven känner till de centrala mänskliga rättigheterna samt de etiska principerna i den religion som studeras och andra religioner och åskådningar.	Etikens allmänna och grundläggande begrepp och teorier. Den ortodoxa människosynen och människorättsetik. FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna, barnkonventionen. Kristen etik i relation till andra religioners.	K2, K7	Förmåga att behärska information om etik och mänskliga rättigheter	För vitsord 5: Eleven kan ge ett exempel på någon mänsklig rättighet. Eleven kan ge ett exempel på en etisk princip i den religion som studeras. För vitsord 7: Utgående från exempel på situationer känner eleven igen den etiska dimensionen och kan under handledning reflektera över etiska frågeställningar. Eleven kan ge exempel på mänskliga rättigheter och deras betydelse. Eleven kan redogöra för de etiska principerna i den religion som studeras. För vitsord 8: Eleven kan använda centrala etiska begrepp och kan skilja på etiska frågeställningar och andra frågeställningar. Eleven kan reflektera över etiska frågeställningar och förverkligandet av de mänskliga rättigheterna i praktiken. Eleven kan beskriva de etiska principerna i den religion som studeras och i någon annan religion eller åskådning. För vitsord 9: Eleven kan använda centrala etiska begrepp, reflektera över etiska frågeställningar och bedöma förverkligandet av de mänskliga rättigheterna i praktiken. Eleven kan analysera de etiska principerna i den religion som studeras och jämföra dem med centrala etiska begrepp i andra religioner och åskådningar.
M7 hjälpa eleven att reflektera kring religioners och åskådningars globala betydelse som grund och rättesnöre för människors val	Eleven utvecklar sin förmåga att reflektera över religioners och åskådningars globala betydelse som grund och rättesnöre för människors val.	Grunderna för ortodoxa kyrkans etiska undervisning. Förhållandet mellan den etiska undervisningen i det sekulariserade samhället och i ortodoxa kyrkan. Ortodoxa kyrkans guds-	K5, K6	Förmåga att uppfatta betydelsen av religioner och åskådningar i individens liv och globalt	För vitsord 5: Eleven känner utgående från givna exempel igen religiösa och åskådningsmässiga faktorer som påverkar människornas val. För vitsord 7: Eleven kan ge exempel på det inflytande religioner och åskådningar har på människors val och verksamhet För vitsord 8: Eleven kan beskriva religioners och åskådningars betydelse som grund och rättesnöre för människors val. För vitsord 9: Eleven kan reflektera över religioners och åskåd-

		tjänstliv som stöd för ett gott liv.			ningars betydelse som grund och rättesnöre för människors val och kan ge exempel på detta i olika delar av världen.

M8 uppmuntra eleven att reflektera över livsfrågor i anknytning till mänskligheten och aktuella etiska frågor och egna värderingar i förhållande till dem	Eleven lär sig att självständigt och tillsammans med andra reflektera över livsfrågor i anknytning till mänskligheten, aktuella etiska frågor och de egna värderingarna i förhållande till dem.	Elevens egna värderingar Olika för eleverna aktuella och allmänna individualistiska frågor, t.ex. lokalt och globalt ansvar, miljöfrågor, djurskydd, konsumentval.	K7	Förmåga till etiskt tänkande och att uttrycka sina egna åsikter	För vitsord 5: Eleven kan beskriva någon etisk fråga och en värdering som är viktig för hen. För vitsord 7: Eleven känner igen och kan under handledning reflektera över livsfrågor i anknytning till mänskligheten och några aktuella etiska frågor. Eleven kan beskriva värderingar som är viktiga för hen och utgående från dem ta ställning till etiska frågor. För vitsord 8: Eleven kan självständigt och tillsammans med andra reflektera över livsfrågor i anknytning till mänskligheten och några aktuella etiska frågor. Eleven kan beskriva värderingar som är viktiga för hen och presentera och motivera åsikter i etiska frågor. För vitsord 9: Eleven kan självständigt och tillsammans med andra reflektera över livsfrågor i anknytning till mänskligheten och aktuella etiska frågor. Eleven kan analysera sina egna värderingar samt identifiera olika värderingar som grund för etiska lösningar. Eleven kan presentera logiska och motiverade åsikter om etiska frågor.
M9 inspirera eleven att granska de etiska dimensionerna i sina val och hur de påverkar välbefinnandet och uppmuntra eleven till en hållbar livsstil	Eleven utvecklar sin förmåga att analysera sina etiska val och hur de påverkar välbefinnandet och utvecklar sina färdigheter att förverkliga en hållbar livsstil.		K1, K2	Förmåga att uppfatta vilken påverkan etiska val har i förhållande till välbefinnande och en hållbar framtid	För vitsord 5: Eleven kan under handledning identifiera konsekvenser av etiska val och handlingar. För vitsord 7: Eleven kan beskriva konsekvenser som etiska val har för en hållbar framtid. För vitsord 8: Eleven kan analysera etiska val och konsekvenserna av dem för välbefinnande och en hållbar framtid. För vitsord 9: Eleven kan värdera etiska val och ge exempel på deras direkta och indirekta inverkan på välbefinnande och en hållbar framtid
M10 sporra eleven att möta olika människor nu och i framtiden, under fortsatta studier, i arbets-	Eleven utvecklar sina färdigheter i konstruktiv kommunikation tillsammans med	Vår världsbild varierar beroende på var vi har vuxit upp, men den förändras också under livets	K6	Reflektion över etiska aspekter i egna val och hur de påverkar det egna	Används inte som grund för bedömningen. Eleven handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina upplevelser.

livet och på fritiden	andra människor nu och i framtiden, under fortsatta studier, i arbetslivet och på fritiden.	gång. Den ortodoxa människosynen som stör i att möta olika människor.		och andras välbefinnande	

LÄROKURSEN I KATOLSK TRO

I alla lärokurser i religion följs gemensamma beskrivningar i läroplansgrunderna gällande centralt innehåll som anknyter till målen för religion**,** mål för lärmiljöer och arbetssätt i religion, handledning, differentiering och stöd i religion samt bedömning av elevens lärande i religion (se s. 267-269). Utöver de gemensamma beskrivningarna för central innehåll, har även varje lärokurs beskrivningar av det centrala innehållet ur den ifrågavarande lärokursens perspektiv.

Katolsk tro årskurs 1-2

Centralt innehåll som anknyter till målen för katolsk tro i åk 1-2

I1 Förhållandet till den egna religionen

I2 Religionernas värld

I3 Ett gott liv

Katolsk tro årskurs 1 (Sida 1/1)

Mål för undervisning	Centralt innehåll	Kompetens	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M1 väcka elevens intresse för religionsundervisningen och handleda eleven att förstå sin egen familjs religiösa och konfessionella bakgrund.	Eleverna bekantar sig med katolsk tro och eventuellt andra historier, religioner och livsåskådningar utgående från den egna familjen och släkten.	K2, K4,	Eleven känner igen och kan namnge fenomen som rör livsåskådning i sin närmiljö
M2 vägleda eleven att få insikt i centrala begrepp, berättelser och symboler i religionen i fråga	Grunderna i den katolska läran Eleverna studerar livets uppkomst enligt Bibeln. I undervisningen behandlas Bibeln som helig skrift och kyrkoårets stora högtider. Eleverna bekantar sig med den egna församlingen och kyrkobyggnaden samt med Jungfru Maria och några andra helgon.	K1	Eleven känner igen och kan namnge fenomen som rör livsåskådning i sin närmiljö
M3 handleda eleven att utforska det religiösa året, religiösa högtider och seder		K2, K7	
M4 sporra eleven att lära känna seder och högtider i religioner och livsåskådningar som förekommer i klassen, skolan och närmiljön	I undervisningen beaktas elevernas bakgrund och de mångkulturella och mångreligiösa inslag den eventuellt innehåller. Eleverna bekantar sig med andra religioner och livsåskådningar som en del av vardag och fest i den egna klassen, skolan och närmiljön.	K2, K3, K7	Eleven kan namnge någon världsreligion
M5 uppmuntra eleven att identifiera och uttrycka sina tankar och känslor	Eleverna lär sig känna igen och att skilja mellan rätt och fel med hjälp av Gamla och Nya Testamentets berättelser. Man funderar över betydelsen av omtänksamhet och ärlighet. I undervisningen behandlas människans ansvar för naturen och världen samt granskas detta ansvar som en uppgift som baserar sig på skapelseberättelsen. Eleverna uppmuntras att sätta sig in i andras situation och acceptera olikheter samt att reflektera över egna handlingar och konsekvenserna av dem.	K2, K6, K7	Eleven kan arbeta i grupp, acceptera olikheter och lyssna på andra. Eleven förstår konsekvenserna av sina handlingar.
M6 vägleda eleven att handla rättvist, leva sig in i andras situation och att respektera andras tankar och övertygelser samt mänskliga rättigheter		K2, K6, K7	
M7 handleda eleven att tänka etiskt och att inse vad det innebär att ta ansvar för sig själv, sin grupp, miljön och naturen		K3, K7	
M8 ge eleven möjligheter att öva sig att framföra och motivera sina åsikter samt att lyssna på och förstå olika åsikter		K1, K5, K6, k7	

Katolsk tro årskurs 2 (sida 1/1)

Mål för undervisning	Centralt innehåll	Kompetens	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M1 väcka elevens intresse för religionsundervisningen och handleda eleven att förstå sin egen familjs religiösa och konfessionella bakgrund	Centrala innehåll är medlemskap i kyrkan, dopet och den heliga mässan, korstecknet, den Heliga Treenigheten, Jesus Kristus och de viktigaste händelserna i hans liv. Eleven bekantar sig med centrala dagliga böner. Eleven studerar högtider och evenemang i den katolska kalendern och traditioner förknippade med människans livscykel.	K2, K4 K1 K2, K7	Eleven kan ge exempel på begrepp, högtider och symboler inom den katolska tron. Eleven känner till de religiösa skrifterna.
M2 vägleda eleven att få insikt i centrala begrepp, berättelser och symboler i religionen i fråga			
M3 handleda eleven att utforska det religiösa året, religiösa högtider och seder			
M4 sporra eleven att lära känna seder och högtider i religioner och livsåskådningar som förekommer i klassen, skolan och närmiljön	Eleverna bekantar sig med andra religioner, livsåskådningar och irreligiositet som en del av vardag och fest i den egna klassen, skolan och närmiljön. Eleverna studerar likheter mellan katolska traditioner och andra religioner och livsåskådningar.	K2, K3, K7	Kunna namnge några religioner i Finland
M5 uppmuntra eleven att identifiera och uttrycka sina tankar och känslor	Eleven uppmuntras att reflektera över egna handlingar och konsekvenserna av dem samt att sätta sig in i andras situation och acceptera olikheter, t.ex. genom temat ärlighet. Eleven reflekterar över sitt eget ansvar för andra människor, miljön och naturen. Man klargör vilken betydelse FN:s konvention om barnets rättigheter har för elevens eget liv. Eleverna bekantar sig med centrala religiösa begrepp såsom syndafallet, att få förlåtelse och förlåta, det egna och gemensamma bästa och de centrala budord som är	K2, K6, K7	Eleven kan arbeta i grupp, uttrycka sina tankar, acceptera olikheter och lyssna på andra. Eleven förstår konsekvenserna av sina handlingar.
M6 vägleda eleven att handla rättvist, leva sig in i andras situation och att respektera andras tankar och övertygelser samt mänskliga rättigheter		K2, K6, K7	
M7 handleda eleven att tänka etiskt och att inse vad det innebär att ta ansvar för sig själv, sin grupp, miljön och naturen		K3, K7	

M8 ge eleven möjligheter att öva sig att framföra och motivera sina åsikter samt att lyssna på och förstå olika åsikter	förknippade med dessa. Diskuterar vikten av att lyssna och förstå andra och att acceptera olikheter.	K1, K5, K6, K7	

Katolsk tro årskurs 3-6

Centralt innehåll som anknyter till målen för katolsk tro i åk 3-6

I1 Förhållandet till den egna religionen

I2 Religionernas värld

I3 Ett gott liv

Katolsk tro årskurs 3 (Sida 1/2)

Mål för undervisning	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper
M1 handleda eleven att fördjupa sig i religionens heliga skrifter och berättelser samt den centrala läran	I undervisningen fördjupar man sig i den katolska kyrkans källor och grundläggande begrepp. Det katolska året Heliga katolska platser. Symboler och religiösa regler. Aktuella exempel på religiösa inslag i medier och inom populärkulturen.	K1	Förmåga att hantera information om religion Förmåga att lära sig i religionsundervisningen	Eleven känner till grundläggande begrepp inom den katolska tron. Eleven kan ge exempel på årets högtider och förstår varför de firas. Eleven övar sig att söka information i flera källor
M2 handleda eleven att bekanta sig med ritualer och seder samt heliga platser och byggnader inom religionen i fråga		K1, K2		
M3 hjälpa eleven att känna igen karaktäristiska drag och symbolik i religiöst språk		K2, K3, K4		
M4 vägleda eleven att söka information om religionen i olika källor samt bedöma och använda informationen		K4, K5, K6		
M7 uppmuntra eleven att respektera det som är heligt för en själv och för andra samt att agera lämpligt i olika religiösa sammanhang och situationer	Centralt innehåll är helighet, högtider och olika sätt att utöva religion i kyrkorna i den närmaste omgivningen, i religiösa samfund och i olika religioner.	K2, K5, K6	Religiös multilitteracitet	Eleven vet hur man ska agera och strävar efter att agera på ett lämpligt och respektfullt sätt i olika religiösa situationer och på religiösa platser.
M8 handleda eleven i att utforska etiska normer i religionen i fråga och etiska principer som förenar olika religioner	I undervisningen studeras den katolska människobilden och de mänskliga rättigheterna. Eleverna fördjupar sig i De tio budorden I undervisningen betonas respekt för livet, egna val och ansvar samt omsorg om naturen. Ge verktyg för att diskutera och motivera sin egen syn på a) etik och b) andra religioner.	K7	Kunskap om etik	Eleven kan redogöra för de 10 budorden. Eleven deltar i gemensamma diskussioner, kan lyssna på andra och uttrycka sig.
M9 vägleda eleven att förstå värdena i de mänskliga rättigheterna och i synnerhet i FN:s konvention om barnets rättigheter ur individuellt och kollektivt perspektiv		K2		
M10 vägleda eleven att bedöma sina val och reflektera kring de värden som påverkar dem ur ett etiskt perspektiv och med tanke på en hållbar framtid		K1, K3, K6		
M11 ge eleven möjligheter att diskutera etiska frågor, uttrycka sina tankar och känslor på ett konstruktivt sätt samt öva sig att motivera sina synpunkter		K1, K4, K6, K7		
M12 hjälpa och stödja eleven att utveckla och stärka en positiv syn på världen, en positiv självkänsla och tro på livet		K1		Används inte som grund för bedömningen. Eleverna handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina upplevelser

Katolsk tro årskurs 4 (Sida 1/2)

Mål för undervisning	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M1 handleda eleven att fördjupa sig i religionens heliga skrifter och berättelser samt den centrala läran	Katolska trons centrala begrepp och lära. Religiösa regler och berättelser enligt katolsk tradition. I undervisningen behandlas exempel på möten mellan Jesus och människor.	K1	Förmåga att hantera information om religion	Eleven kan nämna centrala begrepp inom den katolska tron. Eleven kan ge exempel på högtider under året och förstå varför de firas.
M2 handleda eleven att bekanta sig med ritualer och seder samt heliga platser och byggnader inom religionen i fråga	Eleverna bekantar sig med livet i den egna församlingen, mässan och sakramenten. Katolska ritualer som hör ihop med livet samt olika seder och bruk.	K1, K2	Förmåga att hantera information om religion	Eleven kan med hjälp av exempel redogöra för viktiga ritualer, seder och heliga platser inom religionen ifråga och beskriva deras innebörd.
M3 hjälpa eleven att känna igen karaktäristiska drag och symbolik i religiöst språk	Katolska symboler	K2, K3, K4	Förmåga att analysera religiöst språk och symboler	Eleven kan ge exempel på religiöst språk och religiös symbolik.
M4 vägleda eleven att söka information om religionen i olika källor samt bedöma och använda informationen	Aktuella exempel på religiösa inslag i medier och inom populärkulturen.	K4, K5, K6	Förmåga att lära sig i religionsunderviningen	Eleven kan söka information i flera källor.
M5 handleda eleven att utforska Finlands och Europas religiösa och konfessionella rötter och situationer i dag	Religionernas och livsåskådningarnas situation i Finland. Eleverna reflekterar över hur religionsfrihetslagen påverkar religionernas och kyrkornas ställning i Finland.	K1, K2	Kunskap om religion och kultur	Eleven kan i huvuddrag beskriva religioner i Finland.

Katolsk tro årskurs 4 (Sida 2/2)

Mål för undervisning	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M6 handleda eleven att få insikt i judendomen, kristendomen och islam och deras inflytande och historia i Europa	Eleverna bekantar sig med judendom, islam och kristendom och likheter mellan dem.	K2	Religiös multilitteracitet	Eleven kan beskriva huvuddragen i judendomen, kristendomen och islam och deras inbördes relationer.
M7 uppmuntra eleven att respektera det som är heligt för en själv och för andra samt att agera lämpligt i olika religiösa sammanhang och situationer		K2, K5, K6		Eleven vet hur man ska agera och strävar efter att agera på ett lämpligt och respektfullt sätt i olika religiösa situationer och på religiösa platser.
M8 handleda eleven i att utforska etiska normer i religionen i fråga och etiska principer som förenar olika religioner	Centrala etiska principer och livets värde inom katolska tron. Man bekantar sig med grunderna i den katolska kyrkans morallära i sammanhang som gäller individens moral och samhällsmoral i elevernas livsmiljö. Katolska trons inflytande på hur man beter sig i vardagen, empati och etiska frågor som uppstår i elevernas liv. Ge verktyg för att diskutera och motivera sin egen syn på etik samt att diskutera religioner.	K7	Kunskap om etik Förmåga att reflektera över etiska frågor Tankeförmåga, kommunikativa färdigheter	Eleven känner igen och kan nämna etiska normer i den religion som studeras. Eleven deltar i gemensamma diskussioner, kan lyssna på andra och uttrycka sig.
M9 vägleda eleven att förstå värdena i de mänskliga rättigheterna och i synnerhet i FN:s konvention om barnets rättigheter ur individuellt och kollektivt perspektiv		K2		
M10 vägleda eleven att bedöma sina val och reflektera kring de värden som påverkar dem ur ett etiskt perspektiv och med tanke på en hållbar framtid		K1, K3, K6		
M11 ge eleven möjligheter att diskutera etiska frågor, uttrycka sina tankar och känslor på ett konstruktivt sätt samt öva sig att motivera sina synpunkter		K1, K4, K6, K7		
M12 hjälpa och stödja eleven att utveckla och stärka en positiv syn på världen, en positiv självkänsla och tro på livet		K1		Används inte som grund för bedömningen. Eleverna handleds att som en del av självbedömningen

Katolsk tro årskurs 5 (Sida 1/2)

<table>
<tr><th>Mål för undervisning</th><th>Centralt innehåll</th><th>Kompetens</th><th>Föremål för bedömningen</th><th>Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8</th></tr>
<tr><td>M1 handleda eleven att fördjupa sig i religionens heliga skrifter och berättelser samt den centrala läran</td><td rowspan="4">Livet i den egna församlingen, mässan och sakramenten samt parament och sakrala föremål som används i den katolska liturgin.
Kyrkomusik och kyrkokonst behandlas i undervisningen.
Eleverna bekantar sig med sitt eget skyddshelgon och med församlingens skyddshelgon och studerar några heliga människors liv.
Exempel på religiösa inslag och spår i samhället, lagstiftningen, medier och populärkulturen.</td><td>K1</td><td rowspan="4">Förmåga att hantera information om religion, religiös multilitteracitet

Förmåga att analysera religiöst språk och symboler

Förmåga att lära sig i religionsundervisningen</td><td rowspan="4">Eleven kan ge exempel på religiöst språk och religiös symbolik.

Eleven kan söka information i flera källor. Eleven övar sig att bedöma tillförlitligheten och objektiviteten i den information som hittas.</td></tr>
<tr><td>M2 handleda eleven att bekanta sig med ritualer och seder samt heliga platser och byggnader inom religionen i fråga</td><td>K1, K2</td></tr>
<tr><td>M3 hjälpa eleven att känna igen karaktäristiska drag och symbolik i religiöst språk</td><td>K2, K3, K4</td></tr>
<tr><td>M4 vägleda eleven att söka information om religionen i olika källor samt bedöma och använda informationen</td><td>K4, K5, K6</td></tr>
<tr><td>M5 handleda eleven att utforska Finlands och Europas religiösa och konfessionella rötter och situationen i dag</td><td>I undervisningen studeras de kristna kyrkorna och mötet mellan den katolska kyrkan och andra kristna under olika tider i Finland och Europa. Även irreligiositet behandlas.</td><td>K1, K2</td><td>Kunskap om religion och kultur</td><td>Eleven känner till hur religionerna har påverkat samhällenas utveckling, kultur och medier och kan ge exempel.
Eleven kan i huvuddrag beskriva Finlands religiösa rötter.</td></tr>
<tr><td>M6 handleda eleven att få insikt i judendomen, kristendomen och islam och deras inflytande och historia i Europa</td><td>Judendomen, kristendomen och islam.
Gemensamma personer, händelser, heliga platser och skrifter samt deras inflytande på europeisk kultur studeras.</td><td>K2</td><td>Kunskap om religion och kultur</td><td>Eleven kan beskriva huvuddragen i judendomen, kristendomen och islam och deras inbördes relationer.</td></tr>
<tr><td>M7 uppmuntra eleven att respektera det som är heligt för en själv och för andra samt att agera lämpligt i olika religiösa sammanhang och situationer</td><td>Betydelsen av en religiös dialog och religionsfrihet.</td><td>K2, K5, K6</td><td>Religiös multilitteracitet</td><td>Eleven vet hur man ska agera och strävar efter att agera på ett lämpligt och respektfullt sätt i olika religiösa situationer och på religiösa platser.</td></tr>
</table>

Katolsk tro årskurs 5 (Sida 2/2)

Mål för undervisning	Centralt innehåll	Kompetenser	Föremål för bedömning	Kunskapskrav för goda kunskaper/ vitsordet 8
M9 vägleda eleven att förstå värdena i de mänskliga rättigheterna och i synnerhet i FN:s konvention om barnets rättigheter ur individuellt och kollektivt perspektiv	Människorättsetik, FN:s konvention om barnets rättigheter. Eleverna bekantar sig med de mänskliga rättigheterna i religioner, ekumeniskt tänkande och religionsdialog samt med Kyrkornas världsråd och Ekumeniska rådet i Finland och den katolska kyrkans relation till dem.	K2	Kunskap om människorättsetik	Eleven kan det centrala innehållet i FN:s konvention om barnets rättigheter och kan ge exempel på mänskliga rättigheter.
M10 vägleda eleven att bedöma sina val och reflektera kring de värden som påverkar dem ur ett etiskt perspektiv och med tanke på en hållbar framtid	I undervisningen betonas respekt för livet, egna val och ansvar samt omsorg om naturen. Centralt är att studera likheter mellan etiska principer i olika religioner. Ge verktyg för att diskutera och motivera sin egen syn på etik samt att diskutera religioner.	K1, K3, K6	Förmåga att reflektera över etiska frågor Tankeförmåga, kommunikativa färdigheter	Eleven kan ge exempel på hur man skapar en hållbar framtid. Eleven kan tillämpa de etiska principerna i religionen i fråga i sina exempel. Eleven deltar i gemensamma diskussioner, kan lyssna på andra och uttrycka sig.
M11 ge eleven möjligheter att diskutera etiska frågor, uttrycka sina tankar och känslor på ett konstruktivt sätt samt öva sig att motivera sina synpunkter		K1, K4, K6, K7		
M12 hjälpa och stödja eleven att utveckla och stärka en positiv syn på världen, en positiv självkänsla och tro på livet		K1		Används inte som grund för bedömningen. Eleverna handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina upplevelser.

Katolsk tro årskurs 6 (Sida 1/2)

Mål för undervisning	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M1 handleda eleven att fördjupa sig i religionens heliga skrifter och berättelser samt den centrala läran	Sambandet mellan centrala katolska berättelser dess inflytande på konst, vetenskap och kultur. Man bekantar sig med viktiga händelser i Gamla och Nya Testamentet och med andra olika typer av religiös litteratur och hur de används i det kyrkliga livet. Bekantar sig med begreppet helighet samt heliga platser. Aktuella exempel på religiösa inslag i medier och inom populärkulturen. Symboler och den katolska kalenderns högtider. Katolska trons mångfald och den katolska tron i Finland.	K1	Förmåga att hantera information om religion, religiös multilitteracitet	Eleven kan nämna källor och texter inom religionen i fråga samt beskriva det centrala innehållet i dem.
M2 handleda eleven att bekanta sig med ritualer och seder samt heliga platser och byggnader inom religionen i fråga		K1, K2	Förmåga att hantera information om religion, religiös multilitteracitet	Eleven kan med hjälp av exempel redogöra för viktiga ritualer, seder och heliga platser inom religionen i fråga och beskriva deras innebörd.
M3 hjälpa eleven att känna igen karaktäristiska drag och symbolik i religiöst språk		K2, K3, K4	Förmåga att analysera religiöst språk och symboler	Eleven kan ge exempel på religiöst språk och religiös symbolik.
M4 vägleda eleven att söka information om religionen i olika källor samt bedöma och använda informationen		K4, K5, K6	Förmåga att lära sig i religionsundervisningen	Eleven kan söka information i flera källor. Eleven övar sig att bedöma tillförlitligheten och objektiviteten i den information hen hittar.
M5 handleda eleven att utforska Finlands och Europas religiösa och konfessionella rötter och situationen i dag	Centralt innehåll är judendomen, kristendomen och islam. Gemensamma personer, händelser, heliga platser och skrifter samt deras inflytande på europeisk kultur studeras. Bekantar sig i synnerhet med katolska torns historia i Europa och med religiösa samfund i skolans närhet och betydelsen av en religiös dialog. I undervisningen studeras religionerna i medier och inom populärkulturen och religionernas betydelse för världsfreden.	K1, K2	Kunskap om religion och kultur	Eleven känner till hur religionerna har påverkat samhällenas utveckling, kultur och medier och kan ge exempel. Eleven kan i huvuddrag beskriva Finlands och Europas religiösa rötter.
M6 handleda eleven att få insikt i judendomen, kristendomen och islam och deras inflytande och historia i Europa		K2	Kunskap om religion och kultur	Eleven kan beskriva huvuddragen i judendomen, kristendomen och islam och deras inbördes relationer.
M7 uppmuntra eleven att respektera det som är heligt för en själv och för andra samt att agera lämpligt i olika religiösa sammanhang och situationer		K2, K5, K6	Religiös multilitteracitet	Eleven vet hur man ska agera och strävar efter att agera på ett lämpligt och respektfullt sätt i olika religiösa situationer och på religiösa platser.

Katolsk tro årskurs 6 (Sida 2/2)

Mål för undervisning	Centralt innehåll	Kompetenser	Föremål för bedömning	Kunskapskrav för goda kunskaper/ vitsordet 8
M8 handleda eleven i att utforska etiska normer i religionen i fråga och etiska principer som förenar olika religioner	Man fördjupar sig i Bergspredikan, Det dubbla kärleksbudskapet och den katolska kyrkans bud. Man reflekterar över buden som grund för den moraliska utvecklingen, samvetsrannsakan och botgöring samt följderna av dem.	K7	Kunskap om etik	Eleven känner igen och kan nämna etiska normer i den religion som studeras samt etiska principer som förenar religioner och livsåskådningar.
M9 vägleda eleven att förstå värdena i de mänskliga rättigheterna och i synnerhet i FN:s konvention om barnets rättigheter ur individuellt och kollektivt perspektiv	Människorättsetik, FN:s konvention om barnets rättigheter samt människovärde, att respektera livet, globalt ansvar och att värna om naturen.	K2	Kunskap om människorättsetik	Eleven kan det centrala innehållet i FN:s konvention om barnets rättigheter och kan ge exempel på mänskliga rättigheter.
M10 vägleda eleven att bedöma sina val och reflektera kring de värden som påverkar dem ur ett etiskt perspektiv och med tanke på en hållbar framtid	Centrala livsfrågor och den katolska trons inflytande på hur man beter sig i vardagen, empati och etiska frågor som uppstår i elevernas liv.	K1, K3, K6,	Förmåga att reflektera över etiska frågor	Eleven kan ge exempel på hur man skapar en hållbar framtid. Eleven kan tillämpa de etiska principerna i religionen i fråga i sina exempel.
M11 ge eleven möjligheter att diskutera etiska frågor, uttrycka sina tankar och känslor på ett konstruktivt sätt samt öva sig att motivera sina synpunkter	Man bekantar sig med grunderna i den katolska kyrkans morallära i sammanhang som gäller individens moral och samhällsmoral i elevernas livsmiljö.	K1, K4, K6, K7	Tankeförmåga, kommunikativa färdigheter	Eleven deltar i gemensamma diskussioner, kan lyssna på andra och uttrycka sig.
M12 hjälpa och stödja eleven att utveckla och stärka en positiv syn på världen, en positiv självkänsla och tro på livet	Ge verktyg för att diskutera och motivera sin egen syn på etik samt att diskutera religioner.	K1		Används inte som grund för bedömningen. Eleverna handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina upplevelser.

Katolsk tro årskurs 7-9

Centralt innehåll som anknyter till målen för katolsk tro i åk 7-9

I1 Förhållandet till den egna religionen

I2 Religionernas värld

I3 Ett gott liv

Katolsk tro årskurs 7 (Sida 1/1)

Mål för undervisning	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M1 vägleda eleven att inse sambandet mellan religion och kultur och att uppfatta den religiösa mångfalden	Begreppet religion utreds och religiositet granskas ur ett vetenskapligt perspektiv med beaktande av religiösa dimensioner Man fördjupar elevernas kunskaper om hur den lutherska och ortodoxa läran har påverkat värderingarna i det finländska samhället. I undervisningen fördjupas kännedomen om Bibeln och Traditionen, grundläggande kunskap om trosfrågor och ett kristet liv.	K1	Kunskap om religionernas betydelse i kulturen och samhället	Eleven känner igen olika företeelser i anknytning till religion i olika kulturer och samhällen.
M2 handleda eleven att fördjupa sina kunskaper om den religion som studeras och dess inflytande		K2	Förmåga att hantera religiös information	Eleven kan analysera de grundläggande lärorna i den religion som studeras och beskriva innehållet i de viktigaste källorna. Eleven kan beskriva uppkomsten och utbredningen av den religion som studeras, samt dess inflytande i olika delar av världen. Eleven kan själv-ständigt hämta ytterligare information om den religion som studeras och fästa uppmärksamhet vid källornas tillförlitlighet.
M3 handleda eleven att undersöka religioner och livsåskådningar på olika håll i världen samt irreligiositet	Man hjälper eleverna att få en helhetsbild av sakramenten och att uppfatta lärans centrala delar. Man studerar de stora världsreligionernas uppkomst och utbredning och hur de påverkat kulturen, levnadsvanor och konst. Religionernas synlighet inom kultur, media, politik, populärkultur, konst och umgängeskultur.	K2, K3, K6	Kunskap om världsreligionerna och olika livsåskådningar	Eleven kan beskriva och jämföra de huvudsakliga dragen i de olika världsreligionerna. Eleven kan använda begreppen religion, irreligiositet och åskådning i ändamålsenliga sammanhang. Eleven kan söka information om religioner och åskådningar.
M4 handleda eleven att känna igen seder och symboler i olika religioner och livsåskådningar samt ge akt på religiösa teman i medier, världspolitiken, inom konst och populärkultur		K2, K4, K6	Religiös och kulturell läskunnighet	Eleven kan beskriva och nämna seder i olika religioner och kan ge ett exempel på religiösa seder och bruk. Eleven känner igen och kan ge ett exempel på religiösa symboler och teman i medier, världspolitiken, konsten samt i populärkulturen.
M5 vägleda eleven att iaktta och bedöma olika sätt att argumentera samt skillnader mellan religiöst och vetenskapligt språk.		K1, K2, K4, K5, K7	Tankeförmåga, kommunikativa färdigheter	Eleven känner igen olika sätt att argumentera samt skillnader mellan religiöst och vetenskapligt språk. Eleven kan lyssna till andras åsikter och presentera motiveringar för sina egna åsikter.
M8 uppmuntra eleven att fundera över mänskliga livsfrågor och aktuella etiska frågor och egna värderingar i förhållande till dem	I undervisningen reflekterar man över människans frihet att välja sina mål i livet. Man reflekterar över det mångkulturella och mångreligiösa samhället och olika värderingar.	K7	Etiskt tänkande	Eleven kan självständigt och tillsammans med andra reflektera över livsfrågor i anknytning till mänskligheten och några aktuella etiska frågor. Eleven kan beskriva värderingar som är viktiga för hen och presentera och motivera åsikter i etiska frågor.
M10 sporra eleven att möta olika människor i dag och i framtiden under fort-		K6		Används inte som grund för bedömningen. Eleven handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina upp-

satta studier, i arbetslivet och på fritiden				levelser.

Katolsk tro årskurs 8 (Sida 1/2)

Mål för undervisning	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M1 vägleda eleven att inse sambandet mellan religion och kultur och att uppfatta den religiösa mångfalden	Centralt i undervisningen är mötet mellan olika kyrkor och kristna samfund och deras anhängare i ekumenisk anda. Katolska trons uppkomst, utbredning och uppdelning i inriktningar. Centralt innehåll är döden och det eviga livet, helgonförklaring, påvens ofelbarhet samt de viktigaste händelserna i kyrkans historia och de senaste kyrkomötenas betydelse för det kyrkliga livet. Man bekantar sig mera ingående med ekumeniska rådet i Finland, ekumeniska principer och mål. Religionsfrihet Centralt innehåll är skillnaden mellan tro och vetande och mellan religiöst och vetenskapligt språk. Religionernas synlighet inom kultur, media, politik, populärkultur, konst och umgängeskultur.	K1	Kunskap om religionernas betydelse i kulturen och samhället	Eleven känner igen olika företeelser i anknytning till religion i olika kulturer och samhällen.
M2 handleda eleven att fördjupa sina kunskaper om den religion som studeras och dess inflytande		K2	Förmåga att hantera religiös information	Eleven kan analysera de grundläggande lärorna i den religion som studeras och beskriva innehållet i de viktigaste källorna. Eleven kan beskriva uppkomsten och utbredningen av den religion som studeras, samt dess inflytande i olika delar av världen. Eleven kan själv-ständigt hämta ytterligare information om den religion som studeras och fästa uppmärksamhet vid källornas tillförlitlighet.
M3 handleda eleven att undersöka religioner och livsåskådningar på olika håll i världen samt irreligiositet		K2, K3, K6	Kunskap om världsreligionerna och olika livsåskådningar	Eleven kan beskriva och jämföra de huvudsakliga dragen i de olika världsreligionerna. Eleven kan använda begreppen religion, irreligiositet och åskådning i ändamålsenliga sammanhang. Eleven kan söka information om religioner och åskådningar.
M4 handleda eleven att känna igen seder och symboler i olika religioner och livsåskådningar samt ge akt på religiösa teman i medier, världspolitiken, inom konst och populärkultur		K2, K4, K6	Religiös och kulturell läskunnighet	Eleven kan beskriva och nämna seder i olika religioner och kan ge ett exempel på religiösa seder och bruk. Eleven känner igen och kan ge ett exempel på religiösa symboler och teman i medier, världspolitiken, konsten samt i populärkulturen.
M5 vägleda eleven att iaktta och bedöma olika sätt att argumentera samt skillnader mellan religiöst och vetenskapligt språk		K1, K2, K4, K5, K7	Tankeförmåga, kommunikativa färdigheter	Eleven känner igen olika sätt att argumentera samt skillnader mellan religiöst och vetenskapligt språk. Eleven kan lyssna till andras åsikter och presentera motiveringar för sina egna åsikter.
M7 hjälpa eleven att reflektera kring religioners och livsåskådningars globala betydelse som grund och rättesnöre för	Dialogen mellan olika religioner och världsåskådningar och dess betydelse för världsförbättring.	K5, K6	Kunskap om religioners och livsåskådningars globala bety-	Eleven kan beskriva religioners och åskådningars betydelse som grund och rättesnöre för människors val.

människors val	Man fördjupar elevernas kunskap om moralläran, budorden och dygderna.		delse	
M10 sporra eleven att möta olika människor i dag och i framtiden under fortsatta studier, i arbetslivet och på fritiden	Vid val av innehåll stödjer man elevernas förståelse för samhällelig sämja och fred och ömsesidig respekt för alla.	K6		Används inte som grund för bedömningen. Eleven handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina upplevelser.

Katolsk tro årskurs 9 (Sida 1/6)

Mål för undervisning	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M1 handleda eleven att inse sambandet mellan religion och kultur och att uppfatta den religiösa mångfalden	Eleven förstår den mångsidiga kommunikationen mellan religion och kultur och den religiösa mångfalden.	Uppkomsten av den katolska bibeln, dess uppbyggnad och tolkningar samt dess centrala innehåll och kulturella inflytande. Fornfinländarnas tro samt nya religiösa rörelser och irreligiositet som livsåskådning. Man bekantar sig med andra religioners syn på döden och livet efter detta. Man fördjupar sig i den katolska kyrkans dialog med andra religioner. Man stiftar bekantskap med religiös litteratur. Man studerar den katolska kyrkans verksamhet i Finland. Man stiftar	K1	Förmåga att uppfatta det inflytande som mångfalden av religioner har samt religionernas inverkan på kultur och samhälle	För vitsord 5: Eleven känner under handledning igen olika saker i omgivningen som anknyter till religion såsom byggnader och symboler. För vitsord 7: Eleven känner igen olika saker i omgivningen som anknyter till religion. Eleven kan kombinera begrepp och företeelser i anknytning till religion. För vitsord 8: Eleven kan ge exempel på mångfalden i anknytning till den religion som studeras. Eleven visar att hen förstår att religion och kultur står i växelverkan med varandra. Eleven känner igen olika företeelser i anknytning till religion i olika kulturer och samhällen. För vitsord 9: Eleven kan ge mångsidiga exempel på den interna mångfalden i den religion som studeras. Eleven kan beskriva växelverkan mellan religion och kultur på ett mångsidigt sätt. Eleven känner igen och kan nämna olika företeelser i anknytning till religion i olika kulturer och samhällen.
M2 handleda eleven att fördjupa sina kunskaper om den religion som studeras och dess inflytande	Eleven fördjupar sina kunskaper om den religion som studeras och dess inflytande och utvecklas i att hämta ytterligare information om dem		K2	Förmåga att hantera information om den religion som studeras	För vitsord 5: Eleven kan ge ett exempel på lärorna i den religion som studeras och ett exempel på de viktigaste källorna. Eleven kan berätta om uppkomsten av den religion som studeras. För vitsord 7: Eleven kan ge exempel på lärorna i den religion som studeras. Eleven kan redogöra för uppkomsten av den religion som studeras, samt för dess källor, inflytande och ut-

		bekantskap med olika typer av kyrklig och religiös litteratur.			bredning. Eleven kan enligt givna instruktioner söka ytterligare information om den religion som studeras. För vitsord 8: Eleven kan analysera de grundläggande lärorna i den religion som studeras och beskriva innehållet i de viktigaste källorna. Eleven kan beskriva uppkomsten och utbredningen av den religion som studeras, samt dess inflytande i olika delar av världen. Eleven kan självständigt hämta ytterligare information om den religion som studeras och fästa uppmärksamhet vid källornas tillförlitlighet. För vitsord 9: Eleven kan analysera de grundläggande lärorna i den religion som studeras och innehållet i och tolkningen av de viktigaste källorna. Eleven kan beskriva uppkomsthistoria för den religion som studeras, dess utbredning och inflytande i olika delar av världen. Eleven kan självständigt hämta ytterligare information om den religion som studeras och fästa uppmärksamhet vid källornas tillförlitlighet.
M3 handleda eleven att fördjupa sin kännedom om religioner och livsåskådningar på olika håll i världen samt irreligiositet	Eleven förstår vad som avses med världsreligioner, irreligiositet och åskådningar och hur de skiljer sig från varandra. Eleven utvecklar sin förmåga att söka ytterligare information om dem.		K2, K3, K6	Kännedom om världsreligionerna och olika åskådningar	För vitsord 5: Eleven kan nämna två religioner och under handledning känna igen de centrala dragen i dem. Eleven känner under handledning igen skillnaderna mellan religion och irreligiositet. För vitsord 7: Eleven kan nämna världsreligioner och berätta om de mest centrala dragen i dem. Eleven kan beskriva skillnaden mellan religion och irreligiositet. Eleven kan söka ytterligare information om religioner och åskådningar enligt givna instruktioner. För vitsord 8: Eleven kan beskriva och jämföra de huvudsakliga dragen i de olika världsreligionerna. Eleven kan använda begreppen religion, irreligiositet och åskådning i ändamålsenliga sammanhang. Eleven kan söka information om religioner och åskådningar. För vitsord 9: Eleven kan analysera de huvudsakliga dragen i de olika världsreligionerna. Eleven kan beskriva den rådande mångfalden inom religioner och irreligiositet. Eleven kan söka information om religioner och åskådningar och fästa uppmärksamhet vid informationskällornas tillförlitlighet.

M4 handleda eleven att känna igen seder och symboler i olika religioner och livsåskådningar samt identifiera religiösa teman i medier, i världspolitiken och inom konst och populärkultur	Eleven identifierar och förstår seder i olika religioner och åskådningar samt utvecklar sin förmåga att identifiera religiösa symboler och teman i medier, världspolitiken, konsten och populärkulturen.	Religionskritik samt hur religionerna syns i medierna, i politiken, inom olika kulturområden, i populärkulturen, i konst och i seder och bruk. Religionernas synlighet inom kultur, media, politik, populärkultur, konst och umgängeskultur.	K2, K4, K6	Religiös och kulturell läskunnighet	För vitsord 5: Eleven känner utgående från exempel igen seder i anknytning till religion. För vitsord 7: Eleven kan berätta om centrala seder i minst tre religioner. Ur givet material känner eleven igen religiösa symboler och teman i medier, konsten och populärkulturen. För vitsord 8: Eleven kan beskriva och nämna seder i olika religioner och kan ge ett exempel på irreligiösa seder och bruk. Eleven känner igen och kan ge ett exempel på religiösa symboler och teman i medier, världspolitiken, konsten samt i populärkulturen. För vitsord 9: Eleven kan analysera seder i olika religioner och kan ge exempel på irreligiösa seder och bruk. Eleven identifierar och kan ge exempel på religiösa symboler och teman i medier, världspolitiken, konsten samt i populärkulturen.
M5 handleda eleven att iaktta och bedöma olika sätt att argumentera samt skillnader mellan religiöst och vetenskapligt språk	Eleven lär sig att identifiera och bedöma olika sätt att argumentera samt skillnader i religiöst och vetenskapligt språk. Eleven utvecklar sin förmåga att lyssna på andras åsikter och att motivera sina egna åsikter.		K1, K2, K4, K5, K7	Förmåga att särskilja på religiöst och vetenskapligt språk samt tankeförmåga och kommunikativa färdigheter	För vitsord 5: Eleven skiljer ett tydligt religiöst påstående och ett tydligt vetenskapligt påstående från varandra. För vitsord 7: Eleven känner igen typiska drag i ett vetenskapligt respektive ett religiöst språk. Eleven kan lyssna till andras åsikter och presentera sina egna. För vitsord 8: Eleven känner igen olika sätt att argumentera samt skillnader mellan religiöst och vetenskapligt språk. Eleven kan lyssna till andras åsikter och presentera motiveringar för sina egna åsikter. För vitsord 9: Eleven kan analysera skillnaderna mellan religiösa och vetenskapliga argument och mellan religiöst och vetenskapligt språk. Eleven kan lyssna till andras åsikter och logiskt motivera sina egna åsikter.

Katolsk tro årskurs 9 (Sida 4/6)

Mål för undervisning	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M6 handleda eleven att utforska centrala etiska begrepp, de mänskliga rättigheterna och de etiska principerna i den religion som studeras samt i andra religioner och åskådningar	Eleven lär sig att använda centrala begrepp i etiskt tänkande. Eleven känner till de centrala mänskliga rättigheterna samt de etiska principerna i den religion som studeras och andra religioner och åskådningar.	Etiska grundbegrepp och förståelsen av dem, gärna i koppling till elevens liv och diskussion om etikett på internet. FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna och den människorättsetik och religionsdialog som den medför. Etiska normer inom den katolska tron. Man reflekterar över kyrkans lära om synd och kring syndens väsen ur individens, kyrkans och samhällets perspektiv samt över moraliska frågor om sexualitet, äktenskap och familj.	K2, K7	Förmåga att behärska information om etik och mänskliga rättigheter	För vitsord 5: Eleven kan ge ett exempel på någon mänsklig rättighet. Eleven kan ge ett exempel på en etisk princip i den religion som studeras. För vitsord 7: Utgående från exempel på situationer känner eleven igen den etiska dimensionen och kan under handledning reflektera över etiska frågeställningar. Eleven kan ge exempel på mänskliga rättigheter och deras betydelse. Eleven kan redogöra för de etiska principerna i den religion som studeras. För vitsord 8: Eleven kan använda centrala etiska begrepp och kan skilja på etiska frågeställningar och andra frågeställningar. Eleven kan reflektera över etiska frågeställningar och förverkligandet av de mänskliga rättigheterna i praktiken. Eleven kan beskriva de etiska principerna i den religion som studeras och i någon annan religion eller åskådning. För vitsord 9: Eleven kan använda centrala etiska begrepp, reflektera över etiska frågeställningar och bedöma förverkligandet av de mänskliga rättigheterna i praktiken. Eleven kan analysera de etiska principerna i den religion som studeras och jämföra dem med centrala etiska begrepp i andra religioner och åskådningar.
M7 hjälpa eleven att reflektera kring religioners och åskådningars globala betydelse som grund och rättesnöre för människors val	Eleven utvecklar sin förmåga att reflektera över religioners och åskådningars globala betydelse som grund och rättesnöre för människors val.		K5, K6	Förmåga att uppfatta betydelsen av religioner och åskådningar i individens liv och globalt	För vitsord 5: Eleven känner utgående från givna exempel igen religiösa och åskådningsmässiga faktorer som påverkar människornas val. För vitsord 7: Eleven kan ge exempel på det inflytande religioner och åskådningar har på människors val och verksamhet För vitsord 8: Eleven kan beskriva religioners och åskådningars betydelse som grund och rättesnöre för människors val.

					För vitsord 9: Eleven kan reflektera över religioners och åskådningars betydelse som grund och rättesnöre för människors val och kan ge exempel på detta i olika delar av världen.
M8 uppmuntra eleven att reflektera över livsfrågor i anknytning till mänskligheten och aktuella etiska frågor och egna värderingar i förhållande till dem	Eleven lär sig att självständigt och tillsammans med andra reflektera över livsfrågor i anknytning till mänskligheten, aktuella etiska frågor och de egna värderingarna i förhållande till dem.	Livsfrågor och frågor i anslutning till det finländska samhället, globalt ansvar, miljö och djur ur ett etiskt perspektiv.	K7	Förmåga till etiskt tänkande och att uttrycka sina egna åsikter	För vitsord 5: Eleven kan beskriva någon etisk fråga och en värdering som är viktig för hen. För vitsord 7: Eleven känner igen och kan under handledning reflektera över livsfrågor i anknytning till mänskligheten och några aktuella etiska frågor. Eleven kan beskriva värderingar som är viktiga för hen och utgående från dem ta ställning till etiska frågor. För vitsord 8: Eleven kan självständigt och tillsammans med andra reflektera över livsfrågor i anknytning till mänskligheten och några aktuella etiska frågor. Eleven kan beskriva värderingar som är viktiga för hen och presentera och motivera åsikter i etiska frågor. För vitsord 9: Eleven kan självständigt och tillsammans med andra reflektera över livsfrågor i anknytning till mänskligheten och aktuella etiska frågor. Eleven kan analysera sina egna värderingar samt identifiera olika värderingar som grund för etiska lösningar. Eleven kan presentera logiska och motiverade åsikter om etiska frågor.
M9 inspirera eleven att granska de etiska dimensionerna i sina val och hur de påverkar välbefinnandet och uppmuntra eleven till en hållbar livsstil	Eleven utvecklar sin förmåga att analysera sina etiska val och hur de påverkar välbefinnandet och utvecklar sina färdigheter att förverkliga en hållbar livsstil.	Reflektion över etiska aspekter i egna val och hur de påverkar det egna och andras välbefinnande.	K1, K2	Förmåga att uppfatta vilken påverkan etiska val har i förhållande till välbefinnande och en hållbar framtid	För vitsord 5: Eleven kan under handledning identifiera konsekvenser av etiska val och handlingar. För vitsord 7: Eleven kan beskriva konsekvenser som etiska val har för en hållbar framtid. För vitsord 8: Eleven kan analysera etiska val och konsekvenserna av dem för välbefinnande och en hållbar framtid. För vitsord 9: Eleven kan värdera etiska val och ge exempel på deras direkta och indirekta inverkan på välbefinnande och en hållbar framtid.

M10 sporra eleven att möta olika människor nu och i framtiden, under fortsatta studier, i arbetslivet och på fritiden	Eleven utvecklar sina färdigheter i konstruktiv kommunikation tillsammans med andra människor nu och i framtiden, under fortsatta studier, i arbetslivet och på fritiden.	Vid val av innehåll stödjer man elevernas förståelse för samhällelig sämja och fred och ömsesidig respekt för alla.	K6	Reflektion över etiska aspekter i egna val och hur de påverkar det egna och andras välbefinnande	Används inte som grund för bedömningen. Eleven handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina upplevelser.

LÄROKURSEN I ISLAM

I alla lärokurser i religion följs gemensamma beskrivningar i läroplansgrunderna gällande centralt innehåll som anknyter till målen för religion**,** mål för lärmiljöer och arbetssätt i religion, handledning, differentiering och stöd i religion samt bedömning av elevens lärande i religion (se s. 267-269). Utöver de gemensamma beskrivningarna för central innehåll, har även varje lärokurs beskrivningar av det centrala innehållet ur den ifrågavarande lärokursens perspektiv.

Islam årskurs 1-2

Centralt innehåll som anknyter till målen för islam i åk 1-2

I1 Förhållandet till den egna religionen

I2 Religionernas värld

I3 Ett gott liv

Islam årskurs 1

Mål för undervisning	Centralt innehåll	Kompetens	Kunskapskrav för goda kunskaper/ vitsordet 8
M1 väcka elevens intresse för religionsundervisningen och handleda eleven att förstå sin egen familjs religiösa och konfessionella bakgrund.	Eleven bekantar sig med islam och eventuellt andra historier, religioner och livsåskådningar utgående från den egna familjen och släkten.	K2, K4,	Eleven känner igen och kan namnge fenomen som rör livsåskådning i sin närmiljö
M2 vägleda eleven att få insikt i centrala begrepp, berättelser och symboler i religionen i fråga	Grunderna i den islamiska läran: existensen av en enda Gud, profeterna, de heliga skrifterna, tron på det osynliga och islams fem grundpelare. Eleven studerar högtider i den islamiska kalendern och traditioner förknippade med människans livscykel. Till exempel offerhögtiden efter pilgrimsfärdens avslutning (Eid-al-adha/stora festen) och fastans avslutning (Eid-al-fitr/lilla festen). Eleven bekantar sig med Koranen och den nedtecknade islamiska traditionen och det islamiska samfundet. Till exempel genom korta suror såsom al-fatiha och al-ikhlas och berättelser om profeten Muhammeds liv.	K1	Eleven känner igen och kan namnge fenomen som rör livsåskådning i sin närmiljö
M3 handleda eleven att utforska det religiösa året, religiösa högtider och seder		K2, K7	
M4 sporra eleven att lära känna seder och högtider i religioner och livsåskådningar som förekommer i klassen, skolan och närmiljön	Eleverna bekantar sig med religioner som förekommer i Finland och med de heliga byggnader och festtraditioner som är kopplade till dem samt med seder som hör samman med irreligiositet.	K2, K3, K7	Eleven kan namnge någon världsreligion
M5 uppmuntra eleven att identifiera och uttrycka sina tankar och känslor	Reflektion över livsfrågor och det muslimska perspektivet på dessa. Dessutom behandlas grunderna för ett gott liv inom islam. Eleven uppmuntras att sätta sig in i andras situation och acceptera olikheter samt att reflektera över egna handlingar och konsekvenserna av dem. Betydelsen av respekt för livet, människovärdet och FN:s konvention om barnets rättigheter. Eleven granskar den egna familjens seder och bruk och bekantar sig med rättigheter och skyldigheter i familjen enligt islam. T.ex. att högakta äldre, hjälpa fattiga och svaga, visa gästfrihet, und-	K2, K6, K7	Eleven kan arbeta i grupp, acceptera olikheter och lyssna på andra. Eleven förstår konsekvenserna av sina handlingar.
M6 vägleda eleven att handla rättvist, leva sig in i andras situation och att respektera andras tankar och övertygelser samt mänskliga rättigheter		K2, K6, K7	
M7 handleda eleven att tänka etiskt och att inse vad det innebär att ta ansvar för sig själv, sin grupp, miljön och naturen		K3, K7	

M8 ge eleven möjligheter att öva sig att framföra och motivera sina åsikter samt att lyssna på och förstå olika åsikter	vika att visa vrede och upprördhet.	K1, K5, K6, K7	

Islam årskurs 2 (sida 1/2)

Mål för undervisning	Centralt innehåll	Kompetens	Kunskapskrav för goda kunskaper
M1 väcka elevens intresse för religionsundervisningen och handleda eleven att förstå sin egen familjs religiösa och konfessionella bakgrund	Eleven bekantar sig med islam utgående från den egna familjen, exempelvis genom diskussion om matvanor och islamiska mat- och måltidsregler. Grunderna i den islamiska läran: existensen av en enda Gud, profeterna, de heliga skrifterna, tron på det osynliga och islams fem grundpelare.	K2, K4,	Eleven kan ge exempel på begrepp, högtider och symboler inom islam Eleven känner till de religiösa skrifterna.
M2 vägleda eleven att få insikt i centrala begrepp, berättelser och symboler i religionen i fråga	Eleven studerar högtider och evenemang i den islamiska kalendern och traditioner förknippade med människans livscykel. Till exempel översikt av hela det islamiska året, fastemånaden, Eid-al-fitr och Eid-al-adha.	K1	
M3 handleda eleven att utforska det religiösa året, religiösa högtider och seder	Eleven bekantar sig med Koranen och den nedtecknade islamiska traditionen och det islamiska samfundet. Till exempel genom korta suror såsom al-ikhlas, al-nas och berättelser om profeten Muhammeds liv (ca 5-10 hadith) och andra profeter, t.ex. Adam, Nuh och Ibrahim. Bönen (salat) och åkallan (dua). Moskens betydelse för muslimerna och uppförande i moskén. Olika former av islam och att acceptera dessa. Bekanta sig med islamisk konst och nashid.	K2, K7	Eleven kan redogöra för centrala berättelser i muslimsk tradition.
M4 sporra eleven att lära känna seder och högtider i religioner och livsåskådningar som förekommer i klassen, skolan och närmiljön	Eleverna bekantar sig med religioner som förekommer i Finland och med de heliga byggnader och festtraditioner som är kopplade till dem samt med seder som hör samman med irreligiositet.	K2, K3, K7	Kunna namnge några religioner i Finland

Islam årskurs 2 (sida 2/2)

Mål för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Kunskapskrav för goda kunskaper
M5 uppmuntra eleven att identifiera och uttrycka sina tankar och känslor	Reflektion över livsfrågor och det muslimska perspektivet på dessa. Dessutom behandlas grunderna för ett gott liv inom islam.	K2, K3, K7	Eleven kan arbeta i grupp, uttrycka sina tankar, acceptera olikheter och lyssna på andra. Eleven förstår konsekvenserna av sina handlingar.
M6 vägleda eleven att handla rättvist, leva sig in i andras situation och att respektera andras tankar och övertygelser samt mänskliga rättigheter	Eleven uppmuntras att reflektera över egna handlingar och konsekvenserna av dem samt att sätta sig in i andras situation och acceptera olikheter. T.ex. genom temat ärlighet. Eleven reflekterar över sitt eget ansvar för andra människor, miljön och naturen.	K2, K6, K7	
M7 handleda eleven att tänka etiskt och att inse vad det innebär att ta ansvar för sig själv, sin grupp, miljön och naturen	Betydelsen av respekt för livet och för människovärdet samt barnens rättigheter. Klargörande vilken betydelse FN:s konvention om barnets rättigheter har för elevens eget liv.	K2, K6, K7	
M8 ge eleven möjligheter att öva sig att framföra och motivera sina åsikter samt att lyssna på och förstå olika åsikter	Eleven granskar den egna familjens seder och bruk och bekantar sig med rättigheter och skyldigheter i familjen enligt islam. Diskuterar vikten av att lyssna och förstå andra och att acceptera olikheter.	K3, K7	

Islam årskurserna 3-6

Centralt innehåll som anknyter till målen för islam i åk 3-6

I1 Förhållandet till den egna religionen

I2 Religionernas värld

I3 Ett gott liv

Islam årskurs 3 (sida 1/2)

Mål för undervisning	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda
M1 handleda eleven att fördjupa sig i religionens heliga skrifter och berättelser samt den centrala läran	Eleven bekantar sig med Koranen och den nedtecknade islamiska traditionen och det islamiska samfundet. Till exempel genom korta suror såsom al-falaq, al-tabat och berättelser om profeten Muhammeds liv och studier av trons pelare (arkan al-iman) samt högaktning av lärandet och familjens betydelse. Viktiga religiösa regler och berättelser enligt islamisk tradition. Den islamiska kalendern, högtider, fredagsbönen och fredagen som helgdag. De heliga platserna och deras betydelse. Religiösa språkets särdrag, islamisk terminologi och dess förenande effekt i den islamiska världen.	K1,	Förmåga att hantera information om religion Förmåga att lära sig i religionsundervisningen	Eleven kan nämna utvalda suror och hadith samt beskriva det centrala innehållet i dem. Eleven kan med exempel redogöra för heliga platser, årets viktiga högtider och och beskriva deras innebörd. Eleven kan ge exempel på religiöst språk och religiös symbolik. Eleven övar sig att söka i koranen och andra källor.
M2 handleda eleven att bekanta sig med ritualer och seder samt heliga platser och byggnader inom religionen i fråga		K1, K2		
M3 hjälpa eleven att känna igen karaktäristiska drag och symbolik i religiöst språk		K2, K3, K4		
M4 vägleda eleven att söka information om religionen i olika källor samt bedöma och använda informationen		K4, K5, K6		
M7 uppmuntra eleven att respektera det som är heligt för en själv och för andra samt att agera lämpligt i olika religiösa sammanhang och situationer	Religiösa samfund i Finland och betydelsen av religiös dialog. Islam i Finland Islams mångfald	K2, K5, K6	Religiös multilitteracitet	Eleven vet hur man ska agera och strävar efter att agera på ett lämpligt och respektfullt sätt i olika religiösa situationer och på religiösa platser.

Islam årskurs 3 (sida 2/2)

Mål för undervisning	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper
M8 handleda eleven i att utforska etiska normer i religionen i fråga och etiska principer som förenar olika religioner	De centrala etiska principerna och livets värde inom islam. Till exempel familjens betydelse, gott uppförande, tillåtet och förbjudet enligt islam (halal – haram) Centrala livsfrågor, känslor och värdeval behandlas med hjälp av valda berättelser ur Koranen och den islamiska traditionen. Reflektion över förhållandet mellan tro och handlingar, islamiska seder och bruk, empati och etiska frågor som uppstår i elevernas liv. T.ex. frågor om liv och död utifrån elevernas erfarenheter. Uppfattningen om det förbjudna och tillåtna inom islam. Reflektion över människan, naturen och globalt ansvar.	K7	Kunskap om etik	Eleven kan redogöra för de utvalda etiska principerna.
M9 vägleda eleven att förstå värdena i de mänskliga rättigheterna och i synnerhet i FN:s konvention om barnets rättigheter ur individuellt och kollektivt perspektiv		K2		Eleven deltar i gemensamma diskussioner, kan lyssna på andra och uttrycka sig.
M10 vägleda eleven att bedöma sina val och reflektera kring de värden som påverkar dem ur ett etiskt perspektiv och med tanke på en hållbar framtid		K1, K3, K6		
M11 ge eleven möjligheter att diskutera etiska frågor, uttrycka sina tankar och känslor på ett konstruktivt sätt samt öva sig att motivera sina synpunkter		K1, K4, K6, K7		
M12 hjälpa och stödja eleven att utveckla och stärka en positiv syn på världen, en positiv självkänsla och tro på livet		K1		Används inte som grund för bedömningen. Eleverna handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina upplevelser.

Islam årskurs 4 (sida 1/2)

Mål för undervisning	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M1 handleda eleven att fördjupa sig i religionens heliga skrifter och berättelser samt den centrala läran	Eleven bekantar sig med Koranen och den nedtecknade islamiska traditionen och det islamiska samfundet. Till exempel genom suror som al-fath och al-asr och berättelser om profeten Muhammeds liv och de andra profeterna. Samt islams uppfattning om Allah, Koranen och trons pelare (arkan al-iman). Religiösa regler och berättelser från islamisk tradition. T.ex. bönereglerna. Islams uppkomst. Islams första skeden i Mecka Den islamiska traditionens inflytande på kulturen, arkitekturen och islamisk konst. T.ex. nashid, moskén som religiös byggnad, moskéarkitektur och den symbolik som hör samman med den. Bönen och åkallan. Det religiösa språkets särdrag, islamisk terminologi och dess förenande effekt i den islamiska världen. Aktuella exempel på religiösa inslag i medier och inom populärkulturen	K1,	Förmåga att hantera information om religion. Förmåga att analysera religiöst språk och symboler. Förmåga att lära sig i religionsundervisningen	Eleven kan nämna centrala begrepp inom islam Eleven kan i korthet förklara koranens och hadithernas uppbyggnad. Eleven känner till utvalda suror och hadither Eleven kan ge exempel på högtider och förstå varför de firas. Eleven kan ge exempel på islams första skeden. Eleven kan med exempel redogöra om bönereglerna och heliga platser inom religionen ifråga och beskriva deras innebörd. Eleven kan ge exempel på religiöst språk och religiös symbolik. Eleven kan söka information i flera källor.
M2 handleda eleven att bekanta sig med ritualer och seder samt heliga platser och byggnader inom religionen i fråga		K1, K2		
M3 hjälpa eleven att känna igen karaktäristiska drag och symbolik i religiöst språk		K2, K3, K4		
M4 vägleda eleven att söka information om religionen i olika källor samt bedöma och använda informationen		K4, K5, K6		
M5 handleda eleven att utforska Finlands och Europas religiösa och konfessionella rötter och situationer i dag	Islams historia i Europa och islam i Finland. Islams mångfald Religioners och livsåskådningars situation i Finland och betydelsen av en religiös dialog samt religionsfrihet. Berättelser som förenar judendomen, kristendomen och islam. Gemensamma profeter, heliga platser och skrifter studeras.	K2, K5, K6	Kunskap om religion och kultur Religiös multilitteracitet	Eleven kan i huvuddrag beskriva religioner i Finland. Eleven kan beskriva huvuddragen i judendomen, kristendomen och islam och deras inbördes relationer. Eleven vet hur man ska agera och strävar efter att agera på ett lämpligt och respektfullt sätt i olika religiösa situationer och på religiösa platser.
M6 handleda eleven att få insikt i judendomen, kristendomen och islam och deras inflytande och historia i Europa		K7		
M7 uppmuntra eleven att respektera det som är heligt för en själv och för andra samt att agera lämpligt i olika religiösa sammanhang och situationer		K2		

Islam årskurs 4 (sida 2/2)

Mål för undervisning	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M8 handleda eleven i att utforska etiska normer i religionen i fråga och etiska principer som förenar olika religioner	De centrala etiska principerna och livets värde inom islam. Centrala livsfrågor, känslor och värdeval behandlas med hjälp av valda berättelser ur Koranen och den islamiska traditionen. Reflektion över förhållandet mellan tro och handlingar, islamiska seder och bruk, empati och etiska frågor som uppstår i elevernas liv. Människans rätt till liv och FN:s konvention om barnets rättigheter. Reflektion över människan och naturen och globalt ansvar.	K1, K3, K6	Kunskap om etik Förmåga att reflektera över etiska frågor Tankeförmåga, kommunikativa färdigheter	Eleven känner igen och kan nämna etiska normer i den religion som studeras. Eleven deltar i gemensamma diskussioner, kan lyssna på andra och uttrycka sig.
M9 vägleda eleven att förstå värdena i de mänskliga rättigheterna och i synnerhet i FN:s konvention om barnets rättigheter ur individuellt och kollektivt perspektiv		K1, K4, K6, K7		
M10 vägleda eleven att bedöma sina val och reflektera kring de värden som påverkar dem ur ett etiskt perspektiv och med tanke på en hållbar framtid		K1		
M11 ge eleven möjligheter att diskutera etiska frågor, uttrycka sina tankar och känslor på ett konstruktivt sätt samt öva sig att motivera sina synpunkter		K1,		
M12 hjälpa och stödja eleven att utveckla och stärka en positiv syn på världen, en positiv självkänsla och tro på livet		K1, K2		M12 Används inte som grund för bedömningen. Eleverna handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina upplevelser.

Islam årskurs 5 (sida 1/2)

Mål för undervisning	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M1 handleda eleven att fördjupa sig i religionens heliga skrifter och berättelser samt den centrala läran	Eleven bekantar sig med Koranen och den nedtecknade islamiska traditionen och det islamiska samfundet. T.ex. surorna al-alaq en-Nasr, Al-Kāfirūn al-Kauthar och al-Mā'un. Islams uppfattning om Allah, shirk och religiösa plikter samt dess undantag. Religiösa regler och berättelser enligt islamisk tradition viktiga. Tex tillåtet och förbjudet enligt islam (halal – haram), exempelvis mat, drycker, droger, spelande. Islams uppkomst. T.ex. profeten Muhammeds flykt från Mecka till Medina (Al-Hijra) Den islamiska traditionens inflytande på kulturen, arkitekturen och islamisk konst studeras. T.ex. islamisk konst, nashid, moskéarkitektur, moskén som byggnad, hur man uppför sig i en moské och eventuellt introduktionsbesök. Exempel på religiösa inslag och spår i samhället, medier och populärkulturen	K1,	Förmåga att hantera information om religion, religiös multilitteracitet	Eleven kan nämna utvalda suror och hadith samt beskriva det centrala innehållet i dem. Eleven kan ge exempel på religiöst språk och religiös symbolik. Eleven kan ge exempel på skeenden i islams uppkomst. Kan ge exempel på den religiösa traditionens inflytande på kulturen. Eleven kan söka information i flera källor. Eleven övar sig att bedöma tillförlitligheten och objektiviteten i den information som hittas.
M2 handleda eleven att bekanta sig med ritualer och seder samt heliga platser och byggnader inom religionen i fråga		K1, K2	Förmåga att hantera information om religion, religiös multilitteracitet	
M3 hjälpa eleven att känna igen karaktäristiska drag och symbolik i religiöst språk		K2, K3, K4	Förmåga att analysera religiöst språk och symboler	
M4 vägleda eleven att söka information om religionen i olika källor samt bedöma och använda informationen		K4, K5, K6	Förmåga att lära sig i religionsundervisningen	
M5 handleda eleven att utforska Finlands och Europas religiösa och konfessionella rötter och situationen i dag	Islams historia i Europa och islam i Finland Eleven bekantar sig med Islams mångfald Religiösa samfund i Finland och betydelsen av en religiös dialog och religionsfrihet. Religioner i medier och inom populärkulturen och religionernas betydelse för världsfreden. Människorättsetik, FN:s konvention om barnets rättigheter samt människovärde, att respektera livet och att värna om naturen	K2, K5, K6	Kunskap om religion och kultur	Eleven känner till hur religionerna har påverkat samhällenas utveckling, kultur och medier och kan ge exempel. Eleven kan i huvuddrag beskriva Finlands religiösa rötter.
M7 uppmuntra eleven att respektera det som är heligt för en själv och för andra samt att agera lämpligt i olika religiösa sammanhang och situationer		K7	Religiös multilitteracitet	Eleven vet hur man ska agera och strävar efter att agera på ett lämpligt och respektfullt sätt i olika religiösa situationer och på religiösa platser.
M9 vägleda eleven att förstå värdena i de mänskliga rättigheterna och i synnerhet i FN:s konvention om barnets rättigheter		K2	Kunskap om människorättsetik	Eleven kan det centrala innehållet i FN:s konvention om barnets rättigheter och kan ge exempel på

ur individuellt och kollektivt perspektiv				mänskliga rättigheter.

Islam årskurs 5 (sida 2/2)

M10 vägleda eleven att bedöma sina val och reflektera kring de värden som påverkar dem ur ett etiskt perspektiv och med tanke på en hållbar framtid	I undervisningen granskas de etiska principerna och livets värde inom islam. Reflektion över förhållandet mellan tro och handlingar, islamiska seder och bruk, empati och etiska frågor som uppstår i elevernas liv. Uppfattningen om det förbjudna och tillåtna inom islam samt syndabegreppet. Reflektion över människan, naturen och globalt ansvar. Ge verktyg för att diskutera och motivera sin egen syn på etik samt att diskutera religioner	K1, K3, K6	Förmåga att reflektera över etiska frågor Tankeförmåga, kommunikativa färdigheter	Eleven kan ge exempel på hur man skapar en hållbar framtid. Eleven kan tillämpa de etiska principerna i religionen i fråga i sina exempel. Eleven deltar i gemensamma diskussioner, kan lyssna på andra och uttrycka sig.
M11 ge eleven möjligheter att diskutera etiska frågor, uttrycka sina tankar och känslor på ett konstruktivt sätt samt öva sig att motivera sina synpunkter		K1, K4, K6, K7		
M12 hjälpa och stödja eleven att utveckla och stärka en positiv syn på världen, en positiv självkänsla och tro på livet		K1		Används inte som grund för bedömningen. Eleverna handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina upplevelser.

Islam årskurs 6 (sida 1/2)

Mål för undervisning	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M1 handleda eleven att fördjupa sig i religionens heliga skrifter och berättelser samt den centrala läran	Eleven bekantar sig med Koranen och den nedtecknade islamiska traditionen och det islamiska samfundet. T.ex. surorna quraish, al-masad, al-nuba och al-mursala samt profeten muhammeds liv och andra profeter.	K1,	Förmåga att hantera information om religion, religiös multilitteracitet	Eleven kan nämna källor och texter inom religionen i fråga samt beskriva det centrala innehållet i dem.
M2 handleda eleven att bekanta sig med ritualer och seder samt heliga platser och byggnader inom religionen i fråga	Islams uppkomst. Profeten Muhammeds barndom och ungdom, Islam i ett tidigt skede i Mecka Profeten Muhammeds migration från Mecka till Medina (Al-Hijra) och grundläggande av islamisk stat (5-10 korta hadith). Även de första muslimerna: Khadija, Ali, Abu Bakr osv.	K1, K2	Förmåga att hantera information om religion, religiös multilitteracitet	Eleven kan med hjälp av exempel redogöra för viktiga ritualer, seder och heliga platser inom religionen i fråga och beskriva deras innebörd.
M3 hjälpa eleven att känna igen karaktäristiska drag och symbolik i religiöst språk	Religiösa regler och berättelser enligt islamisk tradition. Religiösa symboler, högtider och den islamiska kalendern. De heliga platserna och deras betydelse. Islams globala inflytande via antikens litteratur och dess kommentatorer.	K2, K3, K4	Förmåga att analysera religiöst språk och symboler	Eleven kan ge exempel på religiöst språk och religiös symbolik.
M4 vägleda eleven att söka information om religionen i olika källor samt bedöma och använda informationen	Religiösa språkets särdrag, islamisk terminologi och dess förenande effekt i den islamiska världen. Den islamiska traditionens inflytande på kulturen, arkitekturen och islamisk konst studeras.	K4, K5, K6	Förmåga att lära sig i religionsundervisningen	Eleven kan söka information i flera källor. Eleven övar sig att bedöma tillförlitligheten och objektiviteten i den information hen hittar.

Islam årskurs 6 (sida 2/3)

Mål för undervisning	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M5 handleda eleven att utforska Finlands och Europas religiösa och konfessionella rötter och situationen i dag	Islams historia i Europa och islam i Finland och betydelsen av en religiös dialog. Religioners och livsåskådningars situation i Finland och Europa idag och bakgrunden till den samt religionsfrihet. Eleven bekantar sig med Islams mångfald och granskar berättelser om profeterna med tanke på hur den islamiska läran utvecklats. Eleven bekantar sig med judendomen, kristendomen och islam. Gemensamma profeter, heliga platser och skrifter studeras. Man bekantar sig med judendomens, kristendomens och islams inflytande på europeisk kultur. Religioner i medier och inom populärkulturen och religionernas betydelse för världsfreden.	K2, K5, K6	Kunskap om religion och kultur	Eleven känner till hur religionerna har påverkat samhällenas utveckling, kultur och medier och kan ge exempel. Eleven kan i huvuddrag beskriva Finlands och Europas religiösa rötter.
M6 handleda eleven att få insikt i judendomen, kristendomen och islam och deras inflytande och historia i Europa		K7	Kunskap om religion och kultur	Eleven kan beskriva huvuddragen i judendomen, kristendomen och islam och deras inbördes relationer.
M7 uppmuntra eleven att respektera det som är heligt för en själv och för andra samt att agera lämpligt i olika religiösa sammanhang och situationer		K2	Religiös multilitteracitet	Eleven vet hur man ska agera och strävar efter att agera på ett lämpligt och respektfullt sätt i olika religiösa situationer och på religiösa platser.

Islam årskurs 6 (sida 3/3)

Mål för undervisning	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M8 handleda eleven i att utforska etiska normer i religionen i fråga och etiska principer som förenar olika religioner	De etiska principerna och livets värde inom islam, samt etiska principer som förenar religionerna (t.ex. den gyllene regeln). Människorättsetik, FN:s konvention om barnets rättigheter samt människovärde, att respektera livet och att värna om naturen Man reflekterar över förhållandet mellan tro och handlingar, islamiska seder och bruk, empati och etiska frågor som uppstår i elevernas liv. Man reflekterar över människan och naturen och globalt ansvar. Ge verktyg för att diskutera och motivera sin egen syn på etik samt att diskutera religioner. Uppfattningen om det förbjudna och tillåtna inom islam samt syndabegreppet.	K1, K3, K6	Kunskap om etik	Eleven känner igen och kan nämna etiska normer i den religion som studeras samt etiska principer som förenar religioner och livsåskådningar.
M9 vägleda eleven att förstå värdena i de mänskliga rättigheterna och i synnerhet i FN:s konvention om barnets rättigheter ur individuellt och kollektivt perspektiv		K1, K4, K6, K7	Kunskap om människorättsetik	Eleven kan det centrala innehållet i FN:s konvention om barnets rättigheter och kan ge exempel på mänskliga rättigheter.
M10 vägleda eleven att bedöma sina val och reflektera kring de värden som påverkar dem ur ett etiskt perspektiv och med tanke på en hållbar framtid		K1	Förmåga att reflektera över etiska frågor	Eleven kan ge exempel på hur man skapar en hållbar framtid. Eleven kan tillämpa de etiska principerna i religionen i fråga i sina exempel.
M11 ge eleven möjligheter att diskutera etiska frågor, uttrycka sina tankar och känslor på ett konstruktivt sätt samt öva sig att motivera sina synpunkter		K1,	Tankeförmåga, kommunikativa färdigheter	Eleven deltar i gemensamma diskussioner, kan lyssna på andra och uttrycka sig.
M12 hjälpa och stödja eleven att utveckla och stärka en positiv syn på världen, en positiv självkänsla och tro på livet		K1, K2		Används inte som grund för bedömningen. Eleverna handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina upplevelser.

Islam årskurserna 7-9

Centralt innehåll som anknyter till målen för islam i åk 7-9

I1 Förhållandet till den egna religionen

I2 Religionernas värld

I3 Ett gott liv

Islam årskurs 7 (sida 1/2)

Mål för undervisning	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M1 vägleda eleven att inse sambandet mellan religion och kultur och att uppfatta den religiösa mångfalden	Begreppet religion utreds och religiositet granskas ur ett vetenskapligt perspektiv med beaktande av religiösa dimensioner Islam på olika håll i världen. T.ex. Islamiska umman.	K1	Kunskap om religionernas betydelse i kulturen och samhället	Eleven känner igen olika företeelser i anknytning till religion i olika kulturer och samhällen. Eleven kan analysera de grundläggande lärorna i den religion som studeras och beskriva innehållet i de viktigaste källorna. Eleven kan beskriva uppkomsten och utbredningen av den religion som studeras, samt dess inflytande i olika delar av världen. Eleven kan själv-ständigt hämta ytterligare information om den religion som studeras och fästa uppmärksamhet vid källornas tillförlitlighet. Eleven kan beskriva och jämföra de huvudsakliga dragen i de olika världsreligionerna. Eleven kan använda begreppen religion, irreligiositet och åskådning i ändamålsenliga sammanhang. Eleven kan söka information om religioner och åskådningar. Eleven kan beskriva och nämna seder i olika religioner och kan ge ett exempel på religiösa seder och bruk. Eleven känner igen och kan ge ett exempel på religiösa symboler och teman i medier, världspolitiken, konsten samt i populärkulturen. Eleven känner igen olika sätt att argumentera samt skillnader mellan religiöst och vetenskapligt språk. Eleven kan lyssna till andras åsikter och presentera motiveringar för sina egna åsikter.
M2 handleda eleven att fördjupa sina kunskaper om den religion som studeras och dess inflytande	Islams historia från profeten Muhammed till det islamiska rikets expansion. Islam och muslimerna i Finland, Koranens och den nedtecknade islamiska traditionens uppkomst, uppbyggnad och tolkningar samt islams grundpelare.	K2	Förmåga att hantera religiös information	
M3 handleda eleven att undersöka religioner och livsåskådningar på olika håll i världen samt irreligiositet	Reflektion över den egna relationen till islam, till Finland och till den islamiska världen. Reflektion kring religiös tolerans, religionsfrihet och samexistens.	K2, K3, K6	Kunskap om världsreligionerna och olika livsåskådningar	
M4 handleda eleven att känna igen seder och symboler i olika religioner och livsåskådningar samt ge akt på religiösa teman i medier, världspolitiken, inom konst och populärkultur	Bekanta sig med de stora världsreligionernas utbredning, grundpelare och kulturella inflytande på olika håll i världen samt med irreligiositet som livsåskådning. Bekanta sig med religion som föremål för forskning och med skillnader mellan religiöst och vetenskapligt språk.	K2, K4, K6	Religiös och kulturell läskunnighet	
M5 vägleda eleven att iaktta och bedöma olika sätt att argumentera samt skillnader mellan religiöst och vetenskapligt språk	Reflektion över att acceptera religiösa olikheter och över religionen som en del av den kulturella identiteten.	K1, K2, K4, K5, K7	Tankeförmåga, kommunikativa färdigheter	

M8 uppmuntra eleven att fundera över mänskliga livsfrågor och aktuella etiska frågor och egna värderingar i förhållande till dem	De stora livsfrågorna Islamisk etik, gärningar och konsekvenser samt tolkningar av islamisk lag i samhället och i det muslimska samfundet. Dialog mellan olika religioner och världsåskådningar och dess betydelse för världsförbättring och världsfreden, gärna genom ämnesöverskridande arbete. Etiska problem i anslutning till internet (s.k. netikett).	K7	Etiskt tänkande	Eleven kan självständigt och tillsammans med andra reflektera över livsfrågor i anknytning till mänskligheten och några aktuella etiska frågor. Eleven kan beskriva värderingar som är viktiga för hen och presentera och motivera åsikter i etiska frågor.
M10 sporra eleven att möta olika människor i dag och i framtiden under fortsatta studier, i arbetslivet och på fritiden		K6		Används inte som grund för bedömningen. Eleven handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina upplevelser.

Islam årskurs 8 (sida 1/2)

Mål för undervisning	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M1 vägleda eleven att inse sambandet mellan religion och kultur och att uppfatta den religiösa mångfalden	Islam på olika håll i världen och islams mångfald samt huvudriktningar. Islams historia och etableringen av islamisk teologi. Islam och muslimerna i Finland, Koranens och den nedtecknade islamiska traditionens uppkomst, uppbyggnad och tolkningar, islams grundpelare och reflektion kring hur de religiösa plikterna påverkar olika livsområden. Reflektion över den egna relationen till islam, till Finland och till den islamiska världen. Islams inverkan på politik, kultur, konst, seder och bruk i historia och nutid.	K1	Kunskap om religionernas betydelse i kulturen och samhället	Eleven känner igen olika företeelser i anknytning till religion i olika kulturer och samhällen.
M2 handleda eleven att fördjupa sina kunskaper om den religion som studeras och dess inflytande		K2	Förmåga att hantera religiös information	Eleven kan analysera de grundläggande lärorna i den religion som studeras och beskriva innehållet i de viktigaste källorna. Eleven kan beskriva uppkomsten och utbredningen av den religion som studeras, samt dess inflytande i olika delar av världen. Eleven kan själv-ständigt hämta ytterligare information om den religion som studeras och fästa uppmärksamhet vid källornas tillförlitlighet.
M3 handleda eleven att undersöka religioner och livsåskådningar på olika håll i världen samt irreligiositet	De stora världsreligionernas utbredning, grundpelare och kulturella inflytande på olika håll i världen samt med irreligiositet som livsåskådning. Bekanta sig med den finländska forntida folktron och dess kulturella inflytande. Religion som föremål för forskning och med skillnader mellan religiöst och vetenskapligt språk. Upptäcka religionerna i medier, inom kultur och populärkultur och att inse religionernas inflytande inom politiken. Reflektion över att acceptera religiösa olikheter och över religionen som en del av den kulturella identiteten.	K2, K3, K6	Kunskap om världsreligionerna och olika livsåskådningar	Eleven kan beskriva och jämföra de huvudsakliga dragen i de olika världsreligionerna. Eleven kan använda begreppen religion, irreligiositet och åskådning i ändamålsenliga sammanhang. Eleven kan söka information om religioner och åskådningar.
M4 handleda eleven att känna igen seder och symboler i olika religioner och livsåskådningar samt ge akt på religiösa teman i medier, världspolitiken, inom konst och populärkultur		K2, K4, K6	Religiös och kulturell läskunnighet	Eleven kan beskriva och nämna seder i olika religioner och kan ge ett exempel på religiösa seder och bruk. Eleven känner igen och kan ge ett exempel på religiösa symboler och teman i medier, världspolitiken, konsten samt i populärkulturen.
M5 vägleda eleven att iaktta och bedöma olika sätt att argumentera samt skillnader mellan religiöst och vetenskapligt språk		K1, K2, K4, K5, K7	Tankeförmåga, kommunikativa färdigheter	Eleven känner igen olika sätt att argumentera samt skillnader mellan religiöst och vetenskapligt språk. Eleven kan lyssna till andras åsikter och presentera motiveringar för sina egna åsikter.

Islam årskurs 8 (sida 2/2)

Mål för undervisning	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M7 hjälpa eleven att reflektera kring religioners och livsåskådningars globala betydelse som grund och rättesnöre för människors val	Dialog mellan olika religioner och världsåskådningar och dess betydelse för världsförbättring och världsfreden, gärna genom ämnesöverskridande arbete. Respektera personer med annan tro och annan livsåskådning. Reflektion över ansvaret för miljön och miljöns betydelse för människan. Reflektion över förhållandet mellan islamisk lag, juridik och juridiska skolor och bekantar sig med islamiska seder och bruk	K5, K6	Kunskap om religioners och livsåskådningars globala betydelse	Eleven kan beskriva religioners och åskådningars betydelse som grund och rättesnöre för människors val.
M10 sporra eleven att möta olika människor i dag och i framtiden under fortsatta studier, i arbetslivet och på fritiden		K6		Används inte som grund för bedömningen. Eleven handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina upplevelser.

Islam årskurs 9 (sida 1/6)

Mål för undervisning	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M1 handleda eleven att inse sambandet mellan religion och kultur och att uppfatta den religiösa mångfalden	Eleven förstår den mångsidiga kommunikationen mellan religion och kultur och den religiösa mångfalden.	Islam på olika håll i världen med betoning på nutid Koranens och den nedtecknade islamiska traditionens uppkomst, uppbyggnad och tolkningar, islams grundpelare, centrala innehåll, olika tolkningssätt och kulturellt inflytande. Islams historia från profeten Muhammed till det islamiska rikets expansion och etableringen av islamisk teologi. Islams mångfald, dess huvudriktningar, moderna islamiska rörelser och politisk islam. Sharia och olika rättsskolor Hur de religiösa plikterna påverkar olika livsområden Islam och muslimerna i Finland samt reflektion över den egna relationen till islam, till Finland och till den islamiska världen.	K1	Kunskap om religionernas betydelse i kulturen och samhället	För vitsord 5: Eleven känner under handledning igen olika saker i omgivningen som anknyter till religion såsom byggnader och symboler. För vitsord 7: Eleven känner igen olika saker i omgivningen som anknyter till religion. Eleven kan kombinera begrepp och företeelser i anknytning till religion. För vitsord 8: Eleven kan ge exempel på mångfalden i anknytning till den religion som studeras. Eleven visar att hen förstår att religion och kultur står i växelverkan med varandra. Eleven känner igen olika företeelser i anknytning till religion i olika kulturer och samhällen. För vitsord 9: Eleven kan ge mångsidiga exempel på den interna mångfalden i den religion som studeras. Eleven kan beskriva växelverkan mellan religion och kultur på ett mångsidigt sätt. Eleven känner igen och kan nämna olika företeelser i anknytning till religion i olika kulturer och samhällen.

M2 handleda eleven att fördjupa sina kunskaper om den religion som studeras och dess inflytande	Eleven fördjupar sina kunskaper om den religion som studeras och dess inflytande och utvecklas i att hämta ytterligare information om dem.		K2	Förmåga att hantera information om den religion som studeras	För vitsord 5: Eleven kan ge ett exempel på lärorna i den religion som studeras och ett exempel på de viktigaste källorna. Eleven kan berätta om uppkomsten av den religion som studeras. För vitsord 7: Eleven kan ge exempel på lärorna i den religion som studeras. Eleven kan redogöra för uppkomsten av den religion som studeras, samt för dess källor, inflytande och utbredning. Eleven kan enligt givna instruktioner söka ytterligare information om den religion som studeras. För vitsord 8: Eleven kan analysera de grundläggande lärorna i den religion som studeras och beskriva innehållet i de viktigaste källorna. Eleven kan beskriva uppkomsten och utbredningen av den religion som studeras, samt dess inflytande i olika delar av världen. Eleven kan självständigt hämta ytterligare information om den religion som studeras och fästa uppmärksamhet vid källornas tillförlitlighet. För vitsord 9: Eleven kan analysera de grundläggande lärorna i den religion som studeras och innehållet i och tolkningen av de viktigaste källorna. Eleven kan beskriva uppkomsthistoria för den religion som studeras, dess utbredning och inflytande i olika delar av världen. Eleven kan självständigt hämta ytterligare information om den religion som studeras och fästa uppmärksamhet vid källornas tillförlitlighet.

M3 handleda eleven att fördjupa sin kännedom om religioner och livsåskådningar på olika håll i världen samt irreligiositet	Eleven förstår vad som avses med världsreligioner, irreligiositet och åskådningar och hur de skiljer sig från varandra. Eleven utvecklar sin förmåga att söka ytterligare information om dem.	De stora världsreligionernas utbredning, grundpelare och kulturella inflytande på olika håll i världen samt med irreligiositet som livsåskådning. Historisk översikt över de religiösa förhållandena i Finland. T.ex. katolska medeltiden, reformationen och följande perioder i samband med kristendomen. Nya religiösa rörelser samt irreligiositet som livsåskådning Reflektion över att acceptera religiösa olikheter och över religionen som en del av den kulturella identiteten. Religionskritik samt hur religionerna syns i medierna, i politiken, inom olika kulturområden, i populärkulturen, i konst och i seder och bruk Skillnaderna mellan tro och kunskap samt religiöst och vetenskapligt språk Islams kulturella inflytande inom konst och	K2, K3, K6	Kännedom om världsreligionerna och olika åskådningar	För vitsord 5: Eleven kan nämna två religioner och under handledning känna igen de centrala dragen i dem. Eleven känner under handledning igen skillnaderna mellan religion och irreligiositet. För vitsord 7: Eleven kan nämna världsreligioner och berätta om de mest centrala dragen i dem. Eleven kan beskriva skillnaden mellan religion och irreligiositet. Eleven kan söka ytterligare information om religioner och åskådningar enligt givna instruktioner. För vitsord 8: Eleven kan beskriva och jämföra de huvudsakliga dragen i de olika världsreligionerna. Eleven kan använda begreppen religion, irreligiositet och åskådning i ändamålsenliga sammanhang. Eleven kan söka information om religioner och åskådningar. För vitsord 9: Eleven kan analysera de huvudsakliga dragen i de olika världsreligionerna. Eleven kan beskriva den rådande mångfalden inom religioner och irreligiositet. Eleven kan söka information om religioner och åskådningar och fästa uppmärksamhet vid informationskällornas tillförlitlighet.
M4 handleda eleven att känna igen seder och symboler i olika religioner och livsåskådningar samt identifiera religiösa teman i medier, i världspolitiken och inom konst och populärkultur	Eleven identifierar och förstår seder i olika religioner och åskådningar samt utvecklar sin förmåga att identifiera religiösa symboler och teman i medier, världspolitiken, konsten och populärkulturen.		K2, K4, K6	Religiös och kulturell läskunnighet	För vitsord 5: Eleven känner utgående från exempel igen seder i anknytning till religion. För vitsord 7: Eleven kan berätta om centrala seder i minst tre religioner. Ur givet material känner eleven igen religiösa symboler och teman i medier, konsten och populärkulturen. För vitsord 8: Eleven kan beskriva och nämna seder i olika religioner och kan ge ett exempel på irreligiösa seder och bruk. Eleven känner igen och kan ge ett exempel på religiösa symboler och teman i medier, världspolitiken, konsten samt i populärkulturen. För vitsord 9: Eleven kan analysera seder i olika religioner och kan ge exempel på irreligiösa seder och bruk. Eleven identifierar och kan ge exempel på religiösa symboler och teman i medier, världspolitiken, konsten samt i populär-

		vetenskap. Reflektion kring religiös tolerans, religionsfrihet och samexistens.			kulturen.
M5 handleda eleven att iaktta och bedöma olika sätt att argumentera samt skillnader mellan religiöst och vetenskapligt språk	Eleven lär sig att identifiera och bedöma olika sätt att argumentera samt skillnader i religiöst och vetenskapligt språk. Eleven utvecklar sin förmåga att lyssna på andras åsikter och att motivera sina egna åsikter.		K1, K2, K4, K5, K7	Förmåga att särskilja på religiöst och vetenskapligt språk samt tankeförmåga och kommunikativa färdigheter	För vitsord 5: Eleven skiljer ett tydligt religiöst påstående och ett tydligt vetenskapligt påstående från varandra. För vitsord 7: Eleven känner igen typiska drag i ett vetenskapligt respektive ett religiöst språk. Eleven kan lyssna till andras åsikter och presentera sina egna. För vitsord 8: Eleven känner igen olika sätt att argumentera samt skillnader mellan religiöst och vetenskapligt språk. Eleven kan lyssna till andras åsikter och presentera motiveringar för sina egna åsikter. För vitsord 9: Eleven kan analysera skillnaderna mellan religiösa och vetenskapliga argument och mellan religiöst och vetenskapligt språk. Eleven kan lyssna till andras åsikter och logiskt motivera sina egna åsikter.

Islam årskurs 9 (sida 5/6)

Mål för undervisning	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M6 handleda eleven att utforska centrala etiska begrepp, de mänskliga rättigheterna och de etiska principerna i den religion som studeras samt i andra religioner och åskådningar	Eleven lär sig att använda centrala begrepp i etiskt tänkande. Eleven känner till de centrala mänskliga rättigheterna samt de etiska principerna i den religion som studeras och andra religioner och åskådningar.	Livsfrågor och frågor i anslutning till det finländska samhället, globalt ansvar, miljö och djur ur ett etiskt perspektiv Reflektion kring livets betydelse FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna och människorättsetik Islamisk etik, gärningar och konsekvenser samt tolkningar av islamisk lag i samhället och i det muslimska samfundet.	K2, K7	Förmåga att behärska information om etik och mänskliga rättigheter	För vitsord 5: Eleven kan ge ett exempel på någon mänsklig rättighet. Eleven kan ge ett exempel på en etisk princip i den religion som studeras. För vitsord 7: Utgående från exempel på situationer känner eleven igen den etiska dimensionen och kan under handledning reflektera över etiska frågeställningar. Eleven kan ge exempel på mänskliga rättigheter och deras betydelse. Eleven kan redogöra för de etiska principerna i den religion som studeras. För vitsord 8: Eleven kan använda centrala etiska begrepp och kan skilja på etiska frågeställningar och andra frågeställningar. Eleven kan reflektera över etiska frågeställningar och förverkligandet av de mänskliga rättigheterna i praktiken. Eleven kan beskriva de etiska principerna i den religion som studeras och i någon annan religion eller åskådning. För vitsord 9: Eleven kan använda centrala etiska begrepp, reflektera över etiska frågeställningar och bedöma förverkligandet av de mänskliga rättigheterna i praktiken. Eleven kan analysera de etiska principerna i den religion som studeras och jämföra dem med centrala etiska begrepp i andra religioner och åskådningar.
M7 hjälpa eleven att reflektera kring religioners och åskådningars globala betydelse som grund och rättesnöre för människors val	Eleven utvecklar sin förmåga att reflektera över religioners och åskådningars globala betydelse som grund och rättesnöre för människors val.	Reflekterar över förhållandet mellan islamisk lag, juridik och juridiska skolor och bekantar sig med islamiska seder och bruk. Religionsdialog och religionernas betydelse för samhällsfreden behandlas.	K5, K6	Förmåga att uppfatta betydelsen av religioner och åskådningar i individens liv och globalt	För vitsord 5: Eleven känner utgående från givna exempel igen religiösa och åskådningsmässiga faktorer som påverkar människornas val. För vitsord 7: Eleven kan ge exempel på det inflytande religioner och åskådningar har på människors val och verksamhet För vitsord 8: Eleven kan beskriva religioners och åskådningars betydelse som grund och rättesnöre för människors val. För vitsord 9: Eleven kan reflektera över religioners och åskådningars betydelse som grund och rättesnöre för människors val och kan ge exempel på detta i olika delar av värl-

		Reflektion över ansvaret för miljön och miljöns betydelse för människan.			den.
M8 uppmuntra eleven att reflektera över livsfrågor i anknytning till mänskligheten och aktuella etiska frågor och egna värderingar i förhållande till dem	Eleven lär sig att självständigt och tillsammans med andra reflektera över livsfrågor i anknytning till mänskligheten, aktuella etiska frågor och de egna värderingarna i förhållande till dem.	Reflektion över etiska aspekter i egna val och hur de påverkar det egna och andras välbefinnande Känna igen och tillämpa etiska normer, principer och värderingar.	K7	Förmåga till etiskt tänkande och att uttrycka sina egna åsikter	För vitsord 5: Eleven kan beskriva någon etisk fråga och en värdering som är viktig för hen. För vitsord 7: Eleven känner igen och kan under handledning reflektera över livsfrågor i anknytning till mänskligheten och några aktuella etiska frågor. Eleven kan beskriva värderingar som är viktiga för hen och utgående från dem ta ställning till etiska frågor. För vitsord 8: Eleven kan självständigt och tillsammans med andra reflektera över livsfrågor i anknytning till mänskligheten och några aktuella etiska frågor. Eleven kan beskriva värderingar som är viktiga för hen och presentera och motivera åsikter i etiska frågor. För vitsord 9: Eleven kan självständigt och tillsammans med andra reflektera över livsfrågor i anknytning till mänskligheten och aktuella etiska frågor. Eleven kan analysera sina egna värderingar samt identifiera olika värderingar som grund för etiska lösningar. Eleven kan presentera logiska och motiverade åsikter om etiska frågor.
M9 inspirera eleven att granska de etiska dimensionerna i sina val och hur de påverkar välbefinnandet och uppmuntra eleven till en hållbar livsstil	Eleven utvecklar sin förmåga att analysera sina etiska val och hur de påverkar välbefinnandet och utvecklar sina färdigheter att förverkliga en hållbar livsstil.		K1, K2	Förmåga att uppfatta vilken påverkan etiska val har i förhållande till välbefinnande och en hållbar framtid	För vitsord 5: Eleven kan under handledning identifiera konsekvenser av etiska val och handlingar. För vitsord 7: Eleven kan beskriva konsekvenser som etiska val har för en hållbar framtid. För vitsord 8: Eleven kan analysera etiska val och konsekvenserna av dem för välbefinnande och en hållbar framtid. För vitsord 9: Eleven kan värdera etiska val och ge exempel på deras direkta och indirekta inverkan på välbefinnande och en hållbar framtid.

M10 sporra eleven att möta olika människor nu och i framtiden, under fortsatta studier, i arbetslivet och på fritiden	Eleven utvecklar sina färdigheter i konstruktiv kommunikation tillsammans med andra människor nu och i framtiden, under fortsatta studier, i arbetslivet och på fritiden.		K6		Används inte som grund för bedömningen. Eleven handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina upplevelser.

LÄROKURSEN I JUDENDOM

I alla lärokurser i religion följs gemensamma beskrivningar i läroplansgrunderna gällande centralt innehåll som anknyter till målen för religion**,** mål för lärmiljöer och arbetssätt i religion, handledning, differentiering och stöd i religion samt bedömning av elevens lärande i religion (se s. 267-269). Utöver de gemensamma beskrivningarna för central innehåll, har även varje lärokurs beskrivningar av det centrala innehållet ur den ifrågavarande lärokursens perspektiv.

Judendom årskurs 1-2

Centralt innehåll som anknyter till målen för judendomen i åk 1-2

I1 Förhållandet till den egna religionen

I2 Religionernas värld

I3 Ett gott liv

Judendom årskurs 1 (sida1/1)

Mål för undervisning	Centralt innehåll	Kompetens	Kunskapskrav för goda kunskaper
M1 väcka elevens intresse för religionsundervisningen och handleda eleven att förstå sin egen familjs religiösa och konfessionella bakgrund	Eleven bekantar sig med historier, religioner och livsåskådningar i sin egen närmiljö med utgång från den egna familjen.	K2, K4,	Eleven känner igen och kan namnge fenomen som rör livsåskådning i sin närmiljö
M2 vägleda eleven att få insikt i centrala begrepp, berättelser och symboler i religionen i fråga	Skapelseberättelsen Livets högtider och den judiska kalendern, särskilt traditioner och berättelser som hör samman med högtiderna	K1	Eleven känner igen och kan namnge fenomen som rör livsåskådning i sin närmiljö
M3 handleda eleven att utforska det religiösa året, religiösa högtider och seder	Existensen av en enda Gud, Toran, Tanach och andra betydelsefulla religiösa skrifter Tron på det osynliga. Den judiska församlingen, olika former av judendom och synagogan som centrum för det judiska livet.	K2, K7	
M4 sporra eleven att lära känna seder och högtider i religioner och livsåskådningar som förekommer i klassen, skolan och närmiljön	Eleven bekantar sig med de stora världsreligionerna, t.ex. i samband med dess högtider Eleven bekantar sig med seder som hör samman med irreligiositet.	K2, K3, K7	Eleven kan namnge någon världsreligion
M5 uppmuntra eleven att identifiera och uttrycka sina tankar och känslor	I undervisningen behandlas betydelsen av respekt för livet och för människovärdet samt barnens rättigheter Eleverna uppmuntras att identifiera och uttrycka sina känslor och leva sig in i andras situation och acceptera olikheter. Eleverna uppmärksammas på att det finns olika slag av familjer och eleven bekantar sig med den egna familjens seder och bruk samt med grunderna för ett gott liv enligt judendomen. Eleverna reflekterar över egna handlingar och konsekvenserna av dem samt ansvaret för andra människor, miljön och naturen	K2, K6, K7	Eleven kan arbeta i grupp, acceptera olikheter och lyssna på andra. Eleven förstår konsekvenserna av sina handlingar.
M6 vägleda eleven att handla rättvist, leva sig in i andras situation och att respektera andras tankar och övertygelser samt mänskliga rättigheter		K2, K6, K7	
M7 handleda eleven att tänka etiskt och att inse vad det innebär att ta ansvar för sig själv, sin grupp, miljön och naturen		K3, K7	
M8 ge eleven möjligheter att öva sig att framföra och motivera sina åsikter samt att lyssna på och förstå olika åsikter		K1, K5, K6, K7	

Judendom åk 2 (Sida 1/1)

Mål för undervisning	Centralt innehåll	Kompetens	Kunskapskrav för goda kunskaper
M1 väcka elevens intresse för religionsundervisningen och handleda eleven att förstå sin egen familjs religiösa och konfessionella bakgrund	Eleven bekantar sig med centrala begrepp och symboler inom judendomen. Tex tron på en enda gud Gud, Messias och det osynliga Den judiska församlingen Högtider, den judiska kalendern, traditioner förknippade med livscykeln, med betoning på pesach, och de traditioner och berättelser som är förknippade med dessa högtider Toran, Tanach och andra betydelsefulla religiösa skrifter. Synagogan som centrum för det judiska livet Livets högtider inom judendomen, med betoning på vigsel och begravning	K2, K4,	Eleven kan ge exempel på begrepp, högtider och symboler inom judendomen Eleven känner till de religiösa skrifterna Eleven kan redogöra för de centrala berättelserna enligt judisk tradition.
M2 vägleda eleven att få insikt i centrala begrepp, berättelser och symboler i religionen i fråga			
M3 handleda eleven att utforska det religiösa året, religiösa högtider och seder		K1	
M4 sporra eleven att lära känna seder och högtider i religioner och livsåskådningar som förekommer i klassen, skolan och närmiljön	Eleven bekantar sig med de stora världsreligionerna och , deras centrala högtider och seder t.ex. i samband med dess högtider, Olika former av judendom Eleven bekantar med irreligiositet. Religionsfrihet	K2, K7	Kunna namnge några religioner i Finland
M5 uppmuntra eleven att identifiera och uttrycka sina tankar och känslor	I undervisningen behandlas betydelsen av respekt för livet och för människovärdet samt FN:s konvention barnens rättigheter Reflektion över livsfrågor, liv och död Eleverna uppmuntras att identifiera och uttrycka sina känslor och leva sig in i andras situation och acceptera olikheter Eleverna reflekterar över egna handlingar och konsekvenserna av dem samt ansvaret för andra människor, miljön och naturen, t.ex. gyllene regeln	K2, K3, K7	Eleven kan arbeta i grupp, uttrycka sina tankar, acceptera olikheter och lyssna på andra. Eleven förstår konsekvenserna av sina handlingar.
M6 vägleda eleven att handla rättvist, leva sig in i andras situation och att respektera andras tankar och övertygelser samt mänskliga rättigheter		K2, K6, K7	
M7 handleda eleven att tänka etiskt och att inse vad det innebär att ta ansvar för sig själv, sin grupp, miljön och naturen		K2, K6, K7	
M8 ge eleven möjligheter att öva sig att framföra och motivera sina åsikter samt att lyssna på och förstå olika åsikter		K3, K7	

Judendom åk 3-6

Centralt innehåll som anknyter till målen för judendomen i åk 3-6

I1 Förhållandet till den egna religionen

I2 Religionernas värld

I3 Ett gott liv

Judendom åk 3

Mål för undervisning	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper
M1 handleda eleven att fördjupa sig i religionens heliga skrifter och berättelser samt den centrala läran	Torah och Tanach, profeter, patriarkerna och Israels folk och historia Det judiska året Heliga judiska platser Symboler och religiösa regler. Aktuella exempel på religiösa inslag i medier och inom populärkulturen	K1	Förmåga att hantera information om religion Förmåga att lära sig i religionsundervisningen	Eleven känner till patriarkerna och kan nämna centrala personer i Israels folks historia Eleven kan ge exempel på årets högtider och förstår varför de firas. Eleven övar sig att söka information i flera källor
M2 handleda eleven att bekanta sig med ritualer och seder samt heliga platser och byggnader inom religionen i fråga		K1, K2		
M3 hjälpa eleven att känna igen karaktäristiska drag och symbolik i religiöst språk		K2, K3, K4		
M4 vägleda eleven att söka information om religionen i olika källor samt bedöma och använda informationen		K4, K5, K6		
M7 uppmuntra eleven att respektera det som är heligt för en själv och för andra samt att agera lämpligt i olika religiösa sammanhang och situationer	Judendomens mångfald och judendomen i Finland. Religiösa samfund i Finland	K2, K5, K6	Religiös multilitteracitet	Eleven vet hur man ska agera och strävar efter att agera på ett lämpligt och respektfullt sätt i olika religiösa situationer och på religiösa platser.
M8 handleda eleven i att utforska etiska normer i religionen i fråga och etiska principer som förenar olika religioner	Centrala etiska normer inom judendomen. Studerar inledningen av religiösa bud, mitzvor, i förbud och påbud Centrala livsfrågor och judendomens inflytande på hur man beter sig i vardagen, empati och etiska frågor som uppstår i elevernas liv. Elevens livskompetens, självkännedom, emotionella färdigheter utvecklas Ge verktyg för att diskutera och motivera sin egen syn på a) etik och b) andra religioner	K7	Kunskap om etik	Eleven kan redogöra för de 10 budorden. Eleven deltar i gemensamma diskussioner, kan lyssna på andra och uttrycka sig.
M9 vägleda eleven att förstå värdena i de mänskliga rättigheterna och i synnerhet i FN:s konvention om barnets rättigheter ur individuellt och kollektivt perspektiv		K2		
M10 vägleda eleven att bedöma sina val och reflektera kring de värden som påverkar dem ur ett etiskt perspektiv och med tanke på en hållbar framtid		K1, K3, K6,		
M11 ge eleven möjligheter att diskutera etiska frågor, uttrycka sina tankar och känslor på ett konstruktivt sätt samt öva sig att motivera sina synpunkter		K1, K4, K6, K7		
M12 hjälpa och stödja eleven att utveckla och stärka en positiv syn på världen, en positiv självkänsla och tro på livet		K1		Används inte som grund för bedömningen. Eleverna handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina upplevelser.

Judendom årskurs 4 (Sida 1/2)

Mål för undervisning	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M1 handleda eleven att fördjupa sig i religionens heliga skrifter och berättelser samt den centrala läran	Judendomens centrala begrepp och lära Religiösa regler och berättelser enligt judisk tradition Torah, Tanach, den nedtecknade judiska traditionen och grunden för judendomen.	K1	Förmåga att hantera information om religion	Eleven kan nämna centrala begrepp inom judendomen. Eleven kan i korthet förklara Torah och Tanak. Eleven kan ge exempel på högtider under året och förstå varför de firas.
M2 handleda eleven att bekanta sig med ritualer och seder samt heliga platser och byggnader inom religionen i fråga	Gudtjänsten i synagogan Synagogan som religiös byggnad, arkitektur och den symbolik som hör samman med den Judiska ritualer som hör ihop med livet samt olika seder och bruk	K1, K2	Förmåga att hantera information om religion	Eleven kan med hjälp av exempel redogöra för viktiga ritualer, seder och heliga platser inom religionen ifråga och beskriva deras innebörd.
M3 hjälpa eleven att känna igen karaktäristiska drag och symbolik i religiöst språk	Judiska symboler	K2, K3, K4	Förmåga att analysera religiöst språk och symboler	Eleven kan ge exempel på religiöst språk och religiös symbolik.
M4 vägleda eleven att söka information om religionen i olika källor samt bedöma och använda informationen	Aktuella exempel på religiösa inslag i medier och inom populärkulturen	K4, K5, K6	Förmåga att lära sig i religionsundervisningen	Eleven kan söka information i flera källor.

Judendom årskurs 4 (Sida 2/2)

Mål för undervisning	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M5 handleda eleven att utforska Finlands och Europas religiösa och konfessionella rötter och situationer i dag	Religioners och livsåskådningars situation i Finland idag och bakgrunden till den samt religionsfrihet	K1, K2	Kunskap om religion och kultur	Eleven kan i huvuddrag beskriva religioner i Finland.
M6 handleda eleven att få insikt i judendomen, kristendomen och islam och deras inflytande och historia i Europa	Berättelser, personer, heliga platser som förenar judendomen, kristendomen och islam.	K2	Religiös multilitteracitet	Eleven kan beskriva huvuddragen i judendomen, kristendomen och islam och deras inbördes relationer.
M7 uppmuntra eleven att respektera det som är heligt för en själv och för andra samt att agera lämpligt i olika religiösa sammanhang och situationer		K2, K5, K6		Eleven vet hur man ska agera och strävar efter att agera på ett lämpligt och respektfullt sätt i olika religiösa situationer och på religiösa platser.
M8 handleda eleven i att utforska etiska normer i religionen i fråga och etiska principer som förenar olika religioner	Centrala etiska principer och livets värde inom judendomen Man reflekterar över människan och naturen och globalt ansvar. Viktigt innehåll är rätten till liv och FN:s konvention om barnets rättigheter Judendomens inflytande på hur man beter sig i vardagen, empati och etiska frågor som uppstår i elevernas liv. Elevens livskompetens, självkännedom, emotionella färdigheter utvecklas Ge verktyg för att diskutera och motivera sin egen syn på etik samt att diskutera religioner	K7	Kunskap om etik Förmåga att reflektera över etiska frågor Tankeförmåga, kommunikativa färdigheter	Eleven känner igen och kan nämna etiska normer i den religion som studeras. Eleven deltar i gemensamma diskussioner, kan lyssna på andra och uttrycka sig.
M9 vägleda eleven att förstå värdena i de mänskliga rättigheterna och i synnerhet i FN:s konvention om barnets rättigheter ur individuellt och kollektivt perspektiv		K2		
M10 vägleda eleven att bedöma sina val och reflektera kring de värden som påverkar dem ur ett etiskt perspektiv och med tanke på en hållbar framtid		K1, K3, K6,		
M11 ge eleven möjligheter att diskutera etiska frågor, uttrycka sina tankar och känslor på ett konstruktivt sätt samt öva sig att motivera sina synpunkter		K1, K4, K6, K7		
M12 hjälpa och stödja eleven att utveckla och stärka en positiv syn på världen, en positiv självkänsla och tro på livet		K1		Används inte som grund för bedömningen. Eleverna handleds att som en del av självbedömningen reflektera över

				sina upplevelser.

Judendom årskurs 5 (Sida 1/2)

Mål för undervisning	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M1 handleda eleven att fördjupa sig i religionens heliga skrifter och berättelser samt den centrala läran	I undervisningen studeras Torah, Tanach, den nedtecknade judiska traditionen och grunden för judendomen. Tex reflektioner över förhållandet mellan tro och handlingar och Torahs särställning Religiösa regler och berättelser enligt judisk tradition Fördjupar sig i den judiska traditionens inflytande på europeisk kultur och vetenskap. Exempel på religiösa inslag och spår i samhället, lagstiftningen, medier och populärkulturen Judendomens mångfald och judendomen i Finland	K1	Förmåga att hantera information om religion, religiös multilitteracitet Förmåga att analysera religiöst språk och symboler Förmåga att lära sig i religionsundervisningen	Eleven kan ge exempel på religiöst språk och religiös symbolik. Eleven kan söka information i flera källor. Eleven övar sig att bedöma tillförlitligheten och objektiviteten i den information som hittas.
M2 handleda eleven att bekanta sig med ritualer och seder samt heliga platser och byggnader inom religionen i fråga		K1, K2		
M3 hjälpa eleven att känna igen karaktäristiska drag och symbolik i religiöst språk		K2, K3, K4		
M4 vägleda eleven att söka information om religionen i olika källor samt bedöma och använda informationen		K4, K5, K6		
M5 handleda eleven att utforska Finlands och Europas religiösa och konfessionella rötter och situationen i dag	Judendomen, kristendomen och islam. Gemensamma personer, händelser, heliga platser och skrifter samt deras inflytande på europeisk kultur studeras. Man bekantar sig i synnerhet med judendomens historia i Eurpa Betydelsen av en religiös dialog. Besök till helig byggnad.	K1, K2	Kunskap om religion och kultur	Eleven känner till hur religionerna har påverkat samhällenas utveckling, kultur och medier och kan ge exempel. Eleven kan i huvuddrag beskriva Finlands religiösa rötter.

Judendom årskurs 5 (Sida 2/2)

Mål för undervisning	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M7 uppmuntra eleven att respektera det som är heligt för en själv och för andra samt att agera lämpligt i olika religiösa sammanhang och situationer	Betydelsen av en religiös dialog och religionsfrihet	K2, K5, K6	Religiös multilitteracitet	Eleven vet hur man ska agera och strävar efter att agera på ett lämpligt och respektfullt sätt i olika religiösa situationer och på religiösa platser.
M9 vägleda eleven att förstå värdena i de mänskliga rättigheterna och i synnerhet i FN:s konvention om barnets rättigheter ur individuellt och kollektivt perspektiv	Människorättsetik, FN:s konvention om barnets rättigheter samt människovärde, att respektera livet och att värna om naturen	K7	Kunskap om människorättsetik	Eleven kan det centrala innehållet i FN:s konvention om barnets rättigheter och kan ge exempel på mänskliga rättigheter.
M10 vägleda eleven att bedöma sina val och reflektera kring de värden som påverkar dem ur ett etiskt perspektiv och med tanke på en hållbar framtid	Elevens livskompetens, självkännedom, emotionella färdigheter utvecklas Ge verktyg för att diskutera och motivera sin egen syn på etik samt att diskutera religioner Man undersöker det religiösa språkets särdrag, judisk terminologi och dess förenande effekt i den judiska världen	K2	Förmåga att reflektera över etiska frågor Tankeförmåga, kommunikativa färdigheter	Eleven kan ge exempel på hur man skapar en hållbar framtid. Eleven kan tillämpa de etiska principerna i religionen i fråga i sina exempel. Eleven deltar i gemensamma diskussioner, kan lyssna på andra och uttrycka sig.
M11 ge eleven möjligheter att diskutera etiska frågor, uttrycka sina tankar och känslor på ett konstruktivt sätt samt öva sig att motivera sina synpunkter		K1, K3, K6,		
M12 hjälpa och stödja eleven att utveckla och stärka en positiv syn på världen, en positiv självkänsla och tro på livet		K1, K4, K6, K7		Används inte som grund för bedömningen. Eleverna handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina upplevelser.

Judendom årskurs 6 (Sida 1/2)

Mål för undervisning	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M1 handleda eleven att fördjupa sig i religionens heliga skrifter och berättelser samt den centrala läran	Sambandet mellan centrala judiska berättelser dess inflytande på konst, vetenskap och kultur Bekantar sig med begreppet helighet samt heliga platser	K1,	Förmåga att hantera information om religion, religiös multilitteracitet	Eleven kan nämna källor och texter inom religionen i fråga samt beskriva det centrala innehållet i dem.
M2 handleda eleven att bekanta sig med ritualer och seder samt heliga platser och byggnader inom religionen i fråga	Aktuella exempel på religiösa inslag i medier och inom populärkulturen I undervisningen studeras Torah, Tanach, den nedtecknade judiska traditionen och grunden för judendomen.	K1, K2	Förmåga att hantera information om religion, religiös multilitteracitet	Eleven kan med hjälp av exempel redogöra för viktiga ritualer, seder och heliga platser inom religionen i fråga och beskriva deras innebörd.
M3 hjälpa eleven att känna igen karaktäristiska drag och symbolik i religiöst språk	Religiösa regler och berättelser enligt judisk tradition och reflekterar över förhållandet mellan tro och handlingar och Torahs särställning.	K2, K3, K4	Förmåga att analysera religiöst språk och symboler	Eleven kan ge exempel på religiöst språk och religiös symbolik.
M4 vägleda eleven att söka information om religionen i olika källor samt bedöma och använda informationen	Symboler och den judiska kalenderns högtider -judendomens mångfald och judendomen i Finland.	K4, K5, K6	Förmåga att lära sig i religionsundervisningen	Eleven kan söka information i flera källor. Eleven övar sig att bedöma tillförlitligheten och objektiviteten i den information hen hittar.
M5 handleda eleven att utforska Finlands och Europas religiösa och konfessionella rötter och situationen i dag	Centralt innehåll är judendomen, kristendomen och islam. Gemensamma personer, händelser, heliga platser och skrifter samt deras inflytande på europeisk kultur studeras.	K1, K2	Kunskap om religion och kultur	Eleven känner till hur religionerna har påverkat samhällenas utveckling, kultur och medier och kan ge exempel. Eleven kan i huvuddrag beskriva Finlands och Europas religiösa rötter.

Judendom årskurs 6 (Sida 2/2)

Mål för undervisning	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M6 handleda eleven att få insikt i judendomen, kristendomen och islam och deras inflytande och historia i Europa	Bekantar sig i synnerhet med judendomens historia i Europa och med religiösa samfund i skolans närhet och betydelsen av en religiös dialog.	K2	Kunskap om religion och kultur	Eleven kan beskriva huvuddragen i judendomen, kristendomen och islam och deras inbördes relationer.
M7 uppmuntra eleven att respektera det som är heligt för en själv och för andra samt att agera lämpligt i olika religiösa sammanhang och situationer	I undervisningen studeras religionerna i medier och inom populärkulturen och religionernas betydelse för världsfreden.	K2, K5, K6	Religiös multilitteracitet	Eleven vet hur man ska agera och strävar efter att agera på ett lämpligt och respektfullt sätt i olika religiösa situationer och på religiösa platser.
M8 handleda eleven i att utforska etiska normer i religionen i fråga och etiska principer som förenar olika religioner	Etiska principer som förenar religionerna (t.ex. den gyllene regeln)	K7	Kunskap om etik	Eleven känner igen och kan nämna etiska normer i den religion som studeras samt etiska principer som förenar religioner och livsåskådningar.
M9 vägleda eleven att förstå värdena i de mänskliga rättigheterna och i synnerhet i FN:s konvention om barnets rättigheter ur individuellt och kollektivt perspektiv	Människorättsetik, FN:s konvention om barnets rättigheter samt människovärde, att respektera livet, globalt ansvar och att värna om naturen	K2	Kunskap om människorättsetik	Eleven kan det centrala innehållet i FN:s konvention om barnets rättigheter och kan ge exempel på mänskliga rättigheter.
M10 vägleda eleven att bedöma sina val och reflektera kring de värden som påverkar dem ur ett etiskt perspektiv och med tanke på en hållbar framtid	Elevens livskompetens, självkännedom, emotionella färdigheter utvecklas Ge verktyg för att diskutera och motivera sin egen syn på etik samt att diskutera religioner	K1, K3, K6	Förmåga att reflektera över etiska frågor	Eleven kan ge exempel på hur man skapar en hållbar framtid. Eleven kan tillämpa de etiska principerna i religionen i fråga i sina exempel.
M11 ge eleven möjligheter att diskutera etiska frågor, uttrycka sina tankar och känslor på ett konstruktivt sätt samt öva sig att motivera sina synpunkter		K1, K4, K6, K7	Tankeförmåga, kommunikativa färdigheter	Eleven deltar i gemensamma diskussioner, kan lyssna på andra och uttrycka sig.
M12 hjälpa och stödja eleven att utveckla och stärka en positiv syn på världen, en positiv självkänsla och tro på livet		K1		Används inte som grund för bedömningen. Eleverna handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina upplevelser.

Judendom årskurs 7-9

Centralt innehåll som anknyter till målen för judendomen i åk 7-9

I1 Förhållandet till den egna religionen

I2 Religionernas värld

I3 Ett gott liv

Judendom årskurs 7 (sida 1/1)

Mål för undervisning	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M1 vägleda eleven att inse sambandet mellan religion och kultur och att uppfatta den religiösa mångfalden	Begreppet religion utreds och religiositet granskas ur ett vetenskapligt perspektiv med beaktande av religiösa dimensioner Man studerar de stora världsreligionernas uppkomst och utbredning, grundpelare och kulturella inflytande på olika håll i världen med betoning på nutid. Även irreligiositet som en medveten livsåskådning. Centralt innehåll är skillnaden mellan tro och vetande och mellan religiöst och vetenskapligt språk	K1	Kunskap om religionernas betydelse i kulturen och samhället	Eleven känner igen olika företeelser i anknytning till religion i olika kulturer och samhällen.
M2 handleda eleven att fördjupa sina kunskaper om den religion som studeras och dess inflytande		K2	Förmåga att hantera religiös information	Eleven kan analysera de grundläggande lärorna i den religion som studeras och beskriva innehållet i de viktigaste källorna. Eleven kan beskriva uppkomsten och utbredningen av den religion som studeras, samt dess inflytande i olika delar av världen. Eleven kan självständigt hämta ytterligare information om den religion som studeras och fästa uppmärksamhet vid källornas tillförlitlighet.
M3 handleda eleven att undersöka religioner och livsåskådningar på olika håll i världen samt irreligiositet	Religionernas synlighet inom kultur, media, politik, populärkultur, konst och umgängeskultur.	K2, K3, K6	Kunskap om världsreligionerna och olika livsåskådningar	Eleven kan beskriva och jämföra de huvudsakliga dragen i de olika världsreligionerna. Eleven kan använda begreppen religion, irreligiositet och åskådning i ändamålsenliga sammanhang. Eleven kan söka information om religioner och åskådningar.
M4 handleda eleven att känna igen seder och symboler i olika religioner och livsåskådningar samt ge akt på religiösa teman i medier, världspolitiken, inom konst och populärkultur		K2, K4, K6	Religiös och kulturell läskunnighet	Eleven kan beskriva och nämna seder i olika religioner och kan ge ett exempel på religiösa seder och bruk. Eleven känner igen och kan ge ett exempel på religiösa symboler och teman i medier, världspolitiken, konsten samt i populärkulturen.
M5 vägleda eleven att iaktta och bedöma olika sätt att argumentera samt skillnader mellan religiöst och vetenskapligt språk		K1, K2, K4, K5, K7	Tankeförmåga, kommunikativa färdigheter	Eleven känner igen olika sätt att argumentera samt skillnader mellan religiöst och vetenskapligt språk. Eleven kan lyssna till andras åsikter och presentera motiveringar för sina egna åsikter.
M8 uppmuntra eleven att fundera över mänskliga livsfrågor och aktuella etiska frågor och egna värderingar i förhållande till dem	De stora livsfrågorna	K7	Etiskt tänkande	Eleven känner igen olika sätt att argumentera samt skillnader mellan religiöst och vetenskapligt språk. Eleven kan lyssna till andras åsikter och presentera motiveringar för sina egna åsikter.
M10 sporra eleven att möta olika människor i dag och i framtiden under fortsatta		K6		Används inte som grund för bedömningen. Eleven handleds att som en del av självbedömningen reflektera över

studier, i arbetslivet och på fritiden				sina upplevelser.

Judendom årskurs 8 (Sida 1/1)

Mål för undervisning	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M1 vägleda eleven att inse sambandet mellan religion och kultur och att uppfatta den religiösa mångfalden	Judendomens inverkan på politik, kultur, konst, seder och bruk i historia och nutid Judendomens uppkomst, utbredning och uppdelning i inriktningar. Man bekantar sig med de viktigaste judiska riktningarna: ortodox, konservativ och liberal riktning, deras undergrupper De olika inriktningarnas utbredning och centrala lära samt riktningarnas betydelse under olika tider och på olika platser. Religionsfrihet	K1	Kunskap om religionernas betydelse i kulturen och samhället	Eleven känner igen olika företeelser i anknytning till religion i olika kulturer och samhällen.
M2 handleda eleven att fördjupa sina kunskaper om den religion som studeras och dess inflytande		K2	Förmåga att hantera religiös information	Eleven kan analysera de grundläggande lärorna i den religion som studeras och beskriva innehållet i de viktigaste källorna. Eleven kan beskriva uppkomsten och utbredningen av den religion som studeras, samt dess inflytande i olika delar av världen. Eleven kan själv-ständigt hämta ytterligare information om den religion som studeras och fästa uppmärksamhet vid källornas tillförlitlighet.
M3 handleda eleven att undersöka religioner och livsåskådningar på olika håll i världen samt irreligiositet		K2, K3, K6	Kunskap om världsreligionerna och olika livsåskådningar	Eleven kan söka information om religioner och åskådningar.
M4 handleda eleven att känna igen seder och symboler i olika religioner och livsåskådningar samt ge akt på religiösa teman i medier, världspolitiken, inom konst och populärkultur		K2, K4, K6	Religiös och kulturell läskunnighet	Eleven kan beskriva och nämna seder i olika religioner och kan ge ett exempel på religiösa seder och bruk. Eleven känner igen och kan ge ett exempel på religiösa symboler och teman i medier, världspolitiken, konsten samt i populärkulturen.
M5 vägleda eleven att iaktta och bedöma olika sätt att argumentera samt skillnader mellan religiöst och vetenskapligt språk		K1, K2, K4, K5, K7	Tankeförmåga, kommunikativa färdigheter	Eleven känner igen olika sätt att argumentera samt skillnader mellan religiöst och vetenskapligt språk. Eleven kan lyssna till andras åsikter och presentera motiveringar för sina egna åsikter.
M7 hjälpa eleven att reflektera kring religioners och livsåskådningars globala betydelse som grund och rättesnöre för människors val	Dialogen mellan olika religioner och världsåskådningar och dess betydelse för världsförbättring	K5, K6	Kunskap om religioners och livsåskådningars globala betydelse	Eleven kan beskriva religioners och åskådningars betydelse som grund och rättesnöre för människors val.
M10 sporra eleven att möta olika människor i dag och i framtiden under fortsatta studier, i arbetslivet och på fritiden		K6		Används inte som grund för bedömningen. Eleven handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina upplevelser.

Judendom årskurs 9 (Sida 1/5)

Mål för undervisning	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M1 handleda eleven att inse sambandet mellan religion och kultur och att uppfatta den religiösa mångfalden	Eleven förstår den mångsidiga kommunikationen mellan religion och kultur och den religiösa mångfalden.	Man studerar judendomen i Finland och globalt, med betoning på nutid Uppkomsten av den judiska bibeln, dess uppbyggnad och tolkningar samt dess centrala innehåll och kulturella inflytande. Fornfinländarnas tro samt nya religiösa rörelser och irreligiositet som livsåskådning	K1,	Förmåga att uppfatta det inflytande som mångfalden av religioner har samt religionernas inverkan på kultur och samhälle	För vitsord 5: Eleven känner under handledning igen olika saker i omgivningen som anknyter till religion såsom byggnader och symboler. För vitsord 7: Eleven känner igen olika saker i omgivningen som anknyter till religion. Eleven kan kombinera begrepp och företeelser i anknytning till religion. För vitsord 8: Eleven kan ge exempel på mångfalden i anknytning till den religion som studeras. Eleven visar att hen förstår att religion och kultur står i växelverkan med varandra. Eleven känner igen olika företeelser i anknytning till religion i olika kulturer och samhällen. För vitsord 9: Eleven kan ge mångsidiga exempel på den interna mångfalden i den religion som studeras. Eleven kan beskriva växelverkan mellan religion och kultur på ett mångsidigt sätt. Eleven känner igen och kan nämna olika företeelser i anknytning till religion i olika kulturer och samhällen.

M2 handleda eleven att fördjupa sina kunskaper om den religion som studeras och dess inflytande	Eleven fördjupar sina kunskaper om den religion som studeras och dess inflytande och utvecklas i att hämta ytterligare information om dem.		K2	Förmåga att hantera information om den religion som studeras	För vitsord 5: Eleven kan ge ett exempel på lärorna i den religion som studeras och ett exempel på de viktigaste källorna. Eleven kan berätta om uppkomsten av den religion som studeras. För vitsord 7: Eleven kan ge exempel på lärorna i den religion som studeras. Eleven kan redogöra för uppkomsten av den religion som studeras, samt för dess källor, inflytande och utbredning. Eleven kan enligt givna instruktioner söka ytterligare information om den religion som studeras. För vitsord 8: Eleven kan analysera de grundläggande lärorna i den religion som studeras och beskriva innehållet i de viktigaste källorna. Eleven kan beskriva uppkomsten och utbredningen av den religion som studeras, samt dess inflytande i olika delar av världen. Eleven kan självständigt hämta ytterligare information om den religion som studeras och fästa uppmärksamhet vid källornas tillförlitlighet. För vitsord 9: Eleven kan analysera de grundläggande lärorna i den religion som studeras och innehållet i och tolkningen av de viktigaste källorna. Eleven kan beskriva uppkomsthistoria för den religion som studeras, dess utbredning och inflytande i olika delar av världen. Eleven kan självständigt hämta ytterligare information om den religion som studeras och fästa uppmärksamhet vid källornas tillförlitlighet.
M3 handleda eleven att fördjupa sin kännedom om religioner och livsåskådningar på olika håll i världen samt irreligiositet	Eleven förstår vad som avses med världsreligioner, irreligiositet och åskådningar och hur de skiljer sig från varandra. Eleven utvecklar sin förmåga att söka ytterligare information om dem.		K2, K3, K6	Kännedom om världsreligionerna och olika åskådningar	För vitsord 5: Eleven kan nämna två religioner och under handledning känna igen de centrala dragen i dem. Eleven känner under handledning igen skillnaderna mellan religion och irreligiositet. För vitsord 7: Eleven kan nämna världsreligioner och berätta om de mest centrala dragen i dem. Eleven kan beskriva skillnaden mellan religion och irreligiositet. Eleven kan söka ytterligare information om religioner och åskådningar enligt givna instruktioner. För vitsord 8: Eleven kan beskriva och jämföra de huvudsakliga dragen i de olika världsreligionerna. Eleven kan använda begreppen religion, irreligiositet och åskådning i ändamålsenliga sammanhang. Eleven kan söka information om religioner och åskådningar. För vitsord 9: Eleven kan analysera de huvudsakliga dragen i de olika världsreligionerna. Eleven kan beskriva den rådande mångfalden inom religioner och irreligiositet. Eleven kan söka information om religioner och åskådningar och fästa uppmärksamhet vid informationskällornas tillförlitlighet.

M4 handleda eleven att känna igen seder och symboler i olika religioner och livsåskådningar samt identifiera religiösa teman i medier, i världspolitiken och inom konst och populärkultur	Eleven identifierar och förstår seder i olika religioner och åskådningar samt utvecklar sin förmåga att identifiera religiösa symboler och teman i medier, världspolitiken, konsten och populärkulturen.	Religionskritik samt hur religionerna syns i medierna, i politiken, inom olika kulturområden, i populärkulturen, i konst och i seder och bruk	K2, K4, K6	Religiös och kulturell läskunnighet	För vitsord 5: Eleven känner utgående från exempel igen seder i anknytning till religion. För vitsord 7: Eleven kan berätta om centrala seder i minst tre religioner. Ur givet material känner eleven igen religiösa symboler och teman i medier, konsten och populärkulturen. För vitsord 8: Eleven kan beskriva och nämna seder i olika religioner och kan ge ett exempel på irreligiösa seder och bruk. Eleven känner igen och kan ge ett exempel på religiösa symboler och teman i medier, världspolitiken, konsten samt i populärkulturen. För vitsord 9: Eleven kan analysera seder i olika religioner och kan ge exempel på irreligiösa seder och bruk. Eleven identifierar och kan ge exempel på religiösa symboler och teman i medier, världspolitiken, konsten samt i populärkulturen.
M5 handleda eleven att iaktta och bedöma olika sätt att argumentera samt skillnader mellan religiöst och vetenskapligt språk	Eleven lär sig att identifiera och bedöma olika sätt att argumentera samt skillnader i religiöst och vetenskapligt språk. Eleven utvecklar sin förmåga att lyssna på andras åsikter och att motivera sina egna åsikter.		K1, K2, K4, K5, K7	Förmåga att särskilja på religiöst och vetenskapligt språk samt tankeförmåga och kommunikativa färdigheter	För vitsord 5: Eleven skiljer ett tydligt religiöst påstående och ett tydligt vetenskapligt påstående från varandra. För vitsord 7: Eleven känner igen typiska drag i ett vetenskapligt respektive ett religiöst språk. Eleven kan lyssna till andras åsikter och presentera sina egna. För vitsord 8: Eleven känner igen olika sätt att argumentera samt skillnader mellan religiöst och vetenskapligt språk. Eleven kan lyssna till andras åsikter och presentera motiveringar för sina egna åsikter. För vitsord 9: Eleven kan analysera skillnaderna mellan religiösa och vetenskapliga argument och mellan religiöst och vetenskapligt språk. Eleven kan lyssna till andras åsikter och logiskt motivera sina egna åsikter.

Judendom årskurs 9 (Sida 4/5)

Mål för undervisning	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M6 handleda eleven att utforska centrala etiska begrepp, de mänskliga rättigheterna och de etiska principerna i den religion som studeras samt i andra religioner och åskådningar	Eleven lär sig att använda centrala begrepp i etiskt tänkande. Eleven känner till de centrala mänskliga rättigheterna samt de etiska principerna i den religion som studeras och andra religioner och åskådningar.	Etiska grundbegrepp och förståelsen av dem, gärna i koppling till elevens liv och diskussion om etikett på internet. Etiska normer inom judendomen och etiska betoningar inom judendomens riktningar Etiska normer och tänkande i andra religioner och hos Asiens ursprungsbefolkning. Man fördjupar sig i etiken i de tio budorden och andra mitzvor, dvs. religiösa påbud. Skillnaden mellan Torah (de fem Moseböckerna) och judendomens övriga heliga skrifter (Tanach = den judiska bibeln, Talmud, Mishnei Torah och Shulchan Aruch) och etikens förhållande till dessa.	K2, K7	Förmåga att behärska information om etik och mänskliga rättigheter	För vitsord 5: Eleven kan ge ett exempel på någon mänsklig rättighet. Eleven kan ge ett exempel på en etisk princip i den religion som studeras. För vitsord 7: Utgående från exempel på situationer känner eleven igen den etiska dimensionen och kan under handledning reflektera över etiska frågeställningar. Eleven kan ge exempel på mänskliga rättigheter och deras betydelse. Eleven kan redogöra för de etiska principerna i den religion som studeras. För vitsord 8: Eleven kan använda centrala etiska begrepp och kan skilja på etiska frågeställningar och andra frågeställningar. Eleven kan reflektera över etiska frågeställningar och förverkligandet av de mänskliga rättigheterna i praktiken. Eleven kan beskriva de etiska principerna i den religion som studeras och i någon annan religion eller åskådning. För vitsord 9: Eleven kan använda centrala etiska begrepp, reflektera över etiska frågeställningar och bedöma förverkligandet av de mänskliga rättigheterna i praktiken. Eleven kan analysera de etiska principerna i den religion som studeras och jämföra dem med centrala etiska begrepp i andra religioner och åskådningar.
M7 hjälpa eleven att reflektera kring religioners och åskådningars globala betydelse som grund och rättesnöre för människors val	Eleven utvecklar sin förmåga att reflektera över religioners och åskådningars globala betydelse som grund och rättesnöre för människors val.		K5, K6	Förmåga att uppfatta betydelsen av religioner och åskådningar i individens liv och globalt	För vitsord 5: Eleven känner utgående från givna exempel igen religiösa och åskådningsmässiga faktorer som påverkar människornas val. För vitsord 7: Eleven kan ge exempel på det inflytande religioner och åskådningar har på människors val och verksamhet För vitsord 8: Eleven kan beskriva religioners och åskådningars betydelse som grund och rättesnöre för människors val. För vitsord 9: Eleven kan reflektera över religioners och åskådningars betydelse som grund och rättesnöre för människors val och kan ge exempel på detta i olika delar av världen.

M8 uppmuntra eleven att reflektera över livsfrågor i anknytning till mänskligheten och aktuella etiska frågor och egna värderingar i förhållande till dem	Eleven lär sig att självständigt och tillsammans med andra reflektera över livsfrågor i anknytning till mänskligheten, aktuella etiska frågor och de egna värderingarna i förhållande till dem	FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna och den människorättsetik och religionsdialog som den medför. Livsfrågor och frågor i anslutning till det finländska samhället, globalt ansvar, miljö och djur ur ett etiskt perspektiv	K7	Förmåga till etiskt tänkande och att uttrycka sina egna åsikter	För vitsord 5: Eleven kan beskriva någon etisk fråga och en värdering som är viktig för hen. För vitsord 7: Eleven känner igen och kan under handledning reflektera över livsfrågor i anknytning till mänskligheten och några aktuella etiska frågor. Eleven kan beskriva värderingar som är viktiga för hen och utgående från dem ta ställning till etiska frågor. För vitsord 8: Eleven kan självständigt och tillsammans med andra reflektera över livsfrågor i anknytning till mänskligheten och några aktuella etiska frågor. Eleven kan beskriva värderingar som är viktiga för hen och presentera och motivera åsikter i etiska frågor. För vitsord 9: Eleven kan självständigt och tillsammans med andra reflektera över livsfrågor i anknytning till mänskligheten och aktuella etiska frågor. Eleven kan analysera sina egna värderingar samt identifiera olika värderingar som grund för etiska lösningar. Eleven kan presentera logiska och motiverade åsikter om etiska frågor.
M9 inspirera eleven att granska de etiska dimensionerna i sina val och hur de påverkar välbefinnandet och uppmuntra eleven till en hållbar livsstil	Eleven utvecklar sin förmåga att analysera sina etiska val och hur de påverkar välbefinnandet och utvecklar sina färdigheter att förverkliga en hållbar livsstil.	Reflektion över etiska aspekter i egna val och hur de påverkar det egna och andras välbefinnande	K1, K2	Förmåga att uppfatta vilken påverkan etiska val har i förhållande till välbefinnande och en hållbar framtid	För vitsord 5: Eleven kan under handledning identifiera konsekvenser av etiska val och handlingar. För vitsord 7: Eleven kan beskriva konsekvenser som etiska val har för en hållbar framtid. För vitsord 8: Eleven kan analysera etiska val och konsekvenserna av dem för välbefinnande och en hållbar framtid. För vitsord 9: Eleven kan värdera etiska val och ge exempel på deras direkta och indirekta inverkan på välbefinnande och en hållbar framtid.
M10 sporra eleven att möta olika människor nu och i framtiden, under fortsatta studier, i arbetslivet och på fritiden	Eleven utvecklar sina färdigheter i konstruktiv kommunikation tillsammans med andra människor nu och i framtiden, under fortsatta studier, i arbetslivet och på fritiden.		K6		Används inte som grund för bedömningen. Eleven handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina upplevelser.

LIVSÅSKÅDNINGSKUNSKAP

Läroämnets uppdrag

Uppdraget för undervisningen i livsåskådningskunskap är att främja elevernas förmåga att sträva efter det goda livet. I livsåskådningskunskapen ses människorna som aktörer som förnyar och skapar sin kultur och som upplever och skapar mening tillsammans och i samverkan med omvärlden. Livsåskådningar, mänskliga sedvanor och deras innebörd anses vara resultat av växelverkan mellan individer, samhällen och kulturarv. I livsåskådningskunskapen betonas människans förmåga att aktivt påverka sina egna tankar och handlingar. Detta gäller även elevernas studier och lärande. Därför är det viktigt att undervisningen och studierna anpassas efter elevernas tanke- och upplevelsevärld.

Undervisningen i livsåskådningskunskap har som uppdrag att utveckla elevernas förmåga att växa till självständiga, toleranta, ansvarsfulla och omdömesgilla medlemmar i sitt samhälle. Målet är ett fullständigt demokratiskt medborgarskap i en allt mer global och snabbt föränderlig värld. Det förutsätter att undervisningen i livsåskådningskunskap mångsidigt ökar den åskådningsmässiga och kulturella allmänbildningen, utvecklar förmågan att tänka, förmågan att handla etiskt och kritiskt och att lära sig. Att tänka kritiskt innebär inom livsåskådningskunskap att söka orsaker, se sammanhang, ha känsla för situationer och att kunna ändra sitt förhållningssätt. Hit hör också en öppen och reflekterande attityd.

Livsåskådningskunskapen ska stödja utvecklingen av mångsidig kompetens, i synnerhet förmågan att tänka och lära sig, kulturell och kommunikativ kompetens, vardagskompetens och förmågan att delta, påverka och ta ansvar.

Livsåskådningskunskap årskurs 1-2

I årskurserna 1–2 ska tyngdpunkten i undervisningen i livsåskådningskunskap ligga på att utveckla elevernas samarbets- och kommunikationsförmåga, uttrycksförmåga samt tänkande och lärande. Genom att vara lyhörd för och respektera elevens tankar och erfarenheter hjälper man eleven att utveckla en sund självkänsla och en positiv självbild.

Centralt innehåll som anknyter till målen för livsåskådningskunskap i årskurs 1–2

I1 Att växa till ett gott liv

I2 Olika sätt att leva

I3 Grunderna för ett gemensamt liv

I4 Naturen och en hållbar framtid

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i livsåskådningskunskap i årskurs 1–2

Handledning, differentiering och stöd i livsåskådningskunskap i årskurs 1–2

Bedömning av elevens lärande i livsåskådningskunskap i årskurs 1–2

Centrala föremål för bedömningen och responsen med tanke på lärprocessen i livsåskådningskunskap är följande

- framsteg i att känna igen och namnge fenomen som rör livsåskådning i sin närmiljö
- framsteg i förmågan att arbeta i grupp
- framsteg i förmågan att uttrycka tankar och att lyssna på andra.

Livsåskådningskunskap årskurs 1

Mål för undervisning	Centralt innehåll	Kompetens	Kunskapskrav för goda kunskaper
M1 vägleda eleven att lyssna på andra elevers åsikter och tankar	Eleverna övar sig att lyssna på varandras tankar, ställa frågor och att uttrycka sina egna tankar.	K1, K2, K4	Eleven kan lyssna på andra och ställa frågor Eleven kan arbeta i grupp.
M4 främja elevens förmåga att ställa frågor och framföra motiverade argument		K1, K2, K7	
M2 uppmuntra eleven att uttrycka sina egna tankar och känslor på olika sätt	Eleverna reflekterar över frågan "Vem är jag?" och olika sätt att leva och tänka utifrån egen hem- och kulturbakgrund.	K1, K2, K7	Används inte bedömningsgrund. Eleven handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina egna erfarenheter.
M7 handleda eleven att lära känna seder och bruk i närmiljön		K2, K4	
M5 vägleda eleven att uppfatta orsak och verkan samt etiska aspekter i vardagliga situationer	Eleverna undersöker betydelsen av regler, förtroende, ärlighet och uppriktighet i olika vardagliga situationer i sitt liv. Tillsammans undersöker man vad vänskap innefattar och betyder i barns liv.	K1, K3, K4	Eleven kan namnge fenomen som rör livsåskådning i sin egen familj.
M6 uppmuntra eleven att reflektera över skillnaden mellan rätt och fel samt godhet		K1, K3, K7	
M8 handleda eleven att förstå grundläggande faktorer för att människor ska kunna leva tillsammans	Eleverna bekantar sig med olika sätt att leva i närmiljön. Eleverna undersöker hur människans handlingar påverkar i närmiljön. Tillsammans reflekterar elever över positiva upplevelser i naturen.	K2, K3, K7	Eleven känner till olika sätt att leva i sin närmiljö. Eleverna förstår konsekvenserna av sina handlingar.
M9 vägleda eleven att respektera och uppskatta naturen och sin närmiljö		K3, K5, K7	

Livsåskådningskunskap årskurs 2

Mål för undervisning	Centralt innehåll	Kompetens	Kunskapskrav för goda kunskaper
M1 vägleda eleven att lyssna på andra elevers åsikter och tankar	Eleverna tränar samtalsfärdigheter genom att lära sig lyssna på andra med respekt och genom att öva att uttrycka sig tydligt.	K1, K2, K4	Eleven kan lyssna på andra och värdesätta sina egna och andras tankar. Eleven kan ställa frågor och har grundläggande färdighet att motivera sina argument. Eleven kan arbeta i grupp.
M3 vägleda eleven att värdesätta sina egna och andras tankar		K1, K2, K7	
M4 främja elevens förmåga att ställa frågor och framföra motiverade argument		K1, K2, K7	
M2 uppmuntra eleven att uttrycka sina egna tankar och känslor på olika sätt	Eleverna reflekterar över frågan "Vem är jag?" och olika sätt att leva och tänka. Tillsammans undersöker man olika livsstilar. Eleverna reflekterar över olika sätt att leva i närmiljön.	K1, K2,K7	Eleverna kan uttrycka sina tankar och känslor samt acceptera olikheter.
M7 handleda eleven att lära känna seder och bruk i närmiljön		K2, K4	
M5 vägleda eleven att uppfatta orsak och verkan samt etiska aspekter i vardagliga situationer	Eleverna undersöker grunderna för att leva tillsammans till exempel betydelsen av regler, förtroende, ärlighet och uppriktighet i olika vardagliga situationer och miljöer i sitt liv. Eleverna övar på konfliktslösning. De stiftar inledningsvis bekantskap med barnets rättigheter och barnets ställning i olika samhällen.	K1, K3, K4	Eleven känner igen och namnge fenomen som rör livsåskådning i sin närmiljö Eleven kan ge exempel på olika berättelser om världens uppkomst.
M6 uppmuntra eleven att reflektera över skillnaden mellan rätt och fel samt godhet	Eleverna reflekterar tillsammans över betydelsen av gott handlande, rätt och fel och att skilja mellan dem samt på människans godhet.	K1, K3, K7	
M8 handleda eleven att förstå grundläggande faktorer för att människor ska kunna leva tillsammans	Eleverna undersöker olika levnadssätt i världen och reflekterar samtidigt över livets förgänglighet. Tillsammans fördjupar man sig i berättelser om världens uppkomst.	K2, K3, K7	
M9 vägleda eleven att respektera och uppskatta naturen och sin närmiljö	Eleverna undersöker sin egen närmiljö och granskar hur de egna valen och handlingarna påverkar miljön. Eleverna försöker hitta betydelsefulla upplevelser som hör samman med naturen.	K3, K5, K7	Eleven kan reflektera över konsekvensen av sina val och handlingar.

Livsåskådningskunskap årskurs 3-6

I årskurserna 3–6 har undervisningen i livsåskådningskunskap som särskilt uppdrag att uppmuntra och stödja elevernas strävan efter att skapa en egen identitet och livsåskådning.Det centrala i undervisningen är att stödja utvecklingen av elevernas etiska tänkande, kulturella färdigheter och förmåga att uttrycka sina åsikter och motivera dem.

Centralt innehåll som anknyter till målen för livsåskådningskunskap i årskurs 3-6

I1 Att växa till ett gott liv

I2 Olika sätt att leva

I3 Grunderna för ett gemensamt liv

I4 Naturen och en hållbar framtid

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i livsåskådningskunskap i årskurs 3-6

Handledning, differentiering och stöd i livsåskådningskunskap i årskurs 3-6

Bedömning av elevens lärande i livsåskådningskunskap i årskurs 3-6

Livsåskådningskunskap årskurs 3 (sida 1/2)

Mål för undervisning	Centralt innehåll	Kompe-tens	Föremål för bedöm-ningen	Kunskapskrav för goda kunskaper
M1 skapa förutsättningar för eleven att utveckla sitt etiska tänkande och sporra eleven att tillämpa etiska principer i vardagliga situationer	Eleverna fortsätter att träna samtalsfärdigheter och övar sig att reflektera kring kontext, syfte och följder. Eleverna övar sig att förklara och motivera sin synpunkt i förhållande till andras. Eleven reflekterar kring begreppen samtal och debatt. Eleverna reflekterar kring betydelsen av överenskommelser och löften.	K1, K2, K3, K7	Hur eleven behärskar och tillämpar begrepp	Eleven deltar i gemensamma diskuss-ioner och kan lyssna på andra. Eleven kan förklara och motivera sina synpunkter. Eleven har grundläggande färdigheter att dra slutsatser.
M2 handleda eleven att känna igen och bedöma ett argument och motiveringar till det		K1, K4, K5	Förmåga att känna igen och bedöma argument och motiveringar	
M3 främja elevens förmåga att uppfatta samband mellan olika företeelser och att utveckla sitt tänkande		K1, K4	Förmåga att dra slutsatser	
M4 vägleda eleven att ta ansvar för sig själv, andra människor och naturen	Eleverna reflekterar över vad det innebär att ta ansvar för sig själv och andra.	K3, K7	Kunskap om vad det innebär att ta ansvar	Eleven kan ge exempel på hur hen kan ta ansvar över enkla saker i sin hemmiljö.
M5 vägleda eleven att lära känna Finlands kulturarv och att förstå kulturell mångfald som fenomen	Eleven bekantar sig i den finländska kulturen och kulturella minoriteter. Eleven bekantar sig med olika livs- och världsåskådningar. Eleven bekantar sig med begreppen frihet och ansvar utifrån elevens eget liv.	K2, K4, K5	Förmåga att tillämpa kunskaper och begrepp	Eleven kan namnge och förklara vissa kulturella fenomen som ingår i Finlands kulturarv. Eleven kan ge exempel på kulturell mångfald i gruppen eller samhället.
M6 stödja eleven att utveckla sin allmänbildning inom livsåskådning och kultur		K1, K2	Förmåga att tillämpa kunskaper och begrepp	Eleven kan nämna viktiga särdrag i någon livsåskådning.
M7 vägleda eleven att planera och utvärdera sitt eget lärande i livsåskådning	Studieteknik	K1, K2, K5	Förmåga att lära sig	Används inte som bedömningsgrund. Eleven handleds att som en del av själv-bedömningen reflektera över sina egna erfarenheter.

Livsåskådningskunskap årskurs 3 (sida 2/2)

Mål för undervisning	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper
M8 uppmuntra eleven att uttrycka sin livsåskådning och att lyssna på andras ställningstaganden i livsåskådningsfrågor	Diskussion kring olika teman med beaktande av elevens upplevelsevärld, idéer och tankar.	K2, K7	Sociala färdigheter och förmåga att arbeta i grupp	Används inte som bedömningsgrund. Eleven handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina egna erfarenheter.
M9 vägleda eleven att bekanta sig med människorättsetiken som baserar sig på FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna, i synnerhet barnets rättigheter	Eleverna bekantar sig med grunderna för att leva tillsammans genom att undersöka till exempel betydelsen av regler, förtroende, ärlighet och uppriktighet samt begreppet lycka i olika vardagliga situationer och miljöer i sitt liv. Eleverna bekantar sig i begreppen rätt och fel och hur de egna handlingarna påverkar miljön. Eleverna bekantar sig med barnets rättigheter och funderar på hur de förverkligas i olika samhällen.	K2, K3	Kunskap om människorättsetik	Eleven kan reflektera över betydelsen av t.ex. regler, förtroende och ärlighet och hur egna handlingar påverkar omgivningen. Eleven kan ge exempel på rättvisa. Eleven kan ge exempel på några av barnens rättigheter enligt FN:s deklaration.
M10 handleda eleven att ta initiativ och agera på ett ansvarsfullt sätt i sin omgivning	De bekantar sig med olika naturuppfattningar, naturens och människans framtid samt med begreppet hållbar utveckling ur det ekologiska perspektivet.	K5, K6, K7	Kännedom om sätt att påverka	Eleven kan diskutera kring vad man kan göra i sin närområde för att spara på naturresurser.

Livsåskådningskunskap årskurs 4 (sida 1/2)

Mål för undervisning	Centralt innehåll	Kompe-tens	Föremål för bedöm-ningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M1 skapa förutsättningar för eleven att utveckla sitt etiska tänkande och sporra eleven att tillämpa etiska principer i vardagliga situationer	Eleverna övar sig att etiskt bedöma gärningar utifrån deras kontext, syfte och följder i vardagliga situationer. Eleverna övar sig att förklara och motivera sin synpunkt i förhållande till andras. Eleverna reflekterar över t.ex. vad det innebär att förstå, att veta, att tro och att anta. Eleverna reflekterar över jämlikhet, lycka och ett bra liv. Eleverna övar sig att förklara och motivera egna synpunkter och förmåga att dra slutsatser.	K1, K2, K3, K7	Hur eleven behärskar och tillämpar begrepp	Eleven kan ge exempel på etiska situationer i vardagen.
M2 handleda eleven att känna igen och bedöma ett argument och motiveringar till det		K1, K4, K5	Förmåga att känna igen och bedöma argument och motiveringar	Eleven kan förklara och motivera sina synpunkter i förhållande till andras.
M3 främja elevens förmåga att uppfatta samband mellan olika företeelser och att utveckla sitt tänkande		K1, K4	Förmåga att dra slutsatser	Eleven kan dra slutsatser.
M4 vägleda eleven att ta ansvar för sig själv, andra människor och naturen	Eleverna reflekterar över vad det innebär att ta ansvar för sig själv, andra människor och naturen.	K3, K7	Kunskap om vad det innebär att ta ansvar	Eleven kan ge exempel på hur hon kan ta ansvar över enkla saker i sin närmiljö.
M5 vägleda eleven att lära känna kulturarv i Finland och Finlands närområden	Eleven fördjupar sig i den finländska kulturen och kulturella minoriteter. Eleven bekantar sig i kulturen och kulturella minoriteter i Finlands närområden (t.ex. Norden, Baltikum osv) Eleven bekantar sig med olika livs- och världsåskådningar. Eleven fördjupar sig med begreppen frihet och ansvar Eleverna bekantar sig med olika tidsbegrepp och sätt att förklara världen.	K2, K4, K5	Förmåga att tillämpa kunskaper och begrepp	Eleven kan namnge och förklara vissa kulturella fenomen som ingår i Finlands och Finlands närområdens kulturarv.
M6 stödja eleven att utveckla sin allmänbildning inom livsåskådning och kultur		K1, K2	Förmåga att tillämpa kunskaper och begrepp	Eleven kan nämna viktiga särdrag i några livsåskådningar
M7 vägleda eleven att planera och utvärdera sitt eget lärande i livsåskådning	Studieteknik	K1, K2, K5	Förmåga att lära sig	Används inte som bedömnings-grund. Eleven handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina egna erfarenheter.

Livsåskådningskunskap årskurs 4 (sida 2/2)

Mål för undervisning	Centralt innehåll	Kompe-tens	Föremål för bedöm-ningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M8 uppmuntra eleven att uttrycka sin livsåskådning och att lyssna på andras ställningstaganden i livsåskådningsfrågor	Diskussion kring olika teman med beaktande av elevens upplevelsevärld, idéer och tankar.	K2, K7	Sociala färdigheter och förmåga att arbeta i grupp	Används inte som bedömnings-grund. Eleven handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina egna erfarenheter.
M9 vägleda eleven att bekanta sig med människorättsetiken som baserar sig på FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna, i synnerhet barnets rättigheter	Eleverna fördjupar sig i grunderna för att leva tillsammans i såväl olika vardagliga situationer i det egna livet som i större omfattning Eleverna undersöker hur jämlikhet tar sig uttryck i det dagliga livet. Eleverna fördjupar sig med barnets rättigheter och funderar på hur de förverkligas i olika samhällen.	K2, K3	Kunskap om människorättsetik	Eleven kan reflektera över jämlik-het i det dagliga livet. Eleven kan det centrala innehållet i FN:s konvention i barnets rättig-heter.
M10 handleda eleven att ta initiativ och agera på ett ansvarsfullt sätt i sin omgivning	De bekantar sig med olika naturuppfattningar, naturens och människans framtid samt med begreppet hållbar utveckling ur det kulturella perspektivet. Eleverna övar sig att förklara och motivera egna synpunkter i förhållande till världsbilden och en hållbar framtid utifrån de teman som behandlas i årskursen.	K5, K6, K7	Kännedom om sätt att påverka	Eleven kan reflektera över begrep-pet hållbar utveckling ur det kultu-rella perspektivet.

Livsåskådningskunskap årskurs 5 (sida 1/2)

Mål för undervisning	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M1 skapa förutsättningar för eleven att utveckla sitt etiska tänkande och sporra eleven att tillämpa etiska principer i vardagliga situationer	Eleverna övar sig att etiskt bedöma gärningar utifrån deras kontext, syfte och följder. Bekantar sig med vissa centrala etiska begrepp. Eleverna övar sig att förklara och motivera sin synpunkt i förhållande till andras. Övar sig att uppfatta samband mellan olika företeelser och dra slutsatser. Eleverna övar sig att möta andra och respektera olika synsätt	K1, K2, K3, K7	Hur eleven behärskar och tillämpar begrepp	Eleven kan ge exempel på centrala etiska begrepp och reflektera kring lösningar till olika etiska situationer i vardagen.
M2 handleda eleven att känna igen och bedöma ett argument och motiveringar till det		K1, K4, K5	Förmåga att känna igen och bedöma argument och motiveringar	Eleven kan urskilja argument och motiveringar till dem i en diskussion.
M3 främja elevens förmåga att uppfatta samband mellan olika företeelser och att utveckla sitt tänkande		K1, K4	Förmåga att dra slutsatser	Eleven kan identifiera samband och dra slutsatser utgående från dem.
M4 vägleda eleven att ta ansvar för sig själv, andra människor och naturen	Fortsatta diskussioner över vad det innebär att ta ansvar för sig själv, andra människor och naturen, t.ex. vad det innebär att vara jämlik och att acceptera.	K3, K7	Kunskap om vad det innebär att ta ansvar	Eleven kan reflektera över hur de egna valen påverkar andra människor och naturen.
M5 vägleda eleven att lära känna kulturarv i Europa	Eleven bekantar sig med kulturarv och den kulturell mångfald i Europa Eleven bekantar sig med olika livs- och världsåskådningar och reflekterar över sin egen livsåskådning i förhållande till andra. Eleven bekantar sig med begreppen frihet och ansvar ur synnerhet tanke-, religions- och livsåskådningsfrihet	K2, K4, K5	Förmåga att tillämpa kunskaper och begrepp	Eleven kan namnge och förklara vissa kulturella fenomen som ingår i Europas kulturarv
M6 stödja eleven att utveckla sin allmänbildning inom livsåskådning och kultur	Eleverna bekantar sig med olika tidsbegrepp och sätt att förklara världen.	K1, K2	Förmåga att tillämpa kunskaper och begrepp	Eleven kan nämna viktiga särdrag i några livsåskådningar och kulturer.
M7 vägleda eleven att planera och utvärdera sitt eget lärande i livsåskådning	Studieteknik	K1, K2, K5	Förmåga att lära sig	Används inte som bedömningsgrund. Eleven handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina egna erfarenheter.

Livsåskådningskunskap årskurs 5 (sida 2/2)

Mål för undervisning	Centralt innehåll	Kompe-tens	Föremål för bedöm-ningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M8 uppmuntra eleven att uttrycka sin livsåskådning och att lyssna på andras ställningstaganden i livsåskådningsfrågor	Diskussion kring olika teman med beaktande av elevens upplevelsevärld, idéer och tankar.	K2, K7	Sociala färdigheter och förmåga att arbeta i grupp	Används inte som bedömningsgrund. Eleven handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina egna erfarenheter.
M9 vägleda eleven att bekanta sig med människorättsetiken som baserar sig på FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna, i synnerhet barnets rättigheter	Eleverna fördjupar sig i grunderna för att leva tillsammans i såväl olika vardagliga situationer i det egna livet som i större omfattning De undersöker hur rättvisa tar sig uttryck i det dagliga livet. Eleverna fördjupar sig med barnets rättigheter och funderar på hur de förverkligas i olika samhällen samt bekantar sig med FN.s deklaration om de mänskliga rättigheterna.	K2, K3	Kunskap om människorättsetik	Eleven kan ge exempel på hur barnets rättigheter förverkligas i olika samhällen.
M10 handleda eleven att ta initiativ och agera på ett ansvarsfullt sätt i sin omgivning	De bekantar sig med olika naturuppfattningar, naturens och människans framtid samt begreppet hållbar utveckling ur det ekonomiska perspektivet. Eleverna övar sig att förklara och motivera egna synpunkter i förhållande till världsbilden och en hållbar framtid utifrån de teman som behandlas i årskursen.	K5, K6, K7	Kännedom om sätt att påverka	Kan se samband mellan egna val och dess följder.

Livsåskådningskunskap årskurs 6 (sida 1/2)

Mål för undervisning	Centralt innehåll	Kompe-tens	Föremål för bedöm-ningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M1 skapa förutsättningar för eleven att utveckla sitt etiska tänkande och sporra eleven att tillämpa etiska principer i vardagliga situationer	Man övar sig att etiskt bedöma gärningar utifrån deras kontext, syfte och följder. Eleverna bekantar sig i begreppen värde och norm. Eleverna övar sig att förklara och motivera sin synpunkt i förhållande till andras. Eleverna reflekterar över till exempel vad det innebär att vara jämlik, att acceptera, att förstå, att veta, att tro och att anta. Eleverna övar sig att möta andra och att respektera olika synsätt.	K1, K2, K3, K7	Hur eleven behärskar och tillämpar begrepp	Eleven kan förklara vissa centrala etiska begrepp och kan med hjälp av dem analysera vissa etiska situationer som hen mött i livet.
M2 handleda eleven att känna igen och bedöma ett argument och motiveringar till det		K1, K4, K5	Förmåga att känna igen och bedöma argument och motiveringar	Eleven kan urskilja argument och motiveringar till dem i en diskussion samt fundera över hur relevanta motiveringarna är.
M3 främja elevens förmåga att uppfatta samband mellan olika företeelser och att utveckla sitt tänkande		K1, K4	Förmåga att dra slutsatser	Eleven kan identifiera felaktiga slutsatser och korrigera sitt tänkande utgående från dem.
M4 vägleda eleven att ta ansvar för sig själv, andra människor och naturen	Eleverna övar sig att förklara och motivera egna synpunkter i förhållande till förutsättningarna för att leva tillsammans.	K3, K7	Kunskap om vad det innebär att ta ansvar	Eleven kan beskriva vad det innebär att ta ansvar för sig själv, andra och naturen och ge exempel ur det egna livet.
M5 vägleda eleven att lära känna Finlands, Europas och världens kulturarv och att förstå kulturell mångfald som fenomen	I undervisningen fördjupar man sig i kultur och kulturella minoriteter såväl i Finlans som i världen samt i olika livs- och världsåskådningar. Man fördjupar sig i världens kulturarv och inser dess värde. Eleverna övar sig att förklara och motivera sin synpunkt i förhållande till olika kulturer och livsåskådningar . Man undersöker frihet och ansvar, i synnerhet tanke-, religions- och livsåskådningsfrihet. Eleverna fördjupar sig i olika tidsbegrepp och sätt att förklara världen och reflekterar över hur de påverkar människors liv samt över olika	K2, K4, K5	Förmåga att tillämpa kunskaper och begrepp	Eleven kan namnge och förklara vissa kulturella fenomen som ingår i Finlands, Europas och världens kulturarv. Eleven kan ge exempel på kulturell mångfald i gruppen eller samhället.
M6 stödja eleven att utveckla sin allmänbildning inom livsåskådning och kultur		K1, K2	Förmåga att tillämpa kunskaper och begrepp	Eleven kan nämna viktiga särdrag i några livsåskådningar och kulturer.

	uppfattningar som anknyter till dem.			

Livsåskådningskunskap årskurs 6 (sida 2/2)

Mål för undervisning	Centralt innehåll	Kompe-tens	Föremål för bedöm-ningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M7 vägleda eleven att planera och utvärdera sitt eget lärande i livsåskådning	Studieteknik	K1, K2, K5	Förmåga att lära sig	Eleven kan ställa upp mål för sina studier, sträva mot dem och bedöma hur de nås både individuellt och i grupp.
M8 uppmuntra eleven att uttrycka sin livsåskådning och att lyssna på andras ställningstaganden i livsåskådningsfrågor	Diskussion kring olika teman med beaktande av elevens upplevelsevärld, idéer och tankar.	K2, K7	Sociala färdigheter och förmåga att arbeta i grupp	Eleven uttrycker sina livsåskådningstankar på ett konstruktivt sätt och kan lyssna på andras synpunkter och ställningstaganden.
M9 vägleda eleven att bekanta sig med människorättsetiken som baserar sig på FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna, i synnerhet barnets rättigheter	Eleverna fördjupar sig i grunden för att leva tillsammans i såväl olika vardagliga situationer i det egna livet som i större omfattning. Eleverna undersöker begreppen fred och demokrati. Barnets rättigheter och fundera på hur de förverkligas nära och fjärran. FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna och barnkonventionen.	K2, K3	Kunskap om människorättsetik	Eleven kan det centrala innehållet i FN:s deklaration om mänskliga rättigheter och kan ge exempel på barnets rättigheter.
M10 uppmuntra eleven att ta initiativ och agera på ett ansvarsfullt sätt i sin omgivning	De undersöker olika naturuppfattningar, naturens och människans framtid samt hållbar utveckling. Eleverna övar sig att förklara och motivera egna synpunkter i förhållande till världsbilden och en hållbar framtid.	K5, K6, K7	Kännedom om sätt att påverka	Eleven kan söka och beskriva några sätt att påverka på ett ansvarsfullt sätt.

Livsåskådningskunskap årskurs 7-9

I årskurserna 7–9 har undervisningen i livsåskådningskunskap som särskilt uppdrag att öka elevernas förmåga att gestalta och planera sin framtid. Undervisningen ska stödja eleverna att bygga sin identitet och livsåskådning i synnerhet genom att bredda de allmänbildande kunskaperna samt beakta elevernas personliga val efter den grundläggande utbildningen. Eleverna ska få stöd för att hitta egna modeller för ett gott liv.

Centralt innehåll som anknyter till målen för livsåskådningskunskap i årskurs 7-9

I1 Åskådning och kultur

I2 Etikens grunder

I3 De mänskliga rättigheterna och en hållbar framtid

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i livsåskådningskunskap i årskurs 7-9

Handledning, differentiering och stöd i livsåskådningskunskap i årskurs 7-9

Bedömning av elevens lärande i livsåskådningskunskap i årskurs 7-9

Livsåskådningskunskap i årskurs 7 (sida 1/1)

Mål för undervisning	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M1 vägleda eleven att identifiera, förstå och använda begrepp som hör samman med livsåskådning	Eleverna bekantar sig med begreppen världsbild och världsåskådning. I undervisningen studeras teistiska och ateistiska trosuppfattningar i dagens värld, till exempel den sekulära humanismen, kristendomen och islam.	K1, K2, K4	Hur eleven behärskar och tillämpar begrepp	Eleven förstår begreppen världsåskådning, världsbild och livsåskådning, förstår sambandet mellan dem och kan använda dem.
M3 handleda eleven att lära känna olika religiösa och icke-religiösa livsåskådningar, växelverkan mellan dem samt vilken roll kunskap och forskning spelar vid bedömning av livsåskådningar		K1, K2, K5	Kunskap om olika livsåskådningar och förmåga att jämföra dem	Eleven kan nämna de viktigaste dragen och utvecklingsförloppen i centrala världsåskådningar och kulturer.
M5 vägleda eleven att se åskådningsfrihet som en mänsklig rättighet samt utforska med vilka nationella och internationella medel åskådningsfrihet garanteras	Eleverna bekantar sig med begreppen åskådningsfrihet som en mänsklig rättighet.	K2, K3, K6, K7	Förmåga att uppfatta betydelsen av åskådningsfrihet	Eleven kan ge exempel på åskådningsfrihet som en mänsklig rättighet och på några medel som garanterar åskådningsfrihet och på brister på sådana i olika situationer.
M7 uppmuntra eleven att acceptera och förstå världens mångfald och jämlikt bemötande av alla människor	Eleverna bekantar sig med kulturell mångfald som en rikedom, en rättighet och en etisk fråga.	K2, K3, K7	Förmåga att uppfatta kulturell mångfald och jämlikhet	Eleven förstår betydelsen av världens mångfald och jämlikt bemötande av alla människor.
M8 handleda eleven att iaktta etiska aspekter i sitt liv och sin omgivning och att utveckla sitt etiska tänkande	Eleverna får insikt i etikens grundläggande frågor och huvudriktningar. Eleverna funderar över utgångspunkterna för ett gott liv och allmänmänskliga värden: sanning, godhet, skönhet och rättvisa	K5, K7	Etiskt tänkande	Eleven kan känna igen den etiska dimensionen i några handlingar, såsom om handlingen är rätt eller fel eller varken rätt eller fel.
M10 vägleda eleven att inse betydelsen av och den etiska grunden för människovärdet, de mänskliga rättigheterna och människors jämlikhet	Man utforskar utvecklingen av de mänskliga rättigheterna.	K1, K7	Etiskt tänkande	Eleven kan förklara de viktigaste begreppen i anknytning till de mänskliga rättigheterna och jämlikhet.

Livsåskådningskunskap i årskurs 8 (sida 1/1)

Mål för undervisning	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M1 vägleda eleven att identifiera, förstå och använda begrepp som hör samman med livsåskådning	I undervisningen fördjupar man sig i begreppen världsbild och världsåskådning. Eleverna bekantar sig med världens kultur- och naturarv som skyddas av Unesco Man utforskar valda trosuppfattningars historia. Eleverna övar att söka information om olika kulturer och livsåskådningar.	K1, K2, K4	Hur eleven behärskar och tillämpar begrepp	Eleven förstår begreppen världsåskådning, världsbild och livsåskådning, förstår sambandet mellan dem och kan använda dem.
M2 främja elevens kulturella allmänbildning genom att handleda eleven att bekanta sig med olika kulturer och livsåskådningar och fördjupa sig i Unescos världsarvskonvention		K2, K7	Kännedom om kulturer och livsåskådningar	Eleven kan hämta information om olika kulturer och åskådningar. Eleven kan redogöra för utgångspunkter för Unescos världsarvskonvention och nämna några världsarvsobjekt.
M3 handleda eleven att lära känna olika religiösa och icke-religiösa livsåskådningar, växelverkan mellan dem samt vilken roll kunskap och forskning spelar vid bedömning av livsåskådningar		K1, K2, K5	Kunskap om olika livsåskådningar och förmåga att jämföra dem	Eleven kan nämna de viktigaste dragen och utvecklingsförloppen i centrala världsåskådningar och kulturer
M5 vägleda eleven att se åskådningsfrihet som en mänsklig rättighet samt utforska med vilka nationella och internationella medel åskådningsfrihet garanteras	Fördjupar sig i begreppet åskådningsfrihet och går igenom hur åskådningsfrihet förverkligas i olika samhällen.	K2, K3, K6, K7	Förmåga att uppfatta betydelsen av åskådningsfrihet	Eleven kan ge exempel på åskådningsfrihet som en mänsklig rättighet och på några medel som garanterar åskådningsfrihet och på brister på sådana i olika situationer.
M7 uppmuntra eleven att acceptera och förstå världens mångfald och jämlikt bemötande av alla människor	Eleverna granskar begreppet kulturell mångfald som en rikedom, en rättighet och en etisk fråga.	K2, K3, K7	Förmåga att uppfatta kulturell mångfald och jämlikhet	Eleven förstår betydelsen av världens mångfald och jämlikt bemötande av alla människor.
M8 handleda eleven att iaktta etiska aspekter i sitt liv och sin omgivning och att utveckla sitt etiska tänkande	Eleverna bekantar sig med aktuella frågor som uppstår i sociala medier och andra massmedier ur ett etiskt perspektiv. Eleverna tillämpar etiska principer och begrepp på situationer som uppstår i ungdomarnas vardag.	K5, K7	Etiskt tänkande	Eleven kan använda etisk terminologi och tolka och tillämpa den. Eleven kan logiskt motivera sina etiska åsikter.
M10 vägleda eleven att inse betydelsen av och den etiska grunden för människovärdet, de mänskliga rättigheterna och människors jämlikhet	Mänskliga och medborgerliga rättigheter, jämlikhet och kränkning av mänskliga rättigheter, såsom förintelsen.	K1, K7	Etiskt tänkande	Eleven kan förklara de viktigaste begreppen i anknytning till de mänskliga rättigheterna och jämlikhet.

Livsåskådningskunskap i årskurs 9 (sida 1/4)

Mål för undervisning	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M1 handleda eleven att identifiera, förstå och använda begrepp som hör samman med livsåskådning	Eleven lär sig att identifiera, förstå och använda åskådningsmässiga begrepp.	I undervisningen fördjupar man sig i begreppen världsbild och världsåskådning. Eleverna fördjupar sig i världens kultur och naturarv som skyddas av Unesco, och följer med hur kulturen tar sig uttryck i bland annat medier och inom konst. Eleverna utforskar valda trosuppfattningars historia och de förändringar de genomgått.	K1, K2, K4	Förmåga att behärska och tillämpa begrepp	För vitsord 5: Eleven känner igen några åskådningsmässiga begrepp (såsom livsåskådning, religion, irreligiositet). För vitsord 7: Eleven kan beskriva begreppen världsåskådning, världsbild och livsåskådning. För vitsord 8: Eleven förstår begreppen världsåskådning, världsbild och livsåskådning, förstår sambandet mellan dem och kan använda dem. För vitsord 9: Eleven identifierar, förstår och kan tillämpa åskådningsmässiga begrepp i sitt eget åskådningsmässiga tänkande och i sina alster.
M2 utveckla elevens kulturella allmänbildning genom att handleda eleven att bekanta sig med olika kulturer och åskådningar och fördjupa sig i Unescos världsarvskonvention	Eleven utvecklar allmänbildning på basis av olika kulturer och åskådningar och Unescos världsarvskonvention.		K2, K7	Kännedom om kulturer och åskådningar	För vitsord 5: Eleven kan nämna ett grundläggande inslag i minst en kultur (såsom klädsel, språk, mat, fester, näring, utkomst, teknologi) och ett av Unescos världsarvsobjekt. För vitsord 7: Eleven kan beskriva två olika kulturer eller åskådningar samt känna igen likheter och skillnader mellan dem. Eleven kan berätta om några drag i Unescos världsarvskonvention och nämna några världsarvsobjekt. För vitsord 8: Eleven kan hämta information om olika kulturer och åskådningar. Eleven kan redogöra för utgångspunkter för Unescos världsarvskonvention och nämna några världsarvsobjekt. För vitsord 9: Eleven förstår den kulturella och åskådningsmässiga mångfalden och kan sätta sin egen kulturella och åskådningsmässiga situation i relation till världskulturer och arv. Eleven kan beskriva utgångspunkterna för Unescos världsarvskonvention och kan nämna de flesta inhemska och några utländska världsarvsobjekt.
M3 handleda eleven att lära känna olika irreligiösa och religiösa åskådningar,	Eleven lär känna olika åskådningar, växelverkan mellan dem samt vil-		K1, K2, K5	Kunskap om olika åskådningar och förmåga att jämföra	För vitsord 5: Eleven kan nämna minst två olika åskådningar (såsom kristendom, marxism och veganism). För vitsord 7: Eleven kan nämna centrala drag i semitisk monote-

växelverkan mellan dem samt vilken roll kunskap och forskning spelar vid värdering av åskådningar	ken roll kunskap och forskning spelar vid värdering av åskådningar			dem	ism och sekulär humanism. Eleven vet att man kan närma sig åskådningsmässiga frågor på ett vetenskapligt sätt. För vitsord 8: Eleven kan nämna de viktigaste dragen och utvecklingsförloppen i centrala världsåskådningar och kulturer, särskilt historiska, kulturella och samhälleliga perioder inom den semitiska monoteismen och den sekulära humanismen. Eleven kan redogöra för hur man kan studera åskådningar på ett undersökande och vetenskapligt sätt. För vitsord 9: Eleven förstår de viktigaste dragen och utvecklingsförloppen i centrala världsåskådningar och kulturer, särskilt historiska, kulturella och samhälleliga perioder inom den semitiska monoteismen och den sekulära humanismen. Eleven kan förklara hur man kan studera åskådningar på ett undersökande och vetenskapligt sätt.
M4 handleda eleven att utforska grunder för religiöst tänkande och religionskritik	Eleven lär sig att reflektera över grunder för religiöst tänkande och religionskritik.	Utveckla elevens förmåga till religiöst tänkande genom diskussioner om olika trosuppfattningar som behandlas i undervisningen samt genom diskussioner bli bekant med religionskritik Eleverna reflekterar vidare över hur åskådningsfrihet och jämlikhet förverkligas i olika samhällen.	K1, K3	Kunskap om religiöst tänkande och religionskritik	För vitsord 5: Eleven kan under handledning hämta information om religioner och religionskritik. För vitsord 7: Eleven känner till vad religiöst tänkande innebär och vet vad som avses med religionskritik och kan delvis självständigt hämta information om saken. För vitsord 8: Eleven kan förklara vad som kännetecknar religiöst tänkande och ge exempel på centrala drag i religionskritik samt hämta information om saken. För vitsord 9: Eleven kan analysera vad som kännetecknar religiöst tänkande och förstår centrala drag i religionskritik samt självständigt hämta information om saken.
M5 handleda eleven att uppfatta åskådningsfrihet som en mänsklig rättighet samt känna till med vilka nationella och internationella medel åskådningsfrihet garanteras	Eleven lär sig att förstå åskådningsfrihet som en mänsklig rättighet och bekantar sig med nationella och internationella medel med vilka åskådningsfrihet garanteras.		K2, K3, K6, K7	Förmåga att uppfatta betydelsen av åskådningsfrihet	För vitsord 5: Eleven kan ge ett exempel på åskådningsfrihet. För vitsord 7: Eleven känner till att åskådningsfrihet är en mänsklig rättighet. Eleven kan nämna minst ett medel med vilket åskådningsfrihet garanteras. För vitsord 8: Eleven kan ge exempel på åskådningsfrihet som en mänsklig rättighet och på några medel som garanterar åskådningsfrihet och på brister på sådana i olika situationer. För vitsord 9: Eleven förklarar åskådningsfrihet som en mänsklig rättighet och några medel som garanterar åskådningsfrihet och

					kan redogöra för brister på sådana i olika situationer.

Livsåskådningskunskap i årskurs 9 (sida 3/4)

Mål för undervisning	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M6 handleda eleven att uppfatta åskådningsmässiga val och vilka personliga och samhälleliga orsaker som ligger bakom dem	Eleven lär sig att uppfatta olika åskådningsmässiga val och bakomliggande personliga och samhälleliga orsaker.	Fortsatta diskussioner kring livsåskådning och identitetsutveckling, religionsfrihetslagen, etiska värderingar och kulturell mångfald Eleverna fördjupar sig i aktuella frågor som uppstår i sociala medier och andra massmedier ur ett etiskt perspektiv. I undervisningen granskas olika perspektiv på etisk bedömning av handlingar, såsom gärningens avsiktlighet, gärningsmannens syfte och konsekvenserna av gärningen. Eleverna övar vidare att tillämpa olika etiska begrepp i situationer i ungdomarnas vardag.	K1, K2, K4	Förmåga att granska orsakerna bakom val av åskådning	För vitsord 5: Eleven kan beskriva någon åskådningsmässig lösning och kan nämna någon bakomliggande personlig eller samhällelig orsak (såsom att en mänska inte av etiska orsaker reser med flygplan). För vitsord 7: Eleven kan beskriva någon åskådningsmässig lösning och kan nämna någon bakomliggande personlig och samhällelig orsak. För vitsord 8: Eleven kan beskriva personliga och samhälleliga bakgrundsfaktorer som ligger till grund för olika människors val av åskådning. För vitsord 9: Eleven kan särskilja och bedöma personliga och samhälleliga bakgrundsfaktorer som ligger till grund för olika människors val av åskådning och kan jämföra sina egna åskådningsmässiga lösningar med dem.
M7 uppmuntra eleven att acceptera och förstå världens mångfald och jämlikt bemötande av alla människor	Eleven lär sig att acceptera och förstå världens mångfald och jämlikt bemötande av alla människor.		K2, K3, K7	Förmåga att uppfatta kulturell mångfald och jämlikhet	För vitsord 5: Eleven kan ge ett exempel på världens mångfald och jämlikt bemötande av alla människor. För vitsord 7: Eleven kan beskriva världens mångfald och ge exempel på jämlikt bemötande av alla människor. För vitsord 8: Eleven förstår betydelsen av världens mångfald och jämlikt bemötande av alla människor. För vitsord 9: Eleven förstår och kan motivera betydelsen av världens mångfald och jämlikt bemötande av alla människor.
M8 handleda eleven att iaktta etiska dimensioner i sitt liv och sin omgivning och att utveckla sitt etiska tänkande	Eleven lär sig att identifiera etiska dimensioner i sitt liv och sin omgivning och att utveckla sitt etiska tänkande.		K5, K7	Förmåga till etiskt tänkande	För vitsord 5: Eleven kan känna igen den etiska dimensionen i några handlingar, såsom om handlingen är rätt eller fel eller varken rätt eller fel. För vitsord 7: Eleven kan identifiera etiska begrepp (såsom värde, skyldighet, rättighet, frihet, ansvar, jämlikhet och rättvisa). Eleven kan motivera sina etiska åsikter. För vitsord 8: Eleven kan använda etisk terminologi och tolka

					och tillämpa den. Eleven kan logiskt motivera sina etiska åsikter. För vitsord 9: Eleven kan använda etiska begrepp mångsidigt och motiverat tolka och tillämpa dem i sitt eget tänkande.
M9 uppmuntra eleven att reflektera över hur de egna valen påverkar en hållbar framtid lokalt och globalt	Eleven lär sig att reflektera över och förstå hur de egna valen påverkar en hållbar framtid lokalt och globalt.	Eleverna fördjupar sig i frågor kring hållbar framtid för naturen och samhället samt möjligheterna till en hållbar framtid i naturen och i samhället. Eleverna reflekterar över sätt att påverka både lokalt och globalt.	K5, K6, K7	Kännedom om principerna för en hållbar livsstil	För vitsord 5: Eleven känner till någon förutsättning för en hållbar livsstil. Eleven kan berätta att de egna handlingarna kan ha inverkan på framtiden. För vitsord 7: Eleven kan ge exempel på förutsättningar för en hållbar livsstil. Eleven förstår att de egna handlingarna kan ha inverkan på framtiden lokalt och globalt (såsom genom återvinning, konsumtionsval och fritidsverksamhet). För vitsord 8: nämna centrala förutsättningar i anknytning till en hållbar framtid för naturen och samhället och granska betydelsen av en hållbar livsstil för framtiden. Eleven känner till sätt att påverka lokalt och globalt För vitsord 9: Eleven kan särskilja centrala förutsättningar i anknytning till en hållbar framtid för naturen och samhället samt beskriva och bedöma sätt att lokalt och globalt påverka framtida problem.
M10 handleda eleven att inse betydelsen av och den etiska grunden för människovärdet, de mänskliga rättigheterna och människors jämlikhet	Eleven lär sig känna betydelsen av och den etiska grunden för människovärdet, de mänskliga rättigheterna och människors jämlikhet.	Eleverna fördjupar sig i frågor kring människovärdet, de mänskliga rättigheterna och jämlikhet mellan människor.	K1, K7	Kännedom om människorättsetik	För vitsord 5: Eleven kan beskriva faktorer i anknytning till människovärdet eller de mänskliga rättigheterna. För vitsord 7: Eleven kan nämna några begrepp i anknytning till de mänskliga rättigheterna och jämlikhet och redogöra för betydelsen av de mänskliga rättigheterna. För vitsord 8: Eleven kan förklara de viktigaste begreppen i anknytning till de mänskliga rättigheterna och jämlikhet och ge exempel på verkställande av de mänskliga rättigheterna under historiens gång. För vitsord 9: Eleven kan förklara de viktigaste begreppen i anknytning till de mänskliga rättigheterna och jämlikhet och ge exempel på verkställande av de mänskliga rättigheterna under historiens gång samt motivera betydelsen av de mänskliga rättigheterna.

HISTORIA

Läroämnets uppdrag

Historieundervisningens uppdrag är att utveckla elevernas historiemedvetande och kulturkunskap samt att uppmuntra eleven att bli en ansvarsfull och demokratisk medborgare. Med hjälp av historisk kunskap lär sig eleverna att förstå den utveckling som format nutiden, att inse värdet av intellektuellt och kroppsligt arbete och att reflektera över framtida val. Eleverna lär sig att se individens betydelse som historisk aktör och att uppfatta mänskliga motiv och bakomliggande strukturer. Syftet är att bidra till att forma elevernas identitet och främja deras utveckling till aktiva samhällsmedlemmar som har förståelse för mångfald.

I historieundervisningen ska eleverna fördjupa sig i hur man kritiskt behandlar information från olika aktörer och hur man handskas med olika slag av historiska källor. Eleverna ska även få insikt i villkor för historieforskningen, framför allt dess strävan efter att skapa en så tillförlitlig bild av det förflutna som möjligt utgående från det källmaterial som finns. Undervisningens syfte är att utveckla elevers förmåga att analysera historia: förmåga att tillgodogöra sig historiska källor och göra kompetenta tolkningar av deras betydelse och roll.

Eleverna ska lära sig förstå att historia kan tolkas på olika sätt och ur olika perspektiv och att förklara förändring och kontinuitet i den historiska utvecklingen. Undervisningen i historia ska hjälpa eleverna att uppfatta värderingar och konflikter i samhället och hur de har förändrats under olika tider.

Historia åk 4-6

I årskurserna 4-6 är historieundervisningens uppdrag att göra eleverna förtrogna med den historiska kunskapens natur, hur man söker historisk information och vilka grundbegrepp som används. Syftet är att väcka elevernas intresse och förståelse för historia och för betydelsen av mänsklig aktivitet. I undervisningen av innehållet som beskrivs i grunderna ska konkreta och upplevelsebaserade arbetssätt prioriteras.

Centralt innehåll som anknyter till målen för historia i åk 4-6

I1 Förhistorisk tid och civilisationens uppkomst

I2 Gamla tiden och arvet från antiken

I3 Medeltiden

I4 Nya tiden – ett brytningsskede

I5 Finland som en del av Sverige

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i historia i årskurs 4-6

Handledning, differentiering och stöd i historia i årskurs 4-6

Bedömning av elevens lärande i slöjd i årskurs 4-6

Historia åk 5 (sida 1/2)

Mål för undervisning **Betydelse, värderingar och attityder**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M1 väcka elevens intresse för historia som vetenskap och identitetsskapande läroämne	**Förhistorisk tid och civilisationens uppkomst** Eleven får kunskap om människans liv i små populationer, brytningsskedet mellan jakt- och jordbrukskultur och civilisationens uppkomst. **Gamla tiden och arvet från antiken** Eleven studerar demokratins uppkomst i den grekiska världen och det romerska samhället. Tidsperioden granskas också utgående från bosättningen i Norden och speciellt Esbo. **Medeltiden** Eleven utforskar den medeltida världsbilden samt kulturella likheter och skillnader mellan öst och väst och hur de påverkat olika folkgrupper. Här behandlas också övergången till historisk tid i Finland och införlivandet med det svenska riket samt livet i Esbo under medeltiden.	K1–K7		Används inte som grund för bedömningen. Eleverna ska handledas att reflektera över sina erfarenheter, som ett led i självbedömningen.
Mål för undervisning **Att söka information om historia**				
M2 vägleda eleven att känna igen olika historiska källor		K1–K2, K4–K5, K7	Förmåga att känna igen historiska källor	Eleven kan under handledning söka historisk information i olika informationskällor.
M3 hjälpa eleven att inse att historisk information kan tolkas på olika sätt		K1–K2, K4–K7	Insikt i att historisk information kan tolkas på olika sätt	Eleven förstår att det är skillnad på fakta och tolkning.

Mål för undervisning **Att förstå historiska företeelser**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M4 hjälpa eleven att förstå olika sätt att dela in historien i epoker och att använda därmed relaterade historiska begrepp	**Förhistorisk tid och civilisationens uppkomst** Eleven får kunskap om människans liv i små populationer, brytningsskedet mellan jakt- och jordbrukskultur och civilisationens uppkomst. **Gamla tiden och arvet från antiken** Eleven studerar demokratins uppkomst i den grekiska världen och det romerska samhället. Tidsperioden granskas också utgående från bosättningen i Norden och speciellt Esbo. **Medeltiden** Eleven utforskar den medeltida världsbilden samt kulturella likheter och skillnader mellan öst och väst och hur de påverkat olika folkgrupper. Här behandlas också övergången till historisk tid i Finland och införlivandet med det svenska riket samt livet i Esbo under medeltiden.	K1, K2, K3	Kronologisk uppfattning	Eleven känner igen de centrala indelningarna i historiska epoker.
M5 hjälpa eleven att förstå motiv bakom människans handlingar		K1–K4, K6–K7	Historisk inlevelseförmåga	Eleven kan leva sig in i hur människor levde förr.
M6 vägleda eleven att inse olika orsaker till och följder av historiska händelser och företeelser		K2, K4, K7	Förståelse för orsakssammanhang i historia	Eleven känner igen historiska orsakssammanhang.
M7 hjälpa eleven att identifiera förändringar i den egna familjens eller samhällets historia samt förstå hur samma förändringar har kunnat få olika innebörd för olika människor		K1–K7	Förmåga att förstå förändring	Eleven kan beskriva förändringar.
M8 lära eleven att uppfatta historiska kontinuiteter		K1, K2, K4, K7	Förmåga att förstå kontinuitet	Eleven förstår att det finns företeelser som omspänner flera epoker.

Historia åk 5 (sida 2/2)

Mål för undervisning **Att använda historisk information**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M9 vägleda eleven att redogöra för orsaker till förändringar	**Förhistorisk tid och civilisationens uppkomst** Eleven får kunskap om människans liv i små populationer, brytningsskedet mellan jakt- och jordbrukskultur och civilisationens uppkomst. **Gamla tiden och arvet från antiken** Eleven studerar demokratins uppkomst i den grekiska världen och det romerska samhället. Tidsperioden granskas också utgående från bosättningen i Norden och speciellt i Esbo. **Medeltiden** Eleven utforskar den medeltida världsbilden samt kulturella likheter och skillnader mellan öst och väst och hur de påverkat olika folkgrupper. Här behandlas också övergången till historisk tid i Finland och införlivandet med det svenska riket samt livet i Esbo under medeltiden.	K1, K2, K4	Förmåga att beskriva förhållandet mellan orsak och verkan	Eleven kan ge exempel på förhållandet mellan orsak och verkan i historiska företeelser.
M10 lära eleven förklara hur tolkningar kan ändras på grund av nya källor eller betraktelsesätt		K1–K7	Förmåga att förklara tolkningar	Eleven kan ge exempel på händelser eller företeelser som kan tolkas på olika sätt.
M11 instruera eleven att förklara mänsklig aktivitet		K1–K4, K6–K7	Förmåga att förklara mänsklig aktivitet	Eleven kan berätta och förklara en händelse eller företeelse ur en annan människas synvinkel.

Historia åk 6 (sida 1/2)

Mål för undervisning **Betydelse, värderingar och attityder**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M1 väcka elevens intresse för historia som vetenskap och identitetsskapande läroämne	**Nya tiden – ett brytningsskede:** Eleven undersöker förändringar inom vetenskapen, konsten och människans föreställningar. **Finland som en del av Sverige:** Eleven fördjupar sig i utvecklingen i Finland (och speciellt Esbo) på 1600–1700-talen.	K1–K7		Används inte som grund för bedömningen. Eleverna ska handledas att reflektera över sina erfarenheter, som ett led i självbedömningen.
Mål för undervisning **Att söka information om historia**				
M2 vägleda eleven att känna igen olika historiska källor		K1, K2, K4–K5, K7	Förmåga att känna igen historiska källor	Eleven kan under handledning söka historisk information i olika informationskällor.
M3 hjälpa eleven att inse att historisk information kan tolkas på olika sätt		K1, K2, K4–K7	Insikt i att historisk information kan tolkas på olika sätt	Eleven kan skilja mellan fakta och tolkning.

Mål för undervisning **Att förstå historiska företeelser**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M4 hjälpa eleven att förstå olika sätt att dela in historien i epoker och att använda därmed relaterade historiska begrepp	**Nya tiden – ett brytningsskede:** Eleven undersöker förändringar inom vetenskapen, konsten och människans föreställningar. **Finland som en del av Sverige:** Eleven fördjupar sig i utvecklingen i Finland (och speciellt Esbo) på 1600–1700-talen.	K1, K2, K3	Kronologisk uppfattning	Eleven känner igen de centrala indelningarna i historiska epoker och kan ge exempel på olika särdrag som kännetecknar samhällen under olika tider och epoker.
M5 hjälpa eleven att förstå motiv bakom människans handlingar		K1–K4, K6–K7	Historisk inlevelseförmåga	Eleven kan leva sig in i hur människor levde förr och beskriva motiven bakom deras handlingar.
M6 vägleda eleven att inse olika orsaker till och följder av historiska händelser och företeelser		K2, K4, K7	Förståelse för orsakssammanhang i historia	Eleven känner igen och kan ge exempel på historiska orsakssammanhang.
M7 hjälpa eleven att identifiera förändringar i den egna familjens eller samhällets historia samt förstå hur samma förändringar har kunnat få olika innebörd för olika människor		K1–K7	Förmåga att förstå förändring	Eleven kan beskriva förändringar och förklara varför en förändring inte är det samma som framsteg och kan utgående från några exempel beskriva förändringar som inte har haft samma innebörd för olika människor och grupper.
M8 lära eleven att uppfatta historiska kontinuiteter		K1, K2, K4, K7	Förmåga att förstå kontinuitet	Eleven kan ge exempel på företeelser som omspänner flera epoker.

Historia åk 6 (sida 2/2)

Mål för undervisning **Att använda historisk information**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M9 vägleda eleven att redogöra för orsaker till förändringar	**Nya tiden – ett brytningsskede:** Eleven undersöker förändringar inom vetenskapen, konsten och människans föreställningar. **Finland som en del av Sverige:** Eleven fördjupar sig i utvecklingen i Finland (och speciellt Esbo) på 1600–1700-talen.	K1, K2, K4	Förmåga att beskriva förhållandet mellan orsak och verkan	Eleven kan i stora drag beskriva förhållandet mellan orsak och verkan i historiska företeelser.
M10 lära eleven förklara hur tolkningar kan ändras på grund av nya källor eller betraktelsesätt		K1–K7	Förmåga att förklara tolkningar	Eleven kan utgående från några exempel förklara varför samma händelse eller företeelse kan tolkas på olika sätt.
M11 instruera eleven att förklara mänsklig aktivitet		K1–K4, K6–K7	Förmåga att förklara mänsklig aktivitet	Eleven kan berätta och förklara en händelse eller företeelse ur olika människors synvinkel.

Historia åk 7-9

I årskurserna 7-9 är historieundervisningens uppdrag är att fördjupa elevernas uppfattning om den historiska kunskapens natur. Undervisningen ska stödja elevernas identitetsutveckling och göra dem förtrogen med hur olika kulturer påverkat individer och samhällen. I undervisningen ska interaktiva och undersökande arbetssätt prioriteras.

Centralt innehåll som anknyter till målen för historia i åk 7-9

I1 Industrisamhällets uppkomst och utveckling

I2 Människor förändrar världen

I3 Finland skapas, byggs och försvaras

I4 De stora krigen

I5 Välfärdssamhällets uppbyggnad

I6 Bakgrunden till dagens världspolitik

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i historia i årskurs 7-9

Handledning, differentiering och stöd i historia i årskurs 7-9

Bedömning av elevens lärande i slöjd i årskurs 7-9

Historia åk 7 (sida 1/3)

Mål för undervisning **Betydelse, värderingar och attityder**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M1 handleda eleven att fördjupa sitt intresse för historia som vetenskap och identitetsskapande läroämne	**Industrisamhällets uppkomst och utveckling** Eleven fördjupar sig i någon företeelse som har förändrat människans liv, förhållandet mellan människan och naturen samt världen. **Människor förändrar världen** Eleven granskar olika samhällsidéer, deras innebörd och följder samt hur människor har kunnat påverka samhället under olika tider. **Finland skapas, byggs och försvaras** Eleven vägleds till insikt i vilken betydelse kulturen har haft då den nationella identiteten har utvecklats under autonomin och i början av Finlands självständighet. **De stora krigen (del I)** Eleverna fördjupar sig i första världskriget och tiden efter kriget, i synnerhet ur vanliga människors synvinkel.	K1–K7		Används inte som grund för bedömningen. Eleven uppmanas att reflektera över sina erfarenheter som en del av självvärdering
Mål för undervisning **Att söka information om historia**				
M2 aktivera eleven att söka historisk information i olika, för åldern lämpliga informationskällor och att bedöma källornas tillförlitlighet		K1–K5	Förmåga att söka historisk information	Eleven kan under handledning söka information i olika historiska informationskällor och noterar skillnader i deras tillförlitlighet. Eleven kan under handledning läsa och tolka olika slag av källor.
M3 hjälpa eleven att förstå att historisk information kan tolkas på olika sätt		K1,K2, K4	Förmåga att tolka källor	

Historia åk 7 (sida 2/3)

Mål för undervisning **Att förstå historiska företeelser**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M4 stärka elevens förmåga att förstå begreppet historisk tid och därmed relaterade begrepp	**Industrisamhällets uppkomst och utveckling** Eleven fördjupar sig i någon företeelse som har förändrat människans liv, förhållandet mellan människan och naturen samt världen. **Människor förändrar världen** Eleven granskar olika samhällsidéer, deras innebörd och följder samt hur människor har kunnat påverka samhället under olika tider. **Finland skapas, byggs och försvaras** Eleven vägleds till insikt i vilken betydelse kulturen har haft då den nationella identiteten har utvecklats under autonomin och i början av Finlands självständighet. **De stora krigen (del I)** Eleverna fördjupar sig i första världskriget och tiden efter kriget, i synnerhet ur vanliga människors synvinkel.	K1,K2,K3	Förståelse av begreppet kronologi i historiska sammanhang	Eleven känner igen centrala innehållsmässiga begrepp som anknyter till det förflutna och de särdrag som är karakteristiska för den historiska tidsperiod som granskas.
M5 hjälpa eleven att förstå faktorer som har påverkat människans aktivitet och beslut i olika historiska situationer		K1–K4, K6–K7	Historisk inlevelseförmåga	Eleven kan leva sig in i hur människor levde förr och beskriva motiven bakom deras handlingar.
M6 hjälpa eleven att bedöma olika orsaker till historiska händelser och företeelser		K1,K2, K4	Förmåga att förstå orsak och verkan i historiska sammanhang	Eleven kan under handledning redogöra för orsaker till och följder av olika historiska händelser. Eleven kan under handledning förklara varför man inom vissa livsområden agerade lika eller annorlunda förr än i dag.
M7 hjälpa eleven att analysera historisk förändring och kontinuitet		K1,K2,K4	Förmåga att förstå förändring och kontinuitet i historiska sammanhang	

Historia åk 7 (sida 3/3)

Mål för undervisning **Att använda historisk information**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M8 uppmuntra eleven att göra tolkningar	**Industrisamhällets uppkomst och utveckling** Eleven fördjupar sig i någon företeelse som har förändrat människans liv, förhållandet mellan människan och naturen samt världen. **Människor förändrar världen** Eleven granskar olika samhällsidéer, deras innebörd och följder samt hur människor har kunnat påverka samhället under olika tider. **Finland skapas, byggs och försvaras** Eleven vägleds till insikt i vilken betydelse kulturen har haft då den nationella identiteten har utvecklats under autonomin och i början av Finlands självständighet. **De stora krigen (del I)** Eleverna fördjupar sig i första världskriget och tiden efter kriget, i synnerhet ur vanliga människors synvinkel.	K1,K2, K4		Används inte som grund för bildandet av vitsord. Eleven handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självvärderingen.
M9 hjälpa eleven att förklara avsikter bakom mänsklig aktivitet		K1–K4, K7	Förmåga att förklara mänsklig aktivitet	Eleven kan under handledning förklara hur människors bakgrund påverkar motiven bakom deras handlingar.
M10 hjälpa eleven att förklara varför historisk information kan tolkas och brukas på olika sätt i olika sammanhang och att kritiskt bedöma tolkningars trovärdighet		K1–K2, L4–L5	Förmåga att förklara och fälla omdöme om historiska tolkningar	Eleven kan ge exempel på hur historisk information används för något särskilt syfte och känner igen partiskhet i historiska tolkningar.
M11 lära eleven att använda olika källor, jämföra dem och göra en egen motiverad tolkning utgående från dem		K1–K2, L4–L5	Förmåga att producera historisk information	Eleven svarar på frågor om det förflutna genom att använda information från olika givna källor. Eleven presenterar under handledning egna motiverade tolkningar om en historisk händelse eller företeelse.
M12 bidra till att eleven lär sig att med utgångspunkt i sin historiska kunskap göra sig en föreställning om framtiden		K1–K7	Historiemedvetande	Eleven beskriver hur man med hjälp av kunskap om historia kan förklara samtiden.

Historia åk 8 (sida 1/5)

Mål för undervisning **Betydelse, värderingar och attityder**	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M1 stärka elevens intresse för historia som vetenskap och identitetsskapande läroämne	Eleven blir intresserad av historia som vetenskap och för dess betydelse för identiteten.	**De stora krigen del II:** Eleverna fördjupar sig i andra världskriget och kalla kriget och tiderna efter krigen, i synnerhet ur vanliga människors synvinkel och i ett perspektiv av mänskliga rättigheter. De får även kunskap om brott mot mänskliga rättigheter såsom förintelsen och andra folkmord och hur man kan arbeta för att främja de mänskliga rättigheterna. **Välfärdssamhällets uppbyggnad:** Eleven fördjupar sig i vardagslivets historia och bakgrunder till dagens samhälle. Eleven får insikt i vad utvecklingen har inneburit för individen, men också hur näringsstrukturen har förändrats samt varför urbaniseringen och serviceyrkena ökat. **Bakgrunden till dagens världspolitik:** Eleverna fördjupar sig i industriländernas och utvecklingsländernas gemensamma historia, hur nya politiska konflikter uppstår i världen och hur de löses.			Används inte som grund för bedömningen. Eleven uppmanas att reflektera över sina erfarenheter som en del av självvärderingen.
Mål för undervisning **Att söka information om historia**					
M2 aktivera eleven att söka historisk information och att bedöma informationskällornas tillförlitlighet	Eleven lär sig att hämta historisk information och bedöma informationskällornas tillförlitlighet samt förstå att historisk information kan tolkas på olika sätt.		K1–K5	Förmåga att hämta historisk information och att förstå att källorna är tolkningsbara.	För vitsord 5: Eleven hittar under handledning information om en historisk företeelse eller händelse ur en given källa. Eleven förstår under handledning av läraren att det förekommer olika tolkningar kring samma fenomen eller källa. För vitsord 7: Eleven hämtar information om en historisk företeelse eller händelse ur olika källor och lägger märke till skillnader i källornas tillförlitlighet och hur de tolkas. För vitsord 8: Eleven hämtar information om en historisk företeelse eller händelse ur olika källor och kan skilja mellan mer och mindre tillförlitliga källor och tolkningar. För vitsord 9: Eleven använder olika källor och kan skilja källorna till den företeelse som undersöks från andra källor. Eleven beskriver hur man kan göra olika tolkningar av samma källor och bedömer eventuella brister i tolkningarna.
M3 hjälpa eleven att förstå att historisk information kan tolkas på olika sätt			K1,K2, K4		

Historia åk 8 (sida 2/5)

Mål för undervisning **Att förstå historiska företeelser**		Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M4 stärka elevens förmåga att förstå begreppet historisk tid och därmed relaterade begrepp	Eleven lär sig att förstå begreppet historisk tid och därmed relaterade begrepp.	**De stora krigen del II:** Eleverna fördjupar sig i andra världskriget och kalla kriget och tiderna efter krigen, i synnerhet ur vanliga människors synvinkel och i ett perspektiv av mänskliga rättigheter. De får även kunskap om brott mot mänskliga rättigheter såsom förintelsen och andra folkmord och hur man kan arbeta för att främja de mänskliga rättigheterna. **Välfärdssamhällets uppbyggnad:** Eleven fördjupar sig i vardagslivets historia och bakgrunder till dagens samhälle. Eleven får insikt i vad utvecklingen har inneburit för individen, men också hur näringsstrukturen har förändrats samt varför urbaniseringen och serviceyrkena ökat. **Bakgrunden till dagens världspolitik:** Eleverna fördjupar sig i industriländernas och utvecklingsländernas gemensamma historia, hur nya politiska konflikter uppstår i världen och hur de löses.	K1–K2, K3	Förmåga att förstå begreppet kronologi	För vitsord 5: Eleven känner igen centrala, innehållsmässiga historiska begrepp och kan under lärarens handledning tidsmässigt ställa dem i relation till varandra. För vitsord 7: Eleven kommer ihåg centrala innehållsmässiga begrepp som anknyter till det förflutna och ger några exempel på särdrag som är karakteristiska för den historiska tidsperiod som granskas. För vitsord 8: Eleven använder centrala innehållsmässiga begrepp som anknyter till det förflutna och beskriver särdragen som är karakteristiska för den historiska tidsperiod som granskas. För vitsord 9: Eleven placerar historiska händelser, företeelser och tidsperioder i kronologisk ordning och i sina tidsmässiga sammanhang. Eleven använder tidsrelaterade begrepp och redogör för händelser, personer och fenomen som är kopplade till centrala historiska tidsperioder.
M5 handleda eleven att förstå faktorer som har påverkat människans handlingar och beslut i olika historiska situationer	Eleven lär sig att förstå faktorer som har påverkat människans handlingar och beslut i olika historiska situationer.		K1–K4, K6–K7	Historisk inlevelseförmåga	För vitsord 5: Eleven känner till att människorna har haft olika motiv till sina handlingar. För vitsord 7: Eleven förstår hur människornas sociala och samhälleliga ställning inverkar på motiven bakom deras handlingar. För vitsord 8: Eleven tolkar syftena med människornas handlingar och redogör för hur människornas sociala och samhälleliga ställning eller den historiska kontexten inverkar på deras handlingar. För vitsord 9: Eleven lever sig in i den historiska människans ställning, bedömer motiven bakom hens handlingar och granskar hur människans sociala eller samhälleliga ställning eller den historiska kontexten inverkar på hens handlingar.

M6 hjälpa eleven att bedöma olika orsaker till historiska händelser och företeelser	Eleven lär sig att bedöma olika orsaker till historiska händelser och företeelser samt att analysera historisk förändring och kontinuitet.		K1,K2, K4	Förmåga att förstå orsak och verkan i historiska sammanhang och att förstå förändring och kontinuitet	För vitsord 5: Eleven identifierar historiska företeelser som har förändrats eller som har förblivit oförändrade. Eleven anger någon enskild orsak till att det har eller inte har skett en förändring. För vitsord 7: Eleven känner till att historiska förklaringar grundar sig på analyser av aktörernas avsikter. Eleven iakttar orsaker till och följder av historiska händelser och företeelser. Eleven förklarar under individuell handledning varför man inom vissa livsområden agerade annorlunda förr än man gör idag. För vitsord 8: Eleven förstår att historiska förklaringar grundar sig på analyser av aktörernas avsikter. Eleven förstår att det finns olika orsaker till och följder av historiska händelser och företeelser och ger exempel på dem. Eleven redogör för varför man inom vissa livsområden agerade lika eller annorlunda förr i förhållande till idag. För vitsord 9: Eleven skiljer mellan de centrala och de mindre viktiga faktorerna som förklarar orsakerna bakom historiska händelser eller företeelser och analyserar orsakerna till och följderna av historiska händelser (såsom betydelsen av omedelbara och långvariga följder). Eleven utvärderar varför man inom vissa livsområden agerade lika eller annorlunda förr i förhållande till idag och hur följderna av en historisk händelse eller företeelse har haft olika inverkan på människor i olika ställning samt på olika människogrupper.
M7 hjälpa eleven att analysera historisk förändring och kontinuitet			K1,K2, K4		

Historia åk 8 (sida 4/5)

Mål för undervisning **Att använda historisk information**	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M8 uppmuntra eleven att göra tolkningar	Eleven blir modig i att göra tolkningar.	**De stora krigen del II:** Eleverna fördjupar sig i andra världskriget och kalla kriget och tiderna efter krigen, i synnerhet ur vanliga människors synvinkel och i ett perspektiv av mänskliga rättigheter. De får även kunskap om brott mot mänskliga rättigheter såsom förintelsen och andra folkmord och hur man kan arbeta för att främja de mänskliga rättigheterna. **Välfärdssamhällets uppbyggnad:** Eleven fördjupar sig i vardagslivets historia och bakgrunder till dagens samhälle. Eleven får insikt i vad utvecklingen har inneburit för individen, men också hur näringsstrukturen har förändrats samt varför urbaniseringen och serviceyrkena ökat. **Bakgrunden till dagens världspolitik:** Eleverna fördjupar sig i industriländernas och utvecklingsländernas gemensamma historia, hur nya politiska konflikter uppstår i världen och hur de löses.	K1,K2, K4		Används inte som grund för bildandet av vitsord. Eleven handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självvärderingen.
M9 handleda eleven att förklara avsikter bakom mänsklig aktivitet	Eleven lär sig att förklara avsikter bakom mänsklig aktivitet.		K1–K4, K7	Förmåga att förklara mänsklig aktivitet	För vitsord 5: Eleven anger under handledning hur motivet bakom människors handlingar syns i någon historisk företeelse eller händelse. För vitsord 7: Eleven beskriver hur människornas bakgrund påverkar motiven bakom deras handlingar. För vitsord 8: Eleven presenterar en slutsats om hur människors bakgrund påverkar motiven bakom deras handlingar. För vitsord 9: Eleven förklarar motiven bakom människans handlingar och hur människornas bakgrund och den historiska kontexten påverkar dem.
M10 handleda eleven att förklara varför historisk information kan tolkas och användas på olika sätt i olika sammanhang och att kritiskt bedöma tolkningarnas trovärdighet	Eleven lär sig att förklara varför historisk information kan tolkas och användas på olika sätt i olika sammanhang och lär sig att kritiskt bedöma tolkningarnas trovärdighet.		K1–K2, L4–L5	Förmåga att förklara historiska tolkningar och bedöma deras trovärdighet	För vitsord 5: Eleven ger under handledning något exempel på hur historisk information används för något särskilt syfte. För vitsord 7: Eleven beskriver hur historisk information används för något särskilt syfte och ger exempel på partiskhet i historiska tolkningar. För vitsord 8: Eleven beskriver hur historisk information används för något särskilt syfte och redogör för partiskhet i historiska tolkningar. För vitsord 9: Eleven förklarar hur historisk information används för något särskilt syfte och hur bakgrunden hos den som tolkar historiska källor kan påverka tolkningens trovärdighet.

M11 lära eleven att använda olika källor, jämföra dem och göra en egen motiverad tolkning utgående från dem	Eleven lär sig att använda olika källor, jämföra dem och göra en egen motiverad tolkning utgående från dem.		K1–K2, L4–L5	Förmåga att använda historiska källor och producera historisk information	För vitsord 5: Eleven svarar på frågor om det förflutna under handledning och utgående från en källa som hen har fått. Under lärarens handledning gör eleven en tolkning utifrån någon källa. För vitsord 7: Eleven presenterar någon tolkning med hjälp av olika källor som finns tillgängliga. För vitsord 8: Eleven svarar på frågor om det förflutna genom att tolka information från olika källor. Eleven presenterar egna motiverade tolkningar om en historisk händelse eller företeelse. För vitsord 9: Eleven tolkar olika källor i anknytning till information om historia. Eleven presenterar egna motiverade tolkningar om historiska händelser eller företeelser och visar att hen känner till möjligheten till feltolkning i sina egna tolkningar.
M12 handleda eleven att med hjälp av sin kunskap i historia göra sig en föreställning om framtiden	Eleven lär sig att göra olika föreställningar om framtiden med hjälp av sin kunskap i historia.		K1–K7	Förmåga att använda sin kunskap i historia	För vitsord 5: Eleven anger under handledning hur historia används för att förklara samtiden. För vitsord 7: Eleven beskriver hur historia används för att förklara samtiden. För vitsord 8: Eleven beskriver hur man med hjälp av kunskap om historia kan motivera något val som berör framtiden. För vitsord 9: Eleven gör en bedömning av hur tolkningarna av det förflutna påverkar förväntningarna inför framtiden och framtida val.

SAMHÄLLSLÄRA

Läroämnets uppdrag

Uppdraget i undervisningen i samhällslära är att stödja elevernas utveckling till aktiva, ansvarsfulla och företagsamma medborgare. Eleverna ska vägledas att iaktta demokratiska värden och principer i ett pluralistiskt samhälle som har förståelse för olikhet och respekterar jämlikhet och mänskliga rättigheter. Läroämnets uppdrag är att ge teoretisk kunskap om hur samhället fungerar och hur en medborgare kan påverka samt uppmuntra eleverna att utvecklas till handlingskraftiga och initiativrika samhälleliga och ekonomiska aktörer.

I undervisningen i samhällslära ska eleverna handledas att följa med aktuella frågor och händelser och att inse vilket samband de har med det egna livet. Det centrala är att eleverna lär sig att söka och kritiskt bedöma information producerad av olika slags aktörer och att tillämpa informationen i olika situationer. Eleverna ska uppmuntras att delta aktivt och konstruktivt i olika situationer och grupper. Eleverna ska också lära sig förstå att samhälleliga beslut grundar sig på ett val mellan alternativa möjligheter med målet att nå samförstånd.

Samhällslära åk 4-6

I årskurserna 4-6 ligger tyngdpunkten i undervisningen i samhällslära på att göra eleven förtrogen med samhällslivet och med konstruktiv kommunikation. Eleverna ska uppmuntras att lyssna på andra, uttrycka sina åsikter och motivera dem samt att hitta sina styrkor. Eleverna ska både i skolan och med aktörer i sin närmiljö få träna sådana färdigheter som behövs vid beslutsfattande och påverkan. Undervisningen ska stärka elevernas intresse för olika arbeten, arbetsliv, företagsamhet och olika yrken. Eleverna ska även få grundläggande kunskaper om hur de bör handskas med sin egen ekonomi och om ansvarsfull konsumtion.

Centralt innehåll som anknyter till målen för samhällslära i årskurs 4-6

I1 Vardagskompetens och kontroll över det egna livet

I2 Ett demokratiskt samhälle

I3 Aktivt medborgarskap och påverkan

I4 Ekonomisk verksamhet

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i samhällslära i årskurs 4-6

Handledning, differentiering och stöd i samhällslära i årskurs 4-6

Bedömning av elevens lärande i samhällslära i årskurs 4-6

Samhällslära åk 4 (sida 1/2)

I samhällslära i åk 4 behandlas samhället ur individens och familjens synvinkel. Centralt innehåll är:

Vardagskompetens och kontroll över det egna livet: Eleverna får insikt i hur samhället fungerar ur individens och familjens synvinkel. Man funderar på hur var och en själv kan påverka tryggheten och trivseln. Dessutom bekantar sig eleverna i arbete, yrken, egen penninganvändning och egen ekonomi samt ansvarsfull konsumtion i vardagliga situationer.

Ett demokratiskt samhälle: Eleverna bekantar sig med olika slag av samhällsgrupper via den egna familjen och övar sig i att fatta gemensamma beslut. De får även kunskap om demokratiska värden och grundprinciper, såsom mänskliga rättigheter, jämlikhet och jämställdhet.

Aktivt medborgarskap och påverkan: Eleverna utforskar och tränar demokratisk kompetens och samhällsmedverkan i praktiken, det vill säga sådan kompetens som behövs för att kunna delta i olika grupper, till exempel i klassen, i skolan, på fritiden, inom ramen för olika fritidssysselsättningar och föreningar, i medier och i ekonomiska sammanhang.

Ekonomisk verksamhet: Eleverna undersöker ekonomisk verksamhet och dess betydelse. De fördjupar sig i hur man förtjänar, använder och sparar pengar och i hållbar konsumtion. Dessutom får de i praktiska situationer kunskap om ekonomisk verksamhet.

Mål för undervisning **Betydelse, värderingar och attityder**	Centralt innehåll	Kunskapskrav för goda kunskaper/ vitsordet 8
M1 väcka elevens intresse för det omgivande samhället och för samhällslära som vetenskap	**Vardagskompetens och kontroll över det egna livet** **Ett demokratiskt samhälle** **Aktivt medborgarskap och påverkan** **Ekonomisk verksamhet**	Används inte som grund för bedömningen. Eleverna uppmuntras att reflektera över sina erfarenheter som en del av självbedömningen.
M2 stödja eleven att träna sin etiska omdömesförmåga i olika mänskliga, samhälleliga och ekonomiska frågor		

Mål för undervisning **Att inhämta kunskaper och färdigheter som behövs i samhället och förståelse för samhällsfrågor**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/ vitsordet 8
M3 stödja eleven att uppfatta sig själv som en individ och medlem i olika grupper och handleda eleven att förstå betydelsen av de mänskliga rättigheterna och jämlikhet samt att känna till grunderna för rättssystemet	**Vardagskompetens och kontroll över det egna livet** **Ett demokratiskt samhälle** **Aktivt medborgarskap och påverkan**	K2, K3, K4, K7	Förmåga att reflektera över gemensamma spelregler och principen om lika värde	Eleven förstår betydelsen av gemensamma spelregler. Eleven känner till de mänskliga rättigheterna och rättsväsendets grunder.
M4 handleda eleven att analysera mediernas roll och betydelse i samhället	**Vardagskompetens och kontroll över det egna livet** **Ett demokratiskt samhälle** **Aktivt medborgarskap och påverkan** **Ekonomisk verksamhet**	K2, K4, K5	Förmåga att analysera mediernas roll	Eleven förstår att medier kan användas för att påverka.

Samhällslära åk 4 (sida 2/2)

M5 hjälpa eleven att inse betydelsen av arbete och entreprenörskap i närmiljön	**Vardagskompetens och kontroll över det egna livet** **Ekonomisk verksamhet**	K3, K4, K6, K7	Förmåga att förstå betydelsen av arbete och entreprenörskap	Eleven förstår betydelsen av arbete och entreprenörskap i närmiljön (t.ex. den egna familjen).
M6 handleda eleven att förstå att information om samhällsfrågor som produceras av olika aktörer förmedlar olika värden och perspektiv och har olika syften	**Vardagskompetens och kontroll över det egna livet** **Ett demokratiskt samhälle** **Aktivt medborgarskap och påverkan**	K1, K2, K4	Förmåga att uppfatta olika perspektiv, syften och värderingar	Eleven förstår att samhällsinformation som produceras av olika aktörer förmedlar olika värden och perspektiv och har olika syften.

Mål för undervisning **Att implementera kunskaper om samhället .**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M7 uppmuntra eleven att träna grundläggande demokratisk kompetens och att diskutera olika åsikter konstruktivt	**Vardagskompetens och kontroll över det egna livet** **Ett demokratiskt samhälle** **Aktivt medborgarskap och påverkan**	K2, K6, K7	Förmåga att tillämpa grundläggande demokratisk kompetens samt samhällskunskaper och -färdigheter i praktiken	Eleven kan tillämpa demokratiska färdigheter, till exempel att lyssna, ta ställning och anpassa sig till majoritetsbeslut.
M8 hjälpa eleven att förstå grunderna för sin egen penninganvändning och sina egna konsumtionsval och öva färdigheter som anknyter till dem	**Vardagskompetens och kontroll över det egna livet** **Ekonomisk verksamhet**	K3	Förmåga att tillämpa grunderna för penninganvändning och egna konsumtionsval	Eleven kan motivera sin penninganvändning och sina konsumtionsval.
M9 uppmuntra eleven att delta i olika samhällsaktiviteter och träna sig i medieanvändning på ett säkert och samhällsmedvetet sätt	**Vardagskompetens och kontroll över det egna livet** **Aktivt medborgarskap och påverkan**	K3, K4, K5, K7	Mediekunskap och mediekompetens	Eleven kan grunderna i att använda medier som verktyg på ett säkert och samhällsmedvetet sätt.

Samhällslära åk 6 (sida 1/2)

I samhällslära i åk 6 fördjupar eleven sina kunskaper om samhället. Ämnet behandlas utgående från närmiljön och hemkommunen Esbo. Centralt innehåll:

Vardagskompetens och kontroll över det egna livet: Eleverna får insikt i hur samhället fungerar ur närmiljöns synvinkel. Man funderar på hur var och en själv kan påverka tryggheten och trivseln i närmiljön. Dessutom fördjupar sig eleverna i arbete, yrken, egen penninganvändning och egen ekonomi samt ansvarsfull konsumtion i vardagliga situationer.

Ett demokratiskt samhälle: Eleverna bekantar sig med olika slag av samhällsgrupper i närmiljön och med deras rättigheter och skyldigheter, och övar sig i att fatta gemensamma beslut. De får även kunskap om demokratiska värden och grundprinciper, såsom mänskliga rättigheter, jämlikhet och jämställdhet. Därtill behandlas olika kulturer och minoritetsgrupper i Finland.

Aktivt medborgarskap och påverkan: Eleverna utforskar och tränar demokratisk kompetens och samhällsmedverkan i praktiken, det vill säga sådan kompetens som behövs för att kunna delta i olika grupper, till exempel i klassen, i skolan, på fritiden, inom ramen för olika fritidssysselsättningar och föreningar, i medier och i ekonomiska sammanhang. De övar sig också i att samarbeta med aktörer i närmiljön.

Ekonomisk verksamhet: Eleverna undersöker ekonomisk verksamhet och dess betydelse. De fördjupar sig i hur man förtjänar, använder och sparar pengar och i hållbar konsumtion. Dessutom får de i praktiska situationer kunskap om ekonomisk verksamhet i närmiljön via företag, arbetsplatser och serviceproducenter.

Mål för undervisning **Betydelse, värderingar och attityder**	Centralt innehåll	Kunskapskrav för goda kunskaper/ vitsordet 8
M1 väcka elevens intresse för det omgivande samhället och för samhällslära som vetenskap	**Vardagskompetens och kontroll över det egna livet** **Ett demokratiskt samhälle** **Aktivt medborgarskap och påverkan** **Ekonomisk verksamhet**	Används inte som grund för bedömningen. Eleverna uppmuntras att reflektera över sina erfarenheter som en del av självbedömningen.
M2 stödja eleven att träna sin etiska omdömesförmåga i olika mänskliga, samhälleliga och ekonomiska frågor		

Mål för undervisning **Att inhämta kunskaper och färdigheter som behövs i samhället och förståelse för samhällsfrågor**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/ vitsordet 8
M3 stödja eleven att uppfatta sig själv som en individ och medlem i olika grupper och handleda eleven att förstå betydelsen av de mänskliga rättigheterna och jämlikhet samt att känna till grunderna för rättssystemet	**Vardagskompetens och kontroll över det egna livet** **Ett demokratiskt samhälle** **Aktivt medborgarskap och påverkan**	K2, K3, K4, K7	Förmåga att reflektera över gemensamma spelregler och principen om lika värde	Eleven förstår betydelsen av gemensamma spelregler och kan följa dem. Eleven kan motivera varför de mänskliga rättigheterna är betydelsefulla och varför ett rättsväsende behövs i samhället.
M4 handleda eleven att analysera mediernas roll och betydelse i samhället	**Vardagskompetens och kontroll över det egna livet** **Ett demokratiskt samhälle** **Aktivt medborgarskap och påverkan**	K2, K4, K5	Förmåga att analysera mediernas roll	Eleven kan ge exempel på hur olika medier kan användas för att påverka.

	Ekonomisk verksamhet			

Samhällslära åk 6 (sida 2/2)

M5 hjälpa eleven att inse betydelsen av arbete och entreprenörskap i närmiljön	**Vardagskompetens och kontroll över det egna livet** **Ekonomisk verksamhet**	K3, K4, K6, K7	Förmåga att förstå betydelsen av arbete och entreprenörskap	Eleven kan ge exempel på betydelsen av arbete och entreprenörskap för att säkra en utkomst för familjen och för att garantera ett fungerande samhälle.
M6 handleda eleven att förstå att information om samhällsfrågor som produceras av olika aktörer förmedlar olika värden och perspektiv och har olika syften	**Vardagskompetens och kontroll över det egna livet** **Ett demokratiskt samhälle** **Aktivt medborgarskap och påverkan**	K1, K2, K4	Förmåga att uppfatta olika perspektiv, syften och värderingar	Eleven kan beskriva hur samhällsinformation som produceras av olika aktörer förmedlar olika värden och perspektiv och har olika syften.

Mål för undervisning **Att implementera kunskaper om samhället**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/ vitsordet 8
M7 uppmuntra eleven att träna grundläggande demokratisk kompetens och att diskutera olika åsikter konstruktivt	**Vardagskompetens och kontroll över det egna livet** **Ett demokratiskt samhälle** **Aktivt medborgarskap och påverkan**	K2, K6, K7	Förmåga att tillämpa grundläggande demokratisk kompetens samt samhällskunskaper och -färdigheter i praktiken	Eleven kan tillämpa demokratiska principer och färdigheter, till exempel att lyssna, ta ställning och anpassa sig till majoritetsbeslut och vilken effekt de har i närsamhället.
M8 hjälpa eleven att förstå grunderna för sin egen penninganvändning och sina egna konsumtionsval och öva färdigheter som anknyter till dem	**Vardagskompetens och kontroll över det egna livet** **Ekonomisk verksamhet**	K3	Förmåga att tillämpa grunderna för penninganvändning och egna konsumtionsval	Eleven kan motivera sin penninganvändning och sina konsumtionsval och berätta hur konsumtionsvalen påverkar andra människor och miljön. Eleven kan också bedöma sambandet mellan konsumtion och sparande.
M9 uppmuntra eleven att delta i olika samhällsaktiviteter och träna sig i medieanvändning på ett säkert och samhällsmedvetet sätt	**Vardagskompetens och kontroll över det egna livet** **Aktivt medborgarskap och påverkan**	K3, K4, K5, K7	Mediekunskap och mediekompetens	Eleven kan använda medier som verktyg för att tänka och handla i samhällsfrågor samt reflektera över medieanvändning och säkerhet.

Samhällslära åk 7-9

I årskurserna 7-9 ska man betona elevernas möjligheter och kompetens att påverka i ett demokratiskt samhälle samt elevernas ansvar i fråga om egna livsval. Eleverna ska både i skolan och med aktörer i närmiljön få träna sådana färdigheter som behövs vid beslutsfattande och påverkan. I undervisningen ska man fästa vikt vid samhällets och samhällslivets strukturer samt begrepp i anslutning till dessa. Eleven ska vägledas att fälla omdöme om samhälleliga och ekonomiska frågor och att jämföra olika åsikter och strategier inom olika folkgrupper och gällande olika värdemål. Studierna av samhällsfrågor ska vidgas till att omfatta även globala frågor.

Centralt innehåll som anknyter till målen för samhällslära i årskurs 7-9

I1 Vardagskompetens och kontroll över det egna livet

I2 Ett demokratiskt samhälle

I3 Aktivt medborgarskap och påverkan

I4 Ekonomisk verksamhet

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i samhällslära i årskurs 7-9

Handledning, differentiering och stöd i samhållslära i årskurs 7-9

Bedömning av elevens lärande i samhållslära i årskurs 7-9

Samhällslära årskurs 9

Centralt innehåll:

Vardagskompetens och kontroll över det egna livet: Eleverna fördjupar sig i individens ansvar, skyldigheter och rättigheter och i hur man får kontroll över det egna livet och ekonomin. Då de planerar sin egen framtid bekantar de sig med arbetslivet och med olika näringar. De studerar också olika sätt att främja sitt eget välbefinnande och säkerheten i familjen och närmiljön.

Ett demokratiskt samhälle: Eleverna fördjupar sig i demokratiska och rättsstatliga principer och förfaringssätt. I undervisningen behandlas mänskliga rättigheter och anknytande internationella avtal. Undervisningen omfattar strukturer och maktutövning i samhället. Eleverna undersöker även hur åsikter kanaliseras i verksamhet och beslut av individer, organisationer, medier och den offentliga makten, i Finland och internationellt.

Aktivt medborgarskap och påverkan: Eleverna bekantar sig med olika kanaler och medel för samhällelig påverkan. Skolan ska skapa konkreta förutsättningar för delaktighet och ett aktivt, ansvarsfullt och konstruktivt samarbete, även med aktörer utanför skolan, så att eleverna kan öva sig att använda färdigheter som behövs inom samhällelig verksamhet, i arbetslivet och i ekonomisk verksamhet.

Ekonomisk verksamhet: Eleverna fördjupar sig i grundläggande begrepp, fenomen och centrala ekonomiska aktörer samt granskar ekonomiska faktorer även ur ett också med tanke på hållbar konsumtion. Dessutom fördjupar sig eleverna i förhållandet mellan ekonomi och välbefinnande bland annat genom arbete och entreprenörskap.

Samhällslära årskurs 9 (sida 1/4)

Mål för undervisning **Betydelse, värderingar och attityder**	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompe-tens	Föremål för bedöm-ningen	Kunskapskrav
M1 handleda eleven att stärka sitt intresse för det omgivande samhället och för samhällskunskap som vetenskapsområde	Eleven inser vilken betydelse kunskap om samhället har för individen och samhället	**Vardagskompetens och kontroll över det egna livet** **Ett demokratiskt samhälle** **Aktivt medborgarskap och påverkan** **Ekonomisk verksamhet**	K4, K7		Används inte som grund för bedömningen. Eleven uppmanas att reflektera över sina erfarenheter som ett led i självbedömningen.
M2 hjälpa eleven att utveckla sin etiska förståelse och omdömesförmåga i olika mänskliga, samhälleliga och ekonomiska frågor	Eleven lär sig att bedöma de etiska betydelserna och konsekvenserna av de samhälleliga och ekonomiska val som hen själv och de övriga aktörerna i samhället	**Vardagskompetens och kontroll över det egna livet** **Ett demokratiskt samhälle** **Aktivt medborgarskap och påverkan**	K1, K2,K4 K7		Används inte som grund för bedömningen. Eleven uppmanas att reflektera över sina erfarenheter som ett led i självbedömningen

	gör.				

Samhällslära årskurs 9 (sida 2/4)

Mål för undervisning **Att inhämta kunskaper och färdigheter som behövs i samhället och förståelse för samhällsfrågor**	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M3 handleda eleven att förstå rättsstatliga principer och betydelsen av människorättsfrågor i ett globalt perspektiv samt fördjupa sina kunskaper om hur det finländska rättssystemet fungerar	Eleven lär sig att förstå betydelsen av de mänskliga rättigheterna samt principerna för en rättsstat och hur dessa anknyter till det finländska rättssystemet.	**Ett demokratiskt samhälle** **Aktivt medborgarskap och påverkan**	K2,K4, K7	Förmåga att förstå rättsstatliga principer och hur de fungerar, samt att förstå de mänskliga rättigheterna	För vitsord 5: Utgående från exempel känner eleven igen mänskliga rättigheter och centrala aktörer och principer i anknytning till rättsväsendet. För vitsord 7: Eleven beskriver mänskliga rättigheter, centrala aktörer och verksamhetsprinciper inom rättsväsendet. Eleven kan under handledning hitta information om lag och rätt. För vitsord 8: Eleven redogör för hur principerna för mänskliga rättigheter och rättsstaten framkommer i Finland och i världen. Eleven hämtar och redogör för information om lag och rätt med hjälp av ändamålsenliga informationskällor. För vitsord 9: Eleven bedömer förverkligandet av mänskliga rättigheter och rättsstatliga principer i samhället. Eleven använder informationskällor i anknytning till lag och rätt i uppgifter som kräver problemlösning.
M4 handleda eleven i att fördjupa och uppdatera sina kunskaper och färdigheter i fråga om samhälle, ekonomisk verksamhet och privat hushållning och kritiskt värdera mediernas roll och betydelse	Eleven lär sig att förstå funktionerna i samhället och principerna för den privata och den offentliga ekonomin. Hen lär sig att kritiskt granska mediernas roll i samhället.	**Vardagskompetens och kontroll över det egna livet** **Ett demokratiskt samhälle** **Aktivt medborgarskap och påverkan**	K3, K4, K5	Kunskaper och färdigheter som gäller samhälle, medier, ekonomi och hushållning	För vitsord 5: Eleven känner under handledning igen faktorer som anknyter till samhälle och ekonomi. Med hjälp av handledning hittar eleven information om samhälle och ekonomi ur källor som hen får och ger under handledning ett exempel på mediernas verksamhet som förmedlare av information. För vitsord 7: Eleven beskriver med hjälp av exempel fenomen och verksamhet i samhället och ekonomin. Eleven hittar information om samhälle och ekonomi ur olika källor och upptäcker skillnader i informationen i olika källor. Eleven beskriver mediernas påverkan i elevens eget liv och i samhället. För vitsord 8: Eleven hämtar information om samhälle och ekonomi ur olika källor och jämför informationen. Eleven redogör för mediernas roll i individens liv och dess verksamhet som en del i den offentliga diskussionen. För vitsord 9: Eleven hämtar och presenterar information om samhälle

					och ekonomi kritiskt och på ett sätt som beaktar olika synpunkter. Eleven bedömer kritiskt mediernas verksamhet och mediepåverkan i samhället.

Samhällslära årskurs 9 (sida 3/4)

Mål för undervisning **Att implementera kunskaper om samhället**	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M5 uppmuntra eleven att utvecklas till en företagsam och ansvarsfull ekonomisk aktör, som har insikt i entreprenörskap och arbetsliv, känner till vilka möjligheter det erbjuder och kan planera sin egen framtid	**Eleven lär sig att verka som en ekonomisk aktör som känner till arbetsliv och entreprenörskap.**	**Vardagskompetens och kontroll över det egna livet** **Ekonomisk verksamhet**	K1, K4, K6, K7	Förmåga att använda och tillämpa färdigheter i anknytning till entreprenörskap och arbetsliv	För vitsord 5: Eleven känner under handledning igen skillnaderna mellan lönearbete och entreprenörskap och yrken som representerar lönearbete och entreprenörskap. För vitsord 7: Eleven beskriver utmärkande drag för lönearbete och entreprenörskap. Eleven redogör för vilka möjligheter lönearbete respektive entreprenörskap erbjuder individen. För vitsord 8: Eleven beskriver lönearbetets och entreprenörskapets ställning i samhället. Eleven jämför de möjligheter som lönearbete respektive entreprenörskap erbjuder individen. För vitsord 9: Eleven analyserar lönearbetets och entreprenörskapets betydelse i samhället. Eleven bedömer betydelsen av lönearbete respektive entreprenörskap för individen.
M6 handleda eleven att studera olika samhällsaktiviteter, gemenskaper och minoritetsgrupper på ett mångsidigt och fördomsfritt sätt	**Eleven lär sig att analysera olika gemenskaper och befolkningsgrupper i samhället.**	**Vardagskompetens och kontroll över det egna livet** **Ett demokratiskt samhälle** **Aktivt medborgarskap och påverkan**	K2, K4	Förmåga att mångsidigt granska olika gemenskaper och befolkningsgrupper.	För vitsord 5: Eleven känner med hjälp av exempel igen gemenskaper och minoritetsgrupper i det finländska samhället. För vitsord 7: Eleven beskriver olika gemenskaper och minoritetsgrupper och deras ställning i det finländska samhället. För vitsord 8: Eleven redogör för faktorer i samhället som påverkar olika befolkningsgrupper. För vitsord 9: Eleven bedömer sätt på vilka man kan stödja olika befolkningsgruppers likvärdighet i samhället.
M7 handleda eleven att förstå principerna för samhälleligt beslutsfattande och demokratiska förfaringssätt på lokal och nationell nivå, inom Europeiska unionen och	**Eleven lär sig att förstå demokratiska förfaringssätt i samhälleligt beslutsfattande och att använda dem i sitt närsamhälle.**	**Vardagskompetens och kontroll över det egna livet** **Ett demokratiskt samhälle** **Aktivt medborgarskap**	K1, K4, K7	Kännedom om och tillämpning av principerna för samhälleligt beslutsfattande och demokratiska förfaringssätt	För vitsord 5: Eleven känner under handledning igen kännetecken för demokratiskt beslutsfattande. Eleven visar med hjälp av exempel hur ett demokratiskt beslutsfattande framkommer i det egna närsamhället. För vitsord 7: Eleven beskriver och förklarar kännetecken för demokratiskt beslutsfattande på lokal nivå, nationellt och inom den Europeiska unionen. Eleven beskriver på vilka olika sätt demokratiska

globalt samt att fungera som en aktiv medborgare som utvecklar sitt närsamhälle		**och påverkan**			verksamhetsprinciper kan genomföras i det egna närsamhället. För vitsord 8: Eleven redogör för hur olika former för beslutsfattande främjar demokrati och hur demokratiskt beslutsfattande stöds på lokal och nationell nivå, inom den Europeiska unionen och globalt. Eleven använder demokratiska verksamhetsprinciper i det egna närsamhället. För vitsord 9: Utgående från givet material bedömer eleven hur målen för demokrati uppfylls i beslutsfattandet på olika nivåer. Eleven använder på ett mångsidigt sätt demokratiska verksamhetsprinciper i det egna närsamhället och skapar och motiverar förslag till hur de kan utvecklas.
M8 handleda eleven att förstå grunderna i ekonomiförvaltning, att kunna hantera sin egen ekonomi och att konsumera ansvarsfullt och i enlighet med principerna för hållbar utveckling	**Eleven lär sig att förstå och tillämpa principer för hållbar ekonomi utgående från ett privat och nationalekonomiskt perspektiv.**	**Ett demokratiskt samhälle** **Aktivt medborgarskap och påverkan**	K2, K4, K6, K7	Förmåga att förstå och tillämpa ansvarsfull ekonomisk verksamhet	För vitsord 5: Eleven visar under handledning att hen känner till några former för ekonomisk verksamhet (såsom att konsumera, spara). Eleven visar under handledning att hen känner till sätt på vilka individen kan påverka en hållbar framtid. För vitsord 7: Eleven förklarar vilken betydelse olika former av ekonomisk verksamhet har för privat ekonomi. Eleven beskriver krav som en hållbar framtid ställer på hushålls och nationalekonomin samt på skötseln av privat ekonomi. För vitsord 8: Eleven beskriver vilken betydelse olika former av ekonomisk verksamhet har för nationalekonomin. Eleven redogör för krav som en hållbar framtid ställer på hushålls och nationalekonomin samt på skötseln av privat ekonomi. För vitsord 9: Eleven motiverar åtgärder som främjar hållbar framtid och bedömer vilken inverkan de har på hushåll och nationalekonomier. Utgående från givet material bedömer eleven planer i anknytning till privat ekonomi utgående från ett hållbart ekonomiskt perspektiv.
M9 handleda eleven att vidga sitt samhällsperspektiv, engagera sig i samhällelig verksamhet och diskussion samt använda sina medie- och samhällskunskaper då	**Eleven lär sig att tillgodogöra sig och dra nytta av centrala kunskaper och färdigheter i samhällelig verksamhet.**	**Vardagskompetens och kontroll över det egna livet** **Ett demokratiskt samhälle** **Aktivt medborgarskap och påverkan**	K1, K2, K7	Tillämpa samhälleligt tänkande och färdigheter i att delta och påverka samt mediefärdigheter	För vitsord 5: Eleven ger under handledning exempel på olika sätt att delta och påverka i samhället. Eleven tar ställning i en samhällsfråga. För vitsord 7: Eleven ger exempel på sätt att delta och påverka i samhället. Eleven motiverar åsikter i samhälleliga frågor. För vitsord 8: Eleven deltar i behandlingen av samhällspolitiska frågor och jämför olika sätt att påverka. Eleven motiverar åsikter i sam-

hen bildar sig egna uppfattningar och agerar som medborgare		**Ekonomisk verksamhet**			hälleliga frågor på ett mångsidigt sätt. För vitsord 9: Eleven deltar konstruktivt i behandlingen av samhällspolitiska frågor och utvärderar de diskussioner som förts.

MUSIK

Läroämnets uppdrag

Musikundervisningens uppdrag är att skapa förutsättningar för mångsidig musikalisk aktivitet och ett aktivt kulturellt deltagande. Undervisningen ska hjälpa eleverna att tolka musikens många betydelser i olika kulturer samt i individers och gruppers verksamhet. Genom att bredda musikkunskaperna stärks elevernas positiva relation till musiken, vilket lägger grund för livslångt musicerande. Musikundervisningen ska utveckla en positiv och nyfiken inställning till musik och kulturell mångfald.

Funktionell musikundervisning främjar utvecklingen av elevernas musikaliska kunskaper och förståelse, totala växande och förmåga att samarbeta med andra. Dessa stärks genom att man i musikundervisningen beaktar elevernas musikintressen, andra läroämnen, ämnesövergripande teman, fester och evenemang i skolan samt verksamhet utanför skolan. Genom att regelbundet erbjuda eleverna möjlighet att använda sin röst och musicera, komponera och skapa utvecklas deras tänkande och uppfattningsförmåga. I musikundervisningen studerar eleverna musik på ett mångsidigt sätt, vilket bidrar till att utveckla deras uttrycksförmåga.

Musik åk 1-2

I årskurserna 1–2 kan eleverna i musikundervisningen tillsammans upptäcka och uppleva hur var och en är unik i musiken och hur musikalisk aktivitet i bästa fall skapar glädje och en känsla av samhörighet. Musikundervisningen ska stödja den kinestetiska och auditiva uppfattningsförmågan, en sund röstanvändning och utveckla en positiv relation till musik. Eleverna lär sig musikbegrepp och uttryckssätt när man sjunger, spelar, komponerar, rör sig och lyssnar till musik och diskuterar om det. Elevernas kreativa musikaliska tänkande samt estetiska och musikaliska förståelse främjas när de ges möjlighet att planera och genomföra olika ljudhelheter och använda sin fantasi och påhittighet på egen hand eller tillsammans med andra. Musikalisk verksamhet ska vara en naturlig del av de ämnesövergripande studierna i skolans vardag och fest.

Centralt innehåll som anknyter till målen för musik i åk 1-2

I1 Musikalisk praxis

I2 Musikens beståndsdelar

I3 Musiken i mitt liv, omgivningen och samhället

I4 Repertoar

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i musik i årskurs 1-2

Handledning, differentiering och stöd i musik i årskurs 1-2

Bedömning av elevens lärande i musik i årskurs 1-2

Centrala föremål för bedömningen och responsen med tanke på lärprocessen i musik i årskurserna 1 och 2 är följande

- framsteg i musikalisk samarbetsförmåga, i synnerhet att musicera i grupp
- framsteg i förmågan att uppfatta grundläggande musikaliska begrepp i musikalisk aktivitet.

Musik åk 1

Mål för undervisning **Delaktighet**	Centralt innehåll	Kompe-tens	Kunskapskrav för goda kunskaper
M1 handleda eleven att musicera i grupp och ut-veckla en positiv självbild	Eleven instrueras i att arbeta och musicera i grupp och arbetar med att uppmuntra vi-anda. Eleven erbjuds en trygg och positiv miljö, som uppmuntrar elevens deltagande och mod.	K1, K2, K4, K6, K7	Eleven visar intresse för musik och att arbeta i grupp
Mål för undervisning **Att musicera och vara kreativ**	Centralt innehåll	Kompe-tens	Kunskapskrav för goda kunskaper
M2 handleda eleven att använda sin röst naturligt samt att sjunga och spela i grupp.	Eleven uppmanas att våga sjunga och spela. Undervisningen ska innehålla musik av olika slag. Läraren handleder eleven i att spela något rytminstrument.	K1, K2, K4, K6	Eleven deltar aktivt i sång och spel.
M3 uppmuntra eleven att göra upptäckter inom musiken. Erbjuda eleven upplevelser och handleda aktivt lyssnande till ljudmiljöer, ljud, musik och musikbegrepp genom att röra sig och lyssna.	Eleven bekantar sig med grundläggande begrepp (inom musik) genom att t.ex. musicera, lyssna, röra sig, diskutera och rita. Eleven ska lyssna till och skapa ljudmiljöer.	K1, K2, K4,	Eleven kan uttrycka sin lyssnarupple-velse.
M4 ge utrymme för elevernas egna musikaliska idéer och improvisationer samt handleda dem att planera och skapa mindre kompositioner eller andra helheter genom att använda ljud, rörelser, bilder, teknologi eller andra uttryckssätt	Eleven handleds i att skapa mindre kompositioner eller andra helheter genom att använda t.ex. improvisationslekar, ljud, rörelser, bilder och teknologi.	K1, K4, K5, K6	Eleven är kreativ.
Mål för undervisning **Kulturell förståelse och multilitteracitet**	Centralt innehåll	Kompe-tens	Kunskapskrav för goda kunskaper
M5 inspirera eleven att utforska det musikaliska kulturarvet genom att leka, sjunga och röra sig till musik samt att njuta av musikens estetiska, kultu-rella och historiska mångfald. Genom musikunder-visningen skapa öppenhet kulturer emellan.	Eleven övar barnsånger, lekar, ramsor och rörelser. Eleven be-kantar sig med det musikaliska kulturarvet, såsom den egna livsmiljön, och skolans kultur som kan anknyta till årskursinne-hållet i andra ämnen. I undervisningen kan man utnyttja de möjligheter som konst- och kulturinstitutioner och andra samarbetspartner erbjuder.	K1, K2, K3, K4, K7	Eleven deltar aktivt i undervisningen.
Mål för undervisning **Välbefinnande och säkerhet i musik**	Centralt innehåll	Kompe-tens	Kunskapskrav för goda kunskaper
M6 handleda eleven i att agera ansvarsfullt i sam-band med musicerande.	Läraren handleder eleven att hantera utrustningen i musiksalen på ändamålsenligt och ansvarsfullt sätt.	K3, K7	Eleven agerar ansvarsfullt i musikut-rymmen.
Mål för undervisning **Förmåga att lära sig musik**	Centralt innehåll	Kompe-tens	Kunskapskrav för goda kunskaper
M7 uppmuntra till nyfikenhet och positiv attityd gentemot musik och skapande. Undervisningen	Eleven lär sig musik genom musiklekar. Eleven lär sig musik ge-nom repetition. Läraren uppmuntrar eleven till nyfikenhet och	K1, K6	Visar nyfikenhet och positiv attityd gentemot musik och skapande.

betonar övningens betydelse (M8).	positiv attityd.		

Musik åk 2 (sida 1/2)

Mål för undervisning **Delaktighet**	Centralt innehåll	Kompetens	Kunskapskrav för goda kunskaper
M1 handleda eleven att musicera i grupp och utveckla en positiv självbild	Eleven instrueras i att arbeta och musicera i grupp och arbetar med att uppmuntra vi-anda. Eleven erbjuds en trygg och positiv miljö, som uppmuntrar elevens positiva självbild, deltagande och mod.	K2, K7	Eleven vågar sjunga och vågar vara delaktig. Eleven kan arbeta i grupp. Eleven visar positiv attityd under musiklektioner och -evenemang.

Mål för undervisning **Att musicera och vara kreativ**	Centralt innehåll	Kompetens	Kunskapskrav för goda kunskaper
M2 handleda eleven att använda sin röst naturligt samt att sjunga och spela i grupp	Eleven handleds i att spela rytminstrument, samt att sjunga och spela i grupp. Eleven ges möjlighet att skapa enkla rörelser och danser. Eleven handleds att använda sin röst genom sång- och andningsövningar. Eleven övar kanonsång.	K1, K2, K4	Eleven sjunger och spelar i grupp. Eleven är kreativ.
M3 uppmuntra eleven att uppleva och uppfatta ljudmiljöer, ljud, musik och musikbegrepp genom att röra sig och lyssna	Eleven tar del av grundläggande begrepp inom musiken. Eleven lyssnar och skapar ljudmiljöer. Eleven ges möjlighet att lyssna och röra sig till musik från olika genrer. Stoffet får även gärna ha anknytning till aktuella innehåll i de övriga ämnena.	K1, K4	Eleven känner igen och förstår grundläggande begrepp inom musiken. Eleven kan uttrycka sin lyssnarupplevelse genom t.ex. rörelse, diskussion, musicerande och/eller bildkonst.
M4 ge utrymme för elevernas egna musikaliska idéer och improvisationer samt handleda dem att planera och skapa mindre kompositioner eller andra helheter genom att använda ljud, rörelser, bilder, teknologi eller andra uttryckssätt	Eleven improviserar med instrument, sång, röst och rörelse. Teknologi används i undervisningen.	K5, K6	Eleven visar intresse för skapande.

Mål för undervisning **Kulturell förståelse och multilitteracitet**	Centralt innehåll	Kompetens	Kunskapskrav för goda kunskaper
M5 inspirera eleven att utforska det musikaliska kulturarvet genom att leka, sjunga och röra sig till musik samt att njuta av musikens estetiska, kulturella och historiska mångfald. Genom musikundervisningen skapa öppenhet kulturer emellan.	Eleven övar barnsånger, lekar, ramsor och rörelser. Eleven bekantar sig med det musikaliska kulturarvet såsom den egna livsmiljön och skolans kultur som kan anknyta till årskursinnehållet i andra ämnen. I undervisningen utnyttjar man de möjligheter som konst- och kulturinstitutioner och andra samarbetspartner erbjuder.	K2, K4	Eleven deltar aktivt i undervisningen.
M6 hjälpa eleven att förstå grundprinciperna för	Genom musicerande, rörelse, lek och lyssnande handleds ele-	K4	Eleven känner till en del av grundprinci-

notationssätten inom musiken i samband med musicerande	ven att förstå grundprinciperna för notationssätten.		perna för notationssätten inom musiken.

Musik åk 2 (sida 2/2)

Mål för undervisning **Välbefinnande och säkerhet i musik**	Centralt innehåll	Kompe-tens	Kunskapskrav för goda kunskaper
M7 handleda eleven i att agera ansvarsfullt i sam-band med musicerande	Läraren handleder eleven att hantera utrustningen i musiksalen på ändamålsenligt och ansvarsfullt sätt.	K7	Eleven agerar ansvarsfullt i musikutrym-men.

Mål för undervisning **Förmåga att lära sig musik**	Centralt innehåll	Kompe-tens	Kunskapskrav för goda kunskaper / vits-ordet 8
M8 ge eleven erfarenhet av att ställa upp mål och förstå betydelsen av gemensam övning för att lära sig musik	Eleven handleds att ställa upp mål och förverkliga dessa.	K1	Eleven visar uthållighet i musikprocessen

Musik åk 3-6

I årskurserna 3–6 ska eleverna i musikundervisningen få lära sig att förhålla sig öppet och respektfullt till andras upplevelser och bidra till att skapa en känsla av samhörighet i gruppen. Samtidigt vänjer de sig vid att analysera musikaliska erfarenheter och fenomen samt musikkulturer mer medvetet än tidigare. Elevernas förståelse för musikaliska begrepp och uttryckssätt fördjupas och breddas i takt med att elevens färdigheter i att sjunga, spela, komponera, röra sig och lyssna till musik utvecklas. För att utveckla det kreativa och estetiska tänkande som hör ihop med ljud och musikaliska uttryckssätt ska eleverna ges möjlighet att planera och genomföra olika musikaliska eller tvärkonstnärliga helheter genom att använda sin fantasi och sin uppfinningsrikedom självständigt eller tillsammans med andra. Musicerandet ska vara en naturlig del av de ämnesövergripande studierna i skolans vardag och fest. Elevernas uppfattning om sig själva som musikaliska aktörer stärks genom positiva upplevelser av lärande.

Centralt innehåll som anknyter till målen för musik i åk 3-6

I1 Musikalisk praxis
I2 Musikens beståndsdelar
I3 Musiken i mitt liv, omgivningen och samhället
I4 Repertoar

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i musik i årskurs 3-6

Handledning, differentiering och stöd i musik i årskurs 3-6

Bedömning av elevens lärande i musik i årskurs 3-6

Musik åk 3 (sida 1/2)

Mål för undervisning **Delaktighet**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper
M1 uppmuntra eleven att delta i gemensamt musicerande och att medverka till att skapa en positiv sammanhållning i sin grupp	Eleven sjunger, spelar, lyssnar, rör sig till, improviserar och komponerar musik tillsammans med andra.	K2, K3, K4, K6, K7	Förmåga att musicera tillsammans	Eleven tar, vid gemensamt musicerande, hänsyn till de andra i gruppen.

Mål för undervisning **Musikaliska kunskaper och färdigheter, kreativt skapande**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper
M2 handleda eleven till en naturlig röstanvändning och sång samt att utveckla sina färdigheter att spela i grupp genom att använda kroppen, rytm-, melodi- och/eller ackordinstrument.	Eleven handleds i sångteknik och röstanvändning. Eleven övar lätt stämsång. Eleven övar grundläggande teknik i att musicera med hjälp av kropps-, rytm-, melodi- och ackordinstrument.	K2, K3, K6	Förmåga att sjunga och spela i grupp	Eleven sjunger och spelar tillsammans med andra och försöker anpassa sig till den musikaliska helheten.
M3 uppmuntra eleven att kroppsligt uttrycka musik, bilder, berättelser och känslor genom rörelse	Eleven rör sig till musik. Eleven tolkar berättelser, bilder och känslor genom rörelse.	K1, K2, K3, K4, K6	Förmåga att röra sig till musik	Eleven rör sig till musik och använder sin kropp för att uttrycka sig musikaliskt.
M4 erbjuda eleven möjligheter att uppleva och lyssna till ljudmiljöer och musik och hjälpa eleven att analysera och berätta om vad hen hört	Eleven ges möjlighet att lyssna på och få upplevelser av musik från olika genrer; bl.a. barnmusik, musik från olika kulturer, konstmusik, populärmusik och folkmusik. I repertoaren ska ingå produkter och kompositioner som eleverna själva skapat.	K1, K2, K4, K6	Förmåga att lyssna till musik	Eleven lyssnar koncentrerat till musik och framför sina synpunkter på det hen hört.
M5 uppmuntra eleven att improvisera samt planera och skapa mindre kompositioner eller tvärkonstnärliga helheter på olika sätt, även med hjälp av digitala verktyg.	Eleven ges möjlighet att använda digitala verktyg i den musikaliska verksamheten. Eleven skapar mindre kompositioner genom improvisation och planering.	K1, K2, K4, K5, K6	Förmåga att kreativt uttrycka musikaliskt tänkande på olika sätt	Eleven hittar på egna lösningar genom att använda sig av ljud, musik, bilder eller andra uttryckssätt och kan vid behov under handledning utnyttja de möjligheter musikteknologin erbjuder.

Musik åk 3 (sida 2/2)

Mål för undervisning **Kulturell förståelse och multilitteracitet**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper
M6 handleda eleven att analysera sina musikaliska upplevelser och musikens estetiska, kulturella och historiska mångfald. Genom musikundervisningen skapa öppenhet kulturer emellan.	I undervisningen skapas personliga kopplingar till det egna kulturarvet. Eleven bekantar sig med musik från olika tider, länder och kulturer. Musikundervisningen anknyter till årskursinnehållet i andra ämnen. I undervisningen utnyttjar man de möjligheter som konst- och kulturinstitutioner och andra samarbetspartner erbjuder.	K1, K2, K3, K4, K7	Förmåga att uppfatta musikens betydelse	Eleven framför synpunkter utgående från sina iakttagelser och upplevelser av musikalisk verksamhet.
M7 handleda eleven att förstå musikaliska begrepp och principerna för notationssätten inom musiken i samband med musicerande.	Eleven handleds att förstå notationstecken i samband med musicerandet.	K1, K4	Förståelse för notationssätten inom musiken	Eleven kan följa musiknotationer som övats i samband med musicerande.

Mål för undervisning **Välbefinnande och säkerhet i musik**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper
M8 hjälpa eleven att iaktta hur musiken påverkar välbefinnandet och att se till att musik- och ljudmiljön är trygg	Eleven övar trygga musikaliska arbetssätt och att bli medvetna om den optimala egna och gemensamma ljudmiljön. Eleven bekantar sig med musikutrustningen i skolan.	K3, K5	Förmåga att använda instrument och anläggningar på ett säkert och ändamålsenligt sätt	Eleven tar hänsyn till bl.a. faktorer som påverkar ljud- och musikvolymen då hen använder anläggningar och instrument.

Mål för undervisning **Förmåga att lära sig musik**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper
M9 handleda eleven att utveckla sina musikaliska färdigheter genom övning, att vara med och ställa upp mål och att utvärdera sina framsteg i förhållande till målen	Läraren stärker elevens studiefärdighet och initiativförmåga. Eleven ska erbjudas möjlighet att påverka repertoar, grupparbeten, arbetssätt och användning av läromedel.	K1, K2, K4, K3, K6	Förmåga att lära sig, arbetsfärdigheter	Eleven ställer upp mål för att utveckla sina musikaliska färdigheter och strävar i sitt musicerande till att nå sitt mål.

Musik åk 4 (sida 1/2)

Mål för undervisning **Delaktighet**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/ vitsordet 8
M1 uppmuntra eleven att delta i gemensamt musicerande och att medverka till att skapa en positiv sammanhållning i sin grupp	Eleven sjunger, spelar, lyssnar, rör sig till, improviserar och komponerar musik tillsammans med andra.	K2, K6, K7	Förmåga att musicera tillsammans	Eleven tar, vid gemensamt musicerande, hänsyn till de andra i gruppen.

Mål för undervisning **Musikaliska kunskaper och färdigheter, kreativt skapande**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/ vitsordet 8
M2 handleda eleven till en naturlig röstanvändning och sång samt att utveckla sina färdigheter att spela i grupp genom att använda kroppen, rytm-, melodi- och/eller ackordinstrument.	Eleven handleds i sångteknik och röstanvändning. Eleven övar lätt stämsång. Eleven öva grundläggande teknik i att musicera med hjälp av kropps-, rytm-, melodi- och ackordinstrument.	K2	Förmåga att sjunga och spela i grupp	Eleven sjunger och spelar tillsammans med andra och försöker anpassa sig till den musikaliska helheten.
M3 uppmuntra eleven att kroppsligt uttrycka musik, bilder, berättelser och känslor genom rörelse.	Eleven rör sig till musik. Eleven tolkar berättelser, bilder och känslor genom rörelse.	K1, K2	Förmåga att röra sig till musik	Eleven rör sig till musik och använder sin kropp för att uttrycka sig musikaliskt.
M4 erbjuda eleven möjligheter att uppleva och lyssna till ljudmiljöer och musik och hjälpa eleven att analysera och berätta om vad hen hört	Eleven ges möjlighet att lyssna på och får en upplevelse av musik från olika genrer; bl.a. barnmusik, musik från olika kulturer, konstmusik, populärmusik och folkmusik. I repertoaren ska ingå produkter och kompositioner som eleverna själva skapat.	K2	Förmåga att lyssna till musik	Eleven lyssnar koncentrerat till musik och framför sina synpunkter på det hen hört.
M5 uppmuntra eleven att improvisera samt planera och skapa mindre kompositioner eller tvärkonstnärliga helheter på olika sätt, även med hjälp av digitala verktyg	Eleven ges möjlighet att använda digitala verktyg i den musikaliska verksamheten. Eleven skapar genom improvisation och planering mindre kompositioner.	K1, K2, K5, K6	Förmåga att kreativt uttrycka musikaliskt tänkande på olika sätt	Eleven hittar på egna lösningar genom att använda sig av ljud, musik, bilder eller andra uttryckssätt och kan vid behov under handledning utnyttja de möjligheter musikteknologin erbjuder.

Musik åk 4 (sida 2/2)

Mål för undervisning **Kulturell förståelse och multilitteracitet**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/ vitsordet 8
M6 handleda eleven att analysera sina musikaliska upplevelser och musikens estetiska, kulturella och historiska mångfald. Genom musikundervisningen skapa öppenhet kulturer emellan.	I undervisningen skapas personliga kopplingar till det egna kulturarvet och behandlar musik från olika tider, länder och kulturer. Musikundervisningen anknyter till årskursinnehållet i de andra ämnen. I undervisningen utnyttjar man de möjligheter som konst- och kulturinstitutioner och andra samarbetspartner erbjuder.	K2	Förmåga att uppfatta musikens betydelse	Eleven framför synpunkter utgående från sina iakttagelser och upplevelser av musikalisk verksamhet.
M7 handleda eleven att förstå musikaliska begrepp och principerna för notationssätten inom musiken i samband med musicerande	Eleven handleds att förstå notationstecken i samband med musicerandet.	K4	Förståelse för notationssätten inom musiken	Eleven kan följa musiknotationer som övats i samband med musicerande.

Mål för undervisning **Välbefinnande och säkerhet i musik**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/ vitsordet 8
M8 hjälpa eleven att iaktta hur musiken påverkar välbefinnandet och att se till att musik- och ljudmiljön är trygg	Eleven övar trygga musikaliska arbetssätt och att bli medvetna om den optimala egna och gemensamma ljudmiljön. Eleven bekantar sig med musikutrustningen i skolan.	K3	Förmåga att använda instrument och anläggningar på ett säkert och ändamålsenligt sätt	Eleven tar hänsyn till bland annat faktorer som påverkar ljud- och musikvolymen då hen använder anläggningar och instrument.

Mål för undervisning **Förmåga att lära sig musik**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M9 handleda eleven att utveckla sina musikaliska färdigheter genom övning, att vara med och ställa upp mål och att utvärdera sina framsteg i förhållande till målen	Läraren stärker elevens studiefärdighet och initiativförmåga. Eleven ska erbjudas möjlighet att påverka repertoar, grupparbeten, arbetssätt och användning av läromedel.	K1	Förmåga att lära sig, arbetsfärdigheter	Eleven ställer upp mål för att utveckla sina musikaliska färdigheter och strävar i sitt musicerande till att nå sitt mål.

Musik åk 5 (sida 1/2)

Mål för undervisning **Delaktighet**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M1 uppmuntra eleven att delta i gemensamt musicerande och att medverka till att skapa en positiv sammanhållning i sin grupp	Eleven sjunger, spelar, lyssnar, rör sig till, improviserar och komponerar musik tillsammans med andra.	K2, K6, K7	Förmåga att musicera tillsammans	Eleven tar vid gemensamt musicerande hänsyn till de andra i gruppen.

Mål för undervisning **Musikaliska kunskaper och färdigheter, kreativt skapande**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M2 handleda eleven till en naturlig röstanvändning och sång samt att utveckla sina färdigheter att spela i grupp genom att använda kroppen, rytm-, melodi- och ackordinstrument.	Eleven övar sångteknik och röstanvändning. Eleven övar lätt stämsång. Eleven övar grundläggande teknik i att musicera med hjälp av kropps-, rytm-, melodi- och ackordinstrument.	K2	Förmåga att sjunga och spela i grupp	Eleven sjunger och spelar tillsammans med andra och försöker anpassa sig till den musikaliska helheten.
M3 uppmuntra eleven att kroppsligt uttrycka musik, bilder, berättelser och känslor genom rörelse	Eleven rör sig till musik. Eleven tolkar berättelser, bilder och känslor genom rörelse.	K1, K2	Förmåga att röra sig till musik	Eleven rör sig till musik och använder sin kropp för att uttrycka sig musikaliskt.
M4 erbjuda eleven möjligheter att uppleva och lyssna till ljudmiljöer och musik och hjälpa eleven att analysera och berätta om vad hen hört	Eleven lyssnar och får en upplevelse av musik från olika genrer; bl.a. barnmusik, musik från olika kulturer, konstmusik, populärmusik och folkmusik. I repertoaren ska ingå produkter och kompositioner som eleverna själva skapat.	K2	Förmåga att lyssna till musik	Eleven lyssnar koncentrerat till musik och framför sina synpunkter på det hen hört.
M5 uppmuntra eleven att improvisera samt planera och skapa mindre kompositioner eller tvärkonstnärliga helheter på olika sätt, även med hjälp av digitala verktyg	Eleven ska ges möjlighet att använda digitala verktyg i den musikaliska verksamheten. Eleven skapar genom improvisation och planering mindre kompositioner.	K1, K2, K5, K6	Förmåga att kreativt uttrycka musikaliskt tänkande på olika sätt	Eleven hittar på egna lösningar genom att använda sig av ljud, musik, bilder eller andra uttryckssätt och kan vid behov under handledning utnyttja de möjligheter musikteknologin erbjuder.

Musik åk 5 (sida 2/2)

Mål för undervisning **Kulturell förståelse och multilitteracitet**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M6 handleda eleven att analysera sina musikaliska upplevelser och musikens estetiska, kulturella och historiska mångfald. Genom musikundervisningen skapa öppenhet kulturer emellan.	I undervisningen skapar eleven personliga kopplingar till det egna kulturarvet och behandlar musik från olika tider, länder och kulturer. Musikundervisningen anknyter till årskursinnehållet i andra ämnen. I undervisningen utnyttjar man de möjligheter som konst- och kulturinstitutioner och andra samarbetspartner erbjuder.	K2	Förmåga att uppfatta musikens betydelse	Eleven framför synpunkter utgående från sina iakttagelser och upplevelser av musikalisk verksamhet.
M7 handleda eleven att förstå musikaliska begrepp och principerna för notationssätten inom musiken i samband med musicerande	Eleven handleds att förstå notationstecken i samband med musicerandet.	K4	Förståelse för notationssätten inom musiken	Eleven kan följa musiknotationer som övats i samband med musicerande.

Mål för undervisning **Välbefinnande och säkerhet i musik**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M8 hjälpa eleven att iaktta hur musiken påverkar välbefinnandet och att se till att musik- och ljudmiljön är trygg	Eleven övar trygga musikaliska arbetssätt och att bli medveten om den optimala egna och gemensamma ljudmiljön. Eleven bekantar sig med musikutrustningen i skolan.	K3	Förmåga att använda instrument och anläggningar på ett säkert sätt	Eleven tar hänsyn till bland annat faktorer som påverkar ljud- och musikvolymen då hen använder anläggningar och instrument.

Mål för undervisning **Förmåga att lära sig musik**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M9 handleda eleven att utveckla sina musikaliska färdigheter genom övning, att vara med och ställa upp mål och att utvärdera sina framsteg i förhållande till målen	Läraren stärker elevens studiefärdighet och initiativförmåga. Eleven ska erbjudas möjlighet att påverka repertoar, grupparbeten, arbetssätt och användning av läromedel.	K1	Förmåga att lära sig, arbetsfärdigheter	Eleven ställer upp mål för att utveckla sina musikaliska färdigheter och strävar i sitt musicerande till att nå sina mål.

Musik åk 6 (sida 1/2)

Mål för undervisning **Delaktighet**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/ vitsordet 8
M1 uppmuntra eleven att delta i gemensamt musicerande och att medverka till att skapa en positiv sammanhållning i sin grupp	Eleven sjunger, spelar, lyssnar, rör sig till, improviserar och komponerar musik tillsammans med andra.	K2, K6, K7	Förmåga att musicera tillsammans	Eleven tar vid gemensamt musicerande hänsyn till de andra i gruppen.

Mål för undervisning **Musikaliska kunskaper och färdigheter, kreativt skapande**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M2 handleda eleven till en naturlig röstanvändning och sång samt att utveckla sina färdigheter mångsidigt. Spela i grupp genom att använda kroppen, rytm-, melodi- och ackordinstrument.	Eleven övar sångteknik och röstanvändning. Eleven övar lätt stämsång. Eleven övar grundläggande teknik i att musicera med hjälp av kropps-, rytm-, melodi- och ackordinstrument. Eleven övar musikens beståndsdelar; rytm, melodi, harmoni, form, klangfärg och dynamik.	K2	Förmåga att sjunga och spela i grupp	Eleven sjunger och spelar tillsammans med andra och försöker anpassa sig till den musikaliska helheten.
M3 uppmuntra eleven att kroppsligt uttrycka musik, bilder, berättelser och känslor genom rörelse	Eleven rör sig till musik. Eleven tolkar berättelser, bilder och känslor genom rörelse.	K1, K2	Förmåga att röra sig till musik	Eleven rör sig till musik och använder sin kropp för att uttrycka sig musikaliskt.
M4 erbjuda eleven möjligheter att uppleva och lyssna till ljudmiljöer och musik. Hjälpa eleven att analysera och berätta om vad hen hört.	Eleven lyssnar och får en upplevelse av musik från olika genrer; bl.a. barnmusik, musik från olika kulturer, konstmusik, populärmusik och folkmusik. I repertoaren ska ingå produkter och kompositioner som eleverna själva skapat.	K2	Förmåga att lyssna till musik	Eleven lyssnar koncentrerat till musik och framför sina synpunkter på det hen hört.
M5 uppmuntra eleven att improvisera samt planera och skapa mindre kompositioner eller tvärkonstnärliga helheter på olika sätt, även med hjälp av digitala verktyg	Eleven ska ges möjlighet att använda digitala verktyg i den musikaliska verksamheten. Eleven skapar genom improvisation och planering mindre kompositioner.	K1, K2, K5, K6	Förmåga att kreativt uttrycka musikaliskt tänkande på olika sätt	Eleven hittar på egna lösningar genom att använda sig av ljud, musik, bilder eller andra uttryckssätt och kan vid behov under handledning utnyttja de möjligheter musikteknologin erbjuder.

Musik åk 6 (sida 2/2)

Mål för undervisning **Kulturell förståelse och multilitteracitet**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/ vitsordet 8
M6 handleda eleven att analysera sina musikaliska upplevelser och musikens estetiska, kulturella och historiska mångfald. Genom musikundervisningen skapa öppenhet kulturer emellan.	I undervisningen skapar eleven personliga kopplingar till det egna kulturarvet och behandlar musik från olika tider, länder och kulturer. Musikundervisningen anknyter till årskursinnehållet i de andra ämnen. I undervisningen utnyttjar man de möjligheter som konst- och kulturinstitutioner och andra samarbetspartner erbjuder.	K2	Förmåga att uppfatta musikens betydelse	Eleven framför synpunkter utgående från sina iakttagelser och upplevelser av musikalisk verksamhet.
M7 handleda eleven att förstå musikaliska begrepp och principerna för notationssätten inom musiken i samband med musicerande.	Eleven handleds att förstå notationstecken i samband med musicerandet.	K4	Förståelse för notationssätten inom musiken	Eleven kan följa musiknotationer som övats i samband med musicerande.

Mål för undervisning **Välbefinnande och säkerhet i musik**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/ vitsordet 8
M8 hjälpa eleven att iaktta hur musiken påverkar välbefinnandet och att se till att musik- och ljudmiljön är trygg	Eleven övar trygga musikaliska arbetssätt och att bli medveten om den optimala egna och gemensamma ljudmiljön. Eleven bekantar sig med musikutrustningen i skolan.	K3	Förmåga att använda instrument och anläggningar på ett säkert sätt	Eleven tar hänsyn till bland annat faktorer som påverkar ljud- och musikvolymen då hen använder anläggningar och instrument.

Mål för undervisning **Förmåga att lära sig musik**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/ vitsordet 8
M9 handleda eleven att utveckla sina musikaliska färdigheter genom övning, att vara med och ställa upp mål och att utvärdera sina framsteg i förhållande till målen	Läraren stärker elevens studiefärdighet och initiativförmåga. Eleverna ska erbjudas möjlighet att påverka repertoar, grupparbeten, arbetssätt och användning av läromedel.	K1	Förmåga att lära sig, arbetsfärdigheter	Eleven ställer upp mål för att utveckla sina musikaliska färdigheter och strävar i sitt musicerande till att nå sitt mål.

Musik åk 7-9

I årskurserna 7-9 ska undervisningen i musik ge eleverna möjlighet att bredda sina musikaliska kunskaper och vidga sin världsbild. Samtidigt ska undervisningen handleda dem att tolka musikens betydelse och att analysera känslor och upplevelser i samband med musik. Undervisningens uppdrag är också att utveckla elevernas förmåga att kritiskt granska olika musikkulturer genom att handleda dem att analysera och bedöma hur man kan kommunicera och påverka med hjälp av musik. Elevernas agerande och tänkande stärks genom att man repeterar och fördjupar de musikaliska färdigheter som de har sedan tidigare. Eleverna ska också ges möjlighet att själva planera och utvärdera sitt lärande. Eleverna ska få uttrycka sig musikaliskt på ett mångsidigt och kreativt sätt och skapa musik självständigt och tillsammans med andra. Detta stöds genom att musik kombineras med andra uttrycksformer. När eleverna använder digitala verktyg stiftar de bekantskap med upphovsrätt och möjligheter att använda musik och digitala medier och vilka eventuella etiska problem som kan uppstå.

Centralt innehåll som anknyter till målen för musik i åk 7-9

I1 Musikalisk praxis
I2 Musikens beståndsdelar
I3 Musiken i mitt liv, omgivningen och samhället
I4 Repertoar

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i musik i årskurs 7-9

Handledning, differentiering och stöd i musik i årskurs 7-9

Bedömning av elevens lärande i musik i årskurs 7-9

Musik åk 7 (sida 1/5)

Mål för undervisning **Delaktighet**	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M1 uppmuntra eleven att medverka konstruktivt i en musikgrupp och i musikaliska gemenskaper	Eleven lär sig att medverka i musikaliska gemenskaper.	Eleven sjunger, spelar, lyssnar, rör sig till musik, improviserar och komponerar tillsammans med andra.	K1, K2, K4, K6, K7	Förmåga att medverka i en musikgrupp	För vitsord 5: Eleven deltar i verksamheten i en musikgrupp i enlighet med lärarens konkreta instruktioner. För vitsord 7: Eleven kan medverka i en musikgrupp. För vitsord 8: Eleven medverkar självständigt i en musikgrupp och i musikaliska gemenskaper samt sköter sin andel. För vitsord 9: Eleven medverkar och agerar konstruktivt i en musikgrupp och i musikaliska gemenskaper, sköter sin egen andel samt

Mål för undervisning **Musikaliska kunskaper och färdigheter, kreativt skapande**	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M2 handleda eleven att upprätthålla förmågan att använda sin röst och sjunga och att vidareutveckla den i en musikgrupp	Eleven vidareutvecklar förmågan att använda sin röst och sjunga i en musikgrupp.	Eleven utvecklar sin sångförmåga genom en och flerstämmig allsång eller solosång, olika röstövningar och genom att experimentera med rösten.	K2, K3, K4,	Förmåga att använda sin röst och sjunga i en musikgrupp	För vitsord 5: Eleven använder sin röst som en del av att uttrycka sig musikaliskt. För vitsord 7: Eleven använder sin röst för att uttrycka sig musikaliskt och deltar i allsång. För vitsord 8: Eleven använder sin röst för att uttrycka sig musikaliskt och deltar i allsång samt kan anpassa sin andel till den musikaliska helheten. För vitsord 9: Eleven använder sin röst för att uttrycka sig musikaliskt i enlighet med uppgiften och situationen samt upprätthåller och utvecklar förmågan att använda sin röst och sjunga.
M3 uppmuntra eleven att vidareutveckla sina färdigheter att spela och musicera i grupp genom att använda kroppen, rytm, melodi och ackordinstrument	Eleven vidareutvecklar sina färdigheter att spela och musicera i grupp genom att använda kroppen, rytm, melodi och ackordinstrument.	Genom gemensamt musicerande fördjupar eleven sin förmåga att spela genom att använda kroppen, rytm, melodi och ackordinstrument.	K2, K6	Förmåga att spela i en musikgrupp	För vitsord 5: Eleven deltar under konkret handledning i musicerandet. För vitsord 7: Eleven spelar genom att använda kroppen, rytm, melodi och ackordinstrument och deltar i musicerande i grupp och strävar efter att anpassa sin andel till helheten. För vitsord 8: Eleven spelar genom att använda kroppen, rytm, melodi och ackordinstrument och deltar ganska ledigt i musicerande i grupp. För vitsord 9: Eleven spelar genom att använda kroppen, rytm, melodi

					och ackordinstrument samt deltar ledigt i musicerande i grupp.
M4 uppmuntra eleven att pröva på mångsidiga sätt att uttrycka sig och röra sig till musik	Eleven undersöker musik och uttrycker sig genom olika sätt att röra sig till musik.	Eleven deltar i övningar att uttrycka sig och röra sig musikaliskt.	K2, K6, K7	Förmåga att röra sig till musik	För vitsord 5: Eleven medverkar som en medlem i gruppen i verksamhet där musik och rörelse kombineras. För vitsord 7: Eleven anpassar sina rörelser efter musiken och uttrycker sig till musiken som en medlem i gruppen. För vitsord 8: Eleven anpassar sina rörelser efter den musik hen hör och ger uttryck för musiken genom rörelser, även rytmiskt så att hen följer musikens grundrytm. För vitsord 9: Eleven använder hela kroppens rörelser mångsidigt och kreativt då hen lär sig musik samt för att uttrycka sig och kommunicera musikaliskt.
M5 erbjuda eleven möjligheter att uppleva och lyssna till ljudmiljöer och musik och handleda eleven att diskutera det hen hört	Eleven får upplevelser av att lyssna till och iaktta ljudmiljön samt har förmåga att delta i diskussionen kring ämnet.	Eleven lyssnar och upplever musik från olika genrer; bl.a. musik från olika kulturer, konstmusik, populärmusik och folkmusik. Repertoaren ska vara inspirerande och även innehålla musik och ljudmiljöer som eleverna själva skapat.	K1, K2, K4, K7	Förmåga att lyssna till och diskutera ljudmiljöer och musik	För vitsord 5: Eleven lyssnar till ljudmiljöer och musik För vitsord 7: Eleven lyssnar till ljudmiljöer och musik och kan lyfta fram enstaka iakttagelser av det hen hört. För vitsord 8: Eleven lyssnar till ljudmiljöer och musik och kan berätta om sina iakttagelser. För vitsord 9: Eleven lyssnar till ljudmiljöer och musik och diskuterar sina iakttagelser samt motiverar sina synpunkter.
M6 uppmuntra eleven att bygga upp ett kreativt förhållande till musik och handleda eleven att improvisera, arrangera och komponera samt arbeta tvärkonstnärligt	Eleven bygger upp ett kreativt förhållande till musik genom att improvisera, arrangera och komponera samt genom att arbeta tvärkonstnärligt.	Elevens kreativitet och positiva förhållande till musiken ska stärkas genom improvisation, arrangering, komponering och tvärkonstnärliga arbeten. Eleven arbetar självständigt och/eller i grupp.	K1, K2, K4, K6, K7	Förmåga att skapa musik kreativt	För vitsord 5: Eleven deltar i den kreativa skapandeprocessen För vitsord 7: Eleven deltar i den kreativa skapandeprocessen och tar fram enstaka musikaliska idéer självständigt eller som medlem i en grupp. För vitsord 8: Eleven använder musikaliska eller andra ljudelement för att utveckla och genomföra musikaliska idéer självständigt eller som medlem i en grupp. För vitsord 9: Eleven använder musikaliska eller andra ljudelement för att utveckla och genomföra mångsidiga samt kreativa musikaliska idéer självständigt eller som medlem i en grupp.

M7 handleda eleven att spela in musik och att använda informations- och kommunikationsteknik både för att skapa musik och som en del av ämnesövergripande helheter	Eleven använder informations och kommunikationsteknik för att skapa och spela in musik och som en del av ämnesövergripande helheter.	Eleven erbjuds möjligheten att använda digitala verktyg i musikskapandet och bekanta sig med inspelningsteknik. Musik kombineras med andra uttrycksformer. Eleven diskuterar kring upphovsrätt, musikanvändning, digitala medier och etiska problem inom området.	K17	Förmåga att använda musikteknologi	För vitsord 5: Eleven prövar på några redskap inom musikteknologi i enlighet med lärarens konkreta instruktioner. För vitsord 7: Eleven prövar på musikteknologins möjligheter för att skapa musik självständigt. För vitsord 8: Eleven använder de möjligheter musikteknologin erbjuder för att uttrycka musik självständigt eller i grupp. För vitsord 9: Eleven använder mångsidigt de möjligheter musikteknologin erbjuder för att uttrycka musik självständigt eller i grupp.

Mål för undervisning **Kulturell förståelse och multilitteracitet**	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M8 handleda eleven att granska musiken som konstart och att förstå hur musik används för att kommunicera och påverka i olika kulturer	Eleven granskar musik som konstart och lär sig förstå hur musik används för att kommunicera och påverka i olika kulturer.	Eleven handleds i kritiskt tänkande. Eleven vägleds att analysera musiken; dess betydelse och koppling till olika samhällsföreteelser och kulturer. Musikundervisningen anknyter till årskursinnehållet i de övriga ämnenas läroplaner. Genom val av repertoar och musikaliska teman får eleven en positiv och nyfiken inställning till musik och kulturell mångfald. I undervisningen utnyttjar man de möjligheter som konst och kulturinstitutioner och andra samarbetspartner erbjuder.	K1, K2, K3, K4, K6, K7	Kulturell kompetens	För vitsord 5: Eleven känner till några sätt att använda musik för att kommunicera och påverka. Eleven känner till några musikkulturer. För vitsord 7: Eleven känner till några av många sätt på vilka musiken används och uttrycks i olika kulturer och kan berätta om sina iakttagelser. För vitsord 8: Eleven kan särskilja hur musiken används och uttrycks i olika kulturer och berättar om sina iakttagelser. För vitsord 9: Eleven analyserar och utvärderar hur musiken används och uttrycks i olika kulturer och kan diskutera dessa olika sätt.

M9 uppmuntra och handleda eleven att använda notationssätt, musikbegrepp och termer i den musikaliska verksamheten	Eleven använder notationssätt, musikbegrepp och termer i musikalisk verksamhet.	I samband med musicerandet repeteras och används musikbegrepp och grundläggande notationssätt. I takt med att elevens färdigheter utvecklas ska förmågan att använda begrepp fördjupas och tillämpas genom musicerande.	K1, K2, K4, K6	Förmåga att använda musikbegrepp och symboler	För vitsord 5: Eleven känner till några musikbegrepp och symboler. För vitsord 7: Eleven använder enstaka musikbegrepp, notationssätt och några musiktermer i den musikaliska verksamheten. För vitsord 8: Eleven använder musikbegrepp, notationssätt och musiktermer i den musikaliska verksamheten. För vitsord 9: Eleven använder och tillämpar ledigt och ändamålsenligt musikbegrepp, notationssätt och musiktermer i den musikaliska verksamheten.

Mål för undervisning **Välbefinnande och säkerhet i musik**	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M10 handleda eleven att upptäcka hur musiken påverkar känslorna och välbefinnandet	Eleven förstår hur musiken påverkar känslorna och välbefinnandet.	Eleven handleds att analysera och diskutera känslor och upplevelser i samband musik och tolka musikens betydelse.	K2, K3, K4, K7	Används inte som grund för bildandet av vitsord. Eleven handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självvärderingen.	
M11 handleda eleven att vara mån om sin hörsel och att se till att musik och ljudmiljön är trygg	Eleven är mån om sin hörsel och ser till att musik och ljudmiljön är trygg.	Eleven strävar till att använda trygga musikaliska arbetssätt och vara medveten och arbeta för den optimala egna och gemensamma ljudmiljön. Eleven bekantar sig med musikutrustningen i skolan.	K3, K5	Förmåga att värna om sin hörsel och att se till att musik och ljudmiljön är trygg.	För vitsord 5: Eleven iakttar de säkerhetsanvisningar som ges. För vitsord 7: Eleven beaktar faktorer som hör samman med en trygg ljudmiljö och använder redskap och instrument enligt säkerhetsanvisningarna. För vitsord 8: Eleven beaktar faktorer som hör samman med en trygg ljudmiljö och använder självständigt redskap och instrument på ett tryggt sätt. För vitsord 9: Eleven ser på ett ansvarsfullt sätt till att musik och ljudmiljön är trygg.

Musik åk 7 (sida 5/5)

Mål för undervisning **Förmåga att lära sig musik**	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M12 handleda eleven att utveckla sina musikaliska färdigheter genom övning, att ställa upp mål för sitt musikaliska lärande och att utvärdera sina framsteg i förhållande till målen	Eleven lär sig att utveckla sina musikaliska färdigheter genom övning, ställer upp mål för sitt musikaliska lärande och utvärderar sina framsteg i förhållande till målen.	Eleven gör själv upp sina mål för musicerande, rörelse till musik, kompositioner och annat kreativt skapande under handledning, samt bedömer själv sina framsteg i förhållande till målet.	K1, K3, K6	Förmåga att lära sig.	För vitsord 5: Eleven utvecklar med stöd av läraren och i riktning med det givna målet sina färdigheter inom något av musikens delområden. För vitsord 7: Eleven ställer under handledning upp egna mål för musicerande, rörelse till musik eller komposition och annat kreativt skapande samt agerar och arbetar i enlighet med målen. För vitsord 8: Eleven ställer under handledning upp egna mål för musicerande, rörelse till musik eller komposition och annat kreativt skapande samt övar i enlighet med målen och utvärderar sina framsteg i förhållande till dem. För vitsord 9: Eleven ställer upp mål för musicerande, rörelse till musik eller komposition och annat kreativt skapande och arbetar i enlighet med målen. Eleven utvärderar sin aktivitet och anpassar sina arbetssätt enligt målen.

SLÖJD

Läroämnets uppdrag

Läroämnet slöjd har som uppdrag att lära eleverna att behärska en slöjdprocess i sin helhet. Slöjd är ett läroämne där eleverna med hjälp av många olika slags material får uttrycka sig genom att skapa för hand, genom att formge och genom att använda teknologi. Hit hör att självständigt eller gemensamt planera och framställa en produkt eller ett alster och att utvärdera den egna eller gemensamma slöjdprocessen. Att slöjda innebär undersökande, kreativt och experimentellt arbete, där man fördomsfritt väljer olika visuella, materiella och tekniska lösningar och framställningsmetoder. I slöjden lär sig eleverna att förstå, utvärdera och utveckla olika slags tekniska tillämpningar och att använda de inlärda kunskaperna och färdigheterna i vardagen. Slöjden ska utveckla elevernas rumsuppfattning, taktila känsla och förmåga att skapa med händerna, vilket främjar de motoriska färdigheterna, kreativiteten och förmågan att planera. Undervisningen ska stärka elevens förutsättningar att arbeta mångsidigt. Slöjdens betydelse ligger i den långsiktiga och innovativa arbetsprocessen samt i upplevelser som ger tillfredsställelse och stärker självkänslan.

I undervisningen betonas elevernas olika intressen och gruppsamverkan. I slöjd är utgångspunkten att studera olika övergripande teman på ett heltäckande och naturligt sätt över läroämnesgränserna. Kunskap om den omgivande materiella världen bidrar till att lägga grund för en hållbar livsstil och utveckling. Det här omfattar elevens livsmiljö, det lokala kulturarvet, olika gruppers kulturarv samt skolans kulturella mångfald. Undervisningen i slöjd ska fostra etiska, medvetna och delaktiga samt kunniga och företagsamma medborgare, som värdesätter sina slöjdfärdigheter, kan uttrycka sig genom slöjd och har vilja att värna om och utveckla slöjdkulturen.

Slöjd åk 1-2

I årskurserna 1–2 är uppdraget för undervisningen i slöjd att göra det möjligt för eleverna att uttrycka sig genom slöjd och att utveckla sådana kunskaper, färdigheter och erfarenheter som behövs för att planera och skapa. Eleverna uppmuntras att planera och framställa slöjdprodukter med olika material. Slöjd utvecklar koncentrationsförmågan och förmågan att ta initiativ. Den uppmuntrar eleverna att värdesätta och utvärdera sitt eget och andras arbete. Slöjdens fostrande roll är att hjälpa eleverna att förstå kulturell mångfald och jämlikhet.

Centralt innehåll som anknyter till målen för slöjd i åk 1-2

Innehållet väljs så att eleven genomför en slöjdprocess i sin helhet och får kunskap om olika material och arbetssätt. Arbetet är fenomenbaserat och ämnesöverskridande.

I1 Att hitta en idé
I2 Att pröva
I3 Att planera
I4 Att tillverka
I5 Att dokumentera
I6 Att bedöma

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i slöjd i årskurs 1-2

Handledning, differentiering och stöd i slöjd i årskurs 1-2

Bedömning av elevens lärande i slöjd i årskurs 1-2

Centrala föremål för bedömningen och responsen med tanke på lärprocessen i slöjd i årskurserna 1 och 2 är följande

– framsteg i sättet att arbeta
– framsteg i förmågan att planera, tillverka och utvärdera
– framsteg i förmågan att arbeta målinriktat
– framsteg i förmågan att hitta på kreativa lösningar

Slöjd åk 1

Mål för undervisning	Centralt innehåll	Kompetens	Kunskapskrav för goda kunskaper
M1 väcka elevens intresse och inspiration för att arbeta med händerna samt elevens nyfikenhet för kreativt och experimentellt slöjdarbete	-Eleven lär och övar sig att hämta inspiration från sin egen omgivning, sina fantasier eller fiktion. -Eleven lär och övar sig att visualisera, formge och skapa en slöjdprodukt i textila och tekniska tekniker genom att experimentera med olika material. -Eleven övar sig i att beskriva processen och produkten.	K1, K2, K4	Deltar aktivt i undervisningen
M2 handleda eleven att genomföra en hel slöjd process, presentera sina idéer visuellt och berätta om slöjdarbetet och den färdiga produkten	-Eleven genomgår en slöjdprocess med handledning av lärare. -Eleven övar sig i att visuellt beskriva och berätta om processen och produkten.	K1, K4, K5	Tillverka en enkel produkt med handledning
M4 introducera olika material för eleven och handleda eleven att bearbeta materialen samt arbeta på ett ansvarsfullt och säkert sätt	- Eleven bekantar sig med olika mjuka och hårda material och prövar att bearbeta dessa. -Eleven lär sig säkra och trygga arbetsrutiner.	K4, K6, K7	Deltagande i undervisningen på ett ansvarsfullt och säkert sätt
M5 stödja eleven att utveckla sin självkänsla genom att ge eleven möjlighet att känna att hen lyckas, förstår och hittar lösningar i slöjden	- Läraren anpassar uppgiften så att eleven får en lämplig utmaning. - Eleven uppmuntras till att våga och att hitta möjligheter i olika material.	K1, K3	Används inte som bedömningsgrund

Slöjd åk 2

Mål för undervisning	Centralt innehåll	Kompetens	Kunskapskrav för goda kunskaper
M1 väcka elevens intresse och inspiration för att arbeta med händerna samt elevens nyfikenhet för kreativt och experimentellt slöjdarbete	-Eleven lär och övar sig att hämta inspiration från sin egen omgivning, sina fantasier eller fiktionen. -Eleven lär och övar sig att visualisera, formge och skapa en slöjdprodukt i textila och tekniska tekniker genom att experimentera med olika material. -Eleven övar sig i att beskriva processen och produkten.	K1, K2, K4	Deltatar aktivt i undervisningen
M2 handleda eleven att genomföra en hel slöjdprocess, presentera sina idéer visuellt och berätta om slöjdarbetet och den färdiga produkten	- Eleven genomgår en slöjdprocess med hjälp av handledning av lärare. -Eleven övar sig i att visuellt beskriva och berätta om processen och produkten.	K1, K4, K5	Tillverka en färdig produkt med handledning
M3 handleda eleven att planera och framställa slöjdprodukter eller -alster genom att lita på sina egna estetiska och tekniska lösningar	- Läraren avgränsar och formulerar ramarna för den skapande processen. - Eleven väljer ändamålsenliga tekniska lösningar och lär sig värdesätta sitt eget arbete. - Eleven bekantar sig med digitala verktyg.	K1, K7	Eleven kan planera sitt arbete
M4 introducera olika material för eleven och handleda eleven att bearbeta materialen samt arbeta på ett ansvarsfullt och säkert sätt	- Eleven bekantar sig med olika mjuka och hårda material och prövar att bearbeta dessa med olika slöjdredskap och apparater på ett ändamålsenligt sätt -Eleven lär sig säkra och trygga arbetsrutiner.	K4, K6, K7	Arbeta med olika material Lära sig att arbeta på ett tryggt sätt
M5 stödja eleven att utveckla sin självkänsla genom att ge eleven möjlighet att känna att hen lyckas, förstår och hittar på lösningar i slöjden	- Läraren anpassar uppgiften så att eleven får en lämplig utmaning. - Eleven uppmuntras till att våga och att hitta möjligheter i olika material. - Självbedömning och kamratbedömning introduceras i slöjdprocessen.	K1, K3	Används inte som bedömningsgrund. Eleven handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självbedömningen.

Slöjd åk 3-6

I årskurserna 3–6 är slöjdens uppdrag att stödja elevernas förmåga att behärska en slöjdprocess i sin helhet. Undervisningen ska stödja eleverna att lära sig och tillämpa begrepp, ord och termer som anknyter till slöjd. Eleverna bekantar sig med olika materiella egenskaper och blir bekant med hur egenskaperna kan utnyttjas och vilka lösningar de möjliggör. Eleverna ska vägledas i att kunna välja mellan olika arbetsmetoder, arbetsredskap, maskiner och anordningar samt att arbeta med hjälp av dem. Slöjdens fostrande uppdrag är att lära eleven att kritiskt granska människans konsumtions- och produktionssätt ur ett rättvise- och hållbarhetsperspektiv och ur ett etiskt perspektiv.

Centralt innehåll som anknyter till målen för slöjd i årskurs 3–6

Innehållet i de olika delområdena används för att utforma större helheter med aktuella och mångsidiga pedagogiska uppgifter för de olika årskurserna. Innehållet väljs så att eleven får kunskap om olika material och slöjdmetoder och lär sig att förstå och fördomsfritt tillämpa dem genom att dra nytta av sådant de lärt sig i andra läroämnen och lärmiljöer.

I1 Innovation
I2 Planering
I3 Prövning
I4 Tillverkning
I5 Tillämpning
I6 Dokumentering och bedömning

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i slöjd i årskurs 3-6

Handledning, differentiering och stöd i slöjd i årskurs 3-6

Bedömning av elevens lärande i slöjd i årskurs 3-6

Slöjd åk 3

Mål för undervisning	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper
M4 Handleda eleven att bli bekant med olika termer, använda många olika material samt kunna bearbeta material på ett ändamålsenligt sätt	- Läraren använder och diskuterar centrala slöjdbegrepp med eleven. - Eleven erhåller kunskaper om olika material och handleds i hur dessa används inom olika slöjdtekniker. - Eleven experimenterar och prövar sig fram genom att bearbeta olika material och tekniker i sina produkter och alster.	K4, K6, K7	Förmåga att välja, kombinera och använda material och tillverkningstekniker som används inom slöjden	Eleven väljer, kombinerar och använder på ett ändamålsenligt sätt olika material och tillverkningstekniker. Eleven känner till och kan använda slöjdtermer.
M5 Uppmuntra eleven att arbeta långsiktigt, ansvarsfullt och med hänsyn till trygghet och säkerhet samt lära eleven att använda ändamålsenliga redskap	- Elevens förhållningssätt till ämnet och hens initiativförmåga diskuteras i undervisningen. - Ordningsregler och arbetssäkerhet diskuteras och tydliggörs för eleverna. - Eleven handleds i hur olika redskap och maskiner fungerar och hur de kan tillämpas tryggast. - Eleven undersöker hur konstruktioner skapas och hur energi kan utnyttjas.	K3, K6	Förmåga att välja och använda arbetsredskap, maskiner och anordningar	Eleven tar ansvar för sitt arbete och arbetar målinriktat. Eleven kan redogöra för hur enkla och vardagliga apparater fungerar. Eleven kan använda lämpliga arbetsredskap, maskiner och apparater på ett korrekt, säkert och ändamålsenligt sätt.

Slöjd åk 4

Mål för undervisning	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M1 Stärka elevens intresse för arbete med händerna samt väcka elevens nyfikenhet för kreativt, experimentellt och lokalt förankrat slöjdarbete	- Läraren presenterar och låter eleverna experimentera och pröva på olika material och tekniker. - Undervisningen och alstren förankras i elevens vardag. - Eleverna ges möjlighet att pröva på programmering. - Ämnesintegration och studiebesök är en naturlig del av undervisningen.	K1, K2		Används inte som grund för bedömningen. Eleverna handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självbedömningen.
M2 Handleda eleven att lära sig gestalta, behärska och dokumentera en slöjdprocess i sin helhet	- Eleven genomgår och dokumenterar sin slöjdprocess på olika sätt med hjälp av handledning av lärare.	K1, K5	Förmåga att planera och genomföra sitt arbete samt utvärdera och dokumentera processen	Eleven genomför en hel slöjdprocess och kan dokumentera alla faser i processen.
M4 Handleda eleven att bli bekant med olika termer, använda många olika material samt kunna bearbeta material på ett ändamålsenligt sätt	- Läraren använder och diskuterar centrala slöjdbegrepp med eleven. - Eleven erhåller kunskaper om olika material och handleds i hur dessa används inom olika slöjdtekniker. - Eleven experimenterar och prövar sig fram genom att bearbeta olika material och tekniker i sina produkter och alster.	K4, K6, K7	Förmåga att välja, kombinera och använda material och tillverkningstekniker som används inom slöjden	Eleven väljer, kombinerar och använder på ett ändamålsenligt sätt olika material och tillverkningstekniker. Eleven känner till och kan använda slöjdtermer.
M5 Uppmuntra eleven att arbeta långsiktigt, ansvarsfullt och med hänsyn till trygghet och säkerhet samt lära eleven att använda ändamålsenliga redskap	- Elevens förhållningssätt till ämnet och hens initiativförmåga diskuteras i undervisningen. - Ordningsregler och arbetssäkerhet diskuteras och tydliggörs för eleverna. - Eleven handleds i hur olika redskap och maskiner fungerar och hur de kan tillämpas tryggast. - Eleven undersöker hur konstruktioner skapas och hur energi kan utnyttjas.	K3, K6	Förmåga att välja och använda arbetsredskap, maskiner och anordningar	Eleven tar ansvar för sitt arbete och arbetar målinriktat. Eleven kan redogöra för hur enkla och vardagliga apparater fungerar. Eleven kan använda lämpliga arbetsredskap, maskiner och apparater på ett korrekt, säkert och ändamålsenligt sätt.

M 6 Handleda eleven att använda informations- och kommunikationsteknik till att dokumentera delar ur slöjdprocessen.	Läraren handleder eleven i att dokumentera delar ur sin slöjdprocess.	K5		Används inte som grund för bedömningen. Eleverna handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självbedömningen.
M7 Handleda eleven att utvärdera, uppskatta och granska både sin egen och de andras slöjdprocess på ett interaktivt sätt	- Eleven skapar sig en realistisk bild av sin egen och andras slöjdprocess. - Eleven lär sig att värdesätta sitt eget och andras arbete. - Olika utvärderingsmetoder s.s diskussion, samtal, skriftlig utvärdering samt utställning av slöjdalster används som underlag för sammanställning och dokumentation av slöjdprocessen	K1, K4, K7	Förmåga att utvärdera sitt eget och andras arbete samt förmåga att ge kamratrespons	Eleven deltar konstruktivt i utvärderingen av sitt eget och andras arbete samt ger kamratrespons.

Slöjd åk 5

Mål för undervisning	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M1 Stärka elevens intresse för arbete med händerna samt väcka elevens nyfikenhet för kreativt, experimentellt och lokalt förankrat slöjdarbete	- Läraren presenterar och låter eleverna experimentera och bekanta sig med olika material och tekniker. - Undervisningen och alstren förankras i elevens vardag. - Eleverna ges möjlighet att pröva på programmering. - Ämnesintegration är en naturlig del av undervisningen.	K1, K2		Används inte som grund för bedömningen. Eleverna handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självbedömningen.
M2 Handleda eleven att lära sig gestalta, behärska och dokumentera en slöjdprocess i sin helhet	- Eleven genomgår och dokumenterar sin slöjdprocess på olika sätt med handledning av lärare.	K1, K5	Förmåga att planera och genomföra sitt arbete samt utvärdera och dokumentera processen	Eleven genomför en hel slöjdprocess och kan dokumentera alla faser i processen.
M3 Handleda eleven att på egen hand eller tillsammans med andra planera och framställa en slöjdprodukt eller ett alster genom att lita på sina egna estetiska och tekniska lösningar	- Eleven lär sig att hämta inspiration från sin egen miljö och lär sig att visualisera, gestalta och formge ett slöjdalster i mjuka och hårda material. - I undervisningen diskuteras olika grundläggande tekniker för bearbetning av mjuka och hårda material samt kombinationer av dessa. - Eleven erhåller kunskaper och färdigheter om redskap och material samt handleds i hur dessa kan användas. - Eleven genomgår en slöjdprocess med varierande fokus på elevens självständiga arbetsförmåga och elevens förmåga att arbeta i par/grupp. - Estetik diskuteras och eleven uppmuntras till att våga fatta egna beslut och värdesätta sitt eget arbete.	K2, K4, K5	Förmåga att tillverka en produkt eller ett alster	Eleven kan framställa en produkt eller ett alster utgående från en egen eller gemensam plan. Eleven tar hänsyn till estetik och funktionalitet.

M4 Handleda eleven att bli bekant med olika termer, använda många olika material samt kunna bearbeta material på ett ändamålsenligt sätt	- Läraren använder och diskuterar centrala slöjdbegrepp med eleven. - Eleven erhåller kunskaper om olika material och handleds i hur dessa används inom olika slöjdtekniker. - Eleven experimenterar och prövar sig fram genom att bearbeta olika material och tekniker i sina produkter och alster.	K4, K6, K7	Förmåga att välja, kombinera och använda material och tillverkningstekniker som används inom slöjden	Eleven väljer, kombinerar och använder på ett ändamålsenligt sätt olika material och tillverkningstekniker. Eleven känner till och kan använda slöjdtermer.
M5 Uppmuntra eleven att arbeta långsiktigt, ansvarsfullt och med hänsyn till trygghet och säkerhet samt lära eleven att använda ändamålsenliga redskap	- Elevens förhållningssätt till ämnet och hens initiativförmåga diskuteras i undervisningen. - Ordningsregler och arbetssäkerhet diskuteras och tydliggörs för eleverna. - Eleven handleds i hur olika redskap och maskiner fungerar och hur de kan användas tryggast. - Eleven undersöker hur konstruktioner skapas och hur energi kan utnyttjas.	K3, K6	Förmåga att välja och använda arbetsredskap, maskiner och anordningar	Eleven tar ansvar för sitt arbete och arbetar målinriktat. Eleven kan redogöra för hur enkla och vardagliga apparater fungerar. Eleven kan använda lämpliga arbetsredskap, maskiner och apparater på ett korrekt, säkert och ändamålsenligt sätt.
M6 Handleda eleven att använda informations- och kommunikationsteknik till att dokumentera delar ur slöjdprocessen.	Läraren handleder eleven i att dokumentera delar ur sin slöjdprocess.	K5		Används inte som grund för bedömningen. Eleverna handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självbedömningen.
M7 Handleda eleven att utvärdera, uppskatta och granska både sin egen och de andras slöjdprocess på ett interaktivt sätt	- Eleven skapar sig en realistisk bild av sin egen och andras slöjdprocess. - Eleven lär sig att värdesätta sitt eget och andras arbete. - Olika utvärderingsmetoder s.s diskussion, samtal, skriftlig utvärdering samt utställning av slöjdalster används som underlag för sammanställning och dokumentation av slöjdprocessen	K1, K4, K7	Förmåga att utvärdera sitt eget och andras arbete samt förmåga att ge kamratrespons	Eleven deltar konstruktivt i utvärderingen av sitt eget och andras arbete samt ger kamratrespons.

Slöjd åk 6

Mål för undervisning	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M1 stärka elevens intresse för arbete med händerna samt väcka elevens nyfikenhet för kreativt, experimentellt och lokalt förankrat slöjdarbete	- Läraren presenterar och låter eleverna experimentera och bekanta sig med olika material och tekniker. - Undervisningen och alstren förankras i elevens vardag. - Eleverna ges möjlighet att pröva på programmering. - Ämnesintegration är en naturlig del av undervisningen.	K1, K2		Används inte som grund för bedömningen. Eleverna handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självbedömningen.
M2 handleda eleven att lära sig gestalta, behärska och dokumentera en slöjdprocess i sin helhet	- Eleven genomgår och dokumenterar sin slöjdprocess på olika sätt med handledning av lärare.	K1, K5	Förmåga att planera och genomföra sitt arbete samt utvärdera och dokumentera processen	Eleven genomför en hel slöjdprocess och kan dokumentera alla faser i processen.
M3 handleda eleven att på egen hand eller tillsammans med andra planera och framställa en slöjdprodukt eller ett alster genom att lita på sina egna estetiska och tekniska lösningar	- Eleven lär sig att hämta inspiration från sin egen miljö och lär sig att visualisera, gestalta och formge ett slöjdalster i mjuka och hårda material. - I undervisningen diskuteras olika grundläggande tekniker för bearbetning av mjuka och hårda material samt kombinationer av dessa. - Eleven erhåller kunskaper och färdigheter om redskap och material samt handleds i hur dessa kan användas. - Eleven genomgår en slöjdprocess med varierande fokus på elevens självständiga arbetsförmåga och elevens förmåga att arbeta i par/grupp. - Estetik diskuteras och eleven uppmuntras till att våga fatta egna beslut och värdesätta sitt eget arbete.	K2, K4, K5	Förmåga att tillverka en produkt eller ett alster	Eleven kan framställa en produkt eller ett alster utgående från en egen eller gemensam plan. Eleven tar hänsyn till estetik och funktionalitet.
M4 handleda eleven att bli bekant med olika termer, använda många olika material samt kunna bearbeta material på ett ändamålsenligt sätt	- Läraren använder och diskuterar centrala slöjdbegrepp med eleven. - Eleven erhåller kunskaper om olika material och handleds i hur dessa används inom olika slöjdtekniker. - Eleven experimenterar och prövar sig fram genom att bearbeta olika material och tekniker i sina produkter och alster.	K4, K6, K7	Förmåga att välja, kombinera och använda material och tillverkningstekniker som används inom slöjden	Eleven väljer, kombinerar och använder på ett ändamålsenligt sätt olika material och tillverkningstekniker. Eleven känner till och kan använda slöjdtermer.
M5 uppmuntra eleven att arbeta långsiktigt, ansvarsfullt och med hänsyn till trygghet och säkerhet	- Elevens förhållningssätt till ämnet och hens initiativförmåga diskuteras i undervisningen. - Ordningsregler och arbetssäkerhet diskuteras och tyd-	K3, K6	Förmåga att välja och använda arbetsredskap, maskiner och	Eleven tar ansvar för sitt arbete och arbetar målinriktat.

samt att lära eleven att välja och använda ändamålsenliga redskap	liggörs för eleverna. - Eleven handleds i hur olika redskap och maskiner fungerar och hur de används tryggast. - Eleven undersöker hur konstruktioner skapas och hur energi kan utnyttjas.		anordningar	Eleven kan redogöra för hur enkla och vardagliga apparater fungerar. Eleven kan använda lämpliga arbetsredskap, maskiner och apparater på ett korrekt, säkert och ändamålsenligt sätt.
M6 handleda eleven att använda informations- och kommunikationsteknik för att planera och tillverka slöjdprodukter samt för att dokumentera slöjdprocessen	- Läraren handleder eleven i att själv söka och kritiskt granska information med hjälp av informations- och kommunikationsteknik samt att tillämpa den i sitt eget arbete. - Eleven handleds i hur presentationsprogram kan användas under slöjdprocessens olika skeden.	K5	Förmåga att använda informations- och kommunikationsteknik i det egna arbetet	Eleven använder under handledning av läraren informations- och kommunikationsteknik för att planera och tillverka slöjdprodukter och för att dokumentera slöjdprocessen.
M7 handleda eleven att utvärdera, uppskatta och granska både sin egen och de andras slöjdprocess på ett interaktivt sätt	- Eleven skapar sig en realistisk bild av sin egen och andras slöjdprocess. - Eleven lär sig att värdesätta sitt eget och andras arbete. - Olika utvärderingsmetoder s.s diskussion, samtal, skriftlig utvärdering samt utställning av slöjdalster används som underlag för sammanställning och dokumentation av slöjdprocessen.	K1, K4, K7	Förmåga att utvärdera sitt eget och andras arbete samt förmåga att ge kamratrespons	Eleven deltar konstruktivt i utvärderingen av sitt eget och andras arbete samt ger kamratrespons.
M8 uppmana eleven att börja granska olika konsumtionsvanor och produktionssätt kritiskt	- Etik, hållbar utveckling samt konsumtionsvanor diskuteras och eleven handleds i att ta dessa i beaktande i slöjdprocessen och i sin vardag. - Eleven lär sig att reparera och återanvända.	K1, K3, K7	Förmåga att reflektera över olika konsumtionsvanor och produktionssätt	Eleven kan beskriva hur konsumtionsvanor och produktionssätt påverkar produktens livscykel.

Slöjd åk 7-9

I årskurserna 7–9 är slöjdens fostrande uppdrag att stärka och fördjupa elevernas förmåga att ta fasta på sina egna erfarenheter för att skapa nytt och lösa problem samt stärka och fördjupa sådana kunskaper och färdigheter som behövs för att planera, skapa och uttrycka sig genom slöjd. Undervisningen i slöjd utgår från att eleverna ska få iaktta och undersöka den byggda miljön och dess olika material samt tillämpa kunskapen i sitt skapande. Då färdigheterna fördjupas ska eleverna också bli bekanta med olika tekniska funktionsprinciper och praktiska problem som kan uppstå då de tillämpas. Slöjdens ska stödja elevernas välbefinnande och livskompetens samt yrkesval och val som gäller arbetslivet.

Centralt innehåll som anknyter till målen för slöjd i årskurs 7-9

Innehållet i undervisningen ska ge eleven mångsidig erfarenhet av olika områden av slöjd och möjlighet att tillägna sig olika slöjdfärdigheter. Innehållet i undervisningen väljs så att eleverna erbjuds uppgifter och uppdrag där olika innehållsområden samspelar och bildar enhetliga helheter.

I1 Innovation
I2 Formgivning
I3 Prövning
I4 Dokumentation och värdering
I5 Tillverkning
I6 Arbetssäkerhet
I7 Företagsamt lärande
I8 Medvetenhet och delaktighet

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i slöjd i årskurs 7-9

Handledning, differentiering och stöd i slöjd i årskurs 7-9

Bedömning av elevens lärande i slöjd i årskurs 7-9

Slöjd åk 7 (sida 1/5)

Mål för undervisning	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M1 handleda eleven att planera sitt arbete samt att utveckla idéer, undersöka och experimentera på ett företagsamt sätt	Eleven lär sig att planera sitt arbete. Eleven lär sig att agera på ett företagsamt och kreativt sätt när hen utvecklar idéer, undersöker och experimenterar i slöjd.	- Eleven handleds i att planera sitt arbete och sin process på varierande sätt och med olika hjälpmedel (verbalt, visuellt, numeriskt). - Eleven uppmuntras till att ta initiativ och förhålla sig aktivt till sitt arbete. - Eleven bekantar sig med den samhälleliga, kulturella och tekniska utvecklingen ur slöjdens perspektiv. - Eleven drar nytta av lokala möjligheter och av olika kulturers traditioner, både nutida och framtida, i sin slöjdprocess.	K2, K3	Förmåga att arbeta och producera	För vitsord 5: Eleven planerar sitt eget arbete utgående från givna instruktioner och exempel. Eleven kan under konkret handledning utföra ett visst skede i arbetet. För vitsord 7: Eleven planerar sitt arbete enligt givna instruktioner. Eleven strävar efter att arbeta på ett företagsamt sätt. För vitsord 8: Eleven planerar sitt arbete, kan göra val och söka egna lösningar för sitt arbete. För vitsord 9: Eleven planerar självständigt sitt arbete. Eleven arbetar på ett företag-samt sätt och tar egna initiativ.
M2 handleda eleven att ställa upp egna mål för sitt lärande och arbete i slöjd och att utgående från målen genomföra en slöjdprocess i sin helhet samt utvärdera sitt lärande	Eleven lär sig att ställa upp egna mål för sitt lärande och arbete. Eleven lär sig att genomföra en slöjdprocess i sin helhet. Eleven lär sig att reflektera över sitt arbete under en hel slöjdprocess.	- Eleven handleds i att ställa upp mål, på en för eleven lämplig nivå. - Eleven genomgår en slöjdprocess, bekantar sig med olika metoder och tekniker att planera och framställa slöjdalster samt analyserar dess design och användbarhet. - Elevens slöjdprocess utvärderas i form av diskussion, samtal, skriftligen eller genom utställning av slöjdalster. - Under arbetets gång övar sig elev i att utvärdera både sin egen och andras slöjdprocess, eller delar av	K1	Förmåga att genomföra en slöjdprocess i sin helhet	För vitsord 5: Eleven ställer med lärarens hjälp upp ett konkret mål för sitt lärande som anknyter till arbetet. Eleven arbetar med en fas åt gången och reflekterar under handledning över sin slöjdprocess. För vitsord 7: Eleven ställer under handledning upp mål för sitt lärande och arbete. Eleven framskrider i slöjdprocessen med en fas åt gången enligt givna instruktioner. Eleven reflekterar över sin slöjdprocess utgående från givna alternativ. För vitsord 8: Eleven kan ställa upp mål för sitt lärande och arbete och hen arbetar processinriktat och reflekterar på ett realistiskt sätt över sin slöjdprocess. För vitsord 9: Eleven ställer självständigt upp mål för sitt lärande och arbete. Eleven framskrider ändamålsenligt och reflekterar på ett analytiskt och realistiskt sätt över sin slöjdprocess.

		den.			
M3 handleda eleven att undersöka och mångsidigt använda olika redskap, material och ändamålsenliga metoder samt att utveckla innovationer	Eleven lär sig att mångsidigt använda olika redskap och att välja ändamålsenliga material och arbetssätt inom slöjd. Eleven är kreativ i sitt arbete.	- Eleven erhåller kunskaper och färdigheter om redskap och material samt prövar på att använda och bearbeta dessa i olika textila och tekniska tekniker. - Eleverna övar programmering av olika funktioner - Eleven uppmuntras till att kombinera olika tekniker i sitt arbete. - Elevens nytänkande stöds.	K4, K6, K7	Förmåga att använda redskap och att använda olika bearbetnings- och arbetssätt inom slöjd på ett ändamålsenligt sätt	För vitsord 5: Eleven deltar i undervisningen i de båda arbetssätten inom slöjd. Eleven använder olika redskap och material, vid behov under konkret handledning. För vitsord 7: Eleven förstår vilken betydelse olika arbetssätt och material har för slöjdprocessen och eleven väljer under handledning dem som lämpar sig för hens arbete. Eleven använder olika redskap och material enligt givna instruktioner. För vitsord 8: Eleven kan välja ändamålsenliga material och bearbetningssätt samt kan använda dem på ett kreativt sätt för att framställa produkter eller alster enligt sina planer. För vitsord 9: Eleven utvärderar hur väl olika redskap och bearbetningssätt lämpar sig för slöjdprocessen. Eleven tillämpar sin kunskap om material och arbetssätt på ett kreativt, experimentellt och ändamålsenligt sätt.

Slöjd åk 7 (sida 3/5)

Mål för undervisning	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M4 handleda eleven att ledigt använda slöjd relaterade begrepp, tecken och symboler och att stärka elevens visuella, materiella och tekniska uttrycksförmåga	Eleven lär sig att använda slöjd relaterade begrepp, tecken och symboler på ett ledigt sätt. Eleven lär sig att uttrycka sig själv visuellt med hjälp av olika material och teknik.	- Eleven övar sig i att använda centrala slöjdbegrepp. - Eleven handleds i att hitta (i böcker, tidningar och digitalt), förstå och att använda färdiga instruktioner samt att producera egna på en för eleven lämplig nivå. -Eleven handleds i hur slöjdprocessen kan dokumenteras på olika sätt, t ex. skisser, fotografering, logg, digital presentation o s v. - Eleven handleds i att förverkliga sina planer och i att förstärka sin skapande uttrycksförmåga i slöjdprocessen.	K2, K4,	Visuellt, materiellt och tekniskt uttryck	För vitsord 5: Eleven identifierar olika slöjd relaterade begrepp, tecken och symboler. Eleven uttrycker under konkret handledning några av sina iakttagelser och tankar visuellt. För vitsord 7: Eleven använder slöjd relaterade begrepp, tecken och symboler enligt instruktionerna. Eleven uttrycker sina iakttagelser och tankar visuellt och även på något annat sätt. För vitsord 8: Eleven använder centrala slöjd relaterade begrepp och kan uttrycka sina idéer klart med hjälp av teknik. För vitsord 9: Eleven använder slöjd relaterade begrepp, tecken och symboler på ett ändamålsenligt sätt. Eleven uttrycker sina idéer på ett mångsidigt och kreativt sätt med hjälp av olika material och teknik.
M5 handleda eleven att uppfatta, förutse och reagera på riskfaktorer i arbetet och att arbeta på ett tryggt och säkert sätt under slöjdprocessen	Eleven lär sig att uppfatta, bedöma och förutse olika risksituationer och att vid behov reagera på dem. Eleven lär sig att agera på ett tryggt och säkert sätt i slöjdprocessen.	- Ordningsregler och arbetssäkerhet diskuteras och tydliggörs för eleverna.	K3, K6	Förmåga att arbeta på ett tryggt och säkert sätt	För vitsord 5: Eleven följer under konkret handledning de säkerhetsinstruktioner hen fått i slöjdprocessen. För vitsord 7: Eleven uppfattar de centrala riskfaktorerna som berör arbetssäkerheten under slöjdprocessen och följer de säkerhetsinstruktioner hen fått. För vitsord 8: Eleven kan bedöma farorna och riskerna i arbetet samt kan arbeta på ett tryggt och säkert sätt under slöjdprocessen. För vitsord 9: Eleven bedömer och förutser farorna och riskerna i arbetet som en del av slöjdprocessen. Eleven arbetar på ett tryggt och säkert sätt och främjar genom sitt agerande säkerheten och tryggheten i lärmiljön.

M6 handleda eleven att utnyttja informations- och kommunikationsteknikens möjligheter för planering, framställning och dokumentation samt för att producera och distribuera gemensam information	Eleven lär sig att utnyttja informations- och kommunikationsteknikens möjligheter för planering, framställning och dokumentation i slöjd. Eleven lär sig att producera och dela gemensam information.	- Eleven handleds i att själv söka och kritiskt granska information med hjälp av informations- och kommunikationsteknik samt att tillämpa den i sitt eget arbete. -Eleven handleds i hur presentationsprogram kan användas under slöjd processens olika skeden. - Eleven anammar sociala medier som ett samtida kulturellt uttryck och ta del av det.	K5	Färdigheter i informations- och kommunikationsteknik och förmåga att arbeta tillsammans med andra	För vitsord 5: Eleven använder informations- och kommunikationsteknik under konkret handledning i den egna eller den gemensamma slöjdprocessen. För vitsord 7: Eleven kan använda informations- och kommunikationsteknik enligt givna instruktioner för planering, framställning och dokumentation självständigt eller tillsammans med andra. För vitsord 8: Eleven kan använda informations- och kommunikationsteknik för planering, framställning och dokumentation av slöjdprocessen samt för att producera gemensam information. För vitsord 9: Eleven använder informations- och kommunikationsteknik mångsidigt i olika skeden av slöjdprocessen samt för att producera och dela gemensam information.
M7 handleda eleven att förstå betydelsen av praktiska färdigheter, slöjd och teknik i det egna livet, samhället, i företagsverksamhet och i det övriga arbetslivet	Eleven lär sig att förstå betydelsen av praktiska färdigheter, slöjd och teknik i det egna livet, samhället, i företagsverksamhet och i det övriga arbetslivet.	- Läraren presenterar och eleven arbetar med projekt, som eleven kan relatera till. -Eleven tillägnar sig kunskap för det praktiska livet genom företagsamt tänkande och genom att bekanta sig med företagsverksamhet samt utbud från kulturinstitutioner. -Eleven får lära sig att arbeta långsiktigt, vara företagsam och initiativrik och öva sitt tålamod. - Ämnesintegrerade projekt och studiebesök är en naturlig del av undervisningen.	K6	Förmåga att uppfatta betydelsen av praktiska färdigheter och slöjd i vardagen och i samhället	För vitsord 5: Eleven deltar under lärarens handledning i reflektioner över betydelsen av praktiska färdigheter och slöjd. För vitsord 7: Eleven kan med hjälp av exempel beskriva vilken betydelse slöjd har i vardagen, samhället och arbetslivet. För vitsord 8: Eleven kan reflektera över vilken betydelse praktiska färdigheter och slöjd har i det egna livet och i samhället. För vitsord 9: Eleven kan ur olika synvinklar granska vilken betydelse praktiska färdigheter, slöjd och teknik har i det egna livet, samhället, i företagsverksamhet och i det övriga arbetslivet.

Slöjd åk 7 (sida 5/5)

Mål för undervisning	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M8 handleda eleven att tänka ekonomiskt och göra sådana val i anslutning till slöjdprocessen som främjar en hållbar livsstil	Eleven lär sig att tänka ekonomiskt. Eleven lär sig att i anslutning till slöjdprocessen göra val som främjar en hållbar livsstil.	-Etik och konsumtionsvanor diskuteras och eleven handleds i att som konsument göra etiska beslut. -Eleven tar del i materialval och anskaffning av material. -Eleven lär sig delta, påverka och kommunicera genom slöjd. - Eleven reflekterar över slöjdens roll i främjandet av välbefinnandet i vardagen samt betydelsen för den hållbara utvecklingen.	K1, K4, K7	Förmåga att göra motiverade val och att beakta en hållbar livsstil i slöjdprocessen	För vitsord 5: Eleven kan under lärarens handledning använda slöjdmaterial på ett ekonomiskt sätt. För vitsord 7: Eleven kan delvis självständigt göra ekonomiska val i sitt arbete. Eleven förstår sambandet mellan en hållbar livsstil och de val som görs i slöjdprocessen. För vitsord 8: Eleven kan göra ekonomiska val i sitt arbete. Eleven kan bedöma sambandet mellan en hållbar livsstil och de val som görs i slöjdprocessen. För vitsord 9: Eleven kan göra ekonomiska val och förstår betydelsen av ett arbete av god kvalitet. Eleven kan bedöma och motivera val som anknyter till slöjdprocessen och en hållbar livsstil.

BILDKONST

Läroämnets uppdrag

Undervisningen i bildkonst har som uppdrag att handleda eleverna att genom konsten utforska och uttrycka en kulturellt mångskiftande verklighet. Genom att producera och tolka bilder formas elevernas identitet samtidigt som den kulturella kompetensen och gemenskapen stärks. Undervisningen ska bygga på elevernas egna erfarenheter, fantasi och lust att experimentera. Undervisningen i bildkonst ska utveckla förmågan att förstå konst, omgivningen och annan visuell kultur. Eleverna ska erbjudas olika sätt att bedöma verkligheten och att påverka den. Genom att förstärka kännedomen om kulturarvet stödjer man att traditionerna förmedlas och förnyas. Undervisningen ska stödja eleverna att utveckla kritiskt tänkande och uppmuntra eleverna att påverka den egna livsmiljön och samhället. Undervisningen i bildkonst ska ge eleverna en grund för aktiv medverkan lokalt och globalt.

Det arbetssätt som är karakteristiskt för konsten främjar erfarenhetsbaserat, multisensoriskt och konkret lärande. Eleverna granskar bildkonst och annan visuell kultur ur ett historiskt och kulturellt perspektiv. Undervisningen ska ta upp olika uppfattningar om konstens uppgifter. Eleverna handleds att på ett mångsidigt sätt använda olika redskap, material, tekniker och uttryckssätt. Undervisningen ska sporra eleven att utveckla multilitteracitet både med hjälp av visuella metoder och andra undersöknings- och framställningssätt. Eleverna ska erbjudas möjligheter att arbeta med mångvetenskapliga lärområden i samarbete med den övriga undervisningen och med aktörer utanför skolan. I undervisningen bekantar man sig med museer och andra kulturobjekt och undersöker möjligheterna att utöva bildkonst som hobby.

Bildkonst åk 1-2

I årskurserna 1-2 skapas grunden för elevernas personliga förhållande till bildkonst och annan visuell kultur. Samtidig användning av olika sinnen och hela kroppen stödjer utvecklingen av uttrycksförmågan och de estetiska färdigheterna. Eleverna ska handledas att använda sin fantasi, begrepp inom bildkonsten och att uttrycka sig visuellt på olika sätt. Konkreta, lekfulla arbetssätt används i undervisningen. Eleverna uppmuntras till långsiktigt konstnärligt lärande. Förmågan att skapa och tolka bilder tränas också med hjälp av digitala verktyg och webbmiljöer. Eleverna uppmuntras att samarbeta, att dela med sig av sina upplevelser och att ta emot och ge respons på sitt visuella arbete.

Centralt innehåll som anknyter till målen för bildkonst i årskurs 1-2

I1 Egna bildkulturer
I2 Konstens världar
I3 Bildkulturer i omgivningen

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i bildkonst i årskurs 1-2

Handledning, differentiering och stöd i bildkonst i årskurs 1-2

Bedömning av elevens lärande i bildkonst i årskurs 1-2

Centrala föremål för bedömningen och responsen med tanke på lärprocessen i bildkonst i årskurserna 1 och 2 är följande

- framsteg i förmågan att ställa upp mål för sitt arbete
- framsteg i att pröva olika material och öva olika tekniker
- framsteg i att använda uttryckssätt inom bildkonsten och diskutera om dem
- framsteg i förmågan att diskutera sina egna och andras bilder.

Bildkonst åk 1 (sida 1/2)

Mål för undervisning **Att iaktta och tänka visuellt**	Centralt innehåll	Kompe-tens	Kunskapskrav för goda kunskaper
M1 sporra eleven att iaktta konst, omgivningen och annan visuell kultur med olika sinnen och genom att skapa bilder	Iaktta former och färger samt naturen och byggnader i närmiljön Egna bilder såsom serier, illustrationer, reklam och video	K1, K3, K4, K5	Används inte som grund för bedömningen. Eleverna handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina upplevelser.
M2 uppmuntra eleven att diskutera om sina iaktta-gelser och tankar	Prata kring de iakttagelser man gör i närmiljön Utveckla fantasin	K2, K4, K5, K6	Eleven visar intresse för att tala om sina iakttagelser
M3 uppmuntra eleven att ge uttryck för sina iaktta-gelser och tankar genom olika sätt att skapa bilder	Med olika uttryckssätt bearbeta sina iakt-tagelser på ett personligt och kreativt sätt	K2, K3, K4, K5	Eleven visar intresse för att skapa bilder utgående från sina iakttagelser

Mål för undervisning **Att skapa bilder**	Centralt Innehåll	Kompe-tens	Kunskapskrav för goda kunskaper
M4 uppmuntra eleven att pröva olika material och tekniker samt träna olika visuella uttryckssätt	Teckna, måla, arbeta med lera, tredimens-ionellt skapande, trycktekniker arbeta med digitala bilder, collage, för-grund och bakgrund	K2, K3, K5, K6	Eleven visar intresse för att prova på olika material och tekniker
M5 uppmuntra eleven till långsiktigt bildskapande arbete, både självständigt och tillsammans med andra	Planera arbetet och se skapandet som en process	K1, K2, K3, K5	Eleven färdigställer några arbeten
M6 uppmuntra eleven att iaktta hur man kan på-verka visuellt genom att studera sina egna och and-ras bilder	Illustration, tecknade serier, reklam, foto, film, animation Med sitt skapande vara synlig i skolmiljön och även påverka visuellt i det egna klass-rummet.	K1, K2, K4, K7	Används inte som grund för bedömningen. Eleverna handleds att som en del av självbedömningen reflek-tera över sina upplevelser.

Bildkonst åk 1 (sida 2/2)

Mål för undervisning **Att tolka visuell kultur**	Centralt innehåll	Kompe-tens	Kunskapskrav för goda kunskaper
M7 handleda eleven att använda begrepp inom bild-konsten och att undersöka olika typer av bilder	Bekanta sig med olika begrepp inom bild-konsten Bekanta sig med bildanalys t.ex. konstbild eller underhållande bild	K1,K4, K5, K6	Eleven visar intresse för olika begrepp och för att ana-lysera en bild
M8 uppmuntra eleven att känna igen olika konstfö-remål och annan visuell kultur i näromgivningen	Bekanta sig med konst och visuell kultur i närmiljön samt begreppet media t.ex. gatureklam, trafikmärken, vardagliga föremål, digitala bilder	K2, K3, K6, K7	Eleven visar intresse för konsten i den egna närmiljön
M9 uppmuntra eleven att göra bilder utgående från att granska sin egen omgivning, olika tider och olika kulturer	Bekanta sig med lokala museer och med några kända inhemska konstnärer Närmiljöns arkitektur	K1, K2, K5, K6	Eleven visar intresse för att i sitt eget bildskapande in-spireras av olika tider och kulturer

Mål för undervisning **Att uppfatta estetiska, ekologiska och etiska värden**	Centralt innehåll	Kompe-tens	Kunskapskrav för goda kunskaper
M10 handleda eleven att känna igen olika värden i konsten, i sin omgivning och i den övriga visuella kulturen	Bekanta sig med estetiska, ekologiska och etiska värden i egna bilder, omgivningens bilder och i konstverk från olika kulturer och tider. En trivsam, välplanerad och hållbar miljö	K2, K3, K6, K7	Eleven visar intresse för att delta i diskussionen om visuella värden och värdesätta egna och andras arbeten
M11 stödja eleven att beakta det kulturella mång-faldet och hållbar utveckling i sitt bildskapande	Grunder i materialvård och återvinning Naturmaterial och restmaterial Bekanta sig med mångkulturalism	K1, K2, K4, K7	Eleven känner till hur man rengör redskap och använ-der material på ett hållbart sätt Eleven visar intresse för mångkulturalism

Bildkonst åk 2 (sida 1/2)

Mål för undervisning **Att iaktta och tänka visuellt**	Centralt innehåll	Kompe-tens	Kunskapskrav för goda kunskaper
M1 sporra eleven att iaktta konst, omgivningen och annan visuell kultur med olika sinnen och genom att skapa bilder	Iaktta former och färger samt naturen och byggnader i närmiljön Egna bilder såsom serier, illustrationer, reklam och video	K1, K3, K4, K5	Används inte som grund för bedömningen. Eleverna handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina upplevelser.
M2 uppmuntra eleven att diskutera om sina iakttagelser och tankar	Prata kring de iakttagelser man gör i närmiljön Använda olika begrepp Utveckla fantasin	K2, K4, K5, K6	Eleven kan delge sina tankar om visuella iakttagelser
M3 uppmuntra eleven att ge uttryck för sina iakttagelser och tankar genom olika sätt att skapa bilder	Med olika uttryckssätt bearbeta sina iakttagelser på ett personligt och kreativt sätt	K2, K3, K4, K5	Eleven kan skapa bilder utgående från visuella iakttagelser

Mål för undervisning **Att skapa bilder**	Centralt Innehåll	Kompe-tens	Kunskapskrav för goda kunskaper
M4 uppmuntra eleven att pröva olika material och tekniker samt träna olika visuella uttryckssätt	Teckna, måla, arbeta med lera, tredimensionellt skapande, trycktekniker arbeta med digitala bilder, collage förgrund och bakgrund	K2, K3, K5, K6	Eleven provar på olika material och olika tekniker
M5 uppmuntra eleven till långsiktigt bildskapande arbete, både självständigt och tillsammans med andra	Planera arbetet och se skapandet som en process	K1, K2, K3, K5	Eleven färdigställer de flesta av sina arbeten
M6 uppmuntra eleven att iaktta hur man kan påverka visuellt genom att studera sina egna och andras bilder	Illustration, tecknade serier, reklam, foto, film, animation Med sitt skapande vara synlig i skolmiljön och även påverka visuellt i det egna klassrummet.	K1, K2, K4, K7	Används inte som grund för bedömningen. Eleverna handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina upplevelser.

Bildkonst åk 2 (sida 2/2)

Mål för undervisning **Att tolka visuell kultur**	Centralt innehåll	Kompe-tens	Kunskapskrav för goda kunskaper
M7 handleda eleven att använda begrepp inom bild-konsten och att undersöka olika typer av bilder	Bekanta sig med olika begrepp inom bild-konsten Bekanta sig med bildanalys t.ex. konstbild, underhållande bild, mani-pulerad bild	K1,K4, K5, K6	Eleven känner till olika begrepp och kan i viss mån ana-lysera bilder
M8 uppmuntra eleven att känna igen olika konstfö-remål och annan visuell kultur i näromgivningen	Bekanta sig med konst och visuell kultur i närmiljön samt begreppet media t.ex. gatukonst, trafikmärken, vardagliga föremål, digitala bilder	K2, K3, K6, K7	Eleven visar intresse för konsten i den egna närmiljön
M9 uppmuntra eleven att göra bilder utgående från att granska sin egen omgivning, olika tider och olika kulturer	Bekanta sig med lokala museer, bekanta sig med några kända inhemska och utländska konstnärer Närmiljöns arkitektur	K1, K2, K5, K6	Eleven känner till någon inhemsk konstnär och något finländskt konstverk Eleven kan skapa bilder utgående från visuella iaktta-gelser

Mål för undervisning **Att uppfatta estetiska, ekologiska och etiska värden**	Centralt innehåll	Kompe-tens	Kunskapskrav för goda kunskaper
M10 handleda eleven att känna igen olika värden i konsten, i sin omgivning och i den övriga visuella kulturen	Diskutera estetiska, ekologiska och etiska värden i egna bilder, omgivningens bilder och i konstverk från olika kulturer och ti-der. En trivsam, välplanerad och hållbar miljö	K2, K3, K6, K7	Eleven deltar i diskussionen om visuella värden och värdesätter egna och andras arbeten
M11 stödja eleven att beakta det kulturella mång-faldet och hållbar utveckling i sitt bildskapande	Materialvård och återvinning Naturmaterial och restmater Mångkulturalism	K1, K2, K4, K7	Eleven känner till hur man rengör redskap och använ-der material på ett hållbart sätt Eleven visar intresse för mångkulturalism

Bildkonst åk 3-6

I årskurserna 3–6 breddar eleverna sitt personliga förhållande till bildkonst och annan visuell kultur. Eleverna uppmuntras att pröva och träna olika sätt att uttrycka sig med bilder och att målinriktat utveckla sina visuella färdigheter. I undervisningen granskas hur konst och annan visuell kultur påverkar åsikter, attityder och förfaringssätt i elevernas egen livsmiljö och i samhället. Eleverna handleds att utforska vilka mål och roller konstnärer och andra som skapar visuell kultur har haft under olika tider och i olika kulturella sammanhang. Undervisningen ska ge eleverna förutsättningar och möjligheter att arbeta tillsammans. Förmågan att tolka och skapa bilder fördjupas genom ansvarsfull användning av digitala verktyg och webbmiljöer.

Centralt innehåll som anknyter till målen för bildkonst i årskurs 3-6

I1 Egna bildkulturer
I2 Bildkulturer i omgivningen
I3 Konstens världar

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i bildkonst i årskurs 3-6

Handledning, differentiering och stöd i omgivningslära i årskurs 3-6

Bedömning av elevens lärande i omgivningslära i årskurs 3-6

Bildkonst åk 3 (sida 1/2)

Mål för undervisning **Att iaktta och tänka visuellt**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper
M1 sporra eleven att iaktta konst, omgivningen och annan visuell kultur med olika sinnen och genom att använda olika bilder	Iaktta former och färger samt naturen och byggnaderna i omgivningen Iaktta omgivningen under olika årstider Egna bilder såsom serier, illustrationer, reklam och video	K1, K3, K4, K5	Förmåga att iaktta konst, omgivningen och annan visuell kultur	Eleven kan iaktta omgivningen och andra bilder på ett mångsidigt sätt
M2 uppmuntra eleven att diskutera om sina iakttagelser och tankar och att öva sig att motivera sina åsikter	Diskutera kring iakttagelser i närmiljön. Använda olika begrepp. Utveckla fantasin.	K2, K4, K5, K6	Förmåga att uttrycka sina iakttagelser och tankar verbalt	Eleven kan beskriva och motivera sina visuella iakttagelser
M3 inspirera eleven att uttrycka sina iakttagelser och tankar genom bild och genom andra uttryckssätt	Skissa och teckna efter modell Med olika uttryckssätt bearbeta sina iakttagelser på ett personligt och kreativt sätt	K2,K3, K4, K5	Förmåga att uttrycka sina iakttagelser och tankar med olika uttryckssätt	Eleven kan med bilder och andra uttryckssätt bearbeta sina iakttagelser

Mål för undervisning **Att skapa bilder**	Centralt Innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper
M4 handleda eleven att mångsidigt använda olika material, tekniker och uttryckssätt och att öva sin förmåga att skapa bilder	Teckna, måla, arbeta med lera, tredimensionellt skapande, trycktekniker arbeta med digitala bilder, collage Grunderna i färglära Skapa djup i bilden	K2, K3, K5, K6	Förmåga att använda visuella uttryckssätt	Eleven kan använda olika material och tekniker för att skapa bilder. Eleven känner till grundfärger, mellanfärger, komplementfärger
M5 uppmuntra eleven till långsiktigt bildskapande arbete och till att utveckla sina visuella färdigheter självständigt och tillsammans med andra	Planera arbetet och se skapandet som en process. Arbeta i grupp kring större projekt Se samband mellan bildkonsten och andra ämnen.	K1,K2, K3, K5,	Förmåga att arbeta långsiktigt med bildskapandet.	Eleven kan använda olika uttryckssätt, arbeta långsiktigt och färdigställa arbeten.
M6 handleda eleven att bekanta sig med olika former av visuell kommunikation och att använda olika visuella uttryckssätt för att påverka i sina bilder	Illustration, tecknade serier, reklam, foto, film, animation, bilden i media Bekanta sig med data-och kommunikationsteknik Med sitt skapande vara synlig i skolmiljön och även påverka visuellt i det egna klassrummet.	K1, K2, K4, K7	Förmåga att påverka och delta med hjälp av bilder	Eleven kan uttrycka sina åsikter genom att använda olika visuella uttryckssätt

Bildkonst åk 3 (sida 2/2)

Mål för undervisning **Att tolka visuell kultur**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper
M7 vägleda eleven att iaktta bilder ur olika perspektiv och i olika sammanhang och att fundera över förhållandet mellan fakta och fiktion	Tolka olika bildtyper; reflektera kring bildens uppbyggnad, funktion och ursprung Bilden i media, dataspel, sociala medier	K1, K2, K4, K5	Förmåga att iaktta bilder	Eleven kan iaktta hur bildernas innehåll, form och kontext påverkar tolkningen av bilderna
M8 handleda eleven att tolka konst och annan visuell kultur ur verkets, konstnärens och betraktarens perspektiv och att reflektera över hur historiska och kulturella faktorer påverkar bilder	Diskutera konst ur olika perspektiv och reflektera kring hur olika faktorer påverkar bildens uppbyggnad i .t.ex. konstbild, gatureklam, dataspel	K1, K4, K5, K6	Förmåga att tolka bilder ur olika perspektiv	Eleven kan analysera bilden och dess härkomst
M9 uppmuntra eleven att använda olika uttryckssätt från olika tider och kulturer i sina bilder	Bekanta sig med lokala museer Bekanta sig med och låta sig inspireras av några kända finländska konstnärer. Ursprungskulturernas bilder Vardagliga föremål	K1, K2, K5, K6	Förmåga att i sitt bildskapande inspireras av olika kulturers bilder	Eleven känner till några finländska konstnärer och kända verk som de har skapat Eleven kan i sitt eget bildskapande använda olika kulturers visuella uttryckssätt.

Mål för undervisning **Att uppfatta estetiska, ekologiska och etiska värden**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper
M10 vägleda eleven att diskutera värden som finns i konsten, omgivningen och i den visuella kulturen	Diskussioner kring värden inom konst, miljön och annan visuell kultur, t.ex. bilder på internet Diskussioner kring vad som är sunt och vad som kan vara till skada En trivsam, välplanerad och hållbar omgivning	K3, K4, K6, K7	Förmåga att granska värden i visuell kultur	Eleven kan uttrycka sin åsikt om värden i de bilder som finns i omgivningen
M11 handleda eleven att beakta kulturell mångfald och hållbar utveckling i sina bilder och vid val av arbetssätt	Gå igenom materialvård och återvinning. Naturmaterial, restmaterial Mångkulturalismen och det gemensamma ansvaret för hållbar utveckling.	K1, K2, K4, K7	Förmåga att välja innehåll och arbetssätt Förmåga till öppenhet inför mångkulturalism	Eleven känner till hur man rengör redskap och använder material på ett hållbart sätt Eleven kan i sina bilder beakta kulturell mångfald

Bildkonst åk 4 (sida 1/3)

Mål för undervisning **Att iaktta och tänka visuellt**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M1 sporra eleven att iaktta konst, omgivningen och annan visuell kultur med olika sinnen och genom att använda olika bilder	Iaktta former och färger samt naturen och byggnaderna i omgivningen Iaktta förändringar i närmiljön Iaktta konst och bruksföremål Egna bilder såsom serier, illustrationer, reklam och video	K1, K3, K4, K5	Förmåga att iaktta konst, omgivningen och annan visuell kultur	Eleven kan iaktta omgivningen och andra bilder på ett mångsidigt sätt
M2 uppmuntra eleven att diskutera om sina iakttagelser och tankar och att öva sig att motivera sina åsikter	Diskutera kring iakttagelser i närmiljön. Använda olika begrepp. Utveckla fantasin.	K2, K4, K5, K6	Förmåga att uttrycka sina iakttagelser och tankar verbalt	Eleven kan beskriva och motivera sina visuella iakttagelser
M3 inspirera eleven att uttrycka sina iakttagelser och tankar genom bild och genom andra uttryckssätt	Skissa och teckna efter modell Med olika uttryckssätt bearbeta sina iakttagelser på ett personligt och kreativt sätt	K2,K3, K4, K5	Förmåga att uttrycka sina iakttagelser och tankar med olika uttryckssätt	Eleven kan med bilder och andra uttryckssätt bearbeta sina iakttagelser

Mål för undervisning **Att skapa bilder**	Centralt Innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper
M4 handleda eleven att mångsidigt använda olika material, tekniker och uttryckssätt och att öva sin förmåga att skapa bilder	Teckna, måla, arbeta med lera, tredimensionellt skapande, trycktekniker arbeta med digitala bilder, collage Grunderna i färglära Skapa djup i bilden med hjälp av färger former och rytmer Bildberättande, bildstorlekar och bildvinklar	K2, K3, K5, K6	Förmåga att använda visuella uttryckssätt	Eleven kan använda olika material och tekniker för att skapa bilder.
M5 uppmuntra eleven till långsiktigt bildskapande arbete och till att utveckla sina visuella färdigheter självständigt och tillsammans med andra	Planera arbetet och se skapandet som en process från skiss till färdigt arbete Arbeta enskilt och i grupp kring större projekt Se samband mellan bildkonsten och andra ämnen.	K1,K2, K3, K5,	Förmåga att jobba långsiktigt med bilder enskilt och tillsammans med andra.	Eleven kan använda olika uttryckssätt, arbeta långsiktigt och färdigställa arbeten. Eleven kan samarbeta och jobba ämnesövergripande.

Bildkonst åk 4 (sida 2/3)

M6 handleda eleven att bekanta sig med olika former av visuell kommunikation och att använda olika visuella uttryckssätt för att påverka i sina bilder	Illustration, tecknade serier, reklam, foto, film, animation, bilden i media Använda sig av data-och kommunikationsteknik Med sitt skapande vara synlig i skolmiljön och även påverka visuellt i det egna klassrummet. T.ex. ”Dagens bild utställning”	K1, K2, K4, K7	Förmåga att påverka och delta med hjälp av bilder	Eleven kan uttrycka sina åsikter genom att använda olika visuella uttryckssätt

Mål för undervisning **Att tolka visuell kultur**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper
M7 vägleda eleven att iaktta bilder ur olika perspektiv och i olika sammanhang och att fundera över förhållandet mellan fakta och fiktion	Tolka olika bildtyper; reflektera kring bildens uppbyggnad, symbolik, funktion och ursprung Bilden i media, t.ex. nyhetsbilden dataspel, sociala medier Egna åsikter och kritiskt tänkande	K1, K2, K4, K5	Förmåga att iaktta bilder samt deras ursprung och funktion	Eleven kan iaktta hur bildernas innehåll, form och kontext påverkar tolkningen av bilderna Eleven kan skilja mellan fakta och fiktion
M8 handleda eleven att tolka konst och annan visuell kultur ur verkets, konstnärens och betraktarens perspektiv och att reflektera över hur historiska och kulturella faktorer påverkar bilder	Diskutera konst ur olika perspektiv och reflektera kring hur olika faktorer påverkar bildens uppbyggnad	K1, K4, K5, K6	Förmåga att tolka bilder ur olika perspektiv	Eleven kan analysera bilden och dess härkomst
M9 uppmuntra eleven att använda olika uttryckssätt från olika tider och kulturer i sina bilder	Bekanta sig med nordisk, fornnordisk konst Vikingakonst, Samekonst Förhistorisk konst Utforska olika bruksföremåls material, form och användbarhet. Museibesök	K1, K2, K5, K6	Förmåga att i sitt bildskapande inspireras av olika kulturers bilder	Eleven känner till nordisk konst Eleven kan i sitt eget bildskapande använda olika kulturers visuella uttryckssätt.

Bildkonst åk 4 (sida 3/3)

Mål för undervisning **Att uppfatta estetiska, ekologiska och etiska värden**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper
M10 vägleda eleven att diskutera värden som finns i konsten, omgivningen och i den visuella kulturen	Diskutera bilden i sociala medier, vilka etiska och estetiska värden har den? Diskussioner kring vad som är sunt och vad som kan vara till skada En trivsam, välplanerad och hållbar omgivning	K3, K4, K6, K7	Förmåga att granska värden i visuell kultur	Eleven kan uttrycka sin åsikt om värden i de bilder som finns i omgivningen
M11 handleda eleven att beakta kulturell mångfald och hållbar utveckling i sina bilder och vid val av arbetssätt	Materialvård och återvinning. Naturkonst och skräpkonst Formgivning Mångkulturalism och det gemensamma ansvaret för hållbar utveckling	K1, K2, K4, K7	Förmåga att välja innehåll och arbetssätt	Eleven känner till hur man rengör redskap och använder material på ett hållbart sätt Eleven kan i sina bilder beakta kulturell mångfald

Bildkonst åk 5 (sida 1/2)

Mål för undervisning **Att iaktta och tänka visuellt**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M1 sporra eleven att iaktta konst, omgivningen och annan visuell kultur med olika sinnen och genom att använda olika bilder	Iaktta, teckna efter modell och skissa Egna bilder, omgivningens bilder och konsten i världen. Byggnadstraditioner i den egna hembygden museibesök	K1, K3, K4, K5	Förmåga att iaktta konst, omgivningen och annan visuell kultur	Eleven kan göra mångsidiga iakttagelser gällande omgivningen och dess bilder genom att använda visuella uttryckssätt
M2 uppmuntra eleven att diskutera om sina iakttagelser och tankar och att öva sig att motivera sina åsikter	Diskussion kring olika bilder och miljöer Gemensam feedback	K2, K4, K5, K6	Förmåga att uttrycka sina iakttagelser och tankar verbalt	Eleven kan beskriva sina iakttagelser om omgivningen, konst och annan visuell kultur och motiverar sina tankar verbalt.
M3 inspirera eleven att uttrycka sina iakttagelser och tankar genom bild och genom andra uttryckssätt	Kreativitet Jobba experimentellt, fördomsfritt och med inlevelse	K2,K3, K4, K5	Förmåga att uttrycka sina iakttagelser och tankar visuellt	Eleven kan uttrycka sina iakttagelser och tankar förutom med bilder även genom andra uttryckssätt

Mål för undervisning **Att skapa bilder**	Centralt Innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper
M4 handleda eleven att mångsidigt använda olika material, tekniker och uttryckssätt och att öva sin förmåga att skapa bilder	Teckning, målning, grafik, keramik, tredimensionellt skapande, digitalt bildarbete, foto, film animation Bildberättande, bildstorlekar och bildvinklar Teckna djup och perspektiv Rena och brutna färger Prisma och regnbågens färger Ljus och skugga	K2, K3, K5, K6	Förmåga att använda visuella uttryckssätt	Eleven kan använda olika material, tekniker och uttryckssätt för att skapa bilder.
M5 handleda eleven att målinriktat utveckla sina visuella färdigheter självständigt och tillsammans med andra	Planera arbetet och se skapandet som en process från skiss till färdigt arbete Par och grupparbeten Se samband mellan bildkonsten och andra ämnen. Större projekt	K1,K2, K3, K5,	Förmåga att utveckla sina visuella färdigheter	Eleven kan ställa upp mål och strävar efter att utveckla sina visuella färdigheter på egen hand och i grupp.
M6 handleda eleven att bekanta sig med olika former av visuell kommunikation och att använda olika visuella uttryckssätt för att påverka i sina bilder	Skapa bildberättelser och reklam Reflektera över bilden i media Använda sig av data-och kommunikationsteknik Kodning Med sitt skapande vara synlig i skolmiljön och även påverka visuellt i det egna klassrummet.	K1, K2, K4, K7	Förmåga att påverka och delta med hjälp av bilder	Eleven kan uttrycka sina åsikter genom att använda olika visuella uttryckssätt

Bildkonst åk 5 (sida 2/2)

Mål för undervisning **Att tolka visuell kultur**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper
M7 vägleda eleven att iaktta bilder ur olika perspektiv och i olika sammanhang och att fundera över förhållandet mellan fakta och fiktion	Tolka olika bildtyper; reflektera kring bildens uppbyggnad, funktion och ursprung Bilden i media, dataspel, sociala medier Egna åsikter och kritiskt tänkande Dokumentär och fiktiv film	K1, K2, K4, K5	Förmåga att iaktta bilder	Eleven kan iaktta hur bildernas innehåll, form och kontext påverkar tolkningen av bilderna.
M8 handleda eleven att tolka konst och annan visuell kultur ur verkets, konstnärens och betraktarens perspektiv och att reflektera över hur historiska och kulturella faktorer påverkar bilder	Diskutera konst ur olika perspektiv och reflektera kring hur olika faktorer påverkar bildens uppbyggnad Föreställande och abstrakt konst Verklighetstrogen bild och fantasibild	K1, K4, K5, K6	Förmåga att tolka bilder ur olika perspektiv	Eleven kan tolka bilder ur verkets, konstnärens och betraktarens perspektiv och utnyttjar sina tolkningar i diskussioner om bilderna.
M9 uppmuntra eleven att använda olika uttryckssätt från olika tider och kulturer i sina bilder	Västerländsk konsthistoria Europeiska konstnärer Tidiga högkulturer, samarbete med historieundervisningen	K1, K2, K5, K6	Förmåga att använda visuella uttryckssätt	Eleven känner till några europeiska konstnärer Eleven kan använda sig av olika visuella uttryckssätt då hen granskar konst och annan visuell kultur samt då hen gör egna bilder.

Mål för undervisning **Att uppfatta estetiska, ekologiska och etiska värden**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper
M10 vägleda eleven att diskutera värden som finns i konsten, omgivningen och i den visuella kulturen	Bilden i sociala medier och dess etiska och estetiska värden Diskussioner kring vad som är sunt och vad som kan vara till skada Skönhetsuppfattningen under olika tider Människobilden i media	K3, K4, K6, K7	Förmåga att granska värden	Eleven kan uttrycka sin åsikt om värden som kommer till uttryck i konsten, i omgivningen och i den visuella kulturen
M11 handleda eleven att beakta kulturell mångfald och hållbar utveckling i sina bilder och vid val av arbetssätt	Vård av material och redskap Produktplanering; form, användning och utseende Formgivning ur miljöestetiskt perspektiv Återanvända material	K1, K2, K4, K7	Förmåga att välja innehåll och arbetssätt	Eleven beaktar i sina bilder aspekter som hör samman med kulturell mångfald och hållbar utveckling.

Bildkonst åk 6 (sida 1/2)

Mål för undervisning **Att iaktta och tänka visuellt**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M1 sporra eleven att iaktta konst, omgivningen och annan visuell kultur med olika sinnen och genom att använda olika bilder	Iaktta, teckna efter modell och skissa Egna bilder, omgivningens bilder och konsten i världen. Museibesök	K1, K3, K4, K5	Förmåga att iaktta konst, omgivningen och annan visuell kultur	Eleven kan göra mångsidiga iakttagelser gällande omgivningen och dess bilder genom att använda visuella uttryckssätt
M2 uppmuntra eleven att diskutera om sina iakttagelser och tankar och att öva sig att motivera sina åsikter	Uttrycka tankar och iakttagelser verbalt Diskussioner och gemensam feedback	K2, K4, K5, K6	Förmåga att uttrycka sina iakttagelser och tankar verbalt	Eleven kan beskriva sina iakttagelser om omgivningen, konst och annan visuell kultur och motiverar sina tankar verbalt.
M3 inspirera eleven att uttrycka sina iakttagelser och tankar genom bild och genom andra uttryckssätt	Kreativt, experimentellt och fördomsfritt arbetssätt Engagemang och glädje	K2,K3, K4, K5	Förmåga att uttrycka sina iakttagelser och tankar visuellt	Eleven kan uttrycka sina iakttagelser och tankar förutom med bilder även genom andra uttryckssätt

Mål för undervisning **Att skapa bilder**	Centralt Innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper
M4 handleda eleven att mångsidigt använda olika material, tekniker och uttryckssätt och att öva sin förmåga att skapa bilder	Teckning, målning, grafik, keramik, tredimensionellt skapande, digitalt bildarbete, foto, film animation, installation och performance Skapa djup och perspektiv med olika metoder Frihandsperspektiv	K2, K3, K5, K6	Förmåga att använda visuella uttryckssätt	Eleven kan använda olika material, tekniker och uttryckssätt för att skapa bilder.
M5 handleda eleven att målinriktat utveckla sina visuella färdigheter självständigt och tillsammans med andra	Planera arbetet och se skapandet som en process från skiss till färdigt arbete Par och grupparbeten Se samband mellan bildkonsten och andra ämnen. Större projekt Självutvärdering, portfolio	K1,K2, K3, K5,	Förmåga att utveckla sina visuella färdigheter	Eleven kan ställa upp mål och strävar efter att utveckla sina visuella färdigheter på egen hand och i grupp.
M6 handleda eleven att bekanta sig med olika former av visuell kommunikation och att använda olika visuella uttryckssätt för att påverka i sina bilder	Bilden i media Bildberättande och reklam Data-och kommunikationsteknik Kodning Synlighet i skolmiljön Sociala medier	K1, K2, K4, K7	Förmåga att påverka och delta med hjälp av bilder	Eleven kan uttrycka sina åsikter genom att använda olika visuella uttryckssätt.

Bildkonst åk 6 (sida 2/2)

Mål för undervisning **Att tolka visuell kultur**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper
M7 vägleda eleven att iaktta bilder ur olika perspektiv och i olika sammanhang och att fundera över förhållandet mellan fakta och fiktion	Tolka olika bildtyper; reflektera kring bildens uppbyggnad, funktion och ursprung Bilden i media, dataspel, sociala medier Egna åsikter och kritiskt tänkande Nyhetsbild, bildmanipulation Dokumentär och fiktiv film, filmanalys	K1, K2, K4, K5	Förmåga att iaktta bilder	Eleven kan iaktta hur bildernas innehåll, form och kontext påverkar tolkningen av bilderna.
M8 handleda eleven att tolka konst och annan visuell kultur ur verkets, konstnärens och betraktarens perspektiv och att reflektera över hur historiska och kulturella faktorer påverkar bilder	Diskutera konst ur olika perspektiv och reflektera kring hur olika faktorer påverkar bildens uppbyggnad Samma tema i äldre konst och nutidskonst Arkitektur och stadsbild förr och nu	K1, K4, K5, K6	Förmåga att tolka bilder ur olika perspektiv	Eleven kan tolka bilder ur verkets, konstnärens och betraktarens perspektiv och utnyttjar sina tolkningar i diskussioner om bilderna.
M9 uppmuntra eleven att använda olika uttryckssätt från olika tider och kulturer i sina bilder	Västerländsk konsthistoria Europeiska konstnärer Samarbete med historieundervisningen	K1, K2, K5, K6	Förmåga att använda visuella uttryckssätt	Eleven kan använda sig av olika visuella uttryckssätt då hen granskar konst och annan visuell kultur samt då hen gör egna bilder.

Mål för undervisning **Att uppfatta estetiska, ekologiska och etiska värden**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper
M10 vägleda eleven att diskutera värden som finns i konsten, omgivningen och i den visuella kulturen	Bilden i sociala medier och dess etiska och estetiska värden Diskussioner kring vad som är sunt och vad som kan vara till skada Människobilden i media Porträtt, självporträtt, selfie	K3, K4, K6, K7	Förmåga att granska värden	Eleven kan uttrycka sin åsikt om värden som kommer till uttryck i konsten, i omgivningen och i den visuella kulturen.
M11 handleda eleven att beakta kulturell mångfald och hållbar utveckling i sina bilder och vid val av arbetssätt	Vård av material och redskap Återanvända material konsumtionskultur Eget skapande ur ekologiskt och estetiskt perspektiv	K1, K2, K4, K7	Förmåga att välja innehåll och arbetssätt	Eleven beaktar i sina bilder aspekter som hör samman med kulturell mångfald och hållbar utveckling.

Bildkonst åk 7-9

I årskurserna 7–9 handleds eleverna att fördjupa sitt personliga förhållande till bildkonsten och annan visuell kultur och att ställa upp bestämda mål för sitt arbete. Undervisningen ska stärka elevernas förmåga att skapa bilder och uppmuntra dem att arbeta i olika visuella miljöer. Eleverna ska öva sig att undersöka personliga och samhälleliga betydelser inom bildkonsten och annan visuell kultur och att använda dem som underlag för att delta och påverka. Undervisningen ska utveckla elevernas samarbetsförmåga och skapa kopplingar till aktuella koncept och fenomen inom bildkonsten och annan visuell kultur. Eleverna ska få öva sig att använda informations- och kommunikationsteknik och webbmiljöer på ett kreativt, kritiskt och ansvarsfullt sätt. Undervisningen ska ge eleverna tillräckliga förutsättningar för studier efter den grundläggande utbildningen och även allmänna färdigheter som behövs i arbetslivet och i samhället ska beaktas.

Centralt innehåll som anknyter till målen för bildkonst i årskurs 7-9

I1 Egna bildkulturer
I2 Bildkulturer i omgivningen
I3 Konstens världar

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i bildkonst i årskurs 7-9

Handledning, differentiering och stöd i omgivningslära i årskurs 7-9

Bedömning av elevens lärande i omgivningslära i årskurs 7-9

Bildkonst åk 7 (sida 1/4)

Mål för undervisning **Att iaktta och tänka visuellt**	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M1 sporra eleven att iaktta konst, omgivningen och annan visuell kultur med olika sinnen och använda mångsidiga metoder i bildframställning	Eleven lär sig att iaktta konst, omgivningen och annan visuell kultur.	Bilden som identitetsskapande fenomen t.ex. personlig, nationell eller global identitet. Nutidskonst och aktuella fenomen i den visuella kulturen. Olika skikt i arkitektur och stadsbild. Besök till konstmuséer. Egna teman som utgångspunkt för skapandet. Diskussion och reflektion kring visuella iakttagelser. Samband mellan olika konstarter Samband mellan konst och vetenskap. Kreativt, experimentellt och mångsidigt arbetssätt	K1, K3, K4, K5	Förmåga att iaktta konst, omgivningen och annan visuell kultur	För vitsord 5: Eleven gör iakttagelser under individuell handledning. För vitsord 7: Eleven använder några metoder i bildframställning då hen gör iakttagelser. För vitsord 8: Eleven använder flera metoder i bildframställning och olika sinnen då hen gör iakttagelser. För vitsord 9: Eleven använder metoder i bildframställning ändamålsenligt och mångsidigt då hen gör iakttagelser.
M2 uppmuntra eleven att diskutera sina egna och andras iakttagelser och tankar och motivera sina åsikter	Eleven lär sig att diskutera sina egna iakttagelser och tankar samt att motivera sina åsikter.		K2, K4, K5, K6	Förmåga att verbalt reflektera över iakttagelser och tankar	För vitsord 5: Eleven kan inför läraren sätta ord på någon av sina iakttagelser muntligt eller skriftligt. För vitsord 7: Eleven bidrar med några av sina iakttagelser och tankar till den gemensamma diskussionen. För vitsord 8: Eleven deltar på eget initiativ i diskussionerna och motiverar sina tankar. För vitsord 9: Eleven deltar i diskussionerna genom att tydligt motivera sina åsikter och på ett uppbyggande sätt tolka de andra deltagarnas inlägg.
M3 inspirera eleven att ge uttryck för sina iakttagelser och tankar i bild genom att använda olika tekniker och metoder för att skapa information i olika miljöer	Eleven lär sig att uttrycka sina iakttagelser och tankar genom att använda olika metoder för att uttrycka sig i bild.		K2, K3, K4, K5	Förmåga att uttrycka iakttagelser och tankar i bild	För vitsord 5: Eleven uttrycker under konkret handledning några iakttagelser och tankar i bild. För vitsord 7: Eleven uttrycker sina iakttagelser och tankar i bild. Eleven använder även någon annan metod för att skapa information när hen uttrycker sig i bild. För vitsord 8: Eleven uttrycker sina iakttagelser och tankar i bild. Eleven använder även andra metoder för att skapa information när hen uttrycker sig i bild. För vitsord 9: Eleven fördjupar sin förmåga att uttrycka sina iakttagelser och tankar i bild Eleven använder mångsidigt andra metoder för att skapa information när hen uttrycker sig i bild.

Bildkonst åk 7 (sida 2/4)

Mål för undervisning **Att skapa bilder**	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt Innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M4 handleda eleven att använda olika material, tekniker och uttrycks-sätt och att fördjupa sin förmåga att skapa bilder	Eleven lär sig att fördjupa sin förmåga att uttrycka sig i bild.	Utveckla och fördjupa det egna skapandet och visuella uttrycket. Teckning, målning, grafik, keramik, tredimensionellt skapande, digitalt bildarbete, foto, film, animation, installation och performance. Bildskapandet; en process som innefattar informationssökning, anteckningar, skisser, dokumentering och utvärdering Fenomenbaserat och ämnesövergripande arbetssätt Digitalt bildarbete, fotografering, bildediteering, layout, kodning, fakta- och fiktionsfilm. Bildstorlekar och bildvinklar.	K2, K3, K5, K6	Förmåga att utveckla sina färdigheter och uttrycka sig i bild	För vitsord 5: Eleven prövar på att använda något material eller någon teknik. För vitsord 7: Eleven övar på olika sätt att uttrycka sig i bild och använder några av dem målmedvetet. För vitsord 8: Eleven använder målmedvetet olika sätt för att uttrycka sig i bild. För vitsord 9: Eleven tillämpar målmedvetet och ändamålsenligt olika sätt för att uttrycka sig i bild.
M5 handleda eleven att tillämpa ett undersökande arbetssätt när hen skapar bilder självständigt eller tillsammans med andra	Eleven lär sig att använda ett undersökande arbetssätt och att utveckla sin problemlösningsförmåga.		K1, K2, K3, K5	Förmåga att arbeta på ett undersökande sätt och använda sin problemlösningsförmåga	För vitsord 5: Eleven övar under handledning på att arbeta på ett undersökande sätt. För vitsord 7: Eleven övar på att använda ett undersökande arbetssätt när hen arbetar själv eller i grupp. För vitsord 8: Eleven använder ett undersökande arbetssätt när hen arbetar själv eller i grupp. För vitsord 9: Eleven använder målmedvetet ett undersökande arbetssätt i eget arbete och tillsammans med andra.
M6 uppmuntra eleven att uttrycka sina åsikter och att tillämpa visuella kommunikations- och uttryckssätt för att påverka i sina egna bilder	Eleven lär sig att uttrycka sina åsikter och tillämpa olika sätt att påverka med hjälp av bilder.		K1, K2, K4, K7	Förmåga att påverka med hjälp av bilder	För vitsord 5: Eleven identifierar och prövar på möjligheterna att kommunicera med hjälp av bilder. För vitsord 7: Eleven använder några visuella kommunikationssätt för att uttrycka sina åsikter. För vitsord 8: Eleven uttrycker med hjälp av visuella kommunikationssätt sina åsikter om frågor som är betydelsefulla för hen själv. För vitsord 9: Eleven deltar i och påverkar omgivningen genom att tillämpa visuella kommunikationssätt.

Bildkonst åk 7 (sida 3/4)

Mål för undervisning **Att tolka visuell kultur**	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M7 handleda eleven att använda olika visuella, verbala och andra metoder för att tolka bilder	Eleven lär sig att använda olika metoder för att tolka bilder.	Bildens uppbyggnad, funktion och ursprung Bildens och konstens roll i samhället. Jämförelse mellan bilder från olika kulturer, från nära och fjärran, från förr och nu. Arkitektur och stadsbild förr och nu Aktuella fenomen i den visuella kulturen. Nutidskonst, samtidskonst Konsthistoria	K1, K4, K5, K6	Förmåga att tillämpa olika metoder för att tolka bilder	För vitsord 5: Eleven prövar under handledning på någon metod för att tolka bilder. För vitsord 7: Eleven prövar på metoder för att tolka bilder och använder några av dem. För vitsord 8: Eleven använder olika metoder för att tolka bilder. För vitsord 9: Eleven tillämpar mångsidigt olika metoder för att tolka bilder.
M8 handleda eleven att granska vilken betydelse konst och annan visuell kultur har för individen, gruppen och samhället ur ett historiskt och kulturellt perspektiv	Eleven lär sig att granska vilka olika betydelser konst och annan visuell kultur har.		K2, K3, K6, K7	Förmåga att granska betydelsen av visuell kultur	För vitsord 5: Eleven känner igen och nämner någon betydelse som visuell kultur har. För vitsord 7: Eleven granskar några betydelser som visuell kultur har och tar del av diskussionen som förs om dem. För vitsord 8: Eleven deltar med sina tolkningar i diskussioner om vilken betydelse visuell kultur har. För vitsord 9: Eleven motiverar sina synpunkter om betydelsen av visuell kultur.
M9 inspirera eleven att i sitt bildskapande använda sig av olika tiders och kulturers sätt att uttrycka sig i bild	Eleven lär sig att känna till och tillämpa olika kulturers sätt att uttrycka sig i bild.		K1, K2, K5, K6	Förmåga att känna till och tillämpa olika kulturers sätt att uttrycka sig i bild	För vitsord 5: Eleven prövar under handledning på att använda en specifik kulturs sätt att uttrycka sig i bild. För vitsord 7: Eleven bekantar sig under handledning med olika kulturers sätt att uttrycka sig i bild och använder dem i sin bildframställning För vitsord 8: Eleven utvecklar sin kännedom om olika kulturers sätt att uttrycka sig i bild genom att tillämpa dem i sin bildframställning För vitsord 9: Eleven utvecklar sin kännedom om olika kulturers sätt att uttrycka sig i bild genom att tillämpa dem i sin bildframställning och genom att motivera sina lösningar.

Bildkonst åk 7 (sida 4/4)

Mål för undervisning **Att uppfatta estetiska, ekologiska och etiska värden**	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M10 handleda eleven att ta ställning till värden som finns i konsten, omgivningen och i annan visuell kultur	Eleven lär sig att uttrycka sina åsikter om värderingar som finns i visuell kultur.	Människosynen och människobilden i media Bilden i sociala medier. Bildrättigheter och censur Bildeditering Hållbar utveckling Konsumtionskultur Design och arkitektur Mediakonst, miljökonst, installationskonst, konceptkonst och performance.	K3, K4, K6, K7	Förmåga att ta ställning till värden som finns i visuell kultur	För vitsord 5: Eleven känner igen och nämner något värde som finns i visuell kultur. För vitsord 7: Eleven nämner och reflekterar över värden som finns i visuell kultur. För vitsord 8: Eleven tar ställning till diskussionen om värden som finns i visuell kultur. För vitsord 9: Eleven deltar i diskussionen om värden som finns i visuell kultur och motiverar sina synpunkter.
M11 uppmuntra eleven att beakta kulturell mångfald och hållbar utveckling i sitt bildskapande samt att påverka genom bilder	Eleven lär sig att iaktta kulturell mångfald och hållbar utveckling samt lär sig att påverka med hjälp av bilder.		K1, K2, K4, K7	Förmåga att uttrycka sina egna värderingar med hjälp av bilder	För vitsord 5: Eleven tar i beaktande någon synvinkel som berör kulturell mångfald eller hållbar utveckling i sina bilder. För vitsord 7: Eleven tar i beaktande olika synvinklar som berör kulturell mångfald och hållbar utveckling i sina bilder. För vitsord 8: Eleven granskar kulturell mångfald och hållbar utveckling i sina bilder samt inser möjligheterna att påverka med hjälp av bilder. För vitsord 9: Eleven uttrycker sina åsikter om frågor som anknyter till kulturell mångfald och hållbar utveckling samt påverkar med hjälp av bilder.

GYMNASTIK OCH IDROTT

Läroämnets uppdrag

Uppdraget i gymnastikundervisningen är att påverka elevernas välbefinnande genom att stödja den fysiska, sociala och psykiska funktionsförmågan och en positiv inställning till den egna kroppen. Det är viktigt att de enskilda lektionerna i gymnastik ger eleverna positiva upplevelser och stödjer en aktiv livsstil. I gymnastiken betonas kroppsuppfattning, fysisk aktivitet och samarbete. Gymnastiken ska bidra till att främja jämlikhet, jämställdhet och gemenskap samt stödja kulturell mångfald. Undervisningen ska vara trygg och utgå från de möjligheter som olika årstider och de lokala förhållandena erbjuder. Skolans lokaler, idrottsplatser i närmiljön och naturen ska utnyttjas mångsidigt i undervisningen. Eleverna ska handledas att främja ett tryggt och etiskt hållbart arbetssätt och inlärningsklimat.

I gymnastiken får eleverna lära sig att röra på sig och samtidigt utvecklas de genom att röra på sig. Att lära sig att röra på sig innebär fysisk aktivitet enligt elevernas ålder och utvecklingsnivå, träning av motoriska basfärdigheter och fysiska egenskaper. Eleverna ska få kunskaper och färdigheter för olika slags gymnastiksituationer. Att utvecklas genom att röra på sig innebär att man lär sig att respektera andra, att vara ansvarsfull, att utveckla sig själv långsiktigt, att identifiera och reglera känslor samt att utveckla en positiv självbild. Gymnastiken ska ge eleverna möjlighet att känna glädje, uttrycka sig med kroppen, delta, vara social, koppla av, tävla och kämpa på ett lekfullt sätt och att hjälpa andra. Eleverna ska också få beredskap att främja sin hälsa.

Simundervisning

Simundervisningen i årskurserna 1-6 anordnas av idrottsväsendet och innehållet i undervisningen planeras på basis av de nationella grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen av dem.

Gymnastik och idrott åk 1-2

"Vi leker och rör på oss tillsammans."

I årskurserna 1–2 ligger tyngdpunkten i undervisningen på att tillägna sig sensomotoriska färdigheter och grundläggande motoriska färdigheter, att göra saker tillsammans och att utveckla sociala färdigheter och stärka de positiva upplevelserna av gymnastik. Undervisningen ska hjälpa eleverna att möta emotionellt varierande situationer. Elevernas fantasi och idéer ska utnyttjas i undervisningen.

Centralt innehåll som anknyter till målen för gymnastik i åk 1-2

I1 Fysisk funktionsförmåga

I2 Social funktionsförmåga

I3 Psykisk funktionsförmåga

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i gymnastik i årskurs 1-2

Handledning, differentiering och stöd i gymnastik i årskurs 1-2

Centrala föremål för bedömningen och responsen med tanke på lärprocessen i gymnastik i årskurserna 1 och 2

- framsteg i förmågan att finna lämpliga lösningar i olika gymnastiksituationer
- framsteg i de grundläggande motoriska färdigheterna och träningen av dem
- framsteg i förmågan att agera tryggt och aktivt i överenskomna uppgifter
- framsteg i förmågan att arbeta självständigt och tillsammans med andra.

Gymnastik åk 1 (sida 1/2)

Mål för undervisning **Fysisk funktionsförmåga**	Centralt innehåll	Kompetens	Kunskapskrav för goda kunskaper
M1 uppmuntra eleven att röra på sig och att självständigt och tillsammans med andra pröva nya, olika gymnastikuppgifter samt våga uttrycka sig själv genom gymnastiken	Varierande aktiviteter (lekar, bollspel, gymnastik och övningar med och utan redskap samt att röra sig till musik, takt och rytm)	K1, K3	Eleven deltar aktivt i olika aktiviteter
M2 hjälpa eleven att utveckla sina sensomotoriska färdigheter, d.v.s. att iaktta sig själv och sin omgivning med hjälp av olika sinnen och att välja lämpliga lösningar i olika gymnastiksituationer	Elever tränar sina sensomotoriska färdigheter genom att skriva/forma olika mönster med hjälp av den egna kroppen, röra på sig på olika sätt med växlande snabbhet och lekar som går ut på att röra sig sicksack och väja.	K1, K3, K4	Eleven kan röra sig på olika sätt
M3 stärka de grundläggande motoriska färdigheterna (balans- och rörelseförmåga, förmåga att hantera redskap), så att eleven lär sig att anpassa dem i olika lärmiljöer, i olika situationer och under olika årstider	Eleven tränar sin balans- och rörelseförmåga genom att balansera t.ex. på gatstenar, en gymnastikbänk, linjer i gymnastiksalen, i omväxlande skogsterräng och skrinning och skidning. Samt genom hinderbanor, gymnastisera, löp- och tafattlekar. Eleven tränar sin förmåga att hantera redskap genom att rulla, skuffa, studsa, kasta, fånga, sparka och slå med handen eller en racket på olika banor, i lekar och spel.	K3	Eleven kan anpassa motoriska färdigheterna efter olika situationer
M4 lära eleven att röra sig tryggt i olika miljöer, med olika redskap och på olika ställningar lika årstider			
M5 vänja eleven vid att röra sig i vatten och träna grundläggande simkunnighet		K3	Eleven deltar i simundervisningen
M6 vägleda eleven att bete sig säkert och sakligt under gymnastiklektionerna	Tydliga regler och förhållningssätt under undervisningen, så att undervisningen sker i en trygg miljö.	K3, K6, K7	Eleven kan ta hänsyn till eventuella farosituationer under gymnastiklektionerna
Mål för undervisning **Social funktionsförmåga**	Centralt innehåll	Kompetens	Kunskapskrav för goda kunskaper
M7 vägleda eleven att reglera sina handlingar och känslouttryck i sociala situationer i gymnastiken	Spel och lekar där eleven lär sig att vinna och förlora både individuellt och i grupp och bekanta sig med principen om rent spel	K2, K3, K6, K7	Eleven är en god förlorare och en hänsynsfull vinnare
M8 stödja samarbetsfärdigheterna, t.ex. att följa gemensamt överenskomna regler genom att vägleda eleven att ta ansvar för att gemensamma spel och lekar lyckas	Spel och lekar där eleven har en specifik roll i spelet/leken.	K2, K6, K7	Eleven kan följa gemensamma regler i spel och lek

Gymnastik åk 1 (sida 2/2)

Mål för undervisning **Psykisk funktionsförmåga**	Centralt innehåll	Kompe-tens	Kunskapskrav för goda kunskaper
M9 stödja eleven att stärka sin positiva självbild och sin förmåga att arbeta självständigt och att uttrycka sig på olika sätt	Övningar där eleven jobbar mera självständigt, får hand-ledning i att välja egen nivå, delvis innehåll och utförande och utvärdera sitt eget arbete.	K1, K2, K3	Används inte som grund för bedöm-ningen. Eleven handleds att reflektera över sina upplevelser som en del av självbedömningen.
M10 se till att eleven får positiva upplevelser av gymnas-tik och uppmuntra eleven att testa gränserna för sin förmåga	Positiv feedback och uppmuntran till framsteg	K1, K2	Används inte som grund för bedöm-ningen. Eleven handleds att reflektera över sina upplevelser som en del av självbedömningen.

Gymnastik åk 2 (sida 1/2)

Mål för undervisning **Fysisk funktionsförmåga**	Centralt innehåll	Kompetens	Kunskapskrav för goda kunskaper
M1 uppmuntra eleven att röra på sig och att självständigt och tillsammans med andra pröva nya, olika gymnastikuppgifter samt våga uttrycka sig själv genom gymnastiken	Varierande aktiviteter (lekar, bollspel, gymnastik och övningar med och utan redskap samt att röra sig till musik, takt och rytm)	K1, K3	Eleven deltar aktivt i olika aktiviteter samt gör framsteg inom olika områden
M2 hjälpa eleven att utveckla sina sensomotoriska färdigheter, d.v.s. att iaktta sig själv och sin omgivning med hjälp av olika sinnen och att välja lämpliga lösningar i olika gymnastiksituationer	Elever tränar sina sensomotoriska färdigheter genom att skriva/forma olika mönster med hjälp av den egna kroppen, röra på sig på olika sätt med växlande snabbhet och lekar som går ut på att röra sig sicksack och väja.	K1, K3, K4	Eleven kan röra sig på ett varierande sätt
M3 stärka de grundläggande motoriska färdigheterna (balans- och rörelseförmåga, förmåga att hantera redskap), så att eleven lär sig att anpassa dem i olika lärmiljöer, i olika situationer och under olika årstider M4 lära eleven att röra sig tryggt i olika miljöer, med olika redskap och på olika ställningar	Eleven tränar sin balans- och rörelseförmåga genom att balansera t.ex. på gatstenar, en gymnastikbänk, linjer i gymnastiksalen, i omväxlande skogsterräng och skrinning och skidning. Samt genom hinderbanor, gymnastisera, löp- och tafattlekar. Eleven tränar sin förmåga att hantera redskap genom att rulla, skuffa, studsa, kasta, fånga, sparka och slå med handen eller en racket på olika banor, i lekar och spel.	K3	Eleven kan anpassa motoriska färdigheter efter olika situationer
M5 vänja eleven vid att röra sig i vatten och träna grundläggande simkunnighet		K3	Eleven deltar i simundervisningen
M6 vägleda eleven att bete sig säkert och sakligt under gymnastiklektionerna	Tydliga regler och förhållningssätt under undervisningen, så att undervisningen sker i en trygg miljö.	K3, K6, K7	Eleven tar hänsyn till farosituationer under gymnastiken

Mål för undervisning **Social funktionsförmåga**	Centralt innehåll	Kompetens	Kunskapskrav för goda kunskaper
M7 vägleda eleven att reglera sina handlingar och känslouttryck i sociala situationer i gymnastiken	Spel och lekar där eleven lär sig att vinna och förlora både individuellt och i grupp och bekanta sig med principen om rent spel	K2, K3, K6, K7	Eleven är en god förlorare och en hänsynsfull vinnare
M8 stödja samarbetsfärdigheterna, t.ex. att följa gemensamt överenskomna regler genom att vägleda eleven att ta ansvar för att gemensamma spel och lekar lyckas	Spel och lekar där eleven har en specifik roll i spelet/leken samt som erbjuder erfarenhetera att hjälpa andra	K2, K6, K7	Eleven kan samarbeta och följa gemensamma regler i spel och lekar

Gymnastik åk 2 (sida 2/2)

Mål för undervisning **Psykisk funktionsförmåga**	Centralt innehåll	Kompe-tens	Kunskapskrav för goda kunskaper
M9 stödja eleven att stärka sin positiva självbild och sin förmåga att arbeta självständigt och att uttrycka sig på olika sätt	Övningar där eleven jobbar mera självständigt, får hand-ledning i att välja egen nivå, delvis innehåll och utförande och utvärdera sitt eget arbete.	K1, K2, K3	Används inte som grund för bedömningen. Eleven handleds att reflektera över sina upplevelser som en del av självbedömning-en.
M10 se till att eleven får positiva upplevelser av gymnastik och uppmuntra eleven att testa gränser-na för sin förmåga	Positiv feedback och uppmuntran till framsteg	K1, K2	Används inte som grund för bedömningen. Eleven handleds att reflektera över sina upplevelser som en del av självbedömning-en.

Gymnastik och idrott åk 3-6

"Vi rör på oss och tränar våra färdigheter tillsammans."

I årskurserna 3–6 ligger tyngdpunkten i undervisningen på att befästa och bredda de grundläggande motoriska färdigheterna samt stärka de sociala färdigheterna. En mångsidig undervisning som präglas av samspel och kommunikation stödjer lärandet, elevernas välbefinnande, deras utveckling mot självständighet och delaktighet samt ger beredskap för en aktiv livsstil. Eleverna deltar enligt sin utvecklingsnivå i att planera och genomföra aktiviteter på ett ansvarsfullt sätt.

Centralt innehåll som anknyter till målen för gymnastik i åk 3-6

I1 Fysisk funktionsförmåga

I2 Social funktionsförmåga

I3 Psykisk funktionsförmåga

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i gymnastik i årskurs 3-6

Handledning, differentiering och stöd i gymnastik i årskurs 3-6

Bedömning av elevens lärande i gymnastik i årskurs 3-6

Gymnastik åk 3 (sida 1/2)

Mål för undervisning **Fysisk funktionsförmåga**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper
M1 uppmuntra eleven att röra på sig, att pröva på olika gymnastikuppgifter och att träna enligt bästa förmåga	Varierande aktiviteter (lekar, bollspel, gymnastik och övningar med och utan redskap)	K1, K2	Aktivitet och vilja att försöka	Eleven är vanligtvis aktiv under lektionerna och prövar och tränar olika gymnastikuppgifter.
M2 handleda eleven att träna sina sensomotoriska färdigheter, d.v.s. iaktta sig själv och sin omgivning med hjälp av olika sinnen och att välja lämpliga lösningar i olika gymnastiksituationer	Elever tränar sina sensomotoriska färdigheter genom tafattlekar, gymnastik, musikgymnastik, skidning, bollspel och -lekar.	K1, K3, K4	Förmåga att välja lösningar i olika gymnastiksituationer	Eleven väljer ibland ändamålsenliga lösningar i olika gymnastiksituationer, t.ex. i lekar och spel.
M3 handleda eleven att både stärka och anpassa sin balans- och rörelseförmåga på ett mångsidigt sätt i olika lärmiljöer, under olika årstider och i olika situationer	Eleven tränar sin balans- och rörelseförmåga genom redskapsbanor, grundidrott (kasta,hoppa,springa) skridskoåkning, skidning, orientering, samt musik- och dansgymnastik	K3	Förmåga att använda grundläggande motoriska färdigheter (balans- och rörelseförmåga) i olika gymnastikformer	Eleven kan balansera och röra på sig i olika lärmiljöer.
M4 handleda eleven att både stärka och anpassa sin förmåga att hantera redskap på ett mångsidigt sätt genom att använda olika redskap i olika lärmiljöer, under olika årstider och i olika situationer	Eleven tränar sin förmåga att hantera redskap på ett mångsidigt sätt genom att studsa, dribbla med händer och fötter, kasta och fånga, slå och skott mot mål.	K3	Förmåga att använda grundläggande motoriska färdigheter (förmåga att hantera redskap) i olika gymnastikformer	Eleven kan hantera redskap i olika lärmiljöer.
M5 uppmuntra och vägleda eleven att utvärdera, upprätthålla och utveckla sina fysiska egenskaper: snabbhet, rörlighet, uthållighet och styrka	Eleven utvecklar sin **uthållighet**; genom bollspel, simning och genom att röra sig i terrängen under olika årstider. **styrka;** genom hopp, kast och backlöpning. **snabbhet;** genom löpruscher, hopp, kast, språng och tävlingar **rörlighet**; genom gymnastik och tänjning Eleven utvärderar sina fysiska egenskaper t.ex. genomgång av Move!-resultat	K3	Förmåga att träna sina fysiska egenskaper	Eleven kan utvärdera sina fysiska egenskaper och träna snabbhet, rörlighet, uthållighet och styrka.
M6 lära ut simkunnighet så att eleven kan röra sig i vattnet		K3	Simkunnighet	Eleven deltar i simundervisningen
M7 handleda eleven att agera tryggt och sakligt under gymnastiklektionerna	Tydliga regler och förhållningssätt under undervisningen, så att undervisningen sker i en trygg miljö.	K3, K6, K7	Aktivitet under gymnastiklektionerna	Eleven förstår eventuella faror under gymnastiklektionerna och försöker agera på ett säkert och

				sakligt sätt.

Gymnastik åk 3 (sida 2/2)

Mål för undervisning **Social funktionsförmåga**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper
M8 handleda eleven att samarbeta med alla andra och reglera sina handlingar och känslouttryck i gymnastiksituationer med hänsyn till andra	Parvisa och gruppövningar i form av t.ex. lek, bollspel och teamworks uppgifter med paret eller i den grupp man är med.	K2, K3, K6, K7	Sociala färdigheter och arbetsfärdigheter	Eleven kan agera i olika gymnastiksituationer på överenskommet sätt.
M9 handleda eleven att delta i aktiviteterna enligt principen om rent spel och bära ansvar för gemensamma aktiviteter	Spel och lekar med varierande regler och principen om rent spel	K2, K6, K7	Hur eleven deltar i gemensamma aktiviteter	Eleven följer vanligen principerna om rent spel och strävar efter att ta ansvar för gemensamma aktiviteter.

Mål för undervisning **Psykisk funktionsförmåga**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper
M10 uppmuntra eleven att ta ansvar för sina handlingar och stärka sin förmåga att arbeta självständigt	Övningar där eleven jobbar mera självständigt, får handledning i att välja egen nivå, delvis innehåll och utförande och utvärdera sitt eget arbete.	K1, K2, K3	Sättet att arbeta	Eleven kan vanligtvis arbeta ansvarsfullt och självständigt.
M11 se till att eleven får tillräckligt med positiva upplevelser av sin egen kropp, av att kunna och av att vara en del av gemenskapen	Övningar på elevens egen prestationsnivå så att eleven får en positivbild självbild och estetiska upplevelser.	K1, K2,		Påverkar inte vitsordet. Eleven handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självbedömningen.

Gymnastik åk 4 (sida 1/2)

Mål för undervisning **Fysisk funktionsförmåga**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M1 uppmuntra eleven att röra på sig, att pröva på olika gymnastikuppgifter och att träna enligt bästa förmåga	Varierande aktiviteter (lekar, bollspel, gymnastik och övningar med och utan redskap)	K1, K2	Aktivitet och vilja att försöka	Eleven är vanligtvis aktiv under lektionerna och prövar och tränar olika gymnastikuppgifter.
M2 handleda eleven att träna sina sensomotoriska färdigheter, d.v.s. iaktta sig själv och sin omgivning med hjälp av olika sinnen och att välja lämpliga lösningar i olika gymnastiksituationer	Elever tränar sina sensomotoriska färdigheter genom tafattlekar, gymnastik, musikgymnastik, skidning, bollspel och -lekar.	K1, K3, K4	Förmåga att välja lösningar i olika gymnastiksituationer	Eleven har förmåga att välja ändamålsenliga lösningar i olika gymnastiksituationer, t.ex. i lekar och spel.
M3 handleda eleven att både stärka och anpassa sin balans- och rörelseförmåga på ett mångsidigt sätt i olika lärmiljöer, under olika årstider och i olika situationer	Eleven tränar och stärker sin balans- och rörelseförmåga genom redskapsbanor, grundidrott (kasta,hoppa,springa) skridskoåkning, skidning, orientering samt musik- och dansgymnastik	K3	Förmåga att använda grundläggande motoriska färdigheter (balans- och rörelseförmåga) i olika gymnastikformer	Eleven kan balansera och röra på sig i olika lärmiljöer.
M4 handleda eleven att både stärka och anpassa sin förmåga att hantera redskap på ett mångsidigt sätt genom att använda olika redskap i olika lärmiljöer, under olika årstider och i olika situationer	Eleven tränar och stärker sin förmåga att hantera redskap på ett mångsidigt sätt genom att studsa, dribbla med händer och fötter, kasta och fånga, slå och skott mot mål.	K3	Förmåga att använda grundläggande motoriska färdigheter (förmåga att hantera redskap) i olika gymnastikformer	Eleven kan hantera redskap i olika lärmiljöer.
M5 uppmuntra och vägleda eleven att utvärdera, upprätthålla och utveckla sina fysiska egenskaper: snabbhet, rörlighet, uthållighet och styrka	Eleven utvecklar sin **uthållighet**; genom bollspel, simning och genom att röra sig i terrängen under olika årstider. **styrka;** genom hopp, kast och backlöpning. **snabbhet;** genom löpruscher, hopp, kast, språng och tävlingar **rörlighet**; genom gymnastik och tänjning Eleven utvärderar sina fysiska egenskaper t.ex. genomgång av Move!-resultat	K3	Förmåga att träna sina fysiska egenskaper	Eleven kan utvärdera sina fysiska egenskaper och träna snabbhet, rörlighet, uthållighet och styrka.
M6 lära ut simkunnighet så att eleven kan röra sig i och rädda sig ur vattnet		K3	Simkunnighet	Eleven deltar aktivt i simundervisningen
M7 handleda eleven att agera tryggt och sakligt under gymnastiklektionerna	Tydliga regler och förhållningssätt under undervisningen, så att undervisningen sker i en trygg miljö.	K3, K6, K7	Aktivitet under gymnastiklektionerna	Eleven kan ta hänsyn till eventuella faror under gymnastiklektionerna och försöker agera på ett säkert och sakligt sätt.

Gymnastik åk 4 (sida 2/2)

Mål för undervisning **Social funktionsförmåga**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M8 handleda eleven att samarbeta med alla andra och reglera sina handlingar och känslouttryck i gymnastiksituationer med hänsyn till andra	Parvisa och gruppövningar i form av t.ex. lek, bollspel och teamworks uppgifter med paret eller i den grupp man är med.	K2,K3, K6, K7	Sociala färdigheter och arbetsfärdigheter	Eleven kan agera i olika gymnastiksituationer på överenskommet sätt.
M9 handleda eleven att delta i aktiviteterna enligt principen om rent spel och bära ansvar för gemensamma aktiviteter	Spel och lekar med varierande regler och principen om rent spel	K2, K6, K7	Hur eleven deltar i gemensamma aktiviteter	Eleven följer vanligen principerna om rent spel och strävar efter att ta ansvar för gemensamma aktiviteter.

Mål för undervisning **Psykisk funktionsförmåga**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M10 uppmuntra eleven att ta ansvar för sina handlingar och stärka sin förmåga att arbeta självständigt	Övningar där eleven jobbar mera självständigt, får välja egen nivå, delvis innehåll och utförande och utvärdera sitt eget arbete.	K1, K2, K3	Sättet att arbeta	Eleven kan vanligtvis arbeta ansvarsfullt och självständigt.
M11 se till att eleven får tillräckligt med positiva upplevelser av sin egen kropp, av att kunna och av att vara en del av gemenskapen	Övningar på elevens egen prestationsnivå så att eleven får en positivbild självbild och estetiska upplevelser.	K1, K2,		Påverkar inte vitsordet. Eleven handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självbedömningen.

Gymnastik åk 5 (sida 1/2)

Mål för undervisning **Fysisk funktionsförmåga**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M1 uppmuntra eleven att röra på sig, att pröva på olika gymnastikuppgifter och att träna enligt bästa förmåga	Varierande aktiviteter (lekar, bollspel, gymnastik och övningar med och utan redskap)	K1, K2	Aktivitet och vilja att försöka	Eleven är vanligtvis aktiv under lektionerna och prövar och tränar olika gymnastikuppgifter.
M2 handleda eleven att träna sina sensomotoriska färdigheter, d.v.s. iaktta sig själv och sin omgivning med hjälp av olika sinnen och att välja lämpliga lösningar i olika gymnastiksituationer	Elever tränar sina sensomotoriska färdigheter genom tafattlekar, gymnastik, musikgymnastik, skidning, bollspel och -lekar.	K1, K3, K4	Förmåga att välja lösningar i olika gymnastiksituationer	Eleven väljer oftast ändamålsenliga lösningar i olika gymnastiksituationer, t.ex. i lekar och spel.
M3 handleda eleven att både stärka och anpassa sin balans- och rörelseförmåga på ett mångsidigt sätt i olika lärmiljöer, under olika årstider och i olika situationer	Eleven stärker och anpassar sin balans- och rörelseförmåga genom redskapsbanor, grundidrott (kasta,hoppa,springa) skridskoåkning, skidning, orientering, lekfull brottning samt musik- och dansgymnastik	K3	Förmåga att använda grundläggande motoriska färdigheter (balans- och rörelseförmåga) i olika gymnastikformer	Eleven kan balansera och röra på sig i olika lärmiljöer.
M4 handleda eleven att både stärka och anpassa sin förmåga att hantera redskap på ett mångsidigt sätt genom att använda olika redskap i olika lärmiljöer, under olika årstider och i olika situationer	Eleven stärker och anpassar sin förmåga att hantera redskap på ett mångsidigt sätt genom att studsa, dribbla med händer och fötter, kasta och fånga, slå och skott mot mål.	K3	Förmåga att använda grundläggande motoriska färdigheter (förmåga att hantera redskap) i olika gymnastikformer	Eleven kan hantera redskap i olika lärmiljöer.
M5 uppmuntra och vägleda eleven att utvärdera, upprätthålla och utveckla sina fysiska egenskaper: snabbhet, rörlighet, uthållighet och styrka	Eleven utvecklar sin **uthållighet**; genom bollspel, simning och genom att röra sig i terrängen under olika årstider. **styrka;** genom cirkelövningar, hopp, kast, lekfull brottning och genom backlöpning. **snabbhet;** genom löpruscher, hopp, kast, språng och tävlingar **rörlighet**; genom gymnastik och tänjning Eleven utvärderar sina fysiska egenskaper t.ex. genomgång av Move!-resultat	K3	Förmåga att träna sina fysiska egenskaper	Eleven kan utvärdera sina fysiska egenskaper och träna snabbhet, rörlighet, uthållighet och styrka.
M6 lära ut simkunnighet så att eleven kan röra sig i och rädda sig ur vattnet		K3	Simkunnighet	Eleven deltar aktivt i simundervisningen
M7 handleda eleven att agera tryggt och sakligt under gymnastiklektionerna	Tydliga regler och förhållningssätt under undervisningen, så att undervisningen sker i en trygg miljö.	K3, K6, K7	Aktivitet under gymnastiklektionerna	Eleven kan ta hänsyn till eventuella faror under gymnastiklektionerna och försöker agera på ett säkert

				och sakligt sätt.

Gymnastik åk 5 (sida 2/2)

Mål för undervisning **Social funktionsförmåga**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M8 handleda eleven att samarbeta med alla andra och reglera sina handlingar och känslouttryck i gymnastiksituationer med hänsyn till andra	Parvisa och gruppövningar i form av t.ex. lek, bollspel och teamworks uppgifter med paret eller i den grupp man är med.	K2,K3, K6, K7	Sociala färdigheter och arbetsfärdigheter	Eleven kan agera i olika gymnastiksituationer på överenskommet sätt.
M9 handleda eleven att delta i aktiviteterna enligt principen om rent spel och bära ansvar för gemensamma aktiviteter	Spel och lekar med varierande regler och principen om rent spel	K2, K6, K7	Hur eleven deltar i gemensamma aktiviteter	Eleven följer vanligen principerna om rent spel och strävar efter att ta ansvar för gemensamma aktiviteter.

Mål för undervisning **Psykisk funktionsförmåga**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M10 uppmuntra eleven att ta ansvar för sina handlingar och stärka sin förmåga att arbeta självständigt	Övningar där eleven jobbar mera självständigt, får välja egen nivå, delvis innehåll och utförande och utvärdera sitt eget arbete.	K1, K2, K3	Arbetssätt	Eleven kan vanligtvis arbeta ansvarsfullt och självständigt.
M11 se till att eleven får tillräckligt med positiva upplevelser av sin egen kropp, av att kunna och av att vara en del av gemenskapen	Övningar på elevens egen prestationsnivå så att eleven får en positivbild självbild och estetiska upplevelser.	K1, K2,		Påverkar inte vitsordet. Eleven handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självbedömningen.

Gymnastik åk 6 (sida 1/2)

Mål för undervisning **Fysisk funktionsförmåga**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M1 uppmuntra eleven att röra på sig, att pröva på olika gymnastikuppgifter och att träna enligt bästa förmåga	Varierande aktiviteter (lekar, bollspel, gymnastik och övningar med och utan redskap)	K1, K2	Aktivitet och vilja att försöka	Eleven är vanligtvis aktiv under lektionerna och prövar och tränar olika gymnastikuppgifter.
M2 handleda eleven att träna sina sensomotoriska färdigheter, d.v.s. iaktta sig själv och sin omgivning med hjälp av olika sinnen och att välja lämpliga lösningar i olika gymnastiksituationer	Elever tränar sina sensomotoriska färdigheter genom tafattlekar, gymnastik, musikgymnastik, skidning, bollspel och -lekar.	K1, K3, K4	Förmåga att välja lösningar i olika gymnastiksituationer	Eleven väljer oftast ändamålsenliga lösningar i olika gymnastiksituationer, t.ex. i lekar och spel.
M3 handleda eleven att både stärka och anpassa sin balans- och rörelseförmåga på ett mångsidigt sätt i olika lärmiljöer, under olika årstider och i olika situationer	Eleven stärker och anpassar sin balans- och rörelseförmåga genom redskapsbanor, grundidrott (kasta,hoppa,springa) skridskoåkning, skidning, orientering, lekfull brottning samt musik- och dansgymnastik	K3	Förmåga att använda grundläggande motoriska färdigheter (balans- och rörelseförmåga) i olika gymnastikformer	Eleven kan balansera och röra på sig i olika lärmiljöer.
M4 handleda eleven att både stärka och anpassa sin förmåga att hantera redskap på ett mångsidigt sätt genom att använda olika redskap i olika lärmiljöer, under olika årstider och i olika situationer	Eleven stärker och anpassar sin förmåga att hantera redskap på ett mångsidigt sätt genom att studsa, dribbla med händer och fötter, kasta och fånga, slå och skott mot mål.	K3	Förmåga att använda grundläggande motoriska färdigheter (förmåga att hantera redskap) i olika gymnastikformer	Eleven kan hantera redskap i olika lärmiljöer.
M5 uppmuntra och vägleda eleven att utvärdera, upprätthålla och utveckla sina fysiska egenskaper: snabbhet, rörlighet, uthållighet och styrka	Eleven utvecklar sin **uthållighet**; genom bollspel, simning och genom att röra sig i terrängen under olika årstider. **styrka;** genom cirkelövningar, hopp, kast, lekfull brottning och genom backlöpning. **snabbhet;** genom löpruscher, hopp, kast, språng och tävlingar **rörlighet**; genom gymnastik och tänjning Eleven utvärderar sina fysiska egenskaper t.ex. genomgång av Move!-resultat	K3	Förmåga att träna sina fysiska egenskaper	Eleven kan utvärdera sina fysiska egenskaper och träna snabbhet, rörlighet, uthållighet och styrka.
M6 lära ut simkunnighet så att eleven kan röra sig i och rädda sig ur vattnet		K3	Simkunnighet och livräddningsfärdigheter	Eleven har grundläggande simkunnighet (kan simma 50 meter på två olika sätt och dyka 5 meter under

				vattnet)

Gymnastik åk 6 (sida 2/2)

M7 handleda eleven att agera tryggt och sakligt under gymnastiklektionerna	Tydliga regler och förhållningssätt under undervisningen, så att undervisningen sker i en trygg miljö.	K3, K6, K7	Aktivitet under gymnastiklektionerna	Eleven kan ta hänsyn till eventuella faror under gymnastiklektionerna och försöker agera på ett säkert och sakligt sätt.

Mål för undervisning **Social funktionsförmåga**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M8 handleda eleven att samarbeta med alla andra och reglera sina handlingar och känslouttryck i gymnastiksituationer med hänsyn till andra	Parvisa och gruppövningar i form av t.ex. lek, bollspel och teamworks uppgifter med paret eller i den grupp man är med.	K2, K3, K6, K7	Sociala färdigheter och arbetsfärdigheter	Eleven kan agera i olika gymnastiksituationer på överenskommet sätt.
M9 handleda eleven att delta i aktiviteterna enligt principen om rent spel och bära ansvar för gemensamma aktiviteter	Spel och lekar med varierande regler och principen om rent spel	K2, K6, K7	Hur eleven deltar i gemensamma aktiviteter	Eleven följer vanligen principerna om rent spel och strävar efter att ta ansvar för gemensamma aktiviteter.

Mål för undervisning **Psykisk funktionsförmåga**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M10 uppmuntra eleven att ta ansvar för sina handlingar och stärka sin förmåga att arbeta självständigt	Övningar där eleven jobbar mera självständigt, får välja egen nivå, delvis innehåll och utförande och utvärdera sitt eget arbete.	K1, K2, K3	Sättet att arbeta	Eleven kan vanligtvis arbeta ansvarsfullt och självständigt.
M11 se till att eleven får tillräckligt med positiva upplevelser av sin egen kropp, av att kunna och av att vara en del av gemenskapen	Övningar på elevens egen prestationsnivå så att eleven får en positivbild självbild och estetiska upplevelser.	K1, K2		Påverkar inte vitsordet. Eleven handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självbedömningen.

Gymnastik och idrott åk 7-9

"Vi rör på oss tillsammans och tillämpar våra färdigheter samt stärker självbilden och delaktigheten."

I årskurserna 7–9 ligger tyngdpunkten i undervisningen på att mångsidigt tillämpa grundläggande färdigheter och träna fysiska egenskaper med hjälp av olika gymnastikformer och idrottsgrenar. Det är särskilt viktigt att eleverna stärker sin positiva självbild och accepterar sin kropp som förändras. Undervisningen ska stödja elevernas välbefinnande, utveckling mot självständighet och delaktighet samt uppmuntra eleverna att på eget initiativ delta i motionsaktiviteter som främjar hälsan. Eleverna deltar enligt sin utvecklingsnivå i planeringen av aktiviteter samt tar ansvar för sin egen och gruppens aktivitet.

Centralt innehåll som anknyter till målen för gymnastik i åk 7-9

I1 Fysisk funktionsförmåga

I2 Social funktionsförmåga

I3 Psykisk funktionsförmåga

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i gymnastik i årskurs 7-9

Handledning, differentiering och stöd i gymnastik i årskurs 7-9

Bedömning av elevens lärande i gymnastik i årskurs 7-9

Gymnastik åk 7 (sida 1/3)

Mål för undervisning **Fysisk funktionsförmåga**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M1 uppmuntra eleven att röra på sig, att pröva olika gymnastikformer och att träna enligt bästa förmåga	En mångsidig årsplan, där varje lektionsplan innehåller varierande aktiviteter i form av lekar, bollspel, gymnastik och övningar med och utan redskap.	K1, K3	Aktivitet och vilja att försöka	Eleven är vanligtvis aktiv under lektionerna och prövar och tränar olika gymnastikformer.
M2 handleda eleven att träna sina sensomotoriska färdigheter, d.v.s. iaktta sig själv och sin omgivning med hjälp av olika sinnen och att välja lämpliga lösningar i olika gymnastiksituationer	Undervisningen hålls ute i naturen, i olika lärmiljöer (bollplan, inne i gymnastiksalen, skolgården etc.) och under olika årstider. Sensomotoriska färdigheterna övas genom orientering, bollspel, dans, yoga och styrketräning.	K1, K3, K4	Förmåga att välja lösningar i olika gymnastiksituationer	Eleven väljer oftast ändamålsenliga lösningar i olika gymnastiksituationer.
M3 handleda eleven att utveckla och träna sin balans- och rörelseförmåga, så att hen kan använda, kombinera och tillämpa sina färdigheter på ett mångsidigt sätt i olika lärmiljöer, under olika årstider och i olika gymnastikformer	Balans- och rörlighetsförmågan tränas genom gymnastik med redskap och övningar som tränar kroppskontrollen, konståkning och spel på is, utförsåkning och bollspel samt parkour, cirkelträning och frisbee golf.	K3	Förmåga att använda grundläggande motoriska färdigheter (balans- och rörelseförmåga) i olika gymnastikformer	Eleven kan använda, kombinera och tillämpa sina balans- och rörelsefärdigheter i de flesta gymnastikformer som undervisats.
M4 handleda eleven att utveckla och träna sin förmåga att hantera redskap, så att hen kan använda, kombinera och tillämpa sina färdigheter på ett mångsidigt sätt i olika lärmiljöer, under olika årstider och i olika gymnastikformer	Mångsidiga lektioner där eleven får träna tekniker för att hantera olika redskap i olika gymnastikformer.	K3	Förmåga att använda grundläggande motoriska färdigheter (förmåga att hantera redskap) i olika gymnastikformer	Eleven kan använda, kombinera och tillämpa sina färdigheter att använda i de flesta gymnastikformer som undervisats
M5 uppmuntra och vägleda eleven att utvärdera, upprätthålla och utveckla sina fysiska egenskaper: snabbhet, rörlighet, uthållighet och styrka	Eleven utvecklar sin uthållighet; genom basmotion (olika löpsträckor), gymnastik till musik, bollspel och simning. styrka; genom styrketräning med egen kroppsvikt samt med lätta motstånd. snabbhet; genom basmotion, bollspel och kampsporter rörlighet; genom uppvärmning och nedvarvning på gymnastiklektionerna, mångsidig tänjning och att bekanta sig med olika former av kroppsvård.	K3	Förmåga att utvärdera, upprätthålla och utveckla fysiska egenskaper	Eleven kan utvärdera sina fysiska egenskaper och på basis av utvärderingen träna snabbhet, rörlighet, uthållighet och styrka.

	Eleven utvärderar sina fysiska egenskaper t.ex. genomgång av testresultat.			
M6 stärka simkunnigheten och livräddningsfärdigheterna så att eleven kan simma och både rädda sig själv och andra ur vattnet	Vattenaktiviteter och olika övningar i simteknik.	K3	Simkunnighet och livräddnings färdigheter	Eleven kan simma* och behärskar livräddningskunskaper. (*nordiska kriterier för simkunnighet)
M7 handleda eleven att agera tryggt och sakligt	Tydliga regler och rutiner under undervisningen, så att undervisningen sker tryggt och skapar trygghet.	K3, K6, K7	Aktivitet under gymnastiklektionerna	Eleven agerar på ett säkert och sakligt sätt under gymnastiklektionerna.

Mål för undervisning **Social funktionsförmåga**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M8 handleda eleven att samarbeta med alla andra och reglera sina handlingar och känslouttryck i gymnastiksituationer med hänsyn till andra	Stöda och uppmuntra varandra. Kunna jobba självständigt, uppföra sig vänligt, artigt och ansvarsfullt.	K2, K3, K6, K7	Kommunikationsfärdigheter och arbetsförmåga	Eleven kan agera i olika gymnastiksituationer enligt överenskommet sätt.
M9 handleda eleven att delta i aktiviteterna enligt principen om rent spel och bära ansvar för gemensamma aktiviteter	Spel och lekar med varierande innehåll där eleven accepterar anpassade regler.	K2, K6, K7	Hur eleven deltar i gemensamma aktiviteter	Eleven följer vanligen principerna om rent spel och strävar efter att ta ansvar för gemensamma aktiviteter.

Gymnastik åk 7 (sida 3/3)

Mål för undervisning **Psykisk funktionsförmåga**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M10 uppmuntra eleven att ta ansvar för sina handlingar och stärka sin förmåga att arbeta självständigt	Kunna jobba självständigt, målmedvetet och skilja på vad är moraliskt rätt och fel.	K1, K2, K3	Arbetssätt	Eleven kan vanligtvis arbeta ansvarsfullt och självständigt.
M11 se till att eleven får tillräckligt med positiva upplevelser av sin egen kropp, av att kunna och av att vara en del av gemenskapen	Nivåanpassad undervisning där eleven genom positiva upplevelser vill utveckla och utöva olika motionsformer, som en del av en hälsosam livsstil.	K1, K2		Påverkar inte vitsordet. Eleven handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självbedömningen.
M12 hjälpa eleven att förstå betydelsen av tillräcklig fysisk aktivitet och en motionsinriktad livsstil för det totala välbefinnandet	I form av diskussion och reflexioner och i samarbete med t.ex. hälsokunskapen.	K3		Påverkar inte vitsordet. Eleven handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självbedömningen.
M13 göra eleven bekant med olika motionsmöjligheter samt ge eleven kunskaper och färdigheter som hör samman med vanliga motionsformer så att hen ska kunna hitta egna lämpliga motionsformer som ger glädje och rekreation	Erbjuda eleverna ett så brett idrottsutbud som möjligt under gymnastiklektionerna, men även med hjälp av KULPS, temadagar och andra händelser i skolan.	K1, K3		Påverkar inte vitsordet. Eleven handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självbedömningen.

Gymnastik åk 8 (sida 1/2)

Mål för undervisning **Fysisk funktionsförmåga**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M1 uppmuntra eleven att röra på sig, att pröva olika gymnastikformer och att träna enligt bästa förmåga	En mångsidig årsplan med varierande innehåll.	K1, K3	Aktivitet och vilja att försöka	Eleven är vanligtvis aktiv under lektionerna och prövar och tränar olika gymnastikformer.
M2 handleda eleven att träna sina sensomotoriska färdigheter, d.v.s. iaktta sig själv och sin omgivning med hjälp av olika sinnen och att välja lämpliga lösningar i olika gymnastiksituationer	Undervisningen hålls ute i naturen, i olika lärmiljöer (bollplan, inne i gymnastiksalen, skolgården etc.)och under olika årstider. Sensomotoriska färdigheterna övas genom orientering, bollspel, dans, yoga och styrketräning.	K1, K3, K4	Förmåga att välja lösningar i olika gymnastiksituationer	Eleven väljer oftast ändamålsenliga lösningar i olika gymnastiksituationer
M3 handleda eleven att utveckla och träna sin balans- och rörelseförmåga, så att hen kan använda, kombinera och tillämpa sina färdigheter på ett mångsidigt sätt i olika lärmiljöer, under olika årstider och i olika gymnastikformer	Balans- och rörlighetsförmågan tränas genom gymnastik med redskap och övningar som tränar kroppskontrollen, konståkning och spel på is, utförsåkning och bollspel samt parkour, cirkelträning och frisbee golf.	K3	Förmåga att använda grundläggande motoriska färdigheter (balans- och rörelseförmåga) i olika gymnastikformer	Eleven kan använda, kombinera och tillämpa sina balans- och rörelsefärdigheter i de flesta gymnastikformer som undervisats
M4 handleda eleven att utveckla och träna sin förmåga att hantera redskap, så att hen kan använda, kombinera och tillämpa sina färdigheter på ett mångsidigt sätt i olika lärmiljöer, under olika årstider och i olika gymnastikformer	Mångsidiga lektioner där eleven får träna tekniker för att hantera olika redskap i olika gymnastikformer.	K3	Förmåga att använda grundläggande motoriska färdigheter (förmåga att hantera redskap) i olika gymnastikformer	Eleven kan använda, kombinera och tillämpa sina färdigheter att använda i de flesta gymnastikformer som undervisats
M5 uppmuntra och vägleda eleven att utvärdera, upprätthålla och utveckla sina fysiska egenskaper: snabbhet, rörlighet, uthållighet och styrka	Eleven utvecklar sin uthållighet; genom basmotion (olika löpsträckor), gymnastik till musik, bollspel och simning styrka; genom styrketräning med egen kroppsvikt samt med lätta motstånd. snabbhet; genom basmotion, bollspel och kampsporter rörlighet; genom uppvärmning och nedvarvning på gymnastiklektionerna, mångsidig tänjning och att bekanta sig med olika former av kroppsvård. Eleven utvärderar sina fysiska egenskaper t.ex. genomgång av Move!-resultat	K3	Förmåga att utvärdera, upprätthålla och utveckla fysiska egenskaper	Eleven kan utvärdera sina fysiska egenskaper och på basis av utvärderingen träna snabbhet, rörlighet, uthållighet och styrka.
M6 stärka simkunnigheten och livräddningsfärdigheterna så att eleven kan	Vattenaktiviteter och olika övningar i simteknik.	K3	Simkunnighet och livräddningsfärdig-	Eleven kan simma* och behärskar livräddningskunskaper. (*nordiska kriterier för sim-

simma och både rädda sig själv och andra ur vattnet			heter	kunnighet)
M7 handleda eleven att agera tryggt och sakligt	Tydliga regler och rutiner under undervisningen, så att undervisningen sker tryggt och skapar trygghet.	K3, K6, K7	Aktivitet under gymnastiklektionerna	Eleven agerar på ett säkert och sakligt sätt under gymnastiklektionerna.

Mål för undervisning **Social funktionsförmåga**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M8 handleda eleven att samarbeta med alla andra och reglera sina handlingar och känslouttryck i gymnastiksituationer med hänsyn till andra	Stöda och uppmuntra varandra. Kunna jobba självständigt, uppföra sig vänligt, artigt och ansvarsfullt.	K2, K3, K6, K7	Kommunikationsfärdigheter och arbetsförmåga	Eleven kan agera i olika gymnastiksituationer enligt överenskommet sätt.
M9 handleda eleven att delta i aktiviteterna enligt principen om rent spel och bära ansvar för gemensamma aktiviteter	Eleven ges möjlighet att planera och leda delmoment i undervisningen.	K2, K6, K7	Hur eleven deltar i gemensamma aktiviteter	Eleven följer vanligen principerna om rent spel och strävar efter att ta ansvar för gemensamma aktiviteter.

Mål för undervisning **Psykisk funktionsförmåga**	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M10 uppmuntra eleven att ta ansvar för sina handlingar och stärka sin förmåga att arbeta självständigt	Kunna jobba självständigt, målmedvetet och skilja på vad är moraliskt rätt och fel.	K1, K2, K3	Sättet att arbeta	Eleven kan vanligtvis arbeta ansvarsfullt och självständigt.
M11 se till att eleven får tillräckligt med positiva upplevelser av sin egen kropp, av att kunna och av att vara en del av gemenskapen	Nivåanpassad undervisning där eleven genom positiva upplevelser vill utveckla och utöva olika motionsformer, som en del av en hälsosam livsstil.	K1, K2		Påverkar inte vitsordet. Eleven handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självbedömningen.
M12 hjälpa eleven att förstå betydelsen av tillräcklig fysisk aktivitet och en motionsinriktad livsstil för det totala välbefinnandet	I form av diskussion och reflexioner och i samarbete med t.ex. hälsokunskapen.	K3		Påverkar inte vitsordet. Eleven handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självbedömningen.
M13 göra eleven bekant med olika motionsmöjligheter samt ge eleven kunskaper och färdigheter som hör samman med vanliga motionsformer så att hen ska kunna hitta egna lämpliga motionsformer som ger glädje och rekreation	Erbjuda eleverna ett så brett idrottsutbud som möjligt under gymnastiklektionerna, men även med hjälp av KULPS, temadagar och andra händelser i skolan.	K1, K3		Påverkar inte vitsordet. Eleven handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självbedömningen.

Gymnastik åk 9 (sida 1/5)

Mål för undervisning **Fysisk funktionsförmåga**	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M1 uppmuntra eleven att röra på sig, att pröva olika gymnastikformer och att träna enligt bästa förmåga	Eleven är fysiskt aktiv, prövar på olika gymnastikformer och tränar aktivt.	En mångsidig årsplan med varierande innehåll.	K1, K3	Fysisk aktivitet och vilja att försöka	För vitsord 5: Eleven deltar sporadiskt och endast till vissa delar i verksamheten under gymnastiklektionerna. För vitsord 7: Eleven deltar i gymnastiklektionerna och prövar på olika gymnastikformer. För vitsord 8: Eleven deltar vanligtvis aktivt i verksamheten under gymnastiklektionerna och prövar och tränar olika gymnastikformer. För vitsord 9: Eleven deltar aktivt och tränar de gymnastikformer som undervisas.
M2 handleda eleven att träna sina sensomotoriska färdigheter, det vill säga att iaktta sig själv och sin omgivning med hjälp av olika sinnen och att välja lämpliga lösningar i olika gymnastiksituationer	Eleven iakttar sig själv och sin omgivning med hjälp av olika sinnen och väljer ändamålsenliga lösningar.	Undervisningen hålls ute i naturen, i olika lärmiljöer (bollplan, inne i gymnastiksalen, skolgården etc.) och under olika årstider. Sensomotoriska färdigheterna övas genom orientering, bollspel, dans, yoga och styrketräning.	K1, K3, K4	Förmåga att välja lösningar i olika gymnastiksituationer	För vitsord 5: Eleven kan berätta om några av sina iakttagelser och kan med lärarens hjälp använda dem i sin egen aktivitet. För vitsord 7: Eleven förstår sina iakttagelser och kan berätta om dem och koppla dem till sin egen aktivitet. För vitsord 8: Eleven väljer oftast ändamålsenliga lösningar i olika gymnastik-situationer utgående från sina iakttagelser. För vitsord 9: Eleven väljer ändamålsenliga iakttagelser som grund för sina lösningar, kan motivera sina lösningar och anpassar sin fysiska aktivitet i enlighet med dem.
M3 handleda eleven att träna och utveckla sin balans- och rörelseförmåga så att hen kan använda, kombinera och tilllämpa sina färdigheter på ett mångsidigt sätt i olika lärmiljöer, under olika års-tider och i olika gymnastikformer	Eleven utvecklar sina balans- och rörelsefärdigheter i olika lärmiljöer.	Balans- och rörlighetsförmågan tränas genom gymnastik med redskap och övningar som tränar kroppskontrollen, konståkning och spel på is, utförsåkning och bollspel samt parkour, cirkelträning och frisbee golf.	K3	Förmåga att använda grundläggande motoriska färdigheter (balans- och rörelseförmåga) i olika gymnastikformer	För vitsord 5: Eleven kan använda och kombinera sina balans- och rörelse-färdigheter i några gymnastikformer som undervisats. För vitsord 7: Eleven kan använda och kombinera sina balans- och rörelse-färdigheter i de flesta gymnastik-former som undervisats. För vitsord 8: Eleven använder, kombinerar och tillämpar sina balans- och rörelsefärdigheter i de flesta gymnastikformer som undervisats. För vitsord 9: Eleven använder, kombinerar och tillämpar sina balans- och rörlighetsfärdigheter i de gymnastikformer som

					undervisats.
M4 handleda eleven att träna och utveckla sina färdigheter att hantera redskap, så att hen kan använda, kombinera och tillämpa sina färdigheter på ett mångsidigt sätt i olika lärmiljöer, med olika redskap, under olika årstider och i olika gymnastikformer	Eleven utvecklar sina färdigheter att hantera redskap i olika lärmiljöer.	Mångsidiga lektioner där eleven får träna tekniker för att hantera olika redskap i olika gymnastikformer samt olika redskap inom livräddningen.	K3	Förmåga att använda grundläggande motoriska färdigheter (förmåga att hantera redskap) i olika gymnastikformer	För vitsord 5: Eleven kan använda sina färdigheter att hantera redskap i några gymnastik-former som undervisats. För vitsord 7: Eleven kan använda och kombinera sina färdigheter att hantera redskap i de flesta gymnastik-former som undervisats. För vitsord 8: Eleven använder, kombinerar och tillämpar sina färdigheter att hantera redskap i de flesta gymnastikformer som undervisats. För vitsord 9: Eleven använder, kombinerar och tillämpar sina färdigheter att hantera redskap i de gymnastikformer som undervisats.
M5 uppmuntra och handleda eleven att utvärdera, upprätthålla och utveckla sina fysiska egenskaper: snabbhet, rörlighet, uthållighet och styrka	Eleven utvärderar, upprätthåller och utvecklar sina fysiska egenskaper.	Eleven utvecklar sin **uthållighet**; genom basmotion (olika löpsträckor), gymnastik till musik, bollspel och simning **styrka;** genom styrketräning med egen kroppsvikt samt med lätta motstånd. **snabbhet;** genom basmotion, bollspel och kampsporter **rörlighet**; genom uppvärmning och nedvarvning på gymnastiklektionerna, mångsidig tänjning och att bekanta sig med olika former av kroppsvård. Eleven utvärderar sina fysiska egenskaper t.ex. genomgång av Move!-resultat	K3	Förmåga att utvärdera, upprätthålla och utveckla fysiska egenskaper	För vitsord 5: Eleven kan nämna några av utvärderingsmetoderna för de fysiska egenskaperna och kan träna sina egenskaper under handledning av någon annan. För vitsord 7: Eleven kan nämna och välja metoder som lämpar sig för utvärderingen av olika fysiska egenskaper och tränar några av sina fysiska egenskaper. För vitsord 8: Eleven kan utvärdera sina fysiska egenskaper och på basis av utvärderingen självständigt träna snabbhet, rörlighet, uthållighet och styrka. För vitsord 9: Eleven identifierar sina egna styrkor och svagheter och kan på basis av sina iakttagelser självständigt upprätthålla och utveckla sina fysiska egenskaper

M6 stärka simkunnigheten och livräddningsfärdigheterna så att eleven kan simma och både rädda sig själv och andra ur vattnet	Eleven stärker sin simkunnighet och sina livräddningsfärdigheter.	Vattenaktiviteter, simteknik- och livräddningsövningar av olika slag.	K3	Simkunnighet och livräddningsfärdigheter	För vitsord 5: Eleven kan simma 25 meter. För vitsord 7: Eleven simmar 50 meter på två olika simsätt och dyker 5 meter. För vitsord 8: Eleven kan simma* och behärskar livräddningskunskaper. (*nordiska kriterier för simkunnighet) För vitsord 9: Eleven kan simma obehindrat på två simsätt och behärskar livräddningskunskaper.
M7 handleda eleven att agera tryggt och sakligt	Eleven agerar på ett tryggt och sakligt sätt under lektionerna.	Tydliga regler och rutiner under undervisningen, så att undervisningen sker tryggt och skapar trygghet.	K3, K6, K7	Trygg aktivitet under gymnastiklektionerna	För vitsord 5: Eleven kan berätta hur man agerar på ett tryggt och sakligt sätt samt agerar vanligtvis enligt instruktionerna. För vitsord 7: Eleven förstår riskfaktorer som hör samman med säkerheten och agerar på ett tryggt sätt samt har ändamålsenlig utrustning under lektionerna. För vitsord 8: Eleven agerar på ett tryggt och sakligt sätt under gymnastiklektionerna samt har ändamålsenlig utrustning under lektionerna. För vitsord 9: Eleven agerar på ett tryggt och sakligt sätt och främjar tryggheten och säkerheten under gymnastiklektionerna samt har ändamålsenlig utrustning under lektionerna.

Gymnastik åk 9 (sida 4/5)

Mål för undervisning **Social funktionsförmåga**	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M8 handleda eleven att arbeta tillsammans med alla andra och att reglera sina handlingar och känslouttryck i situationerna med hänsyn till andra	Eleven arbetar tillsammans med alla och kan reglera sina handlingar och känsloutryck i gymnastik situationerna.	Stöda och uppmuntra varandra. Kunna jobba självständigt, uppföra sig vänligt, artigt och ansvarsfullt.	K2, K3, K6, K7	Emotionella och kommunikativa färdigheter samt arbetsförmåga	För vitsord 5: Eleven arbetar enbart tillsammans med människor hen själv valt. Sociala situationer ofta utmanande. För vitsord 7: Eleven arbetar tillsammans med alla. Hen kan oftast reglera sina handlingar och sina känslor så att hen kan arbeta tillsammans med andra i olika situationer. För vitsord 8: Eleven arbetar i olika gymnastiksituationer på överenskommet sätt och tar hänsyn till andra. För vitsord 9: Eleven arbetar tillsammans med alla och främjar gruppens aktivitet och lärande.
M9 handleda eleven att agera enligt principen om rent spel och bära ansvar för gemensamma aktiviteter	Eleven följer principerna om rent spel och tar ansvar för gemensamma aktiviteter.	Par- och gruppövningar samt spel och lekar med varierande innehåll där eleven accepterar olika anpassande regler och principen om rent spel. Eleven bereds möjlighet att organisera, leda och bedöma gruppen.	K2, K6, K7	Förmåga att ta ansvar i gemensamma aktiviteter	För vitsord 5: Eleven kan nämna principer om rent spel och tar sporadiskt ansvar för gemensamma aktiviteter. För vitsord 7: Eleven följer oftast principerna om rent spel och ger de övriga arbetsro. För vitsord 8: Eleven följer principerna om rent spel och visar att hen tar ansvar för egna handlingar i gemensamma aktiviteter. För vitsord 9: Eleven tar ansvar för och främjar de gemensamma aktiviteterna.

Gymnastik åk 9 (sida 5/5)

Mål för undervisning **Psykisk funktionsförmåga**	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M10 uppmuntra eleven att ta ansvar för sina handlingar och stärka sin förmåga att arbeta självständigt	Eleven tar ansvar för sina handlingar och kan arbeta självständigt.	Kunna jobba självständigt, målmedvetet och skilja på vad är moraliskt rätt och fel.	K1, K2, K3	Förmåga att arbeta självständigt	För vitsord 5: Eleven kan berätta hur man kan ta ansvar för sina egna handlingar och tar ansvar endast under handledning av läraren. För vitsord 7: Eleven tar ansvar för sina egna handlingar och kan tidvis arbeta självständigt. För vitsord 8: Eleven arbetar vanligtvis ansvarsfullt och självständigt. För vitsord 9: Eleven arbetar ansvarsfullt och självständigt.
M11 se till att eleven får tillräckligt med positiva upplevelser av sin egen kropp, av att kunna och av att vara en del av gemenskapen		Nivåanpassad undervisning där eleven genom positiva upplevelser vill utveckla och utöva olika motionsformer, som en del av en hälsosam livsstil. Kunna jobba självständigt, målmedvetet och skilja på vad är moraliskt rätt och fel.	K1, K2		Används inte som grund för bildandet av vitsord. Eleven lär sig att reflektera över sina erfarenheter som en del av självvärderingen
M12 hjälpa eleven att förstå betydelsen av tillräcklig fysisk aktivitet och en motionsinriktad livsstil för det totala välbefinnandet	Eleven lär sig att förstå vilken betydelse tillräcklig fysisk aktivitet och en motionsinriktad livsstil har för det totala välbefinnandet.	I form av diskussion och reflexioner och i samarbete med t.ex. hälsokunskapen.	K3		Används inte som grund för bildandet av vitsord. Eleven lär sig att reflektera över sina erfarenheter som en del av självvärderingen
M13 göra eleven bekant med olika motionsmöjligheter samt ge eleven kunskaper och färdigheter som hör samman med vanliga motionsformer så att hen ska kunna hitta egna lämpliga motionsformer som ger glädje och rekreation	Eleven lär sig att hitta egna lämpliga motionsformer som ger glädje, avslappning och energi.	Erbjuda eleverna ett så brett idrottsutbud som möjligt under gymnastiklektionerna, men även med hjälp av KULPS, temadagar och andra händelser i skolan.	K1, K3		Används inte som grund för bildandet av vitsord. Eleven lär sig att reflektera över sina erfarenheter som en del av självvärderingen

HUSLIG EKONOMI

Läroämnets uppdrag

Uppdraget i huslig ekonomi är att stödja eleverna att utveckla kunskaper, färdigheter, attityder och beredskap som behövs för att hantera vardagen i ett hem och för en hållbar livsstil som stödjer välbefinnandet. Undervisningen i huslig ekonomi ska främja praktiska färdigheter och kreativitet samt förmågan att göra val och agera på ett hållbart sätt i vardagen. Undervisningen ska lägga grunden för elevernas kunskaper i huslig ekonomi, så att eleverna har färdigheter att agera i olika miljöer och klara av att genomföra uppgifter i ett hushåll. Undervisningen ska stödja eleverna att utvecklas till konsumenter som klarar av att upprätthålla de grundläggande förutsättningarna för vardagen i ett hushåll. Undervisningen ska hjälpa eleverna att utvecklas till medmänniskor som bryr sig om sin nästa och som växer till aktiva medlemmar i familjen, hemmet och samhället.

Undervisningen ska ge eleverna färdigheter att kunna kommunicera och leva tillsammans. Undervisningen i huslig ekonomi ska lägga grund för hållbart boende, matkunskap och hållbar konsumtion. Eleverna ska få en uppfattning om den teknik som präglar vardagen i ett hem, om hur man kan leva på ett kostnadsmedvetet sätt samt om hur man kan använda informations- och kommunikationsteknik i hushållet.

Med hjälp av centrala innehåll och arbetsuppgifter i huslig ekonomi utvecklas elevernas förmåga att planera och organisera, att utföra arbete och att ha kontroll över resurser. Uppdraget i huslig ekonomi är att stärka elevernas färdigheter att arbeta långsiktigt, att samarbeta och att granska information kritiskt. Det är särskilt viktigt att se till att eleverna deltar i undervisningen på ett jämlikt och rättvist sätt. Läroämnet ska fostra eleverna till att kunna agera aktivt och företagsamt, ansvarsfullt och ekonomiskt.

Läroämnet huslig ekonomi tillämpar kunskap från olika områden och samarbetar med andra läroämnen för att elevernas inlärningserfarenheter ska bli mångsidigare. En helhetsskapande undervisning stödjer elevernas förståelse av sambanden mellan olika begrepp, saker eller företeelser som har att göra med vardagen i hemmet, ökar kunskapen om förhållandet mellan orsak och verkan och fördjupar lärandet. Undervisningen i huslig ekonomi täcker alla delområden av mångsidig kompetens.

Undervisningen i huslig ekonomi ska vara systematisk och bygga på kontinuitet samt stödja lärandet så att elevernas kunskaper och färdigheter gradvis fördjupas till helheter. Elevernas självständighet och ansvar ska växa efter hand och eleverna ska få lära sig att lösa problem, att tillämpa kunskaper och färdigheter och att vara kreativa. Med hjälp av hemuppgifter ska eleverna få tillämpa och fördjupa sina kunskaper hemma och i den närmaste kretsen.

Centralt innehåll som anknyter till målen för huslig ekonomi i årskurs 7–9

I1 Matkunskap och matkultur
I2 Att bo och leva tillsammans
I3 Konsument- och hushållskunskap i hemmet

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i huslig ekonomi i årskurs 7-9

Handledning, differentiering och stöd i huslig ekonomi i årskurs 7-9

Bedömning av elevens lärande i huslig ekonomi i årskurs 7-9

Huslig ekonomi åk 7 (sida 1/5)

Mål för undervisning **Praktiskt arbete**	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M1 handleda eleven att planera, organisera och utvärdera arbete och aktivitet	Eleven lär sig att planera, organisera och utvärdera sitt eget arbete och sin aktivitet.	Arbetsfördelning Samarbete Planering av måltider Tidsanvändning Eget ansvar Eleven utvärderar sitt arbete	K1, K3, K6	Planering och organisering av arbetet samt granskning av egen aktivitet	För vitsord 5: Eleven känner igen och kan benämna några arbetsuppgifter i anknytning till arbetsprocessen. Eleven behöver mycket handledning och hjälp i att planera och genomföra arbetet. För vitsord 7: Eleven planerar, organiserar och beskriver stegvis sitt arbete och sin aktivitet enligt givna instruktioner. För vitsord 8: Eleven planerar och arbetar stegvis genom att tillämpa givna instruktioner samt beskriver sitt kunnande med hjälp av egna iakttagelser av det egna arbetet. För vitsord 9: Eleven planerar och arbetar självständigt samt motiverar det egna arbetet och den egna aktiviteten.
M2 handleda eleven att träna praktiska färdigheter som behövs i hushållet samt uppmuntra eleven att vara kreativ och att lägga märke till estetik	Eleven lär sig praktiska färdigheter i hushållet och prövar på olika arbetsmetoder. Eleven lär sig att beakta kreativitet och estetik i sitt arbete.	Matlagnings- och bakningsfärdigheter Rengöring Dukning och servering Hemvård (textil och material) Produktkännedom	K2, K3	Praktiska färdigheter i genomföran- det av grundläggande uppgifter i huslig ekonomi, kreativitet och estetik	För vitsord 5: Eleven klarar under handledning av att utföra enstaka arbetsuppgifter som förutsätter praktiska färdigheter. För vitsord 7: Eleven klarar av att utföra givna arbetsuppgifter som förutsätter praktiska färdigheter. Eleven vet att arbetsuppgifter kan utföras kreativt på många olika sätt och att estetiken är av betydelse. För vitsord 8: Eleven klarar självständigt av att i huslig ekonomi utföra uppgifter som förutsätter praktiska färdigheter och tillämpar de vanligaste arbetsmetoderna. Eleven beaktar enstaka estetiska aspekter. För vitsord 9: Eleven kan kreativt använda och motivera olika praktiska färdigheter och arbetsmetoder i uppgifter i huslig ekonomi. Eleven motiverar betydelsen av kreativitet och estetik som en del av helheten och tar dessa i beaktande.

M3 handleda och uppmuntra eleven att välja och använda material, redskap, apparater och digitala verktyg med tanke på välbefinnande och hållbar konsumtion	Eleven lär sig att välja och använda råvaror, material, arbetsredskap, och teknologi som främjar en hållbar livsstil.	Ändamålsenliga och ansvarsfulla val av och användning av råvaror, material, redskap, apparater och digitala verktyg.	K3, K4, K5, K7	Förmåga att göra och motivera val i arbetet	För vitsord 5: Eleven övar sig på att med hjälp av individuell handledning välja och använda givna material eller arbetsredskap. För vitsord 7: Eleven väljer och använder råvaror, material, arbetsredskap eller teknologi i enlighet med givna instruktioner. För vitsord 8: Eleven tillämpar sina kunskaper och färdigheter i hållbar livsstil då hen använder råvaror, material, arbetsredskap, eller teknologi. För vitsord 9: Eleven väljer, använder och argumenterar för råvaror, arbetsredskap, material eller teknologi som stöder en hållbar livsstil.
M4 handleda eleven att planera sin tidsanvändning och arbetets gång samt att hålla ordning i samband med uppgifter	Eleven lär sig att planera sitt eget arbete i relation till den tid som står till buds och den givna uppgiften. Eleven lär sig att sörja för ordningen i arbetsuppgifterna och arbetsmiljön i sin lärmiljö.	Arbetsfördelning Samarbete Planering av måltider Tidsanvändning Eget ansvar Eleven utvärderar sitt arbete	K1, K3, K6	Förmåga att hantera tid och hålla ordning	För vitsord 5: Eleven arbetar inom tidsramen och håller under handledning ordning i uppgifterna och arbetsmiljön. För vitsord 7: Eleven håller ordning i arbetsuppgifterna i enlighet med givna instruktioner och angiven tidsram i olika arbetsskeden. Eleven behöver handledning för att upprätthålla ordning i arbetsmiljön. För vitsord 8: Eleven arbetar stegvis i enlighet med instruktioner och upprätthåller ordning i arbetsuppgifterna och arbetsmiljön. Eleven planerar och förutser sin tidsanvändning. För vitsord 9: Eleven arbetar självständigt och ansvarsfullt och kan inom ramen för lärmiljön motivera sin tidsanvändning, betydelsen av att upprätthålla ordning i arbetsuppgifterna och arbetsmiljön, samt arbetets framskridande.
M5 handleda och motivera eleven att arbeta hygieniskt, säkert och ergonomiskt och att fästa uppmärksamhet vid de resurser som finns	Eleven lär sig att arbeta hygieniskt, säkert och ergonomiskt i undervisningsmiljön för huslig ekonomi med beaktande av de material som finns tillgängliga.	Säkerhet och ergonomi i köket Matsäkerhet Hygien Resurshantering	K3, K5, K7	Säkerhet samt verksamhet som är hållbar med tanke på resurserna	För vitsord 5: Eleven arbetar hygieniskt och säkert under handledning. För vitsord 7: Eleven arbetar hygieniskt och säkert i enlighet med givna instruktioner. För vitsord 8: Eleven arbetar i enlighet med instruktionerna på ett hygieniskt, säkert och ergonomiskt sätt eller ändamålsenligt i förhållande till, kostnader och energiförbrukning. För vitsord 9: Eleven motiverar sitt arbete utgående från aspekter på säkerhet, hygien och ergonomi, eller kostnader

					och energiförbrukning.

Huslig ekonomi åk 7 (sida 3/5)

Mål för undervisning **Samarbete och kommunikation**	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M6 handleda eleven att träna att lyssna samt diskutera och argumentera på ett konstruktivt sätt när hen planerar och genomför uppgifter	Eleven lär sig att möta andra, lyssna, diskutera och argumentera i elevgruppen.	Samarbete Respekt Hänsyn Tolerans	K1, K2, K6, K7	Förmåga att lyssna, diskutera och argumentera vid gemensam planering	För vitsord 5: Eleven deltar sporadiskt eller med stöd av frågor i diskussionen i gemensamma planerings- och arbetssituationer. För vitsord 7: Eleven deltar i diskussionen i gemensamma planerings- och arbetssituationer och försöker lyssna och föra fram sina egna synpunkter. För vitsord 8: Eleven lyssnar på olika synpunkter och uttrycker sina åsikter konstruktivt i gemensamma planerings- och arbetssituationer. För vitsord 9: Eleven deltar aktivt i diskussioner, beaktar olika synpunkter och argumenterar konstruktivt för sina egna åsikter. Eleven uppmuntrar de andra i gemensamma planerings- och arbetssituationer.
M7 aktivera eleven att vara uppmärksam på hur vardagen är uppbyggd samt på kulturellt mångskiftande verksamhetsmiljöer och husliga traditioner	Eleven lär sig att känna igen hur rytmen i olika hushåll byggs upp och hur den struktureras tidsmässigt. Eleven lär sig att förhålla sig accepterande till kulturell mångfald i hemmen.	Eleven utvärderar gruppens arbete och utförande Vardag/Fester/Högtider Måltidens betydelse Vett och etikett Matkulturer	K2, K3, K6, K7	Förmåga att uppfatta hur vardagen är uppbyggd samt skillnader mellan olika hushåll	För vitsord 5: Eleven benämner vardagsrutiner och känner till olika slag av hemkulturer. För vitsord 7: Eleven beskriver vardagsrutiner, hur vardagen är uppbyggd, hushålls traditioner och olika slag av hemkulturer. För vitsord 8: Eleven definierar hur vardagen är uppbyggd och hushållens vardagsrutiner i olika hemkulturer. För vitsord 9: Eleven motiverar uppbyggnaden av vardagen och tidsanvändningen i olika slag av hemkulturer.
M8 handleda eleven att arbeta självständigt och i grupp och att komma överens om fördelningen av arbetsuppgifter och tidsanvändningen	Eleven lär sig att arbeta självständigt och som en del av gruppen och den gemensamma uppgiften. Eleven lär sig att komma överens om fördelningen av arbetsuppgifter.	Ansvarsfullt beslutsfattande Initiativförmåga	K3, K6, K7	Användningen av resurser och att lära sig hur gemensamma överenskommelser görs upp	För vitsord 5: Eleven övar under individuell handledning på att arbeta självständigt och deltar sporadiskt i gruppens aktiviteter. För vitsord 7: Eleven övar på att arbeta självständigt och att ta ansvar för sitt eget arbete samt deltar i gruppens aktiviteter på överenskommet sätt. För vitsord 8: Eleven arbetar på egen hand och i grupp och strävar efter att arbeta konstruktivt och genom att förhandla om olika arbetsuppgifter. Eleven vet vad en rättvis arbetsfördelning innebär och kan komma fram till överenskommelser om arbetsfördelning genom att delta i beslutsfattandet.

					För vitsord 9: Eleven arbetar självständigt och rättvist och agerar med samarbetsförmåga samt ansvarsfullt i gruppen.
M9 uppmuntra eleven att handla enligt goda seder i samspel med andra och att reflektera över hur det egna uppförandet påverkar arbetet i gruppen och gemenskapen	Eleven lär sig att identifiera faktorer i anknytning till omtänksamt bemötande, goda seder och bruk samt hur man agerar i kommunikationssituationer.	Eleven utvärderar gruppens arbete och uppförande Vardag/Fester/Högtider Måltidens betydelse Vett och etikett Matkulturer	K2, K3, K6, K7	Omtänksamt bemötande av andra elever och agerande i enlig-het med goda seder och bruk i kommunikationssituationer under lektionen.	För vitsord 5: Eleven vet att goda seder och bruk inverkar på kommunikationssituationer. För vitsord 7: Eleven känner igen och benämner faktorer i anknytning till goda seder och bruk och omtänksamt bemötande. För vitsord 8: Eleven kan agera i enlighet med goda seder och bruk. För vitsord 9: Eleven kan motivera goda seder och bruk och omtänksamt bemötande av andra samt handlingar i praktiken i anknytning till dessa.

Mål för undervisning **Informationshantering**	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompe-tens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M10 uppmuntra eleven att söka och bedöma information i anslutning till huslig ekonomi samt handleda eleven att använda tillförlitlig information som grund för sina val	Eleven lär sig att hämta och jämföra information och identifiera tillförlitliga källor för information i anknytning till huslig ekonomi som grund för sina val.	Näringslära Produktinformation Hem- och textilvård	K1, K4	Förmåga att hämta och använda information	För vitsord 5: Eleven hämtar under individuell handledning information i anknytning till huslig ekonomi ur givna källor. Förmågan att tolka och utnyttja informationen är anspråkslös. För vitsord 7: Eleven hämtar information i anknytning till huslig ekonomi ur källor som är bekanta för hen och som givits hen och utnyttjar dem i sitt arbete. För vitsord 8: Eleven vet var och hur man kan hämta information i anknytning till huslig ekonomi. Eleven bedömer informationens användbarhet och källornas tillförlitlighet. För vitsord 9: Eleven hämtar information i anknytning till huslig ekonomi ur olika källor. Eleven bedömer källornas och informationens tillförlitlighet och användbarhet och väljer för uppgiften ändamålsenliga källor.
M11 lära eleven att läsa, tolka och bedöma anvisningar, tecken och symboler som anknyter till hushåll och närmiljö	Eleven lär sig att läsa och tolka instruktioner, tecken och symboler i anknytning till hushållsarbete och närsamhälle och arbeta i enlighet			Förmåga att använda anvisningar, tecken och symboler	För vitsord 5: Eleven känner igen och benämner enstaka anvisningar och tecken. För vitsord 7: Eleven känner igen, benämner, klassificerar och använder hushållsrelaterade anvisningar och tecken i enlighet med givna instruktioner.

	med dem.				För vitsord 8: Eleven använder hushållsrelaterade anvisningar, tecken och symboler i sitt arbete. För vitsord 9: Eleven motiverar användningen av hushållsrelaterade anvisningar, tecken och symboler i olika arbeten.
M12 handleda eleven att lära sig lösa problem och vara kreativ i olika situationer och miljöer	Eleven lär sig att använda kunskaper och färdigheter, identifiera tjänster och visa på kreativitet i olika situationer och miljöer.	Konsumentkunskap Flexibel resurshantering Hållbar utveckling	K1, K7	Förmåga att använda begrepp, tillämpa kunskaper och färdigheter, samt hitta kreativa lösningar i situationer. Kännedom om tjänster som stöder vardagen i hemmet.	För vitsord 5: Eleven nämner några hushållsrelaterade begrepp, kunskaper och färdigheter samt enstaka tjänster som stöder vardagen i hemmet. För vitsord 7: Eleven använder hushåll relaterade begrepp, sina kunskaper och färdigheter samt beskriver enstaka tjänster som stöder vardagen i hemmet. För vitsord 8: Eleven använder hushållsrelaterade begrepp, sina kunskaper och färdigheter i olika situationer. Eleven beskriver olika tjänster som stöder vardagen i hemmet och hur de används i vardagen För vitsord 9: Eleven använder hushållsrelaterade begrepp och sina kunskaper och färdigheter motiverat och kreativt i olika situationer. Eleven utvärderar olika tjänster som stöder vardagen i hemmet och motiverar användningen av dem och de möjligheter de er-bjuder.
M13 vägleda eleven mot en hållbar livsstil genom att fästa elevens uppmärksamhet vid miljö- och kostnadsmedvetenhet som en del av valen i vardagen	Eleven lär sig att tolka faktorer och aktiviteter i anknytning till cirkulär ekonomi och hushållsarbeten som belastar miljön och ekonomin.			Handlingar för miljö och ekonomi i arbete och beslutsfattande	För vitsord 5: Eleven räknar upp några hushållsrelaterade handlingar i anknytning till miljö och användning av pengar. För vitsord 7: Eleven vet hur man kan minska miljöbelastningen och vad man kan göra i ett hushåll för miljön och ekonomin. För vitsord 8: Eleven utför i olika uppgifter och situationer enstaka handlingar som anknyter till miljö och ekonomi i vardagen. För vitsord 9: Eleven utför i olika uppgifter och situationer handlingar i anknytning till miljö och ekonomi i vardagen på ett logiskt sätt och motiverar betydelsen av dem utgående från en hållbar och ansvarsfull livsstil och konsumtion.

ELEVHANDLEDNING

Läroämnets uppdrag

Elevhandledningen har en central betydelse ur såväl elevernas och skolans som ur samhällets perspektiv. Handledningsverksamheten ska bilda en sammanhängande helhet som fortgår under hela den grundläggande utbildningen och vidare under studierna efter den grundläggande utbildningen. Elevhandledningen ska främja att eleverna lyckas i skolarbetet, att studierna löper smidigt och att eleverna uppnår goda studieresultat.

Elevhandledningens uppdrag är att främja elevernas fostran och utveckling så att de kan vidareutveckla sina studievanor och sina sociala färdigheter och tillägna sig kunskaper och färdigheter som behövs i livet. Elevhandledningen ska stödja eleverna att fatta beslut och att göra val gällande vardagslivet, studierna, fortsatta studier och framtiden utgående från sina egna förutsättningar, sina värderingar, sitt utgångsläge och sina intressen. Med hjälp av elevhandledningen lär sig eleverna att bli medvetna om sina möjligheter att påverka planeringen och besluten i sitt eget liv. Eleverna ska uppmuntras att fundera över och ifrågasätta sina förhandsuppfattningar om utbildning och yrken och att göra sina val utan könsbundna rollmodeller. Elevhandledningen ska genomföras i samarbete med vårdnadshavarna.

Strukturen, verksamhetssätten, arbets- och ansvarsfördelningen inom elevhandledningen samt de yrkesövergripande nätverk som behövs för att uppnå målen för elevhandledningen ska beskrivas i skolans handledningsplan. I planen ska även samarbetet mellan hem och skola gällande handledning beskrivas, likaså skolans samarbete med arbetslivet och arrangemang i anslutning till praktisk arbetslivsorientering. Det är viktigt att systematiskt utvärdera hur målen i handledningsplanen nås. För att elevernas studier ska fortlöpa smidigt vid etappmålen inom den grundläggande utbildningen och vid övergången till fortsatta studier är det viktigt med samarbete mellan lärarna och studiehandledarna och att man vid behov samarbetar med andra yrkeskategorier. Lärarna ska i sitt arbete använda aktuell information om fortsatta studier, arbetsliv och arbetsuppgifter samt förändringar i dessa.

Elevhandledningen fungerar som en länk mellan skolan, samhället och arbetslivet. Elevhandledningen ska främja rättvisa, likvärdighet, jämlikhet och delaktighet samt förebygga marginalisering från utbildning och arbetsliv. De kunskaper och färdigheter som utvecklas inom elevhandledningen bidrar för sin del till att trygga tillgången på kompetent arbetskraft och till att efterfrågan och utbud på kunnande sammanfaller i det framtida arbetslivet.

Elevhandledning årskurs 1-6

I årskurserna 1–2 genomförs elevhandledningen som en integrerad del av den övriga undervisningen och skolans verksamhet. Klassläraren ansvarar tillsammans med de övriga lärarna för elevhandledningen. Handledningen ska främja utvecklingen av elevernas studievanor och -färdigheter samt stödja eleverna att gradvis börja ta ansvar för skolarbetet, sina egna uppgifter och sin egendom. Eleverna ska få handledning i att ställa upp individuella mål samt uppmuntrande och vägledande respons på hur målen nåtts på ett sådant sätt att förmågan att lära sig stärks. Med tanke på målen för elevhandledningen är det viktigt att välja sådana arbetssätt och ge respons på ett sådant sätt att eleverna kan bilda sig en positiv uppfattning om sig själva som elever och som medlemmar i gruppen. Eleverna ska handledas till att utveckla sina sociala färdigheter och sin förmåga att arbeta i grupp. De uppmuntras även till aktiv delaktighet i sin närmiljö.

Med hjälp av elevhandledningen läggs grunden för samarbetet mellan hem och skola i ett tidigt skede av den grundläggande utbildningen. Elevhandledningen ska stödja eleverna och vårdnadshavarna att göra de första valen gällande utbildning och hjälpa dem att förstå valens betydelse för framtida studier. Eleverna bekantar sig med olika yrken och med arbetslivet utgående från de yrken som finns representerade i skolan och i deras närmaste omgivning.

I årskurserna 3–6 genomförs elevhandledningen huvudsakligen som en integrerad del av den övriga undervisningen och verksamheten i skolan. Klassläraren ansvarar tillsammans med de övriga lärarna för elevhandledningen. Utöver den egna skolan och närmiljön kan även företag och andra samarbetsparter i den närmaste omgivningen fungera som lärmiljöer.

Elevhandledningen ska stödja eleverna att hitta och utveckla studiestrategier, stärka deras förmåga att ställa upp individuella mål och utvärdera hur målen nås samt bidra till att utveckla förmågan att lära sig. Handledningen ska hjälpa eleverna att tillägna sig olika färdigheter och metoder som behövs för att lära sig, arbeta, inhämta kunskap och hantera information i studierna. De ska också lära sig att identifiera läroämnenas särdrag samt att välja lämpliga inlärningsstrategier för varje läroämne. Handledningen ska stödja utvecklandet av elevernas sociala färdigheter och färdigheter att arbeta i grupp.

Elevhandledningen ska utveckla färdigheter som behövs i livet och stärka elevernas positiva uppfattning om sig själva som elever. Eleverna ska vägledas att identifiera och värdesätta både sina egna och andras styrkor, förmågor och färdigheter. De ska stödjas att ta ansvar för sitt liv, sina studier, sina val och sin medverkan som aktiva medlemmar och aktörer i gruppen och närmiljön. Eleverna ska ges möjligheter att delta och påverka i skolgemenskapen och närmiljön, för att de småningom ska få en uppfattning om sina möjligheter att påverka i samhället.

Via elevhandledningen ska eleverna bekanta sig med yrken, arbetsplatser och näringsliv i den närmaste omgivningen. Syftet med eventuella studiebesök och exkursioner är att ge eleverna en bild av arbetsliv, företagsamhet och olika yrken. Genom besöken väcks också elevernas intresse för olika yrken.

Elevhandledningen ska stödja eleverna och vårdnadshavarna när det gäller att få information och göra val förknippade med studierna. De ska ha möjlighet till personliga handledningssamtal om studier och val och att få svar på olika frågor gällande lärande och skolgång.

Elevhandledning årskurs 7-9

I årskurserna 7–9 har elevhandledningen som uppdrag att stödja elevernas övergång till lärmiljöerna och arbetssätten i årskurserna 7–9. I årskurserna 7–9 vägleds varje elev fortsättningsvis att utveckla sin förmåga att lära sig och sina studiefärdigheter. Eleverna får hjälp med att förstå hur deras val inverkar på studierna och framtiden. Elevhandledningen har tillsammans med de övriga läroämnena som uppdrag att klargöra läroämnenas betydelse för fortsatta studier och arbetslivsfärdigheter samt att utöka elevernas kunskaper om arbetslivet, olika arbetsuppgifter, entreprenörskap och framtida kompetensbehov. Studiehandledaren har huvudansvaret för elevhandledningen.

Elevhandledningens uppdrag är att öka elevernas beredskap att klara sig i föränderliga livssituationer och i övergångsskeden i studier och yrkeskarriär. Eleverna ska få lära sig att använda och utnyttja olika informations-, rådgivnings- och handledningstjänster. Handledningen ska stärka elevernas företagsamhet och förmåga att ta egna initiativ i beslut som gäller deras utbildnings- och karriärval. I samarbete med den mottagande läroanstalten och vårdnadshavarna ska elevhandledningen ge eleverna information och möjlighet att bekanta sig med utbildnings- och studiealternativ efter grundskolan. Handledningen har som uppgift att bidra till att studierna slutförs och att med hjälp av planering av fortsatta studier i samband med gemensam ansökan stödja övergången till studier efter den grundläggande utbildningen.

Centralt innehåll som anknyter till målen för elevhandledning i åk 7-9

I1 Lärande och studier
I2 Självkännedom och livslång karriärplanering
I3 Färdigheter som behövs i studierna och arbetslivet
I4 Arbetslivsorientering
I5 Att söka till fortsatta studier

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i elevhandledning i åk 7-9

Handledning, differentiering och stöd i elevhandledning i åk 7-9

Bedömning av elevens lärande i elevhandledning i åk 7-9

I elevhandledning ges inget vitsord som i övriga läroämnen. Bedömningen i elevhandledningen bygger på elevernas självbedömning samt på interaktiv, vägledande och uppmuntrande respons i samband med olika handledningsåtgärder.

Elevhandledning åk 7–9 (sida 1/7)

Mål för undervisning **Delaktighet och aktivitet**	Centralt innehåll	Kompetens	Formativ bedömning
M1 hjälpa eleven att bilda sig en helhetsuppfattning om arbetssätten och studiemiljön i årskurs 7–9, utveckla elevens beredskap att studera i denna miljö och i olika grupper samt stödja eleven att handla självständigt och ta ansvar för sina studier och val	I samarbete med övriga läroämnen hjälpa eleven att - lära sig att i fungera i skolsamfundet - utveckla sin studieteknik och sin förmåga att lära sig både individuellt och i samverkan med andra, med ett livslångt lärande som mål. Eleven ska öva sig i att - ställa upp mål för sin inlärning i olika skeden av studierna samt utvärdera hur målen uppnåtts - utvärdera och ta ansvar för hur det egna skolarbetet utvecklas - ta ansvar för sitt lärande - ta ansvar för val förknippade med skolgången	K3, K7	Självbedömning Diskussioner Individuell handledning Smågruppshandledning

Mål för undervisning **Förmåga att lära sig**	Centralt innehåll	Kompetens	Formativ bedömning
M2 uppmuntra och vägleda eleven att utveckla sin studiefärdighet och förmåga att lära sig	I samarbete med övriga läroämnen hjälpa eleven att utveckla sin studieteknik och sin förmåga att lära sig både individuellt och i samverkan med andra, med ett livslångt lärande som mål. Eleven ska öva sig i att - ställa upp mål för sin inlärning i olika skeden av studierna samt utvärdera hur målen uppnåtts - utvärdera och ta ansvar för hur det egna skolarbetet utvecklas - ta ansvar för sitt lärande - ta ansvar för val förknippade med skolgången - förbättra och utveckla sin förmåga att fatta beslut - utveckla sina färdigheter i att lösa problem i situationer där ingen färdig lösning finns - förbättra och utveckla sin förmåga att planera för framtiden **(åk 9)**	K1	Självbedömning Diskussioner Individuell handledning Smågruppshandledning

Elevhandledning åk 7–9 (sida 2/7)

Mål för undervisning **Livslångt lärande**	Centralt innehåll	Kompetens	Formativ bedömning
M3 skapa förutsättningar som främjar elevens vilja att lära sig, förmåga att bedöma sitt kunnande, att identifiera och utnyttja sina färdigheter och styrkor, förmåga att inse vad hen behöver lära sig och att vid behov ändra sina planer och handlingsmodeller	I samarbete med övriga läroämnen hjälpa eleven att - utveckla sin studieteknik och sin förmåga att lära sig både individuellt och i samverkan med andra, med ett livslångt lärande som mål Eleven ska öva sig i att - ställa upp mål för sin inlärning i olika skeden av studierna samt utvärdera hur målen uppnåtts - utvärdera och ta ansvar för hur det egna skolarbetet utvecklas - ta ansvar för sitt lärande - ta ansvar för val förknippade med skolgången Inom elevhandledningen behandlar man sådana ämnen och områden som hjälper eleven att - utveckla och förbättra sin självkännedom - förbättra och utveckla sin självbedömningsförmåga - förbättra och utveckla sin förmåga att fatta beslut - utveckla sina färdigheter i att lösa problem i situationer där ingen färdig lösning finns - reflektera över motivationens betydelse - förbättra och utveckla sin förmåga att planera för framtiden **(åk 9)**	K1	Självbedömning Diskussioner Individuell handledning Smågruppshandledning

Elevhandledning åk 7–9 (sida 3/7)

Mål för undervisning **Självkännedom**	Centralt innehåll	Kompetens	Formativ bedömning
M4 göra eleven medveten om faktorer som påverkar hens val och hjälpa hen att anpassa sig till sin förmåga, sina förutsättningar och intressen	Inom elevhandledningen behandlar man sådana ämnen och områden som hjälper eleven att - utveckla och förbättra sin självkännedom - förbättra och utveckla sin självbedömningsförmåga - förbättra och utveckla sin förmåga att fatta beslut - utveckla sina färdigheter i att lösa problem i situationer där ingen färdig lösning finns - reflektera över motivationens betydelse - förbättra och utveckla sin förmåga att planera för framtiden **(åk 9)** Eleven ska - utveckla sin förmåga att analysera - förbättra sin förmåga att förstå vilka faktorer som påverkar de egna valen, dylika faktorer är värderingar, attityder, färdigheter och sociala nätverk - öva sig på och utveckla olika färdigheter som behövs i livet **(åk 9)** Eleven bekantar sig med begrepp som karriärplanering **(åk 9)** karriärhantering **(åk 9)**	K3	Självbedömning Diskussioner Individuell handledning Smågruppshandledning

Elevhandledning åk 7–9 (sida 4/7)

Mål för undervisning **Att ställa upp mål**	Centralt innehåll	Kompetens	Formativ bedömning
M5 lära eleven att ställa upp både kortsiktiga och långsiktiga mål, utarbeta planer för att uppnå målen och utvärdera hur målen uppnåtts	Eleven ska öva sig i att - ställa upp mål för sin inlärning i olika skeden av studierna samt utvärdera hur målen uppnåtts - utvärdera och ta ansvar för hur det egna skolarbetet utvecklas - ta ansvar för sitt lärande - ta ansvar för val förknippade med skolgången Utveckla och fördjupa elevens förmåga att planera sina fortsatta studier och sin framtid. Inom elevhandledningen behandlar man sådana ämnen och områden som hjälper eleven att - utveckla och förbättra sin självkännedom - förbättra och utveckla sin självbedömningsförmåga - förbättra och utveckla sin förmåga att fatta beslut - förbättra och utveckla sin förmåga att planera för framtiden **(åk 9)** Eleven ska - utveckla sin förmåga att analysera - förbättra sin förmåga att förstå vilka faktorer som påverkar de egna valen, dylika faktorer är värderingar, attityder, färdigheter och sociala nätverk - öva sig på och utveckla olika färdigheter som behövs i livet **(åk 9)**	K1, K3	Självbedömning Diskussioner Individuell handledning Smågruppshandledning

Elevhandledning åk 7–9 (sida 5/7)

Mål för undervisning **Lärande med sikte på arbetslivet**	Centralt innehåll	Kompetens	Formativ bedömning
M6 hjälpa eleven att förstå arbetets betydelse för hens eget liv och för samhället samt att förstå olika läroämnens betydelse för framtida studier och för färdigheter som behövs i arbetslivet	Eleven tränar sina färdigheter att handla och komma till rätta i olika sammanhang. Utveckla mångsidiga färdigheter som behövs i studierna och arbetslivet. Utveckla sociala och kommunikativa färdigheter för att klara sig i olika situationer och sammanhang, multilitteracitet. Utveckla och fördjupa elevens förmåga att planera sina fortsatta studier och sin framtid. Eleven bekantar sig med begrepp som karriärplanering **(åk 9)** karriärhantering **(åk 9)**	K6, K7	Självbedömning Diskussioner Individuell handledning Smågruppshandledning
M7 handleda eleven att utveckla sin förmåga att bedöma vilken kompetens och vilka sociala och kommunikativa färdigheter som behövs i olika arbetsuppgifter, vilka yrken som passar hen och att stärka sin förmåga att söka information om hur man efter den grundläggande utbildningen kan inhämta den kompetens som krävs	Eleven ska - utveckla sin förmåga att analysera - förbättra sin förmåga att förstå vilka faktorer som påverkar de egna valen, dylika faktorer är värderingar, attityder, färdigheter och sociala nätverk - öva sig på och utveckla olika färdigheter som behövs i livet **(åk 9)** Eleven tränar sina färdigheter att handla och komma till rätta i olika sammanhang. Utveckla mångsidiga färdigheter som behövs i studierna och arbetslivet. Utveckla sociala och kommunikativa färdigheter för att klara sig i olika situationer och sammanhang, multilitteracitet. Utveckla och fördjupa elevens förmåga att planera sina fortsatta studier och sin framtid. Lära sig att hitta mer detaljerad information om fortsatta studier och ansökan till dem genom att utnyttja olika informations-, rådgivnings- och handledningstjänster. Genom att bekanta sig med olika näringsgrenar, arbetslivet och olika yrkesområden samt att öva sig att söka arbete ökar elevernas kunskap om arbetslivet (PRAO). **(åk 9)** Eleverna får samtidigt bekanta sig med branscher och yrken som intresserar dem samt får en insikt i entreprenörskap. **(åk 9)**	K4, K5, K6	Självbedömning Diskussioner Individuell handledning Smågruppshandledning PRAO-intyg

Elevhandledning åk 7–9 (sida 6/7)

Mål för undervisning **Att använda information om utbildning och arbetsliv i den egna karriärplaneringen**	Centralt innehåll	Kompetens	Formativ bedömning
M8 ge eleven och vårdnadshavarna information om huvuddragen och möjligheterna i Finlands utbildningssystem, stödja elevens förmåga att söka information om utbildning och arbetsliv både i Finland och utomlands	Utveckla och fördjupa elevens förmåga att planera sina fortsatta studier och sin framtid. Bekanta sig med Finlands utbildningssystem och de möjligheter som erbjuds för fortsatta studier. Lära sig att hitta mer detaljerad information om fortsatta studier och ansökan till dem genom att utnyttja olika informations-, rådgivnings- och handledningstjänster. I synnerhet under den praktiska arbetslivsorienteringen (PRAO) får eleverna träna de färdigheter som behövs i arbetslivet. **(åk 9)** Den kunskap, erfarenhet och respons eleven får från PRAOn utnyttjas både i studierna (olika läroämnen) samt när eleven gör upp framtidsplaner. **(åk 9)** Jämlikhetsfrågor i arbetslivet uppmärksammas. **(åk 9)**	K4, K5	Självbedömning Diskussioner Individuell handledning Smågruppshandledning PRAO-intyg
M9 vägleda eleven att använda informations-, rådgivnings- och handledningstjänster via många kanaler samt att vid planeringen av sin framtida karriär bedöma hur tillförlitlig och ändamålsenlig information som inhämtats via olika källor är	Eleven ska - förbättra och utveckla sin förmåga att fatta beslut - utveckla sina färdigheter i att lösa problem i situationer där ingen färdig lösning finns - reflektera över motivationens betydelse - förbättra och utveckla sin förmåga att planera för framtiden **(åk 9)** Eleven ska - utveckla sin förmåga att analysera - förbättra sin förmåga att förstå vilka faktorer som påverkar de egna valen, dylika faktorer är värderingar, attityder, färdigheter och sociala nätverk - öva sig på och utveckla olika färdigheter som behövs i livet **(åk 9)** Lära sig att hitta mer detaljerad information om fortsatta studier och ansökan till dem genom att utnyttja olika informations-, rådgivnings- och handledningstjänster. Eleven bekantar sig med begrepp som karriärplanering **(åk 9)** karriärhantering **(åk 9)** Bedöma hur tillförlitlig den information som inhämtas via olika källor är med tanke på	K4, K5, K6	Självbedömning Diskussioner Individuell handledning Smågruppshandledning

	karriärplaneringen. **(åk 9)**		

Elevhandledning åk 7–9 (sida 7/7)

Mål för undervisning **Kulturell mångfald och internationalism**	Centralt innehåll	Kompetens	Formativ bedömning
M10 stödja elevens förmåga att uppfatta sin kulturella bakgrund och att komma till rätta i möten och samarbetssituationer med olika kulturer, handleda eleven att inhämta och tillägna sig kunskap om möjligheterna att studera i multinationella arbetsmiljöer och utomlands	Utveckla och fördjupa elevens förmåga att planera sina fortsatta studier och sin framtid. Bekanta sig med Finlands utbildningssystem och de möjligheter som erbjuds för fortsatta studier. Lära sig att hitta mer detaljerad information om fortsatta studier och ansökan till dem genom att utnyttja olika informations-, rådgivnings- och handledningstjänster. Genom att bekanta sig med olika näringsgrenar, arbetslivet och olika yrkesområden samt att öva sig att söka arbete ökar elevernas kunskap om arbetslivet (PRAO). **(åk 9)** Jämlikhetsfrågor i arbetslivet uppmärksammas. **(åk 9)**	K2	Självbedömning Diskussioner Individuell handledning Smågruppshandledning